

Hacettepe Üniversitesi
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü

**GİRESUN'DA SOSYAL, EKONOMİK, SİYASİ VE KÜLTÜREL
YAŞAM (1945–1960)**

Aydın GÜLŞEN

DOKTORA TEZİ

ANKARA 2014

Hacettepe Üniversitesi
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü

**GİRESUN'DA SOSYAL, EKONOMİK, SİYASİ VE KÜLTÜREL
YAŞAM (1945–1960)**

Aydın Gülşen

DOKTORA TEZİ

ANKARA 2014

Doktora Tezi olarak sunduğum “*Giresun’da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kùltürel Yařam (1945–1960)*” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gűsterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

20./02/2014

Aydın Gűlřen

H.Ü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Müdürlüğüne,

İş bu çalışma, jürimiz tarafından Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Mesut ÇAPA.....:_____

Üye : Prof. Dr. Mustafa YILMAZ.....:_____

Üye : Prof. Dr. Fatma ACUN.....:_____

Üye : Doç. Dr. Ayten SEZER ARIĞ (Danışman).....:_____

Üye : Doç. Dr. Yasemin DOĞANER.....:_____

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2014

Prof. Dr. Adnan SOFUOĞLU
Enstitü Müdürü

ÖZET

Giresun, sosyal, ekonomik ve kültürel özellikleri bakımından içinde yer aldığı Karadeniz Bölgesi'nin genel özelliklerini taşımaktadır. Giresun'un yerleşim tarihi çok eskilere gitmesine rağmen, vilayet statüsünü Cumhuriyetin ilan edildiği 1923 yılında kazanmıştır. Bu bakımdan Giresun vilayeti Türkiye Cumhuriyeti ile yaşıttır. Ancak Cumhuriyet devrinde Türkiye'de her alanda büyük bir gelişim ve değişim süreci yaşanırken, Giresun bu değişim ve gelişim sürecinden gerektiği kadar istifade edememiştir.

Karadeniz Bölgesinde yaygın olarak yetiştirilen fındık Giresun için hayati bir önem taşımaktadır. Halkın önemli bir bölümü geçimini fındık yetiştirerek sağlamaktadır. Bununla birlikte halkın farklı iş kollarında istihdamını sağlayabilecek büyüklükte yatırımlar hayata geçirilememiştir. Tarım tek ürüne dayalı olarak sınırlı bir bölgede yapılabilmiş, ikame bir ürün yetiştirilmesi için gerekli şartlar yaratılamamıştır. Giresun'da Türkiye ve Karadeniz Bölgesi ortalamalarının üzerinde bir gelişim gösteren nüfus, istihdam sorunu nedeniyle göçe maruz kalmıştır. Bu bakımdan, Giresun'un Türkiye genelinin gerisinde kalmasında ve en çok göç veren iller arasında bulunmasında, ekonomik gerekçeler önemli rol oynamıştır.

Cumhuriyetin ilanından sonraki süreçte iç ve dış etkenler nedeniyle sürekli teyakkuz halinde bulunan Türkiye'de, İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesi ile yeni bir dönem başlamıştır. Çok partili hayata geçiş sürecini de kapsayan bu dönemde, 27 yıl süreyle iktidarda olan CHP'nin karşısına, yeni kurulan partiler çıkmış ve çok partili hayata geçilmesinin ardından yapılan ikinci genel seçimler sonucunda, 1950 yılında iktidar el değiştirmiştir. Türkiye'de yaşanan bu değişim sadece siyasetle sınırlı kalmamış sosyal, ekonomik ve kültürel olarak da toplumda önemli gelişmelerin önünü açmıştır.

Yaptığımız tez çalışması ile 1945-1960 yılları arasındaki dönem itibarıyla, Giresun'un sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel durumunun ortaya konulması

amaçlanmıştır. Bu şekilde yapılan bir durum tespitinin, Cumhuriyet döneminde Türkiye'nin her bölgesinin dengeli bir kalkınma süreci yaşanmaması, nüfusun göçlerle büyük şehirlere yönelmesi, büyük kentlerde ortaya çıkan sosyal sorunlar gibi birçok sorunun cevabını bulmamıza yardım edeceği değerlendirilmektedir.

ABSTRACT

In terms of social, economic and cultural features, Giresun retains general characteristics of the Black Sea Region in which it is located. Although the history of settlement goes back to ancient times, it became a province in its own right in 1923, the year that the Republic was proclaimed. For this reason, Giresun province has the same age with the Turkish Republic. However evolution and development were took place in every region in Turkey at those Republic days, Giresun did not benefit from this evolution era necessarily.

On the other hand Giresun is the home of hazelnut, which is commonly farmed in the rest of the Black Sea Region too. Hazelnut has a vital importance for Giresun and a significant part of the population earn their life from it. But the investments to employ people in different departments of business were not able to be implemented. Just one kind of a crop has been cultivated in a limited area and opportunities to grow an alternative type could not be created. The population in Giresun had grown over a rate of average of both the Black Sea Region and Turkey and it was forced to migrate due to the employment problem. For this reason, the economic factors played an important role for Giresun to fall behind the national average and also put it amongst the cities which sent the most immigrants.

By the end of the World War II, a new era had started in Turkey who was on the alert due to the internal and external conditions since the period after the proclamation of the Republic. In this period which also includes the transition to multi-party system, new political parties to oppose to RPP (Republican People's Party) that had been in power for 27 years occurred and as a result of the second election after the transition to multi-party system, the administration in power was handed over in 1950. The change in Turkey was experienced not only politics but it also smoothed the way of social, economic and cultural developments in public.

With this thesis, I am aiming to show the social, economic and cultural changes in the province of Giresun in the period of 1945 -1960. It is considered that this kind of a study will help find answers to many problems such as not having enjoyed a balanced development process in all regions of Turkey, the tendency of a population to migrate to big cities and social problems raised in big cities.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
KISALTMALAR	iii
GİRİŞ	1
A. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI ve SINIRLANDIRILMASI	1
B. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM ve KAYNAKLARI	3
C. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
D. GÖRÜŞME VE ANKET UYGULAMASINDAN ELDE EDİLEN BULGULAR	6

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRESUN'UN TARİHİ VE COĞRAFİ DURUMU

A. TARİHİ YÖNÜYLE GİRESUN	9
B. GİRESUN'UN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ	16

İKİNCİ BÖLÜM

GİRESUN'DA SOSYAL VE KÜLTÜREL YAŞAM

A.NÜFUS SAYIMLARI VE NÜFUS HAREKETLERİ	25
B.EVLENME VE BOŞANMA DURUMU	38
C.EĞİTİM	39
C.1.OKULLAŞMA DURUMU	41
C.1.1.İLKÖĞRETİM	44
C.1.2.ORTAÖĞRETİM	46
C.2.YETİŞKİN EĞİTİMİ	48
C.2.1.KÖY ENSTİTÜLERİ	49
C.2.2.HALKEVLERİ	50
C.2.2.1.GİRESUN HALKEVİNİN FAALİYETLERİ	52

D.GİRESUN'DA KÜLTÜREL YAŞAM.....	58
D.1.KÜLTÜREL FAALİYETLER.....	58
D.1.1.GİRESUN'DA BASIN VE YAYIN FAALİYETLERİ	59
D.1.1.1. Gazeteler	59
D.1.1.2. Radyo	64
D.1.2.DERNEKLER VE CEMİYETLER	67
D.1.3. SPOR KULÜPLERİ	69
D.1.4. KÜTÜPHANELER.....	70
D.1.5. SİNEMA VE TİYATROLAR	71
D.1.5.1. Sinemalar	71
D.1.5.2. Tiyatrolar.....	72
D.1.6. GİRESUN'DA TARİHİ VE KÜLTÜREL VARLIKLAR	72
D.2. FOLKLORİK FAALİYETLER	80
E. SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM KURULUŞLARI	86
F. İDARİ DURUM VE BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİ	91
G. EMNİYET VE ASAYİŞ İLE GÜVENLİK HİZMETLERİ	103
H. DİNİ MÜESSESELER	104
I. DOĞAL AFET RİSK DURUMU	105

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1945-1960 YILLARI İTİBARIYLA GİRESUN'DA EKONOMİK DURUM

A.1945 YILINA KADAR TÜRKİYE'NİN EKONOMİK DURUMU	109
B.1945 YILINA KADAR GİRESUN'UN EKONOMİK DURUMU	123
B.1. GİRESUN'UN COĞRAFİ KONUMUNUN EKONOMİK HAYATA ETKİLERİ.....	129
B.2. ARAÇ, YOL VE ULAŞIM DURUMU.....	132
B.2.1. ARAÇ DURUMU	132
B.2.2. ŞEHİR İÇİ ULAŞIMI	133
B.2.3. ŞEHİRLERARASI KARAYOLU ULAŞIMI	134
B.2.3.1. Karadeniz Sahil Yolu.....	136
B.2.3.2. Dereli, Şebinkarahisar, Alucra Yolu.....	139

B.2.4. KÖY YOLLARI	140
B.2.5. DENİZ YOLU ULAŞIMI.....	141
B.2.5.1 GİRESUN LİMANI.....	142
B.2.6. HAVAYOLU ULAŞIMI	147
B.2.7. HABERLEŞME	147
B.3.GİRESUN'UN DEMOGRAFİK YAPISI	149
B.4. TARIM VE HAYVANCILIK FAALİYETLERİ.....	150
B.4.1. TARIMSAL FAALİYETLER	151
B.4.2. HAYVANCILIK.....	167
B.4.3. ARICILIK VE BAL ÜRETİMİ	167
B.4.4. ORMANCILIK	168
B.4.5. İPEKBÖCEKÇİLİĞİ	169
B.4.6. BALIKÇILIK.....	170
B.5. SANAYİLEŞME	172
B.6. TİCARET	174
B.7. BANKACILIK FAALİYETLERİ	177
B.8. MADENCİLİK	178
B.9. İSTİHDAM DURUMU	179
B.9.1. 1945–1950 YILLARINDA İSTİHDAM DURUMU.....	180
B.9.2. 1950–1955 YILLARINDA İSTİHDAM DURUMU.....	183
B.9.3. 1955-1960 YILLARINDA İSTİHDAM DURUMU	185

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ SÜRECİNDE GİRESUN'DA SEÇİMLER VE SİYASAL KATILMA

A. TÜRKİYE'DE DEMOKRASİNİN GELİŞİMİ	193
B. 1945-1960 YILLARI ARASINDA YAPILAN SEÇİMLER	198
B.1. 1946 YEREL SEÇİMLERİ	198
B.2. 1946 MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ	204
B.3. 1948 MİLLETVEKİLİ ARA SEÇİMLERİ.....	216
B.4. 1950 GENEL SEÇİMLERİ	221

B.5. 1950 YEREL SEÇİMLERİ	230
B.6. 1954 MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ	232
B.7. 1955 YEREL SEÇİMLERİ	236
B.8. 1957 MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ	239
C. GİRESUN'DA SİYASAL KATILMA	245
C.1. SİYASAL KATILMA İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR	245
C.2. GİRESUN'DA SİYASAL KATILMAYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER....	249
C.2.1. YAŞ ve SİYASAL KATILMA.....	253
C.2.2. CİNSİYET ve SİYASAL KATILMA	256
C.2.3. EĞİTİM ve SİYASAL KATILMA.....	258
C.2.4. MESLEK ve SİYASAL KATILMA.....	261
C.2.5. YERLEŞME BİÇİMİ ve SİYASAL KATILMA	263
C.2.6. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI ve SİYASAL KATILMA	265
SONUÇ	271
BİBLİYOGRAFYA	280
EKLER.....	304

EKLER DİZİNİ

- EK-1 GÖRÜŞÜLEN ŞAHISLAR LİSTESİ
- EK-2 GİRESUN KÜLTÜR ENVANTERİ
- EK-3 GİRESUN'DA YAYINLANAN GAZETELERDEN ÖRNEKLER
- EK-4 1945 YILI İTİBARIYLA GİRESUN VE İLÇELERİNDE FAALİYET GÖSTEREN DERNEK VE CEMİYETLER
- EK-5 İL OLUŞUNDAN 1960 YILINA KADAR GİRESUN VALİLERİ
- EK-6 KURULUŞUNDAN 1960 YILINA KADAR GİRESUN BELEDİYE BAŞKANLARININ İSİMLERİ
- EK-7 BELEDİYELERİN ALT YAPI VE TEKNİK İMKÂNLARINA İLİŞKİN BİLGİLER
- EK-8 GİRESUN İL MERKEZİ VE İLÇELERİNİN BİRBİRLERİNE VE ÖNEMLİ ŞEHİRLERE UZAKLIKLARI
- EK-9 HÂLİHAZIRDA GİRESUN GENELİNDE BULUNAN FAAL LİMANLARIN BULUNDUĞU YERLER VE KAPASİTELERİ İLE İLGİLİ BİLGİLER
- EK-10 1950 MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİNDE CHP'NİN ADAY BAŞVURU FORMU ÖRNEĞİ
- EK-11 X. DÖNEM MİLLETVEKİLLERİNİN MAZBATALARI
- EK-12 1955 GİRESUN DP İL BŞK.LIĞININ SEÇİM BEYANNAMESİ
- EK-13 XI. DÖNEM MİLLETVEKİLLERİNİN MAZBATALARI
- EK-14 ANKET FORMU
- EK-15 ANKET SONUÇ ÇİZELGELERİ

ÖNSÖZ

“Giresun’da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam (1945–1960)” başlığı altında hazırladığımız tezimizde, Türkiye’nin toplumsal yaşamında önemli değişikliklere yol açan ve etkileri günümüzde dahi tartışmalara konu olan çok partili hayata geçiş sürecinin Giresun’a yansımaları incelenmiştir.

Tezimiz, Giriş’ten itibaren dört bölüm halinde hazırlanmıştır. *Giriş’te*; yapılan çalışma hakkında genel bilgiler verildikten sonra, araştırmanın yöntemi ve planı, konuya ilişkin önceki dönemde yapılmış muhtelif çalışmaların muhteviyatı, sözlü tarih çalışması ile ilgili yapılan çalışmalar ve bunlardan elde edilen verilerin ne şekilde kullanıldığı hakkında bilgiler verilmiştir. *Birinci Bölümde*; Giresun’un tarihi ve coğrafi durumu, *İkinci Bölümde*; sosyal ve kültürel durumu, *Üçüncü Bölümde*; ekonomik durumu, *Dördüncü Bölümde ise*; döneme ilişkin siyasal gelişmeler ve halkın siyasi faaliyetlere katılım durumu incelenmiştir.

Çalışmanın sıkket merkezini çok partili hayata geçiş sürecinde Giresun oluşturmakla birlikte, arşivlerden, yerel ve ulusal basından, kütüphanelerden toplanan bilgilerin istatistiksel verilere dönüştürülerek çizelgeler halinde verilmesi, yazılı kaynaklardan elde edilen bilgilerin görüşme ve anket yöntemiyle desteklenmesi ile oluşan tezimiz, Giresun “şehir tarihi” bakımından da tarihsel bir metin niteliği taşımaktadır.

Uzun süren çalışma dönemim boyunca pozitif enerjisi ve sabrıyla bana daima destek olan değerli hocam Doç.Dr. Ayten Sezer Arıĝ’a, tezin her aşamasında bana yol gösteren, teşvik eden ve bu tezin tamamlanmasında büyük emeği olan Prof.Dr. Mustafa Yılmaz ve Doç.Dr. Yasemin Doĝaner’e, tez jürisi olarak yaptıkları uyarılarla daha iyiye ulaşmama katkı sağlayan Prof.Dr. Mesut Çapa ve Prof.Dr. Fatma Acun’a, anketlerin hazırlanması, uygulanması ve yorumlanmasındaki değerli katkıları nedeniyle Doç.Dr. Ali Ata Yiĝit ve Dr. Gülcem Sala Razi’ya, Giresun’da yaptığım araştırmalarda bana gazetenin arşivini açan ve çalışma imkânı veren Yeşil

Giresun Gazetesi sahipleri Hasan Ögütçü ve Ahmet Ögütçü'ye, sözlü tarih çalışmalarında bana zaman ayırarak benimle birlikte ev ev dolaşan değerli dostlarım Şafak Yılmaz ve Ozan Ayhan'a, Belediye'de yaptığım görüşmede gösterdikleri nezaket ve ilgilerinden ötürü Giresun Belediye Başkanı Kerim Aksu ve Belediye Başkan Yardımcısı Ömer Cinel'e, Ankara'da bulunan Giresunlular Derneği işletmecisi Kadir Karagülmez'e, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, TBMM Kütüphanesi, Milli Kütüphane ve Bilkent Kütüphanesi çalışanlarına teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca çalışmam süresince büyük bir sabır ve hoşgörü ile başarılı olmam için beni sürekli teşvik eden, destekleyen sevgili eşim Gülşah ve biricik kızım Doğa'ya, annem Zarife Gülşen ve kardeşlerim Aysel ve Aynur Gülşen'e müteşekkirim.

KISALTMALAR

a.g.e	: Adı geçen eser
a.g.m	: Adı geçen makale
AİİT	: Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi
AÜ	: Ankara Üniversitesi
B.C.A	: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
CHF/CHP	: Cumhuriyet Halk Fırkası/Partisi
Çev	: Çeviren
DP	: Demokrat Parti
gös.yer.	:gösterilen yer
HP	: Hürriyet Partisi
H.Ü	: Hacettepe Üniversitesi
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MKP	: Milli Kalkınma Partisi
MP	: Millet Partisi
Neş.	: Neşriyat
Nu/No	: Numara
s	: Sayfa
TÜİK	: Türkiye İstatistik Enstitüsü
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TBMMZC	: Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi
TBMMD	: Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi
FİSKOBİRLİK:	Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği
bkz	: Bakınız
vb.	: ve benzerleri
vd.	: ve devamı
Yay.	: Yayın/Yayımları
ytb.	: Yayın tarihi belirtilmemiş.

GİRİŞ

A. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI ve SINIRLANDIRILMASI:

Bu çalışma ile çok partili hayata geçiş sürecinde (1945-1960), Giresun’da sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel bakımdan yaşanan değişimin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Çalışmamızda, konunun etraflıca ele alınabilmesi için; arşiv belgeleri, anı kitapları, gazete ve dergiler gibi döneme ilişkin bilgilerin bulunabileceği mevcut tüm kaynaklardan istifade edilmesine gayret gösterilmiştir. Ayrıca yazılı belgelere ilave olarak, özellikle son dönemde yoğun bir şekilde kullanılan yerel/sözlü tarih yönteminden de istifade edilmiştir.¹ Bu maksatla dönemin canlı tanıklarıyla yüz yüze görüşmelerin yanı sıra, anket uygulaması da yapılmış, özellikle son dönem tarihsel çalışmalarda sık sık başvurulan yerel tarih yöntemine ilişkin önceki çalışmalar incelenmiştir.

Türkiye’de şimdiye kadar yapılan yerel tarih çalışmalarına baktığımızda, bu çalışmaların genellikle Osmanlı dönemi üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir.² Bununla birlikte özellikle son zamanlarda Cumhuriyet Dönemine ait yerel tarih çalışmalarında bir artış olduğu da gözlenmektedir. Bu kapsamda;

(1) Erdem Çanak tarafından hazırlanan “*Tarihi, Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Yönüyle Cumhuriyet Döneminde Seyhan (Adana) Şehri (1923-1956)*”,

(2) Üftade Çukurova tarafından hazırlanan “*1923-1938 Döneminde Gaziantep’te Sosyal Yapı*”,

¹ Yerel tarih çalışmaları genellikle belirli bir zaman diliminde köy, kasaba, kent gibi yerlerdeki insanların öyküsü ya da geçmişini anlatmaktadır. Bkz. Erdal Aslan, “*Yerel Tarihin Tanımı, Gelişimi ve Değeri*”, **Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar**, Yay.Haz.: Zeynel Abidin Kızılyaprak, Tarih Vakfı Yay., İstanbul, 2000, s.195; Nuri Adıyeke, “*Anadolu Osmanlı Ölçeğinde Yerel Tarih Yazımında Kuramların Değişimi: Merkez-Çevreden Çevreselleşmeye, Çevreselleşmeden Globalleşmeye*”, **III. Uluslararası Tarih Kongresi, Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar**, Tarih Vakfı Yay., İstanbul, 2000, s.260-270.

² Celal Metin, “*Sözlü Tarih ve Türkiye’deki Gelişimi*”, **Türk Kültürü**, Yıl: XL, Sayı: 469 (Mayıs 2002), s.288-298.

- (3) Gönül Güneş tarafından hazırlanan “*Çanakkale’de Sosyo-Kültürel Değişim ve Siyasal Katılma (1945-1960)*,”
- (4) Gazanfer İltar tarafından hazırlanan “*Giresun İli Kentsel Konut Mimarisi*”,
- (5) Betül Zahide Kaçar tarafından hazırlanan “*Çepnilerde Din ve Sosyal-Kültürel Hayat (Giresun Örneği)*”,
- (6) Rıfat Karakoç tarafından hazırlanan “*Göç ve Siyasal Katılma Davranışı: Konya Örneğinde Kentsel Bütünleşme ve Siyasal Katılma*”,
- (7) Volkan Payaslı tarafından hazırlanan “*Siyasal, Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Sancak’tan Vilayet’e Hatay (1921-1960)*”,
- (8) Selman Yaşar tarafından hazırlanan “*Siyasal, Sosyal, Ekonomik Yönleriyle Afyon (1923-1960)*”,
- (9) Celal Metin tarafından hazırlanan “*Çok Partili Siyasal Hayata Geçiş Döneminde Demirci’de Siyasal Değişim: Bir Sözlü Tarih Çalışması*”,
- (10) Bayram Akça tarafından hazırlanan “*Sosyal-Siyasal ve Ekonomik Yönüyle Muğla (1923-1960)*” ile ilgili araştırmalar yerel tarih çalışmalarına örnek sayılabilir.³

Literatür taraması yapıldığında yerel tarih ile ilgili mevcut çalışmaların sayısının azlığı dikkati çekmektedir.⁴ Bu açıdan bakıldığında, Giresun ilinin de dâhil olduğu birçok yerleşim yerinin sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel bakımdan henüz kapsamlı bir araştırmaya konu edilmediği görülmektedir. Çalışma konumuzun tespitinde bu husus da dikkate alınarak, tezimizin konusu; “*Giresun’da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam (1945–1960)*” olarak belirlenmiştir.

Konunun bütüncül bir şekilde yapılabilmesi amacını güden bu çalışma, Giresun’un sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yönleriyle ele alınmasını zorunlu kılmıştır. Bu esastan yola çıkacak olursak, tüm başlıkların birbiriyle sıkı ilişkiler

³ Araştırma yöntemi ile ilgili olarak bu sayılan çalışmalardan istifade edilmiştir.

⁴ Yerel tarih çalışmaları, toplumsal tarihçiliğe paralel olarak hızlanmıştır. Avrupa’da yerel tarih yazımının soyluların kendi tarihlerini yazdırmak istemelerinden dolayı 16.ncı yüzyılda başladığı görülmektedir. Bkz. Esra Danacıoğlu, **Geçmişin İzleri; Yanıbaşımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz**, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, 2001, s.3.

içerisinde oldukları noktasını göz ardı edemeyiz. Öyle ki, tezin bütünlüğünün sağlanabilmesi için hepsinin bir arada ele alınması bir zorunluluk olduğu kadar konunun anlaşılabilirliğini yükseltici bir rol oynamıştır.

Araştırmanın sınırlarının belirlenmesinde, Türkiye tarihi bakımından önemli bir yere sahip olan “*Çok Partili Hayata Geçiş Süreci*” esas alınmıştır. Bilindiği gibi Türkiye’de, Cumhuriyet’in ilan edildiği yıl olan 1923’ten itibaren *Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)*’ne dayalı bir “*Tek Parti Rejimi*” hüküm sürmektedir. 1945’te İkinci Dünya Savaşı’nın sona ermesinin ardından tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de etkili olan demokrasi rüzgârları, sistemi çok partili hayata geçiş için zorlamıştır. Bunun sonucunda, çok partili sisteme geçiş sürecinin ilk siyasal partisi olan *Milli Kalkınma Partisi (MKP)*, 1945 yılında kurulmuştur. Ardından başta *Demokrat Parti (DP)* olmak üzere birçok siyasal partinin kurulmasıyla sistem, çok partili bir yapıya dönüşmüştür. 27 yıl süreyle iktidarda kalan CHP, 1950 yılında eskisine nispeten oldukça özgür bir ortamda yapılan seçimler sonucunda iktidarı DP’ye teslim etmiş ve tarihinde ilk kez muhalefete geçmiştir. 1950’den itibaren girdiği üç genel seçimde de oyların çoğunu alan DP, on yıl süreyle iktidarda kalmıştır. 1960 yılına gelindiğinde ise yapılan askeri darbe ile DP iktidardan uzaklaştırılmıştır. 1945-1960 yılları arasındaki bu dönem çok partili hayata geçiş sürecinde kendi içinde bir bütünlük taşıması bakımından çalışmamızın sınırlarının belirlenmesinde etkili olmuştur.

B. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM ve KAYNAKLARI:

Araştırmamızda istifade edilen başlıca kaynakları; arşiv belgeleri, kitaplar, makaleler, il yıllıkları, istatistik yıllıkları, Giresun ve çok partili hayata geçişi konu alan tezler ve görüşme ve anket uygulaması sonucu elde edilen bilgiler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen bilgiler birbirleriyle ilişkilendirilerek “*Betimsel Analiz Yöntemi*” ile yorumlanmıştır.⁵

⁵ “*Betimsel Analiz Yöntemi*” elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi ve yorumlanması amacıyla kullanılmaktadır. Bkz. Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yay., Ankara, 2005, s.224.

Tezin teorik çerçevesinin oluşturulmasında “*Tarihsel Araştırma Yöntemi*”nden istifade edilmiştir.⁶ Yerel tarih ile ilgili bilgi ihtiyacının karşılanması sürecinde, araştırmanın geçerliliğini arttırmak amacıyla anket, görüşme ve gözlem yöntemlerinden istifade edilmiştir. Bunun yanı sıra araştırma problemiyle ilişkili yazılı ve görsel materyal ve malzemelerin de araştırmaya dâhil edildiği “*Doküman İncelemesi Yöntemi*” kullanılmıştır.⁷ Bu kapsamda *Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)*’nde belge taraması sonucunda tespit edilen, Giresun ile ilgili yazışmalar, raporlar, mektuplar, telgraflar gibi arşiv belgeleri incelenmiştir.

Ayrıca; TBMM Kütüphanesi, Milli Kütüphane, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, TÜİK Kütüphanesi, Giresun İl Halk Kütüphanesi ve Giresun 125’inci Yıl Kütüphanesi’nde çalışmalar yürütülmüştür. Bu kapsamda döneme ilişkin ansiklopedik bilgiler, kitaplar, dergiler, ulusal ve yerel gazeteler, anı kitapları, arşiv belgeleri, nüfus, sağlık, eğitim, ulaşım, tarım ve ticaret gibi istatistikler incelenmiştir. Ancak, Giresun ile ilgili yazılı kaynakların yetersizliği ve günümüzde de Giresun ile ilgili yapılan çalışmaların fazla olmayışı yaptığımız araştırmada karışımıza çıkan en önemli sorunlardan birisi olmuştur. Diğer yandan çalışmaya konu edilen dönemin canlı tanıklarının yaş ortalamasının 75-80 ve daha yukarıdaki yaşlarda olması, görüşme ve anket yöntemi ile bilgi elde edilmesinde bir başka zorluğu teşkil etmiştir. Bu nedenle görüşme yapılan kişiler ile dönemin genel bir çerçevesinin ortaya konulması için ağırlıklı olarak sohbet havasında geçen konuşmalar yapılmış, anket uygulamasında ise basit ve anlaşılır sorulara yer verilmiştir.

Geçmişin anlaşılmasında, toplumun siyasi ve sosyal yaşantısı hakkında en iyi kaynaklardan olan gazetelerden çalışmamızda azami ölçüde istifade edilmiştir. Yerel gazeteler ile ilgili arşiv çalışması Giresun’da yayın hayatına devam etmekte olan

⁶ Geçmiş zaman içinde meydana gelmiş olay ve olguların araştırmasında ya da bir problemin geçmişle olan ilişkisi yönünden incelenmesinde kullanılan yöntem “*Tarihsel Araştırma Yöntemi*” denilmektedir. Tarihsel Araştırma Yöntemi, gerçeği bulmak, bir başka deyişle, bilgi üretmek için geçmişin eleştirel bir gözle incelenmesi, analizi, sentezi ve rapor edilmesi sürecidir. Tarihsel araştırma, “*Ne idi?*” sorusuna cevap aramaya yöneliktir. Geniş bilgi için bkz. Saim Kaptan, **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**, Ankara, 1995, s.31.

⁷ “*Doküman İncelemesi*”, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Bkz. Yıldırım - Şimşek, **a.g.e.**, s.187.

Yeşil Giresun Gazetesi'nin kendi arşivinde bulunan gazeteler incelenmek suretiyle yapılmıştır. Bu kapsamda *Yeşil Giresun Gazetesi*'nin 1930'lu yıllardan itibaren ciltlenerek muhafaza edilmiş eski sayıları tek tek taranmış ve kopyaları alınmıştır. Bazı sayıları eksik olmakla birlikte, inceleme dönemine ilişkin mevcut nüshalar, ihtiyaç duyulan bilgilere ulaşılmasında oldukça faydalı olmuştur. Ayrıca *Yeşil Giresun Gazetesi* dışında, arşivde bulunan *İleri*, *Hamle*, *Karadeniz* gibi Giresun'da belirli aralıklarla yayın yapan diğer yerel gazeteler de incelenmiştir. Söz konusu gazetelerin yayın hayatının kısa veya düzensiz olması nedeniyle *Yeşil Giresun Gazetesi* bu konudaki çalışmalarımızda belirleyici bir rol üstlenmiştir.

Ulusal gazetelerle ilgili olarak yapılan çalışmalar, *Cumhuriyet* ve *Milliyet* gazetelerinin internet üzerinde yayınlanan arşivleri üzerinden yapılmıştır.⁸ Bunun dışında; diğer gazetelerle ilgili araştırmalar için Milli Kütüphane'den istifade edilmiştir.

“*Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam (1945-1960)*” başlığı altında hazırladığımız tezin;

- *Birinci Bölümünde*; Giresun'un kısa tarihi ve coğrafi özellikleri, Giresun adının kaynağı, şehrin tarihsel gelişimi, Giresun ve çevresinde hüküm süren medeniyetler, ilin özellikleri ve iklim durumu,

- *İkinci Bölümünde*; 1945-1960 yılları arasındaki dönemde nüfus, eğitim, sağlık, ulaşım durumu ile ilgili istatistiksel veriler ışığında halkın sosyal ve kültürel durumu,

- *Üçüncü Bölümünde*; halkın başlıca geçim kaynakları, sektörel olarak faaliyet alanlarının durumu, iş ve istihdam ile ilgili bilgiler, bölgede yetiştirilen ürünler, yollar ve ulaşım imkânları ve ilin öne çıkan ekonomik faaliyetleri,

- *Dördüncü Bölümünde*; çok partili hayata geçiş sürecinde yapılan seçimler, siyasi partilerin çalışmaları, siyasi katılma durumu ve halkın siyasete bakış açısı ele alınmıştır.

⁸ *Cumhuriyet Gazetesi* 1930, *Milliyet Gazetesi* ise 1950 yılından itibaren gazete arşivini internet üzerinden yayınlamaktadır.

C. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR:

Literatür taraması kapsamında, Giresun ile ilgili bugüne kadar hazırlanmış olan kayda değer çalışmalar arasında;

- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün Giresun Belediyesi ile müşterek yürüttüğü bir çalışma sonucu ortaya çıkan “*Belgelerle Osmanlıdan Cumhuriyete Giresun*”,
- Giresun Valiliğinin “*Giresun İli ve Yöresi Ağzları*”,
- Giresun Ticaret ve Sanayi Odasının hazırlattığı “*Niçin Giresun*”,
- Giresun Valiliğince hazırlanan “*Giresun Türküleri ve Oyun Havaları*”,
- Ayhan Yüksel’in “*Giresun Tarihinden Sayfalar*”,
- Giresun Belediyesince hazırlanan “*Osmanlı Vakıfları ve Vakıf Eserleri*” adlı yayınları saymak mümkündür.

Bunlar dışında; 1996 ve 2008 yıllarında Giresun Belediyesi organizesinde icra edilen iki ayrı sempozyumda sunulan bildirilerden oluşan kitaplar, sosyal bilimler alanına yönelik birtakım yüksek lisans ve doktora tezleri bulunmaktadır. Ancak, 1945-1960 yılları arasındaki çok partili hayata geçiş sürecinde sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yönleriyle Giresun’u ele alan herhangi bir akademik çalışma bulunmamaktadır. Bu yönüyle hazırladığımız tez bir ilki oluşturmaktadır.⁹

D. GÖRÜŞME VE ANKET UYGULAMASINDAN ELDE EDİLEN BULGULAR:

Yakın dönem sosyal ve siyasi tarih araştırmalarında birçok sosyal disiplinin ürettiği bilgilerden yararlanmanın yanı sıra yaşayan tanıkların tanıklığına başvurma usulü de önemli bir bilgilendirme yöntemi olarak ortaya çıkmaktadır.¹⁰ Bu bakımdan çalışmaya konu olan dönemi yaşayan insanların algıları, duygu ve düşüncelerinin ne

⁹ Giresun hakkında kapsamlı kaynakça bilgilerini içeren makale için bkz. Nazım Kuruca – Hüseyin Kara, “*Giresun Vilayeti Bilimsel Kaynakçası-I (Giresun’a Dair Şura ve Sempozyum Bildirileri)*”, **Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 4, Sayı: 6, İlkbahar, 2012, s.47-82.

¹⁰ Metin, *a.g.m.*, s.288-298.

olduğunu tespit edebilmek maksadıyla, söz konusu sürece canlı olarak tanıklık etmiş kişilerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşülen kişilerden bazılarının, araştırma konusunun kısmen siyasete ilişkin olması nedeniyle çekinmelerinden dolayı, görüşmelerin tamamı kayıt altına alınamamıştır. Esas olarak, kayıt yapılmasına izin verenlerin ses kayıtları tutulmuş, kayıt altına alınmayan birçok kişiyle sohbet havasında yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilerden ise yorum ve değerlendirmelerde istifade edilmiştir. Görüşülen kişilerden bazılarına ait kimlik bilgileri ve görüşme tarihleri ile ilgili bilgiler **(EK-1)**'dedir.

Görüşülen kişilerin 1945-1960 yılları arasındaki dönemde kendini bilecek yaşta olanlardan seçilmesine gayret edilmiştir. Görüşmeler birebir olduğu gibi, kahvehanede ya da bir dükkânda 7-10 kişilik gruplar ile soru-cevap ve sohbet havasında gerçekleştirilmiştir. Görüşülen kişilere, Giresun'un sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel durumu hakkında sorular sorulmuş, çok partili hayata geçiş sürecinde yaşanan olaylar ile ilgili duygu ve düşüncelerinin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. O dönemde aktif siyaset yapanların çoğunluğunun günümüzde hayatta olmaması, kendisine ulaşılabilen birkaç kişinin de sağlık sorunları yaşamaması nedeniyle görüşme taleplerimize olumlu cevap vermemeleri görüşülen kişi sayısının sınırlı seviyede kalmasına yol açmıştır. Çalışmamızda kullanılan sözlü kaynaklar, ağırlıklı olarak 1945-1960 dönemini yaşamış ve yerel düzeyde bizzat olaylara yakın olmuş kişileri kapsamaktadır. Diğer yandan görüşme için seçilen bu kişilerin dönemin olaylarını net olarak hatırlayan yetmiş beş ve daha yukarı yaşlarda olması zorunluluğu önemli bir kısıt olarak karşımıza çıkmıştır.

Yapılan görüşmelerde ortalama 50-60 yıl öncesine ilişkin olay ve gelişmeler ile ilgili bilgi toplanması ve neden-sonuç ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde ortaya konulabilmesi konusunda birtakım zorluklarla karşılaşmıştır. Çünkü aradan geçen yıllar nedeniyle genellikle o dönemi yaşayan insanların hafızalarında olaylar unutulmaya yüz tutmuştur. Diğer yandan görüşülen kişilerin sorulan sorulara kendi kişisel duygu ve düşüncelerini de ekleyerek anlatabileceği dikkate alınarak elde edilen bilgilere ihtiyatla yaklaşmıştır.

Dönemin canlı tanıkları ile yapılan görüşmelerde, Stephen Caunce'un "*Bilgi toplayanın rolü başından itibaren can alıcı bir önemdedir, çünkü eğer bir grubun kendi sözlü tarihini yazması gibi bir durum söz konusu değilse, normalde bu kişi, konuşacak insanları bulur, seçer ve bir araya getirir. Aynı zamanda oturumları düzenleme ve yürütme sorumluluğu da vardır ve konuştuğu insanlarla kişisel bir ilişki kurmak zorundadır....*"¹¹ sözleriyle çerçevesini çizdiği şekilde, literatür taraması, gözlem ve inceleme yöntemleriyle tasavvur edilen çok partili hayata geçiş döneminin halk tarafından nasıl algılandığı, insanların seçimlerde oy verirken hangi olayların etkisi ile hareket ettiği, siyasi tercihlerini neye göre belirlediği gibi sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır.

Görüşülen kişilerden elde edilen bilgilerin yanında, 1945-1960 yılları arasındaki dönemde yapılan 1946, 1950, 1954 ve 1957 genel seçimlerine Giresun'daki katılım durumu ve siyasi katılıma etki eden faktörlerin neler olduğunu tespit etmeye yönelik bir anket çalışması yapılmıştır. Anket uygulaması ile 1945-1960 yılları itibarıyla Giresun'da siyasi katılmanın boyutları, seçmenlerin nitelikleri, karar alma süreçleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Siyasi katılmanın boyutları günümüzde yapılan benzer çalışmalardan istifade edilerek belirlenmiştir. Bu kapsamda; 1945-1960 yılları arasında mevcut şartlar ve iletişim imkânlarına paralel olarak; *oy verme, siyasi partilerin mitinglerine katılma, propaganda faaliyetlerine katılma, parti organlarında aktif faaliyet gösterme* gibi sorulara cevap aranmıştır.

¹¹ Stephen Caunce, **Sözlü Tarih ve Yerel Tarihçi**, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, 2008, s.28.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRESUN'UN TARİHİ VE COĞRAFİ DURUMU

A. TARİHİ YÖNÜYLE GİRESUN:

Giresun şehri konum olarak, Doğu Karadeniz Bölgesinin sahil şeridinde bir yarımada üzerinde yer almaktadır. Şehir merkezi, İç Anadolu'yu Karadeniz'e bağlayan Giresun-Şebinkarahisar yolunun Karadeniz kıyısına ulaştığı yerin batı tarafında kurulmuştur.¹² Şehir zamanla kıyıya paralel bir şekilde batı istikametine doğru genişlemesini sürdürmüştür. Giresun'un birçok yerinde, tarih öncesi dönemlere ilişkin iskân izlerine rastlanmaktadır.¹³ Kentin ilk yerleşim alanı olarak kullanılan kesimi, halen üzerinde sur kalıntıları, kuyular ve Hristiyanlığın yayılma döneminde kilise olarak kullanıldığı sanılan bir mağaranın da bulunduğu yarımada bölgesidir. Yarımadanın yerleşim merkezi olarak seçilmesi ve kalenin burada kurulmasında, burasının denizden gelebilecek saldırılara karşı korunaklı bir yer olması rol oynamıştır. Sonraki devirlerde de yerleşim alanlarının gelişimi bu merkezin civar bölgelerine doğru devam etmiştir.

Giresun şehrinin adının kaynağına baktığımızda, bu konuda çok çeşitli rivayetlerin olduğu görülmektedir.¹⁴ Bu rivayetlerden birine göre, Giresun'un adı "Kerasus"tan gelmektedir.¹⁵ Kerasus adının, Giresun bölgesinde yetişen bol miktardaki "kiraz"dan geldiği¹⁶ iddiasının yanı sıra, şehrin bulunduğu yarımadanın,

¹² Erdoğan Altınkaynak, **Giresun Kent Kültürü**, Giresun Valiliği Yay., Ankara, 2008, s.9.

¹³ Altınkaynak, **a.g.e.**, s. 41.

¹⁴ M. Feridun Emecen, "*Giresun Tarihinin Bazı Meseleleri*", **Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs 1996)**, İstanbul, 1997, s.20.

¹⁵ **Cumhuriyetimizin 75. Yılında Giresun**, Giresun Valiliği İl Özel İdaresi Yay., 1998, s.7; Besim Darkot, **İslam Ansiklopedisi**, Cilt:IV, MEB Yay., Eskişehir, 1997, s.789-790.

¹⁶ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, Giresun, 1973, s.1; Emecen, *a.g.m.*, s.20-21; Oktay Karaman, "*Seyahatnamelere Göre Giresun*", **Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri 24-25 Mayıs 1996**, İstanbul, 1997, s.165; Ahmet Gürsoy, "*Giresun Kazası'nın Vilâyet Oluşu*", **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003, s.97.

denize doğru bir boynuz gibi uzanmasından dolayı, eski Yunancada boynuz anlamına gelen “*keras*” kelimesinden türetildiği de rivayet edilmektedir.¹⁷ Bununla birlikte günümüzde birçok araştırmacı tarafından şehrin adının, antik döneme ilişkin kaynaklarda geçen “*Kerasus*”tan geldiği genel bir kabul görmüştür.

Diğer taraftan Karadeniz’de üç farklı yerde “*Kerasus*” adına rastlanmaktadır. Bunlardan ilki, halen Trabzon-Vakfıkebir körfezindeki “*Kireşon/Kirazlık*” mevkiidir. İkincisi, Sinop’un batısında, üçüncüsü de bugünkü Giresun’un biraz uzağında bulunan bir vadidir. Bugünkü Giresun’un kale şehir olarak Pontus Kralı Farnakes tarafından kurulmuş olduğu rivayet edilmektedir.¹⁸

Yaptığı geziler ve gözlemleriyle bilinen Evliya Çelebi’nin Giresun ile ilgili verdiği bilgiler ise pek tatminkâr değildir. Evliya Çelebi, Giresun’u, çarşı içinde camileri, mescidi, han, hamam ve pazarı bulunan, fazla büyük olmayan bir kasaba olarak tanımlamaktadır. Evliya Çelebi, alışlageldiği üzere şehrin adını bir olaya dayandırarak izah etmektedir. O’na göre, Fatih Sultan Mehmet’in şehrin fethi için yaptığı kuşatma esnasında, ordunun komutanlarından Mahmut Paşa’ya; “*Bu gece kale altına giresin.*” diye bir ferman göndermiş ve bundan dolayı şehrin adı Giresun olarak anılmaya başlanmıştır.¹⁹ Ancak bize göre şehrin adının bu ifadeden esinlenerek “*Giresun*” olarak konulmuş olması pek de mümkün görülmemektedir.

Karadeniz’de, üzerinde sürdürülebilir yaşamın mümkün olduğu tek ada olan Giresun Adası, kentin önemli simgelerinden birisidir. Ada, şimdiki adıyla *Gemilerçekeği*, eski adıyla *Demirkapı Limanına* 3 mil uzaklıktadır. Adanın çepçevre uzunluğu 3 mil olup, üzerinde bir manastır ve bir kilisenin yıkıntıları bulunmaktadır.²⁰ Eski bazalt kayalıklarından meydana gelmiş olan Giresun Adası

¹⁷ M. Feridun Emecen, “*Giresun*”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Cilt:14, İstanbul, 1996, s.78.

¹⁸ Gürsoy, *a.g.m.*, s. 97; Hakkı Yazıcı - Ünsal Bekdemir, “*Giresun’da Geçmişten Günümüze Başlıca Çevre Sorunları ve Kentsel Hayata Etkileri*”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003, s.229.

¹⁹ Karaman, *a.g.m.*, s. 165.

²⁰ Aynı eser, s. 166.

35 dekarlık bir alana sahiptir.²¹ Mitolojide ada ile ilgili birçok efsane ve hikâye bulunmaktadır. Ada, Giresun âdet, gelenek ve görenekleri içinde günümüzde de önemli bir figür olarak yer almaktadır. Adanın kuzeydoğusunda kalan tepede Bizans devrine ait kale kalıntılarının yüksek duvarları ve Sinop Başpiskoposu *Ayios Fokas'ın* adını taşıyan manastır harabeleri vardır.²² Evliya Çelebi adadan bahsederken, şehri ele geçirmek isteyen orduların, askerlerini önce adaya çıkarıp dinlendirdikten sonra hücumla geçtiklerini belirtmektedir.²³

Anadolu tarihi ile ilgili bazı araştırmalarda, Karadeniz Bölgesi'nde M.Ö. 3 binli yıllardan beri Türk varlığının mevcut olduğu ile ilgili birtakım bilgiler mevcuttur.²⁴ Oğuz boylarının²⁵ bu bölgeye ilk gelişleri M.Ö. 7'nci yüzyılda başlamıştır.²⁶ Bu bölgede, Oğuz boylarından; *Yazır, Döğer, Avşar, Karkın ve Hallaçlar* ile *Akhun, Kuşan, Peçenek, Hazar, Hun, Kıpçak Türklerinin* yerleşimi mevcuttur.²⁷

M.Ö. 7'nci yüzyılın ilk yarısında İskit baskısı sonucu Kimmerlerin, Kafkasları geçerek Anadolu'ya gelip, Şebinkarahisar'ın Bozbayır, Akkaya, Güneytepesi, Dışkaya civarındaki mağaraların bulunduğu bölgeye yerleştiği sanılmaktadır. Kimmerlerin, M.Ö. 695'te İç Anadolu'nun yanı sıra Giresun'un da dâhil olduğu Doğu Karadeniz Bölgesine hâkim olmasıyla bölgedeki Türk varlığının başladığını söylemek mümkündür. Kimmerlerin çekilmesinin ardından, M.Ö. 585'ten itibaren bölgenin İskitlerin hâkimiyetine girmesiyle Türk varlığı devam etmiştir. Yunan kaynaklarına göre, bölgedeki İskit varlığının Sinop'tan Trabzon'a kadar uzandığı anlaşılmaktadır.²⁸ Karadeniz Bölgesinde birçok koloni şehri kuran

²¹ Mustafa Şimşek, **Türkiye Kalkınma Bankası Uygun Yatırım Alanları Araştırması Giresun**, Ankara, 1998, s.2.

²² Sacit Karaibrahimoğlu, **Giresun (Bütün Yönleri ve Kazaları ile)**, Ankara, 1969, s.13.

²³ Karaibrahimoğlu, **a.g.e.**, s. 42.

²⁴ Necati Demir - Özkan Aydoğdu, **Giresun İli Yöresi ve Ağızları**, Editör: Erdoğan Altınkaynak, Giresun Valiliği Yay., Giresun, 2009, s.37.

²⁵ Oğuzlar on ikisi "*Üç Ok*", on ikisi ise "*Boz Ok*" olmak üzere 24 boydan oluşmaktadır. Bkz. Nevzat Köseoğlu, **Türk Dünyası Tarihi ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler**, Ötüken Yay., İstanbul, 1997, s.52.

²⁶ Mehmet Fatsa, **Giresun'da Kırsalın Sosyal Tarihi**, Giresun, 2002, s.15.

²⁷ **Cumhuriyetimizin 75. Yılında Giresun**, s.8.

²⁸ **a.g.e.**, s. 42.

Miletosluların, M.Ö. 8'inci yüzyılda *Sinop (Sinope)*, *Samsun (Amisos)*, *Ordu (Koytora)*, *Kerasus (Giresun)* ve *Trabzon (Trapezus)* şehirlerini de kurdukları veya bu şehirleri geliştirdikleri kabul edilmektedir.²⁹

12'nci yüzyıla kadar bölgede egemenliğin el değiştirmesine paralel olarak Giresun'un idari bakımdan bağlılık durumu da sık sık değişiklikler göstermiştir. Bizans egemenliği döneminde, Rum nüfusunun gittikçe zayıflamasıyla bölgedeki başka soydan gelen insanlar asimile edilmeye çalışılmış, bu yüzden Doğu Karadeniz bölgesindeki ormanlar kesilip yollar açılarak, buradaki kabileler boyunduruk altına alınmak istenmiştir. Ayrıca bölgeye bir miktar Hıristiyan Bulgar Türk nüfusu yerleştirilmiştir.³⁰

1075'ten 1085'e kadar geçen on yıllık zaman zarfında, Orta Asya ve Azerbaycan taraflarından gelmekte olan Türkmen boyları, bu bölgelere yerleşmişlerdir.³¹ Gerek bu zaman zarfında ve gerekse daha sonraları bölgeye *Avşar*, *Kızık*, *Karaöylü* veya *Karlı*, *Çepni* veya *Çapan*, *Kızık*, *Kınık*, *Salur*, *Çavdır* veya *Çavdar*, *Kargın* gibi Türk oymakları yerleşmişlerdir.³²

Bunlardan *Çepni Oymağı* Giresun ve havalisinde önemli bir rol oynamıştır. Adı "*pehlivan, yiğit, kahraman*" anlamlarına karşılık gelen Çepniler, genellikle Şebinkarahisar ve çevresindeki köylerde yerleşmiştir. Bugün çokça kullanılan, "*İşin altını fazla karıştırma, sonunda çapanoğlu çıkar.*" sözü burada var olan Çapanoğullarının açık bir ifadesidir.³³ Çepniler için söylenen "*Nerde yağı (düşmanı)*

²⁹ "*Giresun*", **Yurt Ansiklopedisi**, Anadolu Yay., Cilt: 5, İstanbul, 1982, s.3112.

³⁰ Giresun'un batı yakasındaki "*Çıtlakkale Mahallesi*" adının, Deliorman ve Selanik civarından gelen Türk topluluğu Çıtlaklardan geldiği, bölgede konuşulan lehçenin ve kültür unsurlarının Çıtlak ve Gagavuz Türkleri ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bkz. Salih Turhan - Erdoğan Altınkaynak, **Giresun Türküleri ve Oyun Havaları**, Giresun Valiliği Yay., Ankara, 2009, s.14.

³¹ Demir - Aydoğdu, **a.g.e.**, s.62.

³² Bilgehan Atsız Gökdağ, "*M.Ö. 2000'li Yıllardan Günümüze Giresun'daki Türk Varlığı*", **Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri 24-25 Mayıs 1996**, İstanbul, 1997, s.37.

³³ Çepni adının menşei ve Çepnilerin etnik kökenine baktığımızda, Oğuz boyunun en büyüklerinden birisi olarak Çepnilerin adı, Kaşgarlı Mahmud'un 1072-1074 yılları arasında Bağdat'ta kaleme aldığı Türkçe-Arapça bir sözlük olan *Divan-ü Lügati't Türk (Türk Lehçeleri Sözlüğü)* adlı eserinde geçmektedir. Bkz. Faruk Sümer, **Çepniler**, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı, İstanbul, 1992, s.7.; Ayrıca *Oğuzlar* ile ilgili geniş bilgi için bkz. Faruk Sümer, **Oğuzlar (Türkmenler) – Tarihleri, Boy Teşkilatı, Destanları**, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı Yay., İstanbul 1999.

görse savaşır.” sözü Çepnilerin savaşçı yanını göstermektedir.³⁴ Şecere-i Terakkime’de Çepni kelimesinin “*cesur, pehlivan, yiğit ve kahraman*” anlamlarına geldiği ifade edilmektedir.³⁵ Bu manalara bakarak kelimenin “*çapmak*” aslından geldiği kabul edilebilir.³⁶ Oymak ve aşiretler hakkında çok kapsamlı bir araştırma yapan Cevdet Türkay ise; “*Çepni, Çepnibor, Çepnili, Çepni Kantemir*³⁷” gibi farklı adlarla anılan Çepnilerin, Görele’den başlayarak çok geniş bir coğrafyada bulduklarını ve konar-göçer olarak yaşadıklarını ifade etmektedir.³⁸ 1500’lü yıllara gelindiğinde Giresun’daki Müslüman nüfusun tamamına yakını Çepni Türk boylarından oluşmuştur.³⁹ Çepniler, en eski Oğuz boylarından⁴⁰ oldukları halde, eski isimlerini bugüne kadar muhafaza etmişlerdir.⁴¹

1200’lü yılların başlarında Haçlıların İstanbul’u ele geçirmeleri sonucu, Aleksios ve David Komnenos kardeşler, Trabzon ve çevresine hâkim olup burada Trabzon Rum İmparatorluğunu kurmuşlardır.⁴² Giresun da, bu devletin toprakları içinde kalmıştır.⁴³ 1244 yılına gelindiğinde ise Trabzon Rum Devletinin, Moğolların egemenliği altına girdiğini görmekteyiz.⁴⁴

13’üncü yüzyılın ikinci yarısında yaşanan Moğol istilası ile Giresun, güneyinden Karadeniz kıyılarına kadar akınlara maruz kalmıştır. Merkezi Niksar’da

³⁴ Mehmet Aydın, **Bayat-Bayat Boyu ve Oğuzların Tarihi**, I. Baskı, Hatipoğlu Yay., Ankara, 1984, s. 25-27.

³⁵ Gökdağ, *a.g.m.*, s.37.

³⁶ Hasan Tahsin Okutan, **Şebinkarahisar ve Civarı, Coğrafya-Tarih-Kültür-Folklor**, Giresun, 1949, s.66.

³⁷ Kantemir Çepnileri adlarını başlarında bulunan “*Kantemir*” adlı kethüdadan almışlardır. Bkz. Tufan Gündüz, **Anadolu’da Türkmen Aşiretleri “Bozulus Türkmenleri 1540-1640”**, İstanbul, 2010, s.45.

³⁸ Cevdet Türkay, **Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu’nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler**, İşaret Yay., İstanbul, 2001, s.252.

³⁹ M. Hanefi Bostan, **XV. ve XVI.ncı Asırlarda Trabzon Sancağında Sosyal ve İktisadi Hayat**, Ankara, 2002, s.360.

⁴⁰ Tarihi kayıtlarda Çepnilerin Oğuzların “*Üçok*” boyuna mensup oldukları bilinmektedir. Bkz. İbrahim Telliöğlü, **Osmanlı Hâkimiyetine Kadar Doğu Karadeniz’de Türkler**, Trabzon, 2004, s.112.

⁴¹ Yusuf Ziya Yörükcan, **Anadolu’da Aleviler ve Tahtacılar**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1998, s.378-379.

⁴² Demir - Aydoğdu, **a.g.e.**, s.58; Mustafa Arslan, **Görele**, Ankara, 1973, s.39-40.

⁴³ Necati Demir, **Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesinin Tarihi Alt Yapısı**, Ankara, 2005, s.III.

⁴⁴ Giresun’un hangi tarihte tekrar Trabzon Rum İmparatorluğunun eline geçtiği hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Bkz. Emecen, “*Giresun*”, s.79.

bulunan *Taceddinoğulları*, Kemah ve çevresinde egemen olan *Mengücekliler*, Anadolu'nun orta-doğu kısmının Türkleşmesine önemli katkılar sağlayan *Eretna Beyliği* ve *Akkoyunlular* gibi Türk devletlerinin yürüttüğü fetih ve iskân faaliyetleri Giresun kırsalını da zamanla içine almıştır.⁴⁵

1297'de Ünye yöresini ele geçiren Oğuz Türklerinin 24 boyundan biri olan Çepniler, Trabzon'a kadar akınlar düzenlemişlerdir.⁴⁶ Çepni Türkmenleri, 14'üncü yüzyıldan itibaren Giresun bölgesine yönelerek burada fetihlere girişmişlerdir.⁴⁷ Çepniler, 14'üncü yüzyılın ikinci yarısında Harşit Vadisinin yukarı kesimlerine yerleşmişler, 14 ve 15'inci yüzyıllar boyunca öteki Türk boylarıyla birlikte Eynesil, Beşikdüzü, Kürtün, Tirebolu, Keşap, Giresun ve Dereli bölgelerini fetihler yoluyla Türkleştirmişlerdir.⁴⁸ Tarihi kaynaklar Giresun ve çevresini "*Çepni Yurdu*"⁴⁹ olarak nitelemektedirler.⁵⁰

14'üncü yüzyıldan itibaren Giresun ve çevresinde Türk nüfus giderek artmıştır.⁵¹ Çepni Türkmen boylarına hükmeden Hacı Emir Bey'in⁵² oğlu Emir Süleyman Bey 1397'de Giresun'u fethederek bölgenin tamamen Türkleşmesine önemli katkılarda bulunmuştur.⁵³ Osmanlıların bölgeye hâkim olmalarında, bu bölgede yerleşik halde yaşamlarını sürdüren Çepnilerin önemli rolü olmuştur.⁵⁴ 1461 yılında Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon Rum İmparatorluğu ordusunu yenilgiye uğratmasının ardından, bölge kalıcı olarak Türk hâkimiyetine girmiştir. 15'inci

⁴⁵ Mehmet Fatsa, "*Giresun Kırsalında İslami Kolonizasyona Bir İlk Örnek Hacıköy Zaviyesi ve Hacı İlyas*", **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003, s.391; Demir, **a.g.e.**, s.68.

⁴⁶ Muammer Gül, "*XIII-XV. Yüzyıllarda Anadolu Türkleri ile Trabzon Rum Devleti Arasındaki İlişkiler*", **Trabzon ve Çevresi Uluslararası Tarih-Dil-Edebiyat Sempozyumu**, Cilt:1, Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yay., 3-5 Mayıs 2001, s.64.

⁴⁷ M. Hanefi Bostan, "*Anadolu'da Çepni İskânı*", **Türkler**, Cilt:6, Ankara, 2002, s.299-304.

⁴⁸ Kenan İnan, "*Giresun ve Havalisinde Türkmenler (XII. ve XV. Yüzyıllar)*", **Giresun Tarihi Sempozyumu**, (24-25 Mayıs 1996), İstanbul, 1996, s.60.

⁴⁹ Çepnilerin yaklaşık bin yıldır Trabzon ve çevresinde etkili olduğu bilinmektedir. Bkz. Demir, **a.g.e.**, s.68.

⁵⁰ Demir - Aydoğdu, **a.g.e.**, s.116.

⁵¹ Ali Çelik, "*Çepnilerin Anadolu'nun Türkleştirilmesindeki Yeri ve Önemi*", **Türkler**, Cilt:6, Ankara, 2002, s.312-323.

⁵² Hacıemiroğulları köken bakımından Danişmendlilere dayanmaktadır. Danişmendliler ise büyük bir ihtimalle Oğuzların Çepni boyuna mensuptur. Bkz. Demir - Aydoğdu, **a.g.e.**, s.75.

⁵³ Emecen, "*Giresun Tarihinin Bazı Meseleleri*", s.22.

⁵⁴ İnan, *a.g.m.*, s.73.

yüzyılın ortalarından itibaren Osmanlı Devleti'nin egemenliği altına giren Giresun ve çevresi bu tarihten itibaren bir Türk yurdu halini almıştır.⁵⁵ Bununla birlikte 1571 yılı kayıtlarına göre şehirdeki Müslümanların sayısının henüz bir mahalle oluşturacak sayıya ulaşmamış oldukları görülmektedir. Bunun nedenlerini, göçebe kültürüne alışkın olan Türklerin ticaret ve şehir yaşamına henüz alışamadıklarında aramak gerekmektedir.⁵⁶

Giresun Osmanlı idaresinde iken bir kaza merkezi halini almış,⁵⁷ 1486 yılında ise Trabzon sancağına bağlı *Zeamet-i Kürtün* adıyla anılan bölgenin merkezi durumuna gelmiştir.⁵⁸ Bu dönemde de Çepni beyleri dönemindeki eski yapı sürdürülmüştür. 1515 yılına ait kayıtlarda, merkezi Giresun olan Kürtün kazasına bağlı “*Çepni Vilayeti*” tabirine rastlanmaktadır.⁵⁹ Çepni Vilayeti tabiri 16'ncı yüzyılın sonlarına kadar kullanılmış, ancak daha sonraları bunun yerine daha çok Giresun denilmeye başlanmıştır.⁶⁰ Osmanlılar döneminde Trabzon Sancağına bağlı önemli kalelerden biri durumunda olan Giresun, bu sancağın aynı zamanda batı sınırlarını da oluşturmuştur.⁶¹

Giresun, Tanzimat Dönemi'nde yapılan düzenlemelerle 1847'de Trabzon Merkez Livasına tâbi olmuştur.⁶² Müteakip dönemde; 1855'de Ordu Livasına, 1856'da yeniden Trabzon Livasına, 1857'de tekrar Ordu Livasına bağlanan Giresun, 1866 tarihli Devlet Salnamesinde Trabzon Sancağının kazası olarak görülmektedir.

⁵⁵ İbrahim Tellioglu, “Doğu Karadeniz Bölgesinin Türk Yurdu Haline Gelmeye Hakkında Bir Değerlendirme”, **Turkish Studies Türkoloji Araştırmaları**, Vol: 272, Spring, 2007, s.659.

⁵⁶ Yücel Özkaya, “Şer’iyye Sicil Defterindeki Bilgilere Göre Giresun”, **Giresun Tarih Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996)**, İstanbul, 1997, s.197.

⁵⁷ İlhan Şahin, “Giresun Bölgesinde Konar Göçerlerin İzleri”, **Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs 1996)**, İstanbul, 1997, s.112.

⁵⁸ Gürsoy, a.g.m., s. 97.

⁵⁹ Aynı eser., s.99.

⁶⁰ M. Hanefi Bostan, “XV.-XIX. Yüzyıllarda Giresun Kazasının İdari Taksimatı ve Nüfusu”, **Giresun Tarihi Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996)**, İstanbul, 1997, s.42-43.

⁶¹ M. Feridun Emecen, “XV-XVI. Asırlarda Giresun ve Yöresine Dair Bazı Bilgiler”, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:4, Samsun, Aralık, 1989, s.157; Altınkaynak, **Giresun Kent Kültürü**, s.67.

⁶² Osmanlı dönemi Giresun’u hakkında en ayrıntılı bilgiler, XV. ve XVI.ncı yüzyıllara ait Trabzon sancağı tahrir defterlerinde yer almaktadır. Bkz. Süleyman Demirci, “XVII. Yüzyılda Trabzon Eyâletinin İdari Taksimatı ve Vergilendirilebilir Nüfus: Giresun, Keşap, Kürtün ve Yavabolu Nam-ı Diğer (Görel) Kazaları Örneği”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2012/1, Sayı:15, s.15-29

Mülki statüsü sık sık değişikliğe uğrayan Giresun, 1875'ten 1878'e kadar Karahisar-ı Şarki Sancağına ve 1879'da tekrar Trabzon Sancağına bağlanmıştır. 4 Nisan 1921 tarihli ve 9 sayılı Resmî Ceride'de yayımlanan, 4 Aralık 1920 tarih ve 69 sayılı kanunla Giresun müstakil bir mutasarrıflık halini almıştır.⁶³ Cumhuriyet'in ilân edildiği yıl olan 1923'te ise Giresun'a il statüsü verilmiştir. Karahisar-ı Şarki ise 24 Ekim 1926 tarih ve 4248 sayılı Kararname ile Şebinkarahisar adını almıştır.⁶⁴

1923 yılında il statüsü kazandığında, mülki açıdan Giresun'a; İl Merkez, Tirebolu ve Görele ilçeleri ile Bulancak, Keşap ve Espiye bucakları bağlı idi. 1933 yılında Şebinkarahisar'ın ilçe statüsüne getirilmesiyle Şebinkarahisar ve Alucra ilçeleri de Giresun'a bağlanmıştır. 1934 yılında Bulancak, 1945 yılında Keşap, 1957 yılında Espiye, 1958 yılında Dereli, 1960 yılında Eynesil⁶⁵ ilçe haline getirilerek Giresun'a bağlanmış ve toplam ilçe sayısı 1960 yılı itibarıyla dokuza ulaşmıştır.⁶⁶

B. GİRESUN'UN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ:

Kentlerin kuruluş ve gelişmelerinde iklim, toprak, su, topoğrafik ve jeolojik yapı gibi doğal çevre şartlarının büyük etkisi bulunmaktadır. Bu faktörlerden, özellikle topoğrafik şartlar Giresun kentinin gelişimini büyük ölçüde etkilemiştir.⁶⁷ Giresun'un da içerisinde yer aldığı Karadeniz Bölgesi topoğrafik özellikler yönünden, ülkemizin en yüksek, en engebeli bölgelerinden birisidir.⁶⁸ Giresun ilinin arazisi, yüzey şekilleri bakımından oldukça engebeli bir görünüme sahiptir ve yüzey şekillerinin çatısını, kuzeyde Karadeniz kıyısı boyunca uzanan oldukça dar ve alçak

⁶³ **Resmî Gazete**, 04 Nisan 1921.

⁶⁴ Şebinkarahisar (Karahisar-ı Şarki ya da Şarki Karahisar) ili 27 Mayıs 1933 tarih ve 2411 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanan 20 Mayıs 1933 tarih ve 2197 sayılı Kanunla ilçe olmuş ve Giresun iline bağlanmıştır. Kanun teklifinin müzakeresi için bkz. **TBMMZC**, D:I, Cilt: 5, Sayı: 24, s.53-61.

⁶⁵ Eynesil 1 Nisan 1960'da kaza olmuştur. Kaza olduğu haberi ile ilgili bkz. **İleri**, 1 Nisan 1960.

⁶⁶ 1987 yılında Piraziz ve Yağlıdere, 1992 yılında Çanakçı, Güce, Doğankent ve Çamoluk ilçelerinin kurulması ile ilçe sayısı 15 olmuştur. Bkz. <http://www.giresun.gov.tr/IcerikDetay.aspx?IcerikId=31> (10 Ocak 2013)

⁶⁷ Ünsal Bekdemir, Süleyman Elmacı, "*Giresun Kentinin Gelişimini Etkileyen Faktörler*", **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Ankara, 2009, s.396

⁶⁸ Türkiye İstatistik Kurumu, **Bölgesel Göstergeler TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize Artvin, Gümüşhane**, Ankara, 2008, s.XI

düzlüklerden oluşan bir kıyı şeridi ile güneyde Kelkit Çayı Vadisi arasını kaplayan Giresun Dağları meydana getirir.⁶⁹ Doğu Karadeniz Dağlarının batıya doğru uzanan kollarından biri olan Giresun Dağlarının doruk çizgisi, Kelkit vadisine, Karadeniz kıyısından daha yakındır. Vadilerle yarılmış Karadeniz tarafında ise eğim daha azdır. Kıyı kesimi genellikle engebeli bir görünüşe sahiptir. Kıyıya paralel bir duvar gibi duran dağların ortalama yüksekliği 2 bin metre olmakla birlikte bazı yerlerde 3 bin metreyi aşmaktadır.⁷⁰

Sahil kesimi Marmara Denizi ve Ege Denizi kıyılarından farklı olarak, ülkenin iç kısımlarından, kıyıya paralel olarak uzanan yüksek sıradağlarla ayrılmış durumdadır.⁷¹ Bu dağlar bir bütün olarak Kuzey Anadolu Dağları olarak adlandırılır. Yer yer kıyıya kadar inen veya sahilin hemen gerisinde yükselen bu dağlar, Karadeniz'in kıyı bölgesi ile İç ve Doğu Anadolu arasındaki ulaşımı güçleştirir ve ekonomik olarak büyük engeller teşkil eder. Doğu Karadeniz Bölgesinin en büyük yerleşme merkezleri genellikle kıyı şeridinde, denize açılan bir vadinin ağzında ve bu vadiyi takip ederek iç kısımlardan denize inen karayollarının bitiminde bulunur.⁷²

Giresun'un da içinde olduğu Karadeniz Bölgesi, adını ve özelliklerini kuzeyinde bulunan Karadeniz'den almaktadır. Karadeniz Bölgesi doğuda Gürcistan'dan başlayarak batıda Adapazarı Ovasına kadar gelmektedir. Karadeniz Bölgesi 116.000 m²'lik yüzölçümü ile ülke topraklarının %15'ini kapsamaktadır. Büyüklük bakımından üçüncü sırada yer alan Karadeniz Bölgesi, genişliği 100-200 km. arasında değişen bir şerit halinde doğu-batı yönünde uzanır. Karadeniz Bölgesi; Doğu, Orta ve Batı Karadeniz olmak üzere üçe ayrılır.⁷³ Giresun coğrafi konum bakımından, Doğu Karadeniz Bölgesinde, Ordu ve Trabzon illeri arasında yer almaktadır. Güneyinde; Gümüşhane, Erzincan ve Sivas illeri ile sınırı

⁶⁹ Giresun Sanayi ve Ticaret Odası, **Yerel Ekonomik Gelişme Programı, Öneri Aşamasına İlişkin Rapor YEGP 1998/7**, Ankara, 1998, s. 3

⁷⁰ **1967 Giresun İl Yıllığı**, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1968, s.66

⁷¹ Altınkaynak, **Giresun Kent Kültürü**, s.19

⁷² Ünsal Bekdemir - Süleyman Elmacı, "*Giresun Kentinin Gelişimini Etkileyen Faktörler*", **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Ankara, 2009, s.397

⁷³ Ömür Genç, **Karadeniz Bölgesi Ekonomik ve Sosyal Durum (GA-01-1-1)**, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Genel Ekonomik Araştırmalar, TKB Matbaası, Ankara, 2001, s.4.

bulunmaktadır.⁷⁴ Komşu olduğu illerden; Trabzon'a 137 km., Gümüşhane'ye 237 km., Erzincan'a 299 km., Sivas'a 394 km., Ordu'ya 44 km. mesafededir.⁷⁵ İl olmasının ardından mülki bakımdan sınırları birçok değişikliğe uğrayan il arazisinin, 2013 yılı itibarıyla ilin toplam yüzölçümü 6.934 m²'dir.⁷⁶ Yüzey şekilleri bakımından arazinin yaklaşık % 94'lük bir bölümü dağlar ve ormanlarla kaplıdır. Yaylalar ve akarsuların denize birleştiği kesimler dışında düz alan yok denecek kadar azdır.⁷⁷

Doğu Karadeniz Dağlarının Giresun'da kalan kısmı, "*Giresun Dağları*" olarak da anılmaktadır.⁷⁸ Dağların yamaçları yer yer çay bahçeleri ve 2 bin metreye kadar çam, ladin, kayın vb. ağaçlardan oluşan gür ormanlar ile kaplıdır.⁷⁹ İl genelinde az yer kaplayan ovaların kıyı kesiminde olanları su sorunu olmayan verimli tarım alanlarıdır. Kıyı kesimlerinden başka iç kesimlerde Kelkit Vadisinde Avutmuş Deresinin Kelkit Çayı ile birleştiği bölümde küçük bazı düzlükler bulunmaktadır.⁸⁰

Şebinkarahisar, Alucra ve Güce ilçelerini içine alan ve daha az engebeli olan kesimde ortalama yükseklik 1.000-1.500 metre civarında olup, arazi güney istikametinde Kelkit Vadisine doğru eğimlidir. İl genelinde az yer kaplayan ovaların büyük bölümü kıyı kesiminde toplanmıştır. Bu ovalar, su sorunu olmayan verimli tarım alanlarıdır. Kıyı kesimlerden başka, iç kesimlerde Kelkit Vadisinde Avutmuş Deresinin Kelkit Çayı ile birleştiği bölümde küçük bazı düzlüklere rastlanır. Giresun Dağlarının 2.000 metreyi aşan bazı kesimlerinde hayvancılık açısından önem taşıyan birçok yayla yer alır.

Giresun ili arazisinin genelde dağlık bir yapıya sahip olması nedeniyle il sınırları içerisinde birçok dağ kütlesi yer almaktadır. Bunlardan belli başlı olanları

⁷⁴ 1967 Giresun İl Yıllığı, s.27.

⁷⁵ Türkiye İstatistik Kurumu, **Ekonomik ve Sosyal Göstergeler Giresun**, Yay. No:2156, Ankara, 1998, s.2.

⁷⁶ Türkiye İstatistik Kurumu, **Bölgesel Göstergeler TR90 Trabzon, Ordu, Giresun...**, s.XI.

⁷⁷ "*Giresun*", **Yurt Ansiklopedisi**, s.3110.

⁷⁸ Ünsal Bekdemir, **Giresun Kent Coğrafyası**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2000, s.14.

⁷⁹ Osman Yalçın, **Giresun**, Özyürek Yay., İstanbul, 1960, s.16.

⁸⁰ Altınkaynak, **a.g.e.**, s.10.

şunlardır:

- Giresun merkez ilçe bölgesinde; Çaldağı (2.035 m),
- Alucra ilçesinde; Düzdağı (2.350 m), Hasandağı (2.776 m), Akçalı Dağı (1.799 m), Kocadönderen Dağı (1.970 m),
- Çanakçı ilçesinde; Sis Dağı (2.182 m)
- Dereli ilçesinde; Kızıldağ (2.665 m), Karagöl Dağı (3.107 m) Kılıçdağı (3.040 m), Kırklar Dağı (3.038 m), Kulaksız Dağı (1.785 m),
- Keşap ilçesinde; Karatepe (1.694 m),
- Şebinkarahisar ilçesinde; Tutak Dağı (2.637 m), Ahmedin Dağı (1.832 m), Herek Dağı (2.459 m),
- Yağlıdere ilçesinde; Topuklu Dağı (1.631 m) ve Karadağ (1.803 m) bulunmaktadır.

Giresun il genelinde (400) civarında yayla bulunmaktadır. Bunlardan önemli olanları şunlardır:⁸¹

- Erimez Yaylası,
- Yurt Yaylası,
- Kazankaya Yaylası,
- Paşakonağı Yaylası,
- Sarıalan Yaylası,
- Kurukol Yaylası,
- Kirbaş Yaylası,
- Taşdemir Yaylası,
- Kümbet Yaylası,
- Koçkayası Yaylası,
- Sindal Obası Yaylası,
- Koyunalan Yaylası,
- Cabla Obası Yaylası,
- Alancık Yaylası,
- Kızılcasu Yaylası,

⁸¹ Şimşek, a.g.e., s.57-61

- Bektaş Yaylası,
- Yavuzkema1 Yaylası,
- Yaşmaklı-Ağaçbaşı Yaylası,
- Karaovacık Yaylası,
- Sis Dağı Yaylası,
- Örumcek Obası Yaylası,
- Ağaçbaşı Yaylası,
- Bulara Yaylası.

Giresun ilinde ovalar (düzlükler) ilin tamamının yaklaşık % 0,2'si kadardır. Bu ovalar, nehirlerin denize döküldüğü yerlerde olup, bol yağış alan bölgelerde bulunmaktadır. Bu bölgelerde genellikle mısır, buğday, fındık, arpa ve fiğ yetiştirilmektedir. Kelkit ve Harşit Çaylarının etrafında uzanan vadiler ziraat için çok elverişlidir. Kelkit Vadisi doğu-batı istikametinde uzanırken, Harşit Vadisi Karadeniz kıyısını Gümüşhane'ye ve Doğu Anadolu'ya bağlayan doğal bir geçit konumundadır.

Giresun ilinde bulunan geçitler, kıyı bölgesi ile güneyde kalan ilçeler arasında kalan Giresun Dağları üzerinde bulunmaktadır. Bu geçitler Kuzey ile güney arasında ulaşım bakımından bağlantı kurulmasına da imkân sağlar. Giresun Dağları üzerinde iç kesimlere geçişe imkân veren önemli noktalar şunlardır:⁸²

- Alucra-Çamoluk ilçeleri arasında Arda Boğazı (1.600 m),
- Alucra-Şiran ilçeleri arasında Fındıkbeli Geçidi (1.600 m),
- Yağlıdere-Alucra ilçeleri arasında Kurtbeli Geçidi (2.250 m),
- Çamoluk-Gölova ilçeleri arasında Seme Deresi Boğazı (1.110 m),
- Dereli-Şebinkarahisar ilçeleri arasında Eğribel Geçidi (2.200 m),
- Doğankent-Gümüşhane arasında ulaşım üzerinde Harşit Geçidi (700 m).

Giresun Doğu Karadeniz bölgesinin en belirgin karakteristik özelliklerinden olan dik dağların denizden karaya doğru birden ortaya çıkması ile oluşan dağlık arazi

⁸² Ünsal Bekdemir, **Karadeniz Kıyı Kentleri (Samsun Hopa Arası)**, Çizgi Kitabevi, Konya, 2007, s.232-233

yapısına tipik bir örneği teşkil eder. Bu nedenle denize dökülen çok sayıda akarsu bulunmaktadır.⁸³ Bunlardan önemli olanları şunlardır:

- Aksu deresi,
- Batlama deresi,
- Pazarsuyu deresi,
- Kelkit çayı,
- Çanakçı deresi,
- Harşit deresi,
- Özlüce (Gelavere) deresi,
- Çavuşlu (Zıva) deresi,
- Karabulduk deresi,
- Tamzara deresi,
- Çat deresi,
- Yağlıdere çayı.

Giresun ilinin genellikle dağlık ve dik bir arazi yapısına sahip olması nedeniyle özellikle kuzey kesiminde kalan bölgede göl, gölet ve baraj gölü gibi su birikintilerine pek rastlanmaz. Bununla birlikte ilin kuzey ve güneyi arasındaki bölgede kalan Karagöl Dağının zirvesine yakın yerlerde bir takım göller bulunmaktadır. Bunlardan en büyüğü ve özel bir önemi haiz olanı Karagöl olup, 3000 metrenin üzerinde bir yükseklikte, doğal olarak oluşmuş volkanik bir buzul gölüdür. Yaz aylarında dahi gölün etrafı erimemiş karlarla çevrilidir. İlin güney kesiminde yer alan Kılıçkaya Baraj Gölü; Tepeltepe, Duman, Yumurcakaş, Tokluağıl, Ozanlı köyleri arasında Sivas-Suşehri ilçesinin sınır bölgesinde bulunmaktadır.

Giresun'da doğal bitki örtüsü, iklim özellikleri ve yükseltiye bağlı olarak değişiklikler göstermektedir. İlin kuzey kesiminde kıyıda başlayarak 800 metre yüksekliğe kadar yamaçlar fındık bahçeleriyle kaplıdır. Giderek daha yükseklere doğru kızılâğaç, kestane, gürgen, meşe ve kayın, 1.600 metreden sonra köknar, ladin

⁸³ Altınkaynak, **Giresun Kent Kültürü**, s.12

ve sarıçamlardan oluşan ormanlara rastlanır. Orman örtüsü 2 bin metrede sona erer. Daha yüksek alanlarda gür çayırlarla kaplı yaylalar yer alır. Giresun Dağlarının güneyindeki Kelkit Vadisine bakan kesiminde ise daha çok meşelerden oluşan kurakçıl ormanlar ve bozkır (step) bitkileri ön plana çıkar.⁸⁴

Giresun, Karadeniz iklim bölgesine dâhildir. Bu bölge, bol yağışlı, nispeten yüksek yaz sıcaklıkları ve kışları ise ılık bir iklimle karakterize edilmektedir. Bölgenin doğal yapısını büyük ölçüde belirleyen Kuzey Anadolu Dağları, iklim ve bitki örtüsü açısından kıyı ile iç kesimler arasında önemli farklılıkların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Deniz etkisiyle kıyı kesimi ılıman ve nemlidir. Bu etki mevsimler arasındaki sıcaklık farklarının azalmasına da neden olmaktadır. Dağ sıralarının arasında yer alan iç kesimlerde ise kara ikliminin etkisi görülür. Kıyı kesiminin genellikle ılık ve yağışlı olmasına karşın iç kesimlerde yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlı geçer.⁸⁵

Giresun'un yer aldığı Doğu Karadeniz Bölgesi, Türkiye'nin en çok yağış alan yeridir. Bölgenin orta kesiminde, Giresun Dağları'nın kuzey yamaçlarına yayılan ve bir bölümü ile de Kelkit Havzasına sarkan alanda değişik iklim özellikleri görülmektedir.⁸⁶ İlin büyük bölümünü kaplayan, Karadeniz'e bakan kuzey kısmı ılık ve yağışlı iklim özellikleri gösterirken; Kelkit Havzasına giren güney kesimi kara iklimi özellikleri göstermektedir. Giresun il merkezinde yıllık ortalama yağış miktarı 1.295 m³ civarındadır. Kıyı kesiminde Tirebolu 1.759 m³ yıllık ortalama yağışla başta gelmektedir.⁸⁷ Güneyde kalan Şebinkarahisar ilçesinde ise ortalama yağış miktarı 56 m³'tür.

Sahil şeridindeki ilçelerin yüksek kesimleriyle Alucra, Çamoluk ve Şebinkarahisar ilçelerinde kışın yoğun kar yağışı görülmektedir. Bu üç ilçenin yolu kar ve tipi nedeniyle sık sık ulaşımına kapanmaktadır. Diğer yerler genellikle her mevsim yağmurludur. Bölgede hâkim olan rüzgâr poyrazdır. Alucra, Çamoluk ve

⁸⁴ Yerel Ekonomik Gelişme Programı..., s.5.

⁸⁵ Bölgesel Göstergeler ..., s.IX.

⁸⁶ Altınkaynak, a.g.e., s.19.

⁸⁷ gös.yer.

Şebinkarahisar ilçeleri dışında kalan sahil şeridindeki ilçelerde, kış ayları hariç diğer aylarda nem oranı ortalama % 90-95 olmaktadır. Bölgenin yüksek kesimleri özellikle sonbahar ve kış aylarında sürekli sisle kaplı olup, bu durum görüşün azalmasına yol açmaktadır. İl genelinde; ortalama sıcaklık 13,5°, en sıcak ay ortalaması Temmuz ayında 23,3°, en soğuk ay ortalaması Mart ayında 5°'dir. Mayıs ayı % 85,4'lik bir oranla en rutubetli ay olmaktadır.⁸⁸ Giresun'da deniz suyu sıcaklığının yıllık ortalaması 16,9°'dir. Deniz suyu sıcaklığının en yüksek değeri 25° olup, bu sıcaklığa Temmuz ve Ağustos aylarında ulaşılır.⁸⁹

DEĞERLENDİRME:

Tarihsel gelişimine baktığımızda geçmişte birçok medeniyetin etkisi altında kalan Giresun'un, beş yüz yılı aşkın bir zamandır Türk hâkimiyetinde olmasının da tesiriyle çeşitli Türk boylarının iskân edildiği bir yerleşim yeri olduğu dikkati çekmektedir. Ancak birçok Türk boyu içinde "Çepni"lerin özel bir yeri olduğunu söylemek mümkündür. Bu bölge için "Çepni Diyarı" denmesi nüfusun ağırlıklı olarak Oğuz boyuna mensup Çepnilerden teşekkül etmesinden kaynaklanmaktadır.

Giresun topoğrafik özellikler yönünden, Türkiye'nin en yüksek, en engebeli bölgelerinden birisi olan Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yer almaktadır.⁹⁰ Kıyı kesimi, Marmara ve Ege Denizi kıyılarından farklı olarak, ülkenin iç kısımlarından, kıyıya paralel şekilde uzanan Kuzey Anadolu Dağları ile ayrılmış durumdadır.⁹¹ Yer yer kıyıya kadar inen veya sahilin hemen gerisinde yükselen bu dağlar, Karadeniz'in kıyı bölgesi ile İç ve Doğu Anadolu arasındaki bağlantı imkânlarını kısıtlayıcı bir rol oynamaktadır.

Doğu Karadeniz Bölgesinin en büyük yerleşme merkezleri genellikle kıyı şeridinde, denize açılan bir vadinin ağzında ve bu vadiyi takip ederek iç kısımlardan

⁸⁸ Altınkaynak, a.g.e., s.20.

⁸⁹ Altınkaynak, a.g.e., s.13.

⁹⁰ Türkiye İstatistik Kurumu, **Bölgesel Göstergeler TR90 Trabzon, Ordu, Giresun...**, s.XI.

⁹¹ Altınkaynak, a.g.e., s.19.

denize inen karayollarının bitiminde bulunmaktadır.⁹² Giresun'un doğusunda Trabzon batısında ise Ordu ve Samsun gibi nispeten daha gelişmiş şehirlerin bulunması Giresun'un kentsel gelişimine olumsuz etki yapmıştır. Ekonomik olarak da gelişmiş olan bu iller, Giresun ve ilçelerinde yaşayan halk için eğitim, sağlık ve alışveriş bakımından cazibe merkezi olmuştur. Ayrıca Karadeniz Bölgesinin, Anadolu'nun iç kesimlerine bağlantısını sağlayan nispeten daha elverişli yolların bu illerden geçmesi buraların gelişmelerinde önemli katkı sağlamıştır. Özellikle ulaşım için elverişsiz arazisi, yerleşim için yetersiz düzlük alanları nedeniyle Giresun, komşu illerine nazaran daha geri kalmıştır. Bu bakımdan iklim ve coğrafi koşullar, Giresun'un gelişmesinin önündeki engellerin başında gelmektedir.

⁹² Bekdemir - Elmacı, *a.g.m.*, s.397.

İKİNCİ BÖLÜM

GİRESUN'DA SOSYAL VE KÜLTÜREL YAŞAM

A. NÜFUS SAYIMLARI VE NÜFUS HAREKETLERİ:

Türkiye’de nüfus sayımlarının tarihsel gelişimine bakıldığında, Osmanlı’nın son dönemlerinden itibaren nüfusun tespitine yönelik çalışmalara başlandığı görülmektedir.⁹³ Ancak, düzenli olarak nüfus sayımlarının Cumhuriyetin ilanından sonraki dönemde yapılmaya başlandığını söylemek mümkündür. Özellikle, 1927 yılından başlayarak günümüze kadar belirli dönemlerde yapılmış nüfus sayımlarına ilişkin sağlıklı istatistikî bilgilere ulaşmak mümkündür. Buna göre; Cumhuriyetin ilânından sonraki süreçte, İkinci Dünya Savaşı yılları hariç Türkiye nüfusunun sürekli bir artış eğilimi içinde olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Türkiye nüfusunun, ülkenin her yerinde dengeli bir gelişim göstermediği de dikkati çekmektedir. Özellikle 1950’li yıllardan itibaren hız kazanan iç göç hareketleri sonucunda, nüfus yoğunluğu Türkiye’nin batı bölgesinde diğer bölgelere nazaran belirgin bir şekilde artış göstermiştir.⁹⁴

Kavram olarak göç, kişilerin gönüllü ve zorunlu sebeplere dayalı olarak coğrafi alanlar üzerinde yer değiştirmesi olarak açıklanmaktadır.⁹⁵ Bir yer değiştirmenin göç olarak tanımlanabilmesi için, hareketliliğin uzun bir zamanı

⁹³ *Nüfus bilimi*; nüfusun sayısını ve yoğunluğunu, bölgesel ve sektörel dağılımını, niteliğini, nüfus artış hızını, nüfus hareketliliklerini ve nüfus ile ilgili bütün olay ve olguları incelemektedir. Bir yerin nüfusunu belirlemek için belirli dönemler itibarıyla nüfus sayımları yapılmaktadır. Bu sayımlarla, ülkenin nüfus yoğunluğu, nüfusun yaş ve cinsiyet durumu, okur-yazar olanlarla olmayanlar gibi nüfusun nitelik ve özelliklerine ilişkin bilgiler elde edilebilmektedir. Bkz. Mustafa Kemal Coşkun - Metin Öztürk, **Sosyoloji**, Ankara, MEB Yay., 2006, s.218.

⁹⁴ Hacettepe Üniversitesi tarafından “*Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması*” projesi kapsamında yapılan çalışmada göçler; ekonomik, bireysel, ailevi, güvenlik, geri dönüş ve diğer nedenlerle gerçekleşen göçler olarak altı farklı kategoride değerlendirilmektedir. Güvenlik gerekçesi 1980’lerin ikinci yarısından itibaren özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden batı illerine doğru olmuştur. Bkz. **Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması**, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, İsmat Matbaacılık ve Yay., Ankara, 2006, s.55.

⁹⁵ Metin İşçi, **Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme**, Der Yay., İstanbul, 2000, s.71.

kapsayacak şekilde oluşması gerekmektedir.⁹⁶ Ülke içinde olmak kaydıyla bir yerden başka bir yere kalıcı olarak giden nüfus ise “İç Göç” olarak ifade edilmektedir.⁹⁷ Göç hareketlerinde; hızlı nüfus artışı, tarım alanlarının miras yoluyla küçük parçalara ayrılması, eğitim imkânları, alt yapı hizmetleri, kan davaları, iklim ve yer şekilleri, işsizlik, gelişmiş sanayi gibi birçok faktör etkili olmaktadır.⁹⁸ Ancak Türkiye’deki göç olgusunun ortaya çıkmasında ekonomik nedenlerin daha öne çıktığını söylemek mümkündür.⁹⁹ Kırsal alandaki nüfusun şehirlere yönelmesi ile başlayan bu göç hareketinin temel karakteristiği, hareketliliğin köylerden kentlere doğru olmasıdır.

Türkiye’de yapılan nüfus sayım sonuçlarına göre, genel nüfusun 1935’de % 6,8’i, 1970 yılında ise % 16’sı iç göçe tabi olmuştur.¹⁰⁰ Türkiye’de göç hareketlerinin yönüne baktığımızda, iç göçlerin büyük bir bölümünün İstanbul başta olmak üzere batıdaki büyük kentlere olduğunu görmekteyiz. Özellikle İstanbul, göç alan şehirlerin başında gelmektedir. Bu nedenle, İstanbul nüfusu içinde, bir başka ilde doğanların oranı oldukça fazladır. İller arasındaki göçlerin, 1975-1980 döneminde yaklaşık % 21’i; 1985-1990’da % 25’i ve 1995-2000’de ise % 20’si İstanbul’a yönelik olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde İstanbul’dan sonra en fazla göç alan iller sırasıyla Ankara ve İzmir olmuştur. Bu veriler İstanbul’un iç göçlerdeki önemini vurgulamaktadır.

Doğum yeri verilerine göre, 1950 yılında 1,1 milyon kişi olan İstanbul il nüfusunun %53’ü İstanbul doğumludur. Diğer bir ifadeyle bu tarihte İstanbul nüfusunun yaklaşık yarısı başka bir yerde doğmuş olup, İstanbul’a göç edenlerden oluşmaktadır. 2000 yılında yapılan sayımda, İstanbul’da yaşayan Giresun doğumluların sayısı ise 245 bin kişiye ulaşmıştır. Bu miktar, İstanbul’un 2000 yılındaki toplam nüfusunun % 2,4’ünü oluşturmaktadır. Bu veriler İstanbul’un göç

⁹⁶ Özer Serper, **Demografiye Giriş**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1980, s.39.

⁹⁷ Taylan Akkayan, **Göç ve Değişme**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1979, s.20.

⁹⁸ Alaettin Tandoğan, **Demografik Temel Kavramlar ve Türkiye Nüfusu**, Trabzon, 1998, s.85.

⁹⁹ Joseph Fichter, **Sosyoloji Nedir?**, Çeviren: Nilgün Çelebi, Attila Kitabevi, Ankara, 1994, s.156-157.

¹⁰⁰ Erol Tümertekin, “Türkiye’de İç Göçlerde Yeni Eğilimler”, **İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehircilik Enstitüsü Dergisi**, İstanbul, 1977, s.19.

aldığı iller arasında Giresun'un önemli bir yerinin olduğunu göstermektedir.¹⁰¹ Diğer bir ifadeyle Giresun'dan yapılan göçlerin önemli kısmı İstanbul'a yönelik olarak gerçekleşmektedir.

Türkiye'de göçün yoğun olduğu Karadeniz Bölgesindeki nüfusa baktığımızda, dağılımın oldukça düzensiz olduğu görülmektedir. Bölgenin kıyı şeridi, özellikle doğu kesimi, Türkiye'nin yoğun nüfuslu yerlerindedir. Bunun başlıca nedeni, tarıma elverişli toprakların kıyı şeridinde yoğunlaşmış olmasıdır. Ayrıca, her mevsim yeterli yağış alması ve elverişli iklimi de bu bölgede diğer yerlere nazaran daha bol ürün elde edilmesini sağlamıştır. Bu nedenle kıyı kesimlerinde nüfus daha yoğun bir hal almıştır. Ancak kıyıya paralel olarak devam eden dağların birden yükselmesi, yerleşim yerlerinin kıyı ile dağlar arasındaki dar bir bölgede sıkışmasına neden olmuştur.

Giresun'da nüfus artışı ve bu artışın getirdiği demografik eğilimler konusundaki en sağlıklı bilgiler, Cumhuriyet döneminde başlamış olan periyodik nüfus sayımları sonuçlarına dayanmaktadır.¹⁰² İlk sayımın yapıldığı 1927 yılı verilerine göre nüfus; Türkiye genelinde 13.648.270, Karadeniz Bölgesinde 2.187.099, Giresun'da ise 165.033 kişidir. 1935-1945 döneminde yapılan nüfus sayımlarına ilişkin istatistikler **Tablo-1**'de görülmektedir.¹⁰³ Ülke genelinde nüfus artış hızının, 1940-1945 yılları arasında dikkati çekecek ölçüde azalması İkinci Dünya Savaşı'nın nüfusun gelişimine olumsuz etkisinden kaynaklanmaktadır.

¹⁰¹ Cemalettin Şahin, "İstanbul'un Giresun İlinden Aldığı Göçler ve Göçle Gelen Nüfusun Özellikleri", **Uluslararası Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008**, Cilt: II, Ankara, 2009, s.320-339.

¹⁰² Bekdemir, *a.g.m.*, s.107.

¹⁰³ Türkiye İstatistik Kurumu, **1945 Genel Nüfus Sayımı**, Yay.No:286, Cilt:65, Ankara, 1950, s.3-5; Türkiye İstatistik Kurumu, **1927 Umumi Nüfus Tahriri**, İstatistik Umum Müdürlüğü Neş:7, Ankara, 1929, s.144; Türkiye İstatistik Kurumu, **1940 Genel Nüfus Sayımı**, DİE:1285, s.5'deki bilgilerden derlenerek oluşturulmuştur.

Yıllar	Türkiye	Değişim Oranı (%)	Karadeniz Bölgesi	Değişim Oranı (%)	Giresun	Değişim Oranı (%)
1935	16.158.018	18,3	2.637.233	20,5	226.979	37,5
1940	17.820.950	10,3	2.832.274	7	279.236	23
1945	18.790.174	0,5	3.001.350	0,6	283.626	0,15

*Tablo-1
1945 Yılına Kadar Nüfusun Değişimi ve Oranları*

Giresun ilinin dâhil olduğu Karadeniz Bölgesi, Türkiye genelinde yoğun göç veren yerlerin başında gelmektedir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı döneminde yaşanan büyük kıtlık nedeniyle, Giresun nüfusunun önemli bir kısmı il dışına göç etmiştir.¹⁰⁴ Bu nedenle Giresun’da yaşayan nüfusun artış hızında belirgin bir yavaşlama görülmüştür.

1927–1945 yıllarını kapsayan döneme ilişkin, gerek Türkiye, gerekse Karadeniz Bölgesi nüfus değişim oranları göz önünde bulundurularak bir değerlendirme yaptığımızda, Giresun ili nüfus değişim oranlarının, Türkiye geneli ve Karadeniz Bölgesi nüfus değişim oranlarından daha yüksek olduğunu söylememiz mümkündür. Diğer taraftan Giresun ilinde yaşayan nüfusun oturduğu yer itibarıyla dağılımının görüldüğü **Tablo-2**’ye baktığımızda, nüfusun ağırlıklı olarak bucak merkezleri ve köylerde ikamet ettiği görülmektedir.¹⁰⁵ Bu bakımdan dönem itibarıyla halkın büyük bir bölümünün tarım sektöründe istihdam edilmekte olduğunu söyleyebiliriz.

¹⁰⁴ Ünsal Bekdemir, “Giresun Kent Nüfusunun Gelişimi”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003, s.110.

¹⁰⁵ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, s.40.

İLÇE	1945		1950		1955		1960	
	Şehir	Köy	Şehir	Köy	Şehir	Köy	Şehir	Köy
Merkez	12431	49050	12507	52698	15248	59718	19902	41956
Alucra	711	30769	854	31800	2229	30988	1905	34586
Bulancak	4709	37407	5253	40281	5825	45006	7346	49410
Görece	1983	40297	2118	41593	2300	46043	3009	39750
Keşap	291	26373	2202	26020	2483	26813	3573	26010
Ş.K.Hisar	7542	15843	7577	17169	7567	18334	8747	20086
Tirebolu	4923	51297	4259	55224	4951	66792	4705	39017
Derele	-	-	-	-	-	-	1234	28955
Espiye	-	-	-	-	-	-	4148	33283
Eynesil	-	-	-	-	-	-	4521	9310
TOP.	32590	251036	34770	264785	40603	293694	59090	322363

*Tablo-2
Giresun İlinde Yaşayan Nüfusun Oturduğu Yer İtibarıyla Dağılımı*

1945 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre; 283.626 kişi olan Giresun ili nüfusunun %11,5'ine tekabül eden 32.590 kişi şehir merkezlerinde, %88,5'ine tekabül eden 251.036 kişi ise bucak ve köylerde yaşamaktadır.¹⁰⁶ İlin yüzölçümü ile (6.812 km²) nüfus miktarı kıyaslandığında, bir kilometre kareye düşen insan sayısı ortalama 42 kişi olmuştur. 1945 yılı Genel Nüfus Sayımında yerleşim yerleri ile ilgili ilçelerin nüfus istatistiklerine baktığımızda;¹⁰⁷

- İl Merkezinde 12.431 kişi şehirde, 49.050 kişi bucak ve köylerde,
- Alucra'da 711 kişi şehirde, 30.769 kişi bucak ve köylerde,
- Bulancak'ta 4.709 kişi şehirde, 37.407 kişi bucak ve köylerde,
- Görece'de 1.983 kişi şehirde, 40.297 kişi bucak ve köylerde,
- Keşap'ta 291 kişi şehirde, 26.373 kişi bucak ve köylerde,
- Şebinkarahisar'da 7.542 kişi şehirde, 15.843 kişi bucak ve köylerde,

¹⁰⁶ 1945 Genel Nüfus Sayımı, s.251.

¹⁰⁷ 1945 Genel Nüfus Sayımı, s.XV.

- Tirebolu'da ise 4.923 kişinin şehirde, 51.297 kişinin ise bucak ve köylerde yaşamakta olduğu görülmektedir.

Yerleşim yerleri bakımından Türkiye geneli ile Giresun'un durumu karşılaştırıldığında, 1945 yılında Türkiye genelinde 18.790.174 kişi olan toplam nüfusun %25'ine tekabül eden 4.687.102 kişinin şehir merkezlerinde, %75'ine tekabül eden 14.103.072 kişinin ise bucak ve köylerde yaşadığı görülmektedir. Bu oranlara göre Giresun'un, kentleşme bakımından ülke ortalamasının gerisinde kaldığı söylenebilir. Türkiye genelinde bu döneme kadar yaşanan nüfus hareketliliğinin temelinde nüfus mübadeleleri, zorunlu iskân ve kısmen de ekonomik nedenler bulunmaktadır. Ancak kentleşme ve sanayileşme ile 1950'li yıllardan itibaren ekonomik nedenlere dayanan göçler giderek daha öne çıkmıştır.

1950 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre; Giresun il nüfusu 299.555 kişiye ulaşmıştır. İlin nüfusu, o dönemdeki yüzölçümüne (6.812 km²) oranlandığında, bir kilometre kareye düşen insan sayısı ortalama 44 kişi olmuştur. Bir önceki döneme nazaran bu ortalamada sadece iki kişilik bir artış olmuştur.¹⁰⁸ Bu orana göre, Giresun'un birçok ilden daha yoğun bir nüfusa sahip olduğunu söyleyebiliriz. 1950 yılı Genel Nüfus Sayımı ile ilgili istatistiklere baktığımızda;¹⁰⁹

- İl Merkezde 12.537 kişi şehirde, 52.698 kişi bucak ve köylerde,
- Alucra'da 854 kişi şehirde, 31.800 kişi bucak ve köylerde,
- Bulancak'ta 5.253 kişi şehirde, 40.281 kişi bucak ve köylerde,
- Görele'de 2.118 kişi şehirde, 41.593 kişi bucak ve köylerde,
- Keşap'ta 2.202 kişi şehirde, 26.020 kişi bucak ve köylerde,
- Şebinkarahisar'da 7.577 kişi şehirde, 17.169 kişi bucak ve köylerde,
- Tirebolu'da ise 4.259 kişinin şehirde, 55.224 kişinin ise bucak ve köylerde yaşamakta olduğu görülmektedir.¹¹⁰

¹⁰⁸ Türkiye İstatistik Kurumu, **1950 Genel Nüfus Sayımı**, Yay. No: 410, İstanbul, 1961, s.6.

¹⁰⁹ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, s.40.

¹¹⁰ **1950 Genel Nüfus Sayımı**, s.4.

1950 yılında Türkiye genelinde; 20.947.188 kişi olan Türkiye nüfusunun %25'ine tekabül eden 5.244.337 kişi şehir merkezlerinde, %75'ine tekabül eden 15.752.851 kişi ise bucak ve köylerde yaşamaktadır. Giresun'da ise 299.555 kişi olan toplam nüfusun %11,6'sına tekabül eden 34.770 kişi şehirlerde, %88,4'üne tekabül eden 264.785 kişi ise bucak ve köylerde yaşamlarını sürdürmekteydiler. Buna göre bir önceki sayımın yapıldığı 1945 yılındaki yerleşim durumu istatistikleriyle 1950 sayımı istatistiklerinin hemen hemen aynı olduğunu, dikkate değer bir değişimin yaşanmadığını söylememiz mümkündür.

Diğer taraftan 1950'li yıllarda İngiltere'nin Trabzon Konsolosu olarak görev yapan Vorley Harris'in bölge illerine yaptığı gezilere ilişkin bilgiler de dikkate değerdir.¹¹¹ Harris, 1952 yılı itibarıyla Giresun'a ilişkin notlarında, şehir merkezindeki nüfusun önemli bir bölümünü oluşturan gayrimüslimlerin, Birinci Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı ve müteakip süreçte yaşanan birtakım olumsuzluklar nedeniyle şehri terk etmeleriyle, merkezdeki nüfusun 28 binlerden 11 binlere kadar gerilediğinden bahsetmektedir. Ayrıca Harris, 1952 yılı Ekim ayı itibarıyla Giresun il merkezi nüfusunun 12.367 kişi olduğunu aktarmaktadır.¹¹² Türkiye İstatistik Kurumunca yapılan istatistik çalışmasında da, 1950 yılı itibarıyla Giresun il merkezindeki nüfusun 12.537 kişi olduğunun tespit edildiği göz önünde bulundurulduğunda Harris'in tespitlerinin oldukça sağlıklı gözlemlere dayandığını söylemek mümkündür.

1955 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre; Giresun ilinin nüfusu 334.297 kişiye ulaşmıştır.¹¹³ İlin nüfusu o dönemdeki yüzölçümüne (6.886 km²) oranlandığında bir kilometre kareye düşen insan sayısı ortalaması bir önceki döneme oranla 4 kişi artarak 48 kişi olmuştur.¹¹⁴ Buna göre, il genelinde nüfus, aradan geçen

¹¹¹ 1949-1956 yılları arasında İngiltere'nin Trabzon Konsolosu olarak görev yapan Vorley Harris'in görev süresince çevre illere geziler yaparak tuttuğu notlar oğlu Christopher Harris tarafından "**Reports of The Last British Consul in Trabzon, 1949-1956: a foreigner's perspective on a region intranformation**" adıyla kitap haline getirilerek 2010 yılında yayımlanmıştır.

¹¹² Alaaddin Yalçınkaya, "*Trabzon'daki Son İngiliz Konsolosu Vorley Harris'in Raporlarına Göre 1952 Yılında Giresun*", **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu (09-11 Ekim 2008)**, Cilt: II, Ankara, 2009, s.119.

¹¹³ Türkiye İstatistik Kurumu, **1955 Genel Nüfus Sayımı**, Yay.No:399, Cilt: 67, İstanbul, 1961, s.16.

¹¹⁴ **1955 Genel Nüfus Sayımı**, s.4.

beş yıllık zaman zarfında %10,3 oranında artış göstermiştir.¹¹⁵ Bu artışın ortaya çıkmasında, savaşın bitmesiyle birlikte, göreceli olarak yaşanan refahın önemli etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Ancak yine önceden olduğu gibi, bu dönemde de nüfusun büyük bir bölümü kırsal alanda yaşamaya devam etmiştir.

1955 yılı genel nüfus sayımında yerleşim yerleri ile ilgili, ilçelerin nüfus istatistiklerine baktığımızda;

- İl Merkezde 15.248 kişi şehirde, 59.718 kişi bucak ve köylerde,
- Alucra'da 2.229 kişi şehirde, 30.988 kişi bucak ve köylerde,
- Bulancak'ta 5.825 kişi şehirde, 45.006 kişi bucak ve köylerde,
- Görele'de 2.300 kişi şehirde, 46.043 kişi bucak ve köylerde,
- Keşap'ta 2.483 kişi şehirde, 26.813 kişi bucak ve köylerde,
- Şebinkarahisar'da 7.567 kişi şehirde, 18.334 kişi bucak ve köylerde,
- Tirebolu'da ise 4.951 kişinin şehirde, 66.792 kişinin bucak ve köylerde

yaşamakta olduğu görülmektedir.¹¹⁶

Türkiye genelindeki istatistiksel verilere baktığımızda, 1955 yılında 24.064.763 kişi olan toplam Türkiye nüfusunun % 28,8'sine tekabül eden 6.927.343 kişinin şehir merkezlerinde, % 72,2'sine tekabül eden 17.137.420 kişinin bucak ve köylerde yaşamakta olduğu görülmektedir. Bu dönemde de genel olarak Türkiye'nin henüz kentleşmemiş bir tarım ülkesi olma özelliğini sürdürdüğünü söylemek mümkündür. Giresun'un 334.297 kişi olan nüfusunun yaklaşık % 12,1'ine karşılık gelen 40.603 kişinin şehirlerde, % 87,9'una karşılık gelen 293.694 kişinin ise bucak ve köylerde yaşamaya devam ettikleri görülmektedir. Türkiye genelinde şehirlerdeki nüfus miktarı öncekine oranla yaklaşık % 4'lük bir artış gösterirken, Giresun'da bu değişim % 1'ler düzeyinde kalmıştır.

¹¹⁵ 25 Ekim 1955 tarihli *Karadeniz Gazetesinde*, 1955 yılı sayımına göre, Türkiye nüfusunun 22,5 milyonu geçtiği, Giresun şehir merkezinde nüfusun 15 binin üzerinde olduğu, Türkiye'nin araziye oranla en kalabalık ilinin Kars ve Giresun olduğu, bu illerde km² başına ortalama 50 kişi düştüğü haberine yer verilmiştir.

¹¹⁶ **1955 Genel Nüfus Sayımı**, s.16.

1960 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre, Giresun ilinin nüfusu 381.453 kişi olarak tespit edilmiştir.¹¹⁷ İlin nüfusu o dönemdeki yüzölçümüne (6.934 km²) oranlandığında bir kilometre kareye düşen insan sayısı ortalaması bir önceki döneme göre 7 kişi artarak 55 kişi olmuştur.¹¹⁸ Aradan geçen beş yıllık zaman zarfında il nüfusu toplam 47.156 kişi artış göstermiş ve nüfus artış oranı %14,1 olarak gerçekleşmiştir. Halkın önemli bir bölümü kırsal alanda yaşamlarını sürdürmeye devam ederken nüfus artmaya devam etmiştir.

1960 yılı genel nüfus sayımında il merkezi ve ilçelerin nüfus istatistiklerine baktığımızda;¹¹⁹

- İl Merkezde 19.902 kişi şehirde, 41.956 kişi bucak ve köylerde,
- Alucra'da 1.905 kişi şehirde, 34.586 kişi bucak ve köylerde,
- Bulancak'ta 7.346 kişi şehirde, 49.410 kişi bucak ve köylerde,
- Dereli'de 1.234 kişi şehirde, 28.955 kişi bucak ve köylerde,
- Espiye'de 4.148 kişi şehirde, 33.283 kişi bucak ve köylerde,
- Eynesil'de 4.521 kişi şehirde, 9.310 kişi bucak ve köylerde,
- Görele'de 3.009 kişi şehirde, 39.750 kişi bucak ve köylerde,
- Keşap'ta 3.573 kişi şehirde, 26.010 kişi bucak ve köylerde,
- Şebinkarahisar'da 8.747 kişi şehirde, 20.086 kişi bucak ve köylerde,
- Tirebolu'da ise 4.705 kişinin şehirde, 39.017 kişinin bucak ve köylerde

yaşamakta olduğu görülmektedir.¹²⁰

Bu dönem itibarıyla Giresun'a ilişkin verileri Türkiye geneli ile kıyasladığımızda; 1960 yılında 27.818.248 kişi olan toplam Türkiye nüfusunun %31,7'sine karşılık gelen 8.825.508 kişinin şehir merkezlerinde, % 68,3'üne karşılık gelen 18.992.740 kişinin ise bucak ve köylerde yaşamakta olduğu görülmektedir. Aynı dönemde 381.453 kişi olan il nüfusunun, % 15,5'ine tekabül eden 59.090 kişi şehir merkezlerinde, % 84,5'ine karşılık gelen 322.363 kişi ise bucak ve köylerde

¹¹⁷ Türkiye İstatistik Kurumu, **1960 Genel Nüfus Sayımı**, Yay. No: 444, Cilt: 67, Ankara, 1963, s.XXIII.

¹¹⁸ **1960 Genel Nüfus Sayımı**, s.VIII.

¹¹⁹ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, s.40.

¹²⁰ **1960 Genel Nüfus Sayımı**, s.XXIII.

yaşamaktadır. Bu duruma göre Giresun, Türkiye ortalamasının gerisinde kalmakla birlikte, şehirlerde yaşayan nüfusun oranının geçmiş dönemlere oranla artış gösterdiğini söyleyebiliriz.

Nüfusa ilişkin genel bir değerlendirme yaptığımızda; 1945–1960 yılları arasında Giresun ilinde yerleşim yerleri bakımından nüfusun önemli bir bölümünün bucak ve köylerde yaşadıkları, şehir merkezlerindeki nüfusun on beş yıllık zaman zarfında yapılan genel nüfus sayımları sonuçlarına göre artış eğilimi içinde olduğu, ancak bu artışın önemli bir miktarda olmadığını söylemek mümkündür.

Giresun ilinin şehirde yaşayan nüfus bakımından ülke ortalamasının gerisinde kalmasının başlıca nedenlerini, Giresun il merkezi ve ilçe merkezlerinin yerleşim alanlarının darlığı ve genişlemeye olan elverişsizliği, yeterli sanayileşmenin olmayışı, tarım dışında diğer sektörlerdeki iş imkânlarının yetersizliği ve belki de en önemlisi bölgenin temel geçim kaynağı olan fındık tarımının dağınık bir yerleşim yapısını zorunlu kılması olarak açıklamak mümkündür.

Karadeniz Bölgesinde yer alan diğer illerle kıyaslandığında; Giresun, şehir nüfusu bakımından çok büyük bir değişim göstermezken, diğer şehirlerin giderek artan bir şehir nüfusuna sahip olduğunu görmekteyiz.¹²¹ **Tablo-3**'de Giresun ve bölgenin diğer şehirlerine ilişkin istatistikî bilgiler görülmektedir.

Yıllar	Giresun	Ordu	Trabzon	Rize	Türkiye
1935	12,7	7,1	11,1	-	23,5
1940	12,7	7,9	11,0	9,8	24,2
1945	11,4	8,1	10,1	13,7	24,9
1950	11,6	8,8	10,9	14,1	25,0
1955	12,1	9,7	12,1	18,3	28,0
1960	14,4	12,3	14,4	21,6	31,9

Tablo-3
Türkiye Geneli ve Doğu Karadeniz Bölgesinde Yer Alan İllerde Şehirleşme Oranları

¹²¹ 1967 Giresun İl Yıllığı, s.105.

Giresun, sahip olduğu coğrafi özelliklerinin yanı sıra yetersiz sanayi altyapısı nedeniyle istihdam genel olarak tarım sektöründe yoğunlaşmıştır. Tarımın tek mahsule dayalı olmasının etkisiyle artan nüfus, iş bulmakta zorlanmış ve çareyi İstanbul başta olmak üzere, büyük şehirlere göç etmekte bulmuştur. Giresun'da faaliyet gösteren zirai işletmelerin, genellikle aileler halinde çalışılan küçük çaplı işletmeler olması, bunların büyüyerek ulusal ölçekli işletmeler haline gelmesinin önündeki en önemli engellerden birisini teşkil etmektedir.

Giresun nüfusunun göç hareketlerini gösteren **Tablo-4** incelendiğinde, erkek sayısının kadınlara oranla bir miktar fazla olmakla birlikte, kadın-erkek nüfusun dengeli bir seyir izlediği görülmektedir. Bu durum göçlerin daha çok aileler şeklinde gerçekleşmiş olduğu şeklinde açıklanabilir.¹²² Aileler şeklinde yapılan bu tür göçler genellikle göç edilen yere yerleşme ile sonuçlanmaktadır. Aileler halinde göçte en önemli etken ekonomik gerekçeler olduğundan, Giresun'da artan nüfusu istihdam etmek için yeterli iş imkânlarının yaratılamamasından dolayı, insanların aile fertleri ile birlikte kalıcı bir şekilde şehir dışına göç etmek zorunda kaldığını söylemek mümkündür. İç göç ile Giresun'dan giden nüfusun en çok tercih ettiği yerler, İstanbul başta olmak üzere Samsun, Ankara, Ordu, Kocaeli, Sakarya ve Zonguldak illeridir. 1950, 1955 ve 1960 yıllarında Giresun il nüfusunun artmasına paralel olarak, göç eden nüfus miktarı da artış göstermiştir. Örneğin; Giresun'dan İstanbul iline 1950 yılında 17.760 kişi¹²³, 1955 yılında 28.915 kişi¹²⁴, 1960 yılında 40.969 kişi¹²⁵ göç etmiştir. İstanbul'a göç edenler, İstanbul ve Giresun arasında güçlü bir bağ oluşmuştur. Öyle ki, halkın günlük yaşamında İstanbul şivesi belirgin bir şekilde hissedilir hale gelmiştir.¹²⁶

¹²² 1967 Giresun İl Yıllığı, s.107.

¹²³ 1950 Genel Nüfus Sayımı, s.186 ve devamı.

¹²⁴ 1955 Genel Nüfus Sayımı, s.70.

¹²⁵ Türkiye İstatistik Kurumu, 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı, Yay.No: 452, s.38.

¹²⁶ Karabrahimoğlu, a.g.e., s.75.

İller	1950			1955			1960		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T
İstanbul	12554	5206	17760	18352	10603	28955	25690	15279	40696
Samsun	3793	3970	7763	3244	3017	6351	4347	3965	8312
Zonguldak	1580	368	1948	2889	873	3762	4188	1684	5872
İzmit	1221	664	1885	399	372	771	1610	714	2325
Ankara	912	414	1326	2128	888	3016	3157	1713	4911
Bolu	817	354	1171	814	770	1584	838	730	1568
İzmir	660	557	1217	1335	385	1720	1269	501	1770
Diğer Vilayetler	5681	3414	9095	10983	4001	14984	10745	5880	16625

Tablo-4

Giresun'dan Göçle Giden Nüfusun Cinsiyetine ve Gittikleri Vilayetlere Göre Dağılımı

Giresun ilindeki nüfusla ilgili istatistiksel verilerin Türkiye geneli ile farklılıklarını şu faktörlerle açıklamak mümkündür:

- Giresun nüfusunun fiili artış ortalaması, Türkiye fiili artış ortalamasından düşük, doğal artış ortalaması Türkiye ortalamasından yüksektir. Fiili artış ortalamasının düşüklüğü göç hareketlerinden ileri gelmektedir. Buna ilişkin veriler **Tablo-5** ve **Tablo-6**'da görülmektedir.¹²⁷

Durumu	Cins.	1950	1955	1960
Giresun'da Yaşayanlar	E	135.687	152.247	178.786
	K	157.410	173.811	194.984
Toplam		293.097	326.058	373.770
İl Dışında Yaşayanlar	E	27.218	40.704	51.844
	K	14.947	20.999	30.507
Toplam		42.165	61.703	82.351
Genel Toplam	E	162.905	192.951	230.630
	K	172.357	194.810	225.491
Toplam		335.262	387.761	456.121

Tablo-5

Giresun Nüfusunun Cinsiyetlerine ve İkamet Yerlerine Göre Durumu

¹²⁷ 1967 Giresun İl Yıllığı, s.106-107.

Yıllar	Gidenler	Gelenler	Safi Nüfus Kaybı
1950	42.165	6.458	35.707
1955	61.703	8.239	53.464
1960	82.351	7.683	74.688

*Tablo-6
Giresun'un Göç Nedeniyle Kaybettiği Nüfus Miktarı*

- Giresun'daki doğum oranı Türkiye genelindeki oranlardan yüksektir.
- İl ve ilçe merkezlerindeki ölüm oranları, Türkiye il ve ilçe merkezlerindeki ölüm oranlarından düşüktür.
- Şehirleşme hareketleri zayıftır. Dolayısıyla nüfusun yoğunlaşma kabiliyeti düşüktür.
- Genellikle aileler halinde hızlı ve yıldan yıla artma eğilimi gösteren bir göç hareketi mevcuttur. Göç hareketlerinin ortaya çıkmasının temel nedeni ekonomiktir.
- Giresun nüfusunun yaş gruplarına göre oluşumu Türkiye nüfusuna paralel bir seyir takip etmekte ve genç bir nüfus karakteri göstermektedir. 15 yaşından küçüklerin oranı % 45 civarındadır.¹²⁸
- Potansiyel işgücü oranı Türkiye oranlarına paralel, faal nüfus oranı Türkiye genelinden fazla görülmektedir. Sebebi çalışan kadınların sayısının Türkiye geneline oranla fazla oluşudur.
- Faal nüfusun % 90'ı tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Bu oran Türkiye genelinden % 15 daha fazladır. Bu bakımdan Giresun'da iktisadi faaliyetler Türkiye'ye nazaran daha fazla zirai karakter taşımaktadır ve devamlılık temayülü yüksektir.

Giresun'da yaşayan nüfusun özelliklerine bakıldığında, tarıma dayalı bir toplum olduğu, ekonomik gerekçelerle göç eğiliminin her geçen gün arttığı, kırsal kesimde ve dağınık mahiyette bir yerleşim tarzının hâkim olduğunu söylemek mümkündür. Gerek şehirlerde ve gerekse kırsal kesimde genellikle yerleşim yerleri için fazla düzlük alanların bulunmayışı şehirleşmenin önündeki en önemli

¹²⁸ 1967 Giresun İl Yıllığı, s.108.

engellerden birisi olmuştur. Tarım ile uğraşan nüfusun belli dönemler itibarıyla çalışması nedeniyle Giresun'da gizli bir işsizlik hâkimdir.

B. EVLENME VE BOŞANMA DURUMU:

Evlenme ve boşanma olayları, toplumun sosyal ve demografik yapısının göstergelerinden biri olması bakımından, nüfusun bu yönüyle incelenmesi de büyük önem taşımaktadır. 1945-1960 yılları arasındaki dönem itibarıyla Giresun'daki evlenme ve boşanma istatistiklerine bakıldığında;

- 1945 yılında 191 evlenme, 57 boşanma,
- 1950 yılında 321 evlenme, 50 boşanma,
- 1955 yılında 434 evlenme, 118 boşanma,
- 1960 yılında ise 450 evlenme, 96 boşanma olayının meydana geldiği

görülmektedir. Nüfusun artış hızı ile paralel olarak evlenme ve boşanma olaylarında düzenli bir artış olduğunu söylemek mümkündür.

Buna göre yaklaşık olarak, yıl bazında gerçekleşen her dört evliliğe karşılık, evli çiftlerden birinin boşandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Giresun nüfusuna göre, evlenme sayısı oranı; 1945 yılında binde 0,67, 1950 yılında binde 1, 1955 yılında binde 1,2, 1960 yılında ise binde 1,1; boşanma sayısı oranı ise; 1945 yılında binde 0,20, 1950 yılında binde 0,16, 1955 yılında binde 0,35, 1960 yılında binde 0,25 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de aynı dönemdeki evlenme ve boşanma verilerine bakıldığında;

- 1945 yılında evlenme binde 2,2, boşanma binde 0,32,
- 1950 yılında evlenme binde 2,3, boşanma binde 0,38,
- 1955 yılında evlenme binde 2,6, boşanma binde 0,43,
- 1960 yılında ise evlenmenin binde 2,4, boşanmanın binde 0,4 oranlarında

gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. Bu verilere göre Giresun'daki evlenme ve boşanma oranları genellikle Türkiye ortalamasının gerisinde kalmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasında Giresun'da yaşanan ekonomik sorunların etkili olduğunu söylemek mümkündür. İşsizlik nedeniyle gençler evlenme konusunda daha çekingen

bir tutum takınmışlardır. Evlenme¹²⁹ ve boşanma¹³⁰ olayları ile ilgili 1945-1960 yıllarındaki durumu gösterir istatistiksel bilgiler **Tablo-7**'de görülmektedir.¹³¹

Yıllar	Evlilik Sayısı	Boşanma Sayısı
1945	191	57
1950	321	50
1951	352	89
1952	407	80
1953	355	84
1954	405	103
1955	434	118
1956	384	131
1957	380	94
1958	374	75
1959	422	87
1960	450	96

Tablo-7
Giresun'da Evlenme ve Boşanma Durumu

C. EĞİTİM:

Giresun'da dağınık yerleşim yapısı, okullaşmanın önünde en önemli engellerden birisini teşkil etmiştir. Okullaşmanın azlığı ve yeterli seviyede eğitim imkânlarının bulunmayışından dolayı eğitim, Giresun ilinin genel bir sorunu olmuştur. Eldeki bilgilere göre, Giresun'daki ilk ortaokul, Meşrutiyet yıllarında açılmış¹³² ve eğitim-öğretim faaliyetleri Bekir Paşa Caddesinde Yeşil Giresun Matbaasının karşısındaki ahşap binada başlamıştır. Bu okul, 1913 yılında lise haline getirilmiş, 1916 yılında da Muallim Mektebi açılmıştır. Ancak, Birinci Dünya Savaşı ve ardından da Kurtuluş Savaşı yıllarında, ülke genelinde olduğu gibi, Giresun'da da

¹²⁹ Türkiye İstatistik Kurumu, **Evlenme İstatistikleri (1932, 1940, 1945, 1950-1960) İl ve İlçe Merkezlerinde**, TÜİK Yay., Yay. No: 418, Ankara, ytb. , s.1.

¹³⁰ Türkiye İstatistik Kurumu, **Boşanma İstatistikleri (1932,1940, 1945, 1950-1960)**, TÜİK Yay., Yay. No: 419, Ankara, ytb. s.1.

¹³¹ Türkiye İstatistik Kurumu, **İstatistik Yıllığı 1960-1962**, Yay. No: 460, Ankara, 1962, s.90-94.

¹³² Mesut Çapa, **"Giresun'da Eğitim"**, Prof.Dr. Yavuz Ercan'a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s.240.

eğitim-öğretim faaliyetleri sekteye uğramış ve okullar öğretim faaliyetlerini sürdürememiştir.¹³³

Vorley Harris de anılarında; Giresun ilinde 6-14 yaşları arasındaki çocukların temel eğitiminin pek de kolay olmadığını, özellikle köylerdeki dağınık yerleşimin eğitimi zorlaştırdığını belirtmektedir. Harris, 320 bin nüfuslu Giresun ilinde, yaklaşık 60 bin kişinin 6-14 yaşları arasında bulunduğunu, ilkokul eğitimi alabilen 20 bin civarında kişi olduğunu, bunun da ilkokul eğitimi alabilecek durumda olanların yaklaşık üçte birine denk düştüğüne işaret etmektedir.¹³⁴ Harris, 1952 yılındaki verilere göre, 466 köyden 191 tanesinde ilkokul bulunduğunu ve her yıl ortalama 10-15 okul açılarak kız ve erkek öğrencilerin tamamının ilkokul eğitimi görmesinin amaçlandığını, böyle bir durumda ise okullaşmanın yaklaşık 25 yılda tamamlanabileceğini öngörmüştür.¹³⁵

Harris'in aktardığı bilgilere göre; 1950'li yıllarda Giresun'da bir lise ve ortaokul, bir erkek ve bir de kız teknik okulu, bir ticaret okulu¹³⁶ ve yedi ilçeden altısında ortaokul bulunduğu, sadece Keşap ilçesinde yeterince öğrenci bulunmaması nedeniyle ortaokul açılmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca; ortaokul çağındaki çocuklara eğitim vermek amacıyla köyler arasında hareket eden dört tane seyyar okul olduğunu, bunlardan ikisinin kızlara ait olduğunu ve dikiş ve ev işlerine ait bilgilerin verildiğini, diğer iki okulun ise erkeklere ait olduğunu ve buralarda erkek öğrencilere marangozluk ve demircilik işlerinin öğretildiğini bildirmektedir.¹³⁷

¹³³ Mustafa Cin, "*Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'da Eğitim Öğretim Faaliyetleri*", **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003, s.166.

¹³⁴ Yalçınkaya, *a.g.m.*, s.119.

¹³⁵ gös.yer.

¹³⁶ Ticaret Okulu, Rumlar tarafından yaptırılmış olan ve 1920 yılında Osman Ağa tarafından satın alınan binada açılmıştır. Bina, Osman Ağa tarafından Jandarma Okulu olarak kullanılmak üzere devlete bağışlanmıştır. Bu bina günümüzde Anadolu Ticaret Lisesi olarak kullanılmaktadır. Bkz. Ayhan Yüksel, **Giresun Tarihinden Sayfalar**, İstanbul, 2009, s.18; Burçin Yaşar, **Giresun Rum Okulu Restorasyon Projesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2011, s.11.

¹³⁷ Yalçınkaya, *a.g.m.*, s.119.

C.1. OKULLAŞMA DURUMU:

1945 yılı sonu itibarıyla, Giresun genelinde okulu olan muhtarlıkların sayısı 134, bu muhtarlıklarda yaşayan nüfus miktarı ise 98.119 idi. Okulu olmayan 308 muhtarlık bölgesinde ise 152.917 kişi yaşamaktaydı.¹³⁸ Giresun'da 1935-1960 yılları arasındaki döneme ilişkin okur-yazarlık durumu ile ilgili istatistikî bilgiler **Tablo-8**'de görülmektedir.¹³⁹ Tablonun incelenmesinden de anlaşılacağı üzere, Giresun ili nüfusunun içinde, 1935 yılında okul çağındaki 6 yaş ve üzeri olan 186.099 kişiden (84.993'ü erkek, 101.106'sı kadın) yalnızca % 14,6'sının (27.218 kişi) okur-yazar olduğu görülmektedir. Bu oran kadın-erkek bakımından bir tasnife tabi tutulduğunda; erkeklerin % 27,2'sinin, kadınların ise % 4,1'inin okuma yazma bildikleri anlaşılmaktadır. Kadın nüfusunun erkek nüfusa oranla daha fazla olduğu dikkate alındığında arada ciddi bir fark gözlemlenmektedir. Ancak ülke nüfusunun geneli de benzer bir durumda olduğundan bu sonucun sadece Giresun'a münhasır bir durum olmadığını söylemek mümkündür.

YILI	Nüfus (6 + Yaşlar)			Okuma Yazma Bilen			Oran (%)		
	Toplam	E	K	Toplam	E	K	Ort.	E	K
1935	186099	84993	101106	27218	23089	4129	14,6	27,2	4,1
1945	228982	105573	123409	45884	38159	7725	20	36,1	6,3
1950	256393	117138	139255	59328	48611	10687	23,1	41,5	7,7
1955	263460	121386	142074	73183	60835	12348	27,8	50,1	8,7
1960	296714	139376	157338	76965	63294	13671	25,9	45,4	8,7

Tablo-8
Giresun'da Okur-yazarlık Durumu

1945 yılı sonu itibarıyla elde edilen veriler incelendiğinde; Giresun'da 6 yaş ve üzeri olanların okur-yazarlık durumu ile ilgili olarak şunları söyleyebiliriz:

¹³⁸ Türkiye İstatistik Kurumu, **Memurlar İstatistiği (31 Ocak 1946)**, Yay. No: 288, İstanbul, 1948, s.116-117; Türkiye İstatistik Kurumu, **Köyler İstatistiği 1945 Anket Sonuçları**, Yay. No: 287, Sakarya Basımevi, Ankara, 1948, s.114.

¹³⁹ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, s.76.

- 6 yaş ve üzeri olanların sayısı 228.982 kişiye ulaşmıştır, bu rakamın 105.573'ünü erkekler, 123.409'unu ise kadınlar teşkil etmiştir.

- Aradan geçen 10 yıllık zaman zarfında okur-yazarlık oranı ortalaması yaklaşık olarak % 5,5 oranına bir artış göstererek % 20 seviyesine çıkmıştır.

- Erkeklerde daha önce % 27,20 olan oran yaklaşık % 9 artarak, % 36,10'a, kadınlarda ise % 4,10 olan oran, % 6,30'a çıkmıştır.

- Okur-yazarlıkta erkekler ile kadınlar arasında bariz bir fark oluşmuş ve bu oran yükselerek devam etmiştir.

1950 yılına gelindiğinde; 6 yaş ve üzeri olanların toplam sayısı 256.393'e yükselmiş, bunun da 117.138'ini erkekler, 139.255'ini kadınlar oluşturmuştur. Okuma yazma oranları incelendiğinde;

- Genel ortalama, bir önceki döneme göre % 3,1'lik bir artış ile % 23,10'a yükselmiştir.

- Kadın ve erkekler bakımından önceki dönemlerde olduğu gibi, okur-yazarlık bakımından oran daha da artmış ve erkeklerde % 41,50, kadınlarda ise % 7,70 olarak gerçekleşmiştir.

1955 yılında 6 yaş ve üzeri olanların toplam nüfusu 263.460 kişiye yükselmiştir. Bu sayının 121.386'sını erkekler, 142.074'ünü kadınlar oluşturmuştur. 1955 yılı okuma yazma oranları;

- Genel ortalama bir önceki döneme göre % 4,70'lik bir artış ile % 27,80'e yükselmiştir.

- Bu oran erkeklerde % 50,10 kadınlarda ise % 8,70 olarak gerçekleşmiştir. Erkeklerde bir önceki döneme göre artış % 8,60 kadınlarda ise % 1 olmuştur.

1960 yılında 6 yaş ve üzeri olanların nüfusu 296.714 kişiye yükselmiş, bu sayının 139.376'sını erkekler, 157.338'ini ise kadınlar oluşturmuştur. Bu döneme ilişkin okur-yazarlık oranları incelendiğinde;

- Genel ortalama % 1,9'luk bir azalışla % 25,90'a gerilemiştir.

- Bu oran erkeklerde % 4,60'lık bir azalışla % 45,40 kadınlarda ise bir önceki dönemde olduğu gibi % 8,70 olarak gerçekleşmiştir.

1945-1960 yılları arasında ülkenin sosyal, ekonomik ve kültürel bakımdan gelişmesine ve eğitim imkânlarının artmasına paralel olarak okur-yazarlık oranlarının artış gösterdiği söylenebilir. Bu dönemde özellikle 1956-1960 yılları arasında düşüş olması dikkati çekmektedir. Bu düşüşün ortaya çıkmasında, Köy Enstitülerinin öğretmen okullarına dönüştürülmesi ve 1948 yılında köy ve şehir ilkokullarında yapılan düzenlemelerin etkili olduğu söylenebilir. Diğer yandan 1948-1951 yıllarında çıkarılan 5166 ve 5210 sayılı yasalarla, okul yapımında vatandaşların yükümlülüklerinin kaldırılması da önemli bir gelişmedir. Bu düzenlemeler etkisini hemen göstererek 1950-1955 döneminde yapılan ilkokul sayısına yansımıştır. Dolayısıyla okuryazarlığın yaygınlaşmasında da bir gerileme kaydedilmiştir.¹⁴⁰ Bu 1923'ten sonra okuma-yazma oranında görülen ilk düşüş olmuştur.

Söz konusu dönemde Türkiye genelindeki istatistiklere baktığımızda ortaya çıkan sonuçların Giresun'un durumuna paralel olduğu görülmektedir. Buna göre Türkiye genelinde gerçekleşen okur-yazarlık oranları şu şekildedir:¹⁴¹

<u>Yılı</u>	<u>Toplam Nüfus</u>	<u>Okuryazar Oranı</u>
1945	18.790.000	% 29,0
1950	20.947.000	% 33,6
1955	24.065.000	% 40,9
1960	27.755.000	% 39,5

Türkiye genelinde de 1945 yılından itibaren bakıldığında tedrici bir artış yaşanmışken, 1955-1960 yılları arasındaki dönemde okur-yazarlık oranlarında duraklama ve hatta gerileme dikkati çekmektedir.

¹⁴⁰ İlhan Tekeli, “Osmanlı İmparatorluğundan Günümüze Eğitim Kurumlarının Gelişimi”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, Cilt: III, İletişim Yay., İstanbul, 1983, s.668.

¹⁴¹ Yaygın Eğitim Enstitüsü, **Türkiye’de Okuryazarlık Sorunu**, MEB Yay., Ankara, 1980, s.3.

C.1.1. İLKÖĞRETİM:

Cumhuriyetin ilk yılları itibarıyla, eğitim sisteminin ilk basamağını oluşturan ilkokullardaki gelişme durumuna baktığımızda, 1926-1927 eğitim-öğretim yılında Giresun genelinde toplam ilkokul sayısının 55 olduğu görülmektedir. Bu okullarda; 113'ü erkek, 20'si kadın olmak üzere toplam 133 öğretmen görev yapmaktadır. Öğrenim gören öğrenci sayısı ise 3.625'i erkek, 431'i kız olmak üzere toplam 4.056'dır. Erkeklerin kız öğrencilere oranla sayısal anlamda belirgin bir üstünlüğü dikkati çekmektedir. Bu üstünlüğün, o dönemin toplumsal anlayışının bir sonucu olarak kızların okumasının toplum tarafından çok önemsenmemesinden kaynaklandığını söylememiz mümkündür.

1944-1945 eğitim-öğretim yılına gelindiğinde ise okul sayısı 136'ya ulaşmıştır. Bu okullarda 159'u erkek, 41'i kadın olmak üzere toplam 200 öğretmen görev yapmaktadır. Okullarda öğrenim gören öğrenciler ise 13.647'si erkek, 3.703'ü kız öğrenci olmak üzere toplam 17.350 kişidir. Bu öğrencilerden 1.210'u erkek, 141'i kız olmak üzere toplam 1.351'i yılsonunda okuldan mezun olmuştur.

1945-1946 eğitim-öğretim yılında, ilkokullarda toplam 293 öğretmen görev yapmıştır.¹⁴² Bunlardan 232'si erkek, 61'i ise kadındır. Bu öğretmenlerden, 102'si şehir merkezlerinde, 118'si ise köylerde görevlidir. Bunlara ilave olarak 16'sı İlkokul, 57'si ise Ulus Okulu mezunu olmak üzere toplam 73 kişi de *Eğitmen* olarak görev yapmaktadır.¹⁴³

1949-1950 eğitim-öğretim yılında Giresun ili genelindeki ilkokul sayısı 196'ya ulaşmıştır. Bu okullarda 308'i erkek, 85'i kadın olmak üzere toplam 393 öğretmen görev yapmıştır. 1949-1950 eğitim-öğretim yılında 14.597'u erkek, 4.363'ü kız olmak üzere toplam 18.960 öğrenci öğrenim görmüş, bu öğrencilerden 1.543'ü erkek, 214'ü kız olmak üzere toplam 1.757'si mezun olmuştur.

¹⁴² Türkiye İstatistik Kurumu, **Öğretmenler İstatistiği**, Yay. No: 293, Pulhan Matbaası, İstanbul, 1948, s.9.

¹⁴³ **Öğretmenler İstatistiği**, 1948, s.87.

1954-1955 eğitim-öğretim yılındaki istatistiklere baktığımızda, ilkokul sayısının 211'e, öğretmen sayısının 348'i erkek, 87'si kadın olmak üzere toplam 435'e, öğrenci sayısının ise 16.143'ü erkek, 5.299'u kız olmak üzere toplam 21.442'ye çıktığı görülmektedir. Bu öğrencilerden 1.611'i erkek, 227'si kız olmak üzere 1.838'i o yılın sonunda mezun olmuşlardır.

1959-1960 eğitim-öğretim yılında ise Giresun genelindeki ilkokul sayısı 222'ye çıkmıştır. Bu okullarda görevli öğretmen sayısı ise 433'ü erkek, 98'i kadın olmak üzere toplam 531 olmuştur. Bu dönemde okullarda 19.289 erkek, 6.471 kız olmak üzere toplam 25.760 öğrenci öğrenim görmüş, bunlardan 2.178 erkek, 422 kız öğrenci yılsonunda mezun olmaya hak kazanmışlardır. Giresun ilindeki ilkokulların yıllara göre gelişimini gösterir **Tablo-9**'da görülmektedir.¹⁴⁴

Yılı	Okul Sayısı	Öğretmen			Öğrenci Sayısı			Mezun Sayısı		
		Top.	E	K	Top.	E	K	Top.	E	K
1926-1927	55	133	113	20	4056	3625	431	-	-	-
1934-1935	72	164	121	43	6814	5163	1651	322	261	61
1939-1940	86	200	159	41	12078	9943	2133	689	579	110
1944-1945	136	256	205	51	17350	13647	3703	1351	1210	141
1949-1950	196	393	308	85	18960	14597	4363	1757	1543	214
1954-1955	233	435	348	87	21442	16143	5299	1838	1611	227
1959-1960	322	531	433	98	25760	19289	6471	2600	2178	422

*Tablo-9
Giresun'daki İlkokulların Yıllara Göre Gelişimi*

¹⁴⁴ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı, s.76.

C.1.2. ORTAÖĞRETİM:

1945 yılından önce Giresun'da ortaöğretim faaliyetlerine bakıldığında, 1926-1927 eğitim-öğretim yılında toplam okul sayısının sadece 3 olduğu, bu okullarda 26'sı erkek, 2'si ise kadın olmak üzere toplam 28 öğretmenin görev yapmakta olduğu görülmektedir. Aynı dönemde 121'i erkek, 10'u kız olmak üzere toplam 131 öğrenci öğrenim görmüştür. Bu yılın sonunda mezun olan öğrenci miktarı ise 25 erkek öğrenciden ibarettir.

1944-1945 eğitim öğretim yılında ise faal okul sayısının 2 olduğu, 23 erkek, 3 kadın öğretmen olmak üzere toplam 26 öğretmenin görev yaptığı görülmektedir. Bu dönemdeki öğrenci sayısı ise 639'u erkek, 144'ü kız olmak üzere toplam 783'tür. Bu öğrencilerden 114'ü erkek, 27'si kız olmak üzere 141'i mezun olmuştur. 1926-1927 yıllarındaki sayılarla karşılaştırıldığında, okullaşma durumunda ciddi bir gelişme yaşanmamış olduğu görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı yıllarının olumsuz etkilerinin bu süreçte önemli rol oynadığını söylemek mümkündür.

1945-1946 eğitim-öğretim yılında öğretmen durumuna bakıldığında; Giresun genelinde faaliyet gösteren ortaöğretim kurumlarında; Giresun Ortaokulunda 16, Görele Ortaokulunda 6, Şebinkarahisar Ortaokulunda ise 12 öğretmenin görev yapmakta olduğu görülmektedir.¹⁴⁵

Lise düzeyindeki eğitim durumuna baktığımızda ise Giresun'da ilk lisenin 1946 yılında açılmış olduğu görülmektedir.¹⁴⁶ Okulun açılması konusundaki belirsizlikler halkın tepkilerine konu olmuştur. Bu süreçte yerel gazeteler lisenin açılmasına ilişkin gelişmeleri takip ederek halkı bilgilendirmiştir.¹⁴⁷ Nihayetinde Giresun Lisesi, 07 Eylül 1946 tarihinde açılmış¹⁴⁸ ve birinci sınıf için kayıtlara

¹⁴⁵ **Öğretmenler İstatistiği**, 1948, s.145.

¹⁴⁶ Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel imzasıyla gönderilen bir yazı ile; 1946-1947 eğitim-öğretim yılında, daha önce Jandarma Okulu olarak kullanılan bina lise olarak kullanılmak üzere M.S.B.lığından talep edilmiştir. Bkz. **Yeşil Giresun**, 27 Temmuz 1946.

¹⁴⁷ **Yeşil Giresun**, 24 Ağustos 1946

¹⁴⁸ Karaibrahimoğlu, **a.g.e.**, s.92.

başlanmıştır.¹⁴⁹ 1945-1946 döneminde Giresun ili ve ilçelerinde inşaatı tamamlanan okulların açılması ve yeni okul binalarının yapılması ile ilgili çalışmalar da hız kazanmıştır.¹⁵⁰

1949-1950 eğitim-öğretim yılında lise seviyesinde eğitim veren okul sayısı 7'ye yükselmiş, bu okullarda görevli öğretmen sayısı ise 47'si erkek, 16'sı kadın olmak üzere toplam 63 olmuştur. Bu dönemde 799'u erkek, 123'ü kız olmak üzere toplam 922 öğrenci öğrenim görmüştür. Yılsonunda 179'u erkek, 24'ü kız olmak üzere toplam 203 öğrenci mezun olmuştur. Bu süreçle ilgili olarak, savaş sonrasında ülkenin şartlarının düzelmeye başlamasına paralel olarak okullaşma durumunda da olumlu gelişmeler yaşanmıştır.

1959-1960 eğitim-öğretim yılına gelindiğinde lise seviyesinde eğitim veren okul sayısı 10'a yükselmiştir. 93'ü erkek, 25'i kadın olmak üzere toplam 118 öğretmenin görev yaptığı bu okullarda, 2.186'sı erkek, 392'si kız olmak üzere toplam 2.578 öğrenci öğrenim görmüştür. Yılsonunda ise, 354'ü erkek, 83'ü kız olmak üzere toplam 437 öğrenci mezun olmuştur. Yıllara göre ortaöğretim kurumlarının sayıları ile öğretmen ve öğrencilere ilişkin bilgiler **Tablo-10**'da görülmektedir.¹⁵¹

Yılı	Okul Sayısı	Öğrt. Sayısı			Öğrenci Sayısı			Mezun Sayısı		
		Top.	E	K	Top.	E	K	Top.	E	K
1926-1927	3	28	26	2	131	121	10	25	25	-
1934-1935	2	21	18	3	418	366	52	91	72	19
1939-1940	2	31	28	3	657	527	130	106	85	21
1944-1945	2	26	23	3	783	639	144	141	114	27
1949-1950	7	63	47	16	922	799	123	203	179	24
1954-1955	8	67	42	25	1340	1143	197	253	206	47
1959-1960	10	118	93	25	2578	2186	392	437	354	83

Tablo-10

Ortaöğretim Kurumlarında Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

¹⁴⁹ Yeşil Giresun, 7 Eylül 1946.

¹⁵⁰ Yeşil Giresun, 14 Aralık 1945.

¹⁵¹ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı, s.78.

Eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin haberlerin yer aldığı 29 Ekim 1949 tarihli *Yeşil Giresun Gazetesinde*, Cumhuriyet Bayramı vesilesiyle hayata geçirilen yatırımlar hakkında verilen bilgilere göre;

- Giresun Lisesinin ilk mezunlarını verdiği,
- Ticaret Okulunun lise haline getirildiği,
- Merkeze bağlı Osmaniye ve Savran; Alucra ilçesine bağlı Zil, Koman, Eşküne, Çıkmanoz, Mutağ, Manizara; Şebinkarahisar ilçesine bağlı Anıma, Alişar köy okulu inşaatlarının tamamlandığı,
- Bulancak Talipli köyü ilkokulu; Keşap ilçesine bağlı Bayramşah, Hisarüstü ve Güveç köy okulları; Tirebolu ilçesinin Adabük, Hacımahmutlu köy okulları ile Görele ilçesinin Aralık köyü okuluna derslik ilavesi ile ilgili çalışmaların devam ettiği anlaşılmaktadır.¹⁵²

C.2. YETİŞKİN EĞİTİMİ:

Yetişkin eğitimi, herhangi bir okulda eğitim alma imkânı bulamayanlara verilen eğitimde, üniversite mezunlarına kadar bütün yetişkinlere en yeni, bilgi ve becerileri kazandırmak için girişilen her türlü faaliyetleri kapsamaktadır.¹⁵³ Cumhuriyet'in ilk yıllarında eğitim sorununu çözmeye yönelik faaliyetler sadece okul çağındaki çocukların okullaşmasını sağlamak ile sınırlı kalmamıştır. Bu süreçte yetişkinlerin de eğitimi için birtakım tedbirler alınmasına ihtiyaç duyulmuştur. Türkiye'de bir döneme damgasını vuran *Köy Enstitüleri* ve *Halkevleri* gibi önemli işlevleri bulunan kurumlar, böyle bir arayışın sonunda ortaya çıkmıştır. O dönemde hayata geçirilen bu kurumlar, okullarda eğitici olarak görev alacak kadroların hızlı bir şekilde yetiştirilmesine ve 1940'lı yıllar itibarıyla çoğunlukla köylerde yaşayan halkın eğitim sürecinden geçirilmesinde önemli katkılar sağlamıştır.

¹⁵² *Yeşil Giresun Gazetesi*, 29 Ekim 1949.

¹⁵³ Ali Ata Yiğit, *İnönü Dönemi Eğitim ve Kültür Politikası*, Boğaziçi Yay. İstanbul, 1992, s.66

C.2.1. KÖY ENSTİTÜLERİ:

Cumhuriyetin kurulduğu 1923 yılını takip eden dönemde Türk halkının çoğunluğu yaşlılar ve kadınlardan oluşmaktaydı. Çalışanlar, ağırlıklı olarak geleneksel yöntemlerle çalışan tarım işçileri ve köylülerden ibaretti. Küçük üreticiler ağırlıklı olarak geleneksel yöntemlerle faaliyet yürüttüklerinden ülke ekonomisine katkıları marjinal bir seviyede idi. Türkiye nüfusunun ancak % 10 kadarı okuryazardı.¹⁵⁴ Kırsal kesimde bu oran daha da azalıyor ve % 6'lara kadar iniyordu. Bununla birlikte kırsal kesimde yer alan köy ve kasabaların hemen hemen % 90'ında ilkokul dahi bulunmuyordu.¹⁵⁵

Nüfusun ağırlıklı olarak kadın ve yaşlılardan oluşması ve iş gücünün niteliksiz oluşu, ekonomik dinamizmin önündeki en büyük engel olarak ortaya çıkıyordu. 1930'lu yıllara gelindiğinde, Cumhuriyet'in ideallerine ulaşabilmek için birtakım düzenlemelerin yapılması kaçınılmaz hale gelmişti. Toplumun geri kalmış yapısının değiştirilmesi ve iş gücünün nitelikli hale getirilmesi, bu dönemde en önemli amaç haline gelmişti. Bunu sağlayabilmek için, devlet eğitim alanına etkin bir biçimde girmiş, bu yolla toplumun yapısı değiştirilmeye çalışılmıştır.¹⁵⁶ Böylece, eğitimsiz Anadolu halkını inkılâplar etrafında birleştirmek suretiyle bilinçli bir halk kütlesinin oluşturulması amaçlanmıştır.¹⁵⁷

Bu şartlar altında 17 Nisan 1940 tarihinde hayata geçirilen Köy Enstitüleri faaliyet gösterdiği dönemde önemli bir işlevi yerine getirmiş ve yetişkin nüfusun eğitimine yönelik ciddi katkılar sağlamıştır.¹⁵⁸ Köy Enstitüleri belirli bölgelerde kurularak çevre illerdeki öğrenciler bu okullarda yatılı olarak öğrenim görmüşlerdir. Nitekim Giresun'da ilk ve ortaöğrenimini tamamlayan öğrenciler, ağırlıklı olarak Trabzon'da 1940 yılında kurulan *Beşikdüzü Köy Enstitüsü*'ne giderek öğrenimlerine

¹⁵⁴ Hakkı Uyar, **Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi**, İstanbul, 1999, s.81.

¹⁵⁵ Ali Arayıcı, **Kemalist Dönem Türkiye'sinde Eğitim Politikaları ve Köy Enstitüleri**, Ceylan Yay., İstanbul, 1999, s.171.

¹⁵⁶ Cemal Kutay, **Kurtuluşun ve Cumhuriyetin Manevi Mimarları**, Diyanet Yay., Ankara, 1973, s.86.

¹⁵⁷ Neşe G. Yeşilkaya, **Halkevlerinin Konum ve İlişkileri**, İletişim Yay., 1999, s.72-75.

¹⁵⁸ Yiğit, **a.g.e.**, s.77

devam etmişlerdir. Giresun Milletvekilleri tarafından bölgede yapılan incelemeler sonucunda hazırlanan bir rapora göre, 1945 yılı itibarıyla Giresun'un sahil ilçelerinden, Beşikdüzü Köy Enstitüsünde 145 öğrencinin öğrenim görmekte olduğu, ancak Şebinkarahisar ve Alucra ilçelerinden henüz bu okula giden öğrenci bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Köy Enstitüleri Kanunu gereğince, Köy Enstitüsü bulunmayan illerde, Köy Enstitülerinin öğrenci kaynağını oluşturacak ilkokul ve ortaokul mezunlarını yetiştirmek üzere okullar açılmıştır. Bu kapsamda 1945 yılı itibarıyla Giresun'un sahil ilçelerine altı adet ilkokul açılmış, 10 adet okulun da inşaatına devam edilmekteydi.¹⁵⁹

Ülkenin içinde bulunduğu şartlar göz önüne alındığında eğitilmiş insan ihtiyacını karşılamakta Köy Enstitülerinin önemli bir işlevinin bulunduğunu söylemek mümkündür. Okul imkânlarının son derece yetersiz olduğu bir dönemde eğitime devam etmek isteyen öğrenciler için Köy Enstitüleri uygun bir fırsat yaratmıştır.¹⁶⁰

C.2.2. HALKEVLERİ:

Cumhuriyetin ilk yıllarında, Türk toplumunun ulusal kimliğinin oluşturulması maksadına yönelik çabalara ağırlık verilmiş¹⁶¹ ulusal bir kültür yaratılabilmesi için Batı Medeniyetinden esinlenerek yeni kurumların hayata geçirilmesi öncelikli olarak görülmüştür.¹⁶² Geçmişin köhne yapısından kurtularak çağdaş bir gelecek tesis etmek bu düşüncenin ürünü olarak ortaya çıkmıştır.¹⁶³ Halkevleri, temelde okul eğitimi alma imkânı bulamamış yetişkinleri hedef alan bir kültür projesi olarak ortaya

¹⁵⁹ Bkz. **BCA**, Belge Nu:490.01.656.189.1. s.74-81.

¹⁶⁰ Kendisi de Beşikdüzü Köy Eğitim Enstitüsünden mezun olan Hasan Ögütçü ile görüşmeden.

¹⁶¹ Anıl Çeçen, **Halkevleri**, Gündoğan Yay., Ankara, 1990, s.58-59.

¹⁶² Afet İnan, **Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi**, Ankara, 1988, s.89.

¹⁶³ Bernard Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Ankara, 1970, s.63.

çıkmıştır.¹⁶⁴ Halkevleri, 1940 yılına kadar hemen hemen bütün büyük yerleşim merkezlerinde teşkilatlanmış durumdaydı.¹⁶⁵

Halkevleri faaliyet gösterdiği dönemde CHP ile özdeşleşmiş ve Halkevlerinin açılması, faaliyetleri ve programları CHP'nin sıkı kontrol ve denetimi altında yürütülmüştür.¹⁶⁶ Örneğin bir yerde yeni bir Halkevinin açılabilmesi CHP Genel İdare Kurulunun kararıyla mümkün olabilmıştır. Halkevlerinin çalışma esasları ise *Halkevleri Talimatnamesi* ile belirlenmişti. Halkevleri bünyesinde; *Dil ve Edebiyat, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, İçtimai Yardım, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Kütüphane ve Neşriyat, Köycülük, Müze ve Sergi Şubeleri* bulunuyordu.¹⁶⁷ Bir Halkevinin açılması için en az üç şubenin faal hale getirilmesi gerekiyordu. Eğer üç şube için yeterli altyapı bulunmuyorsa bu durumda Halkodası açılabilirdi. Tüm ülkede örgütlü kültür kurumları olarak yaygınlaşan Halkevleri, 1911'den beri faaliyet gösteren, ancak Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte girişilen atılımlara ayak uyduramadığı düşünülen¹⁶⁸ Türk Ocaklarının,¹⁶⁹ bizzat Atatürk'ün direktifleriyle kapatılmasından sonra hayata geçirilmişti.¹⁷⁰

İsmet İnönü Halkevlerinin açılış yıldönümünde yaptığı konuşmada; "*Silah kuvvetinden, her türlü cebir ve madde kuvvetinden daha müessir olan nokta bizim itikadımızca Halkevi gibi müesseselerdir. Fikirlerle bütün millet içinde milli hayatın kazanacağı beraberlik, yükseklik ve sağlamlıktır. Her silahtan üstün olan budur.*" diyerek Halkevlerinin önemine vurgu yapmıştır.¹⁷¹ Halkevleri Tüzüğü'nün "*Umumi Esaslar*" bölümünün ilk maddesi bu ilkeyi şöyle açıklıyordu; "*Halkevleri,*

¹⁶⁴ Tefik Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1950'den Günümüze)*, İmge Yay., İstanbul, 2004, s.43.

¹⁶⁵ Yiğit, *a.g.e.*, s.71

¹⁶⁶ Halkevlerinde gelir makbuzu olarak kullanılan fişlerin üzerinde CHP başlığının bulunması, parti ile Halkevlerinin ilişkisini göstermesi bakımından önemli bir belgedir. Çok partili hayata geçişle birlikte Halkevleri ile parti arasındaki bağlantının eleştirilere konu olmaya başlaması nedeniyle, bir genelge yayımlanarak, 1945 Ağustosundan itibaren bu makbuzların sadece parti ile ilgili paraların tahsilinde kullanılması istenmiştir. *BCA*, Belge Nu:490.1.0.0./1554.332.2

¹⁶⁷ *CHF Halkevleri Talimnamesi*, Hâkimiyeti Milliye Matbaası, 1932, s.2.

¹⁶⁸ Şerafettin Turan, *Türk Devrim Tarihi*, Bilgi Yay., Ankara, 1999, s.72.

¹⁶⁹ Türk Ocağı Mart-1912'de, "*Türklerin eğitim düzeyini yükseltme*" gayesiyle Askeri Tıbbiye öğrencilerinin öncülüğünde kurulmuştur. Geniş bilgi için bkz. Masami Arai, *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği*, İletişim Yay., İstanbul, 2000.

¹⁷⁰ Mustafa Kemal Atatürk, *Söylev ve Demeçler*, Ankara, 1989, s.130.

¹⁷¹ Ali Nejat Ölçen, *Halkevlerinin Yok Edilişi*, Ankara, 1988, s.20.

kalplerinde ve dimağlarında memleket sevgisini mukaddes ve ileriye yürüten bir heyecan halinde duyanlar için toplanma ve çalışma yeridir. Bu itibarla, Halkevlerinin kapıları fırkaya kayıtlı olan ve olmayan bütün vatandaşlara açıktır."¹⁷²

Halkevleri, ilk olarak 19 Şubat 1932'de teşkilatlanmalarını tamamlayan 14 ilde resmen açılmıştır.¹⁷³ Aralarında Giresun'un da bulunduğu 20 yerde ise Halkevleri, binaların açılışa hazır hale getirilmelerini müteakip, 24 Haziran 1932 tarihinde hizmete açılmıştır.¹⁷⁴ Sayı bakımından en çok Halkevi 1938 ve 1939 yıllarında açılmıştır. Daha az masraf olması düşüncesiyle 1940 yılından itibaren özellikle kırsal kesimde daha ziyade Halkodalarına ağırlık verilmiştir.¹⁷⁵ Halkodalarının Halkevlerinden ayrılan tek yönü, sosyal ve kültürel faaliyetler yürüten çalışma kollarının olmamasıdır. 1946'dan itibaren çok partili döneme geçişle birlikte Halkevleri faaliyetlerinde yavaşlama görülürken yeni Halkevi açma girişimleri de durma noktasına gelmiştir.

C.2.2.1. GİRESUN HALKEVİNİN FAALİYETLERİ:

Giresun'da bir Halkevi açılabilmesi için öncelikle parti binasının hazır hale getirilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bunun için de Giresun CHP il binasının tamir edilerek yeniden düzenlenmesi yoluna gidilmiştir. Dönemin Fırka Reisi Fahri Bey elinden gelen tüm çabayı göstermiş, gerekli mali kaynağı temin etmek maksadıyla bir piyango bile düzenlemiştir. *Yeşil Giresun Gazetesinin* haberine göre Fahri Bey hastalığına rağmen bu işi sıkıya almış ve bir an evvel hazırlıkların tamamlanması için büyük çaba harcamıştır. Nisan 1932 ayında binanın tamir işlemleri tamamlanmış ve Halkevi açılacak duruma gelmiştir. Gerekli bürokratik işlemler tamamlandıktan sonra Giresun Halkevi'nin açılması için yapılan teklif Ankara tarafından uygun

¹⁷² **CHF Halkevleri Talimnamesi**, s.1 .

¹⁷³ Bu tarihte, Ankara'da açılış töreni yapılmış ve 14 kentte aynı zamanda Halkevleri Şubeleri açılmıştır. Bu şehirler şunlardır: Ankara, Afyon, Samsun, Eskişehir, Diyarbakır, İzmir, Konya, Denizli, Van, Aydın, Çanakkale, Bursa, İstanbul ve Adana.

¹⁷⁴ Nurcan Toksoy, **Halkevleri: Bir Kültürel Kalkınma Modeli Olarak**, Orion Kitabevi, Ankara, 2007, s.42.

¹⁷⁵ Yiğit, **a.g.e.**, 71

bulunmuştur.¹⁷⁶ Giresun Halkevinin de içinde bulunduğu toplam 20 halkevinin açılışı için Ankara’da toplu bir tören icra edilmiştir. Törende yapılan konuşmalar ile sahneye konan “*Mavi Yıldırım*” isimli piyes radyodan yayınlanmıştır. Giresun’da yapılan törende, yayındaki parazit nedeniyle Ankara’daki tören radyodan dinlenememiş olsa da, kalabalık ve çok canlı bir topluluğun katılımıyla gerçekleşmiştir.¹⁷⁷ Giresun Halkevi; *Dil, Tarih ve Edebiyat, Araştırma, Gösteri, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Kitapsaray (kütüphane) ve Yayın, Köycülük, Müze ve Sergi* şubelerinden oluşmuştur.¹⁷⁸ Halkevinin açılması gazetelerde de geniş bir şekilde yer almıştır.¹⁷⁹

1932 yılından itibaren faaliyete geçirilen Halkevleri ve Halkodaları tüm ülke genelinde hızla çoğalmıştır. Bu kapsamda Giresun ili genelinde de 1945 yılı itibarıyla Giresun İl Merkezi, Bulancak, Şebinkarahisar, Tirebolu gibi ilçelerde bulunan Halkevlerinin yanı sıra küçük ilçe merkezleri, bucaklar ve köylerde toplam 51 Halkodası bulunmaktaydı.¹⁸⁰ 1947 yılında Halkevi sayısı 7’ye, Halkodası ise 105’e kadar yükselmiştir. Halkevleri ve Halkodalarında, eğitimin yanında sportif faaliyetlere de yer verilmiştir. Spor malzemesi ihtiyacının bir kısmı genel merkez tarafından karşılanmıştır.¹⁸¹ Giresun Halkevi Spor Şubesi önemli sportif etkinlikler icra etmiştir. Örneğin; 16 Haziran 1933 tarihinde Giresun Halkevi tarafından organize edilen büyük spor şenliklerine çeşitli illerden 1.200 sporcu katılırken, etkinlikleri 5.000 kişi izlemiştir.¹⁸²

Giresun Halkevi ilk açıldığında çeşitli imkânsızlıklar nedeniyle tüm kolları aktif hale getirilememiştir. İlk olarak; Kütüphane ve Neşriyat, Halk Dershaneleri ve

¹⁷⁶ Giresun Halkevi 1932 yılında açılmıştır. Bkz. **BCA**, Belge Nu:490.01./972.759.4.

¹⁷⁷ Ahmet Gürsoy, “*Giresun’da Halkevinin Kuruluşu*”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003, s.300-301.

¹⁷⁸ **BCA**, Belge Nu:490.01/985.817.1.

¹⁷⁹ Bu tarihte henüz Giresun’a bağlanmamış olan ve il statüsünde bulunan Şebinkarahisar’da da Halkevi açılmıştır. Bkz. **Cumhuriyet**, 25 Haziran 1932.

¹⁸⁰ **BCA**, Belge Nu:490.1.0.0./1046.1018.2.

¹⁸¹ CHP Genel Merkezi tarafından Giresun Halkevine yüzme sporu için bone ve mayo, kayak sporu için ise kayak malzemeleri gönderilmiştir. Diğer yandan dönemin gazetelerinde de Halkevlerinin spora katkı sağlamak amacıyla illere spor malzemeleri gönderdiği haberlerine sıkça rastlanmaktadır. **BCA**, Belge Nu:490.1.0.0./1122.95.2 ve **BCA**, Belge Nu:490.1.0.0./110.23.1.

¹⁸² **Giresun Halkevi Çalışma Broşürü**, Işık Matbaası, Giresun, 1933, s.4.

Kurslar, Güzel Sanatlar, Köycülük, İçtimai Muavenet, Tarih, Dil ve Edebiyat şubeleri açılmıştır.¹⁸³ Giresun Halkevi yönetimi, mevcut örgütlenme biçimine uyarak, kurulmasından iki gün sonra 27 Haziran 1932 tarihinde, Kütüphane ve Neşriyat Şubesi Komitesi Azalıklarına, İş Bankası Müdürü Şuayip, Işık Matbaası Müdürü Naci ve Ticaret Odası Başkâtibi Osman Bey'i seçerek çalışmalarına başlamıştır.¹⁸⁴

Giresun Halkevi kısa süre içinde birçok konuda çalışmalar yürütmüştür.¹⁸⁵ *Dil Tarih ve Edebiyat Şubesi*; halk edebiyatı ve Giresun tarihi ile ilgili incelemeler yapmıştır. Yaptığı başarılı çalışmalarından dolayı Türk Dili Tetkik Cemiyeti tarafından da teşekkür mektupları ile taltif edilen bu şube aynı zamanda cemiyetin Giresun temsilcisi olarak da faaliyet göstermiştir. *Güzel Sanatlar Şubesi*; yeterli eleman bulunamadığından resim ve heykeltıraşlık gibi konularda faaliyet gösterememiş, icra edilen faaliyetler sadece müzik ile sınırlı kalmıştır. *Temsil Şubesi*; 4 Mart 1933 tarihinde açılmasına rağmen parasızlık ve kadın eleman bulunamaması gibi nedenlerle çok etkili olamamıştır. *Spor Şubesi*; 28 Mayıs 1933 tarihinde açılmış, şehirde faaliyet gösteren üç spor kulübünün Halkevi çatısı altında birleştirilmesi fikrinin hayata geçirilmesi ile etkili bir şube haline getirilmiştir. Ancak kullanılan binanın yetersizliği nedeniyle sorunlar yaşanmıştır. *İçtimai Yardım Şubesi*; parasızlık nedeniyle halka esaslı bir yardımda bulunamamıştır. Bununla birlikte parasız muayene kartları bastırarak müracaat eden fakir vatandaşlara dağıtmış, ilaçların eczanelerden ucuz alınmasına yönelik uygulamalar yapmıştır. Sağlık konusunda halka hizmet etmekte öncülük eden bu şube, poliklinik günlerini gazeteler ile halka duyurmuşlardır. Öyle ki ilaç alamayacak durumda olanlara, bunu belgelemeleri

¹⁸³ Giresun Halkevi Çalışma Broşürü adlı dokümanda, Halkevleri Teşkilâtı ve Giresun Halkevinin 1,5 yıllık faaliyeti ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Söz konusu broşürde; Giresun Halkevinin, halkın heyecanlı tezahüratları arasında 24 Haziran 1932 tarihinde merasimle açıldığı, halkın ihtiyaçları göz önünde bulundurularak öncelikle *Dil, Tarih, Edebiyat, Güzel Sanatlar, İçtimai Yardım, Halkevi Dershaneleri ve Kurslar, Kütüphane ve Neşriyat ve Köycülük* şubelerinin açıldığı belirtilmektedir. Ayrıca; *Temsil* şubesinin 04 Mart 1933'te ve *Spor* şubesinin ise 28 Mayıs 1933 tarihinde açılmasıyla şube sayısının sekize çıkarıldığı anlatılmaktadır. Halkevinin açılmasından sonra Şubat 1933 dönemine kadar 33 genel toplantı yapıldığı ve bu toplantılara tahminen 1.700 kişinin iştirak ettiği not edilmektedir. Bkz. **Giresun Halkevi Çalışma Broşürü**, s.1.

¹⁸⁴ Gürsoy, "Giresun'da Halkevinin Kuruluşu", s.302.

¹⁸⁵ **Giresun Halkevi Çalışma Broşürü**, s.6-8.

durumunda ilaç temini konusunda da yardımcı olunmaktaydı.¹⁸⁶ *Köycülük Şubesi*; Giresun Halkevinin faaliyeti en fazla göze çarpan şubelerinden birisi olmuştur. Genel olarak köylülere yönelik faaliyetler icra eden şube, köy gezileri düzenleyerek tarım ve hayvancılık konularında halkın bilinçlendirilmesine yönelik faaliyetlere ağırlık vermiştir. *Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi*; halka okuma yazma öğretilmesine ağırlık vermiş ayrıca muhasebe, Fransızca, Yurt Bilgisi ve Tabiat Bilgisi gibi kurslar açmıştır.¹⁸⁷ Ancak bu şubenin açtığı kurslara halk tarafından pek rağbet gösterilmemiştir. *Kütüphane ve Neşriyat Şubesi*; çeşitli yollardan temin edilen beş yüzü aşkın kitaptan oluşan bir kütüphaneyi halkın istifadesine sunmuştur. Ayrıca okuma salonlarında *Hâkimiyeti Milliye*, *Vakit* ve *Akbaba* daimî olarak, *Cumhuriyet*, *Milliyet* ve *Akşam* gazeteleri de zaman zaman bulundurulmuştur. Giresun Halkevinin yayınladığı “*Aksu*” isimli mecmua bu şube tarafından yayına hazırlanmıştır.¹⁸⁸

Giresun Halkevi tarafından 1 Eylül 1933 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlanan *Aksu Dergisi* çalışmalarını kamuoyuna duyurmanın ötesinde, bilgi ve fikir verme işlevini de üstlenmiştir.¹⁸⁹ Nitekim *Aksu Dergisi* millî meselelerin yanında, sanat çalışmalarına, dil meselelerine de yer vermiştir.¹⁹⁰ Aylık olarak yayınlanması plânlanan *Aksu Dergisi* nin ilk Yazı İşleri Müdürlüğünü Maarif Müdürü Şair Rıfat

¹⁸⁶ **Yeşil Giresun**, 11 Temmuz 1942.

¹⁸⁷ *Yeşil Giresun Gazetesinin* verdiği kurs duyurusu aynı zamanda bir değişimin habercisi niteliğindedir. Haberde; “*Ey halk!.. okka yerine kilo arşın yerine metro (metre) kullanacaksın ve sonra hesap, muhasebe bilgini artırmak için hiç vakit geçirmeden halkevinin açtığı gece derslerine devama başla.*” deniliyordu. Bkz. Gürsoy, *a.g.m.*, s.303.

¹⁸⁸ Araştırma sırasında kendisiyle yaptığımız görüşmede, Yeşil Giresun Gazetesinin sahibi ve aynı zamanda Giresun Halkevinin faaliyetlerine bizzat iştirak etmiş bulunan Hasan Ögütçü, dönemin tüm imkânsızlıklarına rağmen *Aksu Dergisinin*, Halkevinin faaliyetlerini halka duyurmada önemli bir işlevi yerine getirdiğini, Halkevi kütüphanesinde düzenlenen okuma günlerinde derginin okunduğunu, bunun yanında diğer Halkevlerince çıkarılan dergilerin de kütüphanede bulunduğunu, o dönemde bu dergilerin halkın aydınlanmasında önemli bir role sahip olduğunu ifade etmektedir. Günümüzde aynı adla dernek olarak faaliyetini sürdürmekte olan Giresun Halkevi, Yeşil Giresun Gazetesinin arşivinden istifade ederek Eylül 1933 ile Haziran 1940 dönemini kapsayan 1-21’inci sayıları tek cilt halinde toplayarak yeniden bastırmıştır. Söz konusu derleme incelendiğinde; Giresun Halkevi bünyesinde faaliyet gösteren “*Köycülük, Tiyatro, Sağlık, Dil ve Edebiyat*” kollarınca hazırlanan yazıların ağırlıklı olduğu görülmektedir. **Aksu Dergisi**, Sayı 1-21, Ankara, 2010.

¹⁸⁹ Gürsoy, “*Giresun’da Halkevinin Kuruluşu*”, s.302

¹⁹⁰ *Aksu Dergisi*, siyaset, edebiyat, ekonomi gibi konuları içerecek şekilde geniş bir yelpazede yayın yapmıştır. *Aksu Dergisinde* birçok şiiri yayımlanan Bahtiyar Dayımoğlu kendisiyle yaptığımız görüşmede Giresun için çok önemli bir ihtiyaca cevap veren bu derginin herkes tarafından zevkle okunduğunu belirtmiştir. Aslen Şebinkarahisar ilçesi nüfusuna kayıtlı olan Aziz Nesin ile de sıkı bir dostluğu bulunan Bahtiyar Dayımoğlu’nun *Aksu Dergisinde* şiirleri yayımlanmakta ve çıkardığı şiir kitabı ile ilgili tanıtımlara yer verilmektedir.

Bey üstlenmiştir. Derginin kadrosunda ise; Müderris İsmail Hakkı Bey, Mustafa Şekip Bey, Şair Faruk Nafiz ile Necip Fazıl Beyler sürekli olarak yazmışlardır. CHP Genel Merkezi, Aksu Dergisine mali destek sağlamak maksadıyla abone olmuş ve beş yüz adet derginin parasını aylık olarak ödemiştir.¹⁹¹

Aksu Dergisinin giderlerinin karşılanmasında çoğu zaman sıkıntılar yaşanmıştır. 1 Mayıs 1950 tarihinden itibaren derginin fiyatı 25 kuruştan 30 kuruşa çıkarılmışsa da yapılan bu zam yeterli olmamıştır.¹⁹² Bu maksatla Giresun Halkevi tarafından CHP Genel Merkezinden zaman zaman ödenek talep edilmiştir.¹⁹³ Ancak bu tür harcamalar için kaynak bulmakta zorlanan CHP Genel Sekreterliği, 28 Ocak 1950 tarihinden itibaren dergiye mali destek sağlamak bir yana, daha önce yapılan aboneliğin bundan böyle devam etmeyeceğini bildirmiş, derginin çıkarılmaması durumunda Halkevleri Dergisi adıyla çıkarılan “*Ülkü*” isimli derginin, dil ve edebiyat konusundaki yazılarla desteklenmesi istenmiştir.¹⁹⁴

Giresun ili ve ilçelerinde, ülkenin diğer birçok yerinde olduğu gibi Halkevleri ve Halkodaları kiralık binalarda faaliyet göstermiştir. Kiraların ödenmesi için CHP Genel Merkezi tarafından tahsis edilen ödeneklerden istifade edilmiştir.¹⁹⁵ Ancak bu ödeneklerin çoğu zaman yetersiz kalması nedeniyle mahalli teşkilattan para toplamak durumunda kalınmıştır.¹⁹⁶

Giresun Halkevi yaptığı yayınlarla Cumhuriyetin 10’uncu Yılı Kutlamalarına da katkı sağlamıştır. Bu vesileyle Cumhuriyet dönemi süresince Giresun’da gerçekleştirilen tüm kalkınma ve gelişme hamlelerine ilişkin bilgileri içeren bir dergi yayına hazırlanmıştır.¹⁹⁷

¹⁹¹ **BCA**, Belge Nu:490.01./902.526.1.

¹⁹² 1933 Eylül’ünde aylık bir dergi olarak yayın hayatına başlayan Aksu Dergisinin abone bedeli yıllık 180 kuruş, altı aylık ise 1 lira idi.

¹⁹³ **BCA**, Belge Nu:490.01./902.526.1.

¹⁹⁴ **BCA**, Belge Nu:490.01./902.526.1.s.66.

¹⁹⁵ **BCA**, Belge Nu:490.1.0.0./1495.96.1.

¹⁹⁶ **BCA**, Belge Nu:490.1.0.0./8.42.37 ve **BCA**, Belge Nu:490.1.0.0./1495.95.1.

¹⁹⁷ Gürsoy, “*Giresun’da Halkevinin Kuruluşu*”, s.303.

Halkevleri iki yılda bir yapılan seçimler sonucu yenilenen komiteler tarafından yönetilmişlerdir. Yönetim işlevini yerine getiren komiteler genellikle faaliyet yoğunluğu göz önünde bulundurularak biri reis, iki ya da üçü aza olmak üzere toplam 3-4 kişiden teşekkül etmiştir. Komitelerde yer alanlar genellikle kendi alanlarında öne çıkan isimler olmuştur.

Dönemin gazete sayfalarında Giresun Halkevi tarafından icra edilecek faaliyetlerin yeri ve saati ile sonuçları hakkındaki bilgilere sıklıkla rastlanmaktadır. Zaten yerel gazetelere yansıyan haberlere bakıldığında şehirdeki önemli sosyal etkinliklerin neredeyse tamamının Halkevi tarafından organize edildiği anlaşılmaktadır.¹⁹⁸ Bu bakımdan Giresun Halkevinin şehrin sosyal ve kültürel hayatı üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür. Diğer yandan Giresun Halkevinin genellikle dinlenme ve ajans haberlerini dinleme ya da nişan, düğün, konser gibi faaliyetler maksadıyla kullanılmasından rahatsız olanlar, kitap okumak ve araştırma yapmak isteyenlere yönelik iyi bir kütüphane kurulması taleplerini dile getirmişlerdir.¹⁹⁹

Giresun'da yaptığımız görüşmelerde Halkevinin kendileri için bir kültür ve aydınlanma yuvası olduğunu söyleyenler olduğu gibi, Halkevlerinin sadece belirli kesime yönelik faaliyetler yürüttüğünü, aslında toplumun geneline hitap etmediğini söyleyenler de olmuştur. Bu ayrışmanın temelinde CHP-DP çekişmesinin yattığını söylemek mümkündür. Çünkü Demokrat olanlar genelde Giresun Halkevinin faaliyetleri hakkında olumsuz şeyler söylerken, Halkçı olanlar Halkevinin faaliyetlerinden övgüyle bahsetmektedir. O dönemde Giresun Halkevinin yayınladığı "Aksu" isimli dergide şiirleri ve yazıları da yayımlanan Bahtiyar Dayımoğlu, şehirdeki yegâne kültürel etkinliklerin, Halkevi tarafından yürütülenler olduğunu ve kendileri gibi birçok gencin yetişmesinde bu ocakların çok önemli rolünün bulunduğunu ifade etmektedir. Keza Hasan Ögütçü de Halkevine herkesin rahatça girebildiğini, burada gazeteleri okuyup, radyo dinlediklerini, kendi aralarında

¹⁹⁸ *Yeşil Giresun Gazetesi* CHP'ye destek veren bir gazete olarak Halkevinin faaliyetlerinin duyurulmasında aktif rol üstlenmiştir.

¹⁹⁹ Haydar Ataseven, "İki Olay ve Halkevi", *Yeşil Giresun*, 15 Ocak 1944.

sohbetler yaptıklarını, yurttta ve dünyadaki günlük gelişmeleri takip edebildiklerini, kültürel birçok faaliyetin yapıldığı bu yerlerden çok şey öğrendiklerini anlatmaktadır.

Giresun Halkevi tarafından çıkarılan Aksu Dergisinde yayınlanan haber ve yazılara bakıldığında içerik açısından zengin bir yayın olduğunu söyleyebiliriz. Aksu Dergisinde ağırlıklı olarak sosyal ve kültürel yazılara yer verilmiştir. Halkevi kollarının çeşitli çalışmaları ile ilgili konular da Aksu Dergisi vasıtasıyla duyurulmak istenmiştir. Özellikle tarım konusunda halkın bilgilendirilmesi konusunda çok sayıda yazı yazılmıştır.

D. GİRESUN'DA KÜLTÜREL YAŞAM:

D.1. KÜLTÜREL FAALİYETLER:

Genel anlamda *kültür*; toplumsal miras, yaşam biçimi, değerler sistemi, değişim süreci kavramlarıyla açıklanmaktadır. Ahmet Taner Kışlalı kültürü; “*Geçmiş ile gelecek arasında kurulmuş bir köprüdür. Ne geçmişten tamamen kopabiliriz, ne de geleceği görmezden gelebiliriz.*”²⁰⁰ şeklinde açıklamıştır. İngiliz antropolog Edward Burnett Taylor’a göre ise kültür; “*Bilim, inanç, sanat, ahlak, yasa ve geleneklerin yanı sıra, insanın toplumsal bir varlık olarak edindiği diğer tüm yetenek ve alışkanlıklarını da kapsayan karmaşık bir bütündür.*” Sosyolojik açıdan toplumdaki her normal kişi kültürlü olarak kabul edilmektedir. Çünkü herkes içinde bulunduğu toplumun kurallarını tanıyıp içselleştireceği bir sosyalizasyon sürecinden geçmektedir. İnsanda kültür, gelişimi çocukluğundan başlayarak sosyal olarak kabul edilebilir davranışların neler olduğunu öğrenmekle gelişir. Bu yönüyle kültür insan yapısıdır ve insanın yaptığı her şey kültürün bir parçasıdır.²⁰¹ Toplumların geçmişine ait kültür mirasına sahip çıkması ve muhafaza etmesi, bu bakımdan oldukça önemlidir.

²⁰⁰ Ahmet Taner Kışlalı, **Siyaset Bilimi**, İmge Kitabevi, Ankara, 1996, s.121.

²⁰¹ Joseph Fichter, **a.g.e.**, s.130-132.

Şehirler, kuruluşundan itibaren orada yaşayan toplumların yüzyıllar boyunca oluşturduğu ortak yaşam biçimlerini temsil eden yerlerdir.²⁰² Şehir kültürü, gelenek ve görenekleri farklı, değişik kültürlerden gelen kişilerin, yaşadıkları kente özgün görgü ve nezaket kuralları çerçevesinde bir arada yaşama kültürüdür. Bu bakımdan Giresun'a bakıldığında, şehir kültürünün oluşumunun çok eskiye gittiği ve zengin bir tarihi geçmişe sahip olduğu görülmektedir. Ancak uzun bir tarihi geçmişe sahip olmasına rağmen Giresun, günümüze kadar önemli bir kentsel bir gelişim gösteremeyerek küçük bir şehir olarak kalmıştır. Bugün bakıldığında birçok küçük şehirde olduğu gibi Giresun'da da günlük yaşam, ağırlıklı olarak geleneksel bir özellik taşımaktadır.

Giresun'da kültürel faaliyetlerin çeşitli yönleriyle ortaya konulmasına katkı sağlayan Giresun Valiliği İl Kültür Müdürlüğü'nün kültür envanteri incelendiğinde, Giresun'daki günlük yaşamı, yemekleri, geleneksel mimariyi, şenlikleri, düğünleri şarkıları, türküleri, bilmece ve atasözlerini kapsayan bilgilerin bulunduğu kapsamlı bir çalışma olduğu görülmektedir (**EK-2**).²⁰³ Bu bakımdan yüzyıllar boyunca birçok millete ev sahipliği yapan şehirde önemli sayılabilecek kültür ve inanç mozaığının izleri bulunmaktadır.²⁰⁴ Bu bölümde Giresun'da toplumsal kültürün oluşmasına katkı sağlayan başlıca unsurlar maddeler halinde ele alınmıştır.

D.1.1. GİRESUN'DA BASIN VE YAYIN FAALİYETLERİ:

D.1.1.1. Gazeteler:

Giresun'da matbuat faaliyetlerinin başlangıcı 20'nci yüzyılın başlarına kadar gitmektedir. Giresun'daki ilk matbaa, İkinci Meşrutiyet döneminden sonra kurulmuştur. 1910 yılında bu matbaada Giresun'un ilk Türkçe gazeteleri olan *Giresun Maarif*, *Giresun* ve *Karadeniz* adlı gazeteler haftalık olarak neşredilmeye

²⁰² Süleyman Faruk Göncüoğlu, “Şehir ve Semt Tarihi Metodolojisi”, **Tarih Nasıl Yazılır?**, Editör: Ahmet Şimşek, Tarihçi Kitabevi, İstanbul, 2012, s.341.

²⁰³ Bkz. Milli Kütüphane, 2005 Yılı **Giresun Kültür Envanteri**, GRF CD 2010 DK 30.

²⁰⁴ Ülkü Kara Düzgün, “*Giresun'da Veli Kültürüne Bağlı Adak Yerleri ve Adak Uygulamaları*”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003, s.375.

başlanmıştır. Aynı yıl Rumlara ait *Mars Adası* adlı haftalık Rumca bir gazete de yayına başlamıştır. Bundan sonra Giresun'da, Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar *Kavlak*, *Hadim-i Millet*, *Anatürk Yurdu* gibi çeşitli gazete ve mecmuaların aralıklarla da olsa yayınlarına devam ettikleri görülmektedir. 1910-1923 yılları arasında Giresun, İttihad Terakki ve Yeni Yol Matbaalarının faaliyet gösterdiği bilinmektedir.²⁰⁵ Bu matbaalarda basılan *Işık*, *Karadeniz*, *Gedikkaya* gibi gazeteler Birinci Dünya Savaşı sonuna kadar kısa sürelerle de olsa Giresun yayın hayatında yer almışlardır.²⁰⁶ 1918 yılından itibaren faaliyet gösteren gazetelerin sahipleri, yazarları, yayın hayatında kaldıkları süreler ve yayın aralıkları **Tablo-11**'de görülmektedir.²⁰⁷ Tablodan da anlaşılacağı gibi, *Gedikkaya*, *Yeşil Giresun* ve *Işık* gibi gazeteleri çıkaran Nuri Ahmet Cimşid'in Giresun basın hayatında önemli bir isim olduğu dikkati çekmektedir.

²⁰⁵ Aydın Çakmak, **Milli Mücadele Döneminde Giresun'da Yayınlanan Bir Dergi: Işık (1918-1923)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2010, s.10

²⁰⁶ Nuriaahmet Cimşid, "*Giresonda Yirmi Yıllık Basın Hayatı*", **Aksu Dergisi**, Sayı:18-2, Cilt: II, 1 Mart 1940, s.32; Ahmet Gürsoy, **Tek Parti Döneminde Giresun'da Eğitim (1923-1950)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2000, s.7

²⁰⁷ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, s.100.

Gazetenin Adı	Tarihi		Yayın Aralığı	Sahibi	Yazar-Başyazarı
	Açılış	Kapanış			
Işık	1918	1927	Haftalık	N.Ahmet Çimşid	O.Fikret Topallı
Karadeniz	1919	1919	Haftalık	Dr.Ali Naci Duyduk	Dr.Ali Naci Duyduk
Gedikkaya	1919	1919	Haftalık	N.Ahmet Çimşid	N.Ahmet Çimşid
İzler	1926	1928	Haftalık	Bilgi Yurdu	-
Yeşil Giresun	1925	-	Haftalık	N.Ahmet Çimşid	N.Ahmet Çimşid
Akgün	1935	1940	Haftalık	Doğan Köymen	Doğan Köymen
Karadeniz Postası	1945	1949	Haftalık	Naim Tirali	Avni Öneş
Çenebaz	1946	1947	Haftalık	Ş.Uzunkaya	Ş.Uzunkaya
İleri	1947	1951	Haftalık	A.Tüfekçiöğlü	A.Tüfekçiöğlü
Gündüz	1947	1948	Haftalık	Ş.Uzunkaya	Ş.Uzunkaya
Gündüz	1948	-	Günlük	Ş.Uzunkaya	Ş.Uzunkaya
Kale	1950	1953	Günlük	Talat Aktan	Azmi Göksel
Işık	1950	1961	Günlük	N.Ahmet Çimşid	N.Ahmet Çimşid
Yeni İleri	1953	1959	Günlük	Talat Aktan	Orhan Çulfaz
Karadeniz	1951	-	Günlük	Bilgin Ersöz	Şaban Ersöz
Hamle	1953	-	Günlük	Bakiye Göksel	Azmi Göksel
Giresun	1959	1960	Haftalık	Ş.Uzunkaya	Ş.Uzunkaya

Tablo-11
Giresun'da Yayınlanan Dergi ve Gazeteler

Giresun il merkezindeki nüfusun az olması nedeniyle satılan gazetelerden elde edilen gelirler, matbaa işletmek için yetersiz kaldığından çoğu zaman, aynı anda ancak 2-3 gazete yayınlanabilmıştır. Bu gazeteler de ekonomik gerekçelerle sık sık kapanmak durumunda kalmıştır. Diğer yandan gazete çıkarmanın ve matbaa işletmenin teknik bilgi ve beceri gerektiren bir iş olması sebebiyle gazetecilik sıradan insanların teşebbüslerine pek konu olmamıştır.²⁰⁸

Geriye dönüp baktığımızda yayın hayatı bakımından süreklilik arz eden gazete olarak “Yeşil Giresun Gazetesi”ni göstermek mümkündür.²⁰⁹ Yeşil Giresun Gazetesi, Giresun mutasarrıflık olduktan sonra şehirde çıkarılan ilk gazete

²⁰⁸ Zira 1974 yılına kadar Giresun'da çıkan gazetelerde yayımlanan yazıları hazırlamak çok zahmetli bir işti. Yazılar, mürettepler tarafından hurufat tek tek elle dizilerek basıma hazırlanırdı. Basım işlemi bittikten sonra da tek tek her harf ilgili kutusuna kaldırılarak bir sonraki gazete için hazırlık yapılırdı. Bu nedenle bir gazetenin yayına hazırlanması başlı başına bir emek gerektiriyordu. **Ahmet Öğütçü** ile görüşmeden.

²⁰⁹ Yeşil Giresun Gazetesi 1950'li yılların başına kadar “Yeşil Giresun” adıyla çıkmıştır.

olmuştur.²¹⁰ Ancak, yayımlanan tüm yerel gazetelere bakıldığında, haberlerin genellikle ulusal basından aktarıldığı, yerel olarak ise genellikle vali, kaymakam, belediye başkanı gibi bürokratların gezi, temel atma, açılış gibi faaliyetleri hakkında bilgiler verildiği, zaman zaman şehre gelen Cumhurbaşkanı, Başbakan, parti liderleri, bakanlar, milletvekilleri gibi şahsiyetler hakkında haberlerin bulunduğu görülmektedir. Bunların dışında fındık tarımı, fındık fiyatları, meydana gelen asayiş olayları ve dünyada meydana gelen olaylara ilişkin yorumları içeren yazılar ön plana çıkmaktadır.

1945-1960 yılları arasındaki dönem itibarıyla Giresun'da çıkan yerel gazeteler genellikle siyah beyaz olarak (*sadece resmi bayram sayılarında renkli nüshalar bulunmaktadır*) 4-6 sayfa olarak yayımlanmıştır. Gazetelerde; köşe yazıları, söyleşiler, şiirler, ulusal basında yayımlanan makaleler ile bölgenin en önemli unsuru olan fındık ziraatı ile ilgili bilgiler ağırlıklı olarak yer almaktadır. Gazetelerde 1940'lı yılların ilk yarısında İkinci Dünya Savaşı ile ilgili gelişmeler geniş yer bulmakta ve savaşın safhaları ve gelişmeleri tafsilatlı olarak anlatılmaktadır.

1945 sonrasında çok partili hayata geçişle birlikte gazetelerin içeriğinin eskiye oranla büyük değişim gösterdiğini söylemek mümkündür. Çok partili hayata geçişle birlikte gazetelerin sayfalarını siyasi olaylar ve gelişmeler kaplamıştır. Seçimler, seçim tahminleri, mitingler, adayların beyanatları, adayların ilçelere yaptıkları geziler, partilerin seçim vaatleri birinci sayfaların değişmez unsurları olarak öne çıkmıştır.

Günümüzde de faaliyetlerini sürdürmekte olan *Yeşil Giresun Gazetesi*'nin, 1974 yılına kadar sahibi ve yazarı olan Nuri Ahmet Cimşid, bu tarihte gazeteyi emekli bir ziraat teknisyeni olan Hasan Ögütçü'ye devretmiştir.²¹¹ Gazete, o

²¹⁰ Nuriahmed Cimşid, "*Giresunda Yirmi Yıllık Basın Hayatı*", **Aksu Dergisi**, Sayı:19-3, c:II, 1 Nisan 1940, s.30.

²¹¹ Hasan Ögütçü ile yaptığımız görüşmede kendisinin gazetecilik eğitiminin olmadığını, ancak edebiyata ve yayın konularına özel bir ilgisinin bulunduğunu, daha önceden de çeşitli vesilelerle gazetelerde yazılarının yayımlandığını ifade etmiştir.

dönemde, şimdiki adı *Can Akengin Sanat Galerisi*²¹² olan tarihi binada faaliyet göstermiştir.²¹³

Yeşil Giresun Gazetesi, gerek tek parti döneminde ve gerekse çok partili hayata geçiş döneminde CHP lehine bir yayın politikası izlemiş ve bu tutumundan dolayı DP iktidarı döneminde çeşitli baskılara maruz kalmıştır.²¹⁴ Bu dönemde gazeteye yönelik baskılar nedeniyle gazete kâğıdı bulunamadığı zamanlar olmuş ve gazete, bazen sarı, yeşil ya da pembe gibi farklı renklerde kâğıtlara basılmak zorunda kalmıştır.²¹⁵ Yerel gazetelerin faaliyetlerini sürdürmesinde önemli bir yere sahip olan ilanlar ve matbu evrak basımı ile ilgili işlemler için, bu dönemde genellikle, DP lehine yayın yapan gazeteler tercih edilmiştir.²¹⁶

1945-1960 yılları arasındaki dönemde yayın hayatında olan gazetelere bakıldığında; *Karadeniz Postası*, *Çenebaz*, *İleri*, *Gündüz*, *Kale*, *Işık*, *Yeni İleri*, *Hamle*, *Yeşil Giresun* isimli yayınların faaliyet göstermiş oldukları görülmektedir.²¹⁷ Ancak bu gazetelerden sadece *Yeşil Giresun* 1925 yılında başladığı yayın hayatını

²¹² Can Akengin (*Asıl adı Hacı Ömer ya da Ömer Avni*), 1892 yılında Giresun Sultan Selim Mahallesinde doğmuş, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyetin ilk yıllarında gazetelerde yazılar yazmış, şairliği ile tanınmış Giresunlu bir sanatçıdır. Kentin kültür ve sanat yaşamının belirleyicisi olan Bilgi Yurdu Derneği başkanlığı yapmış ve sanat konusunda Giresun'da önemli çalışmalar yürütmüştür. Bkz. **Şiirler ve Nesirler Can Akengin**, Giresun Valiliği Yay. No: 18, İstanbul, 2009, s.25; Ayhan Yüksel – Okan Yeşilot, **Geçmişten Günümüze Giresun'dan Simalar**, <http://www.avrupakoleji.com/dokumanlar/GiresundanSimalar.pdf> (12 Şubat 2013)

²¹³ **Hasan Ögütçü**, *Yeşil Giresun Gazetesi Yazı İşleri Müdürü*.

²¹⁴ Giresun CHP İl İdare Kurulu Başkanı Bekir Beyazıdoğlu imzasıyla Genel Sekreterliğe gönderilen 13.05.1949 tarihli yazıda; “*Partimizin Giresun'da tek başına organlığını yapan Yeşil Giresun Gazetesine her vechile katlandığı maddi fedakârlığını taltif edici bir yardımda bulunulması hususunu tekrar arz etmek zaruretindeyim. Karşı partinin maddeten desteklemesi sayesinde gazetelerin sayısı üçü bulduğu bu ilin, 25 yıllık esaslı ve ciddi bir gazetesi olan Yeşil Giresun Gazetesi için yüksek Genel Sekreterlikten bir ton kâğıt yardımı yapılmasını arz ve rica ederim.*” denilerek yardım talebinde bulunulmuştur. Bkz. **BCA**, Belge Nu:490.1.0.0./1323.393.1.

²¹⁵ Basın üzerinde her devirde birtakım kısıtlayıcı uygulamalar olmuştur. Bu bazen yayınların toplatılması, yayın yasağı konulması, yayın durdurma ya da yayına ara verilmesi şeklinde tezahür edebildiği gibi, çoğu zaman ekonomik baskılarla gözdağı şeklinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde yaşanan sansür uygulamaları ile ilgili geniş bilgi için bkz. Mustafa Yılmaz - Yasemin Doğaner, **Cumhuriyet Devrinde Sansür (1923-1973)**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007.

²¹⁶ **Ahmet Ögütçü**, *Yeşil Giresun Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni*.

²¹⁷ *Karadeniz Postası* adlı gazete 17 Mart 1947 tarihinde yayına başlamıştır. Giresun'da yerel olarak çıkan olan bu gazetenin künyesinde, siyasi bir gazete olduğu ve pazartesi ve perşembe günleri olmak üzere haftada iki kez yayınlandığı belirtilmiştir. Gazetenin satış fiyatı 10 kuruş idi. Ayrıca olan Aziz Nesin de zaman zaman bu gazetede köşe yazıları yazmıştır. Bkz. **Karadeniz Postası Gazetesi**, 17 Mart 1947 ve 30 Ekim 1959.

çok kısa aralar vererek kurumsal bir yapıda günümüze kadar sürdürmüştür.²¹⁸ Diğer yerel gazeteler, başta ekonomik gerekçeler olmak üzere çeşitli nedenlerle birçok kez yayın hayatına ara vermek durumunda kalmışlardır. Gazetelere ilişkin birinci sayfa örnekleri (EK-3)'de görülmektedir.

Vorley Harris de anılarında, 1952 yılı itibarıyla bölgede bulunduğu tarihlerde, Giresun'da üç tane günlük, üç tane de haftalık gazete çıkarıldığından bahsetmektedir. Günlük gazetelerden *Işık*'ın CHP, *Kale*'nin DP, *Gündüz*'ün de Millet Partisinin görüşlerini yansıttıklarını belirtmektedir. Haftalık gazetelerden *Karadeniz*'in CHP eğilimli bağımsız, *Çağlayan*'in DP ve *Uyanan Millet*'in de Millet Partisi eğilimli olduğunu, bu gazetelerin yaklaşık 400-500 günlük veya haftalık baskı yaptıklarını ve çoğunluğunun Giresun merkezde satıldığını kaydetmektedir.²¹⁹

D.1.1.2. Radyo:

Televizyonun bir iletişim aracı olarak hayatımıza girmesinden önce bu görevi büyük ölçüde yerine getiren radyolar, Türk toplumsal hayatına 1926 yılında girmiştir.²²⁰ Radyo özellikle İkinci Dünya Savaşı yıllarında en etkin kitle iletişim aracı olarak toplumsal yaşamdaki yerini almıştır. Radyo bu dönemde propaganda faaliyetlerinde de etkili olarak kullanılmıştır. İktidarı elinde bulunduran parti genellikle muhalefetin radyodan istifade etmesini kısıtlamaya çalışmıştır. Özellikle DP'nin 1950 yılında iktidar olmasının ardından radyodan çok iyi yararlandığını söylemek mümkündür.²²¹

20'nci yüzyılın ilk yarısında radyo kullanımının çok yaygın olmadığı söylenebilir. İkinci Dünya Savaşı yıllarına kadar radyo sadece belli başlı zenginlerin evlerinde ya da Halkevleri ve Halkodalarında bulunmaktaydı. Evlerinde radyo bulunmayanlar radyo bulunan kamuya açık mekânlarda toplanarak radyodan o

²¹⁸ BCA, Belge Nu: 490.1.0.0./1390.614.1.

²¹⁹ Yalçinkaya, *a.g.m.*, s.116

²²⁰ Meral Serarslan, "Türkiye'de Radyo Televizyon Düzeninin Değişimi", **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, Cilt: 1, Sayı 4, 2001, s.77-82.

²²¹ Metin Işık, **Kitle İletişim Sistemleri**, Eğitim Kitabevi Yay., Konya, 2002, s.148.

zamanki adıyla ajans haberlerini dinlerlerdi.²²² Radyo yayınları genellikle öğle saatlerinde başlayıp, saat 23.00 ya da 24.00 itibarıyla son bulmaktaydı. Yerel gazeteler Türkiye genelinde yayın yapmakta olan Ankara ve İstanbul Radyolarının yayın akışını halka duyurmaktaydı.²²³

Radyonun toplum hayatına girmesinin gecikmesinde taşrada birçok yerde elektrik olmayışının da büyük etkisi vardır. Bununla birlikte 1970’li yılların sonlarına kadar radyo en etkili iletişim aracı olarak önemini korumuştur. Bu yıllar boyunca şehir, köy ve kasabalarda radyo yayınlarını takip etmek halk için son derece önemli bir olaydı. İnsanlar dünyada ve yurtda olup bitenleri en çabuk ve kolay şekilde radyodan takip edebiliyorlardı.

1945-1950 yılları itibarıyla, Giresun ili genelinde bulunan radyo sayısı ve bu radyoların bulunduğu yerler ile ilgili bilgiler **Tablo-12**’de görülmektedir.²²⁴ Giresun ilinde bulunan radyo miktarı 1945 yılında, 405’i il merkezinde, 206’sı ilçelerde, 22’si bucaklarda, 23’ü köylerde olmak üzere toplam 656 iken, 1950 yılına gelindiğinde bu sayı 626’sı il merkezinde, 350’si ilçelerde, 21’i bucaklarda, 52’si köylerde olmak üzere toplam 1.049’a yükselmiştir.²²⁵ 1950 yılı itibarıyla Giresun il nüfusuna oranlandığında ortalama 285 kişiye bir radyo düşmektedir.

²²² Hasan Ögütçü ile görüşmeden.

²²³ **Hamle**, 31 Aralık 1953.

²²⁴ Türkiye İstatistik Kurumu, **İstatistik Yıllığı 1942-1945**, s.530; **İstatistik Yıllığı 1948**, s.583; **İstatistik Yıllığı 1949**, s.407; **İstatistik Yıllığı 1950**, s.409, **İstatistik Yıllığı 1951**, s.463, **İstatistik Yıllığı 1952**, s.523’ten derlenmiştir.

²²⁵ **İstatistik Yıllığı 1942-1945**, s.530, **İstatistik Yıllığı 1948**, s.583, **İstatistik Yıllığı 1949**, s.407 **İstatistik Yıllığı 1950**, s.409, **İstatistik Yıllığı 1951**, s.463’teki bilgilerden derlenmiştir.

Yıllar	İl merkezi	İlçeler	Bucaklar	Köyler	Toplam
1945	405	206	22	23	656
1946	369	112	14	9	504
1947	465	131	12	14	622
1948	539	144	12	23	718
1949	569	231	15	22	837
1950	262	350	21	52	1.049

Tablo-12
Yıllar İtibarıyla Giresun'da Bulunan Radyoların
Yerleşim Yerlerine Göre Dağılımı

Radyoların bulunduğu yerler ile ilgili istatistiklere bakıldığında (**Tablo-13**) ağırlıklı olarak evlerde kullanıldıkları görülmektedir. Halkevi ve Halkodaları ile kahvehane ya da köy odası gibi yerlerde de az da olsa radyo bulunmaktadır.

Yıllar	Mesken	Genel Yerlerde	Genel Müesseselerde	Diğer Yerlerde	Toplam
1945	541	60	51	4	656
1946	429	49	26	-	504
1947	562	28	29	3	622
1948	617	63	33	5	718
1949	725	72	38	2	837
1950	934	71	37	7	1.049

Tablo-13
Yıllar İtibarıyla Giresun'da Bulunan Radyoların Bulunduğu Yerlere Göre Dağılımı

Sonraki dönemde radyo sayısının daha da artmasına paralel olarak tüm ülkede radyo kullanımı da yaygınlaşmıştır. Ancak, aradan geçen yıllarla birlikte bu konuda ciddi bir artış olduğu 1972 yılı verilerinin bulunduğu **Tablo-14**'e bakıldığında daha iyi anlaşılmaktadır.²²⁶ Bu tabloya göre Giresun genelinde bulunan radyo sayısı nüfusa oranlandığında 13 kişiye bir radyo düştüğünü görmekteyiz. Bu rakam radyo kullanımının kısa sürede ne kadar yaygınlaştığını göstermektedir.

²²⁶ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yılığ, s.89.

İlçe Adı	Köy Sayısı	İlçe Merkezi		Bucak ve Köyler		Toplam		Bir Radyoya Düşen Kişi Sayısı
		Nüfus	Radyo	Nüfus	Radyo	Nüfus	Radyo	
Merkez	53	32522	8045	45100	3204	77622	11249	7
Alucra	74	3785	910	32652	1310	36437	2220	16
Bulancak	61	11496	1050	56781	3630	68277	4680	16
Dereli	34	4250	240	31304	1570	35554	1810	19
Espiye	48	6164	850	42181	1250	48345	2100	23
Eynesil	11	5738	160	10785	663	16523	823	20
Görece	56	6244	1010	43467	2089	49711	3099	12
Keşap	39	4481	1201	26997	909	31478	2110	14
Ş.K.Hisar	54	10255	1140	22188	1737	32443	2877	11
Tirebolu	68	5971	2010	49318	1617	55289	3627	15
Toplam	498	90906	16616	360773	17979	451679	34595	13

Tablo-14
1972 Yılında Giresun'daki Radyo Sayıları

D.1.2. DERNEKLER VE CEMİYETLER:

Giresun'daki sosyal ve kültürel faaliyetler az olmakla birlikte süreklilik arz etmektedir. Bu faaliyetlerin yürütülmesinde sosyal, kültürel ve sportif dernek ve cemiyetlerin önemli rolü bulunmaktadır. 1945 yılı itibarıyla Giresun il merkezi ve ilçelerde bulunan dernek ve cemiyetler şunlardır: **(EK-4)**²²⁷

- *İl Merkezinde;* Kızılay Derneği, Ulusal Ekonomi ve Artırma Kurumu, Mezuracılar Esnafı Cemiyeti, Pelemeciler Esnaf Cemiyeti, Çocuk Esirgeme Kurumu, Türk Hava Kurumu, Yardım Sevenler Cemiyeti, Akın Gençlik Kulübü, Aksu Gençlik Kulübü, Şoförler Cemiyeti,

- *Tirebolu İlçesinde;* Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kızılay Derneği,

²²⁷ BCA Belge Nu:490.01.596.61.1.2.

- *Görece İlçesinde;* Hava Kurumu, Yardım Sevenler Derneği, Kızılay Derneği, Görece Gençlik Spor Derneği ve Çocuk Esirgeme Kurumu,
- *Alucra İlçesinde;* Türk Hava Kurumu, Kızılay Derneği ve Çocuk Esirgeme Kurumu,
- *Bulancağ İlçesinde;* Hava Kurumu, Ziraat Odası, Çocuk Esirgeme Kurumu, Kızılay Derneği,
- *Şebinkarahisar İlçesinde;* Hava Kurumu, Yardım Sevenler Cemiyeti, Çocuk Esirgeme Kurumu, Kızılay Derneği bulunmaktadır.

Diğer taraftan yine Giresunlular tarafından kurulan ancak merkezi İstanbul ve Ankara olan birtakım dernek ve cemiyetler de bulunmaktadır. Bunlardan;

- Giresun Yüksek Tahsil Cemiyeti 1947 yılında İstanbul'da,
- Giresun Kültür ve Yardımlaşma Derneği 1950 yılında Ankara'da,
- Şebinkarahisar ve Çevresi Kültür ve Yardımlaşma Derneği 1964 yılında İstanbul'da kurulmuştur.²²⁸ Bu dernekler daha ziyade Giresun'dan göç eden kişiler tarafından kurulmuştur.

Diğer yandan köylerde sınırlı da olsa var olan sosyal yaşamın en önemli unsurlarından kahvehane ve köy odalarına 1945 yılı itibarıyla bakıldığında;

- Kahve ve halk odası olmayan 313,
- Yalnız kahve olarak kullanılan 29,
- Yalnız köy odası olan 46,
- Yalnız halk odası olan 14,
- Kahve ve köy odası olan 11,
- Kahve ve halk odası olan 15,
- Halk ve köy odası olan 4,
- Kahve, halk ve köy odası olan 10 köy bulunduğu görülmektedir.²²⁹

Görüldüğü üzere 1945 yılı itibarıyla 442 köy bulunan Giresun'da çoğu köyde halkın gidebileceği bir kahvehane veya köy odası bile bulunmamaktadır.

²²⁸ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı, s.147.

²²⁹ Memurlar İstatistiği 31 Ocak 1946, s.122.

D.1.3. SPOR KULÜPLERİ:

Giresun'da çeşitli ihtisaslarda spor kulüpleri faaliyet göstermiştir. Bu kulüplerden bazıları zamanla kapanmış ya da birleşerek faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Spor kulüplerine ilişkin, dönemin önemli gelişmelerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Giresun'da bilinen profesyonel anlamdaki ilk sportif çalışmalar 1910 yılında futbol ihtisasında yapılmıştır. 1914 yılında *İdman Yurdu* adıyla bir spor kulübü kurulmuşsa da bu kulüp daha sonra kapanmıştır.

- *Gençler Birliği*, 1921 yılında kurulmuştur. Ertesi yıl kapanan bu birlik daha ziyade gençlere yönelik sportif ve kültürel faaliyetler icra etmiştir.

- *Türk Ocağı* 1923 yılında bir futbol takımı olarak kurulmuştur.

- *Hilal Spor Kulübü* 1925 yılında Sabri Seyhun ve Bekir Sami Beyler tarafından kurulmuştur. Kulübün forması sarı-kırmızıdır. Amacı futbol, atletizm ve deniz sporlarını geliştirmek, kitaplık kurmak, konserler ve temsiller vermektir.

- *Giresun Spor Kulübü* 1925 yılında kurulmuş ve 1927 yılında yapılan Türkiye Birinciliği yarışmalarına katılmıştır.

- *Yeşiltepe Spor Kulübü* 1932 yılında Şükrü Turgut ve Süleyman Yılmaz tarafından kurulmuştur. Kulüp futbol dışında atletizm ve deniz sporlarına gençliği çekmeye çalışmış müzik ve sahne çalışmalarına önem vermiştir.

- *Sahil Spor Kulübü* 1934 yılında kurulmuştur. İlk başkanı Avni Bayraktar'dır. Forması siyah beyaz olan kulübün çalışmalarının ağırlık merkezini su sporları teşkil etmekle birlikte futbol, voleybol ve atletizm dallarında da çalışmalar yapmıştır.

- 1941 yılında *Hilal Spor* ve *Sahil Spor Kulüpleri* yeşil-beyaz forma altında birleşerek *Aksu Spor Kulübünü* kurmuşlardır. Bu kulüp 1952 yılında Beşiktaş adını almış ve formasında siyah beyaz renkler kullanılmıştır. Başkanlığını Azmi Göksel'in yaptığı kulüp yedi sezon amatör bölge şampiyonu olmuştur.

- Giresun Spor ve Yeşiltepe Spor Kulüpleri de çivit kırmızısı renkli forma altında birleşerek *Akın Spor Kulübünü* kurmuşlardır.

- 1947 yılında kurulan ve 1955 yılına kadar varlığını sürdürebilen Güneş Spor 1948-1949 yıllarında bölge şampiyonu olmuştur.

- Bugünkü Giresun Spor Kulübü 1967 yılında Akın Spor ve Beşiktaş Kulübünün birleşmesi ile kurulmuştur. Forması “yeşil-beyaz” renklerden oluşan Giresun Sporun maçlarını yapmakta olduğu, bugünkü adıyla 19 Eylül Stadyumunun yeri 1943 yılında 10.500 TL’ye istimlak edilmiştir. Üzerinde tesis olarak kullanılan binalar ise 1947 yılında inşa edilmiştir. Yapıldığındaki ortalama kapasitesi 300’ü kapalı, 5000’i ise açık olmak üzere toplam 5300 kişiliktir.²³⁰ Giresun stadı Cumhuriyetin 21’inci kuruluş yıldönümü münasebetiyle 1944 yılında açılmıştır.²³¹
- İl merkezinde bunların dışında *Şafak Spor*, *Yeniyol Spor*, *Kayadibi Spor*, *Gençlik Spor*, *Örnek Spor Kulüpleri* kurulmuş ve amatör kümede faaliyet göstermişlerdir.
- İlçelerde ise; *Keşap Spor (1958)*, *Bulancak Gençlik Spor (1934-1946)*, *Görece Spor (1956)*, *Bulancak Karadeniz Gücü Spor (1968)*, *Espiye Gençlik Spor (1969)*, *Tirebolu Spor (1969)*, *Eynesil Spor (1969) Kulüpleri* faaliyet göstermiştir.

D.1.4. KÜTÜPHANELER:

Giresun’da ilk kütüphane 1719 yılında Müderris Hacı İsmail Efendi tarafından kurulmuştur. Sultan Selim Camii yanında aynı adla anılan bu kütüphanede 690 kadar kitap mevcuttu.²³² 1945-1960 yılları arasında ise toplam üç adet kütüphane faaliyet göstermiştir. Bunlar 1952 yılında açılan *Giresun Merkez Halk Kitaplığı*, 1953 yılında açılan *Giresun Merkez Çocuk Kitaplığı* ve 1956 yılında açılan *Şebinkarahisar Çocuk Kitaplığı*’dır.²³³ Kitap sayıları ve kullanımına ilişkin istatistikler yakın dönemde tutulmaya başladığından bu konuda sağlıklı bilgiler elde edilememiştir. Her üç kütüphanede de genellikle ansiklopediler, Giresun ile ilgili yayınlar, dünya klasikleri gibi kitaplar bulunmaktadır. Kütüphanelerde bulunan kitaplar gerek nitelik ve gerekse nicelik açısından bugün bile bilgi ihtiyacını karşılamaktan uzaktır.

²³⁰ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yılığ, s.140.

²³¹ Yeşil Giresun, 28 Ekim 1944.

²³² Bekdemir, Giresun Kent Coğrafyası, s.176

²³³ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yılığ, s.88.

D.1.5. SİNEMA VE TİYATROLAR:

D.1.5.1. Sinemalar:

Dönemin en önemli sosyal etkinliklerinden olan sinema ve tiyatrolar konusunda Giresun oldukça fakir bir durumdadır. Giresun'a ilk sinemanın Balkan Savaşları döneminde 1912 yılında geldiği rivayet edilmektedir.²³⁴ *Yeşil Giresun Gazetesi*'nin haberine göre 1946 yılında şehirde tek bir sinemanın faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu sinemanın da çoğu zaman kapalı olması nedeniyle şehirdeki sosyal yaşantı oldukça sönük bir durumdadır.²³⁵ Şehrin sinema ihtiyacını gidermek amacıyla Belediye tarafından 1948 yılında bütçeden ödenek talebinde bulunulmuştur. Ancak dönemin Giresun Valisi; "*Belediyenin evvela memleket içinde yapılacak birçok mecburi işleri yapması doğru olur.*" diyerek bu girişiminden dolayı Belediyeyi eleştirmiştir.²³⁶

Giresun'da ilk faaliyet gösteren sinema Lale Sinemasıdır. Bunun dışında il merkezinde Şehir, Yeni ve Saray isimli sinemalar faaliyet göstermiştir. 1960'lı yıllar itibarıyla; Bulancak, Tirebolu, Espiye ilçelerinde ikişer, diğer ilçelerde birer sinema faaliyete geçmiştir.²³⁷ İl genelinde faaliyet gösteren başlıca sinemalar, yerleri ve kapasiteleri şu şekildedir:

<u>İlçesi</u>	<u>Sinemanın Adı</u>	<u>Kapasitesi</u>	<u>Durumu</u>
Merkez	Yeni Sinema	900/580	Açık Hava/Kapalı
Merkez	Lale Sineması	600	Açık Hava/Kapalı
Merkez	Saray	700	Açık Hava
Bulancak	İsimsiz	500	Açık Hava/Kapalı
Dereli	İsimsiz	800	Kapalı
Espiye	İsimsiz	500	Kapalı
Görece	İsimsiz	150	Kapalı
Ş.Karahisar	İsimsiz	350	Kapalı
Tirebolu	İpek	500	Açık Hava/Kapalı
Tirebolu	Harşit	600	Açık Hava/Kapalı

²³⁴ Gürsoy, *Tek Parti Döneminde Giresun'da Eğitim (1923-1950)*, s.7

²³⁵ *Yeşil Giresun*, 14 Eylül 1946.

²³⁶ *Karadeniz Postası*, 12 Ekim 1948.

²³⁷ *Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı*, s.88.

D.1.5.2. Tiyatrolar:

Giresun'da tiyatro çalışmalarına baktığımızda ise ilk tiyatro çalışmalarının İkinci Meşrutiyet yıllarında yapıldığını görmekteyiz. Bu tarihlerde Binbaşı İbrahim Bey öncülüğünde kurulan tiyatro ile Şehir Tiyatrosu tarzında çalışmalar yürütülmüştür. Türk tiyatrosunun önemli isimlerinden Raşit Rıza da davetli geldiği Giresun'da bir yıla yakın bir süre tiyatro gösterileri icra etmiştir. Birinci Dünya Savaşı yıllarında kesintiye uğrayan tiyatro çalışmaları, Giresun Halkevinin kurulmasının ardından uzunca bir süre Halkevi sorumluluğunda yürütülmüştür.²³⁸ Halkevi tarafından yapılan gösteriler dışında 1945-1960 yılları itibarıyla Giresun'da kurumsal anlamda tiyatro bulunduğuna dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ayrıca bu dönemin gazetelerinde gezici tiyatroların Giresun'da yaptıkları gösteriler ile ilgili haberler de bulunmaktadır. Bu şekilde tiyatro gösterileri yapmak üzere Giresun'a gelen gezici tiyatrolar da faaliyetlerini Halkevi ile koordineli olarak yürütmüşlerdir.²³⁹

D.1.6. TARİHİ VE KÜLTÜREL VARLIKLAR:

Giresun Müzesi:

Giresun Müzesi, 18'inci yüzyılın ikinci yarısında ya da 19'uncu yüzyıl başlarında yapıldığı tahmin edilen ve eski bir Rum Ortodoks Kilisesi olan binada bulunmaktadır. Gogora adıyla anılan kilisenin bu ismi nereden aldığı bilinmemektedir. 19'uncu yüzyıl sonlarında da kilisenin bu isimle anıldığı o döneme ait yazılı kaynaklardan anlaşılmaktadır. 1923 yılına kadar kilise işlevini sürdüren bu tarihi bina bir süre boş kaldıktan sonra, 1948-1967 yıllarında bir dönem cezaevi olarak kullanılmış, 1982 yılında Kültür Bakanlığı'na devredilmiş, restore edilerek 1988 yılında müze olarak ziyarete açılmıştır. Halen müze olarak kullanılmaktadır.

²³⁸ Şavgu Aydın, **Giresun'un Yitik Şairi Can Akengin**, Şavk Yay., Ankara, 2010, s.22.

²³⁹ 9 Haziran 1945 tarihli **Yeşil Giresun Gazetesi**'nde "*Atıf Kaptan Tiyatrosu Şehrimizde*" başlığıyla yayımlanan bir haberde; "*Bir Millet Uyaniyor*" filminin kahramanı Atıf Kaptan'ın mütevazı bir grupla şehre gelerek CHP'nin müsaadesi, Halkevinin desteğiyle gösteriler yapacağı belirtilmiştir. Bu tiyatro ekibinin sahneye koyduğu gösteriler arasında "*Büyük Kalpler*", "*Hortlaklar*", "*Kan*", "*Taş Parçası*", "*Mürebbiye*" gibi eserlerin bulunduğu bilgileri de verilmektedir.

Müzede Giresun yöresinde bulunan Eski Tunç Çağı, Hitit, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait çeşitli eserler sergilenmektedir. Bunların arasında pişmiş toprak, maden, mermer, heykel, mimari parçalar ve çeşitli sikkeler bulunmaktadır. Giresun yöresindeki etnografik malzemeler de bu eserleri tamamlamaktadır. Müzenin bahçesinde çeşitli büyüklüklerde mimari parçalar ve taş eserler sergilenmiştir. Ayrıca ana binanın kuzeyindeki üç katlı papaz evi de teşhir salonu olarak kullanılmaktadır.

Şebinkarahisar Atatürk Evi Müzesi:

Atatürk, doğu illerine yaptığı bir gezi kapsamında, 12 Ekim 1924 Pazar günü Şebinkarahisar ilçesini de ziyaret etmiştir. Bu ziyareti esnasında kaldığı ev daha sonra Şebinkarahisar Belediyesi tarafından müzeye dönüştürülmüştür. Müzede Atatürk'ün Şebinkarahisar'da kaldığı sürece kullandığı ev eşyaları sergilenmektedir. Atatürk'ün kaldığı odadaki yatak, çalışma masası, koltuk ve sandalyeler, kanepeler, piyano o günkü hali ile muhafaza edilmektedir. Ayrıca müzede yöreye ait bazı etnografik eserler de bulunmaktadır.

Rum Kilisesi:

Giresun Çınarlar Mahallesi'nde sokak başında halk tarafından Rum Kilisesi olarak bilinen bir kilise bulunmaktadır. Bu kilisenin tam olarak ismi tespit edilememiş, kitabesi de günümüze kadar gelememiştir. Ancak yapı şeklinden 18'inci yüzyılın ikinci yarısında veya 19'uncu yüzyılın başlarında yapılmış olduğu değerlendirilmektedir.²⁴⁰

Kapusen Kilisesi:

Giresun merkezinde bulunan Kapusen Kilisesi, Çınarlar mahallesinde Fransız Kapusen rahipleri tarafından bazilika tarzında yaptırılmıştır.²⁴¹ Üzeri kırma çatı ile örtülmüştür. Kesme taştan yapılan kilisenin pencereleri Gotik üslubu yansıtmak biçimde sivri kemerli ince ve uzundur. Lozan Antlaşması'ndan sonra Rumların şehri terk etmelerinin ardından kilise kendi haline bırakılmıştır. 1967 yılında yeniden elden

²⁴⁰ Tefik Taş, **Giresun Kent Rehberi**, Kelkit Havzası Kalkınma Birliği Yay., İstanbul, 2007, s.16.

²⁴¹ Fatsa, **a.g.e.**, s.67.

geçirilen bina²⁴² Kültür ve Turizm Bakanlığına tahsis edilerek  ocuk Kütüphanesi olarak kullanılmaya başlanmıştır.²⁴³

Gebe Kilisesi:

Espiye ilçesi,  ağlayan Köyü'nde bulunan Gebe Kilisesi'nin ne zaman yapıldığı konusunda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Pontus Rum İmparatorluğu zamanında yapıldığı sanılmaktadır. Günümüze son derece harap ve yıkıntı halinde gelmiş olmasından ötürü mimari yapısı ile ilgili bilgi edinilememiştir. Kalıntılara dayanılarak moloz taştan duvarları, kesme taştan da zemin duvarları olduğu anlaşılmaktadır.

Hz. Meryem Manastır Kilisesi:

şebinkarahisar ilçesinin 13 km. doğusunda bulunan Kayadibi Köyü'ndeki Meryemana Manastırı kayalara oyulmak suretiyle yapılmıştır. Trabzon'daki Sümela Manastırı ile benzer özellikte olan manastır, dört katlı ve 32 odadan meydana gelmiş bir yapı topluluğudur.²⁴⁴ Manastırın 481-490 yıllarında inşa edildiği bilinmektedir. Yangın nedeniyle tahrip olan yapı 19'uncu yüzyılda yenilenmiştir.²⁴⁵

Kayaların içinde moloz ve kesme taşların da kullanıldığı manastırın, Trabzon Rum İmparatorluğu zamanından kaldığı sanılmaktadır. Bununla beraber kitabesi günümüze ulaşmamış, kaynaklarda da onunla ilgili yeterli bir bilgiye rastlanmamıştır. Yalnızca küçük bir şapel şeklindeki kilisenin duvarlarında İncil'den alınma sahneleri içeren freskler bulunmaktadır.

Giresun Kalesi:

Giresun Kalesi şehrin kurulmuş bulunduğu yarımada bulunan bir tepe üzerinde yarımadanın her iki yanını da görebilecek şekilde, M. . 2'nci yüzyılda Pontus Kralı I. Farnakes tarafından yaptırılmıştır.²⁴⁶ Bu nedenle şehrin adının bir

²⁴² Yaşar, **a.g.e.**, s.11.

²⁴³ Taş, **a.g.e.**, s.20.

²⁴⁴ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yılığı**, s.19.

²⁴⁵ Fatsa, **a.g.e.**, s.68.

²⁴⁶ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yılığı**, s.12.

dönem *Farnacia* olarak anıldığı rivayet edilmektedir.²⁴⁷ Bizans döneminde, kale içerisinde yaygın bir yerleşim olmuştur. Bu yüzden de buraya “*kale-şehir*” sözcüğü de yakıştırılmıştır.

Giresun Kalesi iç ve dış kale olarak iki bölümden meydana gelmiştir. Kesme ve moloz taştan yapılan kalenin, özellikle surların tabanlarında dikdörtgen büyük blok taşlardan yararlanılmıştır. Bu taşların büyük bir kısmı Roma Çağına ait iri dizilerdir. Kalenin duvarlarını teşkil eden kayaların arasına kurşun dökülerek birbirine tutturulduğu söylenmektedir.²⁴⁸ Surların büyük bir bölümü yok olmasına karşılık iç kale surları ile kuzey ve kuzeydoğu surları iyi bir durumda günümüze kadar gelebilmiştir. Bugün 500 metrelik parke taş döşenmiş bir yol ile ulaşılan kalenin sur duvarları, iç kaledeki, Pontus Kralı I. Farnakes’in saray kalıntıları, mabet alanları ve kayalara oyulmuş mağaraların kalıntıları görülebilmektedir.²⁴⁹ Kale duvarları güneybatıdan başlayarak kenti çevrelemekte ve kuzeydoğuya uzanmaktadır. Giresun Kalesinde Dizdarzâde’nin eşi Emetullah Hanım tarafından 1830 yılında ahşap bir cami yaptırılmıştır. Kale camii zamanla tahrip olmuş ve Mahmutzâde Elhaç Mustafa tarafından 1914 yılında yeniden yaptırılmıştır.²⁵⁰

Kalenin eteğinde bulunan “*Kufa Kuyusu*”nun Bizans döneminde yapıldığı sanılmaktadır. Kuyu, günümüzde yeniden yapılan taş parke yolun kenarındadır. Kuyunun iki metre çapındaki ağız kısmı 80 cm. ebadındaki kesme taşlarla örülmüştür. Kesme taşlardan sonra kuyu genişlemekte ve 7-8 metre derinliğe kadar inmektedir.²⁵¹

Giresun Kalesinin bulunduğu yarımadaanın en yüksek yerinde Yarbay Topal Osman’ın mezarı ve anıtı bulunmaktadır. Yarbay Topal Osman, Balkan Savaşı’nda, Birinci Dünya Savaşı’nda ve Kurtuluş Savaşı sırasında yararlılıkları görülmüş bir askerdir. Balkan Savaşı sırasında dizinden yaralanması neticesinde total kalması

²⁴⁷ Karaman, *a.g.m.*, s.165.

²⁴⁸ Karaman, *a.g.m.*, s.166.

²⁴⁹ **1967 Giresun İl Yıllığı**, s.197.

²⁵⁰ Taş, **a.g.e.**, s.15.

²⁵¹ Taş, **a.g.e.**, s.16.

nedeniyle kendisine “*Topal Osman Ağa*” şeklinde hitap edilmiştir.²⁵² Anıtın üzerindeki kitabede; Balkan Savaşında Çorlu’da sakat kaldığı, Birinci Dünya Savaşı’nda Ruslarla, Ermenilerle ve Pontuslularla savaştığı, Sakarya Savaşı’ndan İzmir’e kadar alay komutanı olarak görev yaptığı, yarbaylığa terfi ettiği bilgileri ile doğum ve ölüm tarihleri (1299-1339) yazılıdır.

Andoz Kalesi:

Espiye ilçesinde bulunan Andoz Kalesi, ilçe merkezinden 3 km. batıda Yağlıdere yolu kenarında, bir tepe üzerinde bulunmaktadır. Kalenin ne zaman yapıldığı kesinlik kazanmamakla birlikte, Roma döneminde yapıldığı mimari yapısından anlaşılmaktadır. Büyük blok taşlardan yapılan kale surları, günümüze iyi bir durumda gelebilmiştir.

Şebinkarahisar Kalesi:

Şebinkarahisar ilçesinde bulunan kale, bazı yerlerinde tahribat oluşmuş olsa da halen oldukça iyi durumdadır.²⁵³ Kalenin bulunduğu alan ve çevresi bir Bizans yazıtına göre, Ortaçağ Koloneia isimli bir yerleşim yeridir. Bizans tarihçilerinden Procopios, buradaki yerleşim ile kalenin Pompeius tarafından kurulduğunu belirtmiştir. Yörede araştırma yapan Cumont, kalenin en eski bölümü olarak batıdaki sekiz köşeli küçük kuleyi göstermiştir. 6’ncı yüzyılda Justinianus, 1201’de de Mengücekoğlu Behramşah kalenin onarımını yaptırmışlardır.²⁵⁴

Saint Jean Kalesi:

Tirebolu ilçe merkezinde, denize uzanan küçük bir tepe üzerinde bulunan kale günümüze kadar oldukça sağlam bir durumda gelmiştir. Yapım tarihi kesinlik kazanmamakla birlikte Roma döneminde yapıldığı, Bizans döneminde de kullanıldığı sanılmaktadır. Bugün 120 basamakla çıkılan kalenin muntazam taş işçiliğinin yanı sıra küçük yapısından bunun bir karakol kalesi olduğu anlaşılmaktadır.²⁵⁵

²⁵² Erden Menteşeoğlu, **Milli Mücadelenin Kahramanı Milis Yarbay Osman Ağa**, Yeşil Giresun Matbaası, Giresun, ytb., s.3

²⁵³ **1967 Giresun İl Yıllığı**, s.200.

²⁵⁴ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, s.16.

²⁵⁵ Taş, **a.g.e.**, s.43.

Bedrama Kalesi:

Tirebolu ilçesinden yaklaşık 8 km. güneydoğuda Harşit Çayı vadisinin doğusunda bulunan Bedrama Kalesi, bir ileri gözetleme kalesidir. Kalenin bulunduğu yer son derece dik, ulaşılması da çok zordur. Ne zaman ve kimin tarafından yapıldığı kesinlik kazanamamakla beraber Roma döneminde yapıldığı ve Pontuslular tarafından da kullanıldığı sanılmaktadır. Kale günümüze yıkık durumda olmasına rağmen ana hatları ile planını belli etmektedir. Oldukça iri blok ve moloz taşlardan yapılmıştır. Kenarlarında burçlara ait kalıntılar dikkati çekmektedir.²⁵⁶

Aya Vasil (Koralla Kalesi):

Eynesil ilçesinde bulunan Aya Vasil (Koralla) Kalesi günümüzde adeta bir harabe görünümündedir. Kalenin Orta Çağdan kaldığı sanılmaktadır. Moloz ve kesme taştan yapıldığı temel kalıntıları ile çevreye yayılmış kalıntılardan anlaşılmaktadır. Kale ile ilgili olarak kaynaklarda yeterli bir bilgi bulunmamaktadır.²⁵⁷

Kurşunlu Hamamı:

Şebinkarahisar Kurşunlu Camiine vakıf olarak Mutasarrıf Topal Mehmet Paşa tarafından 1652 yılında yaptırılmıştır. Hamam çeşitli tarihlerde onarılmıştır. Moloz taştan yapılan hamam, soyunmalık, sıcaklık ve halvet bölümlerinden meydana gelmiştir. Hamam 1942 yılına kadar özgün konumunu koruyabilmiştir. Sonraki dönemlerde yanına Kurşunlu Çeşme yapılmıştır. Hamam günümüzde harap bir durumdadır.²⁵⁸

Seyyid Vakkas Türbesi:

Seyyid Vakkas Türbesi Giresun Kapu Kahve mahallesinde bulunmaktadır. Türbe, Giresun'un alınmasında yararlılıkları görülen ve burada şehit düşen Fatih Sultan Mehmet'e bağlı Uç Beyi Seyyid Vakkas'a aittir.²⁵⁹ Doğum tarihine ilişkin

²⁵⁶ Taş, **a.g.e.**, s.44.

²⁵⁷ Taş, **a.g.e.**, s.49.

²⁵⁸ Taş, **a.g.e.**, s.94.

²⁵⁹ Karabrahimoğlu, **a.g.e.**, s.41.

elde bilgi bulunmamakla birlikte ölüm tarihinin 1461 olduğu bilinmektedir.²⁶⁰ Seyyid Vakkas Fatih Sultan Mehmet döneminde 15'inci yüzyılda yaşamış olmasına rağmen türbesi 19'uncu yüzyılda yapılmıştır.²⁶¹ 1870 tarihli Trabzon Vilayet Salnamesinde yer alan bilgiler de türbenin 19'uncu yüzyılda yapılmış olduğunu teyit eder mahiyettedir.²⁶² Türbe kesme taştan olup, sekizgen planın üzeri kubbe ile örtülüdür. Türbenin her cephesinde yuvarlak kemerli birer penceresi bulunmaktadır. Geniş bir bahçe içerisinde bulunan Seyyid Vakkas Türbesi 20'nci yüzyılda onarılmış ve bugünkü durumuna getirilmiştir.²⁶³

Hacı Hüseyin Camii:

Trabzon Vakıflar Müdürlüğü'ndeki kayıtlara göre Hacı Hüseyin Camii, Çobanoğlu Hacı Hüseyin tarafından 1594 yılında yaptırılmıştır. Sonraki yıllarda yıkılan cami, 1861 yılında yeniden yaptırılmıştır. Bunu belirten kitabe Arapça sülüs yazı ile giriş kapısı üzerine yerleştirilmiştir. Cami avlusundaki mermer şadırvan da, kitabesinden öğrenildiğine göre Hattatzâde Hacı Ömer Ağa tarafından 1901 yılında yaptırılmıştır.

Hacı Miktad Camii:

Hacı Miktad Camiinin üç ayrı kitabesi bulunmaktadır. Bunlara göre, Hacı Miktad Ağa tarafından 1661 yılında yaptırılmış, Hacı Çalık Kapudan tarafından camiye 1841'de hayrat yapılmış, Hacı İsmail Efendi tarafından da 1889 yılında onarımı yaptırılmıştır.

Kale Camii:

Bir dönem valilik olarak kullanılan tarihi binanın yakınındaki meydanda bulunan Kale Camisinin üzerindeki kitabelere göre; Dizdarzâde Emetullah Hanım tarafından 1830 yılında yaptırılmıştır. Zamanla harap olan caminin üzerindeki ikinci bir kitabeden 1911-1912 yıllarında Sarı Mahmutzâde El-Hac Mustafa Efendi

²⁶⁰ Düzgün, *a.g.m.*, s.382.

²⁶¹ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı, s.12.

²⁶² Fatsa, *a.g.e.*, s.60.

²⁶³ Taş, *a.g.e.*, s.22.

tarafından restore edildiği anlaşılmaktadır.²⁶⁴

Çekek Camii:

Giresun şehir merkezindeki Çekek Camii giriş kapısı üzerindeki kitabesinden öğrenildiğine göre Sarı Alemdarzâde isimli bir kişi tarafından 1884’de yaptırılmıştır.

Soğuksu Camii:

Soğuksu Camii, giriş kapısı üzerindeki kitabesinden öğrenildiğine göre Müslim isimli bir kişi tarafından yaptırılmıştır. Ancak kitabede tarih bulunmadığından, vakıf kayıtlarında da cami ile ilgili bir belgeye rastlanmadığından yapım tarihi kesinlik kazanamamıştır. Giresun Kaymakamı Mahmut Rüştü Bey 1896 yılında camiyi genişleterek yeniden yaptırmıştır.

Şeyh Keramettin Camii:

Giresun’da bulunan Şeyh Keramettin Camiinin, Şeyh Keramettin isimli bir kişi tarafından yaptırıldığı bilinmektedir. Bu konuda yeterli bilgi ve kitabesi de bulunmadığından ne zaman yapıldığı konusunda yeterli bir bilgi edinilememiştir. Zamanla harap olan bu camiyi Sarı Alemdarzâde İzzet 1900 yılında yeniden yaptırmıştır.

Fahreddin Behramşah Camii:

Şebinkarahisar ilçesinde Avutmuş Mahallesi’nde bulunan bu camiyi 12’nci yüzyılın sonunda veya 13’üncü yüzyılın başında Mengücekoğlu Behramşah adına oğlu Muzafferüddin Mehmet yaptırmıştır. Çeşitli dönemlerde yapılan onarımlarla orijinalliğini bütünüyle yitiren cami, zaman içinde dergâh ile birlikte yıkılmıştır.

Taş Mescit:

Şebinkarahisar Kalesinin batı yamacında bulunan bu mescidi Eretnaoğullarından Melik Ahmet 1352 yılında yaptırmıştır. Düzgün ve moloz taştan kareye yakın planlı olan bu mescit yıkılmış ve duvar kalıntıları ile minaresi

²⁶⁴ Taş, a.g.e., s.15.

günümüze gelebilmiştir.

Fatih Camii:

Şebinkarahisar ilçesindeki bu camiyi Fatih Sultan Mehmet, Trabzon seferi sırasında yaptırmıştır. Buna göre cami 15'inci yüzyılda yapılmıştır. Orijinal hali ahşap olan cami iki kez yanmış ve yenilenmiştir. Kitabeleri olmadığından yandıktan sonra yeniden yapılışı ve banisi ile ilgili bilgiler karanlıkta kalmıştır. 19'uncu yüzyılın sonlarında yeniden kesme taştan yapılmıştır. 1939 Erzincan depremi sırasında büyük zarar görmüş ve yeniden onarılmıştır.

Kurşunlu Camii:

Şebinkarahisar ilçesinde Taş Mahalle'de bulunan Kurşunlu Camiinin kitabesi bulunmamaktadır. Bununla beraber vakıf kayıtlarından 1587'de yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Yapımında yer yer de ahşap malzemeden yararlanılmıştır. Zamanla harap olan cami 1968 yılında onarılmıştır.

D.2. FOLKLORİK FAALİYETLER:

Folklor kavramı, sözlüklerde “*halk bilimi*” olarak açıklanmaktadır. Bu bakımdan folklor; halkın geleneklerini, göreneklerini, adetlerini, inançlarını, efsanelerini, türkülerini edebiyatını inceleyen, herhangi bir toplulukta yaşayanların örf ve adetlerini araştırıp, o topluluğun yaşayışını, duyuş ve düşünüşünü anlatmaya çalışan bir bilim dalıdır.²⁶⁵ Bu araştırma sahasına, halka ait bütün kültür unsurları, türküler, masallar, fıkralar, atasözleri, bilmece, tekerlemeler vb. sanat ürünleri girmektedir. Bu doğrultuda Giresun yöresinde yaşayan halkın gelenek ve görenekler bakımından incelenmesi, bize folklorik bakımdan oldukça detaylı bilgiler vermektedir.²⁶⁶

²⁶⁵ **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2005, s.711.

²⁶⁶ Giresun'un folklorik özelliklerinin geniş bir şekilde ele alındığı Erdoğan Altınkaynak'ın editörlüğünde Necati Demir ve Özkan Aydoğdu tarafından hazırlanan **Giresun İli Yöresi ve Ağzıları** adlı eser önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Giresun halkının genelinde gelenek ve göreneklere bağlılık son derece yüksektir. Günümüzün hızlı sosyal değişim sürecinde bile halk nezdinde adetler, gelenekler ve görenekler önemli bir yer tutmaktadır. Şenlikleri, kutlamaları, yöresel yemekleri, kıyafetleri, evlerin mimarisi ve yapımında kullanılan malzemeleri ile Giresun, Karadeniz bölgesinde kendine has bir yere sahiptir. Özellikle kırsal alanda yaşayan halkın gelir seviyesi oldukça düşük olmasına rağmen misafirperver oluşları dikkat çeker. Toplum yaşamında dayanışmanın çeşitli örneklerini görmek mümkündür. Özellikle yabancılara karşı sıcak ve samimidirler.²⁶⁷

Kuzeyde kalan ilçeler tipik Karadeniz Bölgesi özelliklerine sahiptir. İlin güneyinde kalan Alucra, Şebinkarahisar ve Çamoluk ilçeleri kuzeyde kalan ilçelerden her bakımdan farklılık gösterir. Bu ilçeler toplumsal yaşayış bakımından İç Anadolu özelliklerini yansıtır. Her iki bölgede de folklorik özellikler kendi içinde birbirine benzer özelliklere sahiptir. Giresun'da folklorik yapının temel taşlarını oluşturan uygulamalardan bazıları şunlardır:

Mart Bozumu:

Dünyanın birçok yerinde, mevsim değişikliklerinde özellikle kıştan bahara geçiş, yapılan törenlerle kutlanmaktadır. İnsanlık tarihinin kökeni çok eskilere dayanan ve günümüzde de dünyada değişik adlarla tanımlanan bu törenlerden biri de Giresun'daki adıyla “*Mart Bozma*”, “*Mart Kırma*”, “*Yılbaşı Bozma*” gibi adlarla anılan yeni yıl törenidir. Halk deyiimiyle “*eski hesap*” 1 Martta yeni yıl kutlanmaktadır. Miladi takvime göre 14 Mart'a denk gelen o gün, her başlangıçta olduğu gibi büyük önem taşır. İnsanlar bugüne nasıl başlarsa bütün yılın öyle geçeceğine inandıklarından çok dikkatli davranırlar ve kendilerine göre gelecek günlerini garanti altına almak adına bazı tedbirlere başvururlar. Doğu Karadeniz Bölgesinde yaygın olan Mart Bozumu geleneğinin Giresun ve çevresinde uygulanışı da yer yer farklılıklar gösterir.

Mart Bozumu inancına göre her yıl 14 Mart sabahı erkenden kalkılır. Sabah

²⁶⁷ Harris de Giresun halkının yabancılara karşı misafirperverliğini ve samimiyetini özellikle vurgulamaktadır. Yalçınkaya, *a.g.m.*, s.115.

namazı kılındıktan sonra akarsulardan veya denizden su alınarak eve getirilir. Sağ ayak besmele ile eşikten içeri atılır. Getirilen su evin her yanına serpilir. Eğer evde hayvan varsa onların üzerine de serpilir. O gün denenmiş kişiler dışında eve misafir kabul edilmez. Bu kimse de besmele ile sağ ayağını içeri atarak girer ve “*Yeni yılınız hayırlı olsun, martınızı bozuyorum.*” der. O gece evde ısırğan veya poğaça pişirilir, içine yeşil boncuk konulur. Yemek yerken boncuk kimin ağzına gelirse, o kişi talihli ve bol nasıplı sayılır.

Hidrellez:

Hidrellezde, her yıl 6 Mayıs günü Hızır ve İlyas Aleyhisselam’ın bir araya geldiğine ve artık güzel günlerin geleceğine inanılır. Akşamları genç kızlar niyet tutarak bir gül ağacının dibine yüzüklerini gömerler ve sabahleyin mâni okuyarak çıkarırlar. Okunan mânileri kendi yönlerinden yorumlarlar. Hidrellez sabahı toprağa bir miktar mısır ve fasulye tanesi atılır ve “*Hidrellez dede eğri mi, büğrü mü, kurtların, kuşların hepsinin ağzına atıyorum.*” denir. Böylece yeni doğan çocukların ve hayvan yavrularının kusursuz olacağına inanılır. Hidrellez günü genellikle çalışılmaz, kırlara gidilerek yenilir içilir ve eğlenilir. Hıdırellez günü hiç kimse yaş ağaç kesmez, hatta ot bile koparmaz.²⁶⁸

Aksu Şenlikleri:

Günümüzde uluslar arası bir niteliğe kavuşan Aksu Şenliklerini kutlamak için çevre köy ve kentlerden gelen kadınlı erkekli binlerce Giresunlu, her yılın 20 Mayıs (*eski takvimde 7 Mayıs*) günü Aksu deresinin Karadeniz’e döküldüğü yerde toplanırlar. Kadınlar içlerinden dilekler tutarak suya “*yedi çift, bir tek taş*” atarlar. Bu dilekler genellikle; bekâr kızların ve dul kadınların koca bulması, çocuğu olmayan kadınların gebe kalması, arası bozuk olan karı-kocaların aralarının düzelmesi, hastaların şifa bulması üzerinedir. 20 Mayıs günü hava iyi olursa motor ve kayıklarla Giresun adasının çevresinde dolaşılır ve dilekte bulunulur. Ziyaretçilerin bazıları adaya çıkarak tatlı su ile ellerini yüzlerini yıkarlar ve adanın batısında *Hamza Taşı* denen yerde dua ederler. Aynı gün şenlik alanının bulunduğu

²⁶⁸ Nazım Kuruca – Ali Çelik, “*Şebinkarahisar’da Halk İnanmaları*”, makalenin tamamı için bkz. <http://www.sebinkarahisar.bel.tr/default.aspx?pid=31479&nid=17688> (15 Eylül 2012).

yerde köylerden gelen süt, yoğurt, peynir gibi ürünlerin alışverişi yapılır. Toplanan halkın yeme içme ihtiyaçlarını karşılamak üzere geçici lokantalar ve eğlence için de gösteri çadırları kurulur.

Bu tören; sacayağından geçme, dere taşlama ve adanın etrafını dolaşma olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Yapılan bütün bu törenlerin amacı, belalardan ve kötülüklerden kurtulmak, soyun sürdürülmesi, bolluk ve baharla birlikte yeni yıla iyi bir şekilde başlama dileğidir.

Evlenme ve Düğün Adetleri:

Giresun ilinde genel olarak akraba dışı evlilik kuralının (*egzogami*) geçerli olduğu söylenebilir.²⁶⁹ Düğün adetleri ilçeden ilçeye ve şehirden köye farklılıklar göstermekle birlikte, şehir ve kasabalarda genellikle birbirine benzer adet ve geleneklerin uygulandığı görülür. Geleneklere göre Giresun'da evlilik çağı, kızlarda 13-15, erkeklerde ise 15-18 yaşları arasındadır.²⁷⁰ Buna göre, oğlan 15-18 yaşına geldiğinde söz ve hareketleriyle ailesine evlenmek isteğini gösterir.²⁷¹ Ya da sözü geçen bir büyüğü vasıtasıyla ailesine bu durumu iletir.²⁷² Aile de bunun üzerine kız aramaya koyulur.²⁷³ Herhangi bir şekilde tespit yapılıncaya kadar görücü heyeti beğenilen kızın evine gönderilir. Genellikle kız alıp vermelerde başlık parası istenir. Söz kesilirken bu önemli konu mutlaka gündeme getirilir ve bir nevi pazarlık yapılarak sonuçlandırılır.²⁷⁴

Kız isteme, evliliğin temelini teşkil eden önemli bir karar alma anıdır. Bu nedenle kız isteyenler, o zamana kadar gerekli araştırmayı yapmış ve kızın namusundan, ailesinin asaletinden emin olmak zorundadırlar. Her şeyden önce kız ile

²⁶⁹ Ali Çelik, “Yeşil Giresun Gazetesi ve Diğer Kaynaklara Göre Giresun Düğünleri”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003, s.42.

²⁷⁰ Çelik, *a.g.m.*, s.40.

²⁷¹ Günümüzde bu yaşlarda evlilik olayına çok az rastlanmaktadır. Toplumun sosyal gelişimine bağlı olarak evlilik yaşı 18 ve daha üst yaşlara doğru çıkmıştır.

²⁷² **Yeşil Giresun**, 28 Şubat 1929.

²⁷³ Bir genç evleneceği zaman aylarca aslı, nesli, soyu herkesçe malum olan bir kız aranır. Kız bulunduktan sonra isteme için hazırlıklara girişilir. Bkz. Nuriahmed Cimşid, “Giresun'da Düğün”, **Aksu Dergisi**, Sayı:18-2, c:II, 1 Mart 1940, s.33.

²⁷⁴ Çelik, *a.g.m.*, s.48.

oğlanın birbirlerini beğenmeleri ve istemeleri şarttır. Aksi halde yapılan iş yarar yerine zarar getirir.²⁷⁵

Gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra erkek tarafı kız istemek için kız evine gider. Bu süreçte nişan tarihi, başlık ve diğer takılar görüşülür. Kız istemede gelin adayı kız misafirlere hizmet eder, sorulan sorulara cevap verir. Görücü heyetinin edindiği izlenimler olumlu ise yine aile büyüklerinden kurulu bir heyet kız istemeye gider. Kız tarafı kızlarını vermeye niyetli ise önce biraz nazlanır, sonra söz kesilir. Kızın nüfus kâğıdı bir mendile kurdelelerle sarılarak oğlan tarafına verilir. Nişan ve düğün hazırlıkları üzerinde konuşulur. Söz kesildikten sonra malzemesini oğlan tarafının getirdiği şerbet hazırlanarak, kız evinden herhangi biri veya bizzat gelin tarafından misafirlere ikram edilir. Söz kesimini nişan ve nikâh takip eder. Nikâhtan sonra düğüne kadar bir hazırlanma süresi geçer. Köylerde nikâhlı da olsalar çiftler düğüne kadar birbirleriyle görüştürülmezler. Bütün hazırlıklar bittikten sonra oğlan tarafı, bir Cuma günü kız evine gider, şerbet içilir, düğün tarihi tespit edilir. Erkek evi kız tarafını tavukla, kız evi erkek evini baklava ile davet eder. Söz kesiminin ardından âdete göre düğün pazartesiden ya da perşembeye ya da düğünü yapan aile zengin ise pazartesiden pazartesiye kadar olacak şekilde yapılır.²⁷⁶

Düğüne Salı günü başlanır. Gece kız evinde kadınlar topluluğu olur.²⁷⁷ Buna komşu gecesi denir. Akşam ud çalınır, maniler, türküler söylenir, oyunlar oynanır. Çarşamba günü oğlan tarafı gelini giydirmeye gider. Gelin davetlilerin ellerini öper. Hep birlikte eğlenirler. Çarşamba gecesi gelinin eline kına yakılır. Kına gecesinde bahşiş verme usuldendir. Def çalan bir kadın ortaya çıkarak hem çalar hem de bahşiş verenin adını söyler. İlk bahşişi kız anası verir. Kınadan sonra genç kızlar ve kadınlar geç vakitlere kadar türküler söyleyerek hoşça vakit geçirirler.

Perşembe günü gelin alma günüdür. Sabahleyin güveyilik bohçası baklava ile birlikte erkek evine gönderilir. Damat da sağdıçla birlikte hamama gider ve

²⁷⁵ Çelik, a.g.m., s.44.

²⁷⁶ Çilesiz Oğlu, "Eski Düğünler", **Aksu Dergisi**, Sayı:9, Haziran, 1934, s.9.

²⁷⁷ Hasan Tahsin Okutan, **Şebinkarahisar Tarihi (1938-1948)**, Giresun, 1948, s.13.

gönderilen kıyafetleri giyer. Öğleden sonra gelin alıcılar oğlan evinden kalabalık bir grup halinde davul zurna ile kız evine giderler. Damadın gruba katılmadığı hallerde babası, erkek kardeşleri, yengeleri ve diğer yakınları mutlaka gelin alıcılar arasında bulunur. Gelenlerden bir kısmı gelin evine girer bir kısmı dışarıda bekler. Gelin bu sırada anasının, babasının ve yakınlarının ellerini öper. Defçi kadın da bu arada hem çalar hem de “*gelin ağlatma*” türküsünü söyler.

El öpme işi bitince gelin süslenmiş bir taksiye bindirilerek ile konvoy halinde oğlan evine getirilir. Gelenler çalgılarla karşılanır ve kapıda gelinin başından para serpilir. Gelinin duvağı yüzgörümlüğü verilmek suretiyle ana veya baba tarafından açılır. Akşamüstü “*güveyi yemeği*” verilir. Yatsı namazından sonra da hoca efendi dua eder, gelin ve güveyi odalarına girerler. Bu sırada damadın arkadaşları tarafından sırtına yumruk vurulur. Böylece yeni bir aile yuvası kurulmuş olur.

Pazar günü kız tarafı gelin görmeye gelir. Buna “*çerez yeme*” denir. Misafirlere şeker, pasta, kuru üzüm, fıstık ve fındık ikram edilir ve çeyizler gösterilir. Bir hafta sonra da damat gelini yanına alarak yakınları ile birlikte kaynanasına yumurta yemeye gider. Yemekte sofraya üstü kapalı bir tabak içinde pişirilmiş yumurta getirilir. Damat servis yapana bahşiş verir.

Her safhası ayrı bir sahne, ayrı bir tablo olan evlilik törenleri bir nevi halk tiyatrosudur. Her seferinde başoyuncular ve diğer oyuncuların bir kısmı değişse de sahnelenen oyun hep aynıdır. Hatta köylerde bütün oyunları baştan sona düzenleyen tecrübeli yönetmenlerle, oyunun bazı kısımlarında onlara yardım eden yardımcıları vardır. Sahne, kostüm, müzik, hatta repliklerin çoğu, bu klâsik köy seyirlik oyunlarında hemen hemen değişmez.²⁷⁸ Bu bakımdan Giresun kültüründe düğün sadece bir eğlenme değildir. Düğünler, nesilden nesle aktarılan gelenek ve görenekleri ile Türk kültürü içinde önemli bir yere sahiptir.²⁷⁹

²⁷⁸ Çelik, a.g.m., s.39.

²⁷⁹ Çilesizoğlu, “*Eski Düğünler*”, **Aksu Dergisi**, Sayı:9, Haziran, 1934, s.9.

E. SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM KURULUŞLARI:

Giresun'da ilk hastane 20'nci yüzyılın başlarında 26 Aralık 1913 yılında Kızılay adıyla açılmıştır.²⁸⁰ Sonraki dönemde bütün Giresun eşrafının katkılarıyla yapılması plânlanan Memleket Hastanesi için ise bütçeden 20 bin lira tahsisat ayrılmıştır. Hastane için harcanan paranın geri kalanı ise Giresun halkının bağışları ile tamamlanmıştır. Dönemin Valisi Feyyaz Boşut Bey hastanenin yapılmasına destek sağlamak maksadıyla İstanbul'a giderek yardım toplama çalışmaları yürütmüştür. Hastanenin temel atma töreni 19 Mayıs 1938 perşembe günü halkın da geniş katılımıyla yapılmıştır. Hastanenin inşaatı 6 yıl sürmüş ve 19 Mayıs 1944 tarihinde dönemin valisi Ethem Bozkurt tarafından törenle açılmıştır.²⁸¹ Giresun Memleket Hastanesi açılmasıyla birlikte fakir ve kimsesizlerin muayene ve tedavilerini ücretsiz olarak yapmaya başlamıştır.²⁸²

Giresun'da 1945-1960 yılları arasında yayınlanan yerel gazetelerinde şehrin sağlık sorunları ile ilgili şikâyetlerin gazetelerde çok sık bir şekilde yer aldığı dikkati çekmektedir. Hastanede geceleri nöbetçi doktor olmaması, röntgen cihazı ve mütehassısının bulunmaması, verem ile ilgili bir birimin açılmaması şikâyete konu olan başlıca hususlar olmuştur.²⁸³

Giresun'da sağlık teşekkülleri il merkezi ve ilçeler halinde teşkilatlanmışlardır. İlçelerde tedavisi yapılamayan hastalar il merkezine veya daha üst seviyedeki sağlık kuruluşlarına sevk edilmişlerdir. Giresun'da 1960'lı yıllara kadar sağlık ile ilgili hizmet veren kurum ve kuruluşlara ilişkin bilgiler şu şekildedir:

- *Şebinkarahisar Devlet Hastanesi*; İl Özel İdaresi tarafından yaptırılmış olup, hastane binası 1944 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına devredilmiştir. Hastane 90 yataklı olarak hizmet vermiştir.

- *Görece Sağlık Ocağı*; 15 yataklı olup 1956 yılında hizmete açılmıştır.

²⁸⁰ Mithat Kerim Aslan, "Atatürk Devrinde Giresun'da Sağlık Faaliyetleri", **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003, s.87.

²⁸¹ **Yeşil Giresun**, 20 Mayıs 1944.

²⁸² Aslan, *a.g.m.*, s.87.

²⁸³ **Yeşil Giresun**, 16 Nisan 1949; **Karadeniz**, 2 Aralık 1955.

- *Alucra Sağlık Merkezi*; 1957 yılında hizmete açılmış olup 10 yataklıdır.
- *Giresun Göğüs Hastalıkları Hastanesi*; 1962 yılında kurulmuş olup 125 yataklıdır.
- *Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birliği*; 1957 yılında İl Özel İdaresi ve Belediyeler tarafından 1958 yılında ortaklaşa kurulmuş ve Çıtlakkale mevkiinde inşa edilen binalarda hizmete geçmiştir.²⁸⁴
- *Giresun Devlet Hastanesi*, 1965 yılında şehre 5 km mesafede Gedikkaya mevkiindeki Bölge Kemik Hastanesi hizmet binasına ek inşaat yapılmak suretiyle açılmış ve 200 yatak kapasitesi ile hizmet vermiştir.
- *Giresun Doğum Hastanesi ve Çocuk Bakım Evi*; 1965 yılında hizmete girmiş olup, 65 yataklı olarak hizmet vermiştir.

Yıllara göre Giresun'da bulunan hastane sayıları ve hastanelerde yürütülen çalışmalara ilişkin bilgiler **Tablo-15**'te yer almaktadır.²⁸⁵ Görüldüğü gibi 1935 yılından 1950 yılına kadar tek bir hastane tarafından sağlık hizmeti verilmiştir. Bu hastane de Giresun Özel İdare Memleket Hastanesi'dir. 1950 yılında bu hastaneye ilave olarak Devlet Hastanesi açılmış ve daha önce 50 kişi olan yatak kapasitesi 95 kişiye çıkmıştır. Ayrıca Devlet Hastanesinde röntgen hizmeti de vermeye başlanmıştır. Yeni hastanenin açılmasıyla bir önceki yıl (1949) ayakta ve yatarak tedavi gören hasta sayısı 6.372 kişi iken bu sayı 1950 yılında %100'e yakın bir artışla 11.985 kişiye çıkmıştır. Bu artışta röntgen ve tahlil gibi hizmetlerin vermeye başlanması önemli rolü oynamıştır. 1951 yılında hastane sayısı üçe çıkmış, yatak kapasitesi de 120'ye yükselmiştir. Buna paralel olarak tedavi gören kişi sayısı da 17.000 kişiye yükselmiştir. Diğer yandan 1950 yılına kadar il genelinde hiç eczane bulunmazken 1950 yılından itibaren yeni açılan hastaneler ile birlikte dört eczane birden faaliyete geçmiştir. 1956 yılında hastane sayısı dörde yükselmiştir.

²⁸⁴ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı, s.153-156.

²⁸⁵ Türkiye İstatistik Kurumu, **İstatistik Yıllığı 1950**, cilt:18, Yay. No:328, Ankara, s.78; **İstatistik Yıllığı 1951**, cilt:19, Yay. No:332, Ankara, s.155; **İstatistik Yıllığı 1952**, Cilt:20, Yay. No:342, Ankara, s.210; **İstatistik Yıllığı 1959**, Yay. No:380, s.121; **İstatistik Yıllığı 1960-1962**, Yay. No:460, s.114'deki bilgilerden derlenmiştir.

Yıllar	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Tedavi Edilenler			Röntgen ve Tahlil	Eczane Sayısı
			Ayakta	Yatarak	Toplam		
1935-1939	1	50	5.215	19.071	24.286	-	-
1940	1	50	1.237	5.128	6.365	-	-
1941	1	50	1.114	4.437	5.551	-	-
1942	1	50	848	3.093	3.941	-	-
1943	1	60	984	3.963	4.946	-	-
1944	1	50	923	4.350	5.273	-	-
1945	1	50	1.285	8.235	9.520	-	-
1946	1	50	1.025	6.550	7.575	-	-
1947	1	50	1.262	9.081	11.063	-	-
1948	1	50	1.304	9.912	11.216	-	-
1949	1	50	1.095	5.277	6.372	-	-
1950	2	95	10.093	1.892	11.985	5.000	4
1951	3	120	14.071	2.929	17.000	7.789	4
1952	3	215	13.115	1.473	14.588	2.407	5
1953	3	215	28.124	5.007	33.131	6.378	5
1954	2	2115	21.261	5.135	26.396	17.875	4
1955	3	225	29.061	6.082	35.143	17.341	4
1956	4	245	44.883	6.224	51.107	13.304	4
1957	4	365	30.393	7.827	38.220	18.407	4
1958	4	270	32.708	7.658	40.366	13.662	3
1959	4	275	23.711	8.556	32.267	15.616	4
1960	4	280	24.604	9.034	33.638	14.998	8

Tablo-15

Yıllara Göre Giresun'da Hastane Sayıları ve Çalışmaları

Tablo incelendiğinde, 1950 yılında yeni hastanelerin hizmete girmesiyle, sağlıkla ilgili imkanlar daha iyi hale geldiği dikkati çekmektedir. Hastane ve sağlık personelinin artması, tedavi gören hasta sayısının da artmasına yol açmıştır

Yıllar itibarıyla sağlık personeli durumunun yer aldığı **Tablo-16'ya** bakıldığında; 1953 yılına kadar Giresun'da ihtisaslı doktor bulunmadığı görülmektedir. Bu yıldan itibaren sırasıyla 1953'de altı, 1954'de yedi, 1955'de yedi,

1956'da on, 1957'de sekiz, 1958'de dokuz, 1959'da on bir, 1960'da ise on ihtisas sahibi doktor hastanelerde görev yapmıştır.

İHTİSASLI											İHTİSASSIZ										
1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
-	-	-	6	7	7	10	8	9	11	10	-	-	-	11	19	14	20	16	14	19	14

Tablo-16

Yıllar İtibarıyla İhtisash ve İhtisassız Doktor Durumu

Eczacı sayılarını gösteren **Tablo-17**'ye bakıldığında; 1953'de bir, 1954'de altı, 1955'de beş, 1956'da altı, 1957'de beş, 1958'de dört, 1959'da üç, 1960'da beş eczacı olduğu görülmektedir. Bakılan hasta sayısının artmasına paralel olarak eczane ve eczacı sayısı da artış göstermiştir.

1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
1	6	5	6	5	4	3	5

Tablo-17

Yıllar İtibarıyla Eczacıların Durumu

Diş Hekimi sayısı; 1953'de bir, 1954'de bir, 1955'de bir, 1956'da iki, 1957'de iki, 1958'de üç, 1959'da üç, 1960'da üç kişidir (**Tablo-18**). Giresun gibi yoğun bir nüfusa sahip bir yerleşim yerinde diş hekimi sayısının oldukça yetersiz olduğu görülmektedir.

1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
1	1	1	2	2	3	3	3

Tablo-18

Yıllar İtibarıyla Diş Doktorlarının Durumu

Hemşire sayısı; 1953'de üç, 1954'de iki, 1955'de dört, 1956'da yedi, 1957'de beş, 1958'de altı, 1959'da altı, 1960'da dört kişidir (**Tablo-19**).

1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
3	2	4	7	5	6	6	4

Tablo-19
Yıllar İtibarıyla Hemşirelerin Durumu

Ebe sayısı; 1953’de yirmi bir, 1954’de on altı, 1955’de on iki, 1956’da on, 1957’de on dört, 1958’de on üç, 1959’da yirmi, 1960’da yirmi bir kişidir (**Tablo-20**).

1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
21	16	12	10	14	13	20	21

Tablo-20
Yıllar İtibarıyla Ebelerin Durumu

Sağlık memuru sayısı; 1953’de kırk altı, 1954’de kırk altı, 1955’de kırk iki, 1956’da otuz dokuz, 1957’de kırk üç, 1958’de otuz beş, 1959’da kırk üç, 1960’da kırk iki kişidir (**Tablo-21**).²⁸⁶

1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
46	46	42	39	43	35	43	42

Tablo-21
Yıllar İtibarıyla Sağlık Memurlarının Durumu

Giresun’da sağlık hizmetlerinin genel durumuna bakıldığında, doktor, hemşire, ebe ve sağlık memuru gibi sağlık personelinin sayı bakımından yetersizliği hemen göze çarpmaktadır. Hastane ve eczane gibi sağlık kuruluşlarının da imkân bakımından çok iyi durumda olduğu söylenemez. Sağlık konusunda 1950’li yıllarla

²⁸⁶ Türkiye İstatistik Kurumu, **İstatistik Yıllığı 1960-1962**, Yay. No:460, s.125-128’deki bilgilerden derlenmiştir

birlikte göreceli olarak bir iyileşme olduğu görülmekle birlikte bunun ihtiyacı karşılamaktan uzak olduğunu söylemek mümkündür.

F. İDARİ DURUM VE BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİ:

Giresun Cumhuriyet'in ilan edildiği yıl olan 1923'te il statüsü kazanmıştır. Bu tarihten itibaren 1960 yılında kadar Giresun'da görev yapan valilerin isimleri **(EK-5)**'dedir.

Giresun şehir merkezi Aksu ve Batlama vadileri arasında denize doğru sokulan bir yarımada üzerinde kurulmuştur.²⁸⁷ Yarımada'nın hakim bir yerinde inşa edilmiş olan kalenin eteklerindeki; Kale, Sultan Selim, Kapu ve Hacı Hüseyin mahalleleri geleneksel dokusunu ve niteliğini günümüzde de korumaktadır. Kent, tarihi gelişimini 1960'lı yıllara kadar kıyıya paralel bir şerit halinde sürdürmüştür. Yarımada etrafında Hacı Mikdad, Şeyh Keramettin ve Gemiler Çekeği mahalleleri yer almaktadır. 1923'ten sonra Nizamiye ve Şeyh Keramettin, 1960'tan itibaren de Aksu, Sel Değirmeni ve Çıtlakkale mahalleleri gelişmeye başlamıştır. 1940 yılında 12 mahalle varken, bu sayı 1960'lı yıllarda kentsel alanın gelişmesine bağlı olarak 18'e çıkmıştır. 1959 yılında limanın hizmete açılması ve sahil yolunun yapımına başlanmasıyla²⁸⁸ kent doğu-batı yönünde gelişmeye başlamıştır.²⁸⁹

1950'lerden sonra fındık ihracatından elde edilen gelirlerin artması ile kıyı bölgelerinde yaşayanlarla yukarı bölgelerde yaşayanlar arasında keskin sosyal ve ekonomik ayrılıklar ortaya çıkmıştır. Özellikle 1950'li yıllardan itibaren kıyı çizgisinde sınırlı da olsa bir kentleşme olgusu başlamıştır.²⁹⁰ 1950'li yıllardan itibaren ülke ekonomisinde başlayan canlanma ile ortaya çıkan etkiler Giresun'un demografik yapısında da hemen kendisini göstermiştir. 1950 yılına kadar düşük oranlarda artan kent nüfusu, bu tarihten sonraki dönemlerde hızlı artışlar göstermiştir. Bu bakımdan Giresun'da kentleşmenin başlangıç noktasını, 1950'li

²⁸⁷ Yazıcı - Bekdemir, *a.g.m.*, s.228.

²⁸⁸ **İleri**, 18 Aralık 1959.

²⁸⁹ Yazıcı - Bekdemir, *a.g.m.*, s.229.

²⁹⁰ Bekdemir, "*Giresun Kent Nüfusunun Gelişimi*", s.110.

yıllar olarak göstermek mümkündür.²⁹¹ Çünkü bu tarihten itibaren Giresun'da nüfus artışı giderek hızlanmıştır. Nitekim 1950-1960 yılları arasındaki dönem, % 14,1 ile kentleşmenin en yüksek olduğu yıllar olmuştur.²⁹² Kentte 1927-1950 yılları arasındaki 23 yıllık bir dönemi kapsayan süre içinde, nüfus ortalama 4.500 kişi artmış olmasına rağmen, 1950 ile 1960 yılları arasında, yani sadece on yıllık bir zaman zarfında, yaklaşık 7.500 kişilik bir artış kaydetmiştir. Dolayısıyla 1950 yılında 12.507 olan nüfus, 1955'de % 21,8'lik bir artış ile 19.902'ye yükselmiştir. Kent nüfusunun artışında, 1959 yılında Giresun Limanının hizmete açılması ve buna bağlı olarak kentteki sanayi ve ticaret faaliyetlerinin gelişmeye başlaması etkili olmuştur. Giresun'da sosyal ve ekonomik alanda görülen gelişmeler, ağırlıklı olarak kırsal bölgelerde yaşayanlardan oluşan bir grubun şehir merkezine yönelmesine neden olmuştur.²⁹³

Giresun il olduktan sonra mülki sınırlar ve idari bağıllık bakımından birçok değişiklik yaşanmıştır. Bu kapsamda, çalışmaya konu olan dönem itibarıyla;

- 1955 yılında Tirebolu ilçesine bağlı Sığırlık köyü Görele ilçesine,²⁹⁴
- Alucra ilçesine bağlı Elige köyü Sivas Suşehri ilçesine,²⁹⁵
- 1956 yılında Bulancak ilçesine bağlı Erikliman köyü Merkez ilçeye,²⁹⁶
- 1957 yılında Keşap ilçesine bağlı Barçaçakırlı, Paya, Pınarçukuru, Tekke ve Yenicehisar köyleri merkez ilçeye,²⁹⁷
- 1957 yılında Tirebolu ilçesi Şalaklı köyü Görele ilçesine,
- 1959 yılında Hacıköy,²⁹⁸ Adabük,²⁹⁹ Keçiköy, Seydiköy, Kurugeriş, Avlucayeniköy, Avlucaakkaya, Avlucaericek ve Avluca³⁰⁰ köyleri Espiye ilçesine,
- Boğalızir³⁰¹ köyü Görele ilçesine,³⁰²

²⁹¹Sabri Çakır–Mehmet Erbaş, “Giresun'da Kentleşme ve Kentsel Yerleşmelerin Kademelenirilmesi”, **Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri**, 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü Yay., Samsun, 1990, s.24.

²⁹² Sabri Çakır – Mehmet Erbaş, *a.g.m.*, s.27.

²⁹³ Bekdemir, *a.g.m.*, s.111.

²⁹⁴ **BCA**, Belge Nu:30.11.1.0/254.38.15.

²⁹⁵ **BCA**, Belge Nu:30.11.1.0/254.40.20.

²⁹⁶ **BCA**, Belge Nu:30.11.1.0/258.23.6.

²⁹⁷ **BCA**, Belge Nu:30.11.1.0/265.18.3.

²⁹⁸ **BCA**, Belge Nu:30.11.1.0./276.19.19.

²⁹⁹ **BCA**. Belge Nu:30.11.1.0./276.19.16.

³⁰⁰ **BCA**, Belge Nu:30.11.1.0./276.19.17.

- Gümüşhane iline bağlı olan Çalgan köyü de³⁰³ 1953 yılında Alucra ilçesine bağlanmıştır.³⁰⁴

Giresun İl Merkezi:

Giresun il merkez bölgesinin yüzölçümü 31.700 hektar, ortalama yüksekliği 10 metredir. İl Merkeze bağlı köy ve mahalle sayısında sık sık değişiklikler olmakla birlikte, 1960'lı yıllar itibarıyla 50 civarında köy ve 15 civarında mahalle bağlı bulunmaktadır. Giresun şehir merkezinde;

- Çınarlar,
- Çıtlakkale,
- Gemilerçekeği,
- Hacıhüseyin,
- Hacısiyam,
- Hacımikdat,
- Kapu,
- Kale,
- Nizamiye,
- Osmaniye,
- Sultanselim,
- Seldeğirmeni,
- Samanlıkkıran,
- Şeyhkeramettin,
- Teyyaredüzü mahalle muhtarlıkları bulunmaktadır.³⁰⁵

Giresun Belediyesinin kuruluşu hakkında kesin bir bilgi bulunmamakla birlikte, bazı kayıtlarda kuruluş tarihi 1868 yılı olarak belirtilmektedir. Ancak hizmet süresi saptanan ilk Giresun Belediye Başkanı *Pastırmacıoğlu Mustafa Efendi* olup,

³⁰¹ BCA, Belge Nu:30.11.1.0./273.32.20.

³⁰² BCA, Belge Nu:30.11.1.0/265.18.4.

³⁰³ BCA, Belge Nu:30.11.1.0/273.32.17.

³⁰⁴ Alucra ve Şiran ilçeleri arasında yapılan bu sınır düzenlemesinin üzerinden 50 yılı aşkın bir zaman geçmiş olmasına rağmen hala meralar nedeniyle köyler arasında kavgalara varan tartışmalar devam etmektedir.

³⁰⁵ 1967 Giresun İl Yıllığı, s.17.

göreve başlama tarihi olarak 1875 yılı belirtilmektedir.³⁰⁶ Bu nedenle Giresun Belediyesinin kuruluş tarihi itibari olarak 1875 yılı kabul edilmektedir. Giresun Belediyesi hizmet binası olarak kullanılan binanın 27 Aralık 1939'da meydana gelen Erzincan depreminde yıkılmasının ardından aynı arsa üzerine bina yapılmak üzere olur alınmıştır.³⁰⁷ Halen kullanılmakta olan belediye hizmet binasının temeli 13 Şubat 1948 yılında atılmış ve inşaatı Bayındırlık Bakanlığınca yaptırılmıştır.³⁰⁸ Naci Cimşid'in Belediye Başkanlığı döneminde 1949 yılında hizmete girmiştir. Giresun Belediyesinde 1960 yılına kadar görev yapan Belediye Başkanlarına ait bilgiler (EK-6)'daki çizelgede görülmektedir.

Şehir merkezi, şehir planlamacılığı bakımından son derece kötü bir durumdadır. Nitekim şehrin ilk imar planı 1966 yılında hazırlanarak yürürlüğe girmiştir.³⁰⁹ Bu dönemde şehirde kanalizasyon sistemi bulunmadığından giderler borularla denize akıtılmaktaydı. Kanalizasyon sisteminin bu durumu nedeniyle zaman zaman şehrin sokaklarında iri farelerin dolaştığı ve insanlara saldırdığı da görülmüştür.³¹⁰ 1960'lı yıllara kadar geçen süreçte Belediye toplu taşımacılık işini doğrudan kendisi üstlenmemiş, bu iş ihale yoluyla özel sektöre yaptırılmıştır. Bu yıllarda belediyecilik ile ilgili hizmetler son derece yetersiz durumdadır.

Şehirdeki motorlu araçların akaryakıt ihtiyacını karşılamak üzere, 1950'lerden itibaren şehirde Sokoni Vacuum ve Shell petrol istasyonları faaliyet göstermeye başlamıştır. Halk tarafından ısıtma ve ısınma maksadıyla genellikle odun, gazyağı ve fındikkabuğu kullanılmıştır.³¹¹

Giresun'da elektrik konusunda ilk çalışmalara "Giresun Kudret-i Miyah Elektrik Türk Anonim Şirketi"nin 1924 yılında kurulması ile başlanmıştır.³¹² Giresun

³⁰⁶ <http://www.giresun.bel.tr> (25.04.2011).

³⁰⁷ **Yeşil Giresun**, 27 Mart 1948

³⁰⁸ **Yeşil Giresun**, 14 Şubat 1948

³⁰⁹ Şehirde yol, su elektrik gibi alt yapı tesisleri tamamlanamadığı için Giresun şehir merkezi 1960'lı yıllarda dahi bir eski zaman kasabası gibi görünmektedir. Bkz. **1967 Giresun İl Yıllığı**, s.1.

³¹⁰ **Milliyet**, 4 Nisan 1957.

³¹¹ Yalçınkaya, *a.g.m.*, s.120.

³¹² Yüksel, **a.g.e.**, s.102-103.

şehir merkezinin elektrik ihtiyacı, 1928’de kurulmuş iki adet 150 beygirlik, 1951’de kurulmuş olan bir adet 400 beygirlik santraller ile karşılanmıştır. Bu santrallerden bir tanesi Osmaniye mahallesinde, diğeri Sütlaç deresinin Gemilerçekeği civarında tesis edilmiştir. Bu jeneratörlerle 2000 adet aboneye hizmet verilmiştir. 1963’de elektrik ihtiyacını karşılamak amacıyla Gemilerçekeği mevkiinde 900 beygirlik bir dizel santral daha kurulmuştur.³¹³ Ancak elektriğin üretim maliyetinin yüksek olmasından dolayı Belediye Meclisi tarafından sık sık zam yapılması nedeniyle Türkiye’nin en pahalı elektriğinin Giresun’da kullanıldığı gazetelerde haber olmuştur.³¹⁴

Şehrin içme suyu 1950 yılına kadar doğal kaynak ve kuyulardan temin edilmiştir. Bu yıldan itibaren Giresun şehir merkezinin su ihtiyacı, Gürleğen, Dikmen, Kayadibi ve Seldeğirmeni mevkiilerinde bulunan su kaynaklarından kollar halinde getirilen ve Osmaniye mahallesindeki depodan dağıtılan su ile karşılanmıştır. Daha sonra bunlar yetersiz kalınca, 1966 yılında İller Bankası kaynaklı kredilerle su ihtiyacını giderecek şekilde yeni altyapı çalışmaları yapılmıştır.³¹⁵

Şehrin başlıca su kaynaklarını, Giresun Dağlarından çıkan ve Karadeniz’e dökülen Aksu ve Batlama dereleri teşkil etmektedir. Merkez dışında kalan yerlerde ise Bulancak ilçesinde Pazarsuyu Deresi, Espiye ilçesinde Gelavera Deresi, Tirebolu ilçesinde Harşit Çayı’ndan istifade edilmektedir. Şebinkarahisar ve Alucra ilçeleri kaynak suları ve akarsular açısından oldukça iyi durumda olmasına rağmen, şebeke altyapısının yetersizliği nedeniyle buralarda da su sorunu yaşanmıştır.

1945 yılı itibarıyla, içtikleri suyun cinsine göre köy muhtarlıklarının dağılımına baktığımızda, kaynak suyu içen köy sayısının 393, bu yerlerde yaşayan nüfus miktarının ise 222.088 kişi olduğu görülmektedir. İçme suyunu derelerden karşılayan muhtarlık sayısı 23 olup, buralarda yaşayan nüfus miktarı 10.412 kişidir.

³¹³ Karaibrahimoğlu, **a.g.e.**, s.80.

³¹⁴ **Milliyet**, 16 Şubat 1957.

³¹⁵ Karaibrahimoğlu, **a.g.e.**, Ankara, 1969, s.79.

Hem dereden hem de kaynak sularından su ihtiyacını karşılayan 26 köyde ise 18.509 kişi yaşamaktadır.³¹⁶

Alucra İlçesi

Alucra ilçesi Giresun'a 131 km. mesafede olup, ilin, merkeze en uzak ilçesi konumundadır. Yüksekliği ortalama 1.500 metre olan Alucra ilçesinin kuzeyinde Giresun Dağları yer alır. Dağlar zengin bir orman örtüsü ile kaplıdır ve akarsu vadileri ile yarılmıştır. Dönem itibarıyla, Alucra'nın bir bucağı, 75 köyü ve ilçe merkezine bağlı bir mahallesi bulunmaktadır. Alucra ilçesi 1933 yılında ilçe haline getirilen Şebinkarahisar ile birlikte Giresun iline bağlanmıştır.³¹⁷ Alucra Belediyesinin kuruluş tarihi ile ilgili net bir bilgi bulunmamakla birlikte belediyenin logosunda ve ilçe merkezinde yer alan Belediye çeşmesinin üzerinde 1896 tarihi bulunmaktadır.

İlçenin ilk imar planı 1955 yılında hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. Buna rağmen ilçede bugün bile düzgün bir yapılaşma olmadığı gibi, sağlıklı bir altyapı, yol, su, elektrik şebekesi de bulunmamaktadır. İlçede elektrik, içme suyu ve mezbaha gibi imkânlar bulunmasına rağmen bunlar ihtiyacın karşılanmasında yetersiz kalmıştır. İlçe konuşlu olduğu yer bakımından genişlemeye müsait olmasına rağmen kayda değer bir gelişme gösterememiştir.

İlçenin Giresun şehir merkezine uzaklığı nedeniyle il merkezi ile ulaşım imkânları çok gelişmemiştir. Halk çok eski yıllardan beri ilçe merkezinden kalkan otobüslerle doğrudan İstanbul'a gidip gelmekte ve genellikle ihtiyaçlarını bu şekilde karşılamaktadır. İlçede devletin kayda değer herhangi bir yatırımı bulunmamaktadır. İlçe, karayolu bağlantıları bakımından ana geçiş güzergâhları üzerinde bulunmadığından ciddi bir gelişim gösterememiştir. İlçe merkezi Giresun-Gümüşhane karayolu üzerinde kurulmuştur. İlçenin arazisi çok geniş, dağlık ve ormanlıdır. Yüksekliği nedeniyle verimli sebze ve meyve yetiştirilmesi mümkün olmadığından ekim ve dikim faaliyetleri ancak halkın kendi ihtiyaçlarını karşılayacak

³¹⁶ Memurlar İstatistiği 31 Ocak 1946, s.138-139.

³¹⁷ Altınkaynak, a.g.e., s.89.

seviyededir. Diğer yandan ekime elverişli arazinin az olması üretimi sınırlamaktadır. Genel olarak ekonomisi hayvancılığa dayalıdır. Yüksek kesimlerdeki yaylalar hayvancılık için elverişlidir. Başlıca tarım ürünleri buğday, çavdar ve fasulye yetiştirilmektedir. Ayrıca Kelkit Vadisinde kalan kesimlerde elma ve ceviz gibi meyveler de yetiştirilmektedir. Alucra Giresun'un denize kıyısı olmayan ilçelerinden birisidir. Orman varlığı zengindir. Ekonomik gerekçelerle bölge halkı genelde çalışmak üzere İstanbul, Ordu, Samsun gibi büyük şehirlere göç etmiştir.

Bulancak İlçesi

İlçe merkezi, Karadeniz kıyısında Bulancak Deresi ağzında kurulmuştur. Ordu - Giresun - Trabzon sahil yolu ilçeden geçmektedir. İl merkezine 11 km. mesafededir. Eski ismi *Akköy* olan ilçede, deniz ulaşımı için inşa edilmiş bir iskele vardır. Giresun'un büyük ilçelerinden olan Bulancak aynı zamanda, il merkezine de en yakın ilçesi konumundadır. Ordu ile Giresun arasında şehrin batısında yer alır. İlçe arazisinin ortalama yüksekliği 10 metredir. İlçe toprakları dar kıyı şeridi ve hemen ardından yükselen dağlardan meydana gelir. Dağların kıyıya bakan yamaçlarında gürgen, kızılâğaç, kavak, kestane, daha yüksek kesimlerde sarıçam, köknar ve ardıç ormanları ile kaplıdır. Güneyinde Karagöl Dağları yer alır. Dönem itibarıyla iki bucağı, 60 köyü ve ilçe merkezine bağlı 6 mahallesi bulunmaktadır.

1934 yılında ilçe haline gelen Bulancak belediye teşkilatına çok daha önceden 1887 yılında kavuşmuştur.³¹⁸ İlk imar planı 1967'de uygulamaya konulmuştur. İçme suyu tesislerinin ilki 1953 yılında hayata geçirilmiş zamanla yetersiz kalınca yeni tesisler ilave edilmiştir.³¹⁹ Sosyal yaşam bakımından Bulancak ilçesinin birçok ilçeden çok daha yüksek bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir. İlçenin güneyinde kalan Giresun Dağları üzerinde bulunan yaylalar, halkın yoğun rağbet gösterdiği alanlardan birisi konumundadır. Ekonomisi tarıma dayalıdır.³²⁰ Başlıca tarım ürünleri fındık, mısır, arpa, patates ve fasulyedir. Halkın esas gelir kaynağını

³¹⁸ <http://www.bulancak.bel.tr> (25.04.2011).

³¹⁹ Altınkaynak, **a.g.e.**, s.91.

³²⁰ 1470 sayılı Zirai Kredi Kooperatifleri Kanunu gereğince ilk Zirai Kredi Kooperatifi 18 Eylül 1929'da Bulancak'ta açılmıştır. Bkz. Nurettin Hazar, **Kooperatifçilik Tarihi**, Ziraat Bankası Kültür Yay., Yay.No.21, Ankara, 1970, s.400.

findıktan elde edilen gelirler oluşturmaktadır. Ormancılık da ilçe ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır. Bir kıyı ilçesi olmasına rağmen, balıkçılık genelde iç tüketime yöneliktir.

Dereli İlçesi

Dereli ilçe merkezi, Giresun'a 32 km. mesafede bulunmaktadır. İlçe toprakları genelde dağlık bir yapıya sahiptir. Bunda arazisinin büyük bir kısmını Giresun Dağlarının oluşturması önemli rol oynar. İlçe arazisinin ortalama yüksekliği 250 metredir. 1960'lı yıllar itibarıyla bir bucağı, 36 köyü ve ilçe merkezine bağlı bir mahallesi bulunmaktadır. İlçenin yerleşim alanı, Aksu deresinin her iki yanında kurulan mahalleler şeklinde düzenlenmiştir. İlçe merkezi aynı zamanda Şebinkarahisar ile Giresun karayolunun üzerinde bulunmaktadır. Bu yol, Sivas ve Erzincan üzerinden İç Anadolu Bölgesine de bağlantı sağlamasına karşın, özellikle kış mevsiminde sık sık kapanması nedeniyle pek işlek bir yol olamamıştır. Yüksek kesimlerde her mevsim çayırarla kaplı yaylalar vardır. Aksu Çayı ilçenin başlıca akarsuyudur.

Dereli ilçesinin ekonomisi ağırlıklı olarak tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri fındık ve mısır olup, ayrıca az miktarda da arpa, patates ve elma yetiştirilir. Yüksek kesimlerde mera hayvancılığı yapılan ilçede daha çok koyun, sığır ve keçi beslenir. Diğer yandan yaylacılık ve arıcılık da gelişmiştir.

Dereli 1958 yılına kadar Giresun'a bağlı bir bucak iken bu yıl ilçe olmuş ve Belediye teşkilatı da bu yıl içinde kurulmuştur. Belediyenin hazırladığı ilk imar planı 1969 yılında yürürlüğe girmiştir. Şebeke elektriği 1970'lerden sonra gelmiştir. Daha önceleri ise 1962 yılında kurulan dizel motorlu jeneratörle üretilen elektrik ile ilçenin elektrik ihtiyacı karşılanmıştır.³²¹

³²¹ Altınkaynak, a.g.e., s.104.

Espiye İlçesi

İlçe merkezi, deniz kıyısında, Özlüce Deresi ağzında kurulmuştur. Giresun-Trabzon sahil yolu ilçenin merkezinden geçmektedir. İl merkezine 27 km. mesafededir. Espiye, oldukça eski bir yerleşim merkezidir. 1957 yılına kadar Tirebolu ilçesine bağlı bir nahiye merkezi iken, bu tarihte ilçe haline getirilmiştir. İlçe olmak Espiye halkı tarafından bayram havasında kutlanırken, bu durum Tirebolu'da adeta bir matem havası yaşanmasına neden olmuştur.³²² Espiye, Giresun Milletvekili Dr. Galip Kenan Zaimoğlu'nun teklifi üzerine 1951 yılında alınan bir kararla ilçe olmuştur.³²³ İlçenin konum itibarıyla Karadeniz Sahil Yolu üzerinde bulunuyor olması hızla gelişmesine katkı sağlamıştır. Espiye Belediyesi 1954 yılında kurulmuştur. Belediye imar planı 1962 yılında yürürlüğe girmiştir.

İlçe toprakları dar bir kıyı şeridi ile bunun hemen ardından yükselen dağlardan meydana gelmektedir. İlçe arazisinin büyük bölümünü Giresun Dağları kaplamaktadır. Dağların denize bakan yamaçlarında fındık bahçeleri bulunur. Bunların üst kısmında ise gürgen, kızılçam, akçaağaç, meşe, kestane, sarıçam, kayın, ladin ve köknar ağaçları yer almaktadır. Yüksek kesimlerde hayvancılık açısından önemli yaylalar bulunmaktadır. İlçenin ekonomisi ağırlıklı olarak tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünlerini fındık ve mısır oluşturmaktadır. Ayrıca az miktarda çay, patates, elma ve armut yetiştirilir. Yer yer çay ekim alanları da bulunmaktadır. Kıyı kesimlerinde balıkçılık bölge halkı için önemli gelir kaynağıdır. Balık olarak en çok hamsi avlanır. İlçe topraklarında bakır yatakları vardır. Zengin bir orman örtüsüne sahip olmasına rağmen, ormancılık fazla gelişmemiştir. Karadeniz Bölgesinin genelinde görülen dağınık yerleşim yapısı burada da belirgin bir şekilde kendini göstermektedir.

Eynesil İlçesi

İlçe merkezi deniz kıyısında kurulmuş olup, Giresun-Trabzon karayolu ilçe merkezinden geçmektedir. İl merkezine 72 km. mesafededir. Yakın olması nedeniyle

³²² **Karadeniz**, 27 Mayıs 1957.

³²³ Dr. Galip Kenan Zaimoğlu aynı zamanda CHP Genel İdare Kurulu Temsilcisi olarak görevliydi. Bkz. **BCA**, Belge Nu:490.1.0.0./159.636.1.

ticarî ilişkiler daha çok Trabzon ile gelişmiştir. 1957 yılında ilçe haline getirilen Eynesil arazisinin ortalama yüksekliği 10 metredir.³²⁴ Bir bucağı, 50 köyü ve ilçe merkezine bağlı üç mahallesi bulunmaktadır.³²⁵ Eynesil Belediyesi 1953 yılında kurulmuştur. İlçenin ilk imar planı 1957 yılında hazırlanmıştır. Giresun'un en doğusunda, Trabzon karayolu üzerinde bulunması ve konuşlu olduğu arazinin gelişmeye elverişli olması ilçe için avantajlı bir görünüm arz etmesine rağmen pek gelişim gösterememiştir.

İlçe halkının geçim kaynağını genellikle tarım gelirleri oluşturmaktadır. Yetiştirilen başlıca tarım ürünleri fındık ve çaydır. Mısır, patates, elma ve armut üretimi daha ziyade iç tüketime yöneliktir. Kıyı kesimlerinde balıkçılık dağlık bölgelerde ise küçükbaş hayvan besiciliği yapılıdır.

Görelle İlçesi

Görelle deniz kıyısında kurulmuş eski bir yerleşim merkezidir. Giresun-Trabzon sahil karayolu ilçe merkezinden geçmektedir. Giresun'a 60 km. uzaklıktadır. 1957-1960 yılları arasında inşa edilen iskelesi 120 metre uzunluğundadır.³²⁶ İlçe arazisinin ortalama yüksekliği 10 metredir. Bir bucağı, 58 köyü ve ilçe merkezine bağlı yedi mahallesi bulunmaktadır.

İlçenin ekonomisi genelde tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri fındık, mısır ve çaydır. Az miktarda elma, armut ve patates de yetiştirilir. Dağlık bölgelerde koyun ve keçi besiciliği, kıyılarda ise balıkçılık ve tekne yapımıcılığı halkın başlıca geçim kaynaklarını oluşturur. Doğrama, hızar, mobilya, fındık kırma işletmeleri başlıca sanayi kuruluşlarıdır.

1879 yılında kaza merkezi olan Görelle'de belediyenin kuruluş tarihi hakkında kesin bir kayıt bulunmamakla birlikte, bazı kaynaklarda 1873 tarihinden bahsedilmektedir. Belediye logosundaki tarih ise kuruluş yılını 1881 olarak

³²⁴ Espiye'nin kaza olduğuna ilişkin karar gazetelerde ön sayfalarda yer almıştır. Bkz. **Karadeniz**, 17 Ocak 1956.

³²⁵ Altınkaynak, **a.g.e.**, s.112.

³²⁶ Altınkaynak, **a.g.e.**, s.122.

göstermektedir.³²⁷

Keşap İlçesi

Giresun'a en yakın ilçelerden olup, 13 km. uzaklıktadır. 1945 yılında ilçe haline gelmiştir. Dönem itibarıyla bir bucağı, 39 köyü ve ilçe merkezine bağlı beş mahallesi bulunmaktadır. Keşap'ın ilçe olması ile belediye teşkilatı da kurulmuştur. Keşap, Giresun'a yakın bir konumda ve gelişmeye müsait bir yerde bulunmasının da avantajıyla kısa zamanda büyük bir ilçe halini almıştır. İlçe arazisi diğer kıyı ilçelerinde olduğu gibi, genellikle dar kıyı şeridi ve hemen ardından yükselen dağlardan meydana gelmektedir. Dağlar kızılâğaç, kayın ve ladin ağaçları ile kaplıdır.

Ekonomisi ağırlıklı olarak tarıma dayanır. Başlıca tarım ürünleri fındık ve mısırdır. Ayrıca az miktarda patates, elma ve armut yetiştirilir. Kıyı kesiminde balıkçılık, dağlık bölgelerde ise hayvancılık yapılır. Un, fındık kırma fabrikaları başlıca sanayi kuruluşlarıdır.

Dönem itibarıyla ilçede elektrik ve su tesisatı bulunmakla birlikte bunlar ihtiyacı karşılamaktan uzaktır.³²⁸ 1943 yılında ilçenin elektrik ihtiyacının bir kısmının değirmen suyundan elde edilmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür.³²⁹

Şebinkarahisar İlçesi

İlçe merkezi, Avutmuş Deresi vadisinin batısında kurulmuştur. Giresun-Suşehri-Sivas karayolu ilçeden geçmektedir. Giresun'a 118 km. uzaklıkta Sivas ve Ordu ile sınır bir konumda bulunmaktadır.³³⁰ Kuzeyinde Giresun Dağları, güneyinde Kelkit Vadisi yer almaktadır. Avutmuş Deresinin Kelkit Çayına katıldığı yerde kısmen düzlükler vardır. Şebinkarahisar'ın bir dönem Giresun'un da bağlı olduğu bir

³²⁷ <http://www.gorele.bel.tr>, (24.04.2011).

³²⁸ Altınkaynak, **a.g.e.**, s.132.

³²⁹ Gazetede "*Keşap Elektriğe Kavuştu*" başlıklı haberde değirmen suyundan üretilecek elektrik ile Keşap'ın elektrik ihtiyacının bir kısmının karşılanacağı belirtilmektedir. **Yeşil Giresun**, 24 Temmuz 1943.

³³⁰ Geniş bilgi için bkz. Fatma Acun, "*15 ve 16. Yüzyıllarda Şebinkarahisar ve Civarında Yerleşim Modelleri*", **Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs 1996)**, İstanbul, 1997, s.137-161

il iken, müteakip dönemde önce ilçe konumuna getirilmiş ve 1933 yılında Giresun'a bağlanmıştır. Yüzölçümü 137.800 hektar olup ilçe arazisinin ortalama yüksekliği 1.500 metredir. İlçe toprakları genellikle dağlıktır. Şebinkarahisar'ın 1960'lı yıllar itibarıyla 53 köyü ve 12 mahallesi bulunmaktaydı. İlçe merkezi, tarihi bir kalenin bulunduğu tepenin eteklerinde konumlandırılmış ve batı istikameti yönünde gelişmiştir.

İlçenin ekonomisi genellikle tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri buğday, tütün, şekerpancarı, kızılcık, arpa ve çavdardır. Arıcılık ve koyunculuk bakımından iyi durumdadır. İlçe topraklarında şap, simli kurşun, linyit, uranyum ve flüorit yatakları vardır. Önemli bir sanayi kuruluşunun bulunmadığı ilçede, dokumacılık yapılmaktadır.

İlçede belediye teşkilatının 19'uncu yüzyıl sonlarında kurulduğu tahmin edilmektedir. Belediye teşkilatının kuruluş tarihi tam olarak tespit edilememiştir. Şehir imar planı ilk kez 1939 yılında yapılmış ve kısmi değişikliklerle uygulanmıştır. Bu yıllarda ilçenin elektrik enerjisi ihtiyacı dizel motorlu jeneratör ile sağlanmıştır.³³¹ 1950 yılına kadar sadece ilçenin merkez mahallelerine içme suyu götürülebilmıştır. İlçenin tüm mahallelerine içme suyu verilmesi ancak 1967 yılında mümkün olabilmıştır. İlçede, 1915 Ermeni olayları sırasında çıkan yangın ve 1939 Erzincan depreminden dolayı çok büyük hasarlar meydana gelmiştir.³³²

Tirebolu İlçesi

Tirebolu, Giresun ile Trabzon arasında bulunan ve Giresun'a 45 km. uzaklıkta, deniz kıyısında küçük bir yarımada üzerinde kurulmuş tarihî bir ilçedir. Giresun-Trabzon sahil karayolu ilçe merkezinden geçmektedir. Dönem itibarıyla ilçeye bağlı 1 bucak, 68 köy ve dört mahallesi bulunmaktadır. Gümüşhane iline bağlı bir nahiye olan Doğankent (*Harşit*) 02 Haziran 1953 tarihinde Tirebolu ilçesine bağlanmıştır.³³³ İlçeye bağlı bucaklar olan Doğankent ve Espiye müteakip yıllarda

³³¹ Yeşil Giresun, 24 Mayıs 1947.

³³² Altınkaynak, a.g.e., s.145.

³³³ BCA, Belge Nu:30.11.1.0/254.40.20.

ilçe haline getirilmiştir.

İlçe toprakları kıyıdaki dar düzlüklerin hemen ardından yükselen dağlardan meydana gelmektedir. Harşit Çayı ve Gelavera Deresi bölgenin önemli akarsulardandır. Halk geçimini ağırlıklı olarak tarım gelirlerinden karşılamaktadır. Başlıca tarım ürünleri mısır, fındık, patates, elma, armut, fasulye ve çaydır. Yaz dönemlerinde yaylalarda hayvancılık ve arıcılık yapılmaktadır. Kıyı kesimlerinde ise balıkçılık önemli bir gelir kaynağıdır. Fındık kırma, çay ve kereste fabrikaları başlıca sanayi kuruluşlarıdır.

Tirebolu Belediyesinin kuruluş tarihi olarak 1869 yılı gösterilmektedir.³³⁴ Ancak bunu doğrulayan bir kayda da rastlanmamıştır. Tirebolu 1949 yılında elektrik ve suya kavuşmuştur. Şehir imar planı 1956 yılında uygulamaya konmuştur.³³⁵

Giresun genelinde kurulmuş bulunan belediyelerin ana faaliyet alanlarına yönelik alt yapı ve teknik imkânlarına ilişkin bilgiler (EK-7)'deki çizelgede görülmektedir.³³⁶ Çizelge incelendiğinde bölgede elektrik üretiminin ağırlıklı olarak jeneratörlerle elde edildiği, su şebekesinin çok yaygın olmadığı ve altyapı hizmetlerinin yetersiz olduğu görülmektedir.

G. EMNİYET VE ASAYİŞ İLE GÜVENLİK HİZMETLERİ:

Giresun ili ve ilçelerinde güvenlik hizmetleri jandarma ve polis tarafından yürütülmüştür. 1946 yılı itibarıyla, Giresun il merkezinde, Belediye sınırları içinde fiilen kolluk hizmetlerini yerine getiren 2 baş komiser, 3 komiser, 4 komiser muavini, 24 polis memuru bulunmaktaydı.³³⁷ 1945 yılında Giresun şehir merkezinde 12 bin civarında insan yaşadığı göz önüne alındığında toplam otuz civarında güvenlik görevlisi ile güvenliğin sağlanabildiği anlaşılmaktadır. Dönemin

³³⁴ <http://www.tirebolu.gov.tr> (25.04.2011).

³³⁵ Altınkaynak, **a.g.e.**, s.150.

³³⁶ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yılığ**, s.169.

³³⁷ Hikmet Tongur, **Türkiye'de Genel Kolluk Teşkilat ve Görevlerinin Gelişimi**, İçişleri Bakanlığı Yay., Ankara, 1946, s.344.

gazetelerine yansıyan haberler, Giresun'da dönem itibarıyla ciddi asayiş sorunlarının yaşanmadığını göstermektedir.³³⁸ Gazetelere yansıyan olaylar incelendiğinde, diğer suçlara oranla yaralama ve öldürme olaylarının çokluğu dikkati çekmektedir. Bununla birlikte zaman zaman seri öldürme olaylarına da rastlanılmaktadır.³³⁹ Öldürme ve yaralama olaylarının çok olmasında, bölge halkının silaha olan tutkusu ve hemen herkesin silah taşımalarının önemli rolü bulunmaktadır.

Belediye sınırları dışında kalan yerler ile polis teşkilâtının kurulmadığı yerlerde ise asayiş ve güvenlik hizmetleri jandarma tarafından yürütülmüştür. Bu dönemde, bölgedeki jandarma birliklerinin personel ihtiyacını karşılamak maksadıyla teşkil edilmiş olan 89'uncu Jandarma Er Eğitim Alayı da Giresun ilinde konuşlandırılmıştır.³⁴⁰ Bununla birlikte Giresun'a bağlı toplam 442 köyün 412'sinde, köy muhtarlıklarınca istihdam edilen köy bekçileri görev yapmıştır.³⁴¹ Köy bekçileri muhtarlıklara bağlı olarak bir tür korucu olarak çalışmışlardır.

H. DİNİ MÜESSESELER:

1945 yılı itibarıyla Giresun'da faaliyet gösteren dinî müesseselere bakıldığında il genelinde cami, mescit veya kilisesi bulunmayan köy sayısının 53 olduğu görülmektedir. Yalnız cami veya mescidi bulunan köy sayısı ise 389'dur.

Giresun geçmişte bölgede yaşayan farklı etnik ve dini unsurlar bakımından da oldukça zengin bir ildir. Özellikle Ermenilerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde çok miktarda kilise kalıntılarına rastlanmaktadır. Bu kiliseler çoğu yerde bakıma muhtaç metruk binalardan ibaret olup, halen kilise olarak kullanılan bina bulunmamaktadır.

³³⁸ Polis kayıtlarına göre; 1952 yılının ilk 7 ayında 703 olay meydana geldiği, bunlardan 400 adedinin kasıtlı yaralamalar olduğu, bu olaylarda genellikle yöreye has sivri uçlu bıçakların kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bundan dolayı polisin vilayette sivri uçlu bıçakların üretilmesini yasakladıkları böylece olayların azalmasını bekledikleri belirtilmektedir. Bütün Karadeniz'de olduğu gibi Giresun'da da hırsızlığın hiçbir çeşidinin bulunmadığı da vurgulanmaktadır. Bkz. Yalçınkaya, *a.g.m.*, s.115.

³³⁹ 3 Temmuz 1957 tarihli **Karadeniz Gazetesinde** yer alan habere göre; Pala Mustafa isimli bir şahsın 10'dan fazla insanı öldürdüğü ileri sürülerek, otomatik tabancası olan Pala Mustafa'nın yakalanması için yoğun çalışmalar yapıldığı bilgileri yer almıştır.

³⁴⁰ **Yeşil Giresun**, 7 Haziran 1947.

³⁴¹ **Memurlar İstatistiği 31 Ocak 1946**, s. 120-126.

I. DOĞAL AFET RİSK DURUMU:

Giresun deprem riski bakımından dördüncü derece tehlikeli deprem bölgesi içinde yer almaktadır.³⁴² Bu durum, Giresun'da deprem riski bakımından tehdidin az olduğunu göstermektedir. Ancak, zaman zaman civar bölgelerde meydana gelen depremler Giresun'da ciddi hasarların oluşmasına neden olmuştur.³⁴³ Bu nedenle depreme dayanıklı olmayan köy evleri ve çürük yapıların çokluğu büyük bir risk teşkil etmektedir.

Bölgede bol yağış olması nedeniyle Giresun için heyelanlar da deprem kadar risk taşımaktadır. Giresun kentinin kurulduğu alan doğal çevre özellikleri bakımından heyelân olaylarına çok müsaittir. Nitekim Giresun kent yerleşim alanı ve çevresinde eğim değerleri % 20'nin üzerindedir.³⁴⁴ Bölgede yağışların bol olması heyelan için elverişli bir ortam yaratmaktadır.

Giresun'un en önemli çevre sorunlarından birisi de su ve sel baskınlarıdır.³⁴⁵ Bunda kentin, yağışın bol ve her mevsime dağılmış olduğu bir iklim bölgesinde bulunmasının ve kent yerleşim alanının yapısının etkisi büyük olmuştur.³⁴⁶ Özellikle yoğun yağışlar olduğunda sel olayları sık sık yaşanmaktadır. Ayrıca doğal su kaynakları üzerinde yol yapımı, barajlar, çarpık yapılaşma gibi nedenlerle sel ve su baskını vakalarında artış görülmektedir.

Giresun'da esas olarak iki rüzgâr istikametinin hâkim olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi *keşişleme* olarak bilinen güneydoğu rüzgârlarıdır. İkincisi ise Karadeniz bölgesinin karakteristik rüzgârı olarak bilinen ve kuzeybatıdan esen *karayel*'dir. Giresun'da en hızlı esen rüzgâr yönü de saniyede 43,4 metre hızla güney

³⁴² Gazanfer İltar, **Giresun İli Kentsel Konut Mimarisi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011, s.19.

³⁴³ Yazıcı - Bekdemir, *a.g.m.*, s.230-231.

³⁴⁴ Yazıcı - Bekdemir, *a.g.m.*, s.232.

³⁴⁵ Nitekim devlet müesseselerinin birçoğunda binaların alt katlarında muhafaza edilen birçok arşiv malzemesi sık sık yaşanan sel felaketleri nedeniyle zarar görmüştür. Giresun Ticaret Odası Bas. Yay. Hlk. İlş. Biriminden Murat Çakır ile yapılan görüşmeden.

³⁴⁶ Yazıcı - Bekdemir, *a.g.m.*, s.233.

(*kible*)'dir. Kentte ortalama fırtınalı gün sayısı ise ayda 3,5 gündür ve en fazla Aralık ve Ocak aylarında görülür.³⁴⁷ Rüzgârların en önemli etkisi deniz ulaşımı ve balıkçılık faaliyetleri üzerinde görülmektedir.

DEĞERLENDİRME:

Giresun il geneline bakıldığında, yıllara sâri olarak il nüfusunun dengeli bir gelişim gösterdiğini söylememiz mümkündür. 1945 yılına kadarki süreçte nüfusun yaşadığı yerlere bakıldığında halkın ağırlıklı olarak kırsal kesimde ikamet ettiği görülmektedir. Bu durum nüfusun yoğunluklu yaşadığı bölgelerde eğitim, sağlık vb. imkânların daha gelişmiş olmasını gerektirmekte ise de, o dönemde şehir merkezlerinde bile bu imkânların yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Ayrıca yol, su, elektrik gibi altyapı imkânlarının da çok yetersiz olduğu dikkate alındığında kırsal kesimdeki yaşam koşullarının ne denli ağır olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin karakteristik özelliklerinden birisi olan dağınık yerleşim yapısı Giresun'da da söz konusudur. Zirai faaliyetlerin neredeyse tamamının fındık tarımında yoğunlaşması bu dağınık yerleşim yapısını bir bakıma zorunlu kılmaktadır. Genelde evler fındık bahçelerinin içine yapıldığından Giresun ve çevresinde toplu olarak konuşlanmış köy bulmak son derece zordur. Bu durum köy, kasaba ve kentlerin gelişmesine olumsuz etki etmekte ve devletin buralara yaptığı hizmetlerin maliyetini artırmaktadır.

Giresun'un idari teşkilatlanmasına bakıldığında Giresun İl Merkez, Tirebolu, Görele, Bulancak, Keşap, Espiye ilçelerinin Karadeniz kıyısında kurulmuş olduğu görülmektedir. Dereli, Alucra ve Şebinkarahisar ilçeleri ise Giresun Dağlarının güneyinde bulunmaktadır. Karadeniz ikliminin hâkim olduğu Giresun ve deniz kıyısı bulunan ilçelerde sosyal ve ekonomik yaşam güneyde kalan ve İç Anadolu ikliminin hâkim olduğu ilçelerden çok büyük farklılıklar göstermektedir.

³⁴⁷ YAZICI - Bekdemir, *a.g.m.*, s.236.

İl merkezine mesafe olarak da uzakta olan Alucra ve Şebinkarahisar ilçelerinin mülki yönden Giresun'a bağlılığının sadece kâğıt üzerinde kaldığını söylemek mümkündür. Bu iki ilçe halkı ihtiyaçlarını daha çok yakın yerlerdeki Sivas, Erzincan gibi illere giderek karşılamaktadırlar. Bu iki ilçede yaşayan insanlar mecbur kalmadıkça Giresun'a gelip gitmemektedirler. Alucra ve Şebinkarahisar'ın bu durumu ilin idari ve bürokratik işleyişini de olumsuz etkilemektedir. Türkiye'nin idari teşkilatlanma esasları gereğince il bazında teşkilatlanan bürokratik kurumlar, çok bozuk ve kış mevsiminde sürekli kapanan bir yola sahip olan bu iki ilçenin sorunları ile ilgilenmekte yetersiz kalmışlardır.³⁴⁸

Giresun ili ve ilçelerinin genel görünümüne bakıldığında kentsel yerleşimin düzensiz olduğu ve altyapı bakımından ciddi sorunların bulunduğu görülmektedir. Bu sorunların temelinde belediye hizmetlerinin yetersiz olması, şehir imar planlarının çarpık yapılanmayı önleyecek tarzda hazırlanmaması gibi etkenler bulunduğunu söylemek mümkündür. Yerleşim yerlerinin genellikle dar bir alanda sıkışmış olması, ulaşım yollarının genellikle akarsu vadilerine paralel bir güzergâh izlemesi nedeniyle çok virajlı ve dar olması gibi nedenlerle kentsel gelişim olumsuz etkilenmiştir.

Cumhuriyet ile başlayan eğitim hamlesi kapsamında Giresun genelinde ilk, orta ve lise seviyelerinde okulların yapılmasına başlanmış ve okul çağındaki çocukların eğitime büyük önem verilmiştir. Ancak okullaşma durumu il genelindeki okul yaşındaki çocukların ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalmıştır. Eğitim imkânlarının yetersizliği nedeniyle çocuklar genellikle başka yerlere yatılı olarak gitmek zorunda kalmışlardır. Eğitim imkânları bakımından Giresun ülke ortalamasının çok gerisinde kalmıştır. Yetişkin eğitime yönelik olarak açılan Halkevlerinin il genelinde etkin olarak faaliyet gösterdiğini söylemek mümkündür. Halkevleri özellikle açıldığı dönemde halkın kültürel ihtiyaçlarını karşılamakta önemli faaliyetler yürütmüştür. Giresun'da Köy Enstitüsü bulunmamakla birlikte ilk ve orta eğitim kurumları bir program dâhilinde yetiştirdiği öğrencileri Trabzon

³⁴⁸ Bugün de bu durum aynen devam etmektedir. Alucra'ya bağlı bir nahiye olan Çamoluk'un ilçe haline getirilmesiyle Giresun'un güney ilçeleri sayısı üçe çıkmıştır.

Beşikdüzü Köy Enstitüsü başta olmak üzere çevre illerdeki okullara göndermiştir. Böylece yüksek öğrenim görmek isteyen öğrenciler için bir fırsat yaratılmıştır.

Giresun'da toplumsal hayata bakıldığında, gerek şehirlerde ve gerekse kırsal kesimde geleneksel Türk aile yapısına uygun bir yaşam sürdürüldüğünü söylemek mümkündür. Giresun kültüründe yer alan örf, adet, gelenek ve göreneklerin Anadolu'nun diğer bölgelerindeki uygulamalar ile büyük benzerlikler gösterdiği söylenebilir.

Çok eski tarihlerden beri yerleşim alanı olarak kullanılmakta olan Giresun'da yüzyılların mirası olacak mahiyette tarihi ve kültürel varlıkların bulunduğu söylenemez. İl genelinde bulunan tarihi ve kültürel yerler ilin ekonomisine katkı sağlayacak tarzda turizm faaliyetlerine konu olmaktan çok uzaktır. Bölgede yaşayan Hıristiyan toplumlarına ait kiliseler ve ibadet yerleri zamanla bakımsızlıktan yıkılmaya yüz tutmuşlardır. Trabzon'da bulunan Sümela Manastırı'nın adeta minyatürü olarak gösterilebilecek ve din turizmine katkı sağlayacak bir kapasiteye sahip olan Şebinkarahisar'daki Meryem Ana Manastırı günümüzde kaderine terk edilmiş bir haldedir. Diğer yandan önemli bir iç turizm potansiyeli olan yaylacılık faaliyetleri ise yerel bir etkinlik olmaktan öteye geçememiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1945-1960 YILLARI İTİBARIYLA GİRESUN'DA EKONOMİK DURUM

A. 1945 YILINA KADAR TÜRKİYE'NİN EKONOMİK DURUMU:

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na fiilen katılmamakla birlikte,³⁴⁹ her an savaşa girecekmiş gibi, orduyu teyakkuz durumunda bekletmek durumunda kalmış ve bu süreçte savaşın olumsuz şartlarını dolaylı da olsa yaşamıştır.³⁵⁰ Seferberlik kapsamında yetişkin nüfusun silâh altına alınmasıyla tarım sektöründe büyük bir kriz yaşanmış ve buğday üretiminde % 50'ye varan bir düşüş meydana gelmiştir.³⁵¹ Tarımsal üretim 1939-1949 yılları arasında yıllar itibarıyla büyük dalgalanmalar göstermiştir. Bu dönem için tarımda yıllık büyüme hızı ortalaması % 2'nin altında kalmıştır.³⁵² Buna olumsuz iklim şartları da eklenince tüm ülkede ciddi kıtlıklar yaşanmış ve temel gıda maddelerinin temininde bile büyük zorluklarla karşılaşmıştır.³⁵³ 1939 yılında tarım üretim endeksi 100 olarak kabul edildiğinde müteakip yıllarda sırasıyla, 1940'ta 90,5; 1941'de 98; 1942'de 86; 1943'te 81,9; 1944'te 70,4 olarak gerçekleşmiştir.³⁵⁴ Tarım sektöründe istihdam edilecek

³⁴⁹ Türkiye, San Fransisco Konferansına katılabilmek maksadıyla 23 Şubat 1945'te Almanya ve Japonya'ya karşı savaş ilan etmiş, fakat fiilen savaşa katılmamıştır. Bkz. **TBMMD**, D.7, T.2, Cilt:15, (23.2.1945)

³⁵⁰ Reşat Aktan, **Türkiye İktisadı**, Ankara, 1978, s.49.

³⁵¹ Korkut Boratav, **İktisat Tarihi (1908-1980)**, **Türkiye Tarihi-4 Çağdaş Türkiye Tarihi 1908-1980**, Editör: Sina Akşin, İstanbul, 1990, s.265-353; Taner Timur, **Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş**, İletişim Yay., İstanbul, 1991, s.182; Hüseyin Şahin, **Türkiye Ekonomisi**, Bursa, 1997, s.75; 1943-1946 İkinci Saraçoğlu Hükümeti Programı için bkz. http://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/e_kaynaklar_kutuphane_hukümetler.html (06.01.2013).

³⁵² Bahriye Öztürk, **Tarım Kesimi: Türkiye'de Tarımsal Yapı ve Tarımsal Destekleme Politikalarının Tarihsel Gelişim Süreci**, **Çeşitli Yönleriyle Cumhuriyetin 85. Yılında Türkiye Ekonomisi**, Gazi Üniversitesi, Hasan Ali YÜCEL Araştırma ve Uygulama Merkezi Yay., Ankara, 2008, s.77.

³⁵³ Baskın Oran, **İkinci Dünya Savaşında Türkiye'de Siyasal Hayat ve Sağ-Sol Akımlar**, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Sayı: 24, No: 3, Eylül 1969, s.240; Zafer Toprak, **Türkiye'de Muhalefetin Doğuşu, II. Dünya Savaşı ve Tek Partinin Sonu**, **Toplumsal Tarih**, Sayı: 121 (Ocak 2004), s.75.

³⁵⁴ Stefanos Yerasimos, **Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye**, Çev: Babür Kuzucu, Cilt: 3, İstanbul, 1992, s.150.

işgücünün temininde yaşanan sorunların yanında, tarımda kullanılan hayvanların devlet tarafından müsadere edilerek orduya tahsis edilmesi, çiftçinin ürününü değerinin altında devlete satmak zorunda bırakılması gibi nedenlerle halkın üzerinde çok ağır bir ekonomik yük oluşmuştur.³⁵⁵ Savaşın Türkiye sınırlarına kadar dayanması nedeniyle ithalat ve ihracat faaliyetleri sekteye uğramış ve ülkede başta yedek parça olmak üzere birçok konuda sıkıntılar baş göstermiştir. Bu koşullar altında özel girişimciliğin yürütülmesinin kolay olmadığını gören hükümet, aşırı bir devletçilik politikası izlemek zorunda kalmıştır.³⁵⁶ Bu süreçte hükümet mevcut imkânlarla ordunun ve halkın ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla birtakım arayışlara yönelmiştir.³⁵⁷ Ekonomide uygulanan devletçi ve müdahaleci yönetim tarzı, siyasal hayatta da halka karşı izlenen otoriter tutum olarak kendisini hissettirmiştir.³⁵⁸ Tüm bu uygulamalar, halkın tek parti yönetimiyle bağlarını kopartmasına ve tepki duymasına yol açmıştır.³⁵⁹

Diğer taraftan bütçenin önemli bir bölümü savunma giderlerine ayrılmış,³⁶⁰ böylece zaten iyi olmayan ekonomi daha da kötü bir hale gelmiştir.³⁶¹ Bu süreçte Türkiye savaşa girmeyerek, savaşın fiziki yıkımından kendini kurtarabilmiş ise de, ekonomik etkilerinden kurtulmayı başaramamıştır. Bu dönemde karaborsacılıkla zengin olan yeni bir insan tipi ortaya çıkmıştır. Bu kişilerin hükümete yakın olmaları ve kayırılmaları vatandaşın hükümete olan güvenini önemli ölçüde sarsmıştır.³⁶²

Bu dönemde Hükümet tarafından uygulamaya konulan *Milli Korunma Kanunu*, *Varlık Vergisi Kanunu*, *Toprak Mahsulleri Vergisi Kanunu* ve *Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu* gibi düzenlemeler Türk toplumunun hafızasında derin izler

³⁵⁵ Korkut Boratav, **Türkiye’de Devletçilik**, Savaş Yay., Ankara, 1982, s.223.

³⁵⁶ Ali Nejat Ölçen, “1923-1938 Döneminde Birinci ve İkinci Sanayi Plânları”, **Atatürk Dönemi Ekonomi Politikası ve Türkiye’nin Ekonomik Gelişmesi Semineri**, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay., Ankara, 1982, s.134.

³⁵⁷ Osman Akandere, **Milli Şef Dönemi, Çok Partili Hayata Geçişte Rol Oynayan İç ve Dış Tesirler 1938-1945**, İz Yayıncılık, İstanbul, 1998, s.148.

³⁵⁸ İsmail Türk, **Maliye Politikası ve Çağdaş Bütçe Teorileri**, Ankara, 1969, s.9.

³⁵⁹ Suat Oktar - Arzu Varlı, “Türkiye’de 1950-54 Döneminde Demokrat Parti’nin Tarım Politikası”, **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:XXVIII, Sayı:I, İstanbul, 2010, s.1-22.

³⁶⁰ İhsan Keser, **Türkiye’de Siyaset ve Devletçilik**, Ankara, 1993, s. 101.

³⁶¹ Kemal Arı, “İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye’de Savaş Ekonomisi Uygulamaları ve Fiyatlar”, **6’ncı Askeri Tarih Semineri Bildirileri-I (20-22 Ekim 1997)**, Ankara, 1998, s. 450.

³⁶² Timur, **Türkiye’de Çok Partili Hayata Geçiş**, s.185.

bırakmıştır. Özellikle bu dört kanun, bu dönemde uygulanan ekonomi politikalarının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Bu düzenlemeler her ne kadar ekonomik alanda yapılmışsa da etkileri ekonomi ile münhasır kalmamış, siyasi olarak da çok önemli sonuçları olmuştur. Bu nedenle mecliste ve toplumda sınırlı da olsa var olan muhalefet, bu uygulamaların halkta yarattığı tepkilerden de güç alarak zaman içinde giderek güçlenmiş ve uygun zemin oluşunca da örgütlenerek siyasi parti halini almıştır.

Milli Korunma Kanunu

İkinci Dünya Savaşı yıllarında uygulanan sosyal ve ekonomik politikaların en önemlilerinden birisini *Milli Korunma Kanunu*³⁶³ oluşturmaktadır. Ekonominin giderek kötüleşen bir seyir izlemesi üzerine alınan tedbirler kapsamında, 18 Ocak 1940'da yürürlüğe giren Milli Korunma Kanunu'nun, savaşın olumsuz etkilerinden ülkeyi korumak gerekçesiyle çıkarıldığı belirtilmiştir.³⁶⁴

Kanuna göre; hükümet, sanayi ve maden kuruluşlarının üretim faaliyetlerine ilişkin düzenlemeler yapmaya ve faaliyetlerini denetlemeye yetkili kılınmıştır. Ayrıca hükümet, ülkenin bütün kaynaklarının savaş ekonomisinin ihtiyaçlarına uygun olarak kullanımını sağlamak amacıyla, özel sektör tarafından işletilen madenlere, endüstriyel kuruluşlara, ürünlere el koyma, bunların taşınmasına ve yönetimine müdahale, satış fiyatlarını belirleme, bazı maddelerin tüketiminin kısıtlanması, ücretli iş yükümlülüğü, çalışma süresinin uzatılması ve ücret sınırlaması gibi geniş yetkilerle donatılmıştır.³⁶⁵ Ayrıca ulaşım araçları ile ilgili düzenlemeler yapma konusunda da hükümete geniş yetkiler tanınmıştır. Kanun ile devlet adına çalışma zorunluluğu getirilmiştir.³⁶⁶ Bunun sonucunda insanlar evlerinden uzaklarda

³⁶³ **Resmi Gazete**, 26 Ocak 1940.

³⁶⁴ Cemil Koçak, **Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma**, Cilt: II, İletişim Yay., İstanbul 1996, s.373; Ahmet Makal, **Türkiye'de Tek Partili Dönemde Çalışma İlişkileri (1920-1946)**, Ankara, 1999, s.412.

³⁶⁵ İlker Parasız, **Türkiye Ekonomisi**, Bursa, 1998, s.60.

³⁶⁶ Tefik Çavdar, **Türkiye Ekonomisinin Tarihi 1900-1960**, İmge Yay., Ankara, 2003, s.376.

bulunan tarlalarda çalışmaya zorlanmışlardır.³⁶⁷ Hükümetin bu icraatları halk üzerinde oldukça olumsuz bir etki bırakmıştır.³⁶⁸

Milli Korunma Kanunu'nun en büyük etkisi halkın büyük çoğunluğunu teşkil eden işçiler ve köylüler üzerinde görülmüştür. Hükümet, Milli Korunma Kanunu'nun 21'inci maddesi ile ekmeğin karne ile verilmesini esas alan düzenlemeler yapmıştır.³⁶⁹ Bu kapsamda, Hükümet tarafından Giresun'u da içine alan illerde, ikinci bir düzenlemeye kadar karne uygulamasına devam edilmesi için Valiliklere bir genelge yayımlanmıştır.³⁷⁰ Nitekim Giresun'da ekmeğin karne ile satılmasına 1 Şubat 1942 tarihinden itibaren başlanmıştır.³⁷¹ Karne uygulaması sadece ekmeğe ile sınırlı kalmamış şeker de karneye bağlanmıştır.³⁷² Alınan tüm bu tedbirler İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesinden sonra 11 Aralık 1945 tarihinde uygulamadan kaldırılmıştır.

Hükümete fiyatları saptamada, ürünlere el koymada, hatta zorunlu çalışma yükümlülüğü getirmede sınırsız yetkiler veren Milli Korunma Kanunu, devletin ekonomiye müdahalelerine de meşruiyet kazandırmıştır.³⁷³ Ekonomik hayata son derece müdahaleci bir nitelik taşıyan bu kanuna göre; üretimde, ticaretle, fiyatlarda ve iş hayatında devlet kontrolü artmıştır.³⁷⁴ Kanun zenginler, işverenler, büyük toprak sahipleri lehine iken işçiler, köylüler, küçük çiftçiler kısacası halk aleyhine son derece olumsuz sonuçlar doğuracak şekilde uygulanmıştır.³⁷⁵

Milli Korunma Kanunu'nu, hükümetin ekonomiye denetim ve müdahale politikasının tipik bir örneği olarak göstermek mümkündür. Bu kanunla Hükümet, üretim miktarını saptamak, dış ticareti düzenlemek, fiyat denetimi yapmak ve iş

³⁶⁷ Taner Timur, **Türk Devrimi ve Sonrası**, İmge Yay., Ankara, 2001, s.195.

³⁶⁸ Timur, **a.g.e.**, s.200.

³⁶⁹ Halkın fırınlardan ekmeğe alması çok zor bir hal aldığından, karne uygulamasının bir an evvel başlaması istenmiştir. Bkz. **Yeşil Gireson**, 24 Ocak 1942.

³⁷⁰ **BCA**, Belge No:030.10.185.273.23.

³⁷¹ Bkz. **Yeşil Gireson**, 31 Ocak 1942

³⁷² Gös.yer.

³⁷³ Timur, **Türk Devrimi ve Sonrası**, s.175.

³⁷⁴ Koçak, **a.g.e.**, s.371.

³⁷⁵ Boratav, **Türkiye'de Devletçilik**, s.218.

hayatını düzenlemek gibi yetkilere kavuşmuştur.³⁷⁶ Kanunun uygulanmasından en büyük zararı görenler, yoksul kesimler ve dar gelirliler olmuştur. Bir yandan yoksulluk bir yandan karaborsa geliştikçe, ekonomik ve sosyal çelişki doruğa ulaşmıştır.³⁷⁷ Kanunun uygulamaya konulması ile ülkede karaborsacılık hızla artmış ve bu yolla zengin olan bir zümre ortaya çıkmıştır. Yokluğu çekilen tüketim maddelerini el altından yüksek fiyatla piyasaya süren araçlar daha da zenginleşmişlerdir.³⁷⁸

Varlık Vergisi Kanunu

İkinci Dünya Savaşının yaşandığı günlerin önemli düzenlemelerinden bir diğeri de “*Varlık Vergisi Kanunu*” olmuştur. Bu vergi, 11 Kasım 1942 ile 15 Mart 1944 tarihleri arasında on altı ay süreyle yürürlükte kalmasına rağmen, toplum üzerindeki etkileri çok daha uzun bir dönem hissedilmiştir.³⁷⁹ Varlık Vergisi, sadece ekonomik değil, siyasi ve sosyo-kültürel bakımdan da önemli bir uygulama olarak görülmüştür. Savaş yıllarında hükümet, savaş koşullarının arttırdığı vurgunculuğu önlemekte başarısız olmuştur. Devletin aşırı müdahaleci anlayışla hareket etmesi nedeniyle ekonominin dengesi bozulmuş ve haksız kazanç yoluyla savaş zenginleri türemiştir. Halkın genelinin yoksulluk içinde kıvrandığı bir ortamda ağırlıklı olarak gayrimüslimlerden oluşan bir zümrenin aşırı zenginleşmesi, toplumda ve hükümet cephesinde rahatsızlıklara yol açmıştır.³⁸⁰

Varlık Vergisi Kanunu’nda açık bir ayırım yapılmamasına rağmen, uygulamada daha çok azınlıklara yönelik bir vergilendirme yapıldığı izlenimi yaratmıştır.³⁸¹ Nitekim toplam vergi tahsilâtının yarısından fazlası azınlıklardan tahsil edilmiştir.³⁸² Böylece, Varlık Vergisi, din ve ırk ayırımına dayalı bir uygulama

³⁷⁶ Akandere, **a.g.e.**, s.207.

³⁷⁷ Hikmet Bilâ, **CHP (1919–1999)**, İstanbul, 1999, s. 96-97.

³⁷⁸ Hüseyin Şahin, **Türkiye Ekonomisi**, s.76.

³⁷⁹ Necdet Ekinci, **Türkiye’de Çok Partili Düzene Geçişte Dış Etkenler**, Toplumsal Dönüşüm Yay., İstanbul, 1997, s.179.

³⁸⁰ Ayşe Buğra, **Devlet ve İşadamları**, İstanbul, 2003, s.166.

³⁸¹ Rıdvan Akar, **Varlık Vergisi, Tek Parti Rejiminde Azınlık Karşıtı Politika Örneği**, Belge Yay., İstanbul, 1992, s.44.

³⁸² Ayhan Aktar, **Varlık Vergisi ve Türkleştirme Politikaları**, İstanbul, 2000, s.208.

olarak tarihimize geçmiştir.³⁸³ Nitekim Başbakan Şükrü Saraçoğlu; “*Bu kanun aynı zamanda bir devrim kanunudur. Bize ekonomik bağımsızlığımızı kazandıracak bir fırsat karşısındayız. Piyasamıza egemen olan yabancıları böylece ortadan kaldırarak Türk piyasasını Türklerin eline vereceğiz...*”³⁸⁴ şeklindeki sözleriyle Varlık Vergisi Kanunu’nun asıl maksadını açıklamıştır. Hükümet tarafından ekonomik sıkıntıları bir nebze olsun hafifletmek maksadıyla çıkarılan Varlık Vergisi Kanunu, olağanüstü bir finansman aracı olmasının dışında, anti-enflasyonist bir iktisat politikası önlemi olarak da görülmüştür.³⁸⁵

Varlık Vergisi Kanunu, savaş sürecinde hızla zenginleşen kesimi vergilendirmek suretiyle savaşın yarattığı ekonomik sıkıntıların toplumda dengeli ve adil ölçüde paylaşılmasını sağlamak gerekçesiyle çıkarılmıştır. Diğer taraftan toplanan vergi ile piyasada mevcut para miktarının azaltılacağı bu sayede enflasyonun bir ölçüde önüne geçilebileceği düşünülmüştür. Ayrıca mal stoklayanların vergisini ödemek için ellerindeki malları piyasaya sürmek zorunda kalacakları, böylece piyasadaki mal sıkıntısının giderilebileceği düşünülmüştür.³⁸⁶

Uygulama sonuçlarına bakıldığında, Varlık Vergisi Kanunu uygulaması kapsamında ülke genelinde toplam 114.368 kişiden vergi toplandığı görülmektedir. Toplanması planlanan vergi miktarı 465.384.820 TL olarak hesaplanmış, ancak bu rakam düzeltme ve terkin sonucu 424.906.421 TL’ye kadar düşmüştür. Sonuç olarak Varlık Vergisi Kanunu kapsamında toplam 314.920.940 TL vergi tahsil edilmiş, bu rakamın da % 70’i İstanbul’da toplanmıştır. Toplam tahsilât, 394 milyon TL olan 1942 devlet bütçesinin %80’ini bulmuştur. Vergiden sonra başlayan göç nedeniyle, 1935 sayımında toplam nüfus içinde % 1,98 olan gayrimüslim azınlıkların oranı, 1945’te % 1,56’ya ve 1955’te de % 1,08’e düşmüştür.³⁸⁷ Türkiye’de nüfusun 1950-1955 yılları arasındaki beş yıllık dönemde yaklaşık % 15 oranında arttığı göz önüne

³⁸³ Boratav, “*İktisat Tarihi (1908-1980)*”, s.307.

³⁸⁴ Ekinci, **a.g.e.**, s.183-184.

³⁸⁵ Boratav, **Türkiye’de Devletçilik**, s. 255.

³⁸⁶ Koçak, **a.g.e.**, s.476.

³⁸⁷ Cahit Kayra, **Savaş Türkiye Varlık Vergisi**, İstanbul, 2011, s.52.

alındığında gayrimüslimlerin nüfus içindeki azalışının boyutları daha iyi anlaşılmaktadır.

Varlık Vergisi Kanunu ile ilgili uygulamalarda, düzenleyici önlemlerin alınmaması nedeniyle birçok karışıklıklar yaşanmış, bu durum halk arasında huzursuzluklara sebep olmuştur. Bu vergi, savaş yılları içinde elde edilen servet ve kazançlara hükümetçe el konulmasına yönelik çıkarılmış ancak uygulayıcıların elinde adeta servet düşmanlığı aracı haline gelmiştir. Buna yol açan en önemli nedenlerden birisi vergi miktarının belirlenmesinde kesin bir ölçünün esas alınmaması olmuştur. Vergi miktarını belirleme yetkisi bu maksatla teşkil edilen komisyonların keyfiyetine bırakılmış, bu da çoğu mükellefin, ödeme gücünün üzerinde vergi miktarı ile yükümlü tutulmasına neden olmuştur.³⁸⁸ Bu düzenleme, stokçulukla mücadele etmek için çıkarılmasına rağmen, tam aksine karaborsacılığın artmasına yol açmıştır.

Varlık Vergisi Kanunu kapsamında kendisine tahakkuk ettirilen vergiyi ödemeyenlere amme hizmetinde çalışma zorunluluğu getirilmiş olması dolayısıyla, Maliye Bakanlığı vergisini veremeyenlerin isimlerini liste halinde İçişleri Bakanlığına bildirmiştir. Listelerde adı bulunanlar polis ve jandarma zoruyla, belirlenen bölgelerde mecburi çalışmaya tabi tutulmuştur. Amme hizmeti görülecek yerler genellikle İstanbul'a çok uzak olan, Doğu Anadolu Bölgesinden seçilmek suretiyle adeta sürgün cezası uygulanmıştır.³⁸⁹ Varlık Vergisi Kanunu tüm ülke genelinde katı bir şekilde uygulanmış ve birçok insan büyük mağduriyetler yaşamak durumunda bırakılmıştır.³⁹⁰

Giresun'da Varlık Vergisi Kanunu'na göre mükellef olarak tespit edilenlere ait isim listesi incelendiğinde gayrimüslim olanlara daha çok vergi tahakkuk ettirilmekle birlikte, Giresun eşrafından olan varlıklı kişilerin hemen hemen

³⁸⁸ Boratav, "İktisat Tarihi (1908-1980)", s.260.

³⁸⁹ Çalışma bölgesi olarak; Trabzon-İran transit yolunun bir kısmını teşkil eden Hasankale, Erzurum-Aşkale yolu ile Tercan, Erzincan, Kemah, Refahiye yolu olarak belirlenmişti. Kadın mükelleflerden tahakkuk eden vergiyi ödeyemeyenlerin belediye hizmetlerinde çalıştırılması esas alınmıştı. Bkz. **Yeşil Giresun**, 30 II Kanun (Ocak) 1943.

³⁹⁰ Tefik Çavdar, **Türkiye'de Liberalizm (1860-1990)**, İmge Yayınevi, Ankara, 1992, s.219.

tamamından, az ya da çok vergi alındığı görülmektedir. 4305 sayılı Varlık Vergisi Kanununun 7'nci maddesi gereğince Giresun'da Varlık Vergisi mükellefi olarak **Tablo-22**'de yer alan (94) kişilik bir liste hazırlanmıştır.³⁹¹ Müteakiben buna ek olarak ikinci bir liste daha çıkarılarak bu da gazetelerde ilan edilmek suretiyle ilgililere tebliğ edilmiştir.³⁹² Giresun'da Varlık Vergisi kapsamında 443.735 TL vergi tahakkuk ettirilmiş, bu miktarın 430.755 TL'si tahsil edilmiştir.³⁹³

³⁹¹ **Yeşil Gireson** 9 II Kanun (Ocak) 1943.

³⁹² **Yeşil Gireson**, 20 Mart 1943.

³⁹³ Muhammed Güçlü, **Varlık Vergisi Kanununun Çıkarılması, Uygulanması, Kaldırılması ve Sonuçları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1990.

S.Nu.	Adı Soyadı	Tahakkuk Edilen Vergi	S.Nu.	Adı Soyadı	Tahakkuk Edilen Vergi
1	Muhsin Özer	3500	51	İsmail Turan	2000
2	Fikret Özbayrak	3000	52	Dr.Hicabi Deniz	1000
3	Cemil Ülgen	5000	53	Mehmet Güveli ve Şeriki İlyas	500
4	Abdullah Ülgen	1000	54	Güveli İlyas	2000
5	İsmail Feridun	4000	55	Arif Sadıkoğlu	3000
6	Salih Şenyuva	750	56	Sadi ve Avni Özden	2000
7	Hüseyin Eren	5000	57	Mehmet Ergün	4500
8	Hacımaksut Gultan	1000	58	İsmahan oğlu Rasim	4000
9	Yavuz Kardeşlar	4000	59	Maksut Öztürk	4000
10	Fehmi Yarımbrıyk	2500	60	Akyoma İmamı Mustafa Gök	500
11	Azmi Esnaf	4000	61	Çavuşoğlu Helim	500
12	Hakkı Özalp	1500	62	Osman Günel	1000
13	Vasıf Altundirek	5000	63	Kabacaoğlu Ağabey ve Cemil	500
14	Fahri Çakır	1500	64	Zıvalıoğlu Salih	500
15	Hüseyin Arıkan	5000	65	Şükrü Eşref Karakılıç	500
16	İbrahim Batuş	500	66	İzettinoğlu İzzet Ağa	500
17	Mehmet Varol	500	67	Kibarğa	500
18	Ahmet ŞEnel	750	68	Turanoğlu Ahmet	500
19	Mehmet İşseven	1500	69	Abdullah Muni	500
20	Kerim Güner	750	70	Şihoğlu Arif Ağa	2000
21	Mehmet Hüseyinoğlu	1000	71	Çakıroğlu Necip	500
22	Mahmut Dillioğlu	1000	72	Alaşalvaroğlu Cemil	500
23	Talatur Şükrü	500	73	Terzi Osman Aksay	500
24	Mürsel Alan	500	74	İlyas Akyazıcı	750
25	Abdullah Emanet	500	75	Osman Akyazıcı	750
26	Şemsettin Turgutalp	500	76	Fahri Ekmekçi	2000
27	Engin İsmail Erten	1000	77	Mahmut Güner	1000
28	Enabil Okanoğulları	1000	78	Barça Köyü Muhtarı	500
29	Bekir ve Ahmet Beyazıt.	500	79	Hasan Tahsin Gürsoy	1500
30	Ahmet Hattatoğlu	500	80	Eşref Sarımahmut	1500
31	Mahmut Hakyemez	500	81	Hacıyaman Feridun	1900
32	Ahmet Temur	500	82	İbrahim Özkul	500
33	Lokantacı Mehmet	500	83	Mahmut Çetin	500
34	Mesut Civelek	500	84	Süleyman Engin	500
35	Salih Durmuşoğlu	1500	85	Abdullah Akgüre	3500
36	Mehmet ve Nebile	7500	86	P.P.Danielsen	30.000
37	Sarıalemdaroğlu İsmail	500	87	Hostrasser	5000
38	Civanhacıoğlu Mehmet	4000	88	Devlet Orman İşletmesi	7925
39	Bektaşoğlu Hacı	2500	89	Evkaf Dairesi	10.000
40	Rizeli Kazım	750	90	İsmail Feridun	1000
41	Suhip Güvenç	500	91	Sarıalemdaroğlu İsmail V.Asiye	500
42	Ali Altan	600	92	Mehmet Ergün	500
43	Boncuk Orman Şefi	7500	93	Eşref Sarımahmut	500
44	Mehmet Nefesoğlu	500	94	Hacıhasan Feridun	1100
45	Hamdi Domaç	500		Merkez	201.525
46	Hurşut Bozbağ	500		Tirebolu	63.400
47	Abdullah ve Şahin Akkaya	500		Ş.Karahisar	24.260
48	Mahmut Barutçu	500		Görele	320.050
49	Bilal Balkar	500		Alucra	25.300
50	Hüseyin Pamukoğlu	2000		Bulancak	51.750

Tablo-22

Giresun'da Varlık Vergisi Mükellefleri

Giresun'da görüştüğümüz kişiler Varlık Vergisi ile ilgili olarak, genellikle kimsede para olmadığını, dolayısıyla bu verginin özellikle varlıklı olanlardan alındığını ifade etmişlerdir. Nitekim Giresun'daki Varlık Vergisi mükelleflerine bakıldığında genelde işyeri sahibi olan zümre ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Giresun'daki mükelleflerden toplanması ön görülen verginin tamamına yakınının toplanmış olması da dikkati çekmektedir. Yapılan çalışmalarda vergisini verememekten ötürü zorla çalıştırma kapsamında Aşkale ve benzeri yerlere gönderilen kimseye rastlanmamıştır.

Toprak Mahsulleri Vergisi

Bu dönemin bir diğer olağanüstü uygulaması da 1943 yılında yürürlüğe giren “*Toprak Mahsulleri Vergisi*” olmuştur. Bu vergiyle savaş döneminin olağanüstü harcamalarının bir kısmının karşılanması amaçlanmıştır.³⁹⁴ Halk arasında “*Yeşil Ekin Vergisi*” olarak da bilinen bu vergi, tarım ürünlerinden alınan dolaysız bir vergi olarak uygulanmıştır. Korkut Boratav Toprak Mahsulleri Vergisi’ni; “...*Savaş şartlarından yararlanan gruplar içinde, o ana kadar karşılığını ödemiş bulunan çiftçilere yönelen ve bu yönüyle Varlık Vergisi’nin bir tamamlayıcısı*” olarak tanımlamıştır.³⁹⁵ Verginin uygulamasında esas alınan kıstaslar nedeniyle, özellikle topraktan kendi tüketim ihtiyacına yönelik ürün elde eden yoksul köylü kesim üzerinde çok ağır bir vergi yükü oluşmuştur.³⁹⁶ Köylüden ürün vergisi olarak istenilen miktar, genellikle köylünün ödeyebilme gücünün üzerine çıkmıştır. Bu nedenle, bazı köylüler vergilerini ödeyebilmek için topraklarının bir bölümünü satmak zorunda kalmışlardır.

Toprak Mahsulleri Vergisi Kanunu ile hububat, bakliyat ve diğer mahsuller adı altında üç başlık altındaki ürünler ile ipek kozasından vergi alınması esası getirilmiştir. Hububat grubuna; *akdarı, arpa, buğday, çavdar, çeltik, darı, kaplıca, kuşyemi, mahlût, mısır ve yulaf*; bakliyat grubuna; *bakla, bezelye, börülce, fasulye, mercimek ve nohut*, diğer mahsuller adı altında ise: *afyon (sakız), Antep fıstığı,*

³⁹⁴ **Son Posta**, 16 Haziran 1943.

³⁹⁵ Boratav, **100 Soruda Devletçilik**, s. 351.

³⁹⁶ Boratav, **Türkiye İktisat Tarihi (1908-1985)**, s.67.

ayçiçeği, fındık, kendir (tohum), keten, kuru incir, kuru üzüm, narenciye, pamuk, pancar, patates, susam, tütün ve zeytin gibi ürünler girmiştir. Görüldüğü gibi Giresun'da ana tarım ürünü olan fındık, “*diğer mahsuller*” adı altında vergi kalemi olarak istelenmiştir.

Bağ ve bahçelerde ihtiyacı karşılamak için ekilmiş ürünler, özel bütçelerle idare edilen teşekkül ve müesseseler ile belediyelere ait olan alanlarda yetiştirilen ürünler, umumi menfaatlere yönelik cemiyetlerin, okulların, hastanelerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere yetiştirdikleri mahsuller ile ceza ve ıslahevlerinde çalıştırılan mahkûmların yetiştirdikleri ürünler ise vergiden muaf tutulmuştur.

Toprak Mahsulleri Vergisi Kanunu'nda, kimlerin mükellef olacakları konusunda net bir tanımlama yapılmamıştır. Vergi kapsamına giren herkes vergisini vermekle yükümlü tutulmuştur. Vergi toplama görevi Toprak Mahsulleri Ofisine verilmiştir. Vergi toplama işlerinde görevlendirilen bazı ofis görevlilerinin vatandaşlara karşı takındıkları tutum devlet ile üreticiyi karşı karşıya getirmiştir. Genel olarak halkın büyük bir bölümü savaş dolayısıyla olağanüstü tedbirlerin alınmasını anlayışla karşılamış, ancak çoğu zaman vergi yükünün herkese eşit olarak dağıtılmasına yönelik taleplerini de ifade etmişlerdir.³⁹⁷ Vergilendirmeye esas matrahların belirlenmesi için görevlendirilen memurların sayı ve nitelik bakımından yetersizliği ciddi sorunlara neden olmuştur.³⁹⁸ Çoğu yerde halk saatlerce vergi memurunun gelmesini beklemek zorunda kalmıştır.³⁹⁹

Tahsil edilecek verginin miktarı, tarladan elde edilecek ürün miktarı üzerinden hesaplanmış, elde edilecek ürünün miktarı ise resmi görevlilerin tahminine bırakılmıştır. Bu uygulama birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bazı görevliler tutarsız tahminlerde bulunarak çıkardıkları vergi miktarları birçok insanın mağduriyet yaşamasına sebep olmuştur. Hatta bazı görevliler ürün miktarını az göstermek karşılığında rüşvet bile talep etmişlerdir. Görevli devlet memurlarının

³⁹⁷ Kemal H. Karpaz, **Türk Demokrasi Tarihi**, Afa Yayınları, İstanbul 1996, s.102.

³⁹⁸ **Ulus**, 22 Ağustos 1943.

³⁹⁹ İbrahim İnci, “1923-1960 Döneminde Türkiye’de Tarım Faaliyetleri Üzerinden Alınan Vergi”, **Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Dergisi**, Ocak 2009, s.118-120.

tutum ve davranışları halkın devlete ve hükümete karşı memnuniyetsizliğinin artmasına neden olmuştur.⁴⁰⁰

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu

Bu dönemin diğer bir önemli gelişmesi de, topraksız ya da az toprağa sahip olan çiftçileri toprak sahibi yapmak amacıyla hazırlanan “Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu”nun kabul edilmesidir. Yasa tasarısının hedefi; “*Toprağı hiç olmayan ya da çok az olan köylülere toprak ve tarım aletleri vermek, ülkenin ekilebilir topraklarının tam ve verimli kullanımını sağlamak*” olarak açıklanmıştır.⁴⁰¹ Tasarı, 01 Ocak 1945’de hükümetin önüne geldiğinde, parti içinde hemen engelleme ve eleştirilere hedef olmuştur. 14 Mayıs 1945 tarihinde Meclis Genel Kurulu’nda görüşülmeye başlanan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu Tasarısı,⁴⁰² 11 Haziran 1945 günü kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir.⁴⁰³ Bu kanunun mecliste görüşülmesi esnasında yaşanan tartışmalar, CHP içindeki fikir ayrılıklarının da ortaya çıkmasına yol açmıştır. Yasanın esas olarak şu hususları içerdiğini söyleyebiliriz:

1) Geniş düzlüklerin bol olduğu yerlerde 5.000 dönümden, düzlüklerin az olduğu yerlerde ise 2.000 dönümden fazla toprağa sahip özel toprak sahiplerinin ellerindeki bu fazla topraklar kamulaştırılacaktı.

2) Arazisi olmayan ya da yetersiz olan çiftçiler ile çiftçilik yapmak isteyenlere aileleri ile birlikte geçimlerini sağlayacak ve iş kuvvetlerini değerlendirecek ölçüde toprak verilecek, toplu köylerde güzel ve sağlıklı evler kurulacaktı.

3) Yasada araziler; küçük arazi, çiftçi ocağı arazisi, orta ve büyük arazi olmak üzere dört bölüme ayrılmıştı. Küçük arazi; çiftçilikten başka meslekte çalışanların geçinmelerine yardımcı olacak ve genişliği 30 dönümü geçmeyen arazi; çiftçi ocağı arazisi ise; 30 dönümden aşağı 500 dönümden yukarı olmayan araziler

⁴⁰⁰ Fahir Giritlioğlu, **Türk Siyasi Tarihinde CHP’nin Mevkii**, Ankara, 1965, s.363.

⁴⁰¹ **Türkiye Büyük Millet Meclisi Tanıtım Kataloğu**, s.29

⁴⁰² Bu kanun tasarısı ilk olarak “Çiftçiyi Toprak Dağıtılması ve Çiftçi Ocakları Kurulması” adıyla meclise sunulmuş, daha sonra TBMM’nde oluşturulan geçici Komisyonunda “Çiftçiyi Topraklandırma Kanun Tasarısı” şeklinde değiştirilmiştir.

⁴⁰³ Karpat tasarısı için; “*Toprak Kanunu aslında toplumsal bir reformdu.*” ibaresini kullanmaktadır. Kanun hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Karpat, **Türk Demokrasi Tarihi**, s.112.

olarak belirlenmişti. Orta arazi; 5.000 dönümü geçemezken, büyük arazi, 5.000 dönümü geçen araziler olarak ayrılmıştı.⁴⁰⁴

4) 5.000 dönümden fazla olan topraklar devlet tarafından kamulaştıracak, ancak kamulaştırılan bu topraklar sadece çiftçinin kalkınmasını sağlayacak kamu hizmetlerinde kullanabilecekti.

5) Dağıtılacak araziler;

a) Tapulu veya tapusuz olarak devlete ait olup, kamu işlerinde kullanılmayan topraklar,

b) Bir veya birden çok köylünün ortak malı olarak kullandıkları topraklardan Ziraat Bakanlığınca ihtiyaçtan fazla olduğu belirtilen parçası,

c) Sahibi belli olmayan topraklar,

ç) Kurutulan bataklıklardan, kuruyan göllerden ve nehirlerin doldurulmasından elde edilecek arazi, bu yasa hükümleri uyarınca kamulaştırılacak topraklar olarak belirlenmişti.

Dağıtılacak arazi bu kıstaslar doğrultusunda belirlendikten sonra arazinin hangi şartlarda ve nasıl kullanılacağına dair açıklamalar da yapılmıştır. Buna göre topraklarını üst üste üç yıl ekmeyenlerin, arazilerine bakmadıkları tespit edilenlerin toprakları kamulaştırılacaktı. Ayrıca toprak tahsisi yapılabilmesi için askerlik hizmetinin yapılmış olması şartı aranıyordu.⁴⁰⁵

Yasanın çıkarılış maksadı, yirmi yıllık faizsiz kalkınma kredisi ve diğer maddi yardımlar yoluyla köylülere toprak vermektir. Tahsis edilecek olan bu toprak, kullanılmayan hazine arazileri, belediyelere ve devlete ait diğer topraklar, tarıma elverişli hale getirilen araziler, sahibi belli olmayan topraklar ve özel kişilerden müsadere edilecek araziler olacaktır. Bu son kategori için, 500 dönümden büyük olan bütün araziler kamulaştırılacaktı. Kamulaştırma bedelleri elde bulundurulmuş arazi ne kadar büyükse oranlar o kadar küçük olacaktır. Bedeli yirmi yıl içinde, %4'ü hazine bonusu olmak üzere taksitler halinde ödenecekti. Yasa, bu yolla elde edilen yeni toprakların mirasçılar arasında bölünemeyeceğini de şart koşuyordu. Ödünsüz bir

⁴⁰⁴ **Cumhuriyet**, 07 Mart 1945.

⁴⁰⁵ **Resmi Gazete**, 15 Haziran 1945.

şekilde uygulandığında Türkiye'yi bağımsız bir küçük mülk sahibi köylüler ülkesine dönüştürecek olan bu yasadaki, kırsal nüfusun yaklaşık üçte birinin yararlanması bekleniyordu.

25 Ocak 1945 günü Toprak Reformu Yasa Tasarısının açıklandığı gün başlayan ve 14 Mayıs'ta TBMM'de tasarının görüşülmesiyle devam eden süreç, çok partili hayata geçişte önemli bir dönemi teşkil etmektedir. Bu tasarıya karşı olanların tepkileri giderek örgütlü bir hal almış ve sonuçta sistemli bir muhalefet anlayışının ortaya çıkmasına yol açmıştır.⁴⁰⁶ Bu kanunun özellikle 17'nci maddesi büyük toprak sahiplerinin tepkisine neden olmuştur. Bu yüzden, aynı zamanda milletvekili olan birçok büyük toprak sahibi söz alarak kanun tasarısı aleyhinde konuşmalar yapmışlardır.

Kanun tasarısı, Meclis Genel Kurulu'nda görüşülmeden önce bu amaçla oluşturulan geçici komisyonda ele alınmış, komisyonun başkanlığına İzmir Milletvekili Rahmi Köken, sözcülüğüne ise Aydın Milletvekili Adnan Menderes getirilmiştir. Geçici komisyonun son toplantısına gelen Başbakan Şükrü Saraçoğlu, tasarıda bazı yeni değişiklikler yapılmasını istemiş ve Aydın Milletvekili Adnan Menderes'in şiddetli muhalefetine rağmen yeniden görüşmelere başlanarak Başbakan'ın istediği değişiklikler yapılmıştır. Ancak CHP içerisinde ortaya çıkan bu muhalefet sadece Menderes ile sınırlı kalmamış, bazı milletvekilleri de onun yanında yer almışlardır.

Genel Kurulda söz alan Aydın Milletvekili Adnan Menderes yaptığı konuşmayla dikkatleri üzerine çekmiştir. Menderes konuşmasında, öncelikle bu muhalif hareketten duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir. Görüşmeler sonunda, tasarısı, "*Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu*" adıyla kanunlaşmıştır.⁴⁰⁷ Parti içi muhalefet, 17'nci maddenin görüşülmesi esnasında belirgin bir biçimde kendisini

⁴⁰⁶ Toprak Reformu Yasa Tasarısının mecliste görüşülmesi esnasında başlayan muhalefet, Bütçe Yasa Tasarısının görüşüldüğü dönemde daha da sesini yükselterek kendisini iyiden iyiye hissettirmiştir. Bu görüşmelere ilişkin notlar için bkz. **TBMMTD**, D:VII, T.II, Cilt:17 s.196-233 (25.5.1945).

⁴⁰⁷ Toprak reformu sorunu 1937'de hükümet programına alınmıştır. Ancak 1945'te Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nu çıkana kadar bu konuda yasal bir düzenleme yapılamamıştır. Bunda savaş şartları ve toprak reformuna karşı gösterilen büyük direnç etkili olmuştur.

göstermiş, görüşmeler sırasında muhalif seslerin giderek artması üzerine İsmet İnönü'nün, "*Toprak reformunu istemeyen parti, benim partim olamaz.*" şeklindeki açıklamaları üzerine madde olduğu gibi kabul edilmiştir.⁴⁰⁸

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun belki de en önemli sonucu CHP içindeki muhalefeti belirgin bir şekilde ortaya çıkarması olmuştur.⁴⁰⁹ Kanunun kabul edilmesi, o zamana kadar CHP'nin en büyük destekçilerinden olan büyük toprak ağalarının da tepkisini çekmiştir. Ancak, kanun tam anlamıyla uygulanamamış ve 1950 genel seçimleri öncesinde toprak ağalarına verilen tavizler sonucunda birçok değişikliklere uğramıştır.

Çok partili hayata geçiş öncesindeki dönemde halkın günlük yaşamı üzerinde doğrudan etkili olan bu uygulamalar halkın hükümete yönelik tepkilerinde önemli rol oynamıştır. Halkın özellikle savaş yıllarında yaşadığı yoklukların üzerine bir de ağır vergiler altında ezilmesi memnuniyetsizlikleri artırmıştır. Halkın çok partili hayata geçişle birlikte muhalefet partilerine yönelmesinde ve CHP'den uzaklaşmasında bu sürecin etikleri çok fazla olmuştur.

B. 1945 YILINA KADAR GİRESUN'UN EKONOMİK DURUMU:

Kurtuluş Savaşı'nın hemen ardından henüz Lozan Antlaşması müzakereleri sürerken, ekonominin ilke ve esaslarının belirlenmesi için İzmir İktisat Kongresi toplanmıştır. Kongre sonunda alınan kararlar esas olarak ülkenin üretim potansiyelini harekete geçirerek iktisadi gelişmesinin ana çerçevesini belirleme amacının yanı sıra, yönetim iktisadi kalkınmanın temel önceliklerinden biri olduğunu daha o günden ortaya koymuştur.⁴¹⁰

Türkiye ekonomisinin içinde bulunduğu ağır şartlar taşrada ve kırsal kesimde kendisini daha belirgin bir biçimde göstermiştir. Halkın büyük bir çoğunluğu,

⁴⁰⁸ Avcıoğlu, **a.g.e.**, s.494-495.

⁴⁰⁹ Feroz Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)**, Hil Yay. İstanbul, 2007, s.27.

⁴¹⁰ Şinasi Sönmez, "*İkinci Dünya Savaşı'nda Türk Hükümetlerinin Temel Gıda Maddelerinin Temini Konusunda Aldığı Tedbirler*", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı:47, Bahar 2011, s.599-629.

yaşamlarını sadece tarım sektöründen elde ettikleri gelirele sağlayabildikleri için açlık ve yoksulluğa maruz kalmışlardır. Çalışmaya konu olan dönem itibarıyla, Türkiye'nin genelinde dar bir sosyo-ekonomik yapının bulunduğunu söylemek mümkündür.⁴¹¹ Bu bakımdan kentleşme ve sanayileşmede geri kalmışlık, işsizlik, göç gibi sosyal olgular Türkiye'de birçok şehir için söz konusudur.

Gelişmişlik ölçüğü ile bakıldığında, gerek ekonomik yönden ve gerekse sosyal yaşam standartları bakımından Giresun'un sürekli olarak Türkiye ortalamasının gerisinde kaldığı görülmektedir. Nüfus, Türkiye ortalamasına paralel bir şekilde artmasına rağmen, göç etkisi ile bu artış şehrin gelişimine olumlu etkide bulunmamıştır. Bunun yanında, batısında Samsun, doğusunda ise Trabzon gibi büyük illerin bulunması da Giresun'un kentsel gelişimine olumsuz etkide bulunmuştur. Giresun'un sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi açısından kendisi ile benzer durumdaki illerle komşu olması bölgesel gelişme dinamiklerini harekete geçirecek bir yayılma etkisini imkânsız kılmaktadır.

Giresun için kronikleşmiş olan işsizlik ve yoksulluk ile mücadele kapsamında alınan tedbirler yeterli olmamıştır. Zaman zaman milletvekillerinden oluşan gruplar bölgenin sorunları ve çözüm önerileri ile ilgili birtakım çalışmalar yapmışlardır. Aşağıda bu çalışmalarla ilgili önemli ve kapsamlı olan birkaçı hakkında kısa bilgiler verilmektedir. Bu kapsamdaki çalışmalardan bazılarının içerikleri hakkında aşağıda kapsamlı bilgiler verilmektedir.

Giresun milletvekilleri İsmail Sabuncu ve Hasan Vasıf Somyürek'in Giresun bölgesinde yaptıkları incelemeler sonucunda hazırladıkları 1942 tarihli bir rapora göre, sahil kesimlerinde gıdasızlık yüzünden salgın halinde hastalıkların baş gösterdiği anlaşılmaktadır. Söz konusu raporda konuyla ilgili devlet tarafından acilen tedbir alınması talep edilmektedir.⁴¹²

⁴¹¹ Ahmad, **a.g.e.**, s.31.

⁴¹² "Giresun Milletvekilleri İsmail Sabuncu ve Hasan Vasıf Somyürek tarafından hazırlanan 3 Temmuz 1942 tarihli rapor için bkz. **BCA**, Belge No:490.01.656.187.1.22.

1945 yılı Temmuz ayında, meclisin tatile girmesi ile bölgeye gelerek incelemeler yapan milletvekilleri İsmail Sabuncu, İhsan Gürak, Necmi Osten, Ayet Sayar ve Ahmet Ulus tarafından hazırlanan “Giresun’un Başlıca Sorunları” başlıklı bir başka raporda;

- *Halkın başlıca gelir kaynağı olan fındığın fiyatının savaş nedeniyle yükselmemesine rağmen mısır başta olmak üzere diğer her türlü maddenin fiyatlarının katlandığını, bu nedenle halkın alım gücünün çok gerilediği,*
- *Sahil kesiminde “Balaninus Nucum” adlı böceğin sebep olduğu hastalığın elde edilen fındık mahsulünün azalmasına yol açtığı,*
- *Banka ve kredi borçlarının ödenmesindeki sıkıntılar nedeniyle borçların ertelenmesine ihtiyaç duyulduğu,*
- *Balıkçılık, ormancılık, meyvecilik gibi farklı iş imkânlarının yaratılmasına ihtiyaç duyulduğu,*
- *Orman emvalinden bölge halkının daha fazla istifade edebilmesine yönelik bazı kolaylıkların sağlanmasının gerektiği,*
- *Yolların ıslahına ihtiyaç olduğu,*
- *Limanın mendireğinin yapılması gibi hususlar yer almıştır.*

Raporda yer alan tespitlere bakıldığında, her bir maddenin son derece gerçekçi olduğunu ve Giresun’un sorunlarını çok net bir şekilde yansıttığını söylemek mümkündür. Bu sorunlar Giresun için kronik bir hal alarak, kalıcı bir şekilde çözülememiş ve günümüze kadar gelebilmiştir.

CHP’nin Samsun Bölge Müfettişliği içinde yer alan Giresun’da dönemin Bölge Müfettişi olarak görev yapan CHP Çorum Milletvekili Dr. Cemal Kazancıoğlu tarafından hazırlanan 09.10.1945 tarihli yedi sayfalık raporda ise;

- *Halkın temel besin maddesi durumunda olan mısırın beş aylık ihtiyacı karşılayabilecek kadar üretilmekte olduğu, geri kalanın parayla alınmak durumunda kaldığı,*
- *Tek mahsule bağlı kalınmasının bir sonucu olarak, fındık mahsulünün en çok ve en değerli olduğu yıllarda dahi üreticinin gerek tüccara ve gerekse devlete daima borçlu olduğu,*

- *Halkın geçinebilmek için elindeki avucundaki neyi varsa sattığı, yeterli beslenememekten dolayı verem dâhil hastalıkların kol gezdiği,*
- *Devlet ve diğer alacaklıların, alacaklarını tahsil etmek için vatandaşın elinden her şeyini aldığı belirtilerek halkın para ve yiyecek yardımına ihtiyacının bulunduğu belirtilmekteydi.*

Kazancıoğlu bu tespitleri yaptıktan sonra, alınması gereken tedbirler olarak;

- *Şubat ayına kadar Kızılay tarafından halka mısır yardımı yapılması,*
- *Tabii afetler nedeniyle ürünü zarar görenlerden vergi alınmaması, alınanların da paralarının geri ödenmesi,*
- *Ziraat Bankası ve kredi kooperatiflerinin alacaklarının ertelenmesi,*
- *Giresun halkına iş sahası yaratmak maksadıyla Giresun-Tirebolu arasındaki yolun yapımına devam edilmesi,*
- *Ordu-Fatsa arasındaki yolun inşasına 1946 bütçesinden konacak tahsisatla hemen başlanması,*
- *Madenler için orman ürünlerinden imal edilen maden direği sayısının artırılması suretiyle iş sahası yaratılması,*
- *Yapılması planlanan 51 orman işletmesi binasının en az yarısının bu yıl yapılması suretiyle iş sahası yaratılması,*
- *Giresun Sanat Okulu için tahsis edilen 16 bin lira değerindeki arsa üzerine inşaatın başlatılması,*
- *Tirebolu ile Espiye arasındaki madeni işletmek üzere bir çimento fabrikası kurulması,*
- *Espiye’de kurulması kararlaştırılan kereste fabrikası yerinin istimlâki ve inşaatına başlanması,*
- *Trabzon, Sürmene, Giresun ve Ordu orman işletmelerinin kabiliyetleri tetkik edilerek bir kâğıt fabrikası kurulmasının uygun olacağını da belirtiyordu.⁴¹³*

Görüldüğü gibi, İsmail Sabuncu ve Hasan Vasıf Somyürek’in hazırladıkları rapora göre içeriği daha kapsamlı olan Kazancıoğlu’nun tespitleri ve alınmasını teklif

⁴¹³ BCA, Belge Nu:490.01.656.189.1 s.74-81.

ettiği tedbirler Giresun'daki halkın geçim zorlukları ile ilgili bize açık bilgiler vermektedir. Türkiye'nin diğer birçok yerinde yaşayan insanların, arazinin elverdiği ölçüde ekip biçerek en azından günlük ihtiyaçlarını karşılama imkânına sahip oldukları dikkate alındığında, Giresun'da sadece fındık ziraatıyla uğraşmak zorunda kalan insanların yardım almaksızın yaşamlarını sürdürmelerinin oldukça zor olduğu görülmektedir.

1946 yılında bölgede incelemeler yapan Giresun Milletvekilleri Eşref Dizdar ve İhsan Gürak ise halkın ekonomik durumu ve yaşadığı sıkıntılar nedeniyle acil olarak bölgeye gıda yardımı yapılması konusunda çektikleri telgraf ile Hükümetten yardım talep etmişlerdir.⁴¹⁴

Giresun'un sorunları hakkında bir diğer rapor da, CHP Samsun Bölge Müfettişi olan CHP Antalya Milletvekili Niyazi Aksu tarafından hazırlanmıştır. Sözü edilen 1 Nisan 1949 tarihli raporda yer alan hususlar incelendiğinde, Giresun'un temel sorunlarının Hükümet tarafından da gayet iyi bilindiği anlaşılmaktadır.⁴¹⁵ Söz konusu raporda;

- *Giresun'un ekonomik durumu itibarıyla çok hassas olduğu, bu nedenle hükümet ve memleket bakımından zararlı olabilecek sonuçların ortaya çıkmasının an meselesi olduğu,*

- *Bölgede bir tek fındık üretiminin yapıldığı, bu işin de yılın iki ayında yapıldığı, fındık bahçelerinde genellikle de kadınların çalıştığı,*

- *Fındık ağaçlarının büyük bir bölümünün Rumlardan kalması nedeniyle yaşlı olduğu ve bunun sonucunda elde edilen ürün miktarının son derece düşük kaldığı,*

- *Fındık fiyatlarının seneden seneye düşme eğiliminde olduğu,*

- *Bölge halkının temel besin maddesi olan mısırın da birçok aracının devreye girmesi nedeniyle fındık fiyatına yaklaştığı,*

- *Erkeklerin genelinin işsiz olduğu, bu durumun sosyal bir felakete yol açabileceği,*

⁴¹⁴ Telgrafın metni için bkz. **BCA**, Belge No:030.10.177.224.7 2.

⁴¹⁵ **BCA**, Belge Nu: 490.01.656.189.1. s.18-20.

- *Kooperatif birliklerinin fayda yerine zarar getirdiği, verilen kredilerin havadan gelen bir para gibi algılanarak borçların kapatılmasına harcandığı ve geri ödenmesi imkânının kalmadığı,*
- *Halkın vergilerini ödeyemediği gibi her yıl devletten 800 bin lira yardım almakta olduğu,*
- *Giresun'un her yıl hükümetten ve Kızılay'dan yardım almakta olan nadir illerden birisi olduğu belirtilmekteydi.*⁴¹⁶

Yine Giresun Milletvekilleri İsmail Sabuncu, Eşref Dizdar, Kazım Okay, Dr. Galip Kenan Zaimoğlu, Ahmet Ulus ve Tefik Ekmen tarafından ortaklaşa hazırlanan ve CHP Genel Sekreterliğine sunulan 16 Kasım 1949 tarihli uzun bir raporda, CHP'nin 1946'da olduğu gibi 1950 yılında da Giresun'daki seçimleri kazanacağı değerlendirilmesine yer verildikten sonra, fındık ile ilgili birtakım tedbirlerin alınması, ilçelerin talep ve ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği belirtiliyordu.⁴¹⁷

DP döneminde de Giresun'da ekonomik sorunların devam ettiği görülmektedir. 1956 yılında DP iktidarı zamanında bu kez DP milletvekilleri tarafından Giresun ilinin sorunları olarak tespit edilen hususlar bir rapor halinde hükümete sunulmuştur.⁴¹⁸ Hükümete sunulan bu talepler;

- *Harşit yolu için tahsis edilen yolun 750 bin TL'ye çıkarılması,*
- *Giresun Tuğla Kiremit Fabrikası⁴¹⁹ için gerekli olan 50 bin TL'nin ödenmesi,*
- *Fiskobirlik'e Ziraat Bankası tarafından kullanılan kredinin 10 milyon TL'ye yükseltilmesi,*
- *Fiskobirlik'in ithal ettiği otomobil lastiklerinin akıbetinin ne olacağı ile ilgilidir.*

⁴¹⁶ Türkiye Kızılay Derneği Genel Merkezinin CHP Genel Sekreterliğine gönderdiği 09.05.1949 tarihli bir yazıda, 11 ton ekmeçlik mısır verilmesi hususunun Toprak Mahsulleri Ofisine bildirildiği belirtilmektedir. Bkz. **BCA**, Belge No:490.01.656.189.1. s.28.

⁴¹⁷ **BCA**, Belge Nu: 490.01.656.189.01 s.21-26.

⁴¹⁸ **BCA**, Belge Nu:30.01./74.470.11.

⁴¹⁹ Kiremit Fabrikası 1960 yılı ocak ayında faaliyete geçmiştir. Fabrika Keşap ilçesinde açılmış ve günde 17 bin kiremit imal edilmeye başlamıştır. **İleri**, 1 Ocak 1960.

Hükümet tarafından bu istekler dikkate alınarak;

- *Harşit yolu için daha önce verilmiş olan 150 bin TL tutarındaki ödeneğin 300 bin TL'ye yükseltilmesi,*
- *Giresun Tuğla Kiremit Fabrikası için 50 bin TL'nin ödenek olarak çıkarılması,*
- *Fiskobirlik için kullanılan kredinin 10 milyon'a çıkarılması,*
- *Fiskobirlik tarafından ithal edilen otomobil lastiklerinin Karadeniz bölgesi ihtiyaçları için tahsis edilmesine karar verilmiştir.*

1940'lı yılların ikinci yarısında genelde siyasetçilerin bölgeye gelerek yaptığı incelemelere dayanan Giresun ile ilgili raporlar, Giresun'daki sosyal, ekonomik ve kültürel yaşam hakkında bize tatmin edici bilgiler vermektedir. Görüldüğü üzere halkın bu dönemdeki birinci derdi geçim sorunu olarak görülmektedir. Çok partili hayata geçiş sürecinde sosyo-ekonomik açıdan son derece kötü durumda olan Giresun'un sorunlarına bu yeni dönemde de yaklaşım tarzı yüzeysel tedbirlerden öteye geçememiş ve sorunlar yıllar geçtikçe kök salmıştır.

Bu bölümde, 1945-1960 yılları itibarıyla Giresun'un gelişme potansiyeline etki eden; coğrafi konumu, doğal yapısı, iklim ve bitki örtüsü, ulaşım durumu, enerji kaynakları, nüfus yapısı ve istihdam olanakları, eğitim durumu, tarım ve hayvancılık işleri, imalât sanayi, teşvik durumu ve sosyo-ekonomik yapısı ile ilgili konular müteakip başlıklar halinde incelenmiştir.

B.1. GİRESUN'UN COĞRAFÎ KONUMUNUN EKONOMİK HAYATA ETKİLERİ:

Giresun, coğrafi konum bakımından Türkiye'nin gelişmiş kentlerine oldukça uzak bir bölgede yer almaktadır (**EK-8**). Genel olarak il arazisi, dar bir kıyı şeridiyle,

bunun hemen ardından yükselen dağlardan oluşmaktadır.⁴²⁰ Arazi yapısının engebeli oluşu tarım, sanayi ve ulaşım için elverişsiz bir ortam yaratmaktadır.⁴²¹ Bölgede ağırlıklı olarak tarım ile uğraşılmasına rağmen, tarım arazilerinin küçük parçalardan oluşması tarımsal verimliliği düşürmektedir.⁴²² Buna karşın sahil kesiminden başlayarak iç kısımlara doğru 20-30 km boyunca yoğun şekilde fındık üretimi yapılmakta,⁴²³ ancak bilimsel yöntemlerle gerekli ıslah çalışmaları yapılmadığından, bir dekara düşen fındık üretimi de çok düşük seviyede gerçekleşmektedir.⁴²⁴ İç kesimlere gidildikçe artan engebeli arazi yapısı mevcut fındık işleme tesislerinin sahilde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Bu coğrafi koşullardan nüfus yapısı da oldukça etkilenmiştir. İç kesimlere gidildikçe nüfus yoğunluğu il ortalamasının oldukça altına inmektedir.

1945 yılı itibarıyla Giresun'da bulunan 442 köyün yerleşim yerlerinin durumu incelendiğinde; 6 köyün vadide, 49 köyün dağların eteğinde, 59 köyün sırt hattında, 209 köyün dağların yamacında, 119 köyün ise muhtelif yerlerde kurulmuş olduğu görülmektedir.⁴²⁵ Orman içi, orman kenarı ve orman dışı olan köylerin durumuna bakıldığında ise; 318 köyün orman dışı, 21 köyün orman içi, 103 köyün orman kenarı

⁴²⁰ Karadeniz Bölgesinin genel bir karakteristiği olan sahile paralel dağlar silsilesi fındık ziraatı için elverişli bir ortam sağlamaktadır. Tüm Karadeniz Bölgesindeki fındık ağaçlarının % 90'ı Hopa-Terme arasındaki bölgede bulunmaktadır. Bkz. Abdullah Türkoğlu, **Dünya Fındık İstihsal ve Ticaretinde Türkiye'nin Durumu**, İstanbul, 1961, s.20.

⁴²¹ **Giresun İli Arazi Varlığı**, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yay., İl Rapor No:28, Ankara, 1987, s.8.

⁴²² Giresun'da fındık ziraatı genellikle küçük işletmeler halinde yapılmakta olup, fındık bahçelerinin büyüklüğü 30-600 dekar arasında değişmektedir. Büyük bölümü 30-100 dekar arasında olan bu bahçelerden çoğunun sahibi şehir merkezinde ikamet etmektedir. Köyde oturan ve toprağı bulunmayanlar genellikle bu bahçelerde yarıcı veya işçi olarak çalışmaktadırlar. Bundan dolayı bahçelerin %70-80'i bakımsız, ağaçlar çok yaşlı ve çoğu yerde kullanılamaz durumdadır. Bkz. Türkoğlu, **a.g.e.**, s.21-22.

⁴²³ Fındık, Giresun başta olmak üzere tüm Karadeniz Bölgesinde bölge insanının önemli bir bölümünün geçim kaynağıdır. Türkiye'nin tarımsal ihracatında da önemli bir yere sahip olan fındığın üretim miktarının yaklaşık %90'ı dış piyasalara ihraç edilmektedir. Bkz. İbrahim Yetkin – Avni Aslan, **“Ulusal Tarım Politikası ve Fındık”**, 3. Milli Fındık Şurası (10-14 Ekim 2004) **Giresun Tebliğler Kitabı**, İstanbul, 2006, s.530-532.

⁴²⁴ Fındık tarımının daha verimli yapılabilmesi için Giresun Ticaret ve Sanayi Odası tarafından, gübreleme konusunda üreticileri bilgilendirmek amaçlı yazılar ile ülke ekonomisiyle ilgili gelişmeler, kredi kullanımı ile ilgili açıklayıcı bilgiler içeren bir **“Haber Bülteni”** çıkarılmıştır. Giresun Ticaret ve Sanayi Odası tarafından çıkarılan bu bülten 6-8 sayfadan ibaret olup 1962 yılında ilk çıktığında aylık olarak yayınlanmış, takip eden 1963 yılında yine aylık çıkarken, 1964 yılında iki ayda bir çıkar hale gelmiştir.

⁴²⁵ Türkiye İstatistik Kurumu, **Köyler İstatistiği 1945 Anket Sonuçları**, s.87.

yerlerde kurulmuş olduğu görülmektedir.⁴²⁶ Anlaşılacağı üzere Giresun'daki yerleşim yerleri ağırlıklı olarak engebeli ve kısmen de ormanlık arazide yoğunlaşmıştır. Köylerdeki evlerin yerleşim durumuna bakıldığında, 83 köyün toplu, 211 köyün dağınık, 148 köyün ise az dağınık bir görünüm arz ettiği görülmektedir. Evlerin genellikle toplu olduğu köylerin önemli bir kısmı, güneydeki ilçelerde bulunmaktadır.⁴²⁷

Köylerin bulunduğu yerlerin özellikleri, evlerin yapılışında kullanılan malzemelere de etki etmiştir. Örneğin orman kenarındaki yerleşim yerlerinde ahşap evler çoğunluktadır. Ancak genelde, evlerde kullanılan ana malzeme taş olmuştur.⁴²⁸ Evlerin damlarında kullanılan malzemeye göre köylerin sayısına baktığımızda, 312 köyde ağaç⁴²⁹, 25 köyde toprak, 25 köyde karışık malzemeler kullanılmıştır.⁴³⁰

Giresun ili arazisi, 20013 yılı itibarıyla 6.934 km²'lik yüzölçümü ile ülke topraklarının %8,9'una tekabül etmektedir.⁴³¹ Giresun arazinin kullanım alanlarına göre dağılımı; 48.155 hektar tarlalar, 76.314 hektarı sebzelik meyvelikler, 122.153 hektarı ormanlar, 196.735 hektarı ürün getirmeyen topraklar şeklindedir.⁴³² Bu verilere göre il arazisinin %25'i tarım arazisi, %34'ü orman ve fundalık alan, %18'i çayır ve mera ve %25'i tarım dışı arazilerden oluşmaktadır.⁴³³ Tarım alanlarının 2/3'si gibi büyük bir bölümü fındık bahçelerinden oluşmaktadır.⁴³⁴

⁴²⁶ **Köyler İstatistiği 1945 Anket Sonuçları**, s.90.

⁴²⁷ Aynı eser, s.98.

⁴²⁸ 1945 yılı itibarıyla, Giresun'da evlerin yapımında kullanılan malzemeye göre köylerin dağılımı; 45 köyde kerpiç, 57 köyde kereste, 10 köyde taş, 330 köyde karışık malzemeler şeklindedir. **Köyler İstatistiği 1945 Anket Sonuçları**, s.100.

⁴²⁹ Evlerin çatısının yapımında çatıları kapatmak için kullanılan ağaca "hartama" adı verilir. Ormanların korunması yönünde alınan kararlardan birisi de ormandan ağaç kesimine yönelik getirilen kısıtlamalar olmuş, çatı için kiremitin de pahalı olması nedeniyle kullanılamaması nedeniyle bu durum bölge halkının büyük sıkıntı yaşamasına neden olmuştur. **BCA**, Belge Nu: 490.01.656.189.1 s.74-81.

⁴³⁰ **Köyler İstatistiği 1945 Anket Sonuçları**, s.102.

⁴³¹ Şimşek, **a.g.e.**, s.2.

⁴³² Türkiye İstatistik Kurumu, **Zirai Bünye ve İstihsal 1946-1953**, Yay. No:351, Ankara, 1954, s.4.

⁴³³ Altınkaynak, **a.g.e.**, s.20.

⁴³⁴ **Ekonomik Rapor**, Giresun Ticaret ve Sanayi Odası Yay., Giresun, 1996, s.26.

B.2. ARAÇ, YOL VE ULAŞIM DURUMU:

Giresun, konum olarak Karadeniz Bölgesinin doğu kesiminde yer almaktadır. Karadeniz kıyısındaki illeri birbirine bağlayan bir karayolu üzerinde bulunan Giresun'da, karayolu bağlantıları, 19'uncu yüzyıla gelinceye kadar önemli bir değişiklik göstermemiş ve hemen hemen aynı kalmıştır. Bu dönemde yapılan yollar da ulaşım kapasitesini artırmaktan ziyade, geçişin zor olduğu bölgelerde geçitler açmak şeklinde, bir bakıma ıslah çalışmalarından ibaret kalmıştır. Eskiden olduğu gibi en önemli yol güzergâhı, İç Anadolu ile bağlantıyı da sağlayan Şebinkarahisar yolu olmuştur.⁴³⁵ Mevcut yollar, bölgenin karayolu ulaşımını sağlamada yetersiz kaldığından ulaşım ağırlıklı olarak deniz yolu ile sağlanmıştır.

B.2.1. ARAÇ DURUMU:

Giresun'da yıllara göre motorlu araç durumunu gösteren **Tablo-23** incelendiğinde, 1945 yılında il genelinde; 7 otomobil, 13 otobüs, 22 kamyon, 3 motosiklet, 11 bisiklet mevcut iken, 1960 yılında bu sayılar 90 otomobil, 134 otobüs, 347 kamyon, 12 motosiklet ve 18 bisiklet şeklinde gerçekleşmiştir. 15 yıllık zaman zarfında ilin nüfusu yaklaşık %14'lük bir artışla 283.626 kişiden 322.363 kişiye yükselirken, şehirdeki araç sayısı toplamı da on katın üzerinde bir artışla 56'dan 601'e yükselmiştir.⁴³⁶ Dönem itibarıyla mevcut araçların sayısı, taşıma kapasiteleri ve mevcut karayollarının durumu dikkate alındığında karayolu üzerinden yapılan taşımacılık hizmetlerinin çok kısıtlı bir seviyede kaldığını söylemek mümkündür.

⁴³⁵ Selahattin Tozlu, "Giresun Şehrinin Kara ve Deniz Ulaşımı", **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003, s.175.

⁴³⁶ **İstatistik Yıllığı 1942-1945**, s.487-489; **İstatistik Yıllığı 1949**, s.361; **İstatistik Yıllığı 1949**, s.361; **İstatistik Yıllığı 1950**, s.363; **İstatistik Yıllığı 1951**, s.417; **İstatistik Yıllığı 1952**, s.475; **İstatistik Yıllığı 1960-1962**, s.469.

YILLAR	OTOMOBİL	OTOBÜS	KAMYON	MOTOSİKLET	BİSİKLET
1945	7	13	22	3	11
1946	9	13	31	1	21
1947	13	14	52	-	27
1948	20	21	66	-	14
1949	18	24	74	1	15
1950	18	32	84	1	35
1951	18	46	101	-	24
1952	81	63	130	3	38
1953	89	79	165	12	61
1954	73	90	161	27	91
1955	102	108	216	22	103
1956	75	134	229	52	46
1957	74	119	217	52	46
1958	53	98	230	8	46
1959	69	119	277	13	12
1960	90	134	347	12	18

Tablo-23
Giresun'da Yıllara Göre Motorlu Araç Durumu

B.2.2. ŞEHİR İÇİ ULAŞIMI:

Giresun şehir merkezi, kıyı ile dağlar arasındaki dar bir alanda kurulmuş ve kentsel gelişimi ise doğu-batı istikametinde kıyıya paralel bir şekilde gerçekleştirmiştir. Şehrin bulunduğu yerin bu engebeli yapısı, şehir içi yolların da dar ve dolambaçlı bir şekilde yapılmasına neden olmuştur. Şehrin bütün kenar mahalleleri, hastaneler, mezarlıklar ve kale ile bağlantı yolları buna birer örnek teşkil etmektedir.⁴³⁷

Şehrin simgelerinden biri olan Giresun Kalesine giden yol aynı anda iki aracın geçişine imkân vermeyecek kadar dar yapılmıştır. Bu nedenle kaleye gidiş-geliş tek yönlü olarak yapılabilmektedir. 1947 yılında mevcut yolun otomobil

⁴³⁷ 1967 Giresun İl Yıllığı, s.95.

gececek hale getirilmesi maksadıyla genişletilmesi söz konusu olmuş, ancak vatandaşlar buna sert tepki göstermişlerdir. Bu tepkiler genellikle, yol genişletme çalışmaları sırasında tarihi birçok yapının da zarar göreceğinden kaynaklanmıştır.⁴³⁸

Sahil yolu olarak adlandırılan ve Karadeniz kıyısına paralel olarak Samsun'dan Trabzon'a kadar giden yolun Giresun şehir merkezinin içinden geçmesi nedeniyle, genellikle mağaza ve dükkânlar bu yola bağlanan Gazi Caddesi (*eski adıyla Yeniyol*) üzerinde kurulmuştur. Üzerinde sağlı sollu dükkânlar bulunan bu cadde bugün bile aynı şekilde canlılığını ve önemini korumaktadır.

Giresun şehir merkezinde bulunan mahalleler için genellikle şehir içi ulaşımda araç ihtiyacı duyulmamakla birlikte şehrin uzağında bulunan mahalleler ile hastane gibi yerler araç kullanmayı zorunlu kılmaktadır. Bu bakımdan bu gibi uzak yerler için belediyenin gözetiminde çalışan otobüs ve minibüsler faaliyet göstermiştir. Ancak genel olarak Giresun'un şehir merkezinde ve civar mahallelerinde araç olmadan da bir yerden bir yere yaya olarak gidip gelebilmek mümkündür.

B.2.3. ŞEHİRLERARASI KARAYOLU ULAŞIMI:

Giresun il merkezinin sahilde olan ilçeleriyle nispeten iyi bir karayolu bağlantısı bulunmaktadır. Giresun'a şehirlerarası ulaşım Karadeniz Sahil Yolu ve Şebinkarahisar üzerinden geçen İç Anadolu bağlantı yolları üzerinden sağlanmaktadır. İç Anadolu bağlantı yolu aynı zamanda Dereli, Şebinkarahisar ve Alucra ilçelerine bağlantıyı da sağlamaktadır. Bu yol, Aksu Deresinin vadisine paralel bir güzergâh izleyerek Eğribel Geçidini aşmakta ve Şebinkarahisar ve Alucra ilçelerine ulaşmaktadır.

⁴³⁸ 10 Nisan 1947 tarihli **Yeşil Giresun Gazetesi'**nde çıkan bir haberde bu konuya değinilerek, yol yapımına karşı çıkanlar eleştirilmiştir. "Ne kadar yazık" başlıklı haberde, "Kaleye çıkacak otomobil yoluna itiraz etmek düpedüz Giresun'un medeni güzellik ve refaha kavuşmasına engel olmayı istemektir." denilmiştir.

Giresun'un diğer iller ile bağlantısını sağlayan bu güzergâh, çok virajlı ve tek şeritli bir yol olması, kış aylarında kar, çığ ve tipi nedeniyle sık sık kapanması gibi nedenlerle çok işlek bir yol özelliği taşımamaktadır. Bu bakımdan yolcu trafiğinin yoğun olarak yapıldığı yer olan İstanbul'a gidiş-gelişlerde, daha ziyade denizyolu ulaşımı kullanılmıştır. 1950-1960 yılları arasındaki dönem itibarıyla yolların durumunu gösterir **Tablo-24** incelendiğinde, yıllara göre yaz kış geçit veren yol mesafelerinin artış gösterdiği görülmektedir.⁴³⁹

YILLAR	DEVLET YOLLARI		İL YOLLARI	
	Yaz Kış Geçit Veren	Hava Şartına Bağlı	Yaz Kış Geçit Veren	Hava Şartına Bağlı
1950	98	235	-	127
1951	94	239	-	165
1952	129	204	11	129
1953	182	151	11	129
1954	182	151	11	130
1955	173	158	80	71
1956	178	158	93	77
1957	257	170	79	91
1958	257	170	70	72
1959	257	170	72	70
1960	368	58	91	102

Tablo-24
Geçit Verip Vermediklerine Göre Devlet ve İl Yolları

Sahil yolu denize paralel olarak bir güzergâha sahip olduğundan dağlardan gelen akarsuların denize aktığı yerlerden geçiş için çok sayıda köprü yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Güzergâh üzerinde bulunan yolların durumunu gösterir **Tablo-25**'te görülmektedir.⁴⁴⁰

⁴³⁹ 1959 İstatistik Yıllığı, s.456; İstatistik Yıllığı 1960-1962, s.453

⁴⁴⁰ İstatistik Yıllığı 1948, s.504; İstatistik Yıllığı 1949, s.330; İstatistik Yıllığı 1952, s.464'deki bilgilerden derlenmiştir.

Yıllar	İyi Şose	Bozuk Şose	Toplam	Tesviyeler Köprülü	Tesviyeler Köprüsüz	Ham Yol	Toplam Yol	Genel Toplam
1945	35	171	205	115	54	121	290	495
1946	59	171	230	86	58	121	265	495
1947	59	174	239	82	53	121	156	495
1948	68	201	269	55	53	10	118	387

Tablo-25
Yollar ve Köprülerin Durumu

Giresun'dan diğer şehirlere düzenli olarak otobüs seferlerinin başlaması ancak 1945 yılından sonra mümkün olabilmiştir.⁴⁴¹ Öncesine ilişkin elimizde bilgi bulunmamasıyla birlikte, 1960'lı yıllardan itibaren Giresun'da, şehirlerarası otobüs taşımacılığı yapan firmalardan Ulusoy ve Süzer yazıhaneleriyle hizmet verirken, Koç, Varan, Kamil Koç, Gazanfer Bilge gibi otobüs firmaları da güzergâh üzerinde bulunması nedeniyle Giresun'a uğrayarak yolcu taşımacılığı yapmaktaydılar. Bütün bu otobüs firmaları tarafından bir günde çeşitli yönlere ortalama 30 otobüs seferi bulunmaktaydı.⁴⁴²

Bu yıllarda yapılan şehirlerarası yolcu taşımacılığı genellikle küçük otobüslerle yapılmakta, yolların elverişsizliği nedeniyle yolculuklar birkaç gün sürebilmekteydi. Bu bakımdan deniz ulaşımı karayolu ulaşımına nazaran daha çok tercih ediliyordu.

B.2.3.1. KARADENİZ SAHİL YOLU:

Türkiye genelinde olduğu gibi Giresun'da da ulaşım doğal şartların olumsuzluklarından oldukça etkilenmiştir. Özellikle yer şekilleri ve iklim özellikleri

⁴⁴¹ 19 Haziran 1946 tarihli *Yeşil Giresun Gazetesinde*, Giresun'dan İstanbul'a düzenli olarak otobüs seferlerinin başladığı belirtilmektedir.

⁴⁴² **1967 Giresun İl Yıllığı**, s.93.

ulaşım güzergâhlarının seçiminde belirgin rol oynamıştır.⁴⁴³ Giresun'un coğrafi konum olarak gelişmiş kentlere uzaklığına karşın, ulaşım imkânları bakımından oldukça yetersiz bir durumdadır. Hava ve demiryolu ulaşımının bulunmaması nedeniyle, ulaşım genellikle sahilten geçen devlet karayolu üzerinden sağlanmıştır. Ancak bu yolun kapasitesi ihtiyaa cevap vermediğinden zaman içinde birkaç kez genişletme çalışmaları yapılmak zorunda kalınmıştır.

Giresun'u Trabzon'a bağlayan karayolunun geçmişi 16'ncı yüzyıla kadar gitmektedir. Birinci Dünya Savaşında bu yolun Harşit Deresine kadar kısmı Ruslar tarafından ışlah edilmiştir. Keşap ile Espiye arasında ulaşımı olumsuz etkileyen Armelit mevkiindeki kayalıklar kırılarak, yol 1929 yılında hizmete açılmıştır.⁴⁴⁴

Samsun'dan başlayarak Hopa'ya kadar giden bu yolun üzerinde bulunan Giresun'un İç Anadolu'ya bağlantısı, Giresun Dağlarını aşarak şebinkarahisar'a bağlanan yol ile Zigana Geçidi'ni kullanarak Gümüşhane'ye bağlanan yol üzerinden sağlanmaktadır.⁴⁴⁵ Kıyı şeridinde ise yol yapımı için yeterli alanların olmaması nedeniyle dar bir şerit halinde geçen eski sahil yolu, uzun yıllar Giresun'un da içinde bulunduğu Karadeniz illerinde ulaşım ile ilgili ciddi sorunlar yaşanmasına neden olmuştur.⁴⁴⁶

Günümüzde Samsun'dan Hopa'ya kadar uzanan güzergâhın ilk temeli olarak gösterebileceğimiz yol, 1959 yılı sonunda ihale edilerek,⁴⁴⁷ 1960 yılında yapım çalışmalarına bařlanmıř⁴⁴⁸ ve 1965 yılında kullanıma açılmıştır.⁴⁴⁹ Ancak o günün

⁴⁴³ Fatma Emiroğlu Aydın, "1928-1940 Yılları Arasında Yeşilgiresun Gazetesi Haberlerine Göre Giresun'da Yol Faaliyetleri", **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003, s.286.

⁴⁴⁴ Emiroğlu Aydın, *a.g.m.*, s.288.

⁴⁴⁵ Harşit Vadisi içinden geçerek İç Anadolu'ya bağlantı yolları 1960'lı yıllardan sonra hizmete aılabilmiştir. **1967 Giresun İl Yıllığı**, s.118.

⁴⁴⁶ **Yerel Ekonomik Gelişme Programı, Öneri Aşamasına İlişkin Rapor YEGP 1998/7**, s.139.

⁴⁴⁷ **Karadeniz**, 14 Ekim 1959.

⁴⁴⁸ **İleri**, 30 Ocak 1960.

⁴⁴⁹ "*Giresun*", **Yurt Ansiklopedisi**, s.3156.

ihtiyaçları göz önüne alınarak yapılan yol zamanla artan karayolu trafiğinin yükünü karşılamakta yetersiz kalmıştır.⁴⁵⁰

Dağlar ve akarsular ile kesilen Ordu yolunu daha düzenli ve kullanılabilir hale getirebilmek için güzergâh üzerinde birçok köprü ve menfez inşaatı yapılmıştır. Yol üzerinde bulunan ahşap köprüler aşırı yağmurdan kaynaklanan seller nedeniyle zaman zaman yıkılarak yolun ulaşımına kapanmasına neden olmuştur. 1920'lerin sonunda yapılan çalışmalar ile açılan Giresun-Bulancak-Piraziz güzergâhında bile otomobil ile ulaşımında sorunlar yaşanmıştır.⁴⁵¹

Karadeniz bölgesini doğu batı hattında bağlayan Sahil Yolu, güzergâh üzerinde bulunan yerleşim merkezlerinin içinden geçmiştir. Samsun-Hopa arasındaki bu yol; Giresun il sınırları içinde, Piraziz'den başlayarak Bulancak, Giresun kent merkezi, Keşap, Espiye, Tirebolu, Görele ve Eynesil üzerinden Trabzon'a bağlanıyordu.⁴⁵² Keşap ile Espiye arasında kalan Armelit mevkiinde kıyıda iç kesimlere giren yol, özellikle büyük araçlar için oldukça tehlikeli bir durum arz ediyordu. Dar ve virajlı olan bu yolda sık sık kazalar meydana geliyor ve trafik oldukça yavaş ilerliyordu. 1955-1960 yılları arasında Giresun'da meydana gelen kazalar ve ölüm ve yaralanma istatistikleri **Tablo-26**'da görülmektedir. Tablodan da görüleceği üzere 1955 yılında meydana gelen 94 trafik kazası olayında zayıf oranı, 9 ölü 113 yaralı iken, 1960 yılında 111 trafik kazası olayında 19 ölüm, 107 yaralanma olayı meydana gelmiştir.⁴⁵³

⁴⁵⁰ Giresun ile Trabzon arasında kalan yol kullanım açısından çok elverişsiz bir durumdaydı. Dağlardan gelen ve denize dökülen Harşit ve Gelavera Derelerinde su seviyesi yükselmeye geçmek mümkün olmazdı. Bu nedenle suyun seviyesi düşünce geçilebilen bu yollarda arabaların motoru kapatılıp otobüsler çekilerek geçilirdi. Yolların bu durumu nedeniyle vapurlar daha çok kullanılırdı. Ancak Rusların kıyıya döşediği mayınlar nedeniyle bu şekilde yapılan yolculuklarda da, önden bir tekne giderek mayınların yerlerini gösterir vapur da bu şekilde ilerlerdi. Bu dönemde ilçelerden çıkıp Giresun'a gelmek bile bazen 1-2 günlük yolculuk yapmayı gerektiriyordu. **Mehmet Işık** ile görüşmeden. Ayrıca sahillerde sık sık mayın bulunmaktaydı. Bkz. **Karadeniz**, 04 Temmuz 1955.

⁴⁵¹ Emiroğlu Aydın, *a.g.m.*, s.288.

⁴⁵² Bu yolun Giresun ili dâhilinde kalan kısmı toplam 105 km.dir. Bkz. İltar, **a.g.e.**, s.18.

⁴⁵³ **İstatistik Yıllığı 1960-1962**, s.488.

Yıllar	Kaza Sayısı	Yaralı Sayısı	Ölü Sayısı
1955	94	113	9
1956	68	74	21
1957	72	133	32
1958	62	58	8
1959	96	88	10
1960	111	107	19

Tablo-26

1957-1960 Yılları Arasında Türkiye'de ve Giresun'da Ölüm Oranları

B.2.3.2. DERELİ - ŞEBİNKARAHİSAR - ALUCRA YOLU:

Giresun'un karayolu bağlantıları önemli bir gelişme ve değişme göstermeden 19'uncu yüzyıla kadar gelmiştir. Giresun'u Sivas ve Tokat'a bağlayan Şebinkarahisar güzergâhı eskiden beri önemli bir yol olarak kullanılmaya devam etmiştir.⁴⁵⁴ Şebinkarahisar, tarihi İpek Yolu üzerinde bulunması sayesinde ticarî önemini uzun yıllar korumuştur. Şehrin ticaret yolu üzerinde olması, muhtelif yerlerden tüccarların gelmesine ve bu sayede de ticaretin gelişmesine vesile olmuştur.⁴⁵⁵

Geçmiş çok eskilere dayanan Giresun-Şebinkarahisar yolunda 1926 yılına kadar sadece hayvanlarla ulaşım yapılabiliyordu. Hükümetin bu yolun bitirilmesi için tahsis ettiği para ile yol yapım çalışmaları hızlandırılarak 1926 yılında, ilk kez bir otomobil Şebinkarahisar'a gidip gelmiştir. Yolun güzergâhı; Giresun - Erimez Hanları - Gâvur Hendeği - Sipahiler Köprüsü - Despot Suyu - Kulakkaya - Süllü Köyü- İkisü - Tamdere - Asarcık - Tamzara'dan geçerek Şebinkarahisar'a ulaşmaktaydı. Ancak 1928'de yolun güzergâhı Dereli üzerinden geçecek şekilde Kümbet - Kanlıhan hattına kaydırılmıştır.⁴⁵⁶

⁴⁵⁴ Tozlu, a.g.m., s.175; Karaman, a.g.e., s.167.

⁴⁵⁵ Nazım Kuruca, "Yeşil Giresun Gazetesine Göre Şebinkarahisar Vilayetinin İktisadi Durumu (1923-1933)", *Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun*, Giresun, 2003, s.359.

⁴⁵⁶ Emiroğlu Aydın, a.g.m., s.287.

İç Anadolu'ya geçiş güzergâhında bulunan Dereli, Alucra ve Şebinkarahisar ilçeleri arasındaki yolun yetersiz olması nedeniyle yaz aylarında bile güçlükle sağlanan ulaşım kış aylarında tamamen kesilmekteydi.⁴⁵⁷ Bu durum gerek idare gerekse vatandaşlar için birçok sıkıntılar yaşanmasına neden olmuştur.⁴⁵⁸ Sivas Valisi Halil Rifat Paşa'nın Şebinkarahisar Mutasarrıfı iken 1883 yılında yaptırmış olduğu bu yol, 2 bin metrelik bir rakıma sahip olan Eğribel Geçidi bölgesinde kış aylarında sürekli bakım yapılarak ulaşımına açık tutulabilmekteydi.⁴⁵⁹ 1938 yılında Vali Feyyaz Boşut tarafından yapımına başlanan ve Dereli ilçesini Kümbet üzerinden Şebinkarahisar'a bağlaması planlanan yolun yapımı uzun zaman almış ve ancak 1944 yılında yol dönemin Valisi İbrahim Ethem Bozkurt tarafından hizmete açılmıştır.⁴⁶⁰ Dereli'den geçen ve Giresun Dağlarını 2 bin metrelik Şehitler Geçidini aşan 109 km.lik yol ile ilgili yapım çalışmalarına ise 1957 yılında başlanmıştır.⁴⁶¹ Ancak bu yolun yapımı çok yavaş ilerlemiş ve 1973 yılına gelindiğinde yolun 25 km.lik bir bölümünün yapımı ancak tamamlanabilmiştir.⁴⁶²

B.2.4. KÖY YOLLARI:

1960 yılı sonu itibarıyla Giresun'un tüm köylerine ulaşım imkânı sağlayan yolların toplam uzunluğu 1.566 km.ye ulaşmıştır. Yolu, köy yolu standartlarına uygun hale getirilen köy sayısının toplamı 30 olup, bunların toplam yol mesafesi ise 128 km.dir. Yolu bozuk olan toplam 76 köy bulunmakta ve bu tür yolların toplam uzunluğu 245 km.dir. Görüldüğü üzere 400'den fazla köy ve mahallesi bulunan Giresun ilinde, köylerden çok azında yol bulunuyordu. Üstelik genel olarak çok dağınık bir yerleşim yapısına sahip olan Giresun'da mevcut köy yolları da köyün

⁴⁵⁷ Bu mevsimde, işi olan vatandaşlar Ordu ve Trabzon üzerinden giden yolları kullanmak zorunda kalmaktaydı. **Mehmet Işık** ile görüşmeden. Ayrıca bkz. **Milliyet**, 3 Mayıs 1959.

⁴⁵⁸ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, s.312.

⁴⁵⁹ Bu durum günümüzde de devam etmektedir. Bu sorunu halledebilmek için Eğribel Geçidi'nin tünelle olarak açılan bir yoldan geçirilmesi de planlanmaktadır.

⁴⁶⁰ **Yeşil Giresun**, 20 Mayıs 1944.

⁴⁶¹ Günümüzde Giresun-Şebinkarahisar arasındaki ulaşım Kanlıhan güzergâhını kullanarak sağlanmaktadır. Şehitler Geçidi güzergâhındaki yol ham toprak olarak açık olmasına rağmen vatandaşlar tarafından pek tercih edilmemektedir.

⁴⁶² **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, s.312.

merkezine kadar geliyor, ancak çevre mahallelerine ulaşım imkânı vermiyordu.⁴⁶³

İlçe merkezi ile bağlı köylerinin yol bağlantı durumuna baktığımızda ilçe merkezi ile yalnız yaz mevsiminde açık olan 8 köyde toplam 2.629 kişinin yaşadığı görülmektedir. Her mevsimde yol irtibatı bulunan köy sayısı 427 olup buralarda yaşayan nüfus miktarı ise 245.083 kişidir.⁴⁶⁴

İlçe merkezlerine uzaklıklarına göre köylerin durumuna baktığımızda, 1946 yılı itibarıyla;

- 1-5 km mesafede bulunan 29 köyde 14.410 kişi,
- 6-10 km mesafede bulunan 59 köyde 36.665 kişi,
- 11-15 km mesafede bulunan 81 köyde 32.993 kişi,
- 16-20 km mesafede bulunan 58 köyde 34.106 kişi,
- 21-30 km mesafede bulunan 89 köyde 46.610 kişi,
- 31-40 km mesafede bulunan 76 köyde 41.020 kişi,
- 41-50 km mesafede bulunan 22 köyde 11.094 kişi,
- 51-60 km mesafede bulunan 11 köyde 5.398 kişi,
- 61 ve daha uzak mesafede bulunan 17 köyde 8.740 kişi yaşadığı

görülmektedir.⁴⁶⁵

Bu dönemde Giresun'da yaşayan nüfusun önemli bölümünün kırsal kesimde yaşamakta olduğu görülmektedir. Dolayısıyla halkın büyük bir bölümü yolun olmaması nedeniyle il ve ilçe merkezlerine yaya olarak gidip gelmek zorunda kalmıştır.

B.2.5. DENİZ YOLU ULAŞIMI:

Karayolu ile ulaşım imkânlarının yetersiz olması nedeniyle yük ve yolcu taşımacılığında deniz yolu ulaşımı yoğun bir şekilde kullanılmıştır.⁴⁶⁶ Karadeniz Bölgesindeki kıyı kentlerine uğrayarak yük ve yolcu taşıyan vapurlar çok geniş bir

⁴⁶³ 1967 Giresun İl Yıllığı, s.93.

⁴⁶⁴ Memurlar İstatistiği 31 Ocak 1946, s.128.

⁴⁶⁵ Aynı eser, s.132-133.

⁴⁶⁶ Milliyet, 11 Mayıs 1950.

bölgeye hizmet verdiğinden ihtiyacı karşılamakta yetersiz kalmıştır.⁴⁶⁷ Devlete ait vapurların yanında özel şirketlere ait vapurların da seferler düzenlemesine rağmen bu sorun çözüme kavuşturulamamıştır.

Karadeniz Bölgesinde ilk vapur seferlerinin başlaması 19'uncu yüzyılın birinci yarısına kadar gitmektedir. 1841 yılında Trabzon'a kadar gelen posta vapuru Giresun'a da uğrayarak aldığı yük ve yolcuları taşımıştır. Bunun dışındaki özel vapurlar ile yabancı vapurlar, bilhassa 1830 ile 1840'tan itibaren Karadeniz sahillerine sıkça gelmişlerdir. Bu tarihlerde İran ile ticarî ilişkileri artması ile birlikte özellikle İngiliz tüccarların mallarını taşıyan vapurlar bu hatta işlemeye başlamışlardır. İstanbul ile Trabzon arasındaki deniz seferlerinin, yelkenliler yerine buharlı vapurlarla yapılmaya başlaması vapur seferlerinin artmasında önemli rol oynamıştır.⁴⁶⁸

Giresun Limanının yapılmasından önceki dönemde, 1945 yılında limana giren gemi sayısı ve taşıdığı yük miktarına bakıldığında, limana 1.197 geminin giriş yaptığı ve 280.422 ton yük indirmiş oldukları görülmektedir.⁴⁶⁹ 1950 yılında ise Giresun'dan giden yolcu sayısının 13.387 kişi olduğu görülmektedir. Aynı dönemde 192 adet büyükbaş hayvan, 12.520 adet küçükbaş hayvan deniz yolu ile taşınmıştır. Giresun'a 10.191 kişi gelmiştir.⁴⁷⁰ Bu rakamlara göre yolcu taşımacılığının ağırlıklı olarak denizyolu üzerinden yapıldığını söylemek mümkündür.

Bu dönemde Karadeniz'de faaliyet gösteren yolcu vapurları genellikle Hopa'dan hareketle kıyıdaki limanlara uğrayarak İstanbul'a kadar gidiyorlardı. Dönüşte de aynı güzergâhı takip ediyorlardı. Ekspres diye bilinen vapurlarla hayvan nakli yapılmasına müsaade edilmediği için, bunlarla yolculuk yapmak diğerlerine oranla daha rahattı. Ancak Giresun'a uğrayan yolcu vapurlarının sayısı ihtiyacı karşılamakta yetersiz kalması nedeniyle, her hafta cumartesi günleri Giresun'a

⁴⁶⁷ Yolcu vapurları ile yapılan yolculuklarda insanlar üst üste yolculuk yapmak zorunda kalırlardı. Hayvan nakli yapılmasına müsaade edilen vapurlarda ise insan ve hayvanların kucak kucağa yolculuk yaptıkları olurdu. **İbrahim Aydın** ile görüşmeden.

⁴⁶⁸ Tozlu, *a.g.m.*, s.187.

⁴⁶⁹ **İstatistik Yıllığı 1942-1945**, s.522.

⁴⁷⁰ **İstatistik Yıllığı 1951**, s.454.

uğramak üzere ilave olarak bir “*Aralık Postası*” konulmuştur.⁴⁷¹ O döneme ilişkin uygulanan vapur tarifeleri ile ilgili bilgiler **Tablo-27** görülmektedir.⁴⁷²

Mevsim	Geliş Günleri	Geminin Adı	Güzergâhı
Kış	Haftada	Sürat Postası	İstanbul-Hopa Hopa-İstanbul
	Onbeş Günde	Ara Postası	İstanbul-Hopa Hopa-İstanbul
Yaz	Haftada	Sürat Postası	İstanbul-Hopa Hopa-İstanbul
	Haftada	Ara Postası	İstanbul-Hopa Hopa-İstanbul

Tablo-27
Deniz Yolu ile Ulaşımı Vapur Seferleri

B.2.5.1 GİRESUN LİMANI:

Giresun’da kalenin doğusunda kalan ve Gemilerçekeği olarak adlandırılan bölgede, çok eskiden beri doğal bir liman bulunmaktaydı.⁴⁷³ Bu liman uzun yıllar boyunca gemilere ve balıkçı teknelerine hizmet vermişti. Sivas, Tokat ve Erzincan gibi çevre illerden İstanbul’a gitmek isteyenler de, genellikle Giresun’dan vapurlarla gitmeyi tercih ettiklerinden yolcu trafiği oldukça yoğun olmuştur. Bundan dolayı Giresun Limanı, Karadeniz’in önemli limanlarından birisi konumuna gelmiştir.⁴⁷⁴ Ancak bu liman doğal bir liman olma özelliği taşımasına rağmen yapısal bakımdan ihtiyaçları karşılamaktan uzaktı. Bu nedenle tek parti yönetimi döneminde çok defa yeni bir liman yapılması gündeme gelmişse de herhangi bir sonuç alınamamıştı. Recep Peker Hükümeti Programında Giresun Limanının, indirme ve bindirme, yükleme ve boşaltma bakımından ihtiyaç duyulan iskele ve mendireklerin on yıl içinde bitirilmesi yer almasına rağmen, bu konuda somut bir gelişme kaydedilmemişti.⁴⁷⁵

⁴⁷¹ *Milliyet*, 4 Mayıs 1950.

⁴⁷² *1967 Giresun İl Yıllığı*, s.95.

⁴⁷³ Karaman, *a.g.m.*, s.167.

⁴⁷⁴ Gös.yer.

⁴⁷⁵ 1946-1947 Recep Peker Hükümeti Programı, **TBMMTD**, 14.08.1946, s.36.

DP iktidarı döneminde, Giresun'un liman ihtiyacını gidermek maksadıyla yeni bir liman yapılması konusu gündeme gelince, liman için yeni bir yer aranmış ve yeni limanın şimdiki yerinde yapılmasına karar verilmiştir.⁴⁷⁶ Liman yerinin seçiminde, dönemin DP Giresun Milletvekili olan Ahmet Hamdi Bozbağ'ın⁴⁷⁷ büyük etkisi olmuştur. Gemilerçekeği mevkiinin doğal bir liman olması nedeniyle, buranın genişletilerek liman olarak kullanılması daha uygun olmasına rağmen, şehrin batıya doğru gelişimine olanak sağlamak maksadıyla, limanın şimdiki yerinde yapılması kararı alınmıştır. Diğer yandan halk arasında Gemilerçekeği bölgesinde ikamet edenlerin genellikle CHP'ye oy vermiş olmasının da liman yerinin değiştirilmesinde etkili olduğu konuşulmuştur. Hatta seçilen yerde liman yapılmasının mümkün olmadığını düşünen birçok kişi Hükümetin kendi yandaşlarına kum, çimento, demir gibi inşaat malzemelerini dağıtmak maksadıyla böyle bir yöntem uyguladığını iddia etmiştir. Muhalefetin de bu konuyu sık sık gündeme getirmesi nedeniyle, Adnan Menderes, Taksim Meydanında yaptığı bir mitingde bu söylentilere dikkat çekmiş ve *“Giresun Limanı inşaatının tamamlanarak hizmete açıldığında, bu iddiaların sahiplerinin ne yapacağını merak ettiğini”* belirtmiştir.⁴⁷⁸

1954 yılına gelindiğinde Giresun limanı ihaleye çıkarılmış ve sözleşmesi imzalanmıştır.⁴⁷⁹ Limanın planına göre, esas mendireğin 850 metre, tali mendireğin 350 metre, rıhtımın ise 275 metre olması ön görülmüştür. Giresun ile birlikte Samsun, Mersin ve Alsancak liman inşaatları da ihaleye çıkarılmış ve inşaatlarına başlanmıştır.⁴⁸⁰

Giresun Limanının temel atma töreni dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar⁴⁸¹ ve Nafia Vekili Kemal Zeytinoglu'nun⁴⁸² katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bayar'ın

⁴⁷⁶ Günümüzde Giresun Limanı olarak kullanılan yer eskiden *“Yonca Limanı”* olarak bilinirdi.

⁴⁷⁷ DP Döneminde Giresun Milletvekili olarak görev yapmış olan Giresun'un önemli şahsiyetlerinden olan Sn. Ahmet Hamdi Bozbağ ile kendisinin yaşadığı İstanbul ilinde görüşme imkânları araştırılmış ancak sağlık sorunları nedeniyle kendisiyle görüşme fırsatı bulunamamıştır. Sağlık sorunları giderek artan Bozbağ, 23 Şubat 2012 tarihinde vefat etmiştir.

⁴⁷⁸ **Ayın Tarihi**, 28 Nisan 1954.

⁴⁷⁹ **Hamle**, 23 Eylül 1953.

⁴⁸⁰ **BCA**, Belge Nu:30. . 1.1.0/74.470. .9.

⁴⁸¹ Celal Bayar, 5 Kasım 1947'de konuşma yapmak üzere Giresun'a gelmiş ve aynı gece karayolu ile Bulancak ilçesine geçerek oradan vapurla hareket etmiştir. Gece karanlığında vapura binerken

tören için Trabzon üzerinden Giresun'a gelmesiyle temel atma töreni saat 16.00'da başlamıştır. Dönemin Giresun Belediye Reisi Azmi Gökse yaptığı konuşmada; *“Senelerden beri hayallerini süsleyen bir arzunun bugün hakikat sahasına intikal etmiş olmasından duydukları memnuniyeti dile getirmiş, tabiat şartları müsaade ettiği takdirde ancak İstanbul'a ve Zonguldak'a emek ihraç etmek keyfiyetinin artık tarihe karışacağını, yurdun her köşesinde olduğu gibi Giresun'a da hükümetin müşfik ve yapıcı elinin uzanmış olduğunu, bundan dolayı şehirlisi köylüsü bütün vatandaşların yüzlerinin güldüğünü söyledikten sonra limanı dâhile bağlayacak bir yolun da yapılması isteğinde bulunmuş ve Giresun iskelesinin bu şehre refah ve saadet getirecek mal ihraç edeceğini”* belirtmiştir.⁴⁸³

Daha sonra Nafia Vekili Kemal Zeytinoğlu yaptığı konuşmada, DP Hükümetinin limanlar ile ilgili yatırımları hakkında bilgiler verdikten sonra, yapımına başlanan Giresun Limanının, Trabzon Limanı ile Samsun Limanı arasında bir ara liman olarak hizmet ifa edeceğini ve Giresun'un hinterlandında mevcut bulunan potansiyel iktisadî değerleri kıymetlendirerek, büyük ölçüde inkişaf sağlayacağını belirtmiştir. Liman inşaatının 10 milyon liraya mal olması ve üç sene içinde tamamlanması öngörülmüştür.⁴⁸⁴

Konuşmaların ardından Belediye Meydanını dolduran binlerce Giresunlunun coşkun sevgi gösterileri arasında kürsüye çıkan Cumhurbaşkanı Celâl Bayar; Giresunluların fikirlerine tercüman olan Belediye Reisinin güzel sözlerini dinlediğini, Nafia Vekilinin izahatını da dikkatle takip ettiğini, kendisinin bunlara ilâve edecek bir şeyi bulunmadığını ve Giresunluların huzuruna çıkmaktan zevk duyduğunu belirten bir konuşma yapmıştır. Daha sonra hep birlikte Belediye

Bayar'ın da içinde bulunduğu kayak devrilmiş ve büyük bir kaza atlatılmıştır. Bu olay üzerine halk arasında, Bayar'ın iktidara geldiklerinde Giresun'a liman yaptıracaklarını söylediği rivayet edilmektedir. **İbrahim Aydın** ile görüşmeden. Ayrıca olayın haberi için bkz. **Yeşil Giresun**, 6 Kasım 1947.

⁴⁸² Kemal Zeytinoğlu DP Eskişehir Milletvekili olarak 19 ve 20.nci Hükümetlerde Bayındırlık Bakanı olarak görev yapmıştır. 17 Şubat 1959 tarihinde, Adnan Menderes'in de içinde bulunduğu uçağın Londra yakınlarında düşmesi sonucu meydana gelen kazada hayatını kaybetmiştir. Bkz. **TBMM Albümü, 1920-2010**, Cilt:2 (1950-1980), Haziran 2010, s.561.

⁴⁸³ **Ayn Tarihi**, 8 Ekim 1954.

⁴⁸⁴ **Ayn Tarihi**, 3 Aralık 1954.

Meydanına yaklaşık 150 metre mesafede bulunan temel atma mahalline gidilmiş ve Cumhurbaşkanı Bayar tarafından limanın temeli atılmıştır. Giresun limanının temel atma töreni vesilesiyle şehir baştanbaşa elektrikle donatılmış ve havaî fişek gösterileri yapılmıştır. Cumhurbaşkanı Celâl Bayar akşam saat 20.00'de Belediye tarafından verilen yemeğe katılmıştır.

Giresun Limanı, 27 Ocak 1954 tarihinde 7.436.000 TL bedelle Arı İnşaat şirketine ihale edilmiştir. Daha sonra limanın planında yapılan tadilat ile bu bedel 11.154.000 TL olarak belirlenmiştir. Sözleşmeye göre 1959 Mayıs ayında tamamlanması planlanan⁴⁸⁵ Giresun Limanı, açılışı birkaç kez ertelenerek 1959 yılının Eylül ayında hizmete girmiştir.⁴⁸⁶ Liman hizmete girdiği dönemde İzmir, İstanbul, Trabzon, Mersin ve Samsun limanlarından sonra ülkenin altıncı büyük ve önemli limanı haline gelmiştir.⁴⁸⁷ Yıllık ihracat ürünlerinin yüklenmesi bakımından Giresun limanı Karadeniz limanları arasında üçüncü sıraya yükselmiştir.⁴⁸⁸

Giresun Limanının 1959 yılında hizmete açılmasından sonraki sürece bakıldığında, 1960 yılı itibarıyla, Giresun'a 11.947 yolcu ile 14 büyükbaş hayvan ve 44.001 küçükbaş hayvan gelmiş olduğu görülmektedir. Limana gelen gemilerle 8.804 yolcu da şehre giriş yapmıştır. Yıl içerisinde limana 798 adet gemi gelmiş ve 1.073.340 ton yük indirilmiştir.⁴⁸⁹ 1960 yılı itibarıyla Giresun Limanından çıkan gemi sayısı ve taşıdığı yük miktarına bakıldığında, 797 geminin çıkış yaptığı, 1.076.204 ton yük yüklendiği, 13.467 yolcunun çıkış yaptığı ve toplam 1.383 hayvanın nakledildiği görülmektedir.⁴⁹⁰ Uluslararası deniz trafiği kapsamında; 1960 yılı itibarıyla Giresun Limanına gelen toplam 8 adet gemi ile 3.741 ton yük

⁴⁸⁵ **Hakikat**, 27 Temmuz 1959.

⁴⁸⁶ Limanın açılışı, aynı zamanda Denizcilik Günü olarak kutlanan 1 Temmuz 1959 tarihi olarak planlanmış ama inşaatın tamamlanamaması ve müteahhidin teslimi yapamaması nedeniyle açılış Eylül ayına ertelenmiştir. Bkz. **Hakikat**, 29 Haziran 1959 ve 27 Temmuz 1959.

⁴⁸⁷ Yalçın, **a.g.e.**, s.11.

⁴⁸⁸ Yalçın, **a.g.e.**, s.12.

⁴⁸⁹ **İstatistik Yıllığı 1960-1962**, s.498.

⁴⁹⁰ Aynı eser, s.502.

indirilmiştir.⁴⁹¹ Aynı yıl limandan çıkış yapan gemi sayısı 10 olup, toplam yük miktarı ise 10.979 tondur. Bu yükün 9.875 tonu limandan yüklenmiştir.⁴⁹²

Sonuç olarak büyük umutlarla yapılan Giresun limanından, liman için seçilen yerin uygun olmamasının da olumsuz etkisiyle beklenen verim alınamamıştır. Limanın ağzının *karayel*⁴⁹³ olarak bilinen rüzgâra açık olması, gemilerin karaya yaklaşması, yolcu/yük bindirip-indirmesi ile ilgili sıkıntılar yaşanmasına neden olmuştur.⁴⁹⁴ Hâlihazırda Giresun genelinde bulunan faal limanların bulunduğu yerler ve kapasiteleri ile ilgili bilgiler (EK-9)'daki tabloda görülmektedir.

B.2.6. HAVAYOLU ULAŞIMI:

Şehre yakın bölgede havaalanı için uygun arazinin olmaması ve yeterli yolcu kapasitesinin bulunmaması gibi nedenlerle Giresun'da havaalanı yapılmamıştır. Giresun'da havaalanı bulunmadığından dolayı bugün bile hava yolu ile ulaşım Trabzon ve Samsun illerindeki havaalanları vasıtasıyla yapılabilmektedir.⁴⁹⁵ Giresun'dan havayolu ile gidecek olanlar Samsun veya Trabzon'a servis araçları veya otobüslerle transfer edilmektedir.⁴⁹⁶

B.2.7. HABERLEŞME:

Türkiye genelinde olduğu gibi Giresun'da da haberleşme ile ilgili hizmetler yakın döneme kadar oldukça kısıtlı imkânlar ile yürütülmüştür. İl ve ilçe merkezlerine en yakın yerlerde bile zaman zaman ulaşım sorunları yaşanması

⁴⁹¹ İstatistik Yıllığı 1960-1962, s.506.

⁴⁹² Aynı eser, s.510.

⁴⁹³ *Karayel*, kuzeybatıdan esen soğuk ve kuru bir rüzgâr olup, Karadeniz'de oldukça etkilidir.

⁴⁹⁴ 1999 yılında yaşanan şiddetli fırtına sonucunda mendirek büyük dalgalar nedeniyle yıkılmış ve hayatını kaybedenler olmuştur. Dalgalardan oluşan hasarlar nedeniyle mendirek iki kez büyük onarım görmüştür.

⁴⁹⁵ 2011 yılı itibarıyla, Ordu ile Giresun arasında kalan bölgede, denize dolgu yapılmak suretiyle havaalanı inşaatı başlamış bulunmaktadır.

⁴⁹⁶ 1967 Giresun İl Yıllığı, s.95.

nedeniyle posta işlemlerinde gecikmelerle karşılaşmıştır.⁴⁹⁷ Giresun'da ilk telefon santrali, 1920'li yıllarda 100 aboneye hizmet verecek şekilde kurulmuştur. Zamanla hatların eskimesi ve santralin sürekli arıza vermesi nedeniyle, mevcut bu şebekenin ihtiyacı karşılayacak bir hale getirilmesi için Ulaştırma Bakanlığına başvuruda bulunulmuştur. Bunun üzerine hükümet tarafından Giresun'a 500 abonelik bir santral kurulmasının programa dâhil edildiği bildirilmiştir.⁴⁹⁸

1946 yılı istatistiklerine göre; ilçe ve bucak merkezlerindeki telefon bağlantısı durumuna baktığımızda, telefon irtibatı bulunmayan köy sayısı 385, buralarda yaşayan nüfus miktarı ise 206.629 kişidir. Telefon irtibatı olan köy sayısı ise 37 olup, buralarda 44.407 kişi yaşamaktadır.⁴⁹⁹ Giresun ve ilçelerinde, Türkiye genelinde olduğu gibi telefon ağı oldukça yetersiz bir durumdadır. Doğa şartlarının etkisiyle mevcut hatlarda da sık sık arızalar yaşandığından verimli bir telefon bağlantısı olduğunu söylemek mümkün değildir. Giresun'daki telefon santrallerinin kapasiteleri, telefon sayıları, şebekelerin tesis tarihleri **Tablo-28**'de görülmektedir.⁵⁰⁰

⁴⁹⁷ Bulancak ilçe merkezine en yakın olan yerlerden birisi olan Piraziz'de bile zaman zaman bu sorunlar yaşanmıştır. Piraziz'de posta işlerinin daha sağlıklı yürütülebilmesi maksadıyla müstakil bir posta ve telgraf idaresi açılması teklif edilmişse de bu talep uygun görülmemiştir. Bkz. **BCA**, Belge Nu:490.1.0.0./1569.383.5.

⁴⁹⁸ **BCA**, Belge Nu:490.1.0.0./1569.383.5.

⁴⁹⁹ **Memurlar İstatistiği 31 Ocak 1946**, s.130.

⁵⁰⁰ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yılığ**, s.89.

İlçe Adı	Santral Kapasitesi	Abone Sayısı			Tesis Tarihi
		Merkezde	Köylerde	Toplam	
Merkez	1010	1000	10	1010	1961
Alucra	70	60	3	63	1950
Bulancak	420	416	4	420	1936
Piraziz	110	45	2	47	1961
Derele	200	60	-	60	1958
Espiye	200	110	-	110	1957
Yağlıdere	50	41	-	41	1970
Eynesil	200	70	-	70	1960
Görece	250	191	14	205	1946
Çanakçı	50	10	-	10	1968
Keşap	200	90	1	91	1969
Karabulduk	50	10	-	10	1971
Ş.Karahisar	113	110	3	113	1955
Tirebolu	300	280	3	283	1946
Doğankent	50	10	-	10	1972

Tablo-28
Giresun İlindeki Telefon Durumu

B.3. GİRESUN'UN DEMOGRAFİK YAPISI:

20'nci yüzyılın başlarında Giresun'daki iktisadî ve sosyal faaliyetler nüfusta yaşanan değişimlerden oldukça etkilenmiştir. Cumhuriyetin kurulmasının ardından gerçekleştirilen nüfus mübadelesi neticesinde Giresun ve havalisine büyük oranda muhacirin geldiği ve bunun bölge ekonomisi üzerinde olumsuz etki yarattığı görülmektedir. Kayıtlara göre gelen ilk muhacir grubu 1.088 kişidir. Yine bu mübadele neticesinde Giresun'dan 623 Rum Yunanistan'a göç etmiştir.⁵⁰¹ Bu mübadele dışında, süreç içinde yaşanan göçler nedeniyle Giresun ili genelindeki gayrimüslim nüfus miktarı büyük ölçüde azalmıştır.

⁵⁰¹ Nazım Kuruca - Hüseyin Kara, "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'un İktisadi Durumu", Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Giresun, 2003, s.130.

Kent tarihi açısından bakıldığında, Giresun'da kentleşme olgusunun düzenli bir gelişim gösterdiği söylenebilir. Buna karşın, Türkiye'deki genel kentleşme düzeyinin altında bulunması ve 1950'li yıllardan sonra nüfusun sürekli göç vermeye başlaması Giresun'un gelişmesine olumsuz bir etki yapmıştır. Giresun'da göç hareketini durdurabilecek ve nüfusun il dışından ziyade, Giresun kentine yönelmesini sağlayacak ölçüde bir sanayileşmenin olmayışı, kentsel nüfusun gelişmesine engel olmuştur.⁵⁰² Nüfusun artış hızı genellikle Türkiye ve Karadeniz Bölgesi ortalamalarına paralel bir seyir izlemektedir. Giresun ve Türkiye'de yıllara göre doğum nispetlerinin yer aldığı **Tablo-29**'a bakıldığında Türkiye geneline uygun bir gelişim gösterdiği görülmektedir.⁵⁰³

Sayım Yılları	Giresun'da 0-4 Yaşındaki Nüfus	Giresun'da 15-44 Yaşındaki Kadın Nüfusu	Doğum Nispeti Giresun	Doğum Nispeti Türkiye
1935	53.252	53.080	1.003	786
1945	35.629	62.809	567	606
1950	43.162	66.681	647	668
1955	58.849	75.559	778	758
1960	69.505	76.585	907	762

*Tablo-29
Giresun ve Türkiye'de Doğum Oranları*

B.4. TARIM VE HAYVANCILIK FAALİYETLERİ:

Türkiye, 1950 yılında dokuz tarım bölgesine ayrılmıştır. Giresun da, Karadeniz Bölgesinde bulunan Gümüşhane, Kastamonu, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Trabzon ve Zonguldak ile birlikte 7'nci bölge içerisinde yer almıştır.⁵⁰⁴ Genel olarak Giresun'da tarım ve hayvancılık faaliyetlerine bakıldığında, klâsik anlayışın ötesine geçebilen, sektörel olarak büyük ölçekli herhangi bir işletmenin bulunmadığı görülmektedir. Bu duruma neden olan başlıca etken ise devletin bölgeye yeterli

⁵⁰² Bekdemir, "Giresun Kent Nüfusunun Gelişimi", s.111-114.

⁵⁰³ 1967 Giresun İl Yıllığı, s.103.

⁵⁰⁴ 1950 Ziraat Sayımı Neticeleri, s.V.

yatırım yapmamış olması ve özel sektör girişimlerinin de ihtiyacı karşılayacak seviyede olmamasıdır. Bununla birlikte hayvancılık faaliyetleri özellikle güney kesimde kalan ilçelerde kuzeye oranla daha ileri boyutlardadır. Bunun kuzeyde Karadeniz'e kıyısı bulunan ilçelerdeki mera ve otlakıye alanlarının nispeten yetersiz olmasından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Ekim alanı ve üretim miktarı itibarıyla il genelinde mısır hububatın başında gelmektedir. Mısır, kıyı bölgesinin yaygın bir ürünüdür. Hemen hemen her çiftçi ailesi arazisinin uygun bir bölümünü kendi tüketim ihtiyacını karşılamak maksadıyla mısır ekimi için ayırmıştır. Mısırın tanesi yemeklik sapı da hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Ancak bölge genelinde üretilen toplam mısır miktarı halkın kendi tüketim ihtiyacını karşılamaktan uzaktır.

Hububat ekim ve üretiminde mısırdan sonra buğday ve arpa gelmektedir. Alucra ve Şebinkarahisar ilçelerinde yetiştirilen arpa ve buğdayın tüketimden arta kalan bölümü satışa sunulmaktadır. İlin diğer ilçelerinde ara ürün olarak az miktarda arpa ve buğday yetiştirilmektedir.

Bakliyat arasında en fazla üretimi yapılan ise fasulyedir. İlin en çok fasulye yetiştirilen ilçeleri sırasıyla Görele, Merkez ilçe, Alucra ve Şebinkarahisar'dır. Mercimek ve nohut yalnızca Alucra ve Şebinkarahisar ilçelerinde yetiştirilmekte olup, üretim miktarı tüketimi karşılamaktan uzaktır. Giresun ilinde endüstri bitkisi olarak çay, patates, tütün, kenevir ve yumrulu bitkilerden sarımsak ve soğan yetiştirilmektedir.

B.4.1. TARIMSAL FAALİYETLER:

Giresun'da tarımsal faaliyetler ağırlıklı olarak fındık tarımı üzerinde yoğunlaşmıştır. Ancak tarıma elverişli toprakların kullanılması konusundaki hatalı birtakım uygulamalar nedeniyle tarımda da çok mesafe kat edilememiştir. Mülkiyet dağılımının eşitsizliği nedeniyle toprağı bulunmayan köylüler başkalarına ait toprağı işlemek durumunda kaldıklarından verimli bir üretim söz konusu olamamaktadır.

07 Nisan 1938 tarihli ve 2/8455 sayılı Kararname ile yürürlüğe giren “*Tevzi-i Arazi Talimatnamesi*” ve 17 Mart 1940 tarihli ve 2/14197 sayılı kararname ile yürürlüğe konan “*Toprak Tevzi Talimatnamesi*” gereğince kurulan komisyonlar eliyle, 1938–1943 yılları arasında, Giresun’daki muhtaç çiftçilere hazine malından toprak dağıtımı yapılmıştır. Bu kapsamda 12.781 aile bu dağıtımdan istifade ederek toprak sahibi olmuştur. Defterdarlık kaynaklarına göre dağıtımı yapılan arazi ile ilgili detaylı bilgi **Tablo-30**’da görülmektedir.⁵⁰⁵

İlçe adı	Parsel sayısı	Miktarı (dekar)	Köy Sayısı	Aile Sayısı
Merkez	871	5231	36	785
Alucra	-	-	-	-
Bulancak	1.192	15.302	40	5.967
Dereli	2.271	22.221	18	1.699
Espiye	1.027	12.723	21	1.002
Görece	191	3.681	5	191
Keşap	654	4.829	18	769
Ş.Karahisar	2.476	17.389	30	1.923
Tirebolu	439	2.397	18	445
Toplam	8.121	83.773	186	12.781

Tablo-30

1938–1943 yılları itibarıyla Topraksız Çiftçi Aileleri ve Dağıtılan Toprak Durumu

Bu dağıtımdan sonra, 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu gereğince, 1956 yılında, 3 ilçede toplam 157 aileyi kapsayacak şekilde yeni bir toprak dağıtımı yapılmıştır. Buna dair bilgiler **Tablo-31**’de görülmektedir. Alucra ilçesine diğer yerlere nazaran daha çok toprak dağıtımının yapıldığı dikkati çekmektedir.

⁵⁰⁵ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı, s.200.

İlçe Adı	Dağıtılan Arazinin		Yararlanan		Tahsisli Mera (Dekar)	Dağıtım Dışı Hazine Arazisi	
	Parsel Sayısı	Miktarı (Dekar)	Köy sayısı	Aile Sayısı		Parsel	Alan
Alucra	600	2.394	14	112	138.411	267	1.935
Dereli	-	-	3	-	95.526	-	-
Ş.Karahisar	231	3.639	3	45	34.815	-	-
Toplam	831	6.033	20	157	268.752	267	1.935

Tablo-31

1956 yılı itibarıyla Topraksız Çiftçi Aileleri ve Dağıtılan Toprak Durumu

Köylüyü topraklandırma çalışmaları kapsamında Alucra ilçesinin Çamoluk bucağına bağlı Kayacık Köyünde toprak tahsis edilen 73 hak sahibi aileden 59'unun kendilerine verilen toprakları kanunun amacına uygun kullanmadıkları tespit edildiğinden, haklarında dava açılmış ve daha önce tahsis edilen topraklar hazineye iade olunmuştur.

Maliye kayıtlarına göre, Giresun ilinde bulunan hazineye ait taşınmaz malların (10 dekardan fazla olan parsellerin) toplamı **Tablo-32**'de görülmektedir. Çizelgeden anlaşılacağı üzere hazineye ait taşınmaz malın en fazla olduğu yerler; Dereli, Bulancak, Keşap ve Şebinkarahisar ilçeleri sınırları içerisindedir.

İlçe Adı	Parsel Sayısı	Miktarı (Dekar)	Köy Sayısı
Merkez	33	630	9
Alucra	50	1.860	6
Bulancak	30	5.973	15
Dereli	21	8.383	7
Espiye	28	1.260	10
Eynesil	-	-	-
Görece	2	1.389	2
Keşap	184	4.017	8
Ş.Karahisar	390	3.192	16
Tirebolu	13	269	6
Toplam	751	26.973	79

Tablo-32

Dekardan Fazla Olan Parsellerin Durumu

Giresun'da ilk kez arazi tapulama ve şehir kadastro çalışmalarına 1952 yılında başlanmıştır. 1952-1972 yılları arasında yapılan tapulama ve kadastro çalışmalarının ilçelere göre dağılımı **Tablo-33**'de görülmektedir. Tabloda da görüldüğü gibi 338 köyden ancak 68'inde tapulama işlemleri tamamlanabilmiştir.⁵⁰⁶

İlçe Adı	İlçe Köy Sayısı	Tapulama Biten Köy ve Mahalle	Parsel Sayısı	Toplam (Dekar)	Hazineye Tespitli	
					Parsel sayısı	Arazi (Ha)
Merkez İlçe						
İlçe Merkezi		12	4644	10252	-	-
Köyler	53	40	38097	206174	207	1866
Alucra						
İlçe Merkezi		-	-	-	-	-
Köyler	73	10	6787	32962	66	91
Bulancak						
İlçe Merkezi		2	2558	12700	-	-
Köyler	61	-	-	-	-	-
Dereli						
İlçe Merkezi		1	1155	5425	25	217
Köyler	35	3	2834	14784	21	59
Espiye						
İlçe Merkezi		-	-	-	-	-
Köyler	48	2	1345	8980	2	1,5
Tirebolu						
İlçe Merkezi		-	-	-	-	-
Köyler	68	13	10119	67660	-	-
Toplam						
İlçe Merkezi		15	8357	28377	25	217
Köyler	338	68	58980	330560	296	2017,5

Tablo-33

1952-1972 Yılları İtibarıyla Tapulama ve Kadastro Çalışmaları

Anadolu'da da yaygın olan bir uygulama olan *yarıcılık usulü*⁵⁰⁷ toprak sahipleri tarafından Giresun'da da yoğun bir şekilde uygulanmaktadır. Fındık toplama sezonu başladığında kıyı kesimlerinde köye yakın yerlerde oturanlar hasat zamanı arazilerinin başına giderek ürünlerini kendileri toplamaktadırlar. Fındık bahçelerinin yarıcı usulüyle verilmesinde ve hisse tayininde arazinin ilçe merkezine mesafesi ve verim kabiliyeti etkili olmaktadır. Buna göre bakım, toplama ve ürünü mal sahibine götürme yarıcıya ait olmak üzere tahmincilerin tespit ettikleri üründen 1/4 ile 2/3 oranları arasında ayrılan bir miktar yarıcıya teslim edilmektedir.

⁵⁰⁶ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı, s.202.

⁵⁰⁷ Yarıcılık: Tarla bir taraftan, emek bir taraftan olmak üzere, tarla sahibi ile emek sahibi arasında yapılan emek tarla ortaklığıdır. bkz. **Türkçe Sözlük**, s.2136.

Karadeniz'e kıyısı olan bölgelerden Giresun Dağlarının zirvesine kadar olan arazide hububat ekimi için uygun arazi yok denecek kadar azdır. Bu bölgede fındık dışında genellikle mısır ekimi yapılmaktadır. 1960 yılı istatistiklerine göre Giresun'daki toplam traktör sayısına bakıldığında il genelinde sadece iki adet traktör bulunduğu, bunlardan da yalnız birinin çalışır durumda olduğu görülmektedir.⁵⁰⁸ Aynı tarihte Türkiye genelindeki traktör sayısı ise 42.136 adettir.⁵⁰⁹ Bu bakımdan klasik tarım arazisi bakımından Giresun'un oldukça fakir bir durumda olduğunu söylemek mümkündür. Giresun'un topoğrafik yapısına en uygun tarım ürünü fındık olmasına rağmen, mevcut fındık ağaçlarının önemli bir kısmının ekonomik yaşlarının üzerinde olması ve zirai mücadelenin gerektiği şekilde yapılamaması nedeniyle verim olması gerekenin altında kalmaktadır. Fındıktan sonra ikinci mahsul olarak mısır, buğday ve arpa gibi hububat yetiştirilmektedir. Bunlardan mısır sahil kesiminde, diğerleri iç bölgelerde yetiştirilerek halkın ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılmaktadır. Ayrıca hayvancılık, bağ-bahçe ve orman gelirleri de önemli yer tutmaktadır. Giresun il genelinin ilçelere göre arazi dağılımı (km² olarak) şu şekildedir.⁵¹⁰

- Merkez (317),
- Alucra (1618),
- Bulancak (808),
- Dereli (820),
- Espiye (463),
- Eynesil (51),
- Görele (390),
- Keşap (222),
- Şebinkarahisar (1378),
- Tirebolu (867).

İlin toplam tarım alanının % 19,9'lük bölümü sulanabilir tarım arazisi olup, bu alanın da ancak % 27,9'una tekabül eden bir alan sulanabilmektedir. Sulanan

⁵⁰⁸ **Traktör Anket Neticeleri 1960**, s.9.

⁵⁰⁹ Aynı eser, s.2

⁵¹⁰ **1967 Giresun İl Yıllığı**, s.65.

tarım arazisi, toplam tarım arazisinin % 5,5'i gibi küçük bir alanını oluşturmaktadır. Dolayısıyla topraktan elde edilen ürün son derece düşük kalmaktadır. Sulanabilen arazi miktarına bakıldığında, kuzeyde kalan kesimde iklimin getirdiği avantajlar nedeniyle sulama yapılmasını gerektirmeyen bir durum söz konusu iken güneyde kalan ilçelerdeki durum ise **Tablo-34**'de görülmektedir.⁵¹¹

İlçe Adı	Buğday	Arpa	Fiğ	Yonca Korunga	Sebze	Meyve	Toplam
Merkez İlçe	-	-	-	-	5	-	5
Alucra	400	160	15	1150	120	2210	4055
Ş.K.Hisar	600	260	25	1550	1025	8210	11670

Tablo-34
Hektar Olarak Sulanabilen Arazi Durumu

Giresun'da ekonomik ve sosyal yaşamı büyük ölçüde fındık tarımı yönlendirmektedir. Türkiye, Cumhuriyetin ilk yıllarında 60.000 hektar fındık ekim alanı ile dünyada ilk sırayı almıştır. Türkiye'yi, 17.186 hektar ile İspanya, 10.000 hektar ile İtalya izlemiştir.⁵¹² Fındık, Türkiye'nin her yerinde yetişmekle birlikte daha çok yağışlı ve bol güneşli ılıman bir iklime sahip olan Doğu Karadeniz'de 20-30 km genişliğinde ve bir şerit halinde uzanan bir sahada yetiştirilmektedir.⁵¹³ Türkiye içindeki fındık üretimi dikkate alındığında, Giresun fındık tarımının başkenti olarak adlandırılabilir.⁵¹⁴ Çünkü Giresun fındığı kalitesiyle dünya çapında isim yapmıştır. Giresun'daki fındıklık alanlar ülke genelinin % 17'sine, fındık üretimi ise ülke üretiminin % 20'sine tekabül etmektedir.⁵¹⁵

⁵¹¹ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı, s.203.

⁵¹² Kemal Peker, **Fındık Tarihi, Tarım, Kültür, Ticaret, İstihlak Bakımlarından**, Giresun, 1948, s.85.

⁵¹³ Tiğince Oktar, "*Fındık Üzerine Yazılan Bir Rapor ve Bu Raporun Düşündürdükleri*", **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003, s.13.

⁵¹⁴ Giresun'da Tarım Bakanlığına bağlı olarak Bahçe Kültürleri İstasyonu 1943 yılında kurulmuştur. Bu müessese daha sonra daha geniş çapta hizmet verebilmek için Fındık Araştırma Enstitüsü adını alarak hizmetlerine devam etmiştir. Karaibrahimoğlu, **a.g.e.**, s.116.

⁵¹⁵ Akın Yıldırım, **Bölgesel Ekonomik Gelişmelerde Yerel Basımın Rolü Üzerine Bir İnceleme: Ordu ve Giresun Kentleri Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2012, s.76.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Giresun'dan ihraç edilen malların büyük kısmını fındık başta olmak üzere ceviz, fasulye, mısır, yumurta, tuzlu hamsi oluşturmaktadır.⁵¹⁶ 1945-1955 yılları arasındaki dönemde, Giresun genelinde ekili alanların toplam miktarı 56.778 hektar olup, ürün türlerine göre ekim alanlarının dağılımı; buğday 17.422 hektar, arpa 9.865 hektar, çavdar 61 hektar, mısır 25.175 hektar, kaplıca 30 hektar, mahlût (karışık) 3.424 hektar şeklindedir.⁵¹⁷ Bu alanlardan 19.165 ton, arpa 12.825 ton, çavdar 774 ton, kaplıca 24 ton, mısır 25.175 ton, mahlût 3.424 ton olmak üzere toplam 61.387 ton hububat elde edilmiştir.⁵¹⁸

Bahse konu dönem içinde, bunlar dışında, 6.493 hektar yemeklik bakliyat, 4.175 hektar hayvan yemi olarak kullanılan bakliyat, 168 hektar tütün, 624 hektar patates, 960 hektar soğan, 280 hektar sarımsak ve 293 hektar susam ekimi yapılmıştır. Bu ekim alanlarından da, yaklaşık olarak 7.000 ton yemeklik bakliyat, 3.995 ton yemlik bakliyat, 4.404 ton tütün elde edilmiştir.⁵¹⁹

Tarlalarda yetişen önemli mahsuller bakımından köylere bakıldığında buğday yetiştirilen köy sayısı 58, çavdar yetiştirilen köy sayısı 37'dir. Mısır ekimi yapılan köy sayısı ise 316'dır. Buğday yetiştirilmesine uygun olmayan bölgelerde yaşayan halk genelde ekmek ihtiyacını mısırdan karşılamaktadır.⁵²⁰

Bölge arazisi fındık tarımı için çok uygun bir özellik taşımaktadır. 1948 yılı köy sayımı sonuçlarına göre Giresun genelinde 276 köyde fındık tarımı yapılabilmektedir.⁵²¹ Fındık, ekonomik açıdan da önemli bir tarım ürünüdür. Aynı zamanda Türkiye'nin tarımsal ihraç ürünleri arasında ilk sıralarda yer almakta ve tarım sektöründe en fazla döviz sağlayan ürünlerin başında gelmektedir.⁵²²

⁵¹⁶ Kuruca - Kara, *a.g.m.*, s.130.

⁵¹⁷ **Zirai Bünye ve İstihsal 1946-1953**, s.8.

⁵¹⁸ Aynı eser, s.9.

⁵¹⁹ Aynı eser, s.10.

⁵²⁰ **1948 Köy Sayımı Hülasa Sonuçları**, s.24

⁵²¹ Gös. yer.

⁵²² Giresun'da yetiştirilen fındığın dış piyasalara ilk kez 1869 yılında ihraç edildiği bilinmektedir. Bkz. Yalçın, *a.g.e.*, s.17.

Karadeniz Bölgesi'nin dağlık ve heyelana elverişli yapısı dolayısıyla başka bir tarım ürünü yetiştirilememesi⁵²³ ve büyük fabrikaların kurulacağı geniş düz arazilerin olmayışı fındığa daha fazla önem verilmesini bir bakıma zorunlu kılmıştır.⁵²⁴ Fındığın temel üretim bölgesi, Doğu Karadeniz Bölgesi olmakla birlikte, zamanla üretim bölgesi daha batıya ve iç kesimlere doğru genişlemiştir. Yine de en fazla ve en kaliteli fındık üretimi Doğu Karadeniz Bölgesi'nde olmaktadır. Kaliteli fındık esas olarak Ordu'nun Ünye ilçesi ile Trabzon'un Akçaabat ilçeleri arasında kalan kısımda yetişmektedir.⁵²⁵

Fındık ülkemizde 30 civarında ilde üretilmektedir. Bu illerin büyük çoğunluğu Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yer almaktadır. Bu sebeple bu bölge ekonomisinin ana hatlarını fındık tarımı belirlemektedir. Doğu Karadeniz Bölgesi genelinde yaklaşık 400 bin aile 560 bin hektar dolayındaki alanda fındık üretimiyle uğraşmakta ve fındık tarımı yaklaşık 2 milyon kişinin geçimini sağlamaktadır. Böyle olunca fındık, yaşamın her alanında bölge insanının kültürünün bir parçası haline gelmiştir.⁵²⁶

Karadeniz Bölgesi'nde tarım alanlarının 2/3 gibi büyük bir bölümü fındık bahçelerinden oluşmaktadır. 1939 yılında Türkiye genelinde 164.578 adet olan fındık ağacından 107.147 ton fındık elde edilmiştir. Fındık ağacı sayısı 1945 yılına 159.878 adede, elde edilen fındık miktarı da 52.490 tona düşmüştür. 1950 yılında ağaç sayısı 127.531'e gerilemiş ve elde edilen fındık miktarı da 26.057 tona düşmüştür. 1955 yılında ağaç sayısı 147.357'ye yükselmiş, fındık üretimi ise 52.629 tona yükselmiştir. 1960 yılında ise ağaç sayısı 161.005'e yükselirken elde edilen fındık

⁵²³ Bölgede halkın en önemli geçim kaynağı olan fındık üretiminde yaşanan istikrarsızlıklar nedeniyle başka bir ürünün yetiştirilmesi konusu, fındık üzerine yazdığı kitaplar ile bilinen Kemal Peker tarafından da sık sık dile getirilmiştir. Bkz. **Yeşil Gireson**, 21 Ekim 1944.

⁵²⁴ Vorley Harris de, Giresun ilinde yetişen ürünler ile nerelerde hangi ürünlerin ziraatının yapıldığı hakkında bilgiler vermektedir. Harris notlarında; ziraatın en iyi yapıldığı yerlerin Alucra ve Şebinkarahisar ilçeleri olduğunu, bu iki ilçede arpa, buğday ve yulaf yetiştirildiğini ve toplam 25.865 hektarlık alanda tarım yapıldığını, mısırın çoğunlukla sahil kenarındaki ilçelerde yetiştirilmekte olduğunu, ancak küçük koçanlı mısırların Alucra'da çok dar bir alanda yetiştirildiğini belirtmektedir. Bkz. Yalçınkaya, *a.g.m.*, s.118.

⁵²⁵ Bu bölgede yetişen fındık "*Giresun Kalite*" olarak adlandırılmakta ve en değerli fındık çeşidini oluşturmaktadır.

⁵²⁶ Ali Göreci, **Fındık Kültürü**, Ankara, 2004, s.23.

miktarı da 58.470 tona çıkmıştır. Yıllara göre farklılıklar gösteren ürün miktarının belli bir doğrultuda gitmemesinin başlıca nedeni fındık tarımının hava şartlarından doğrudan etkilenmesidir. Ürün henüz ağaçtayken don olması alınan mahsulün miktarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Giresun'da fındık tarımından yeterli miktarda ürün alınamadığı dönemlerde halkın yaşadığı geçim sıkıntısını gidermek konusunda bugün bile bir çözüm bulunamamış olması ilginç bir durumdur.⁵²⁷ Ancak 1940'lı yıllardaki yaşam standartları dikkate alındığında, zaman zaman halkın karnını doyuracak ekmek bile bulamadığını söylemek mümkündür. O dönemin geçim standartları ile ilgili bir örnek vermek gerekirse; 1950'li yılların başında fındık üreticisi bir kişinin, bir dekar fındık bahçesinden ortalama 40 kg. fındık elde ettiği varsayıldığında, bu fındığın da kilogramı 100 kuruştan satıldığında, bu kişi 40 TL para kazanabiliyordu. Bu hesaba göre aynı kişinin ihtiyacı olan bir yıllık ekmeçlik mısırı alabilmesi için 256 TL'ye ihtiyacı vardı. Bu parayı kazanması için bu kişinin 6,5 dekar fındık bahçesine ihtiyacı olacaktı ki, bu zamanda, her aileye bunun yarısı kadar bir arazi bile düşmemekteydi.⁵²⁸ Diğer yandan fındık tarımıyla uğraşanların yeterli tarım bilgisine sahip olmaması, yanlış budama ve gübreleme gibi nedenlerle üretim miktarı olması gerekenin altında gerçekleşiyordu. Halk için bu kadar hayati öneme sahip olan fındık tarımı, geçmişten gelen tecrübeler ışığında geleneksel yöntemlerle yapıyordu. Dolayısıyla bu durum verimi azaltmaktaydı.⁵²⁹ Fındık tarımının daha bilimsel yol ve yöntemlerle yapılabilmesi için 1943 yılında kurulan Bahçe Kùltürleri İstasyonu

⁵²⁷ Giresun'a 1948 yılının başlarında atanan vali B. Orhan Güvenç, Yeşil Giresun Gazetesine verdiği beyanatta; "Giresun'da ileri ve anlayışlı bir muhit bulduğu için memnun olduğunu, ancak Giresun'da tek mahsule dayalı bir ekonominin mahzurlu ve tehlikeli olduğunu" belirtmektedir. Ancak yıllar boyunca idareciler bu sorunu iyi teşhis etmelerine rağmen bugüne kadar kalıcı bir çözüm bulunamamıştır. Bkz. **Yeşil Giresun**, 01 Mart 1948.

⁵²⁸ Zihni Derin, **Doğu Karadeniz'i Kalkındırılım**, Trabzon İlini Kalkındırma Cemiyeti Neşriyatı, Ankara, 1952, s.46.

⁵²⁹ Önder Duman, "CHP Teftiş Raporlarına Göre Giresun'un Sosyo Ekonomik ve Kültürel Durumu", **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu (09-11 Ekim 2008)**, Cilt: II, Ankara, 2009, s.124.

görülen lüzum üzerine Fındık Araştırma Enstitüsüne dönüştürülerek bu alanda faaliyet göstermeye başlamıştır.⁵³⁰

Fındık tarımında kullanılan bilimsel yol ve yöntemlerin yaygınlaşmasıyla eskiye oranla alınan ürün miktarı ciddi oranda artış göstermiştir. Zamanla yeni ekim alanlarının etkisiyle ortaya çıkan genç fındık ağaçlarının sayıca artması, devlet tarafından sağlanan destekleme politikalarıyla verimli taban arazilerinin üretime açılması ve fındık tarımında gübre kullanımının 1960'lardan itibaren yaygınlaşması ile elde edilen ürün miktarı da artmıştır.

Giresun kırsal kesiminde günlük tüketimde genellikle mısır ekmeği kullanılmaktadır. Ancak Giresun'da yetiştirilen mısırın tüketimi karşılayamaması nedeniyle, tüketimin %70'i dışarıdan satın alınmak durumunda kalmıştır. Bu durum normal şartlarda, yani fındık sezonunda normal ürün elde edilmesi halinde bile çok ciddi problemler yaşanmasına yol açıyordu. Fındık üretiminin verimsiz olduğu yıllarda ise halk temel besin maddesi olan mısır ihtiyacını karşılamakta ciddi sorunlar yaşamıştır. Harris de, mısırın 32.000 hektardan fazla bir alanda ekiminin yapıldığını, ancak bu alandan elde edilen ürünün, nüfusun sadece %30'unun ihtiyacına cevap verebildiğini belirtmektedir.⁵³¹

İkinci Dünya Savaşı sırasında fındığın en büyük alıcısı olan Almanya ve diğer ülkelerin savaş sebebiyle fındık ithalini kesmeleri nedeniyle fiyatlarda büyük düşüşler yaşanmıştır. Özellikle savaşın son yıllarında fiyatı daha da düşen fındık avans usulüyle 35 kuruştan alınmıştır. Oysa bu dönemde fındığın üreticiye maliyeti 25 kuruşun altına düşmemekte idi.⁵³² Geçimini fındıkla sağlayan Giresun halkı fındık fiyatlarında yaşanan bu istikrarsızlıklar nedeniyle ciddi anlamda geçim sıkıntısı yaşamıştır. Hatta bu dönemde fındıktan yağ çıkarılması da pek ekonomik

⁵³⁰ Giresun'da Tarım Bakanlığına bağlı olarak Bahçe Kültürleri İstasyonu 1943 yılında kurulmuştur. Bu müessese daha sonra daha geniş çapta hizmet verebilmek için Fındık Araştırma Enstitüsü halini almıştır. Bkz. Karabrahimoğlu, **a.g.e.**, s.116.

⁵³¹ Yalçinkaya, *a.g.m.*, s.118.

⁵³² **Yeşil Gireson**, 09 Eylül 1944.

olmadığından, bundan da vazgeçilmiştir. Bu süreçte halk Ziraat Bankasına ciddi miktarlarda borçlanmak zorunda kalmıştır.

Vorley Harris de; ürünün az olduğu yıllarda Giresun'da hayatın felce uğradığını, böyle felaketli dönemlerde hükümetlerin duruma müdahale ederek halka krediler verilmesi yoluna gidildiğini, fındık dışında alternatif ürünlerin yetiştirilmesi için Tarım Komisyonu tarafından Giresun'da araştırmalar yaptırıldığını, ayrıca Giresun'a gelen dönemin Tarım Bakanı da burada çay, zeytin ve meyvecilik üzerinde çalışmalar yapılabileceğini belirttiğini söylemektedir. Harris, Giresun'da ekonomik bakımından yaşanan sıkıntılardan kaynaklanan nedenlerle önemli sayıda erkek nüfusun çalışmak için göç etmek zorunda kaldığını da belirtmektedir. Giresun tarım üretiminin %80 oranla fındığa dayalı olması ve bu yüzden bazı yıllarda halkın çok büyük sıkıntılar yaşamasına dikkati çeken Harris, iki dünya savaşı arasında bir kilo fındıkla 7 kg şeker veya 4 kg mısır veya 3 kg pirinç alınarak ev ihtiyaçları karşılanırken, şimdi şeker ve pirincin de fındığa göre daha pahalı olduğunu belirtmektedir. Harris'e göre; Giresun'da küçük ölçekli sanayinin gelişmesi için Ticaret Bakanlığı, süt sanayi ve özellikle de peynir ve tereyağı üretimi, toprağın ve iklimin uygun olduğu yerlerde dut ağacı yetiştirilerek ipekçiliğin geliştirilmesi ve mahalli balık sanayine önem verilmesini amaçlıyordu. Harris devletin bu teşebbüslerine karşın, yerel halkın sermayelerini bu işlere aktarmakta isteksiz olduklarını da gözlemlediğini belirtmektedir.⁵³³

Halkın yegâne geçim kaynağı olması nedeniyle fındık fiyatlarının önemi çok büyüktü. Öyle ki, elde edilen ürününün az veya çok oluşu veya fiyatının çok yüksek ya da düşük olması halkın yaşayışında önemli etkilerde bulunur ve hemen hissedilirdi.⁵³⁴ Her sene fındık sezonunun başlamasıyla Giresun'da en önemli gündem maddesi fındık fiyatlarının ne olacağı sorusunun üzerinde yoğunlaşırdı. Gazetelerde bu konuyla ilgili yazılar çıkar, olması gereken fiyatın üzerinde durulurdu.⁵³⁵

⁵³³ Yalçınkaya, *a.g.m.*, s.116.

⁵³⁴ Bkz. Yalçın, *a.g.e.*, s.7.

⁵³⁵ **Yeşil Giresun**, 2 Mayıs 1958.

1941-1950 yılları itibarıyla Giresun kalite fındık fiyatlarını gösterir **Tablo-35** incelendiğinde genelde yıllara sâri olarak fiyatların artma eğilimi içinde oldukları görülmektedir.⁵³⁶

Cinsi	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950
K.Fındık	28.06	41.13	46.46	35.12	43.00	-	84	62.80	68	70
İç Fındık	66.21	91.00	96.28	86.25	118	198	188	170.50	153.60	175

Tablo-35

1941-1950 Yılları İtibarıyla Giresun Kalite Fındık Fiyatları

Çay Üretimi:

Giresun ve çevresinde tek mahsule dayalı tarımsal faaliyetlerin bölge ekonomisinin gelişimine olumsuz etkileri nedeniyle bölgede çay üretimi teşvik edilmiştir. Bu kapsamda, 1940 yılında çıkarılan 3788 sayılı kanunla çay üretiminin Rize, Artvin, Trabzon, Giresun ve Ordu illerinde 300.000 dekarlık bir sahada yapılması esası getirilmiştir. Giresun ilinde çay yetiştiriciliği ilk kez 1953 yılında, 23 çiftçi ailesinin birer dekarlık arazileri üzerinde deneme mahiyetinde başlatılmıştır. 1954 yılında deneme çaylığı sayısı 68'e çıkarılmıştır. Bu çaylıklar 1955 yılı yazında Tarım Bakanlığı uzmanlarınca incelenmiş ve verilen olumlu rapor üzerine Giresun ili 6754 sayılı kanun gereğince çay ekimi alanına alınmış ve 1956 yılı ilkbaharından itibaren çay ziraatına başlanmıştır.⁵³⁷ Giresun'da çay üreticisi olmak üzere 1000'den fazla köylünün müracaat etmesi nedeniyle,⁵³⁸ daha önce 1.500 dekar olarak belirlenen kontenjan 20.000 dekara çıkarılmıştır.⁵³⁹

Çay Yönetmeliğine dayanılarak çay üretimi konusunda Giresun Zirai Araştırma Enstitüsü'ne görev verilmiş ve enstitüye bağlı olarak ilçelerde birer Çay Bölge Memurluğu kurulmuştur. Çay Bölge Memurlukları emrine de köylerde çalışmak üzere yeterli sayıda çay ustaları verilmiştir. Bu suretle üretilen çayın

⁵³⁶ **İstatistik Yıllığı 1951**, s.296.

⁵³⁷ **Karadeniz**, 19 Ekim 1955.

⁵³⁸ **Karadeniz**, 27 Ocak 1956.

⁵³⁹ Gazetelerde Ekim-1955 ayı içerisinde çay ekiminin başlayacağı belirtilmesine rağmen 1956 yılı itibarıyla çay ekimine başlanmıştır. Bkz. **Hakikat**, 19 Ekim 1955.

işlenmesi Gümrük ve Tekel Bakanlığına bırakılmıştır. Deneme çay bahçeleri ile 1956 yılında oluşturulan çaylıklardan ilk ürün 1959 yılında alınmıştır. **Tablo-36** incelendiğinde Giresun ilinde çay üretiminin 210 köyde yapıldığı ve nüfusun önemli bir bölümünün bu işle iştigal etmeye başladığı görülmektedir.⁵⁴⁰

İlçe Adı	Çay Üreten Köy Sayısı	Çiftçi Sayısı	Taahhütlü Alan (Ha)	Dikim Alanı (Ha)	Üretim (Ton)
Merkez	45	2.283	397	94	55
Bulancak	16	593	98	38	19
Espiye	20	1.026	181	164	103
Eynesil	11	2.015	387	530	539
Görece	40	1.670	199	163	88
Keşap	39	1.313	185	125	98
Tirebolu	39	2.819	432	403	335
Toplam	210	11.719	1.879	1.517	1.237

*Tablo-36
Giresun İli Çay Dikimi ve Üretimi*

Giresun'da çay üreticiliği fındık dışında yeni bir ürünün yetiştirilmesi bakımından önemli bir gelişmedir. Zamanla nüfusun istihdamı için önemli bir faaliyet kolu olan çay üreticiliği, bölgede kurulan fabrikalarla alternatif iş imkânlarının yaratılmasına da katkı sağlamıştır.

Buğday Üretimi:

Giresun arazisinin özellikleri itibarıyla ilin kuzey kesiminde klasik tarım yapma imkânı neredeyse yok denecek kadar azdır. Giresun'da 1946-1950 yılları itibarıyla buğday üretimine ilişkin istatistikî bilgiler **Tablo-37**'de görülmektedir.⁵⁴¹

⁵⁴⁰ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı, s.189.

⁵⁴¹ İstatistik Yıllığı 1951, s.234.

1946		1947		1948		1949		1950	
Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)
7	29	7	30	7	32	3	38	10	33

Tablo-37

Buğday İstihali ve Çiftçinin Eline Geçen Ortalama Fiyatlar

Tablo incelendiğinde de görüldüğü gibi nüfus ile karşılaştırıldığında elde edilen ürün miktarı son derece yetersiz durumdadır. Elde edilen buğday miktarı il nüfusuna oranlandığında, tüketimi karşılamaktan uzakta olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Giresun mevcut arazi yapısıyla buğday üretimi için elverişli olmadığından halkın büyük bir bölümü tarafından genellikle mısır unu tüketilmektedir.

Arpa Üretimi:

Buğday üretiminde olduğu gibi arpa üretimi için de arazi uygun özellikleri taşımamaktadır. Giresun'da 1946-1950 yılları itibarıyla arpa üretimine ilişkin istatistikî bilgiler **Tablo-38**'de görülmektedir.⁵⁴² Genelde hayvancılık sektöründe yem olarak kullanılan arpa, Şebinkarahisar ve Alucra bölgelerindeki hayvancılık ile ilgili ihtiyacı karşılamaya yönelik olarak yapılmaktadır. Giresun ve ilçelerinde arpanın malt olarak kullanıldığı sanayi türü bulunmamaktadır.

1946		1947		1948		1949		1950	
Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)
5	20.50	4	19.75	4	24	2	27.60	5	24

Tablo-38

Arpa İstihali ve Çiftçinin Eline Geçen Ortalama Fiyatlar

⁵⁴² İstatistik Yıllığı 1951, s.235.

Mısır Üretimi:

Karadeniz Bölgesinin genelinde olduğu gibi Giresun'da da mısır temel besin maddelerinin başında gelmektedir. Ekmek için genellikle mısır unu kullanılması nedeniyle mısırdan elde edilen ürün miktarı büyük önem taşımaktadır. Giresun'da 1946-1950 yılları itibarıyla mısır üretimine ilişkin istatistikî bilgiler **Tablo-39**'da görülmektedir.⁵⁴³ Mısırın hemen hemen tamamı kuzey kesimlerinde kalan bölgelerde yetiştirilmektedir. Üreticiler kendi tüketim ihtiyacını karşıladıktan sonra fazlasını pazarlarda satışa sunmaktadırlar. Ancak il nüfusu ile oranlandığında elde edilen ürün miktarı ihtiyacı karşılamaktan uzak kalmaktadır.

1946		1947		1948		1949		1950	
Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)
16.000	31.50	16.440	22.62	15.500	28	12.870	26	13.500	22.60

Tablo-39

Mısır İstihali ve Çiftçinin Eline Geçen Ortalama Fiyatlar

Fasulye Üretimi:

Fazla taşlı ve çakıllı topraklar dışında her tür toprakta rahatça yetişebilen fasulye su tutma kapasitesi yüksek topraklarda daha iyi sonuç vermektedir. Bu bakımdan Görele, İl Merkez ve Alucra bölgelerinde fasulye üretimi diğer bölgelere nazaran daha fazladır. Elde edilen mahsul genellikle halkın kendi ihtiyacını karşılamaya küçük bir miktarının da satılabilmesine yetecek kadardır. 1946-1950 yılları itibarıyla fasulye üretimine ilişkin istatistikî bilgiler **Tablo-40**'da görülmektedir.⁵⁴⁴

⁵⁴³ İstatistik Yıllığı 1951, s.236.

⁵⁴⁴ Aynı eser, s.238.

1946		1947		1948		1949		1950	
Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)
300	36.50	320	57.50	450	50	296	45	300	32.50

Tablo-40

Fasulye İstihali ve Çiftçinin Eline Geçen Ortalama Fiyatlar

Patates Üretimi:

Taban suyu yüksek ve çorak topraklarda patates tarımı yapılamadığından genellikle güneyde kalan uygun tarım arazisinde patates tarımı yapılabilmektedir. Bu bölgede elde edilen ürün de oldukça azdır. Giresun'da 1946-1950 yılları itibarıyla patates üretimine ilişkin istatistikî bilgiler **Tablo-41**'de görülmektedir.⁵⁴⁵

1946		1947		1948		1949		1950	
Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)	Üretim (Ton)	Fiyat (Kilo)
900	17.30	880	16.13	950	19	955	16.60	960	15.75

Tablo-41

Patates İstihali ve Çiftçinin Eline Geçen Ortalama Fiyatlar

Tütün Üretimi:

Giresun'da tütün üretimi ağırlıklı olarak Şebinkarahisar bölgesinde yapılmaktadır. Ancak buradan elde edilen ürün miktarı da çok ciddi bir gelir elde edilmesine imkân vermemektedir. 1946-1950 yılları itibarıyla tütün üretimine ilişkin istatistikî bilgiler **Tablo-42**'de görülmektedir.⁵⁴⁶

1946	1947	1948	1949	1950
-	-	-	0.2	0.1

Tablo-42

Tütün İstihali (Ton)

⁵⁴⁵ gös.yer.

⁵⁴⁶ gös.yer.

B.4.2. HAYVANCILIK:

İnsanlar genelde, ancak kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak hayvancılıkla uğraşmaktadırlar.⁵⁴⁷ Giresun'da genellikle Dereli, Alucra ve Şebinkarahisar ilçelerinde yoğun olmak üzere, tüketime yönelik olarak hayvancılık yapılmaktadır. Bölgede sınaî anlamda hayvancılığa yönelik önemli bir tesis bulunmamaktadır. İl arazi dağılımı içerisinde çayır ve mera alanı % 17,7 gibi dar bir alana sıkıştığından hayvancılık ile uğraşmak insanlar için cazip bir meşgale olarak görülmektedir. Ayrıca hayvanların bakımı çoğunlukla geleneksel usullerle yapıldığından verimli bir hayvancılık faaliyetinin yürütüldüğünü söylemek de zordur.⁵⁴⁸

B.4.3. ARICILIK VE BAL ÜRETİMİ:

Giresun'da arıcılık faaliyetlerinin geçmişi çok eskilere dayanmaktadır. Bununla birlikte fenni kovan kullanımına 1960'lı yıllardan sonra başlanmıştır.⁵⁴⁹ 1935 yılında bir kısım arıcılar fenni kovan kullanmaya başlamışlarsa da arıcılık teknikleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarından çok başarılı olamamışlardır. Teknik Ziraat Müdürlüğünün 1954 yılından itibaren açmış olduğu kurslarla çiftçilere arıcılık tekniği öğretilmeye çalışılmış, bu konudaki çalışmalar 1960'lı yıllardan itibaren gelişme göstermiştir. Yıllara göre arıcılık faaliyetleri ile ilgili istatistikleri gösteren **Tablo-43** incelendiğinde, 1935 yılında 12.635 adet kovandan 76,4 ton bal elde edildiği görülmektedir. Giresun'da 1940 ile 1960 yılları arasındaki dönemde ortalama bal üretimi 50-70 ton arasında değişmektedir.⁵⁵⁰

⁵⁴⁷ Karaibrahimoğlu, **a.g.e.**, s.101.

⁵⁴⁸ Şimşek, **a.g.e.**, s.30.

⁵⁴⁹ Karaibrahimoğlu, **a.g.e.**, s.101.

⁵⁵⁰ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yılığ**, s.227-228.

Yıllar	Arıcı Köy Sayısı	Arı Kovanı Sayısı			Üretim (Ton)	
		Eski	Yeni	Toplam	Bal	Bal Mumu
1935	330	12.585	50	12.635	76,4	6,4
1940	328	12.800	-	12.800	69	4,2
1950	325	9.380	-	9.380	50	2,5
1960	334	12.500	1.809	14.309	57	3,1

*Tablo-43
Arıkovanı ve Bal Üretiminin Gelişimi*

B.4.4. ORMANCILIK:

Giresun, orman bakımından oldukça zengin bir durumdadır. Bu bakımdan il genelinde ormancılık ile uğraşan önemli bir nüfus bulunmaktadır. Giresun köylerinden 103'ü orman içi, 96'sı orman kenarı köy statüsündedir. 105 köy ormana 5 km.lik mesafede, 194 köy bu mesafenin dışındadır.

Toplam alanı 200 bin hektar civarındaki Giresun ormanları deniz kıyısından başlayarak 2 bin metreye kadar yükselen arazi kesiminde çok sık ağaçlardan oluşmaktadır. Bu sınırın üstünde verimli ancak çok büyük olmayan yaylalar ve otlaklar bulunmaktadır. Giresun ormanları ilin toplam yüzölçümünün yaklaşık % 30-35'lik bir bölümünü kaplamaktadır. Bu ormanlarda ibrelili, yapraklı ve karışık orman ağaçları bulunmaktadır. İbrelili ağaçlar daha ziyade yüksek kesimlerde yer almaktadır. Toplam 244.276 hektar olan ormanlık alanın, 56.159 hektarını ibreliler, 89.322 hektarını yapraklılar, 98.795 hektarını karışık ağaç türleri teşkil etmektedir.⁵⁵¹ Ormanların genel olarak durumuna baktığımızda, % 25'inin normal koru, %24'ünün bozuk alan, % 51'inin ise çok bozuk orman alanları olduğu görülmektedir.⁵⁵²

Giresun'da topoğrafik yapının çok sarp ve dik olması beşerî ve ekonomik faaliyetleri oldukça güçleştirmektedir. Bu baskı yerleşme ve tarım alanlarının sınırlı olmasına, özellikle de alçak kesimlerdeki etek ormanlarının hızla yok edilmesine yol

⁵⁵¹ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı, s.233.

⁵⁵² Şimşek, a.g.e., s.37.

açmıştır. Açılan ormanlık alanların büyük bölümü fındık bahçelerine dönüştürülmüştür. Nitekim fındık tarımına uygun olmayan yukarı kesimlere çıkıldıkça orman azalmasının yok denecek seviyeye düştüğü, hatta bazı kesimlerde ormanlarda artışlar olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kıyı kesiminde yaşanan ormansızlaştırmanın temelinde fındık tarımı yatmaktadır.⁵⁵³

Giresun ili arazisinin dağılımını gösteren **Tablo-44** incelendiğinde, orman arazisi bakımından en geniş alana sahip ilçenin 49.764 hektar ile Alucra, en az alana sahip ilçenin ise 843 hektar ile Eynesil olduğu görülmektedir.⁵⁵⁴

İlçe Adı	İlçe Alanı (Ha)	Orman	
		Alanı (Ha)	İlçe Alanına Oranı (%)
Merkez	31.700	7.953	25
Alucra	161.800	49.764	31
Bulancak	80.800	35.680	44
Dereli	82.000	36.726	44
Espiye	46.300	34.926	75
Eynesil	5.100	843	16
Görele	39.000	13.818	35
Keşap	22.200	4.542	20
Ş.Karahisar	137.800	25.108	18
Tirebolu	86.700	34.906	40
Toplam	693.400	244.266	35

Tablo-44
Orman Alanının İlçelere Göre Dağılımı

⁵⁵³ Halil Koca - Ramazan Sezer, "Giresun Ormanları ve Başlıca Sorunlar", Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Giresun, 2003, s.125.

⁵⁵⁴ Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı, s.233.

B.4.5. İPEKBÖCEKÇİLİĞİ:

Giresun'da tarımın çeşitlendirilmesi ve farklı işkollarının hayata geçirilmesi ilde görev yapan yerli yabancı hemen her yöneticinin meselesi olmuştur. Bu konuda yapılan çalışmalardan birisi de ipekböcekçiliğinin yaygınlaştırılmasıdır. Bursa İpekböcekçiliği Enstitüsü Müdürü Tahir Ertuğrul Yetmen ve ekibi tarafından, Giresun'da yapılan araştırmalar sonucunda, kozacılık yapılabileceğinin tespit edilmesi üzerine, ikinci bir ürün elde edilebileceği büyük umut yaratmıştır. Ancak bu konuda yeterli yatırım yapılmamış ve istenen sonuç elde edilememiştir.⁵⁵⁵

İpekböcekçiliği Giresun'da pek yaygın olarak icra edilen bir meslek olmamakla birlikte, nüfusun bir kısmı bu işle iştigal etmektedir. Örnek vermek gerekirse, 1944 yılı itibarıyla, Türkiye genelinde ipekböcekçiliği yapan aile sayısı 76.028 iken, Giresun'da bu rakam sadece 59'dur. Yine Türkiye genelinde yaş koza üretimi 3.034.835 kg. iken, Giresun'da bu rakam sadece 502 kg.dır.⁵⁵⁶ Dolayısıyla Giresun'da yapılan ipekböcekçiliği çok küçük çaplı ve ekonomik olarak önemli olmayan bir durumdadır.

B.4.6. BALIKÇILIK:

Giresun, Türkiye'nin önemli balıkçılık merkezlerinden biridir. Ancak bu konuda yeterli yatırımların yapılamaması nedeniyle Giresun'da balıkçılık sektörü önemli bir gelişme gösterememiştir.⁵⁵⁷ Balıkçılık, genelde profesyonel olarak ve gelişmiş araç ve gereçlerle yapılmaktadır. Bununla birlikte halkın bir bölümü de amatör olarak günlük ihtiyacını karşılamak maksadıyla balık avına çıkmaktadır. Ancak yıllar boyu yapılan bilinçsiz avlanma sonucunda denizdeki birçok balık türünün yok olduğunu ya da azaldığını söylemek mümkündür. Diğer yandan avlanan balıkların miktar olarak çok yüksek olmasına rağmen piyasa değerlerinin düşük

⁵⁵⁵ Yeşil Giresun, 09 Nisan 1949.

⁵⁵⁶ Tavukçuluk, Arıcılık, İpekböcekçiliği İstatistikleri (1935-43), s.17-21.

⁵⁵⁷ Hükümet programlarında genellikle bir iki satır olarak yer alan balıkçılık ile ilgili taahhütler uygulamada hayata geçirilememiştir. Örnek olarak bkz., 1946-1947 Recep Peker Hükümeti Programı, TBMMTD, 14.08.1946, s.36.

olması nedeniyle balıkçılığın Giresun ekonomisine katkısı sınırlı olmuştur. Karadeniz'in özellikle kuzey ve batı kıyılarında başta kalkan olmak üzere ekonomik değeri yüksek balıkların avlanması nedeniyle elde edilen gelir yüksek olurken, Karadeniz'in güney kıyılarında miktar olarak daha fazla balık yakalanmasına rağmen ekonomik değeri daha kısıtlı olmaktadır.

Giresun'da 1950'li yıllarda çok miktarda avlanan balıklar arasında; yunus, istavrit, hamsi, tirsi ve mezigit bulunmaktaydı.⁵⁵⁸ 1970'li yıllara gelene kadarki dönemde, balıkçılıkta kullanılan balık avı araç ve gereçleri açık denizlerde uzun süre ve her koşul altında çalışmaya imkân vermediğinden yapılan balıkçılık genellikle kıyı avcılığı şeklinde olmuştur.⁵⁵⁹ Giresun Balık İstihsal ve Satış Kooperatifi 1960 yılında kurulmuş olup, çalışma alanı İl Merkez ve Bulancak ilçelerini kapsamaktadır.

Giresun'da avlanan balıkların ağırlıklı bir bölümünü göçmen balıklar oluşturmaktadır. Avlanan başlıca göçmen balıklar; hamsi, istavrit, palamut, torik ve sargandır. Yerli balıklar ise kefal, kötek, barbun (barbunya), mezigit, kalkan, izmarit gibi balıklardır.⁵⁶⁰

1951-1960 yılları itibarıyla avlanan balık miktarını gösteren **Tablo-45** incelendiğinde, en çok avlanan balığın hamsi olduğu, onu sırasıyla istavrit, palamut ve barbun balıklarının izlediği görülmektedir.⁵⁶¹

⁵⁵⁸ Yüksel, **Giresun Tarihinden Sayfalar**, s.215.

⁵⁵⁹ **Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, s.230.

⁵⁶⁰ **1967 Giresun İl Yıllığı**, s.133.

⁵⁶¹ **İstatistik Yıllığı 1959**, s.228; **İstatistik Yıllığı 1960-1962**, s.219.

Cinsi	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Barbun	20	39	39	39	50	75	117	271	59	48
Hamsi	250	749	1.249	1.322	1.750	1.308	1.415	1.310	786	873
İstavrit	200	280	280	280	390	281	422	278	212	155
Kalkan	50	42	82	82	83	66	123	162	78	21
Kefal	200	82	42	42	69	42	115	218	20	21
Kolyoz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lüfer	5	7	7	7	-	1	-	32	2	-
Palamut	200	129	129	129	87	11	65	130	20	37
Sardalya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Torik	-	-	-	1	5	8	-	10	4	-
Uskumru	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yunus	-	-	-	-	-	-	-	14	6	-
Sair Balıklar	188	171	172	171	60	191	39	661	259	237
TOPLAM	1.113	1.499	2.000	2.073	2.494	1.983	2.296	3.086	1.446	1.397

Tablo-45

1951-1960 Yılları Arasında Giresun'da Yakalanan Balıkların Cins ve Miktarı

B.5. SANAYİLEŞME:

Türkiye, 1959 yılı itibarıyla 14 Sanayi Envanter Bölgesine ayrılmıştır. Bölgelerin teşkilinde, bir önceki sene yapılmış olan sanayi sayımındaki işyerleri, vilâyetlerin birbirlerine olan coğrafi durumu ve münakale şartları göz önünde tutulmuştur. Bir bölgenin iş organizasyonu, o bölgeye tayin edilen mütehassis elemanlar tarafından, yetiştirme sırasında izah edilen esaslara göre mahallinde yapılmıştır. Bu envanter listesinde Giresun 11'inci bölgede yer almaktadır.⁵⁶²

Giresun'un ticaret hayatına iklimin ve doğal yapının yönlendirdiği tarımsal üretim ve tarıma dayalı imalât sanayi egemen olmuştur. Bu bakımdan Giresun, üretim çeşitliliği ve hammadde olarak kullanılabilir malların potansiyeline bakıldığında akla ilk gelen fındık işleme fabrikaları, balıkçılık tesisleri ve yoğun

⁵⁶² 1959 Sanayi Envanteri, s.9.

ormanlık alanlara sahip olması nedeniyle kerestecilik ve selüloz işleme fabrikaları için uygun bir yerdir. Kentteki sanayi tesislerinin büyük çoğunluğu da bu ürüne bağlı olarak kurulmuştur. Aynı zamanda orman ürünlerine dayalı sanayi de gelişmiştir.⁵⁶³ Enerji üretimine elverişli çok sayıda akarsu bulunmasına rağmen bu kaynaklardan yeterince istifade edilememektedir.⁵⁶⁴

İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki süreçte, başta traktör olmak üzere diğer tarımsal makinelerin kullanımı sayesinde, ülkenin diğer yerlerinde tarımdan elde edilen verim hızla artarken bu olumlu etki, bölgenin tek ürünü olan fındıkta görülmemiştir.⁵⁶⁵ Giresun'da üretilen fındık, genellikle küçük ölçekli firmaların elinde olan fındık kırma tesislerinde işlenerek iç ve dış piyasaya sürülmektedir. Ancak işlenmiş fındık piyasasının daha çok getirisi bulunmasına rağmen, Giresun fındığı ağırlıklı olarak natürel şekilde ihraç edilmektedir. Bu da fındıktan elde edilen gelirin azalmasına neden olmaktadır. Bu konuda fındığı işlemek üzere gerekli sanayinin gelişmemesi temel sorunu teşkil etmektedir.

Orman ürünlerinin işlenmesine yönelik sanayi için yeterli hammadde bulunmasına rağmen bu konuda önemli bir istihdam imkânı yaratılamamıştır. Dönemin yerel basınında yer alan haberlerde, sadece fındıktan elde edilecek gelirlere göre yaşayan Giresun halkının geniş iş imkânları yaratan kâğıt fabrikası gibi yatırımlara ihtiyaç duyduğu belirtilmektedir.⁵⁶⁶ Bir bakıma sorun teşhis edilmiş ancak çare bulunmakta çok geç kalınmıştır.⁵⁶⁷

⁵⁶³ Yazıcı - Bekdemir, *a.g.m.*, s.230.

⁵⁶⁴ **1967 Giresun İl Yıllığı**, s.117.

⁵⁶⁵ Demokrat Parti tarafından Türkiye'nin iktisadi ve zirai durumuna ilişkin olarak 1953 yılında hazırlanan bir raporda; Demokrat Parti'nin iktidara geldiğinde tüm ülkede toplam traktör sayısının 6.577 adet olduğunu, bunun da %70'inin Marshall Yardımı kapsamında geldiğini, kendi iktidarlarında geçen 3 yıl gibi kısa dönemde ise traktör sayısının 10 bin adedi geçtiğini ve bunun sadece %10'unun Marshall Yardımı kapsamında olduğu belirtilmektedir. **BCA**, Belge Nu:30. .1.0.0./61.377.22.

⁵⁶⁶ **Yeşil Giresun**, 31 Mayıs 1947.

⁵⁶⁷ Giresun'da kâğıda dayalı bir sanayi unsuru olarak kurulan Aksu Gazete ve Kraft Kâğıdı Fabrikasının temeli ancak 1967 yılında dönemin Başbakanı Süleyman Demirel tarafından atılabilmektedir. Bahse konu fabrika 1990'lı yılların sonundan itibaren faaliyetlerine son vererek kapanmıştır.

1950’li yıllarda Giresun’un da dâhil olduğu 20 ilde çimento fabrikası kurulması gündeme gelmiş,⁵⁶⁸ bu konu ulusal ve yerel basında da geniş yer bulmuştur.⁵⁶⁹ Dönemin hükümet yanlısı yayın yapan yerel gazetelerinden *Hamle*, DP iktidarının Giresun’a liman ve çimento fabrikası gibi iki önemli tesis kazandırarak iftihar edilecek bir iş başardığını, bu nedenle DP’ye minnettar olduğunu belirtmiş ve çimento fabrikasının kurulacağı müjdesini vermiştir.⁵⁷⁰ Ancak Giresun’da çimento fabrikası kurulması projesi hayata geçirilememiştir.⁵⁷¹

B.6. TİCARET:

Arazinin sanayi için gelişmeye elverişsizliği, yol, su, elektrik gibi altyapı tesislerinin yetersizliği ve sermaye olmayışı gibi nedenlerden dolayı sanayi ve ticaret bölgenin ihtiyacına yetecek ölçüde gelişmemiştir. Ticaret hayatı genellikle şehir ve köylerin ihtiyacı olan malları İstanbul’dan getirip satmak ile fındığın dış pazarlara satışını yapmak şeklindedir. Ticaretin bu tekdüze haline rağmen el sanatları gibi yöresel iş imkânları da ciddi bir gelişim gösterememiştir. Ekonomik bakımdan yaşanan bunca sıkıntıya rağmen Giresun vergi tahsilâtı bakımından oldukça iyi bir durumdadır.⁵⁷²

Giresun’da ticaret hayatı genellikle küçük çaplı ticarî işletmelerin faaliyetleri ile sınırlı kalmıştır. Ülke genelinde faaliyet gösteren önemli bir ticarî işletme ortaya çıkamamıştır. 1955–1960 yılları itibarıyla Giresun ilindeki işyeri sayıları, büyüklükleri ve faaliyet dönemleri ile ilgili bilgiler **Tablo-46**’da görülmektedir.⁵⁷³

⁵⁶⁸ 1954 yılında İşletmeler Vekilinin açıklamalarına göre çimento fabrikası kurulması kararlaştırılan şehirler şunlardır: Adana, Afyon, Aydın, Bartın, Çanakkale, Çorum, Diyarbakır, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, Kayseri, Trabzon, Trakya, Van, Konya, Giresun, Gaziantep, Gemlik, Balıkesir, İçel. Bkz. Aziz Köklü, “Çimento Sanayimizde Son Gelişmeler”, **A.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, Haziran, 1954, s.22.

⁵⁶⁹ **Aydın Tarihi**, 20 Ocak 1954.

⁵⁷⁰ **Hamle**, 4 Kasım 1953.

⁵⁷¹ Giresun Belediyesi Eski Başkanlarından Mehmet Işık ile yapılan görüşmede, Giresun’a çimento fabrikasının yapılması projesinin siyasi bir söylemden öteye gitmediği ve böyle bir fabrikanın kurulmadığı ifade edilmiştir.

⁵⁷² 18 Aralık 1948 tarihli **Yeşil Giresun Gazetesinin** haberinde, Giresun’da vergi tahsilâtının %95’i bulunduğu, Giresun’un içinde bulunduğu sıkıntılı durum göz önüne alındığında bu rakamın %100 olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

⁵⁷³ **İstatistik Yıllığı 1960-1962**, s.341.

Tablodan da anlaşılacağı üzere, 1955 yılında 109 olan toplam işyeri sayısı, yıllara göre tedricî bir yükseliş göstererek 1960 yılına gelindiğinde 141'e yükselmiştir. Bu artışın büyük bir bölümünü de devlete ait işyerleri oluşturmuştur. 1960 yılı itibarıyla 141 işletmenin tamamında çalışan işçi sayısı 10 kişiden fazla olup, bunlardan 45'i daimî, 42'si mevsimlik, 54'ü ise geçici olarak faaliyet gösteren işletmelerdir.

Yıllar	Toplam	Sektörler		Büyüklüğü 10 ve Daha Fazla İşçi	Çalışma Şekli		
		Devlet	Özel		Daimi	Mevsimlik	Geçici
1955	109	13	96	109	29	45	35
1956	119	17	102	119	33	44	42
1957	120	17	103	120	35	44	41
1958	130	23	107	130	37	44	49
1959	130	24	106	130	38	43	49
1960	141	28	113	141	45	42	54

Tablo-46
Yıllar İtibarıyla Giresun İlinde Bulunan İşyerleri Sayısı

Giresun'da fındık hasadının yapılmasından sonra piyasa, yılın Eylül-Aralık döneminde oldukça hareketlenmektedir. Bunun dışında kalan aylarda ise genellikle durgun bir seyir izlemektedir. Sonbahardaki fındık alım satım ve ihraç işleri dışında yapılan ticaret İstanbul'dan şehir ve köylerin ihtiyaçları olan malları getirip satmak ve aracılık yapmak şeklinde olmaktadır. Ticaret hayatında peşin para sadece fındık alım satımında kullanılmaktadır. Diğer zamanlarda alış veriş Eylül vadeli veresiye yapılmaktadır. Genellikle üreticilerin *alivre*⁵⁷⁴ usulü ile satış yapması zarar etmesine de yol açmaktadır.

Giresun, toptancılığın gelişmemesi nedeniyle çevre iller ve ilçeler için bir pazar niteliğine haiz değildir. Ticari faaliyetler genellikle, İstanbul veya başka bir büyük şehirden getirilen malların satışından ibarettir. Günlük ticarete fındık dışında yumurta, bal, yapağı, deri, canlı hayvan, fiğ tohumu ve çeşitli balık satışı

⁵⁷⁴ **Alivre** (önceden satış); satıcının, bir malın belli bir vade içinde teslimini taahhüt etmesidir. Henüz yetişmemiş mahsul alivre usulü ile satılabilir. Bu akit türü, genellikle tarladaki mahsul ve ağaçtaki meyveler için yapılmaktadır.

yapılmaktadır. Buna karşılık her türlü giyim, ev eşyaları, makine yedekleri, inşaat malzemeleri ve sebze dışarıdan gelmektedir.

Şehirde işyerlerinin çoğu Trabzon yolu üzerindeki Gazi Caddesi üzerinde yoğunlaşmıştır.⁵⁷⁵ Genellikle buradaki mağaza, dükkân ve diğer işyerleri halkın temel ihtiyaçlarının karşılanmasında yeterli olmuştur. Halkın alışveriş ihtiyacını giderdikleri yerlerden birisi de hemen her mahallede haftada bir kez kurulan pazarlardır. Bu pazarlarda genellikle yiyecek ve giyecek ağırlıklı ihtiyaçlara yönelik malların satışı yapılmaktadır. Çevre köylerde yaşayan halk da yetiştirdikleri çeşitli sebze ve meyveleri pazaryerine gelerek satışa sunmaktadır.

Giresun'da ticarî faaliyetlerin kurumsal bir yapıya kavuşması 1898 yılında Ticaret ve Sanayi Odası'nın kurulmasıyla olmuştur. Bu odanın kuruluş tarihi Türkiye'nin belli başlı şehirlerindeki Ticaret ve Sanayi Odalarına nazaran oldukça eskidir. Odanın ilk başkanı Hacı Ali Ağazede Mehmet Ali Efendi'dir. 1960'lı yıllar itibarıyla odaya kayıtlı 11 meslek grubu bulunmaktadır. Odaya kayıtlı 620 gerçek kişi ve 66 tüzel kişi olmak üzere toplam 700 civarında kayıtlı firma bulunmaktadır.⁵⁷⁶

Giresun Ticaret Borsası 1926 yılında,⁵⁷⁷ Giresun Ticaret Odası ise 1938 yılında açılmıştır.⁵⁷⁸ Ancak Ticaret Borsasının kuruluşundan itibaren 1960'lı yıllara kadar üye sayısı 100 kişiyi geçmemiştir.⁵⁷⁹ Her iki kuruluş da kısıtlı bir şekilde çalışmalar yürüterek günümüze kadar konumunu muhafaza etmiştir.⁵⁸⁰

Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (Fiskobirlik) ise Cumhuriyetin ilânından on beş yıl sonra, 26 Temmuz 1938 tarihinde, Giresun, Keşap, Trabzon,

⁵⁷⁵ Altınkaynak, a.g.e., s.66.

⁵⁷⁶ 1967 Giresun İl Yıllığı, s.121.

⁵⁷⁷ Giresun, Yurt Ansiklopedisi, s.3170.

⁵⁷⁸ Giresun Ticaret ve Sanayi Odası, Cumhuriyet'in 10. Yılında Giresun (1923-1933), Giresun, 1933, s.66.

⁵⁷⁹ 1967 Giresun İl Yıllığı, s.128.

⁵⁸⁰ Oda yetkilileriyle yapılan görüşmelerde yıllar içinde sık sık yaşanan sel felaketleri nedeniyle arşivlerin ciddi anlamda zarar gördüğü ifade edilmiştir. Giresun Ticaret ve Sanayi Odası Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Sorumlusu Murat Çakır ile yapılan görüşmeden.

Ordu ve Bulancak kooperatifleri tarafından 6.237 ortakla kurulmuştur.⁵⁸¹ Fiskobirlik kurulduğu 1938 yılının sonunda 5 kooperatif ve 7.419 ortak sayısına ulaşmıştır.⁵⁸² Fiskobirlik'in kuruluşunda Giresun ili kooperatifleri önemli bir rol oynamışlardır. Fiskobirlik'in başlıca görevleri şunlardır:

- 1) *Ortakların mahsullerine alıcı bulmak,*
- 2) *Gerektiğinde elde edilen fındığı işlemek ve satmak,*
- 3) *Üreticinin kazancını azami seviyede tutmak için aracılıları devreden çıkarmak,*
- 4) *Fiyat dalgalanmalarını önlemek ve mahsulün daima iyi fiyattan satulmasını sağlamak,*
- 5) *Mahsulün standartlaşmasında üreticiye ve ihracatçıya düşen görevleri gerçekleştirmek,*
- 6) *Üreticilerin ihtiyaç duyduğu araç ve gereçleri temin etmek,*
- 7) *Mahsulün satış imkânlarını artırmak ve uluslar arası piyasalarda yüksek fiyatla satışını sağlamak.*⁵⁸³

Fiskobirlik ve bağlı Kooperatifler 28.07.1938 tarihli ve 2834 sayılı, sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun ve bu Kanunlara istinaden Bakanlar Kurulunca çıkartılan Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliği Ana sözleşmelerine göre faaliyetlerini sürdürmüştür. Anılan Kanun ve Ana sözleşme hükümleri gereği, Fiskobirlik ve bağlı Kooperatifler fındık alım ve satımlarını 1964 yılına kadar kendi nam ve hesabına gerçekleştirmiştir.⁵⁸⁴

B.7. BANKACILIK FAALİYETLERİ:

Giresun Ticaret ve Sanayi Odası tarafından Cumhuriyet'in 10'uncu yılı vesilesiyle hazırlanan "*Cumhuriyet'in 10'uncu Yılında Giresun*" adlı kitapta yer alan

⁵⁸¹ Türkoğlu, **a.g.e.**, s.57.

⁵⁸² Meral Tecer, "*Atatürk Döneminde (1923-1938) Ekonomik Örgütlenme*", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt: 39, Sayı: 04 Aralık 2006, s.75-116.

⁵⁸³ Türkoğlu, **a.g.e.**, s.58.

⁵⁸⁴ <http://www.fiskobirlik.org.tr/kurumsal.php?id=1> (08.08.2013)

bilgilere göre, 1928 yılında İş Bankasının Giresun'a şube açtığı anlaşılmaktadır.⁵⁸⁵ Vorley Harris'in aktardığı bilgilere göre de Giresun'da; 1952 yılı itibarıyla Ziraat, İş ve Osmanlı Bankası şubeleri bulunmaktaydı.⁵⁸⁶ Türkiye Emlak ve Kredi Bankası Giresun Şubesi ise 1954 yılında açılmıştır.⁵⁸⁷

1960'lı yıllar itibarıyla Giresun ve ilçelerinde faaliyet gösteren bankaların durumuna bakıldığında ise;

- İl Merkezde; Ziraat Bankası, İş Bankası, Yapı ve Kredi Bankası, Emlak ve Kredi Bankası, Halk Bankası,⁵⁸⁸ Vakıflar Bankası,
- Bulancak'ta; Ziraat Bankası, Halk Bankası, Vakıflar Bankası,
- Görele'de; Ziraat Bankası ve İş Bankası,
- Tirebolu'da; Ziraat Bankası ve İş Bankası,
- Alucra, Dereli, Espiye, Eynesil, Şebinkarahisar, Keşap ilçelerinde sadece Ziraat Bankasının bulunduğu görülmektedir.⁵⁸⁹

B.8. MADENCİLİK:

Giresun maden yatakları bakımından nispeten zengin sayılabilecek bir konumdadır.⁵⁹⁰ Giresun metalik madenler bakımından çok önemli bir potansiyele sahip olup, özellikle bakır, kurşun, şap bakımından zengin yataklar bulunmaktadır. Bununla birlikte endüstriyel ve enerji hammaddeleri açısından çok sınırlı bir potansiyele sahiptir. Ekonomik bakımdan önem taşıyan büyüklükte 15 adet bakır-kurşun-çinko, 4 adet demir, 4 adet granit-mermer, 1 adet barit ve 2 adet uranyum yatağı mevcuttur. Bakır-kurşun-çinko yataklarında işletilebilir seviyede 30.107.548 ton rezerv mevcuttur. Demir yataklarında 1.110.000 ton rezerv tespit edilmiştir.⁵⁹¹

⁵⁸⁵ Giresun Ticaret ve Sanayi Odası, **Cumhuriyet'in 10. Yılında Giresun (1923-1933)**, s.181.

⁵⁸⁶ Yalçınkaya, *a.g.m.*, s.121.

⁵⁸⁷ **BCA**, Belge Nu:30.18.1.2./136.67.3.

⁵⁸⁸ Halk Bankası 1956 yılından sonra açılmıştır. **Karadeniz**, 23 Aralık 1955.

⁵⁸⁹ **1967 Giresun İl Yıllığı**, s.130.

⁵⁹⁰ Giresun ili metalik madenler, özellikle de masif tip kurşun-bakır-çinko yatakları açısından büyük potansiyele sahiptir. Şimşek, **a.g.e.**, s.38.

⁵⁹¹ Şimşek, **a.g.e.**, s.38.

Giresun genelinde işletilen maden ocakları genelde küçük işletmeler olduğundan bölge insanı için ciddi bir istihdam imkânı yaratamamıştır. Bu nedenle madencilik ile ilgili faaliyetler bölgeye önemli bir katkı sağlamamıştır.

B.9. İSTİHDAM DURUMU:

Giresun ili ve ilçelerinde sanayinin yeterli düzeyde gelişim gösterememesi nedeniyle istihdamın yoğunluğu tarım sektöründe olmuştur. Giresun'daki ziraat işletmeler, genellikle küçük çaplı aile işletmeleri hüviyetinde oldukları için, büyük yatırım yapacak sermaye birikimi ortaya çıkmamıştır.

Bölge, tarıma elverişli alanların darlığı, engebeli arazisi ve yağışlı iklimi nedeniyle farklı ürünlerin yetiştirilmesine uygun bir tarım bölgesi özelliği taşımamaktadır. Önemli merkezlere, hammadde kaynaklarına ve pazarlara uzaklık, ulaşım güçlüğü, fabrika kurulması için uygun alanların yetersizliği gibi nedenler, bölgede sanayinin gelişmesini olumsuz etkilemiştir.⁵⁹² Diğer yandan Giresun ili tarım ve sanayi için taşıdığı dezavantajlara karşılık hizmet sektörü için önemli avantajlara sahiptir. Bu bakımdan Giresun 1927'den bu yana aktif nüfus içerisinde, hizmetler sektöründe çalışanların daima çoğunlukta olduğu, hatta günümüzde %85'lere kadar ulaştığı bir genel hizmetler kenti hüviyetindedir.⁵⁹³

Nüfus genellikle kırsal kesimde yoğunlaşmasına rağmen, tarım faaliyetleri sahil kesiminde fındığa, iç kesimlerde ise buğday-arpa ikilisine dayalıdır. Aile başına ortalama 20 dekar arazi düşmektedir. Bu şartlarda tarım sektöründe istihdam edilenler nedeniyle gizli bir işsizlik söz konusudur. Şehirde halkın küçük çaplı ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik marangozluk, dülgerlik, taşçılık, demircilik, kayıkçılık ve bakırcılık işiyle uğraşan bir kesim bulunmakta ise de bunların sayısı çok fazla değildir.⁵⁹⁴ Aynı zamanda orman ürünlerine dayalı sanayi sektöründe de

⁵⁹² Türkiye İstatistik Kurumu, **Bölgesel Göstergeler TR90 Trabzon, Ordu, Giresun...**, s.XII.

⁵⁹³ Yazıcı - Bekdemir, *a.g.m.*, s.230.

⁵⁹⁴ İlber Ortaylı, "*XIX. Yüzyılda Trabzon Vilayeti ve Giresun Üzerine Gözlemler*", **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 15, İstanbul, 1997, s. 171-192.

istihdam edilen çok sayıda kişi bulunmaktadır.⁵⁹⁵ Ancak, Giresun'da ekonomik ve sosyal yaşamı büyük ölçüde fındık tarımı yönlendirdiğinden, istihdam edilenlerin önemli bir kısmını tarım sektörü ve fındığa dayalı sanayi tesislerinde çalışanlar oluşturmaktadır. Yıllar itibarıyla istihdam durumunun dönemler şeklinde incelenmesi bu konuda yaşanan değişimin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

B.9.1. 1945–1950 YILLARINDA İSTİHDAM DURUMU:

Cumhuriyetin ilânından İkinci Dünya Savaşının sona ermesine kadar geçen dönemde, iç ve dış faktörlerin etkisiyle Türkiye'nin ekonomik anlamda ciddi bir refah ülkesi olamadığını söylemek mümkündür. Bu dönemde istihdamın önemli bir bölümü tarım sektöründe yoğunlaşmasına rağmen tarımda makineleşme oranının düşük olmasının yanı sıra ekim-dikim işlemlerinin ağırlıklı olarak geleneksel yöntemlerle yapılmasından dolayı genellikle alınan verim düşük seviyelerde gerçekleşmiştir.

Devlet teşkilâtının bürokratik yapılanmasının il, ilçe, bucak ve köyler esas alınarak tamamlanamaması nedeniyle hizmet sektörü de oldukça geri kalmıştır. Örneğin; 31 Ocak 1946 tarihi itibarıyla Türkiye genelindeki memur miktarı toplamı 222.186 iken, Giresun'da toplam memur sayısı 1.552 kişidir.⁵⁹⁶ Bu rakamı 1945 genel nüfus sayımında il nüfusu olarak ortaya çıkan rakamlarla oranladığımızda 10.000 kişiye düşen memur sayısı 55 kişidir.⁵⁹⁷

Diğer sektörlerin geri durumu halkı çaresiz bir şekilde tarıma mecbur bırakmış ve elde edilen gelir halkın refah içinde yaşamasına müsaade etmemiştir. 1945 yılı itibarıyla, Giresun ilinde halkın başlıca geçim kaynaklarına göre dağılımına bakıldığında, tarla mahsulü ile geçinen köy sayısının 222, bu köylerde yaşayan nüfusun ise 126.345 kişi olduğu görülmektedir. Hayvancılık ile uğraşan 25 köyde 8.558 kişi, sebzeçilik ile uğraşan 1 köyde 844 kişi, meyvecilik ile uğraşan 192 köyde

⁵⁹⁵ Yazıcı - Bekdemir, *a.g.m.*, s.230.

⁵⁹⁶ **Memurlar İstatistiği 31 Ocak 1946**, s.1.

⁵⁹⁷ Aynı eser, s.18.

114.590 kişi, amelelik ile iştiğal eden 2 köyde 702 kişi olmak üzere, toplam 442 köyde, 251.036 kişi bulunmaktadır. Dokumacılık ise 22 köyde 15.996 kişi tarafından yapılmaktadır.⁵⁹⁸ Yaptıkları işlere göre ailelerin bölünüşüne bakıldığında; köylü ailelerin sayısının 45.222, yalnız çiftçilik yapan ailelerin sayısının 35.808, hem çiftçilik hem diğer işler yapan ailelerin sayısının 9.572, çiftçilikten başka işler yapan ailelerin sayısının ise 44 olduğu görülmektedir. Diğer taraftan arıcılık yapan aile sayısı 996, süt işletmeciliği yapan aile sayısı 9.576, meyve kurutmacılığı ve işletmeciliği yapan ailelerin sayısı 846'dır.⁵⁹⁹

1945 yılı itibarıyla toplam 283.626 kişi olan Giresun nüfusunun; % 11,4'üne tekabül eden 32.590 kişi şehir merkezlerinde yaşarken, % 88,5'ine tekabül eden 251.036 kişi köylerde yerleşik olarak yaşamlarını sürdürmekteydi. Yerleşim yerlerinin bu dağılımına paralel olarak halkın önemli bir bölümünün ziraatla iştiğal etmekte olduğunu, ziraat dışındaki sektörlerde istihdamın çok sınırlı kaldığını söyleyebiliriz.

1935 ile 1945 yıllarında çalışma çağındaki 15–64 yaş aralığındaki nüfusun meslekli-mesleksiz olarak dağılımını gösteren **Tablo-47** incelendiğinde; 1935 yılında 128.653 kişi olan çalışma çağındaki nüfusun 113.987'sinin meslekli, 14.666'sının ise mesleksiz olduğu görülmektedir. 1935 yılı için çalışma çağındaki nüfusun %88,6'sının mesleği bulunmaktadır. 1945 yılında ise çalışma çağındaki bulunan 148.490 kişiden 106.929 kişinin meslekli, 41.564 kişinin ise mesleksiz olduğu görülmektedir. Buna göre çalışma çağındaki nüfusun % 72'sinin mesleği bulunmaktadır.⁶⁰⁰

Yıllar	15-64 Arasındaki Nüfus	Meslekli	Mesleksiz	Oran
1935	128.653	113.987	14.666	88.6
1945	148.490	106.929	41.564	72.0

Tablo-47
1935-1945 Yıllarında Giresun'da Çalışma Çağındaki Nüfusun Durumu

⁵⁹⁸ Köyler İstatistiği 1945 Yılı Anket Sonuçları, s.106-107.

⁵⁹⁹ 1948 Köy Sayımı Hülasa Sonuçları, s.38.

⁶⁰⁰ İstatistik Yıllığı 1951, s.107.

1945 Genel Nüfus Sayımına göre meslek grupları itibarıyla nüfusun dağılımı **Tablo-48**'de görülmektedir.⁶⁰¹ Çizelgeden de anlaşılacağı üzere, il nüfusunun % 44,2'sine karşılık gelen 125.247 kişi (64.610 erkek, 60.637 kadın) ziraat sektöründe istihdam edilmektedir. Kadın ve erkek sayılarının birbirine bu kadar yakın olmalarını ise genellikle fındık tarlalarında ailenin bütün fertlerinin (karı-koca ve çocuklar) müşterek olarak çalışması ile açıklamak mümkündür.

(1945 YILI)				
MESLEKLER		ERKEK	KADIN	TOPLAM
Toprak Mahsulleri	Ziraat (Genel olarak)	63.684	60.567	124.251
	Bağcılık, Bahçivanlık, Çiçekçilik	100	6	106
	Hayvan Yetiştirme ve Bakımı, Ancılık	579	35	634
	Ormancılık	25	-	25
	Deniz, Göl, Nehir ve Kara Avcılığı	97	-	97
	Zirai İşletmelerde Çalışan Fen ve İdare Memurları	125	9	134
	TOPLAM	64.610	60.637	125.247
Sanayi ve Küçük Sanatlar	Maden Ocakları, Tuzlalar, Taş Ocakları (çıkarma, işletme)	14	-	14
	Taş ve Toprak Sanayi	144	-	144
	İnşaat, Bina ve Mobilya Sanayi	196	1	197
	Ağaç, Saz ve Kamyş İşleme Sanayi	816	-	816
	Maden İşletme Sanayi	640	-	640
	Makine, Cihaz ve Alet İmalatı	124	-	124
	Kimya Sanayi	-	-	-
	Dokuma Sanayi	165	116	281
	Kâğıt İmalî, Kâğıt ve Tabii Sanayi	45	-	45
	Deri, Köseler ve Kürk İmalatı	87	-	87
	Kauçuk, Selüloit, Kemik, Boynuz, ve Kehribar İmalatı	2	-	2
	Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	413	93	506
	Giyim Eşyası İmalatı	934	125	1.059
	Elektrik, Gaz ve su istihsal ve Tevzii	7	-	7
	Hangi Grupta Çalıştığı Belli Olmayan Sanayi Müesseseleri Fen ve İdare Memurları	35	-	35
	İhtisası Belli Olmayan Sanayi A. melesi	16	12	28
	Muhtelif ve Muhtelif Sair Sanayi	-	-	-
TOPLAM	3.638	347	3.985	
Ticaret	2.215	79	2.294	
Nakliye ve Muvasala	1.149	12	1.161	
Umumi İdare ve Hizmetler ve Serbest Meslekler	2.844	117	2.961	
Ev İktisadiyatı ve Şahsi Hizmetler	80	227	307	
Mesleksiz, Mesleği Meçhul ve ya Gayrimuayyen Olanlar	59.248	88.423	147.671	
GENEL TOPLAM	133.784	149.842	283.626	

Tablo-48
Giresun'da Meslek Grupları İtibarıyla Nüfusun Dağılımı (1945)

⁶⁰¹1945 Genel Nüfus Sayımı-Giresun İli, s.16.

B.9.2. 1950–1955 YILLARINDA İSTİHDAM DURUMU:

1950 yılında meslek gruplarına göre çalışma çağındaki 15–64 yaşlarında meslek sahibi olup da işsiz olanların sayısı, **Tablo-49**'a göre, 315'i erkek, 43'ü kadın olmak üzere toplam 358 kişidir.⁶⁰²

MESLEK GRUBU	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Teknik Eleman ve Serbest Meslek Erbabı	-	-	-
Teşebbüs Sahipleri, İdareciler, Büro ile İlgili Meslekler	11	2	13
Satıcılar ve Satışla İlgili Meslekler	8	-	8
Çiftçiler, Ormancılar, Balıkçılar, Avcılar ve Ziraat İşçileri	46	18	64
Maden ve Taş Çıkarma ile İlgili Meslekler	-	-	-
Nakil Vasıtalarını Yürütmekle İlgili Meslekler	9	-	9
Sanatkârlar, İmalatçılar, Başka Yerde Zikredilmeyen Meslekler	91	6	97
Hizmetle İlgili Meslekler	7	4	11
Mesleksizler ve Meslekleri Tayin Edilemeyenler	143	13	156
TOPLAM	315	43	358

Tablo-49
1950 Yılı İtibarıyla Meslek Gruplarına Göre Çalışma Çağında (15-64 Yaş) Bulunan İşsiz Nüfus

1950 yılı için ana meslek grupları itibarıyla iktisaden faal nüfusun (15 yaş ve üzeri) bulunduğu **Tablo-50** incelendiğinde, çalışan 256.393 kişiden 85.191'i erkek, 108.332'si kadın olmak üzere 193.523 kişinin tarım sektöründe istihdam edildiğini görmekteyiz.⁶⁰³ Tarımdan sonra gelen “Sanatkârlar, İmalatçılar, Başka Yerde Zikredilmeyen Meslekler” başlıklı sektörde istihdam edilenlerin sayısının kadın-erkek toplam 4.140 kişi olduğu dikkate alındığında tarımın ağırlığı daha iyi anlaşılmaktadır.

⁶⁰² 1950 Genel Nüfus Sayımı, s.384.

⁶⁰³ Aynı eser, s.344.

MESLEK GRUBU	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Teknik Eleman ve Serbest Meslek Erbabı	576	105	681
Teşebbüs Sahipleri, İdareciler, Büro ile İlgili Meslekler	2.555	90	2.645
Satıcılar ve Satışla İlgili Meslekler	409	32	441
Çiftçiler, Ormancılar, Balıkçılar, Avcılar ve Ziraat İşçileri	85.191	108.332	193.523
Maden ve Taş Çıkarma ile İlgili Meslekler	23	-	23
Nakil Vasıtalarını Yürütmekle İlgili Meslekler	861	-	861
Sanatkârlar, İmalatçılar, Başka Yerde Zikredilmeyen Meslekler	3.669	471	4.140
Hizmetle İlgili Meslekler	751	215	966
Mesleksizler ve Meslekleri Tayin Edilemeyenler	23.103	30.010	53.113
TOPLAM	117.138	139.255	256.393

Tablo-50
1950 Yılı İtibarıyla Ana Meslek Gruplarına Göre İktisaden Faal (15 Yaş Üzeri) Nüfus

Yine aynı yıla ilişkin **Tablo-51** incelendiğinde; toplam 243.028 kişi olan çalışan nüfusun, 49.162’si erkek, 98.859’u kadın olmak üzere 148.021’inin “*Aile İşinde Ücretsiz*” olarak yani, ağırlıklı olarak tarım sektöründe çalıştıkları görülmektedir.⁶⁰⁴

İşyeri	Erkek	Kadın	Toplam
Kendi Hesabına Evinde	181	192	373
Kendi Hesabına Dışarıda	39.704	9.567	49.271
Aile Reisinin İşinde Ücretsiz	49.162	98.859	148.021
Müesseselerde veya Başkasının Yanında	4.492	561	5.053
Bilinmeyen	19.550	20.760	40.310
TOPLAM	113.089	129.939	243.028

Tablo-51
1950 Yılında Çalışma Şekli İtibarıyla İktisaden Faal (15 yaş ve üzeri) Nüfus

⁶⁰⁴ 1950 Genel Nüfus Sayımı, s.369.

Tablo-52'ye göre; 5.895'i erkek, 2.333'ü kadın olmak üzere toplam 8.228 kişi meslek sahibidir.⁶⁰⁵

MESLEK GRUBU	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Teknik Eleman ve Serbest Meslek Erbabı	233	64	297
Teşebbüs Sahipleri, İdareciler, Büro ile İlgili Meslekler	1.324	68	1.392
Satıcılar ve Satışla İlgili Meslekler	249	13	262
Çiftçiler, Ormancılar, Balıkçılar, Avcılar ve Ziraat İşçileri	1.672	1.608	3.280
Maden ve Taş Çıkarma ile İlgili Meslekler	3	-	3
Nakil Vasıtalarını Yürütmekle İlgili Meslekler	281	-	281
Sanatkârlar, İmalatçılar, Başka Yerde Zikredilmeyen Meslekler	1.459	207	1.666
Hizmetle İlgili Meslekler	464	181	645
Mesleksizler ve Meslekleri Tayin Edilemeyenler	210	192	402
TOPLAM	5.895	2.333	8.228

Tablo-52

1950 Yılında Ana Meslek Grupları İtibarıyla İktisaden Faal (15 Yaş ve Üzeri) Nüfus

B.9.3. 1955-1960 YILLARINDA İSTİHDAM DURUMU:

1955 yılında Giresun ilinde çalışma çağında 83.900'u erkek, 98.667'si kadın toplam 182.567 kişinin bulunduğu görülmektedir. Bunlardan 81.685 erkek ve 98.594 kadın hâlen çalışır durumda görülmektedir.⁶⁰⁶ (**Bkz.Tablo-53**)

Çalışan		İşi ile İlgisi Devam Eden		İş Arayan		Bilinmeyen		Toplam		
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	T
81.685	98.594	19	1	31	13	2.165	59	83.900	98.667	182.567

Tablo-53

1955 Yılında Giresun'da Çalışma Çağındaki Nüfusun Durumu

⁶⁰⁵ 1950 Genel Nüfus Sayımı, s.344.

⁶⁰⁶ İstatistik Yıllığı 1960-1962, s.84.

Tablo-54'e göre tarım sektörü, Giresun'da faal nüfusun % 90'ını istihdam etmektedir. Her ne kadar 5 yıllık süreçte bu oran % 2'lik bir düşüş göstermiş olsa da bu düşüş diğer sektörlerde meydana gelen değişimden kaynaklanmış değildir. Diğer yandan Türkiye'de faal nüfusun % 75'i tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Türkiye'deki tarım sektörü yoğun bir işgücü istihdam etmesine rağmen süreklilik arz etmediğinden bu sektörde gizli bir işsizlik barınmaktadır. Giresun'da faal nüfusun %90'ını istihdam eden tarım sektörü Türkiye tarım sektöründen daha farklı bir durum arz etmektedir.

Giresun'un zirai bünyesini karakterize eden fındık, kendine has özelliği itibarıyla sürekli bir meşguliyet gerektirmediğinden faal nüfus miktarları yanıltıcı bir özelliğe sahiptir. Diğer taraftan aile ekonomisine dayandığından mevcut nüfus sayım kriterlerine göre faal nüfus olarak istatistiklere yansıyan nüfusun önemli bir bölümü gerçekte gizli birer işsizdir.⁶⁰⁷

Sektörler	Giresun				Türkiye	
	1955	%	1960	%	1955	1960
Ziraat	167.688	92	168.338	90	77,4	75
İstihraç Sanayi	3	0	106	0	0,5	0,6
İmalat Sanayi	3.969	2	5.707	3	5,9	6,8
İnşaat	910	0,5	2.111	1,1	1,6	2,2
Elk. Gaz, Su	52	0	70	0	0,1	0,1
Ticaret, Banka, Sigortacılık	2.523	1	3.169	1,7	2,8	3,1
Ulaştırma	1.086	0,6	1.638	0,8	1,6	1,9
Hizmetler	3.457	1,9	5.043	2,7	4,1	5,1
Meçhul	4.534	2	846	0,4	6	5,1
Toplam	182.567	100	187.028	100	100	100

Tablo-54
Giresun Faal Nüfusunun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşü ve Türkiye Nispetleri ile Mukayese Tablosu

⁶⁰⁷ 1967 Giresun İl Yıllığı, s.112.

1960 yılında Giresun'da çalışma durumu itibarıyla 15 yaş ve üzeri olanların durumunu gösteren **Tablo-55** incelendiğinde; 89.696'sı erkek, 96.568'i kadın olmak üzere toplam 186.294 kişinin çalışacak bir işinin bulunduğu görülmektedir.⁶⁰⁸ Ancak bu rakamın neredeyse tamamına yakınının tarım sektöründe istihdam edilmiş olması, işsizlik ile ilgili kırılğan bir yapıyı oluşturmaktadır. Çünkü dönemsel olarak, kışın sert geçmesi, yağışların az olması fındığın piyasa değerinin düşük olarak gerçekleşmesi gibi bazı etkenlerin ortaya çıkması durumunda halkın büyük bir geçim sıkıntısının içine girmesi kaçınılmaz olmaktadır.⁶⁰⁹

Çalışan		İşi ile İlgisi Devam Eden		İş Arayan		Bilinmeyen		Toplam		
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	T
89.696	96.598	94	65	53	42	471	9	90.314	96.714	187.028

Tablo-55

1960 Yılında Giresun'da Çalışma Çağındaki Nüfusun Durumu

1960 yılında Giresun'da 15 yaş ve üzeri nüfusun meslekî mevkii durumunu gösteren **Tablo-56** incelendiğinde; 88.915 kadının "Aile İşinde" çalışıyor olması, tarım sektöründeki yoğunlaşmanın devam ettiğine işaret etmektedir.⁶¹⁰

Durumu	Erkek	Kadın	Toplam
Ücretli	13.394	951	14.345
İşveren	725	62	787
Kendi Hesabına	48.673	6.777	55.450
Aile İşinde	26.993	88.915	115.908
Bilinmeyen	529	9	538
TOPLAM	90.314	96.714	187.028

Tablo-56

1960 Yılında Giresun'da 15 Yaş ve Üzeri Yaşlardaki Nüfusun Mesleki Durumu

⁶⁰⁸ İstatistik Yıllığı 1960-1962, s.85.

⁶⁰⁹ 1960 Genel Nüfus Sayımı, s.293.

⁶¹⁰ Aynı eser, s.312.

Tablo-57'de çalışan olarak görülen 96.714 kadından, 95.050'sinin, 90.314 erkekten ise 72.497'sinin tarım sektöründe çalıştığı görülmektedir.⁶¹¹

MESLEKİ GRUPLAR	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Teknik Elemanlar, Serbest Meslek Sahipleri ve Bunlarla İlgili Diğer Meslekler	1.104	249	1.353
Müteşebbisler, Sevk ve İdare Memurları, Büro ile İlgili Meslekler	2.090	68	2.158
Satıcılar ve Satışla İlgili Meslekler	2.603	33	2.636
Çiftçiler, Ormancılar, Balıkçılar, Avcılar ile İlgili Meslekler	72.497	95.050	167.547
Maden ve Taş Çıkarma İşleriyle İlgili Meslekler	101	2	103
Nakliyat ve Muhaberat ile İlgili Meslekler	1.575	10	1.585
Sanatkârlar, İmalatçı ve Tamirat İşçileri	5.676	1.086	6.762
Kalifiye Olmayan İşçiler (Ziraat ve Temizlik İşçileri Hariç)	989	65	1.054
Hizmetle İlgili Meslekler	3.048	145	3.193
Mesleği Tayin Edilemeyenlerle Mesleksizler ve Mesleği Bilinmeyenler	631	6	637
TOPLAM	90.314	96.714	187.028

*Tablo-57
1960 Yılında Giresun'da 15 ve Daha Üzeri Yaşlardaki Nüfusun Mesleki Gruplara Göre Dağılımı*

Tablo-58'de ise Türkiye genelinde toplam 12.993.245 kişi olan çalışanların, 9.172.741'inin (4.684.853'ü erkek, 5.027.888'i kadın olmak üzere), Çiftçilik, Ormancılık, Balıkçılık, Avcılık gibi mesleklerde çalıştıklarını görmekteyiz. Bu bakımdan ülkenin genel olarak içinde bulunduğu durumun bir yansıması olarak işgücünün önemli bir kısmı tarım sektöründe istihdam edilmektedir.⁶¹²

⁶¹¹ 1960 Genel Nüfus Sayımı, s.361.

⁶¹² gös.yer.

Mesleki Gruplar	Erkek	Kadın	Toplam
Teknik Elemanlar, Serbest Meslek Sahipleri ve Bunlarla İlgili Diğer Meslekler	173.040	40.072	213.812
Müteşebbisler, Sevk ve İdare Memurları, Büro ile İlgili Meslekler	305.952	32.741	338.693
Satıcılar ve Satışla İlgili Meslekler	313.821	4.380	318.201
Çiftçiler, Ormancılar, Balıkçılar, Avcılar ile İlgili Meslekler	4.684.853	5.027.888	9.712.741
Maden ve Taş Çıkarma İşleriyle İlgili Meslekler	57.890	372	58.262
Nakliyat ve Muhaberat ile İlgili Meslekler	228.493	2.957	231.450
Sanatkârlar, İmalatçı ve Tamirat İşçileri	8119.001	136.670	955.671
Kalifiye Olmayan İşçiler (Ziraat ve Temizlik İşçileri Hariç)	278.042	16.133	294.175
Hizmetle İlgili Meslekler	351.641	30.491	382.132
Mesleği Tayin Edilemeyenlerle Mesleksizler ve Mesleği Bilinmeyenler	484.050	4.058	498.108
TOPLAM	7.697.483	5.295.762	12.993.245

Tablo-58
1960 Yılında Türkiye Genelinde 15 ve Daha Üzeri Yaşlardaki Nüfusun Mesleki Gruplara Göre Dağılımı

Tablo-59 incelendiğinde; Türkiye genelinde, 7.191.192'si erkek, 5.286.569'u kadın olmak üzere 12.477.761 kişinin iş sahibi olduğunu görülmektedir.⁶¹³

Durumu	Erkek	Kadın	Toplam
Çalışan	7.191.192	5.286.569	12.477.761
İşi ile İlgisi Devam Eden	20.915	2.885	23.800
İş Arayan	13.699	2.169	15.868
Bilinmeyen	471.677	4.139	475.816
TOPLAM	7.607.483	5.295.569	12.993.245

Tablo-59
1960 yılında Türkiye Genelinde Çalışma Durumu İtibarıyla 15 Yaş ve Üzerindeki Nüfus Durumu

⁶¹³ 1960 Genel Nüfus Sayımı, s.291.

Tablo-60'daki verilere göre işgücünün iş kolları arasında dengeli bir dağılım göstermediğini söyleyebiliriz. Ziraat, Ormancılık, Balıkçılık ve Avcılık ile uğraşanların bu işi genellikle kadın-erkek ailenin tüm fertleri ile birlikte yapmaları nedeniyle bu sektördeki istihdam 168.338 (*73.204 erkek, 95.134 kadın*) gibi yüksek bir rakama ulaşmaktadır. İstihdamın süreklilik arz ettiği imalat sanayi, inşaat sanayi ve nakliyecilik gibi sektörlerde iş görenlerin düşük bir yüzdeye sahip oldukları görülmektedir.⁶¹⁴

Mesleki Gruplar	Erkek	Kadın	Toplam
Ziraat, Ormancılık, Balıkçılık ve Avcılık	73.204	95.134	168.338
İstihraç Sanayi (Maden ve Taş)	106	-	106
İmalat Sanayi	4.611	1.096	5.707
İnşaat Sanayi	2.100	11	2.111
Elektrik, Gaz, Su İstihali ve Sıhhi Hizmetler	70	-	70
Ticaret, Banka, Sigorta, Gayrimenkul Satışları	3.113	56	3.169
Nakliye, Ambarlama ve Muhaberat	1.630	8	1.638
Genel Hizmetler	4.693	350	5.043
İyi Tarif Edilemeyen Gayri Muayyen Faaliyetler	787	59	846
TOPLAM	90.314	96.714	187.028

Tablo-60
1960 Yılında Giresun'da İktisadi Faaliyet Kolları İtibarıyla 15 ve Üzeri Yaşlardaki İktisaden Faal Nüfus

DEĞERLENDİRME:

Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonraki süreçte, ülke ekonomisinin canlandırılması, piyasanın doğal işlerliğine kavuşması ve dengeli bir ekonomik sistemin kurulabilmesi için devletçilik prensibi esas alınmıştır. Ancak dünyada 1930'lardan itibaren başlayan siyasal gerilimin 1939'da yerini savaşa bırakmasıyla Türkiye'de ekonomik düzen ciddi bir darbe almış ve uygulanan devletçilik politikası giderek katılaşmıştır. Bu süreçte çıkarılan Milli Korunma Kanunu, Varlık Vergisi ve Toprak Mahsulleri Vergisi gibi düzenlemeler halkın üzerinde çok ağır bir yük oluşturmuştur. Diğer yandan bu yasaların uygulayıcısı olan görevli memurların ellerindeki yetkileri keyfi kullanması halkın devlete olan güvenini sarsmıştır.

⁶¹⁴ 1960 Genel Nüfus Sayımı, s.466.

Savaş sonrası dönemde de ülke genelinde tarım ürünlerinden yüksek verim alınması ile ülke ekonomisinde gözle görülür bir iyileşme görülürken bu durum fındık için geçerli olmamıştır. Fındık tarımı ile iştiğal eden halk giderek yoksullaşmış ve geçimini sağlayamayacak bir duruma gelmiştir. Fındık tarımından düşük verim alınmasının başlıca nedenleri arasında; fındık üretiminin ağırlıklı olarak geleneksel yöntemlerle yapılması, ağaçların çoğunluğunun yaşlı olması, ormanlık alanlardan sürekli fındık bahçesi için yer açılması ile ihtiyaç fazlası üretimin artması sayılabilir. Bunun yanında fındık bahçelerinin küçük parçalara bölünmüş olması, başka illere göç edenlerin fındık bahçelerini yarıcılık usulüyle başkalarına vermesi sonucu düşük verim alınması da fındık üreticiliğinin başlıca sorunları arasında yer almaktadır.

Fındık dışında farklı ürünlerin yetiştirilmesi için yapılan çalışmalar kapsamında 1950'li yıllarda başlanan çay üretimi Giresun için önemli bir alternatif olmuştur. Çay yetiştiriciliği bölge halkı için önemli bir istihdam imkânı yaratmıştır. Belirli bir bölgeye münhasır olmakla birlikte geçen yıllarla birlikte çay üretimi gittikçe artan bir seyir izlemiştir. Ancak çay yetiştirilmeye başlanması, bölge ekonomisinin düzelmesine çok önemli bir katkı sağlamakla birlikte halkın ekonomik sorunlarının çözümünde yeterli olamamıştır.

Klasik tarım ürünlerinden buğday ve arpa gibi ürünler sadece Alucra ve Şebinkarahisar ilçelerinde yetiştirilmektedir. Diğer ilçelerde arazi ve iklim koşulları nedeniyle çok fazla buğday yetiştirilememektedir. Güney kesiminde kalan ilçelerde elde edilen ürün miktarı da ilin tüketiminin çok çok altında kalmaktadır. Karadeniz Bölgesinin karakteristik ürünlerinden birisi olan mısır üretimine bakıldığında ise elde edilen ürün miktarının il tüketimini karşılamakta yetersiz kaldığı görülmektedir. Bölge halkı ekmek yapımında kullandığı mısır ihtiyacını dışarıdan miktar para ile satın almak zorunda kalmaktadır. Bu durum bile geçimini tarımsal faaliyetler ile sağlayan bölge halkının yaşadığı geçim sıkıntısının boyutları hakkında fikir vermektedir.

Bölge ormancılık bakımından yoğun bir potansiyele sahip olmasına rağmen orman sanayinin de gelişmiş olduğu söylenemez. Bölgede önemli sayılabilecek

mahiyette orman ürünleri ile ilgili işletmeler bulunmamaktadır. Bölgeden göçler nedeniyle hayvancılık faaliyetlerinin azalması, ormanlık alanların sınırlarının genişlemesini sağlamıştır. Ancak ilin kuzey kesiminde bulunan ormanlık alanlarda yeni fındıklıklar açma maksadıyla yapılan kesim nedeniyle azalmalar olmuştur.

Giresun'un ekonomik gelir kaynaklarından birisi olan balıkçılığın profesyonel bir anlayışla yapılmadığını söylemek mümkündür. Karadeniz'in güney kıyılarında yapılan bilinçsiz avlanma nedeniyle zamanla birçok balık türü yok olma noktasına gelmiştir. Diğer yandan avlanan balıkların miktar olarak çok olmasına karşın ekonomik bakımdan değerinin düşük olması balıkçılıktan elde edilen gelirlerin sınırlı kalmasına yol açmaktadır.

Giresun'da istihdamın ağırlıklı olarak tarım sektöründe yoğunlaşması gizli işsizliğin varlığının görmezden gelinmesine yol açmaktadır. Tarım ile uğraşanlar yılın belirli aylarında bağ ve bahçelerde çalışmakta diğer zamanlarda boş kalmaktadırlar. Dolayısıyla istatistiklere yansıyan rakamların aksine bölgede birçok insan işsizlik sorunu yaşamaktadır. İstihdam alanı yaratabilecek yeni iş sahalarının açılmayışı, bölge özelliklerine uygun sanayi kollarının faaliyete geçirilmemiş olması gibi etkenler halkın tarım sektöründe yoğunlaşması sonucunu doğurmuştur. Bu da zamanla bölge halkının geçim endişesiyle Giresun dışındaki illere göç etmesinde ana etken olmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ SÜRECİNDE YAPILAN SEÇİMLER VE GİRESUN'DA SİYASAL KATILMA

A. TÜRKİYE'DE DEMOKRASİNİN GELİŞİMİ:

Türkiye tarihinde anayasal anlamdaki oluşumların başlangıcını 19'uncu yüzyılın başlarına kadar götürmemiz mümkündür.⁶¹⁵ Bu kapsamda, 07 Ekim 1808 tarihinde Sadrazam Alemdar Mustafa Paşa ile âyanlar arasında imzalanan ve Padişah II. Mahmut tarafından da onaylanan “*Sened-i İttifak*” anayasal anlamda bir ilk olma özelliği taşımaktadır. Sened-i İttifak'ın şekli olarak değilse de, maddî kıstaslar açısından anayasal niteliğinin altını çizmek gerekir. Sened-i İttifak ile daha önce görülmemiş bir şekilde, devlet iktidarı sınırlandırılmış, âyanlar ile halka çok sınırlı da olsa birtakım haklar tanınmıştır. Türk tarihinde ilk defa, devletin otoritesinin sınırlandırılabilceği, devlet iktidarının dokunamayacağı sahalarda olduğu bu belgeyle kabul edilmiş oluyordu. Bu bakımdan devlet iktidarını sınırlandırmayı amaçlayan bir girişim olarak Sened-i İttifak, Türk tarihinde ilk anayasal belge olarak kabul edilmektedir.

Türkiye'de ilk yazılı anayasa olma özelliğini ise, 23 Aralık 1876 yılında yürürlüğe giren *Kanun-i Esasi*⁶¹⁶ taşımaktadır.⁶¹⁷ *1876 Anayasası* olarak da adlandırılan bu anayasa esaslarına göre yapılan seçimler sonucunda, ilk Türk parlamentosu, 19 Mart 1877 tarihinde açılmıştır.⁶¹⁸ Türk siyasi tarihinde parlamenter

⁶¹⁵ Hakkı Uyar, **Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi**, İstanbul, 1999, s.53.

⁶¹⁶ Kanun-i Esasi doğrudan doğruya Padişah tarafından atanmış bir komisyon tarafından hazırlanmıştır. Meclis-i Vükela tarafından incelenen ve Padişah tarafından onaylanan ve sonrasında da ilan edilen Kanun-i Esasi bu özelliğiyle bir tür “*Ferman Anayasa*” özelliği taşımaktadır. Bkz. Bülent Tanör, **Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri**, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2004, s.135.

⁶¹⁷ Kemal Gözler, **Türk Anayasa Hukuku**, Ekin Kitabevi Yay., Bursa, 2013, s.20; Mustafa Erdoğan, **Türkiye'de Anayasalar ve Siyaset**, Liberte Yay., Ankara, 2003, s.1 vd.; Tanör, **a.g.e.**, s.41 vd.

⁶¹⁸ Tanör, **a.g.e.**, s.155.

sistemin ilki olma özelliğini de taşıyan bu parlamento, II. Abdülhamit tarafından, 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı gerekçe gösterilerek 14 Şubat 1878 tarihinde dağıtılmıştır.⁶¹⁹ Bu gelişmelerin ardından yine padişah tarafından Anayasa'nın askıya alınması ile meşruti yönetime ara verilmiştir. Yaklaşık otuz yıl süren bu ara dönem, 24 Temmuz 1908'da İkinci Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle sona ermiş ve meşruti yönetime tekrar dönmüştür.⁶²⁰ Ancak, Birinci Dünya Savaşı sonrasında, 16 Mart 1920'de İtilaf Devletlerinin İstanbul'u resmen işgal etmesinin ardından, 11 Nisan 1920 tarihinde Meclis-i Mebusan'ın Padişah tarafından feshedilmesiyle bu dönem de sona ermiştir.⁶²¹

Meclis-i Mebusan'ın dağıtılmasından sonra, 23 Nisan 1920 tarihinde, Milli Mücadelenin merkezi konumunda olan Ankara'da toplanan ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), toplam 437 üyeden oluşmuştur. TBMM, Kurtuluş Savaşının olağanüstü şartları altında, 20 Ocak 1921 tarihinde yeni anayasayı kabul etmiştir. 1921 Anayasası olarak da bilinen bu yeni anayasa "*milli egemenlik*" ilkesini benimsemiştir.

Kurtuluş Savaşı süresince faaliyet gösteren bu meclis, üç yıl süreyle faaliyet göstermiş ve 16 Nisan 1923'te seçimlerin yenilenmesi kararı alarak çalışmalarına son vermiştir. Müteakiben, Haziran-Temmuz 1923'te, ikinci dönem milletvekili seçimleri yapılmıştır. Bu seçimler "*İntihab-i Mebusan Kanun-i Muvakkati*" esas alınarak, iki dereceli, basit çoğunluk seçim sistemine göre yapılmıştır. Seçimlerin ardından meclis tarafından kabul edilen, bütün kuvvetlerin TBMM'de toplandığı ve inkılâp hareketinin yürütülmesi için acil, pratik zorunlulukların bir sonucu olarak biçimlenen 1924 Anayasası, özgürlükçü bir demokrasi açısından yetersiz olmakla birlikte,⁶²² 1921 Anayasasında olduğu gibi, "*egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu*" kesin bir şekilde belirtmiştir.⁶²³ 1924 Anayasası'nda kişi hak ve özgürlüklerine geniş bir şekilde yer verilmiş olmasına ve genel oya dayalı seçim

⁶¹⁹ Tanör, **a.g.e.**, s.160.

⁶²⁰ Tevfik Çavdar, **Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1839–1950)**, İmge Yay., İstanbul, 2004, s.113.

⁶²¹ Kemal H.Karpat, **Türk Siyasi Tarihi**, Timaş Yay., İstanbul, 2012, s.23.

⁶²² Tanör, **a.g.e.**, s.329.

⁶²³ **Türkiye Büyük Millet Meclisi Tanıtım Katalogu**, TBMM Basımevi, Ankara, 2010, s.26.

sistemine rağmen, anayasanın öngördüğü “*egemenliğin millete ait olması*” kavramının içi, parlamentoda yalnızca bir siyasal partinin bulunması nedeniyle, uygulamada tam olarak doldurulamamıştır. Dolayısıyla, anayasal sistem her ne kadar demokratik olsa da, Türkiye’de tek partili bir parlamenter sistem hüküm sürmüştür.

Oysa 1924 Anayasasına bakıldığında, siyasi partilerin kurulmasına engel teşkil eden herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı görülmektedir. Nitekim 1923 yılında kurulan *Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)*⁶²⁴ dışında, 1924 yılında *Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (TpCF)*⁶²⁵ ile 1930 yılında *Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF)*⁶²⁶ bu anayasal çerçevede kurulabilmiştir.⁶²⁷ Ancak o dönemde ülkenin içinde bulunduğu şartlardan dolayı, her iki deneme de başarılı olamamış⁶²⁸ ve Türkiye, tek partili bir rejimle yönetilmeye devam etmiştir.⁶²⁹ Savaş tehdidinin giderek arttığı bir dönemde iç karışıklıklarla uğraşmak istemeyen hükümet, muhalefet düşüncesine karşı katı bir tutum takınarak, yeni siyasi partilerin kurulmasına adeta engel olmuştur. Ancak parti ile devletin neredeyse özdeş hale geldiği bu dönemin siyaset anlayışı, giderek toplumun beklentilerine cevap vermekten uzaklaşmıştır.

⁶²⁴ 09 Eylül 1923’te Halk Fırkası Nizamnamesi’nin kabul edilmesi nedeniyle, fırkanın kuruluş kuruluş günü olarak da bu tarih esas alınmaktadır. Bkz. Çavdar, **Türkiye’nin Demokrasi Tarihi (1839–1950)**, s.282-283

⁶²⁵ Mustafa Albayrak, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, Ankara, 2004, s.5.

⁶²⁶ Atatürk SCF’nin kurulması aşamasında CHP’nin karşısına bir muhalefet partisi çıkarmasındaki amacını, “*Bugünkü manzaramız aşağı yukarı bir diktatör manzarasıdır. Vakıta bir meclis vardır. Fakat içeride ve dışarıda bize diktatör nazarıyla bakıyorlar.*” şeklindeki sözleriyle açıklamıştır. SCF bu doğrultuda, hükümeti denetlemek ve eleştirmek maksadıyla sınırlı bir muhalefet yürütmek üzere bizzat Atatürk’ün teşvikiyle kurulmuştur. Bkz. Karpat, **Türk Siyasi Tarihi**, s.35; Çetin Yetkin, **Serbest Cumhuriyet Fırkası**, Toplumsal Dönüşüm Yay., İstanbul, 1998, s.19; Ali Fethi Okyar, **Üç Devirde Bir Adam**, Yay.Haz. Cemal Kutay, Tercüman Yay., İstanbul, 1980, s.392-393.

⁶²⁷ “Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (TpCF)” parti içi muhalif bir grup tarafından Cumhuriyetin ilanı ve ilan ediliş şekline, Halifeliğin kaldırılmasına ve 1924 Anayasasının kabulüne bir tepki olarak ve ayrıca İsmet Paşa Hükümetine karşı kurulmuştur. Bkz. Uyar, **a.g.e.**, s.115

⁶²⁸ TpCF Doğu Anadolu’da çıkan Şeyh Sait Ayaklanması üzerine çıkarılan Tahrir-i Sükun Kanunu ile kapatılmış iken, SCF, İzmir Mitingi esnasında yaşanan olaylara CHP’nin gösterdiği sert tepkiler üzerine bizzat parti genel başkanı Fethi Okyar tarafından kapatılmıştır. Bkz. Tevfik Çavdar, “*Serbest Fırka*”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, Cilt: 8, İletişim Yay., İstanbul, 1995, s.2052-2059; Albayrak, **a.g.e.**, s.16; Mustafa Erdoğan, **Liberal Toplum Liberal Siyaset**, Siyasal Yay., Ankara, 1993, s.267.

⁶²⁹ TpCF, Atatürk’ün bilgisi dışında ve hatta kendisine muhalif olanlarca kurulmuş iken, SCF bizzat Atatürk’ün isteği ve yönlendirmesi ile kurulmuştur. Bkz. Tanör, **a.g.e.**, s.333.

1808’de Sened-i İttifak ile başlayan ve 1839’da Tanzimat Fermanı, 1856’da Islahat Fermanı, 1876’da Kanun-i Esasi, 1908’de İkinci Meşrutiyet’in ilanı ve ardından 1921 ve 1924 Anayasalarının kabul edilmesi ile hem siyasal, hem de toplumsal anlamda demokratik çoğulculuğa giden süreçteki tüm bu gelişmeler, demokratikleşme yolunun kilometre taşları olma özelliğini taşımaktadır. 1925 ve 1930 yılında yapılan iki başarısız denemenin ardından 1945’ten sonra kurulan siyasi partilerin seçimlere katılması ile Türkiye’de çok partili sistem hayata geçmiş ve kalıcı bir hale gelmiştir.

Batı medeniyetini kendisine örnek alan genç Türkiye Cumhuriyeti, ilk hedef olarak sanayileşme ve tarım sektörünün geliştirilmesine yönelmiştir.⁶³⁰ İzmir İktisat Kongresi bu maksada yönelik olarak toplanmıştır. Ancak Cumhuriyetin kuruluşundan kısa bir süre sonra ortaya çıkan dünya ekonomik bunalımı (1929) ve dünyayı yeni bir savaş dalgasının sarması (1939-1945) liberal fikirlerin savunulmasını ve ekonomik ve siyasal yapının liberalleşmesini engellemiştir.⁶³¹ Özellikle 1929 sonbaharında Wall Street Borsasının çökmesi ile başlayan ve tüm dünyaya yayılan “1929 Ekonomik Buhranı”⁶³² Türkiye ekonomisini ciddi bir şekilde etkisi altına almıştır.⁶³³ Ekonomik krize çözüm arayışları, uygulanan kalkınma programının kesintiye uğramasına ve ekonomide bürokratik kontrolün merkezileşmesine sebep olmuştur.⁶³⁴ Özellikle tarım ürünlerinin satın alma gücünde yaşanan büyük düşüş, kırsal bölgelerde yaşayanların hükümete karşı tepkisine yol açmıştır.⁶³⁵

Bu dönemde yönetimi tek parti olarak elinde bulunduran CHP, ülkeyi savaştan uzakta tutmakta başarılı olsa da, savaşın, özellikle ekonomi üzerindeki yıkıcı etkilerini önlemekte aynı başarıyı gösterememiştir. Savaş yıllarında ekonomiyi

⁶³⁰ Naci Bostancı, **Kadrocular ve Sosyo-Ekonomik Görüşleri**, Ankara, 1990, s.1.

⁶³¹ Celal Metin, “Çok Partili Siyasal Hayata Geçiş Döneminde Demirci’de Siyasal Değişim: Bir Sözlü Tarih Çalışması”, **Kök Araştırmalar**, Cilt: III, Sayı: 1, Bahar, 2001, s.27-49

⁶³² Çavdar, **Türkiye’nin Demokrasi Tarihi (1839–1950)**, s.341 vd.

⁶³³ Erdoğan Alkin, **Uluslararası Ekonomik İlişkiler**, İstanbul, 1978, s.216.

⁶³⁴ İsmail Türk, **a.g.e.**, s.9.

⁶³⁵ Yahya Sezai Tezel, **Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi**, Tarih Vakfı Yurt Yay., Ankara, 1982, s. 216

yoluna koymak maksadıyla alınan sert tedbirler, halkın üzerinde ağır baskılar oluşturmuş, bu durum devlete olan güven duygusunun azalmasına yol açmıştır. Halk, özellikle jandarma korkusu ve vergi memurlarının baskısı nedeniyle yaşadığı sıkıntıların tek sorumlusu olarak hükümeti görmeye başlamıştır. Bununla birlikte bazı partililerin kendi çıkarlarını gözeterek hareket etmesi halkın tepkilerinin daha da artmasına neden olmuştur. Diğer yandan 1945'te sona eren İkinci Dünya Savaşı'nın galibi ülkelerin yönetim biçimi olan demokrasinin etkileri, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de hissedilmeye başlamıştır.

Türkiye, bu iç ve dış dinamiklerin etkisi altında 1945 yılından itibaren çok partili hayata geçiş yapmış ve bunun sonucunda ülkede sosyal, ekonomik, siyasî ve kültürel bakımdan büyük bir değişim yaşanmıştır.⁶³⁶

CHP'nin, iktidardaki varlığını tehlikeye düşürebilecek herhangi bir oluşuma izin vermeyeceğine ilişkin toplumdaki güçlü kanı nedeniyle, çok partili hayata geçiş sürecinin başlarında halkın büyük bir bölümü tarafından muhalif oluşumlara şüpheyle yaklaşılmıştır. Bu bakımdan başlangıçtaki gelişmeler, sınırlı bir muhalefet arzu eden CHP'nin beklentilerine uygun bir seyir izlemiştir. Hükümeti denetleme görevini yerine getirecek bir muhalefetin varlığını arzu eden CHP, bu yönüyle muhalefetin partileşmesini destekleyen bir tutum takınmıştır. Ancak CHP'nin sınırlı ve kontrollü bir muhalefet beklentisinin aksine, zaman geçtikçe coşkulu bir muhalefetin ortaya çıkması CHP'de tutum değişikliğine yol açmıştır.

1945 yılında *Milli Kalkınma Partisi'nin (MKP)* kurulması ile başlayan çok partili hayata geçiş süreci, *Demokrat Parti'nin (DP)* kurulmasıyla devam etmiş ve kısa zamanda CHP'nin karşısında etkili bir muhalefet oluşmuştur.⁶³⁷ Bu yeni dönemde CHP, siyaset anlayışında birtakım değişikliklere gitmiş ve geçmiştekinin aksine, halka daha çok yönelen bir politika izlemeye başlamıştır.⁶³⁸ Çok partili

⁶³⁶ Türkiye Büyük Millet Meclisi Tanıtım Katalogu, s.29

⁶³⁷ Ekinci, a.g.e., s.299-300.

⁶³⁸ Ocak-1949'da, tanınmış şair Behçet Kemal Çağlar'ın CHP yöneticileri ve hükümetinin gün geçtikçe altı ilkedan ayrıldığını ve güvenilirliğini yitirdiğini öne sürerek istifa etmesinin ardından istifanın yarattığı tepkileri yatıştırmak maksadıyla bazı milletvekilleri yurdun çeşitli bölgelerine

hayata geçişin ardından, 1946'da yapılan genel seçimlerde iktidarını korumayı başaran CHP, 1950 seçimlerinde, DP karşısında hiç beklemediği şekilde yenilgi almıştır. Böylece Cumhuriyet'i kuran ve 27 yıl süreyle ülkeyi yöneten CHP'nin iktidarı son bulmuştur.

Buraya kadar kısa bir özeti çıkarılan Türk siyasi hayatının, en önemli dönüm noktalarından birisini, şüphesiz çok partili hayata geçiş süreci oluşturmaktadır. Türkiye'nin demokratikleşme yolundaki en önemli olaylardan birisi olan, çok partili hayata geçişle birlikte, sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel anlamda Türk toplumunun kabuk değiştirmesi ve yeni bir hüviyet kazanmasının yolu açılmıştır.

B. 1945-1960 YILLARI ARASINDA YAPILAN SEÇİMLER:

B.1. 1946 YEREL SEÇİMLERİ:

Türkiye, CHP'nin iktidarında tek partili bir yönetimde iken 1945 yılında itibaren yeni kurulan siyasi partilerin sahneye çıkmasıyla çok partili döneme geçiş yapmıştır. Türk siyasi hayatında önemli bir değişiklik yaşanmasına neden olan bu sürecin ilk seçimi, 1946 yılında yapılan yerel seçimler olmuştur. Normal şartlarda Eylül ayında yapılması düşünülen 1946 yerel seçimleri, CHP'nin, muhalefeti hazırlıksız yakalamak amacıyla seçimleri üç ay öne almasıyla, 26 Mayıs 1946 tarihinde gerçekleşmiştir.

CHP seçimleri öne almak için, DP lideri Celal Bayar'ın, 23 Nisan 1946'da *Tasvir*'de yayımlanan; *“Seçim Kanunu başta olmak üzere demokratik nizama ters düşen diğer kanunların değiştirilerek, idarenin tarafsızlığının sağlanması durumunda erken bir genel seçime bile katılabilecekleri”* şeklindeki beyanatını fırsat

gönderilmişti. Bunlardan birisi olan ve uzun yıllar CHP'de milletvekilliği yapmış olan Cevdet Kerim İnceday'ın Aydın'da yaptığı konuşmada doğu illerini kastederek; *“Ben bu bölgelere gittiğimde, birtakım kimselerle öğrencilerin tercümanlık yapması sayesinde konuşabildim. Onları şimdi serbest bırakırsak oylarını ya Hasso'ya ya Memo'ya verirler. Büyük Millet Meclisi'ne Hassoların Memoların dolmasına sizin vicdanınız razı olur mu?”* şeklindeki sözleri CHP'nin seçkinci tavrını eleştirmek amacıyla muhalefet tarafından sıkça kullanılmıştır. Bkz. Alper Sedat Aslandaş - Baskın Bıçakçı, **Popüler Siyasî Deyimler Sözlüğü**, İletişim Yay., İstanbul, 2006, s.101-102.

bilmiştir. Bu beyanatın hemen ardından seçimlerin öne alınmasına ilişkin bir çalışma başlatılmıştır.⁶³⁹ 26 Nisan 1946 tarihinde toplanan CHP Meclis Grubu, Eylül ayında yapılması gereken yerel seçimlerin Mayıs ayında yapılacak şekilde öne alınmasını TBMM'ye önerme kararı almıştır.⁶⁴⁰

Bu konuda hazırlanan kanun tasarısının mecliste müzakereleri esnasında, iktidar partisi ile muhalefet arasında büyük tartışmalar yaşanmıştır.⁶⁴¹ DP, seçimlerin erkene alınarak muhalefet partilerinin teşkilatlanmasını tamamlayamadan seçimlere girmek zorunda bırakıldıklarını iddia etmiştir.⁶⁴² Zira DP, 1946 Nisan ayı itibarıyla; 28 il ve 106 ilçede, Mayıs ayının sonlarında; 34 il ve 160 ilçede⁶⁴³, Haziran ayında ise, 40 il ve 200 ilçede teşkilatlanma çalışmalarını tamamlamıştı.⁶⁴⁴ DP yönetimi seçimlere uzun bir zaman olduğu düşüncesiyle, teşkilatlanma faaliyetlerini yavaş ve titiz bir şekilde yürütmekteydi.⁶⁴⁵

Diğer yandan MKP de yeni kurulmuş bir parti olarak teşkilatlanma çalışmalarını yürütüyordu. Ülkenin her yanında teşkilatlanmaya çalışan MKP'nin Giresun'da da ciddi bir taraftar sayısına ulaştığı söyleniyordu. Nitekim Giresun'da 13 Şubat 1946 tarihinde MKP İl Teşkilatı kurulmuş ve parti merkezi yapılan bir törenle hizmete açılmıştır. MKP'nin Giresun İl Yönetim Kurulunda; Emin Salim İnanç (Başkan), Avni Bayraktar (İkinci Başkan), Salih Saffet Gürsoy (Muhasip), İsmail Uzunkaya, Hakkı Özalp, Mehmet Varol, Şükrü Erdem, Mehmet Ali Karataş yer almıştır. 17 Mart 1946 tarihinde de Tirebolu İlçe Teşkilatının açılışı yapılmıştır. Tirebolu MKP İlçe Teşkilatında; Ziya Kademoğlu, Ömer Kılıçoğlu, Halil Rıfat Hacışabanoğlu, Yusuf İbrahimioğlu, Salih Şişman ve Tahsin Habiboğlu görev almışlardır. Bucak İdare Heyetinde ise; Mehmet Domaç, Fani Çenteler, Tayip Ersoy, Şakir Varol, Süleyman Akgün, Hamit Hanoğlu yer almıştır.⁶⁴⁶

⁶³⁹ **Tasvir**, 23 Nisan 1946.

⁶⁴⁰ **Ulus**, 26 Nisan 1946; **Vatan**, 27 Nisan 1946.

⁶⁴¹ **TBMMZC**, D:VII, Cilt: 22, s.233.

⁶⁴² **Vatan**, 30 Nisan 1946.

⁶⁴³ Cem Eroğul, **Demokrat Parti**, İmge Kitabevi, Ankara 1998, s.16.

⁶⁴⁴ **Vatan**, 27 Haziran 1946.

⁶⁴⁵ Celal Bayar, **Başvekilim Adnan Menderes**, Derleyen: İsmet Bozdağ, Tercüman Yay., İstanbul 1986, s.49.

⁶⁴⁶ **Yeşil Giresun**, 18 Mart 1946.

CHP'nin seçimleri öne alma niyetinin altında, baskın bir seçim ile zafer elde etmek olduğunu gören DP, seçimlerde halkın iradesini hiçbir etki altında kalmaksızın ortaya koyabilmesi için birtakım taleplerde bulunmuştur. Bu talepleri; devleti temsil eden başta vali ve kaymakam gibi bürokratların tarafsız olması, İnönü'nün uhdesinde temsil edilen Cumhurbaşkanlığı ile parti başkanlığının birbirinden ayrılması, Halkevlerinin diğer siyasi partilerin de hizmetine açık olacak şekilde bağımsız faaliyet göstermesi, basın, dernekler, polis teşkilat kanunları gibi anti-demokratik düzenlemelerin değiştirilmesi olarak sıralamak mümkündür.⁶⁴⁷

CHP, muhalefetten gelen tepkilere rağmen, erken seçimin kendisine sağlayacağı avantajları düşünerek, seçim kararında ısrarcı olmuş ve bunu öneri haline getirmiştir. Seçimlerin erkene alınmasına ilişkin Kanun Tasarısının Meclis Grubunda görüşülmesinin ardından, CHP, yerel seçimleri 1946 yılı Mayıs ayına alma hedefini gerçekleştirmiştir.⁶⁴⁸ Yapılan değişiklikle seçim süresi 50 günden 30 güne düşürülmüş ve en erken üç ay sonra yapılması gereken belediye seçimleri bu kararla öne çekilmiştir.⁶⁴⁹

Seçim tarihinin açıklanmasından hemen sonra, Celal Bayar yayımladığı bir bildiri ile *“Demokrat Parti bu şartlar altında seçimlere iştirak mesuliyetini kabul ettiği takdirde, Türk demokrasisinin istikbali hesabına bir hata işlemiş olacağı kanaatine vardığını açıkça ifade etmeyi bir borç sayar.”*⁶⁵⁰ şeklinde açıklama yapmıştır. Ayrıca İnönü'yü seçimlerin normal tarihinde yapılacağına dair verdiği sözü tutmamakla itham eden DP, seçimlerin tarihinden önce yapılması gerekiyor ise bunun muhalefet partileri ile konuşulduktan sonra alınacak bir kararla olması gerekliliğini vurgulamıştır. DP, İnönü'yü, Cumhurbaşkanı olarak yetkilerini Genel Başkanı olduğu CHP lehine kullanmakla suçlamıştır.⁶⁵¹ Diğer yandan çok partili hayata geçiş sürecinin ilk muhalefet partisi olma özelliğini taşıyan MKP de,

⁶⁴⁷ TBMMZC, D:VII, Cilt: 22, s.216–217.

⁶⁴⁸ Cumhuriyet, 30 Nisan 1946.

⁶⁴⁹ Ulus, 27 Nisan 1946.

⁶⁵⁰ Cumhuriyet, 09 Mayıs 1946.

⁶⁵¹ Vatan, 14 Mayıs 1946.

hükümete karşı sert bir tutum takınarak İnönü'yü ne pahasına olursa olsun iktidarda kalmak için seçim tarihini erkene almakla itham etmiştir.⁶⁵² Ancak muhalefetin tüm eleştirilerine rağmen, CHP'nin tutumunu değiştirmemesi üzerine, DP seçimleri boykot etmek kararı almıştır.⁶⁵³ Bu kararına uygun olarak da, 1946 yerel seçimlerinde parti adına aday göstermemiştir.

1946 Belediye Seçimleri ile ilgili hazırlıklara, seçimin öne alınmasından dolayı, seçim tarihinden bir ay önce başlanmış ve oy kullanacak vatandaşlar tespit edilmiştir. Oy kullanacakların belirlenmesinde her aile reisi tarafından doldurulması zorunlu olan "*Beyan Kâğıdı*" esas alınmıştır. Beyan kâğıtları vatandaşlarca muhtarlıklardan temin edilmiştir.⁶⁵⁴

CHP, bu seçimlerde eskisinden farklı bir uygulama ile daha liberal bir tutum izleyerek adayları Genel Merkez tarafından belirleme yoluna gitmemiştir.⁶⁵⁵ Bu gelişme, CHP'nin liberalleşmesinde önemli bir adım olduğu gibi, ileriye yönelik beklentilerin de artmasına yol açmıştır.

1946 yerel seçimlerinin propaganda süreci, muhalefetin seçimleri boykot etmesine rağmen, o döneme kadar görülmemiş bir tempoda geçmiştir. Bu süreçte partiler tarafından çok sayıda miting düzenlenmiş, Halkevlerinde konferanslar verilmiş ve halka birçok konuda vaatle bulunulmuştur. Meydanlar bayrak ve afişlerle donatılmış, seçim mitinglerine halkın büyük katılımı dikkat çekmiştir.

CHP seçmenleri; "*Yarın Belediye seçim günüdür. CHP kurtarıcı ve yapıcıdır. Onun adaylarına oy verince halkın özlediği iyi işlerin başarılması sağlanır.*" şeklinde ilanlar vererek oy vermeye çağırmıştır.⁶⁵⁶ CHP eskisinden farklı olarak

⁶⁵² *Cumhuriyet*, 18 Mayıs 1946.

⁶⁵³ Metin Toker, *Tek Partiden Çok Partiye*, Milliyet Yay., Ankara, 1970, s.146.

⁶⁵⁴ Gönül Güneş, *Çanakkale'de Sosyo-Kültürel Değişim ve Siyasal Katılma (1945-1960)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2010, s.149.

⁶⁵⁵ *Cumhuriyet*, 14 Nisan 1946.

⁶⁵⁶ *Yeşil Giresun*, 26 Mayıs 1946.

propaganda faaliyetlerine daha fazla ağırlık vermiştir. CHP'nin bu seçimlere yönelik olarak yaptığı propagandalardan bazıları şunlardır:

- *Yurttaş belediye intihabına koş.*
- *Yurttaş, en kıymetli bir hakkın olan Belediye intihabına koşmak aynı zamanda medeni bir vazifendir.*
- *Yurttaş yapılacak olan belediye intihabı senin en mukaddes bir hakkın ve vazifendir. Bunu bir bayram bil sandık başına koş.*
- *Cumhuriyet Halk Fıkrası'nın gösterdiği namzetler senden alınmıştır. Kendi içinden çıkardığın bu aziz arkadaşlar gene senin işini göreceklerdir.*
- *Yurttaş! O gün bir lahzacık işini bırakıp reyini kullan.*
- *Daima iyiye, güzele, doğruya! Çünkü dağılan çöker.*

Görüldüğü gibi CHP'nin vaatlerinde yeni bir şey bulunmadığı gibi, irdelendiğinde üstü kapalı bazı tehditleri de içerdiği de görülmektedir. Bu üslupta yılların getirdiği bürokratik anlayışın izlerini görmek mümkündür. CHP bu tür söylemlerle oy almaya çalışırken muhalefet ise halkın özlemlerine yönelik, yeni ve değişik sözler söyleyerek daha etkili olmuştur.

DP, seçimlere katılmamakla beraber, partililerden CHP'li olmayan adayları desteklemelerini istemiştir.⁶⁵⁷ Bazı kentlerde ise kapı kapı dolaşan DP'liler vatandaşlardan oy kullanmamalarını istemişlerdir.⁶⁵⁸ Diğer yandan seçimlere katılımı artırmak amacıyla polis, evleri gezerek halkı oy kullanmaları konusunda uyarmıştır. Bu da muhalefetin şikâyetlerine konu olmuştur.

Belediye Seçimleri CHP'nin istediği şekilde 26 Mayıs 1946 tarihinde yapılmıştır. Her ne kadar muhalefet katılım sağlamamış da olsa çok partili hayata geçiş sürecinin ilk seçimi olması bakımından bu seçimler büyük önem taşımaktadır. MKP seçim gününe kadar normal seçim çalışmalarını yürütmesine rağmen, son anda

⁶⁵⁷ Karpat, **Türk Siyasi Tarihi**, s.139; **Vatan**, 9 Mayıs 1946.

⁶⁵⁸ **Ulus**, 27 Mayıs 1946.

seçimlere katılmama kararı almıştır.⁶⁵⁹ MKP'nin bu kararı almasında, Giresun, Lüleburgaz, Karabük, Aksaray ve Turgutlu'daki il ve ilçelerde faaliyet gösteren Mütешеbbis Heyetlerinin,⁶⁶⁰ hükümet yetkilileri tarafından kendilerine yönelik haksız uygulamalarda bulunulması ve baskılar nedeniyle seçimlere katılmadıklarını rapor etmeleri etkili olmuştur.⁶⁶¹

1946 Belediye Seçimleri ülke genelinde, propaganda sürecinin heyecanlı günlerine oranla, muhalefetin seçimleri boykot etmesinin de etkisiyle, çok sakin geçmiştir. Seçime katılım oranı ülke genelinde çok düşük olmuştur.⁶⁶² CHP seçimler öncesinde özellikle; *“DP muhalefetinin etkisini kırmak için yürüttüğü propaganda faaliyetlerinde; henüz dünya barışının tam olarak sağlanamadığını, milletçe birlik ve beraberlik içinde olunması gerektiğini, DP'nin hükümetin teşviki ile kurulduğu, tıpkı SCF gibi bir süre sonra kapatılacağını ve o zaman DP'ye yönelen vatandaşların zor durumda kalacaklarını”* vurgulamıştır.⁶⁶³ CHP'nin bu propagandasının, taşrada bürokratlar tarafından da desteklenmesi ile seçmenler üzerinde oldukça etkili olduğunu söylemek mümkündür.⁶⁶⁴

1946 Belediye Seçimleri Giresun il merkezi ve ilçelerinde de oldukça sakin geçmiştir. Giresun il merkezinde kayıtlı 5.759 seçmenden 4.042'sinin katıldığı seçimlere katılım oranı %70 olarak gerçekleşmiştir.⁶⁶⁵ 1946 Belediye Seçimlerine, Giresun genelinde 15.387 kayıtlı seçmenden 11.573'ü iştirak etmiş ve katılım oranı %75 olmuştur.⁶⁶⁶ Türkiye genelindeki katılım oranı ise %64 olmuş ve birçok yerde tek aday olarak seçimlere katılan CHP adayları seçimi kazanmışlardır.⁶⁶⁷ Seçimler

⁶⁵⁹ MKP'nin seçimlere hazırlık safhasında partinin lideri Nuri Demirağ'a ait uçaklarla bildiriler dağıtmak suretiyle etkili bir propaganda süreci geçirmiştir. Bkz. **Ulus**, 27 Mayıs 1946.

⁶⁶⁰ Çok partili hayata geçiş sürecinde yeni kurulan partiler il ve ilçelerde teşkilatlanma çalışmalarını yürütmek üzere 3-7 kişiden oluşan Mütешеbbis Heyetleri oluşturmuştur.

⁶⁶¹ **Cumhuriyet**, 27 Mayıs 1946.

⁶⁶² **Cumhuriyet**, 25 Nisan 1946.

⁶⁶³ Ahmet Yeşil, **Türkiye'de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2001, s.59.

⁶⁶⁴ **Vatan**, 19 Haziran 1946.

⁶⁶⁵ **BCA**, Belge Nu: 030.10.82.540.1; **TBMMZC**, D:VII, Cilt: 23, s.240.

⁶⁶⁶ **BCA**, Belge Nu:030.10.82.540.1.

⁶⁶⁷ **Yeşil Giresun**, 1 Haziran 1946.

sonucunda yeni oluşan Belediye Meclisi Naci Cimşit'i Belediye Reisi olarak seçmiştir.

Bu seçimlerde CHP, muhalefeti seçimlere fesat sokmakla, muhalefet de CHP'yi seçimlerde hile ve baskı yapmakla suçlamıştır.⁶⁶⁸ Bu seçimlerin önemli bir sonucu da, CHP içindeki birçok şahsî çatışmayı açığa çıkarması ve DP'nin, gelecekte CHP için ciddi bir rakip olacağını görülmesi olmuştur. Ayrıca CHP'liler, halkın desteğine sahip olmadan iktidar olunamayacağını bu süreçte yaşanan olaylar sonucunda açıkça görmüşlerdir. Bu durum CHP'nin, seçim çalışmalarına daha fazla ağırlık vermesine ve birçok yerde mitingler düzenlemesine sebep olmuştur. Müteakip dönemde çok partili hayatın ve serbestliğin getirdiği yenilikler her alanda hissedilmeye başlamıştır. Hükümet, muhalefetin baskısına karşı birtakım yenilikler yaparak halkın beklentilerine karşılık vermeye çalışmıştır.

B.2. 1946 MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ:

05 Haziran 1946 tarihinde Seçim Kanununda⁶⁶⁹ yapılan değişiklikle, Milletvekili Genel Seçimlerinin 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılması kararlaştırılmıştır.⁶⁷⁰ Böylece çok partili hayata geçiş sürecinin ilk genel seçimleri 1946 yılında yapılmıştır. Seçim Kanununda yapılan değişiklik ile seçimlerin tek

⁶⁶⁸ Eroğul, **a.g.e.**, s.15.

⁶⁶⁹ Birinci Meşrutiyet Döneminde çıkarılan ve 1942 yılına kadar çeşitli değişikliklerle uygulanmış bulunan *İntihab-ı Mebusan Kanunu*, "*İki Dereceli Seçim Sistemi*"ni esas almıştır. *İki Dereceli ve çoğunluk* esasına dayalı olan bu yasa sonrasında, 14 Aralık 1942 tarihinde kabul edilen *Mebus Seçimi Kanunu* ile değişik tarihlerde yapılan ara değişikliklerin derli toplu hale getirilmesi amaçlanmıştır. 1946 öncesindeki seçimlerde milletvekili seçimi için önceleri *basit çoğunluk* aranırken zamanla *mutlak çoğunluk* kaydı getirilmiştir. Bu Kanuna göre İki Dereceli Seçimlerde seçme hakkına sahip vatandaşlar (*Birinci Seçmenler*), yalnızca kendilerini temsil edecek *İkinci Seçmenler*'i seçmekte; İkinci Seçmenler ise ikinci etapta seçimlerde sandık başında oy kullanmaktadır. Bu uygulama 1946 seçimleriyle birlikte yerini *Tek Dereceli Seçimler*'e bırakmıştır. Tek dereceli seçim uygulaması, 05 Haziran 1946 tarihli *Milletvekilleri Seçim Kanunu* ile getirilmiş ve 21 Temmuz 1946 tarihindeki genel seçim ile sonraki bütün seçimler *Tek Dereceli Seçim* sistemi uyarınca yapılmıştır. Bkz. İlhan Turan, **İsmet İnönü ve Tek Dereceli Seçimler (1946-1950-1954-1957) Üzerine Seçmeler**, Ankara, 2002, s.2; Ahmet Demirel, **Türkiye'de Seçimler ve Siyaset (1923-1946)**, İletişim Yay., İstanbul, 2013, s.18.

⁶⁷⁰ 10 Haziran 1946 tarihinde yapılan oturumda, TBMM tarafından Ekim 1947'de yapılması gereken seçimlerin öne alınarak 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılması kararlaştırılmıştır. Seçim sonucunda oluşacak yeni meclisin ise 01 Ağustos 1946'da toplanmasına karar verilmiştir. Bkz. Timur, **Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş**, s.53; **Vakit**, 8 Haziran 1946.

dereceli olması, seçim kurullarının atanmış kişiler yerine belediye meclisi üyelerinden oluşması, kullanılan oyların kapalı zarf içinde sandığa atılması esası getirilmiştir.⁶⁷¹ Böylece Türkiye’de; Birinci Meşrutiyet Döneminden kalma, halkın seçimlerde aktif seçmen rolü oynamasına engel teşkil eden iki dereceli seçim usulü kaldırılmıştır.⁶⁷²

Esasen, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, partisinin 10 Mayıs 1946’da toplanan olağanüstü kurultayında; iç ve dış siyasetteki gelişmelerin seçimlerin öne alınmasını gerektirdiğini vurgulayarak; “*Zaten yeni seçim kanunu bir defa çıktıktan sonra artık Büyük Meclis kendi temsil kudretinin zayıflığına kendisi de hükmetmiş durumda kalacaktır. İçeride ve dışarıda hiçbir politika otoritesinden şüphe edilen bir meclis ile yürütülemez.*” sözleriyle milletvekili seçimlerinin de erken yapılacağına işaret etmiştir.⁶⁷³

İçişleri Bakanlığı yayımladığı bir genelgeyle seçimlerin tarihini tüm valiliklere duyurmuştur.⁶⁷⁴ İki dereceli seçimle kurulmuş olan son Meclis, 01 Ağustos 1946 tarihinde tekrar açılmak üzere, kendisini 14 Haziran’da feshetmiştir.⁶⁷⁵ Seçim tarihinin açıklanmasından sonra iktidar-muhalefet arasındaki ilişkiler gergin bir hal almış, her iki tarafın tutumlarında giderek artan sertleşme görülmüştür.⁶⁷⁶

DP’liler Seçim Kanunu’nda yapılan değişikliklerin oy verme ve oyların sayımının güvenilirliğini sağlamakta yetersiz olacağını iddia ederek, bu işlemin yargı güvencesinde yapılmasına ilişkin yeni bir düzenleme istemişlerdir.⁶⁷⁷ Diğer yandan CHP’nin ileride muhalefete düştüğünde kendisini de sıkıntıya sokacak “*Nispi Seçim*

⁶⁷¹ Mustafa Çufalı, **Türk Parlamento Tarihi TBMM-VIII Dönem (1946-1950)**, Cilt: 1, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yay., No: 46, Ankara, 2002, s.1.

⁶⁷² Tuncer Karamustafaoğlu, **Seçme Hakkının Demokratik İlkeleri**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay., No: 262, Ankara, 1970, s.106.

⁶⁷³ Turan, **İsmet İnönü ...**, s.20.

⁶⁷⁴ **Ulus**, 3 Temmuz 1946.

⁶⁷⁵ **Cumhuriyet**, 15 Haziran 1946.

⁶⁷⁶ **Tasvir**, 7 Temmuz 1946.

⁶⁷⁷ **Türkiye’de ve Yabancı Memleketlerde Seçim Mevzuatı**, Devlet Mat., Ankara, 1949, s.3-20.

Usulü”nü⁶⁷⁸ kabul etmemesi muhalefet tarafından eleştirilmiştir.⁶⁷⁹ CHP muhalefetin bu taleplerine karşı duyarsız kalmış ve mevcut seçim sistemi ile seçime gitme kararını uygulamaya koymuştur.⁶⁸⁰

CHP her ilde tek liste üzerinden çalışmalarını sürdürmeyi planlamış ve halktan İnönü etrafında kenetlenmeleri istenmiştir.⁶⁸¹ Ayrıca aday belirleme sürecinde adayların kendi yörelerinden olmasına önem verilmiştir.⁶⁸² Parti listeleri dışında aday olanlara taviz verilmemiş ve bu durumda olanlar partiden ihraç edilmişlerdir. Böylece kendi başına aday olmayı düşünenler bu düşüncelerinden vazgeçirilmiştir.⁶⁸³ CHP’nin milletvekili aday listeleri seçimlerden birkaç gün önce ilan edilmiştir.⁶⁸⁴

DP’de ise aday listelerinin belirlenmesinde adayların halka yakın, halkın içinden gelen kişiler olmasına özen gösterilmiştir. Adnan Menderes 1946 seçimlerinde verdiği bir beyanatta, “*DP’nin, tek parti iktidarına son vermek isteyen herkesin partisi olduğunu*” vurgulamıştır.⁶⁸⁵ Bayar da; vatandaşların bu seçimde DP’ye oy vermesi halinde refah içinde ve mutlu bir yaşam için de oy vermiş olacaklarını söylüyordu.⁶⁸⁶

DP, 16 ilde aday göstermemiş, diğer illerden ise ülke çapında seçilecek 465 milletvekili için toplam 273 aday göstermiştir.⁶⁸⁷ DP’nin aday göstermediği iller;

⁶⁷⁸ Nispî temsil veya orantılı temsil, siyasal partilerin güçleri oranında parlamentoda temsiline olanak veren bir sistemler grubunun ortak adıdır. Nispî temsil sistemlerinde adalet ilkesi ön plandadır. Bkz. <http://www.ekitapyayin.com/id/063/secimsis1.htm#IIB> (28.04.2012).

⁶⁷⁹ Karpat, **Türk Siyasi Tarihi.**, s.142.

⁶⁸⁰ 1946-1957 yılları arasında yapılan seçimlerde, **tek dereceli liste usulü çoğunluk seçim sistemi** uygulanmıştır. Bu sisteme göre, kullanılan oyların salt çoğunluğunu alan parti, o seçim bölgesindeki tüm milletvekillerini kazanmıştır. Bkz. **Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları 1923-2011**, s.XII

⁶⁸¹ **Akşam**, 26 Haziran 1946.

⁶⁸² Bu CHP için yeni bir durumdur. Çünkü önceki dönemlerde aday belirleme işi Genel Merkez tarafından yapılıyor, bunu yaparken de adayın seçim bölgesine hiç önem verilmiyordu. Mesela çok partili hayata geçiş sürecinin hemen öncesinde yapılan ara seçimlerde Antalya milletvekili için Erzurum İl Başkanı aday gösterilmişti. Bu tutum tüm seçimler için geçerliydi. Bkz. Toker, **a.g.e.**, s.50.

⁶⁸³ **Vatan**, 28 Haziran 1946.

⁶⁸⁴ **Vatan** 11 Temmuz 1946.

⁶⁸⁵ Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye**, s.35.

⁶⁸⁶ **Vatan**, 17 Temmuz 1946.

⁶⁸⁷ Eroğul, **a.g.e.**, s. 16.

Ağrı, Bingöl, Bitlis, Çorum, Diyarbakır, Gümüşhane, Hakkâri, Kars, Kırşehir, Malatya, Mardin, Muş, Niğde, Rize, Siirt ve Van'dır. DP'nin bu illerde aday göstermemesi, buralarda teşkilatlanmasını henüz tamamlayamamış olması, aday tespiti çalışmalarının sonuçsuz kalması ya da vakit darlığı gibi nedenlere dayanıyordu.⁶⁸⁸

Bu seçimlerde DP adaylarının sosyal durumları incelendiğinde, bunlardan 52'sinin avukat, 41'inin toprak sahibi, 40'mın doktor, 39'unun işadamı, 15'inin emekli general, 14'ünün mühendis, 13'ünün öğretmen ve kalanının da çeşitli mesleklerden olduğu görülmektedir. CHP adayları ise çoğunlukla emekli asker, tanınmış kişiler, yüksek memurlar ve kısmen de serbest meslek mensuplarından oluşmaktaydı.⁶⁸⁹ Her iki partinin adaylarına bakıldığında aday listesinde yer alan isimlerin ağırlıklı olarak bürokrasiden geldiği görülmektedir.⁶⁹⁰

CHP, seçim sloganlarında genelde Atatürk ve İnönü'ye⁶⁹¹ atıfta bulunarak vatandaşlardan oy istemiştir.⁶⁹² Bunlardan birkaçı şöyledir:

- *Vatandaş, oyunu Atatürk'ün kurduğu, İnönü'nün başında bulunduğu Cumhuriyet Halk Partisi'nin adaylarına ver.*
- *Cumhuriyet Halk Partisi'nin listesi İnönü'nün kendi listesidir. Liste üzerinde değişiklik yapmak kimseye kazandırmaz, partiye kaybettirir.*
- *Cumhuriyet Halk Partisi'ne güveniyorsan, İnönü'nün ilan ettiği listelerin tamamına oy ver.*

İktidar partisi olan CHP, seçim propagandalarının daha başlangıcında, parti örgütlerine belli konularda tavsiyelerde bulunmuştur. Bu tavsiyeler arasında; seçim

⁶⁸⁸ Toker, a.g.e., s.169.

⁶⁸⁹ **Vatan**, 19 Temmuz 1946.

⁶⁹⁰ 11 Ağustos 1947 tarihli Karadeniz Postası Gazetesinde siyasi partilerin adayları ile ilgili durum karikatürize edilmektedir. Karikatürde bir masada oturup sohbet edenlerden birisi; "*Bu sene 3 general, 5 vali, 6 profesör, 8 umum müdür, 15 yargıç bir de umumi kâtip emekliye ayrılmış.*" derken, diğeri de "*Desene gelecek milletvekili seçiminin 38 adayı şimdiden belli.*" diye cevap vermektedir.

⁶⁹¹ Bu arada İnönü'nün Giresun'da halk nezdinde ne denli önemli bir figür haline geldiğini, 1935 yılında şehre yaptığı ziyaretin her yıldönümünde bu günün bayram havasında kutlanması göstermektedir. Bkz. **Yeşil Gireson**, 05 Ağustos 1944.

⁶⁹² Yeşil, a.g.e., s.86.

kampanyalarında zor usullere başvurulmaması, muhalefetin dış yardım almakla suçlanmaması ve muhalif partilerin kapatılacağı yönündeki söylemlerin kullanılmaması gibi hususlar bulunmaktaydı. İçişleri Bakanlığı da illere bir genelge göndererek ilk defa yapılacak seçimlerde vatandaşın serbestçe oyunu kullanması, memurların herhangi bir parti lehinde hareket etmemesi için uyarılarda bulunmuştur. Bu uyarılarla hükümet ve CHP, seçimler öncesinde üzerine düşeni yapmaya çalışmıştır.⁶⁹³

CHP propaganda sürecinde hükümet olmanın avantajlarından azami ölçüde yararlanmıştır. Özellikle Halkevlerinin imkânlarından parti çalışmalarında çok istifade edilmiştir. Ayrıca Halkevlerinin faaliyetleri ile ilgili hususlar da propagandalarda çokça kullanılmıştır. Türkiye'nin savaşa sokulmamasının İnönü'nün eseri olduğu da propaganda çalışmalarında sık sık dile getirilmiştir.⁶⁹⁴ Özellikle son yıllarda yaşanan sıkıntıların savaş yıllarının olağanüstü şartlarından kaynaklandığı, savaşın sona ermesiyle gelecekte daha güzel günlerin yaşanacağı vaadinde bulunulmuştur.⁶⁹⁵

CHP seçim propagandalarında, DP'nin kuruluşuna kendilerinin izin verdiklerini dile getirerek, DP'yi bir muvazaa (anlaşma) partisi gibi göstermeye çalışmışlardır. Diğer yandan da aynı gerekçeyle muhalefet anlayışı nedeniyle DP'yi sert bir şekilde eleştirmişlerdir. DP'nin kurucularından bazılarının geçmişteki görevleri sırasında yolsuzluk yaptıkları başta olmak üzere, muhalefetin ülkeyi yönetecek kadrodan ve programdan mahrum olduğuna yönelik itham ve eleştirilerde bulunmak suretiyle halkı kendi taraflarına çekmek için çaba harcamışlardır.

Seçim sistemine yönelik taleplerine karşılık bulamayan DP, bir ara yine seçime katılmayabileceğini ima etmişse de bu düşüncesini hayata geçirmemiştir.⁶⁹⁶

⁶⁹³ Osman Akardere, "1946 Genel Seçimleri ve Sonuçları Üzerinde İktidar ve Muhalefet Partileri Arasında Yapılan Tartışmalar-I", **Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt: XXV Sayı:75, (Kasım 2009) s. 437-463

⁶⁹⁴ Şemsettin Günaltay, "Yalnız Vicdanımızın Sesini Dinleyelim", **Ulus**, 04 Temmuz 1946.

⁶⁹⁵ **Ulus**, 18 Temmuz 1946.

⁶⁹⁶ Toker, **a.g.e.**, s.143

DP'nin eleştirilerinin odak noktasını seçim sisteminin demokratik bir seçim yapılabilmesine imkân vermemesi oluşturmuştur. DP, seçim sisteminden çok şikâyetçi olmasına rağmen 15 Haziran 1946'da Ankara'da yapılan toplantı sonucunda seçimlere girme kararı almıştır.⁶⁹⁷

Bunun üzerine ülkenin her yanında seçim kampanyası başlatılmış ve binlerce kişinin katıldığı mitingler düzenlenmiştir. Diğer yandan Atatürk'ün yakın silah arkadaşlarından ve Kurtuluş Savaşı'nın önemli isimlerinden Fevzi Çakmak'ın da, İstanbul bağımsız milletvekili adayı olarak DP'nin adayları arasında bulunması CHP'yi sıkıntıya sokmuştur. Bu durum CHP'nin muhalefet üzerindeki baskısını artırmasına neden olmuştur.⁶⁹⁸ Muhalefete yönelik baskılardan en öne çıkanı ise İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan bir genelge ile partiler adına seçim çalışması yapmak üzere illere gelen kişilerin idareden izin almasının zorunlu hale getirilmesi olmuştur.⁶⁹⁹ Gerçekten de bu prosedürün yerine getirilmesi muhalefet partilerinin seçim çalışmalarında ciddi problemler yaşamalarına, özellikle jandarma kontrollerinde vakit kaybetmelerine yol açmıştır.

Seçim tarihinin belli olması ile birlikte siyasi partiler hızlı ve yoğun bir şekilde seçim hazırlıklarına başlamıştır. Özellikle DP seçimler öncesinde tüm ülkeyi köşe bucak dolaşarak yaptığı mitinglerle kendi programlarını anlatma konusunda ciddi bir uğraş vermiştir.⁷⁰⁰ 1946 seçimlerinde kullanılan propaganda araçlarından en önemlisi mitingler olmuştur. DP, 30 Haziran'da Adana'da düzenlediği mitingle seçim çalışmalarını ve propaganda faaliyetlerini resmen başlatmıştır.⁷⁰¹ Mitingleri ilk kullanan parti olan DP bu konuda oldukça başarılı sonuçlar elde etmiştir.

⁶⁹⁷ *Cumhuriyet*, 17 Haziran 1946.

⁶⁹⁸ Eroğul, *a.g.e.*, s.15.

⁶⁹⁹ Genelge ile siyasi partiler adına seçim çalışması yapacak olanların 48 saat önce idari makamlara müracaat etmeleri zorunlu hale getirilmiştir. Müracaatta bulunanlar ile ilgili yapılacak tahkikat sonunda müsaade ve vesika verilip verilmeyeceği kendilerine bildirilecekti. Bkz. *BCA*, Belge No: 030.01.0.0/44.257.1.

⁷⁰⁰ DP radyodan da propaganda yapmak üzere başvuruda bulunmuş ancak o dönemde bu konuda yetkili olan Basın Yayın Umum Müdürlüğü gerekli izni vermediği için bu yoldan istifade edememiştir. Bkz. Ahmet Öztürk, *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş Sürecinde (1945–1960) Siyasi İktidar-Basın İlişkileri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996, s.124.

⁷⁰¹ *Akşam*, 30 Haziran 1946

DP seçim propagandalarında ağırlıklı olarak CHP'nin devletin imkânlarından azami istifade ettiği, bürokrasiyi ve jandarmayı baskı aracı olarak kullandığı üzerinde durmuştur.⁷⁰² Diğer yandan halkın şikâyetçi olduğu konuların başında gelen köylerde okul yapımı konusunda köylülerin mükellef tutulması uygulamasından vazgeçileceği, orman kanunu dolayısıyla sıkıntı yaşayan orman köylülerinin de yaşadığı bu sıkıntılardan kurtarılacağı temasını işleyen DP halktan büyük destek görmüştür.

Çok partili hayata geçişle birlikte siyasi partiler tarafından çok sayıda miting düzenlenmiş ve buralarda yapılan konuşmalarda halka verilen vaatlerde de çeşitlilik ve artış görülmüştür.⁷⁰³ Her seçim bölgesinde halkın beklentilerine yönelik vaatler vermeye özen gösterilmiştir. Örneğin; Giresun'da vatandaşların şikâyetlerinin yoğunlaştığı ofislerin kaldırılması konusu tüm partilerin vaatleri arasında yer almıştır.⁷⁰⁴

Seçim öncesinde partilerin temsilcilerinin diğer illere olduğu gibi Giresun'a da çok sayıda ziyarette buldukları, mitingler yaptıkları ve vatandaştan oy istedikleri görülmektedir. Seçim öncesinde basına yansıyan haberlere göre CHP Giresun'da seçimleri kazanacağından emin görünmektedir. Kulakkaya nahiyesinde bir vatandaşın seçimler ile ilgili bilgi almak isteyen gazetecilere verdiği cevap oldukça ilginçtir: *“Piyasaya kalp para yutturur gibi, başka yerde seçim kudreti olmayanları bize gönderiyorlar.”*⁷⁰⁵ Vatandaşın verdiği bu cevap çok partili hayata geçiş sürecinin henüz ilk genel seçimlerinde bile halkın çok partili rejimden beklentilerinin ne denli arttığını göstermesi bakımından önemlidir.

Seçimler öncesinde CHP'nin *“Oylarınızı Atatürk ve İnönü'nün partisine veriniz.”* şeklindeki propagandanın etkili olduğu görülmektedir. Vatandaşa hangi

⁷⁰² Hikmet Özdemir, *“Siyasal Tarih”*, **Çağdaş Türkiye- 4 (1960-1980)**, İstanbul 1997, s.179; **Vatan**, 2 Temmuz 1946; **Cumhuriyet**, 06 Temmuz 1946.

⁷⁰³ Eroğul, **a.g.e.**, s.29.

⁷⁰⁴ 21 Ekim 2011 tarihinde **Hamdi Aydın** ile yapılan görüşmeden.

⁷⁰⁵ **Cumhuriyet**, 21 Temmuz 1946.

partiyeye oy vereceği sorulduğunda “*Biz İnönü neredeyse ona oy veririz.*” şeklinde beyan edenler çok olmuştur. Yine CHP’nin Giresun’a yönelik propagandaları arasında “*Giresun’da bir lise açılması*” konusu yer almıştır. Milli Eğitim Bakanlığının bu konuda gönderdiği telgraf üzerine *Yeşil Gireson Gazetesi* ilave sayıyla bu haberi halka duyurmuştur. Halk bu haberi çok büyük bir coşku ile kutlamıştır. CHP bu seçimlerde propaganda çalışmaları kapsamında vaatlerini daha iyi anlatabilmek için, “*Tanin*” gazetesini Giresun’da halka bedava olarak dağıtmıştır.

Diğer taraftan halkın kendilerine çok büyük bir ilgisi bulunmasına karşı muhalefet partileri olan DP ve MKP’de çok önemli bir hareketlilik olmadığı dikkati çekmiştir. DP seçim öncesinde Giresun’un ilçelerinden sadece Tirebolu’da seçim bürosu açmıştır. MKP özellikle ilçelerde çok güçlü olmasına rağmen propaganda faaliyetlerinde etkili olamamıştır.⁷⁰⁶

1946’da özellikle Bulancak ilçesinde, DP’nin açılmasının ardından partiye üyelik kaydı yaptıranlardan bir kısım vatandaşların 10-15’li gruplar halinde DP’den ayrılıp tekrar CHP’ye kaydoldukları yolundaki haberler dikkat çekicidir.⁷⁰⁷ Muhtemelen CHP’nin, DP’nin muvazaa partisi olduğu ve kısa bir süre sonra kapatılacağı propagandası Bulancak’ta etkili olmuştur.

Seçimler öncesinde CHP Genel Merkezinden gönderilen aday listeleri ile Giresun İl İdare Kurulu aday listeleri arasındaki farklılıklar nedeniyle yaşanan ihtilaf, seçim öncesinde Giresun’da CHP için sıkıntılı bir durum yaratmıştır. Özellikle Giresun İl İdare Kurulu listesinde aday olarak gösterilen Ali Naci Duyduk’un isminin Genel Merkez listelerinde bulunmaması konusu problem olmuş, İl İdare Kurulu Genel Merkeze müteaddit defalar telgraf göndererek bu durumun düzeltilmesi talebinde bulunmuştur. Bu konuda yaşanan sorun giderek büyümüş ve İl İdare Kurulu isteklerinin kabul edilmemesi durumunda görevden çekilebileceklerini dahi bildirmiştir. CHP’de yaşanan bu sorunun çözümü için Giresun Valisi devreye girerek 17 Temmuz 1946 tarihli İl İdare Kurulu toplantısına katılmış ve soruna aracılık

⁷⁰⁶ **Cumhuriyet**, 14 Temmuz 1946.

⁷⁰⁷ **Yeşil Gireson**, 10 Mayıs 1948.

etmeye çalışmıştır.⁷⁰⁸ Ancak CHP Genel Merkezi, aday listeleri üzerinde değişikliğe gitmemiş ve Ali Naci Duyduk aday gösterilmemiştir. Ali Naci Duyduk'un CHP tarafından aday gösterilmemesinin yarattığı sorundan istifade etmek isteyen muhalefet, Duyduk'u kendi partilerinden aday olmaya davet etmişlerdir. CHP aday belirleme krizi ile uğraşırken muhalefet partileri de propaganda faaliyetlerine hız vermişlerdir.⁷⁰⁹

Seçimde CHP'ye karşı birbirlerini destekleme kararı alan DP ve MKP, sekiz milletvekilliği için toplam yedi aday göstermişlerdir. DP'nin adayları; İl Müteşebbis Heyeti Başkanı Fahri Ekmekçi, avukat Hamza Aydoğan, emekli subay Bahri Eroğlu ve tüccar Mazhar İnanç olmuştur. MKP ise; İl Müteşebbis Heyeti Başkanı Avni Bayraktar, Tirebolulu Ziya Kademoğlu ve Tahsin Habiboğlu'nu aday göstermiştir. DP 16 Temmuz 1946 tarihinden itibaren şehrin muhtelif yerlerine duvar afişlerini asmaya başlamıştır.⁷¹⁰

Çok partili hayata geçiş döneminin ilk genel seçimleri, 21 Temmuz 1946'da siyasi faaliyet gösteren 14 partiden 6'sının katılımıyla gerçekleştirilmiştir.⁷¹¹ Seçimler sonucunda oluşan milletvekili dağılımı ise CHP 390, DP 65, Bağımsızlar ise 7 milletvekili şeklinde olmuştur.⁷¹² Ancak mevcut seçim kanununun uygulamasından kaynaklanan nedenlerle, iki seçim çevresinden seçilen milletvekilleri bu çevrelerden birini tercih edebildikleri için, parlamentoya giren milletvekili sayısı, seçim çevrelerinden seçilen milletvekili toplamının altında kalmıştır.⁷¹³ DP'ye mensup 2 milletvekili ile 1 bağımsız aday, iki seçim çevresinden seçilmiştir. Sonuç olarak, mecliste fiilen yer alan milletvekili sayısı 465 yerine 462

⁷⁰⁸ **Cumhuriyet**, 18 Temmuz 1946.

⁷⁰⁹ Ali Naci Duyduk bu seçimler sürecinde olmasa da 1950 Genel Seçimleri öncesinde DP'ye katılarak İl Başkanlığına getirilmiş ve akabinde de DP'den milletvekili seçilmiştir.

⁷¹⁰ **Cumhuriyet**, 14 Temmuz 1946.

⁷¹¹ Seçime; CHP, MKP, DP, Liberal Demokrat Parti (LDP), Türkiye İşçi Çiftçi Partisi (TİÇP) ve Yalnız Vatan İçin Partisi (YVIP) katılmıştır. Bkz. Erol Tuncer, **Osmanlıdan Günümüze Seçimler (1877-2002)**, TESAV Yay., Ankara, 2003, s.362.

⁷¹² Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye**, s.38; **Akşam**, 24 Temmuz 1946.

⁷¹³ 1946 seçimlerinin yapıldığı tarihte Türkiye genelinde 63 il ve 583 ilçe bulunmaktaydı. Bkz. **Türkiye İstatistik Yıllığı**, Ankara, 2001, s.48.

olmuştur.⁷¹⁴ Böylece Meclis'teki parti sayısı ikiye çıkarken meclis aritmetiğinde de değişim yaşanmıştır.⁷¹⁵

8'inci Yasama Döneminde (1946-1950) Giresun Milletvekili olarak parlamentoya girmeye hak kazanan adayların mesleklerine bakıldığında; 1 mülki idare amiri, 1 asker, 1 doktor, 4 tüccar, 1 eğitimci, 1 belediyesi olduğu görülmektedir. Bu dönem Giresun milletvekillerinden hiçbirisi kurulan hükümetlerde bakan olarak görev yapmamıştır.

1946 Genel Seçimlerinin sonuçlarına göre, Giresun'da seçime 89.458 kişi iştirak etmiş ve seçim sonuçlarına göre; bütün milletvekilliklerini CHP kazanmıştır. Sonuçlar açıklandığında, Eşref Dizdar⁷¹⁶ (70.619), Dr. Galip Kenan Zaimoğlu (70.619), İsmail Sabuncu (69.635), Kazım Okay (69.250), Ahmet Ulus (67.256), Celal Esat Arseven (65.675), Ahmet Münir Akkaya (63.385) ve Fikret Yüzatlı (63.385) oy alarak milletvekili olmaya hak kazanmışlardır. 27 Temmuz 1946 tarihli *Yeşil Giresun Gazetesi*, seçimleri kazanan adayların resimlerini ve kısa özgeçmişlerini yayımlamıştır.⁷¹⁷

Seçimler ülke genelinde huzur ve sükun içinde geçmiş olmakla birlikte bazı olayları önlemek mümkün olmamış ve bazı yerlerde yaralama olayları hatta öldürme olayları meydana gelmiştir.⁷¹⁸

Seçimlerin yapılması ve oyların sayımına geçilmesinin ardından gelen sonuçlar üzerine, DP kendi oylarının sayılmadığını, bazı yerlerde sandıkların kaçırıldığını, bazı yerlerde ise sandık kurullarınca sahte tutanaklar düzenlendiğini iddia ederek CHP'yi seçimlere hile karıştırmakla suçlamıştır.⁷¹⁹ DP, daha seçimler

⁷¹⁴ **TBMM Ad Defteri**, Dönem: VIII, TBMM Basımevi, Ankara, 1950.

⁷¹⁵ **Akşam**, 24 Temmuz 1946.

⁷¹⁶ Bir dönem Giresun Belediye Başkanlığı da yapan Eşref Dizdar, 05 Haziran 1952 tarihinde ölmüştür. Bkz. **Cumhuriyet**, 06 Haziran 1952.

⁷¹⁷ **Yeşil Giresun**, 27 Temmuz 1946.

⁷¹⁸ Eroğul, **a.g.e.**, s.16.

⁷¹⁹ Alpay Kabacalı, **Türk Basınında Demokrasi**, 1999, Ankara, s.201.

sonuçlanmadan İnönü'ye bir telgraf çekerek haksızlığın düzeltilmesi yolunda müdahale etmesini istemiştir.

Bu seçim; yargı denetimi olmaksızın, “açık oy - gizli tasnif” ve “çoğunluk sistemi” esasına göre yapılmıştır.⁷²⁰ Seçmenler, adayların bulunduğu listeden azami 23 milletvekilini seçebilmişlerdir. Liste dağıtılmayan yerlerde ise, boş bir kâğıda tercih edilen adayların isimlerini yazarak zarfa koymaları istenmiştir. Okuryazarlığı olmayanlar ise başkasından yardım alarak seçim kâğıtlarını doldurabilmişlerdir.⁷²¹ Oy kullanmada açık oy gizli tasnif yönteminin esas alınması başta olmak üzere, yapılan birtakım usulsüzlüklerden dolayı bu seçimler, “şaiibli seçim” şeklinde de anılmıştır.⁷²² 1946 seçimleri öncesinde ve seçimlerin yapılması sırasında, devlet memurları tarafından CHP'ye yoğun bir destek verilmiş⁷²³ ve devlet imkânlarından azami ölçüde yararlanması sağlanmıştır.⁷²⁴

Seçimlerde Giresun'da da yaşanan bazı usulsüzlükler basına yansımıştır. Keşap ilçesi Yolağzı köyünde sandık başına MKP temsilcilerinin alınmaması, Kayabaşı köyünde sandık görevlilerinin oy kullanmak üzere gelen vatandaşlara içinde dolu oy pusulası konulmuş hazır zarflar dağıtması, Küçüklüköy'de de oy vermemiş olan vatandaşların yerine parmak basılarak oy kullanmış gibi gösterilmeleri gibi hadiseler yaşanmıştır.⁷²⁵

1946 seçimleri tek dereceli olarak yapılan ilk seçim olmuştur. Bu durum geçmişe oranla önemli bir gelişme olarak görülse de, “açık oy - gizli tasnif” usulü gereğince seçmenlerin oylarını açık kullanmaları ve oy sayımının gizli yapılması

⁷²⁰ **Cumhuriyetin 75. Yılı**, Cilt: 1, Yapı Kredi Kültür Sanat Yay., İstanbul, 1998, s. 291.

⁷²¹ **Cumhuriyet**, 21 Temmuz 1946.

⁷²² Sina Akşin, **Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi**, İmaj Yay., Ankara, 1996, s. 216.

⁷²³ **Cumhuriyet**, 21 Temmuz 1946,

⁷²⁴ DP tarafından yayımlanan bir beyannamede; İçişleri Bakanlığının yayımladığı bir tamime göre köylerde yapılmakta olan zehirleyici propagandaları önlemek üzere partiler adına gönderilen kişilerden bir vesika istenmekte olduğunu, Bakanlığın bu şekilde bir karar almasının Anayasa'ya aykırı olduğu, bu tür uygulamalar karşısında baskılardan korunmak maksadıyla seçimlerden çekilmek bile gündeme gelse de, memlekete demokrasinin gelmesine katkı sağlamak maksadıyla bunu yapmadıklarını, bunu milli menfaatler gereğince uygun bulmadıklarını açıklamaktadırlar. Bkz. **BCA**, Belge Nu:30.01./44.257.1.

⁷²⁵ **Cumhuriyet**, 22 Temmuz 1946.

seçimlerin demokratikliğine gölge düşürmeye yetmiştir.⁷²⁶ Daha da önemlisi, seçim kurullarının belediye encümenleri, kurul başkanının ise belediye başkanı olması eleştiri konusu olmuştur. Pek çok yerde vali ve kaymakam gibi yerel bürokratların CHP adına hareket etmeleri de bir başka olumsuzluk olarak dikkati çekmiştir. Tüm bu olumsuzlara ve muhalefetin tüm eleştirilerine rağmen seçimlerin tüm ülke genelinde ciddi bir sorun yaşanmadan tamamlanması Türk insanının demokrasiye olan özlem ve inancını göstermesi bakımından önemlidir.⁷²⁷

Türkiye Cumhuriyeti tarihinin çok partili ilk genel seçimleri olması nedeniyle Türk siyasi hayatında 1946 Milletvekili Genel Seçimleri önemli bir yere sahiptir. Ancak, 21 Temmuz 1946 seçimleri, mevcut seçim sisteminin⁷²⁸ antidemokratik yapısı nedeniyle birçok eleştiriye de konu olmuştur.⁷²⁹ Yapılan değişikliklerin, muhalefetin taleplerini karşılamakta yetersiz kalması nedeniyle yoğun itirazlar yaşanmıştır.

CHP, 1946 Genel Seçimlerinde öncekilerden farklı bir strateji izleyerek, parti kongrelerine ayrı bir önem vermiş ve kongre çalışmalarının bütün üyelerin katılımı ile icra edilmesi için tüm illere bir genelge yayımlanmıştır.⁷³⁰ Bunun gerekçesi olarak da yapılacak seçimlere ilk kez CHP dışında diğer partilerin katılacak olması gösterilmiştir. Bu gelişme CHP'nin seçim çalışmalarını sıkı tuttuğunu göstermekle birlikte, tek parti döneminin alternatifsizliğinin getirdiği alışkanlıklar yine nüksetmiş ve CHP halka ulaşmakta çok fazla başarılı olamamıştır. Diğer yandan yürütülen

⁷²⁶ Meclis, 05 Haziran 1946'da, milletvekili genel seçimlerinin tek dereceli yapılmasını kabul etmesine rağmen "*açık oy, gizli tasnif*" konusunda herhangi bir değişikliğe gitmemiştir. Bkz. Mahmut Goloğlu, **Demokrasiye Geçiş (1946-1950)**, Kaynak Yay., İstanbul, 1982, s.50-55.

⁷²⁷ **Cumhuriyet**, 22 Temmuz 1946.

⁷²⁸ Tek parti döneminde yapılan 1923, 1927, 1931, 1935 ve 1939 seçimleri, Birinci Meşrutiyet Döneminde çıkartılmış İntihab-i Mebusan Kanun-i Muvakkati temel alınarak, iki dereceli ve basit çoğunluk seçim sistemine göre yapılmıştır. Buna göre halk önce "*Müntehib-i Sâni*" denilen ikinci seçmenleri, onlar da "*saylav*" denilen mebusları seçiyordu. Bkz. Türkiye İstatistik Kurumu, **Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları 1923-2011**, Ankara, 2012, s.X.

⁷²⁹ 05 Haziran 1946 tarihinde Seçim Kanunu, TBMM tarafından kabul edilerek, 06 Haziran 1945 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Yeni Seçim Kanunu, "*seçmenlerin temsilcilerini aracısız olarak seçmeleri demek olan tek dereceli seçim sisteminin kabulü ve aday olmak için bir parti listesinde yer alma zorunluluğunu*" kaldırmıştır.

⁷³⁰ **BCA**, Belge Nu:30.1.0.0./42.249.12.

seçim kampanyalarında yapılan harcamalar için fazla ödenek tahsis edilmediğinden CHP'li yöneticiler maddi sorunlarla uğraşmak zorunda kalmışlardır.⁷³¹

21 Temmuz'da yapılan seçimler ile siyasetin tansiyonu biraz olsun düşmüş iken, seçimlerin ertesinde ortaya çıkan tablo yeniden seslerin yükselmesine yol açmıştır. Seçimlerin hemen ardından muhalefet, yapılan usulsüzlükleri ve uygulanan baskıları dile getirerek hükümeti sıkıştırmaya başlamıştır.

Dönem içinde mecliste Giresun'a yönelik soru önergesi, meclis araştırması, teklif vb. gibi faaliyetleri bulunmayan Giresun Milletvekillerinin meclis çalışmalarında Giresun ile ilgili konularda pek etkili bir dönem geçirmediğini söyleyebiliriz. Meclis tutanaklarında yaptığımız taramada, Giresun Milletvekillerinin faaliyetlerinin genel olarak yasama çalışmalarına yönelik konularla sınırlı kaldığı, seçim bölgelerinin sorunlarına yönelik çaba sarf etmedikleri dikkati çekmektedir.

B.3. 1948 MİLLETVEKİLİ ARA SEÇİMLERİ:

1946 Genel Seçimleri oluşan parlamentodaki milletvekilliklerinden boş olanların doldurulması amacıyla 17 Ekim 1948 tarihinde ara seçim yapılması kararı alınmıştır. 1946 Milletvekili Genel Seçimlerinde Giresun CHP Milletvekili olarak parlamentoya giren Ahmet Münir Akkaya'nın,⁷³² milletvekili seçilmesinden kısa bir süre sonra hastalanarak 14 Kasım 1947 tarihinde vefat etmesi üzerine, boşalan milletvekilliği için Giresun da ara seçim kapsamına alınmıştır.⁷³³

Seçimler; Ankara, Aydın, Bolu, Erzincan, *Giresun*, İstanbul, Kastamonu, Malatya, Mardin, Ordu, Tokat ve Yozgat illeri olmak üzere 13 ilde toplam 18 milletvekilliği için yapılmıştır. Giresun'da yapılan seçim çalışmaları kapsamında, Vali Orhan Sami Güvenç başkanlığında seçim kurulu teşekkül ettirilmiştir.

⁷³¹ BCA, Belge Nu:490.1.0.0./1495.95.1.

⁷³² Mülkiye mezunu olan Ahmet Münir Akkaya, uzun yıllar kaymakamlık ve valilik görevlerinde bulunduktan sonra milletvekili seçilmiştir. II. Dönem (Ara Seçim) ve III. Dönem İzmir, IV, V, VI, VII ve VIII. Dönem'de ise Giresun Milletvekili olarak parlamentoda görev yapmıştır.

⁷³³ **Karadeniz Postası**, 24 Kasım 1947; Çufalı, **a.g.e.**, s.53.

Seçimlerde aday olmak isteyenlerin 25 Eylül 1948 tarihine kadar müracaat etmeleri gerektiği kararı alınmış ve gazeteler aracılığıyla halka duyurulmuştur. Yapılacak ara seçimle ilgili masrafların karşılanması maksadıyla bütçeden 4.800 lira tutarında kaynak ayrılarak Giresun Seçim Kuruluna gönderilmiştir.⁷³⁴

CHP'nin seçim hazırlıklarına 22 Temmuz 1948'de yayımladığı bir genelge ile başladığı görülmektedir. Yazıdan anlaşıldığına göre Genel Merkez, adayların erkenden belirlenmesinin mahzurlu olacağını, bununla birlikte çok da geç kalınmaması gerektiğini bildirmektedir. Giresun CHP İl İdare Kurulu Başkanlığı da 07 Ağustos 1948 tarihinde Genel Sekreterliğe yazdığı bir yazıyla, aday olmak için yapılan başvuruların sayısının 102 kişiye ulaştığı, bu kişilerin tamamının aday olmak için gerekli şartları taşıdığını bildirmektedir. Aday adayı olarak başvuru yapanlar arasından kimin aday olarak gösterileceği ile ilgili izlenecek yöntem de bu yazıyla açıklanmıştır. Buna göre aday belirleme işleminin seçimlerden hemen önce olacak şekilde yapılması planlanmıştır. Aday belirlemekle görevli yoklama kurulunda yer alanların, toplantıdan üç gün önce haberdar edilerek toplanmaları ve adayı belirleme işleminin seçimden altı gün önce tamamlanarak, adayın adının yer aldığı pusulaların Giresun'da bastırılması ve ilçe başkanlarına teslim edilerek köylere kadar ulaştırılması planlanmıştır. Yapılan bu planlamada zaman o kadar kısıtlı bir şekilde hesaplanmıştır ki, İl İdare Kurulunca belirlenen adayın Genel Merkezce onaylanmasına dahi vakit kalmamaktadır. Bu şekilde hareket edilmesinin maksadını, aday gösterilmemesine tepki duyarak parti dışından aday olabileceklere engel olmak olarak açıklamak mümkündür. Bu durum parti içinde kontrolün ne denli güç olduğunu da göstermesi bakımından ilginç bir görünüm arz etmektedir.

Aday belirleme süreci ile ilgili takvime göre başvuruların tamamlanmasının ardından 26 Eylül 1948'de yoklama yapılacağı açıklamıştır.⁷³⁵ CHP'de ara seçimler için aday adayı olanlar arasından kimin seçileceği yoklama usulü ile belirlenmiştir.⁷³⁶

⁷³⁴ Yeşil Gireson, 11 Eylül 1948.

⁷³⁵ Yeşil Gireson, 18 Eylül 1948.

⁷³⁶ Yeşil Gireson, 25 Eylül 1948.

Yapılan yoklama sonucunda Alucra İlçe Başkanı ve İl Genel Meclisi İkinci Başkanı Tevfik Ekmen milletvekili adayı olarak belirlenmiştir.⁷³⁷

1946 Genel Seçimlerinde elde ettiği tecrübeler ile halkın desteğinin önemini anlayan CHP eski klasik politikalarını terk etmeye başlamıştır. Eskisine kıyasla daha liberal bir politika izleyen CHP, halkın tepkilerine yol açan yolsuzluk iddiaları ile ilgili yargı sürecinin başlatılmasını sağlamış ve yolsuzluğa bulaşan bazı bakanların bile mahkemeye çıkarılmasına izin vermiştir.⁷³⁸ Bunun dışında, diğer partiler tarafından sık sık dile getirilen Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu'nda bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu değişiklikler ile mahkeme kararı olmaksızın polisin doğrudan tutuklama yetkileri kaldırılmıştır.⁷³⁹ Demokrasinin önünde engel teşkil eden bazı kanunlarda da değişiklikler yapılarak eleştirilerin önü alınmaya çalışılmıştır. CHP ile DP arasındaki en önemli anlaşmazlıklardan birisi olan Seçim Kanunu da, 1948 ara seçimlerinden önce değiştirilmiştir.⁷⁴⁰ 1950 Genel Seçimleri için de yeni bir Seçim Kanunu Tasarısı getirilmiş ve “*gizli oy, açık sayım*” ilkesine dayanan tasarı, 400 kişilik meclis grubundan çıkan 30 muhalif oya rağmen kabul edilmiştir.⁷⁴¹ Bu düzenleme ile Seçim Kanununa aykırı hareket eden devlet memurlarının, izin alınmasına gerek kalmaksızın, doğrudan yargılanabilmesi hükmü getirilmiştir.⁷⁴² Bununla birlikte, DP'nin, seçimlerin adli denetim altında yapılması talebi yargıyı siyasete bulaştırmama gerekçesiyle hükümet tarafından kabul edilmemiştir.

Seçim öncesinde 08 Haziran 1948 tarihinde Giresun'a gelen CHP Genel Başkan Vekili Hilmi Uran, burada yaptığı konuşmada, “*CHP'nin tam manası ile*

⁷³⁷ **Yeşil Gireson**, 09 Ekim 1948.

⁷³⁸ **TBMMTD**, Dönem: VIII, Cilt: 12, s.32.

⁷³⁹ **TBMMTD**, Dönem: VIII, Cilt: 10, s.260.

⁷⁴⁰ Günaltay Hükümeti, Seçim Kanunu hazırlamak üzere, 1877'den itibaren uygulanan tüm seçim mevzuatını inceletmiş, Fransa, Belçika, İtalya, Yunanistan, Romanya, Sovyet Rusya, İsviçre, İngiltere, Güney Afrika, Yeni Zelanda, Avustralya, Çekoslovakya, Cenevre Kantonu gibi birçok ülkenin seçim kanunlarını tercüme ettirerek istifade etmişti. Bkz. Hilmi Uran, **Meşrutiyet, Tek Parti, Çok Parti Hatıralarım**, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 2008, s.442-443.

⁷⁴¹ 7 Ocak 1947'de yapılan DP Büyük Kongresinde DP lideri Celal Bayar'ın talep ettiği hususlardan bir tanesi olan Seçim Kanunu değişikliği böylece gerçekleşmiştir. Bayar'ın diğer talepleri; Anayasaya uymayan kanunların kaldırılması ve devlet ve parti reisliğinin bir kişinin uhdesinde birleşmemesi idi. Bkz. **Cumhuriyet**, 08 Ocak 1947.

⁷⁴² Karpat, **Türk Siyasi Tarihi**, s.189.

hakiki bir fikir ve kanaat partisi olduğunu açıklamış, böyle bir hürriyet içinde karşımızda da fikir ve kanaat partilerinin teessüs etmesine ve artık mütemadi tahrik ve menfi çalışmanın sona ermesine susamış haldeyiz.” demiştir.⁷⁴³ Uran’ın bu konuşmasına tepki DP Giresun teşkilatından gelmiş ve bu açıklamaları kabul etmediklerini ifade etmişlerdir.⁷⁴⁴ Ayrıca Uran bölge halkının ihtiyaç ve taleplerine ilişkin bazı notlar almıştır. Hilmi Uran’ın geziden dönüşünden sonra Giresunluların taleplerinden bazılarının hayata geçirildiği görülmektedir. Fındık Birliği ve İhracatçılar Birliğinin⁷⁴⁵ Giresun’a dönmesi, kooperatiflere faizsiz beş milyon lira verilmesi, Memleket Hastanesi ile ilgili bütçeden ödenek tahsis edilmesi bunlardan bazılarıydı.⁷⁴⁶

Yapılacak ara seçimler nedeniyle propaganda çalışması yapmak üzere dönemin Başbakanı Hasan Saka da, 01 Ekim 1948 tarihinde Giresun’a gelmiştir. Saka yaptığı konuşmalarda; *“Önümüzde bir imtihan vardır, buna iyi hazırlanalım.”* diyerek yapılacak ara seçimlere atıfta bulunmuş ve halktan CHP’nin desteklenmesini istemiştir.⁷⁴⁷

Muhalefetin propaganda faaliyetleri kapsamında, 1948 Mayısında Ordu ve Samsun’a gelen DP milletvekili Adnan Menderes burada halka hitap etmiştir. Menderes, hükümeti 1939 Erzincan Depreminin üzerinden dokuz yıl geçmesine rağmen bir şey yapmamakla ve buradaki vatandaşları açıkta bırakmakla suçlamıştır.⁷⁴⁸ Menderes’in yaptığı konuşmalar Giresun basını tarafından da takip edilmiş ve CHP yanlısı yayın yapan gazeteler tarafından bu söylemler yersiz bulunarak eleştirilmiştir.⁷⁴⁹ Yine, gazetede yer alan haberlerden anlaşıldığına göre seçim propagandası yapmak üzere Şebinkarahisar’a gelen DP heyetine halk pek teveccüh göstermemiştir.⁷⁵⁰

⁷⁴³ **Yeşil Gireson**, 09 Haziran 1948.

⁷⁴⁴ **Yeşil Gireson**, 12 Haziran 1948.

⁷⁴⁵ Fındık İhracatçılar Birliği 1944 yılından itibaren geçici olarak faaliyetlerini İstanbul ilinde yürütmekteydi. Bkz. **Yeşil Gireson**, 24 Temmuz 1948

⁷⁴⁶ **Yeşil Gireson**, 10 Temmuz 1948.

⁷⁴⁷ **Yeşil Gireson**, 02 Ekim 1948.

⁷⁴⁸ **Yeşil Gireson**, 08 Mayıs 1948.

⁷⁴⁹ **Yeşil Gireson**, 06 Mayıs 1948.

⁷⁵⁰ **Yeşil Gireson**, 20 Haziran 1948.

Bu tartışmalar arasında, 17 Ekim 1948'de yapılan ve muhalefet partilerinin katılmayarak⁷⁵¹ CHP dışındaki adaylara destek verdiği ara seçimlerde, tüm milletvekilliklerini CHP kazanmıştır. Muhalefetin yaptığı propagandaların da etkisiyle seçime iştirak edenlerin oranı son derece düşük olmuştur.⁷⁵²

Seçimlere katılma oranı CHP'lilere göre %40'lar civarında gerçekleşmiştir. Bu oran CHP'nin son uygulamalarıyla kısmen de olsa oylarını yükselttiğini göstermesi bakımından önemlidir. Seçimlerin sayısal sonuçları kamuoyuna açıklanmamıştır.⁷⁵³

Giresun'da seçim öncesinde Göreleliler bir araya gelerek Mehmet Rıza Kuğu'yu CHP adayı olarak göstermek istemişlerdir.⁷⁵⁴ Ancak CHP aday olarak Alucra CHP İlçe Başkanı olarak görev yapan Tevfik Ekmen seçilmiştir. 17 Ekim 1948 tarihinde tamamlanan seçimlerin sonucu bir gün sonra açıklanmış ve Tevfik Ekmen Giresun Milletvekili olarak meclise girmiştir.⁷⁵⁵

Giresun'da yapılan ara seçim sonuçlarının yer aldığı 23 Ekim 1948 tarihli *Yeşil Giresun Gazetesi* 'nde; ara seçimin galibinin geçerli oylardan (39.169)'unu alan Tevfik Ekmen olduğu, tüm Giresun genelinde seçime katılım oranının %45 olarak gerçekleştiği, bağımsız aday Arif Ünal'ın ise (16.149) oy aldığı bilgilerine yer verilmektedir. Ayrıca, muhaliflerin her türlü engellemelerine rağmen katılımın %45 olarak gerçekleşmesinin halkın demokratik haklarını kullanması bakımından önemli

⁷⁵¹ DP seçimlere katılmamakla birlikte CHP'ye karşı propaganda faaliyetlerine önem vermiştir. Bu kapsamda DP lideri Celal Bayar ve arkadaşları Giresun'a da gelerek iki gün süreyle propaganda faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Ancak bu haber gazetelerde çok küçük ve detaysız bir haber olarak verilmiştir. Bkz. **Yeşil Giresun**, 01 Mayıs 1948.

⁷⁵² **Cumhuriyet**, 18 Ekim 1948.

⁷⁵³ 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun 38'inci maddesi gereğince, 1961 yılından itibaren, Yüksek Seçim Kurulu tarafından kendisine verilecek belgelere dayanarak, iller, seçim çevreleri ve ilçeler, seçim bölgeleri ve sandık bölgeleri itibarıyla, sandık kurulları tutanaklarında bulunan bilgileri en geç, seçimi takip eden bir yıl içinde yayımlama görevi Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığına verilmiştir. Söz konusu kurumun yaptığı çalışmalar sonucunda 1961 yılından önce yapılan seçimlere ilişkin veriler kaynak ve arşiv taraması sonucunda elde edilen bilgilere göre yeniden hazırlanmıştır. Geniş bilgi için bkz. **Milletvekili Genel Seçim Sonuçları, 1923-2011**.

⁷⁵⁴ **Yeşil Giresun**, 08 Mayıs 1948.

⁷⁵⁵ **Aydın Tarihi**, 18 Ekim 1948

olduğu ve seçim süresince herhangi bir sorun yaşanmadığı ve neşe içinde geçtiği belirtilmektedir.⁷⁵⁶

B.4. 1950 GENEL SEÇİMLERİ:

Çok partili hayata geçiş sürecinin ilk genel seçimlerinin yapılmasının ardından dört yıl geçtikten sonra 1950 yılında ikinci kez seçmenler sandık başına gitmiştir. 1946 yılı seçimleri uygulanan seçim mevzuatı nedeniyle yoğun eleştirilere konu olmuştur. Bu eleştirileri gidermek için seçim mevzuatında yapılan değişiklikler sayesinde⁷⁵⁷, 1950 Genel Seçimleri, Türkiye tarihinin demokratik ilkelere uygun olarak icra edilen ilk seçimleri olmuştur.⁷⁵⁸

DP, bu seçimlerle ilgili hazırlıklara, 1946 yılında seçimi kaybettiği anlaşıldıktan hemen sonra başlamış ve köy köy dolaşarak etkili bir propaganda süreci geçirmiştir. Giresun'da da iyi bir teşkilatlanmaya sahip olan DP'nin, 09 Ocak 1949 tarihinde yapılan İl Kongresi çok geniş bir katılıma sahne olmuş ve müzakereler oldukça hareketli geçmiştir.⁷⁵⁹ 1950 yılında ise seçimlere hazırlıklar başlamadan önce 21 Mart 1950'de İl Kongresini tamamlayan DP seçim çalışmalarına hız vermiştir.⁷⁶⁰ DP'nin İl İdare Kurulu Başkanı bir önceki seçimlerde CHP'den aday gösterilmemesi sonucu partiden istifa eden Ali Naci Duyduk olmuştur.⁷⁶¹ Kongreye Genel Merkez'den Refik Koraltan da katılmış ve genel memleket meseleleri üzerine bir konuşma yapmıştır.⁷⁶²

1950 Milletvekili Genel Seçimleri, Türkiye'de ilk kez adli denetim ve gözetim ilkesini getiren, tek dereceli, eşit, genel, gizli oy ve açık tasnif usulünün

⁷⁵⁶ **Yeşil Giresun**, 23 Ekim 1948.

⁷⁵⁷ 16 Şubat 1950'de Seçim Kanununda yapılan değişikliklerle, Yargıtay ve Danıştay üyelerinden oluşan bir Yüksek Seçim Kurulu oluşturulmuştur. Hakan Toy - Defne Elmacı, **Kronolojik Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, İstanbul, 2007, s.101.

⁷⁵⁸ Hikmet Sami Türk, "*Kim Seçiyor?..Kim Seçmeli?...Oy Hakkı Üzerine Bir İnceleme*", **Cumhuriyet**, 27 Ekim-2 Kasım 1969.

⁷⁵⁹ **Cumhuriyet**, 10 Ocak 1949

⁷⁶⁰ **Cumhuriyet**, 21 Mart 1950.

⁷⁶¹ Dr. Ali Naci Duyduk 1948 yılına kadar CHP'de faaliyet göstermiş ve bu yılın son döneminde partiden gerekçe göstermeksizin istifa etmiştir. Bkz. **Karadeniz Postası**, 12 Ekim 1948.

⁷⁶² **Cumhuriyet**, 22 Mart 1950

geçerli olduğu, 21 Şubat 1950 tarihli ve 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununa göre yapılmıştır.⁷⁶³ Bu düzenlemeyle, seçim güvenliğinin sağlanmasına yönelik etkili tedbirler getirilmiştir. Seçmenler, ilk kez karma liste oluşturma imkânına sahip olmuşlardır.⁷⁶⁴

Türk siyasal yaşamının en önemli olaylarından birisinin gerçekleşmesine vesile olan 1950 Genel Seçimleri, CHP ve DP arasında kıyasıya bir propaganda sürecinin ardından 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılmıştır.⁷⁶⁵ Seçimlere katılım oranı çok yüksek olmuştur. Seçim kampanyaları genellikle huzur içinde yürütülmüş, seçimlerin önüne geçebilecek çok önemli bir olay meydana gelmemiştir. İnönü, milletin iradesi ne şekilde tecelli ederse etsin sonuçları kabul edeceğini ifade etmiştir.⁷⁶⁶ Mayıs ayı başından beri partilerin radyodan yaptıkları propagandalar, 10 Mayıs 1950 tarihinde mevzuat gereği son bulmuştur. Özellikle DP'nin “*Yeter Söz Milletindir!*” şeklindeki sloganı halk üzerinde çok etkili olmuştur.⁷⁶⁷

CHP ise, 1946 genel seçimlerinde de hükümete yöneltilen eleştiriler başta olmak üzere birçok konuda düzenlemeler yapmıştır. Bunlar arasında, çiftçilere toprak dağıtımı, siyasi af çıkarılması, memurlara ikramiye verilmesi ve vergi indirimi yapılması, haklarında şikâyet bulunan bazı memurlar ile ilgili soruşturmalara izin vermesi gibi hususları saymak mümkündür.⁷⁶⁸

14 Mayıs 1950 seçimlerinde, “*CHP adaylarına oy verenler, Atatürk'ün yolundan, İnönü'nün etrafından ayrılmamış olacaklar.*” şeklinde yapılan CHP

⁷⁶³ Çufalı, **a.g.e.**, s.23-24.

⁷⁶⁴ Hikmet Sami Türk, “*Türk Seçim Sisteminde Oy Hakkı*”, **A.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XXVI, Sayı: 3-4, Ankara, 1969, s.79-114.

⁷⁶⁵ Giresun'da seçim masraflarından kaynaklanan borçları ödemek için CHP il yöneticilerinin Genel Merkezden ödenek gönderilmesi konusundaki ısrarlı taleplere kısmen de olsa karşılık bulmuş ve örtülü ödenekten bir miktar para bu maksatla Giresun'a havale edilmiştir. Ancak gönderilen bu para, talep edilenden az olduğu için açık olan miktarın partililerce kendi aralarında toplanarak karşılanması istenmiştir. Bkz. **BCA**, Belge Nu:490.1.0.0./1495.97.1.

⁷⁶⁶ Uran, **a.g.e.**, s.530.

⁷⁶⁷ Selçuk Milar tarafından 1946'da hazırlanan “*Yeter Söz Milletindir.*” afişi, bütün tahminlerin ötesinde DP propagandalarının etkili olmasında büyük bir rol oynamıştır. Bkz. Selçuk Milar, “*Yeter, Söz Milletindir*” *Afişi Nasıl Doğdu?*, **Tarih ve Toplum Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 14, Haziran, 1988

⁷⁶⁸ Güneş, **a.g.e.**, s.98.

propagandası dikkat çekmiştir.⁷⁶⁹ Bu seçimlerde partiler seçim propagandalarını yapmak üzere radyodan istifade etmişlerdir.⁷⁷⁰ 04 Mayıs - 10 Mayıs tarihleri arasında radyoda yapılacak olan parti propagandalarının, radyosu bulunan teşkilatlarca hoparlörler vasıtasıyla halka duyurulması konusunda CHP Genel Sekreterliğince tüm illere bir yazı gönderilmiştir.⁷⁷¹ 1950 yılında CHP'nin ülke geneline yönelik olarak hazırladığı propaganda metinleri genelde şu vaat ve telkinleri içermekteydi:⁷⁷²

1) *Arkanda harpler, ölümler, harabeler, haydutlarla dolu dağlar, açlık ve sefalet. O karanlık geçmişten uzaklaştık. Durmaktan ve gerilemekten kork. CHP ile beraber daha mesut, daha aydınlık bir geleceğe yürü. Oyunu CHP'ye ver.*

2) *Sana henüz yapılmamış olanlardan bahsedene bakma. Yapılmış olanlara bak. Bu vatana ve bu halka asırlardan beri bakılmamış olduğunu unutma. Geleceği geçmişten gör. Oyunu CHP'ye ver.*

3) *Ne dediler ne yaptılar. Hürriyet istediler, hürriyeti kendi içlerinden kovdular. Millet bizimledir dediler. Millete husumet aşıladılar. Kendi aralarında bile düzen kuramadılar. Bu kadar tecrübe yetmez mi. Oyunu CHP'ye ver.*

4) *Türk işçisi senin için yapılanlar:*

- *İş Kanunu*
- *İş kazası, meslek hastalığı, analık, ihtiyarlık ve hastalık sigortaları,*
- *Sendikalar ve birlikler,*
- *Az vergi.*

Yapacaklarımız:

- *İşsizlik sigortası,*
- *İşçi evleri,*
- *Tarım İş Kanunu,*
- *Deniz İş Kanunu,*
- *Fikir İşçileri Kanunu*

Oyunu CHP'ye ver.

5) *Topraksıza toprak, toprağına tapu, ucuz kredi, makineli ziraat, mahsule iyi fiyat, insanca bir hayat. Oyunu CHP'ye ver.*

⁷⁶⁹ Yeşil Gireson, 03 Mayıs 1950.

⁷⁷⁰ TBMMTD, D.III, C.24, Ankara, 1950, s.667-677.

⁷⁷¹ BCA, Belge Nu:490.01./10.55.13.1.

⁷⁷² BCA, Belge Nu:490.01./10.54.16.

6) *Cehalet en büyük düşmanımızdır. 1923 yılındaki okul sayısı 4.894, İlkokul öğrencilerinin sayısı 341.941 idi. 1950’de İlkokul sayısı 12.535, İlkokul öğrencisi sayısı 1.474.671 oldu. Cehalet köyden kentten kaçıyor. Oyunu CHP’ye ver.*

7) *Vatandaş; hürlüğü, birliği, düzenliği, ileriliği CHP getirdi. Oyunu CHP’ye ver.*

8) *İşçi haklarını koruyan kanunları CHP çıkardı. Partimiz, çalışmada adalet ve hakkın temsilcisidir. Oyunu CHP’ye ver.*

9) *1923’te 3.162 km demiryolumuz vardı. Bunların hepsi yabancıların elindeydi. Bugün 6.807 km demiryolumuz vardır. Hepsi devletindir, milletindir. Oyunu CHP’ye ver.*

10) *Bugün 350.000 işçi çalıştıran 6.000 fabrikamız ve madenlerimiz var. Bunlar da milletindir. CHP işte bunları sağlayan partidir. Oyunu CHP’ye ver.*

11) *İnkılâp devri Türk’ü Türk’e inandırdı. Yalnız bu mu, dünyayı Türk’e inandırdı. Bu devri kuranlara ve onu yaşatacak olan CHP’ye oy ver.*

12) *Bu devirden önce devletin milletin adı neydi: Hasta Adam. Bugün nedir: Balkanların, yakın ve uzak doğunun en sağlam devleti, en diri milleti. Bu devri kuranlara ve onu yaşatacak olan CHP’ye oy ver.*

13) *İstiklal Savaşında kurtulduk. İnkılâp savaşında kuvvetlendik. CHP’nin tarihi bu savaşların, hürriyet ve hakların tarihidir. Bu tarihi devam ettirmek senin elindedir. Oyunu CHP’ye ver.*

Görüldüğü üzere CHP’nin söylemleri, adeta iktidara ilk kez gelecek bir parti tarafından söylenmiş sözler ve vaatler içermektedir. Oysa CHP, 1923 yılından beri kesintisiz bir tek parti iktidarı sürecini yaşamış, özellikle İnönü’nün “*Milli Şef*”lik dönemi Türk siyasetinde en otoriter yönetimin yaşandığı yıllar olmuştur.⁷⁷³ Bu bakımdan eskisinden farklı olarak halkı ikna etmeye önem veren CHP’nin⁷⁷⁴, seçim

⁷⁷³ Erdoğan, a.g.e., s.71.

⁷⁷⁴ CHP’de seçimlere hazırlıklar kapsamında oluşturulan bir komisyon tarafından hazırlanan raporda, milletvekilleri ve özellikle bakanların seçim bölgelerine gitmesi gerektiği vatandaşları halkevlerine ayağına çağırarak yerine, DP’nin yaptığı gibi kahvelere, pazar yerlerine gidilmesinin daha yararlı olacağı konusunda tavsiyeler yer almaktadır. Bkz. **BCA**, Belge Nu. 490.01./10.54.12.

sürecindeki propagandalarının halk üzerinde çok etkili olduğunu söylemek mümkün değildir.⁷⁷⁵

Seçimlerde CHP'den Giresun milletvekili aday adayı olarak; *İsmail Sabuncu, Ahmet Tirali, Eşref Dizdar, Dr. Galip Kenan Zaimoğlu, Tevfik Ekmen, Musa Kazım Okay, Hasan Ali Yücel, Yaşar Karaduman, İlhan Engin, Mehmet Soygür, İbrahim Ünal, Dr. Nuri Ali Özkaya, İhsan Gürak, Cemil Şencan, Ahmet Ulus, Şükür Okan, Dr. Sukuti Keçeci, Yahya Sezai Uzay, Rami Gökçe, Yunus Özcan, Azmi Özer, Mehmet Rıza Kuğu* adlı kişiler başvuruda bulunmuştur. Başvuru yapanlar matbu bir form doldurarak kişisel bilgilerinin yanında özgeçmişleri hakkında da açıklamalar yapmışlardır. CHP aday adaylarının doldurdukları formun bir örneği (EK-10)'da görülmektedir.⁷⁷⁶

14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan seçimlere yedi parti katılmıştır. CHP bütün illerde, DP, Hakkâri dışındaki diğer illerde, MP 22 ilde, MKP 3 ilde, Toprak Emlak ve Serbest Teşebbüs Partisi, Türk Sosyal Demokrat Partisi ve İşçi Çiftçi Partisi sadece İstanbul'da seçimlere girmiştir.⁷⁷⁷

Türkiye genelinde seçimlere 8.905.743 kayıtlı seçmenden 7.953.085 kişi katılmış ve seçimlere katılım oranı %89,3 olarak gerçekleşmiştir. Seçimler süresince ciddi bir olay yaşanmamış ve sükûnet içinde oy verme işlemleri tamamlanmıştır.⁷⁷⁸ Seçimde; CHP 3.148.626, DP 4.391.694, MP 368.537, Bağımsızlar 44.537 oy almıştır. Bu sonuçlara göre; DP 416, CHP 69, MP 1, Bağımsızlar 1 milletvekilliği kazanmışlardır.⁷⁷⁹

DP listelerinde yer alan 13 aday iki seçim çevresinde de seçildiğinden seçim kanunu gereğince bunlardan birisini tercih edebilmişlerdir. 6 milletvekili ise bağımsız olarak mecliste yer almak üzere DP listelerinden seçilmiştir. Böylece DP

⁷⁷⁵ Burçak, a.g.e., s.203.

⁷⁷⁶ BCA, Belge Nu: 490.01.301.1217.3-56.

⁷⁷⁷ M. Serhan Yücel, **Demokrat Parti Kongreleri**, Emek Matbaası, Ankara, 1997, s.79.

⁷⁷⁸ **Cumhuriyet**, 15 Mayıs 1950.

⁷⁷⁹ **Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011**, s.25.

toplam 19 eksik ile 396 milletvekiliyle mecliste yerini almıştır. 13 sandalye ise boş kalmıştır.

1950 Genel Seçimleri öncesinde partilerin Giresun'daki faaliyetlerine bakıldığında, seçimin iki parti arasında geçtiği görülmektedir. Seçimler öncesinde her iki parti temsilcilerinin de seçimi kazanacakları konusunda kesin konuşamadıkları görüyordu. Her iki taraf da seçim sonuçlarını kararsızların belirleyeceğini ifade ediyorlardı. Adaylar sürekli olarak bölgede seçim çalışmalarına katılıyorlardı. Seçimin getirdiği bir başka yenilik de partilerin geçmişte olduğu gibi Giresun ile ilgisi olmayan adayları göstermemiş olmalarıydı.⁷⁸⁰

1950 Milletvekili Genel Seçimlerinde Giresun'da 104.585 kişi oy kullanmıştır. Seçimlere katılım oranı %86,4 gibi yüksek bir oranda gerçekleşmiştir. Seçim sonrasında ilk sonuçlar gelmeye başladığında DP öne geçmiş ve sonuna kadar da bu böyle gitmiştir. Sonuçla toplam 8 milletvekilinin tamamını DP'nin kazandığı anlaşılmıştır. Seçim öncesinde DP'liler seçimi kazanacaklarından ümitli olmalarına rağmen, ortaya çıkan bu sonuç onlar için bile bir sürpriz olmuştur.

Seçimler oldukça sakin ve olaysız geçmiştir. Seçimlerin en ilginç olaylarından birisi de Giresun'da açılan sandıktaki zarflardan birisinin içinden oy yerine 1 lira çıkması olmuştur.⁷⁸¹ Giresun'da kullanılan oyların partilere göre dağılımı; CHP 37.417 (%37,6), DP 62.026 (%62,4) şeklinde gerçekleşmiştir.⁷⁸² Seçimlerde ülke genelinde olduğu gibi Giresun'da da siyasete yeni bir soluk getiren DP farklı bir şekilde seçimleri kazanan taraf olmuştur.

9'uncu Yasama Dönemi (1950-1954)'nde; DP adayı olarak seçimleri kazanan *Ahmet Hamdi Bozbağ, Ali Naci Duyduk, Hayrettin Erkmən, Tahsin İnanç, Doğan*

⁷⁸⁰ *Cumhuriyet*, 07 Mayıs 1950

⁷⁸¹ *Cumhuriyet*, 16 Mayıs 1950.

⁷⁸² *Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011*, s.182.

*Köymen, Arif Hikmet Pamukoğlu*⁷⁸³, *Mazhar Şener, Adnan Tüfekçioğlu* milletvekili olarak parlamentoya girmişlerdir.

CHP adayı olarak seçimlere giren; *Eşref Dizdar, Tevfik Ekmen, Galip Zaimoğlu, Ahmet Tirali, İsmail Sabuncu, Musa Kazım Okay, Hasan Ali Yücel ve Şevket Erdoğan* meclis dışında kalmışlardır.⁷⁸⁴

9'uncu Yasama Dönemi'nde seçilen milletvekillerinin mesleklerine göre dağılımı; 1 Asker, 2 İktisatçı, 1 Doktor, 1 Tüccar, 1 Eğitimci, 1 Mühendis, 1 Müfettiş şeklindedir. DP'den milletvekili olanlardan Arif Hikmet Pamukoğlu bir süre sonra partisinden istifa ederek Millet Partisi'ne geçmiştir. Millet Partisi'nin irticai faaliyetlerde bulunduğu ve İsmet İnönü'ye yönelik suikast tertibine girdiği iddialarıyla, hakkında Ankara Cumhuriyet Savcılığınca dava açılmasının ardından,⁷⁸⁵ Arif Hikmet Pamukoğlu Millet Partisi'nden de istifa ederek siyasete bağımsız olarak devam etmiştir.⁷⁸⁶ Giresun Milletvekillerinden Hayrettin Erkmen, Cumhuriyetin 20'nci Hükümetinin Çalışma Bakanı olarak Bakanlar Kurulu'nda yer almıştır.

Ülke genelinde oy oranlarına bakıldığında DP'nin yaklaşık % 54 oyla, meclisteki sandalyelerin % 84'ünü elde ettiği görülmektedir. CHP ise % 40'a yaklaşan oyuyla meclis'te % 14'lük bir küçük azınlık haline gelmiştir. Oy oranıyla meclisteki sandalye sayısı arasındaki bu büyük fark, 1950 seçiminde uygulanan çoğunluk sisteminin neden olduğu bir adaletsizlikten kaynaklanmıştır. Bu sistemde, il bazında birinci parti olmayı başaran parti, o ilin tüm milletvekilliklerini kazanıyordu. Bu durum az bir farkla da olsa bir ilde oyların çoğunu alan partiye mecliste gerçek gücünün çok üstünde bir temsil olanağı sağlıyordu. Eğer nispi temsil sistemi uygulanmış olsaydı, CHP yeni mecliste daha fazla milletvekili

⁷⁸³ Arif Hikmet Pamukoğlu, 1950 genel seçimlerinde DP'den meclise girmiş, ancak iki yıl sonra 28 Şubat 1952 tarihinde parti yönetimi ile anlaşmazlığa düşerek istifa etmiştir. İstifa ederken de siyasete bağımsız devam edeceğini belirtmiştir. Ayrıca DP'nin demokrasi için başlangıçta bir ümit vaat ettiğini, ancak şu anki yönetimiyle demokrasinin önünde bir engel teşkil ettiğini beyan etmiştir. Bkz. **Cumhuriyet**, 28 Şubat 1952 ve 01 Mart 1952.

⁷⁸⁴ **Yeşil Giresun**, 29 Nisan 1950.

⁷⁸⁵ **Ulus**, 05 Temmuz 1953; **Karadeniz**, 06 Temmuz 1953.

⁷⁸⁶ **Cumhuriyet**, 05 Temmuz 1953.

çıkartılabilecekti. Çünkü nispi temsil sistemi; her partiye elde ettiği oyla orantılı üyelik kazandırmayı amaçlayan böylece de seçmenlerin verdiği bütün oyları değerlendirmeye alan, çoğunluk sistemine göre seçmenin iradesini daha çok yansıtan bir sistemdi. Çoğunluk sisteminde; verilen oyların çoğunluğunu elde eden siyasi parti ya da aday, o seçim bölgesinde seçimleri kazanmış oluyordu. Çoğunluk sistemi neticesinde CHP'den bir milyon daha fazla oy alan DP, mecliste 408 milletvekili ile büyük bir üstünlüğe sahip olmuştur.

DP'nin meclisteki milletvekillerinin büyük çoğunluğunu elde ederek kazandığı bu seçimler sonucunda, meclise giren 479 milletvekilinden 118'i hukukçu (%24,6), 73'ü ticaret ile uğraşan (% 15,2), 68'i sağlıkçı (% 14,9)'dır. DP'ye en geniş desteği veren kesim olan tarımla uğraşanları temsil eden milletvekili sayısı ise 42 (% 8,76)'dır.⁷⁸⁷

CHP'nin seçimleri kaybetmesinde yapılan stratejik hataların payı olduğu gibi DP'nin izlemiş olduğu politika ve sistemli çalışmaların da büyük payı vardır. Çok genel olarak CHP'nin seçimi kaybetme nedenlerini değerlendirecek olursak, CHP iktidarının tek parti sürecindeki uygulamaları, halkın CHP'den uzaklaşmasında büyük bir rol oynamıştır. CHP'nin halktan uzak kalmasına karşın, DP sistemli hareketle köylere kadar teşkilatını taşıyıp halkın istekleri ile yakından ilgilenerek onların ilgisini çekmeyi başarmıştır.⁷⁸⁸ CHP'nin yeni yüzlere yer verme politikasını sınırlı bir şekilde uygulamasına karşın, DP kadrolarının yepyeni yüzlerden oluşması halkın ilgisini çekmiştir. CHP adaylarının genelde bürokrasi kökenli olması ve seçim propagandası sürecinde dahi, eski bürokratik alışkanlıklarını devam ettirmeleri seçmenlerin üzerinde olumsuz etki yapmıştır.

⁷⁸⁷ Ali Osman Akalan, **IX. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi (1950–1954)**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1998, s.37

⁷⁸⁸ Ahmet Cemil Ertunç, **Cumhuriyetin Tarihi**, Pınar Yay., İstanbul 2004, s. 378.

Diğer yandan CHP'nin kendine çok güvenmesi, halka yeterince inememesi, halkı kucaklayamayışı gibi nedenler halkın partiden soğumasına yol açmıştır.⁷⁸⁹ Ancak CHP yöneticilerinin tüm bunlara rağmen, DP'lilere yeni mecliste milletvekilliği önerecek kadar kendilerine güvenmeleri halktan habersiz olduklarını göstermesi bakımından önemlidir.⁷⁹⁰ İşte bu aşırı kendine güven belki de CHP'nin en büyük hatası olmuştur.

DP üyelerinin gece-gündüz durmadan halkla temas halinde olmaları, en uzak yere kadar koşmaları halk üzerinde çok olumlu bir etki bırakmıştır. DP'nin hürriyet ve demokrasiyi hedef alan politikaları halkta heyecan uyandırmıştır. DP'lilerin iktidarı devraldıklarında neler yapacaklarını, nasıl çalışacaklarını halkın anlayacağı dilden, açıkça anlatmaları milletin güvenini kazanmalarını sağlamıştır. Halkçıların katı devletçilik anlayışına nazaran Demokratların liberal bir tutum benimsemeleri halkta büyük sempati yaratmıştır.

CHP'nin yıllarca iktidarda bulunması da partinin yıpranmasında önemli rol oynamıştır. CHP'nin gerçekleştirdiği reformlara tepki duyanlar, çıkarı zedelenen bazı kesimler, partinin bir siyasi nüfus aracı olarak kullanılmasından rahatsız olan halk kitleleri zamanla partiye cephe almışlardır. Çok partili hayata geçildikten sonraki süreçte CHP'lilerin tek parti anlayışı ile hareket etmeye devam etmeleri halkın tepkisini çekmiştir. Çok partili rejime geçiş, siyasi yapıda olduğu gibi, ekonomik yapıdaki değişimleri de beraberinde getirmiş, geçmiş yıllarda yaşanan ekonomik durgunluk, yüksek oranlı işsizlik ve diğer ekonomik nedenler, 1923'ten itibaren iktidarda olan CHP hükümetinin, 1950 yılında iktidarı DP'ye teslim etmesine neden olmuştur.⁷⁹¹

DP'nin bu kadar büyük bir başarıyı elde etmesinde uzun yıllar boyunca tek parti olarak ülkeyi yöneten CHP'ye karşı duyulan tepkinin önemli rolü olmuştur.

⁷⁸⁹ Seçimler öncesinde Giresun'da yayın yapan gazetelere bakıldığında CHP'nin seçimleri kazanmasına kesin gözüyle bakıldığı görülmektedir.

⁷⁹⁰ Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye**, s.44.

⁷⁹¹ Esat Çelebi, "*Atatürk'ün Ekonomik Reformları ve Türkiye Ekonomisine Etkileri 1923-2003*", **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, Ankara, 2002, s.17-50.

Halkın tepkisini gösterme şansını bulduğu ilk özgür seçimlerde iktidar el değiştirmiştir.

Bunun yanında DP'nin vaatleri ve söylemleri halkta büyük oranda kabul görmüştür. Özellikle basın ve aydın kesimin DP'ye destek vermesi de partinin oylarına olumlu yansımıştır. CHP'nin, işçilerin grev hakkı ve sendikal hakları konusunda taviz vermemesi, DP'nin ise bu hakları desteklemesi seçimin sonuçlarını etkileyen sebeplerden birisi olmuştur. Ayrıca CHP'nin ilke ve inkılâplar konusunda, özellikle laiklik ile ilgili verdiği tavizler sonucunda, İmam Hatip Kurslarının açılması, okullara din derslerinin konulması, İlahiyat Fakültelerinin açılması, tekke ve zaviyeler konusunda geri adım atılması Atatürkçü çevreleri rahatsız etmiştir.⁷⁹² Diğer yandan iktidarın, 1946 seçimlerinde yaptığı birtakım yolsuzluk ve baskılar da halkın tepki duymasına yol açmıştır. Buna karşın DP'nin iktidar ile çekinmeden mücadele etmesi, bu mücadelede iktidarın zaman zaman tavizler vermek zorunda kalması DP'nin kamuoyundaki konumunu güçlendirmiştir. Tüm bu faktörlerin bir araya gelmesiyle CHP'nin oyları azalmış ve seçimi DP kazanmıştır.

Türkiye'de iktidar değişikliği ile sonuçlanan bu genel seçim, "*Hangi parti kazanırsa kazansın askeri ve iktisadi yardım devam edecektir.*" şeklindeki sözler ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından da desteklenmiştir.⁷⁹³ Nitekim CHP döneminde başlayan ABD yardımları, DP iktidarda olduğu süreçte de devam etmiştir.⁷⁹⁴

B.5. 1950 YEREL SEÇİMLERİ:

1950 Genel Seçimleri ile iktidar değişikliği yaşanmasının ardından çok kısa bir süre sonra yerel seçimler için hazırlıklara başlanmıştır. 1946 yılında, muhalefetin, yerel seçimin erkene alınmasını protesto ederek seçimlere katılmaması nedeniyle tek

⁷⁹² Bununla birlikte Giresun'da yayınlanmakta olan ve CHP'ye her koşulda destek veren Yeşil Giresun Gazetesi, ilkokulun son iki sınıfında ders zamanları dışında din dersleri verilmesini, ayrıca imam hatip yetiştirecek okulların açılmasını CHP'nin güzel kararları olarak manşetinden vermiştir. Bkz. **Yeşil Giresun**, 28 Şubat 1948.

⁷⁹³ **Cumhuriyet**, 16 Mayıs 1950.

⁷⁹⁴ Vildan Serin, **İktisat Politikası**, Alfa Yayınları, İstanbul, 1998, s.4 vd.

başına kalan CHP, hemen hemen tüm belediyeleri kazanmıştı. 1950 yılında ise bu kez roller değişmiş daha önce iktidarda olan CHP muhalefete geçmiş, muhalefette olan DP ise iktidar olmuştu.

Seçimler öncesinde kıyasıya bir seçim propagandası sürecinin yaşandığı bu dönemde partiler radyodan da istifade ederek seslerini daha geniş bir kitleye duyurmaya çalışmışlardır. Giresun'da *Yeşil Giresun Gazetesi* CHP'yi desteklerken, *Kale Gazetesi* de DP'ye destek vermiştir. Gazetelerin yayınlarına bakıldığında bu desteğin, açık bir şekilde, her iki tarafın da birbirine yönelik suçlamalar yaparak devam ettiği görülmektedir.

14 Mayıs 1950'de yapılan Milletvekili Genel Seçimlerinin galibi olan DP, 3 Eylül 1950 tarihinde yapılan belediye seçimlerinde de halkın büyük çoğunluğunun oyunu alarak 600 belediyeden 560'ını kazanmıştır.⁷⁹⁵ Belediye seçimlerinin köy ve mahalle muhtarlıkları seçimleriyle aynı günde yapılmış olması ve sonuçlarının aynı tarihte tek sonuç gibi açıklanmasından dolayı da birtakım karışıklıklar yaşanmıştır. Menderes seçim sonuçlarını, "*Türk milleti 14 Mayıs'ta Halk Partisini iktidardan tasfiye etmişti, 3 Eylül'de de muhalefetten tasfiye etti.*" şeklindeki sözlerle değerlendirmiştir.⁷⁹⁶

03 Eylül 1950 yılında yapılan yerel seçim sonuçlarına göre DP %55, CHP %45 oranında oy almıştır. Giresun'da yapılan seçimleri 544 oy farkla DP kazanmıştır.⁷⁹⁷ Bulancak hariç 5 ilçede Belediye Seçimlerini CHP kazanmıştır. DP kazanamadığı ilçeler ile ilgili seçimlere itiraz etmiştir.

Yeni Belediye Meclisi, ilk toplantısında Fahri Ekmekçi'yi⁷⁹⁸ Giresun Belediye Başkanı olarak seçmiştir. Ancak seçimlerin hemen ardından Fahri Ekmekçi

⁷⁹⁵ Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye**, s.60.

⁷⁹⁶ **Cumhuriyet**, 5 Eylül 1950.

⁷⁹⁷ **Yeşil Giresun**, 09 Eylül 1950.

⁷⁹⁸ Aynı zamanda DP Giresun İl İdare Kurulu Başkanı da olan Fahri Ekmekçi, İkisü kongresinde köylülere "*serseriler*" şeklinde hitap ettiği iddiasıyla, Yavuzkemaal bucağı ve bucağa bağlı 13 ocak ve delegeleri tarafından İl Haysiyet Kuruluna verilmesi için başvurmuşlardır. Bkz. **Karadeniz**, 02 Haziran 1952.

ile bazı partililer arasında yaşanan sorunlar nedeniyle, Ekmekçi 1953 yılında Belediye Başkanlığından istifa etmiştir. Bir süre boş kalan Belediye Başkanlığına, Karahisar Kaymakamı Şerafettin Atak, Azmi Göksel, Ali Saim Bozbağ, İsmail Feridun, İsmail Özker (Pastırmacıoğlu) aday olarak gösterilmiştir.

Müteakiben Belediye Meclisi toplanarak, DP İl İdare Kurulu üyesi olan İsmail Feridun'u Belediye başkanlığı görevine getirmiştir. Bu süreçte bazı gazeteler adaylar arasında halkın kimi tercih ettiğini belirlemek maksadıyla anketler düzenlemiştir.⁷⁹⁹ Belediye Meclisi tarafından yapılan seçimle göreve gelen İsmail Feridun'un da bir süre sonra istifa etmesiyle boşalan Belediye Başkanlığına 21 kişiden oluşan Belediye Meclisi üyelerinden 19'unun katılımıyla yapılan toplantıda, Azmi Göksel 11 oy, Feyzi Ekmekçi ise 8 oy almıştır. Bu sonuçlarla Belediye Başkanı olan Azmi Göksel 1955 yerel seçimlerine kadar bu görevi ifa etmiştir.

B.6. 1954 MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ:

1954 seçimleri, 1950'de olduğu gibi çoğunluk usulü esasına göre yapılmıştır. Dolayısıyla, çoğunluk usulü uygulamasının doğal sonucu olarak partiler kazandıkları oy oranında parlamentoda temsil edilememişlerdir. 1950 yılında oluşan parlamentonun normal süresinin tamamlanması sonucu yapılan bu seçimler yine 5545 sayılı Milletvekilleri Seçim Kanunu esaslarına göre yapılmıştır.

CHP seçim propagandalarında *“findığın DP iktidarında ucuza alınmasını eleştirmiş ve CHP iktidarında findığın fiyatının 5-7 lira olacağı”* vaadinde bulunmuştur.⁸⁰⁰ Giresun için hayati bir önemde olan fındık fiyatları hemen her seçim döneminde siyasilerin vaatlerinin en ön sıralarında yer almıştır. Ancak fındık fiyatlarının devlet eliyle belirlenmesi, tek alıcının devlet olması durumunda mümkün olabilmektedir. Oysa fındık piyasasının doğal koşullarında oluşan fiyat esas alındığında, Giresun'daki oyları almak için verilen bu vaatler ya tutulmamış ya da yüksek fiyattan alınan fındıklar çoğu zaman devletin elinde kalmıştır. Seçim

⁷⁹⁹ Karadeniz, 01 Aralık 1952.

⁸⁰⁰ BCA, Belge Nu:30.1.0.0./43.254.17.

zamanlarında kısa vadede oyları toplamak isteyen siyasetçiler fındık fiyatlarının yüksek tutulacağını vaat etmişlerse de bu vaatler çoğu zaman tutulmayan sözler olarak kalmıştır.

1950'de seçimleri kazanarak iktidara gelen DP'nin Giresun il teşkilatında, il yöneticilerinin aralarındaki sorunlar bir türlü çözüme kavuşturulamamıştır. İl Başkanı olan Fahri Ekmekçi ile Ahmet Dervişoğlu arasındaki hizipleşme nedeniyle teşkilat ikiye bölünmüştür. Parti içi çekişmeler sonunda Fahri Ekmekçi yönetimindeki İl Haysiyet Divanı, karşı taraftan Ahmet Dervişoğlu, Mehmet Kumaş ve Ahmet Sarıalemdaroğlu hakkında kesin ihraç kararı alarak Genel Merkez'e göndermiş, ancak Merkez Haysiyet Divanı bu kararı onaylamamıştır.⁸⁰¹ Böylece parti içi muhalefete devam etme şansı bulan Dervişoğlu ve grubu, 30 Mayıs 1953 tarihinde yapılan DP Merkez Bucak Kongresinde %95'lik bir çoğunlukla seçimi kazanmıştır. Böylece, İl İdare Kurulu Başkanı ve Belediye Başkanı olan Fahri Ekmekçi partideki nüfuzunu kaybetmiştir.⁸⁰²

03 Ekim 1953 tarihinde toplanan DP İl Kongresinde Abdullah İzmen parti başkanlığına, M.Salim İnanç da ikinci başkanlığa seçilmiştir. İl İdare Kurulunda yer alan diğer isimler ise; Nuri Dervişoğlu, Mithat Tahmaz, Mehmet Aykutoğlu, Ali Kemal Öztürk, Nahit Bilgin, Hüseyin Eren, Mustafa Yaraman olmuştur. Daha önceki İl İdare Kurulunda bulunan Fahri Ekmekçi, Kemal Akdeniz, Halit Öner, İsmail Feridun ve Ziya Demirok bu seçimlerde listeye girememişlerdir.⁸⁰³

Giresun DP teşkilatında yaşanan sıkıntılı bir dönemin sonunda 1954 genel seçimleri için milletvekilliği adaylığına toplam 21 kişi başvuruda bulunmuştur. Ancak, milletvekillerinden bazıları ile İl İdare Teşkilatı arasında yaşanan anlaşmazlıklar nedeniyle aday belirleme sürecinde sorunlar ortaya çıkmıştır.⁸⁰⁴ Sorunların daha fazla büyümeden çözüme kavuşturulması için Genel Merkez'den

⁸⁰¹ **Karadeniz**, 06 Ekim 1952.

⁸⁰² **Karadeniz**, 01 Haziran 1953.

⁸⁰³ Fahri Ekmekçi, 1954 yılında seçim propagandası yapmak için geldiği Görele'de seçim konuşması yaparken geçirdiği bir beyin kanaması sonucunda vefat etmiştir. Bkz. **Hamle**, 21 Nisan 1954.

⁸⁰⁴ **Cumhuriyet**, 25 Mart 1954.

arabulucular görevlendirilmiştir.⁸⁰⁵ İl teşkilatında aday belirleme konusunda yaşanan anlaşmazlıklar seçimde de devam etmiştir. Nitekim seçimler esnasında karma liste dağıtarak parti aleyhine çalıştıkları iddiasıyla Giresun DP İl Teşkilatının önde gelenlerinden 19 kişi partiden ihraç edilmişlerdir.⁸⁰⁶

DP'nin iktidar olmanın avantajlarını iyi kullanarak hazırlandığı seçimler, 2 Mayıs 1954 tarihinde, ülke genelinde kayıtlı toplam 10.262.063 seçmenden, 9.095.617'sinin katılımı ile yapılmıştır. Türkiye genelinde seçimlere katılım oranı %88,6 olarak gerçekleşmiştir. Seçimin sonucunda DP 5.313.659, CHP 3.193.471, CMP 480.249, TKP 910, Bağımsızlar 56.393 oy almışlardır. Bu sonuçlara göre DP %58,4 oy oranıyla 503 milletvekili, CHP %35,1 oy oranıyla 31 milletvekili, CMP %5,3 oy oranıyla 5 milletvekili, Bağımsızlar ise %0,6 oy oranıyla 2 milletvekili çıkarmıştır.⁸⁰⁷

DP, 1950 yılında iktidara geldikten hemen sonra CHP'nin malvarlıklarına el konulması ve Halkevlerinin kapatılması gibi uygulamalarla halktan ve parti içinden eleştiriler almışsa da bu olumsuzluklar sandığa pek yansımamış ve DP oy oranını artırarak iktidarını sürdürmüştür.⁸⁰⁸

DP'nin bu kadar yüksek bir oy oranına ulaşmasında, Marshall Planı⁸⁰⁹ kapsamında ABD tarafından Türkiye'ye yapılan yardımlar ile canlanan tarım sektörünün ekonomiyi olumlu etkilemesi önemli rol oynamıştır.⁸¹⁰ DP seçim sürecinde bunu iyi kullanmış ve halkın yarısından fazlasının oyunu almayı başarmıştır. Diğer yandan savaş dönemi süresince uygulanan kemer sıkma politikalarının sona ermesi ve ekonomide görülen büyüme halkın tercihlerine etki

⁸⁰⁵ Karadeniz, 22 Haziran 1953.

⁸⁰⁶ Cumhuriyet, 24 Temmuz 1954

⁸⁰⁷ Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011, s.25.

⁸⁰⁸ DP iktidara geldikten sonra haksız mal edindiği gerekçesiyle CHP Genel Merkezinin bulunduğu binanın Hazineye devredilmesini sağlamıştır. Bkz. Cumhuriyet, 13 Aralık 1950.

⁸⁰⁹ Marshall Planı İkinci Dünya Savaşı sonrasında 1947 yılında önerilen ve 1948-1951 yılları arasında yürürlüğe konan ABD kaynaklı bir ekonomik yardım paketidir. Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 16 ülke, bu plan uyarınca ABD'den ekonomik kalkınma yardımı almıştır. Geniş bilgi için bkz. Fahir Armaoğlu, Belgelerle Türk-Amerikan Münasebetleri, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1991, s.168-181.

⁸¹⁰ Erik Jan Zürcher, Modernleşen Türkiye'nin Tarihi, İletişim Yay. İstanbul, 2008, s.327

etmiştir. Nitekim, Piraziz ilçesinde bakkallık yapan İbrahim Aydın ile yaptığımız görüşmede; “*Menderes Döneminde çok büyük bir bolluk vardı ve bir daha bu bolluk hiçbir zaman yaşanmadı. O zamanlar aradığımız her şeyi bol bol bulabiliyorduk.*” demesinden anlaşıldığı kadarıyla, savaş yıllarında çekilen sıkıntılardan sonra, 1950’li yıllardan itibaren nispeten daha yüksek bir refaha kavuşan insanlar DP’ye yönelmişlerdir. Doğal olarak DP bundan, oy anlamında kazançlı çıkan taraf olmuştur.

Bu seçimlerde DP listelerinde yer alan 4 aday iki seçim çevresinde de kazandığından seçim mevzuatı gereğince bu seçim çevrelerinden birini tercih etmiştir. 9 milletvekili ise bağımsız olarak mecliste yer almak üzere DP listelerinden meclise girmiştir.⁸¹¹ Bu sonuçlara göre partilerin meclisteki sandalye dağılımı, DP 489, CHP 31, CMP 5, Bağımsızlar 12 şeklinde gerçekleşmiştir. 4 sandalye ise boş kalmıştır.

1954 Milletvekili Genel Seçimlerinde Giresun’da toplam seçmen sayısı 140.168 iken, kullanılan toplam oy miktarı 120.399 olmuştur. Buna göre katılım oranı yaklaşık olarak %86 olarak gerçekleşmiş ve Türkiye ortalamasına yakın bir değer ortaya çıkmıştır. Bu oyların partilere göre dağılımı ise; CHP 38.364, CMP 7.816, DP 73.445, Bağımsızlar ise 97 şeklinde olmuştur. Bu seçimlerde oyların yaklaşık %62’sini alan DP bir önceki seçimde olduğu gibi 8 milletvekilliğinin tamamını kazanmıştır.⁸¹² CHP ise yaklaşık %32 oranında oy almasına rağmen seçim sistemi nedeniyle milletvekili çıkaramamıştır.⁸¹³

Seçim sonuçlarına göre; DP adaylarından *Hamdi Bozbağ, Ali Naci Duyduk, Hayrettin Erkmen, Tahsin İnanç, Abdullah İzmen*⁸¹⁴, *Doğan Köymen, Mazhar Şener, Adnan Tüfekçioğlu* milletvekili olarak 10’uncu Yasama Döneminde parlamentoya girmeye hak kazanmışlardır. Hayrettin Erkmen, 20’nci Hükümet’te olduğu gibi,

⁸¹¹ **Cumhuriyet**, 04 Mayıs 1954.

⁸¹² **Hamle**, 04 Mayıs 1954.

⁸¹³ **Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011**, s.182.

⁸¹⁴ Abdullah İzmen 1954 Genel Seçimlerinde DP’den Giresun Milletvekili olarak seçilmesine rağmen, 1957 yılında parti içinde yaşadığı birtakım sorunlar nedeniyle istifasını vermiştir. Bkz. **Karadeniz**, 01 Ekim 1957.

21'inci Hükümet Döneminde de Çalışma Bakanı olarak Bakanlar Kurulu'nda görev almıştır.

10'uncu Yasama Dönemi'nde (1954-1957) Giresun'da seçilen milletvekillerinin mesleklerine göre dağılımı, 1 Asker, 1 Hukukçu, 1 İktisatçı, 1 Doktor, 1 Tüccar, 1 Mühendis, 2 Müfettiş şeklinde olmuştur. Bu dönemde milletvekili olmaya hak kazananların mazbataları **(EK-11)**'dedir.

Seçim sonuçlarının açıklanmasından sonra CHP seçimlerde birtakım usulsüzlükler yapıldığı iddiasıyla Giresun, Seyhan ve Mardin illerinin seçimlerinin iptal edilmesini talep etmiştir.⁸¹⁵ Ancak Yüksek seçim Kurulu yapılan bu itirazları yerinde görmeyerek reddetmiştir.

B.7. 1955 YEREL SEÇİMLERİ:

1955 yılında yapılan yerel seçimlere CHP fiilen katılmamakla birlikte müstakil olarak katılan adaylara destek verilmiştir.⁸¹⁶ Daha doğrusu kendi adaylarını bağımsız olarak seçimlere sokmuştur. DP bu durumu, bağımsızların kazanması durumunda bu sonucun CHP'nin başarısı gibi gösterilerek kurnazlık yapılmaya çalışıldığı şeklinde yorumlamıştır. Giresun'da yerel seçimlerde DP Aday listelerinde; Oktay Aral, Osman Nuri Aksoy, Haşim Aslan, Talat Aktan, Kazım Aydın, A.Salim Bozbağ, Mustafa Çulha, Nuri Dervişoğlu, Feyzi Ekmekçi, Abdurrahman Erkan, Azmi Göksel, Zühtü Kitapçı, Selim Gökdeniz, Mustafa Köymen, Salim İnanç, M.Reşat Nefesoğlu, Muammer Özer, Hüsnü Tarım, Asım Yamak, İbrahim Yenal, Nuri Yolasığmaz yer almıştır.⁸¹⁷ 1953-1955 yılları arasında Belediye Başkanı olarak görev yapan Azmi Göksel'in bu listede yer almaması nedeniyle birtakım sorunlar yaşanmıştır. Bu adayların 7-8'i eski mecliste de yer alan isimler olurken, meclis üyelerinin çoğunluğunun Ali Saim Bozbağ'ı destekleyenlerden oluşması dikkati

⁸¹⁵ **Cumhuriyet**, 07 Mayıs 1954.

⁸¹⁶ **Karadeniz**, 24 Ekim 1955.

⁸¹⁷ **Karadeniz**, 24 Ekim 1955.

çekmiştir.⁸¹⁸ Daha sonra Azmi Göksel adaylıktan çekilerek asıl mesleği olan gazeteciliğe döneceğini belirtmiştir.⁸¹⁹ Müteakiben 08 Kasım 1955 tarihinde istifasını vermiştir.⁸²⁰

CHP ise seçimlerde aday göstermeme kararı aldığından, müstakil adayları desteklemiştir. Ancak müstakil aday olarak seçime girenlerin çoğu CHP adına hareket eden kişiler olmuştur. Müstakil olarak; Avukat Mehmet Tuncel, Mürşit Göksüzöğlü, Hasan Gürel, Fazıl Sözen, Avni Ormancı, Avukat Nedim Şenyurt, Ali Şükrü Yanıkoğlu, Niyazi Güner, Bahri Barutçu, Orhan İşseven, Servet Karamustafa, Celal Karadeniz, Ali Larçin, Rıza Gümüsel, Muzaffer Davuloğlu, Bekir Usta, Ahmet Hattat, Niyazi Dalman, Salih Şenyuva (Siretoğlu), Ahmet Bayazıtöğlü, Mehmet Anafor aday olmuşlardır. İlk adaylık başvurularında 30 kişi olan aday listesi, aralarında Nuriahmed Cimşid'in de bulunduğu 9 kişinin adaylıktan vazgeçmesiyle 21 kişiye düşmüştür.

Giresun'da 1955 yılında yapılan Belediye Seçimleri öncesinde DP İl İdare Kurulu bir seçim beyannamesi hazırlayarak yapılan ve yapılacak işler hakkında kısa bilgiler vermiştir. Hazırlanan bu beyanname tek sayfalık bir kâğıda basılarak dağıtılmıştır. Bir nüshası (**EK-12**)'de görülen beyannamede; DP'nin şimdiye kadar yaptıkları göz önünde tutularak seçimlerde kendi adaylarına desteklenmesi istenmektedir. Bu beyannamede CHP adaylarının bağımsız aday olarak halkın karşısına çıkmalarının halka karşı adeta bir ikiyüzlülük olduğu ancak halkın onlara göstereceği tek yüzü olduğu vurgulanmakta ve DP adayının belediye seçimlerini kazanması durumunda hizmetlerine devam edeceğinden bahsedilmektedir.

Tüm ülke genelinde 13 Kasım 1955 tarihinde yapılan Belediye Seçimlerinde, Giresun'da listelerin düzensiz hazırlanmasından dolayı bin kadar seçmen oy kullanamadan sandık başından ayrılmak zorunda kalmıştır. DP'nin çok iyi çalışarak

⁸¹⁸ Karadeniz, 21 Ekim 1955.

⁸¹⁹ Karadeniz, 01 Kasım 1955.

⁸²⁰ Karadeniz, 09 Kasım 1955.

hazırlandığı bu seçimlerde, müstakiller dağınık bir yapıda görüldüklerinden liste halinde kazanamamışlardır. Seçimin sonuçlarına göre;

DP Adaylarından;

- M.Reşat Nefesoğlu 2997 oy,
- Mustafa Çulha 2999 oy,
- A.Salim Bozbağ 1997,
- Nuri Dervişoğlu 1999,
- Salim İnanç 1991,
- Abdurrahman Erkan 1954,
- Oktay Aral 1983,
- Feyzi Ekmekçi 1974,
- Talat Aktan 1992,
- Osman Nuri Aksoy 1969,
- Mustafa Köymen 1943,
- Muammer Özer 1948,
- Kazım Aydın 1941,
- Selim Gökdeniz 1937,
- Hüsnü Tarım 1935,

Müstakil Adaylardan ise;

- Avni Ormancı 1949,
- Mürşit Göksüzoğlu 1947,
- Ali Larçin 1947,
- Ahmet Bayazıtıoğlu 1942,
- Hasan Gürel 1949,
- Servet Karamustafa 1937 oy almışlardır.⁸²¹

Böylece 21 kişiden oluşan Belediye Meclisinin 15'i DP, 6'sı ise bağımsız adaylardan, yani CHP'lilerden oluşmuştur. Yeni seçilen Belediye Meclisi toplanarak DP'den Ali Saim Bozbağ'ı Belediye Reisi olarak seçmiştir. Ancak Ali Saim Bozbağ

⁸²¹ **Karadeniz** 15 Kasım 1955.

parti içi bir anlaşmazlık sonucunda 5 Eylül 1958'de Belediye Reisliğinden istifa etmiş ve Giresun Belediye Reisliği bir süre vekâlet ile yürütülmüştür. Daha sonra yeni Belediye Reisini seçmek üzere 8 Ekim 1958 tarihinde toplanan, 15'i DP, 6'sı CHP'li olan Belediye Meclisi üyelerinin 10'unun oyunu alan Fevzi Ekmekçi Belediye Reisi seçilmiştir. Çoğunluğu elinde bulunduran DP'li meclis üyeleri, Ali Saim Bozbağ'ın tekrar aday olması nedeniyle kendi aralarında anlaşamamış ve parti kararına karşı gelerek aday olan Fevzi Ekmekçi, CHP'nin de desteğini alarak Belediye Reisliğine seçilmiştir.⁸²² Bu durum Giresun DP teşkilatı içindeki çekişmeyi de açığa çıkarmıştır.

İlçelerdeki seçim sonuçlarına göre; Görele, Keşap, Alucra ve Şebinkarahisar ilçelerinde seçimi DP kazanırken, Tirebolu ve Bulancak ilçelerinde bağımsız adaylar kazanmıştır.⁸²³

B.8. 1957 MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ:

Normal olarak 1958 yılında yapılması gereken seçimler, toplumda giderek artan muhalif seslerin önünü almak maksadıyla, DP tarafından bir yıl öne alınmak suretiyle yapılmıştır. DP genel seçimlerin 27 Ekim 1957'de yapılması önerisini meclise getirmiş ve 11 Eylül 1957'de seçimlerin erkene alınması kararlaştırılmıştır.⁸²⁴ Bu dönemde ekonominin kötüleşmesi, enflasyonun giderek artması, dış politikada yaşanan olaylar ve DP'den ayrılanların kurduğu Hürriyet Partisi (HP)'nin⁸²⁵ etkili muhalefeti erken seçim kararının alınmasında etkili olmuştur.

⁸²² Hamle, 10 Ekim 1958.

⁸²³ Karadeniz, 15 Kasım 1955.

⁸²⁴ TBMMZC, D:X, C.20, Ankara, 1957, s.735-750

⁸²⁵ **Hürriyet Partisi**, DP'den kopan muhalif milletvekillerinin 20 Aralık 1955'te kurduğu bir partidir. Genel başkanlığını Ekrem Hayri Üstündağ ve Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu yapmıştır. Hürriyet Partisi'nde Turan Güneş, Ekrem Alican, İbrahim Öktem, Fethi Çelikbaş gibi siyasetçiler yer almıştır. Hürriyet Partisi siyasette ve ekonomide liberal bir politika savunmuştur. 1957'de girdiği seçimlerde %3,8 oy alarak Burdur'dan 4 milletvekili çıkarmıştır. Parti 24 Kasım 1958'de kendisini feshederek, mensuplarının çoğu CHP'ye geçmiştir. Geniş bilgi için bkz. Diren Çakmak, "*Türk Siyasal Yaşamında Bir Muhalefet Partisi Örneği: Hürriyet Partisi (1955-1958)*", **Gazi Üniversitesi Akademik Bakış Dergisi**, Cilt:2, Sayı:3, Kış 2008, s.153-186.

1957 Genel Seçimlerinde partilerin propaganda faaliyetleri oldukça yoğun olmuştur. Özellikle Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP)⁸²⁶ Lideri Osman Bölükbaşı'nın mitingleri oldukça hareketli geçmiştir. Osman Bölükbaşı, çıktığı bir Karadeniz turunda Giresun'a da gelerek 21 Mayıs 1957'de şehir merkezinde, 23 Mayıs 1957 tarihinde de Görele'de halka hitap etmiştir.⁸²⁷ Her iki mitinge de katılım yoğun olurken, Görele'de güvenlik güçleri halka engelleyici tutum takınmış ve bazı olaylar yaşanmıştır.⁸²⁸

CHP Lideri İnönü de seçimler vesilesiyle Giresun ve Ordu illerinde miting düzenlemiş ve konuşmalarında iktidarı sert sözlerle eleştirmiştir. İnönü, "*CHP iktidara gelirse fındık fiyatlarının hakiki değerine çıkarılacağını, köylüye verilen buğdayın daha iyi temin edileceğini ve köylü borçlarının bin liraya kadarının affedileceği*" vaadinde bulunmuştur.⁸²⁹ DP'nin yeniden iktidara gelmesi halinde ekonominin daha da bozulacağını, özgürlüklerin ise kısılacağını söyleyerek halktan kendilerini iktidara getirmeleri için oylarını CHP'ye vermelerini istemiştir.⁸³⁰ Hemen ertesi gün Trabzon'da halka hitap eden DP Lideri Menderes de İnönü'nün Giresun'da yaptığı konuşmalara cevap niteliğinde sözler söylemiştir. İnönü'nün ardından Menderes de 15 Ekim 1957 tarihinde Giresun'a gelerek miting düzenlemiştir. Gazetelere yansıyan bilgilerden CHP mitinginin daha kalabalık ve heyecanlı olduğu anlaşılmaktadır.⁸³¹ Genelde CHP'nin bu seçimlere daha iyi hazırlandığı dile getirilmektedir. Hatta bazı yerlerde halkın seçim sonucundan oldukça emin bir şekilde hareket etmeye başlaması nedeniyle milletvekili adayları

⁸²⁶ **Cumhuriyetçi Millet Partisi**, 1954-1958 yılları arasında faaliyet göstermiştir. 27 Ocak 1954'te kapatılan Millet Partisi'nin yerine 10 Şubat 1954 tarihinde kurulmuştur. Kurucuları arasında Osman Bölükbaşı, Ahmet Tahtakılıç, Hasan Koçdemir, Enis Akaygen ve Suphi Batur gibi isimler yer almıştır. Partinin genel başkanlığını Osman Bölükbaşı yapmıştır. 16 Ekim 1958'de Türkiye Köylü Partisi ile birleşerek Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) adını almıştır. 1969 yılında da Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) olarak ismini değiştirmiştir. Bkz. http://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/siyasi_partiler.html (04.04.2013)

⁸²⁷ CMP Lideri Osman Bölükbaşı konuşmalarıyla halkın sempatisini kazanmış hitabeti güçlü bir liderdir. Hükümete yönelik eleştirileri nedeniyle zaman zaman adliyelik olmuştur. 08 Ağustos 1956 tarihinde Giresun'da yapılan CMP kongresinde çıkan olaylar nedeniyle kendisi ve bazı yöneticiler hakkında dava açılmıştır.

⁸²⁸ **Cumhuriyet**, 22 Mayıs 1957 ve 24 Mayıs 1957.

⁸²⁹ 21 Ekim 1957 tarihli **Karadeniz** Gazetesinde yer alan habere göre İnönü'nün mitingine yaklaşık on bin kişi katılmıştır.

⁸³⁰ **Cumhuriyet**, 13 Ekim 1957.

⁸³¹ **Cumhuriyet**, 17 Ekim 1957.

halkı itidale çağırılmışlardır.⁸³² Nitekim CHP ile DP arasındaki mücadele kıyasıya bir şekilde seçimlere kadar sürmüştür.

Seçimlerde parti adaylarının belirlenmesinin ardından adaylar basından halka duyurulmuştur. Buna göre;

- DP; *Hayrettin Erkmen, Hamdi Bozbağ, Mazhar Şener, Tahsin İnanç, Doğan Köymen, Ali Naci Duyduk, Sadık Altıncan ve Mustafa Hemiş'i,*
- CMP; *Mehmet Rıza Kuğu, Sabahattin Orhan, Ali Cüceoğlu, Cevdet Kızıloğlu, Rauf Tiralı, Fahri Çakır ve Emin Eğin'i,*
- HP; *Arif Hikmet Pamukoğlu, Ragıp Karaosmanoğlu, Burhanettin Erilken, Azmi Köksal, Bünyamin Karaca, Refik İnanç, Hasan Uzun ve Necdet Hayaloğlu'nu,*⁸³³
- CHP; *Galip Kenan Zaimoğlu, Selahattin Güvenç, Yusuf Ziya Bayburtluoğlu, Ahmet Tiralıoğlu, Yusuf Naipoğlu, Hasan Sütlaç, Orhan Bulutlu ve Hasan Gürel'i* aday göstermiştir.⁸³⁴

Diğer taraftan CHP Giresun İl Başkanlığınca hazırlanan seçim beyannamesinde yer alan vaatlerin hemen hepsinin popüler hususları içerdiği görülmekle birlikte, Giresun'da sanayinin geliştirilmesi, fabrika açılması ve il dışına göç gibi sorunların çözümüne ilişkin ciddi bir vaadin bulunmadığı görülmektedir.

CHP'nin Giresun halkına yayınladığı seçim beyannamesinde şu hususlar yer almıştır:

1) *CHP Allah nasip eder de iktidara gelirse, ekmeklik buğday ve mısır ihtiyacınızı daha bol daha muntazam ve daha ucuz bir şekilde karşılayacak ve yerine göre birkaç köy birleştirilerek merkezinde fenni ambarlar açılacaktır.*

2) *Köylünün Ziraat Bankasına ve Kredi Kooperatiflerine olan borcu uzun müddetle ve faizsiz olarak taksitle bağlanacak ve yeniden her türlü ihtiyaca cevap verecek şekilde kredi açılacaktır.*

⁸³² **Cumhuriyet**, 24 Eylül 1957.

⁸³³ **Cumhuriyet**, 08 Ekim 1957.

⁸³⁴ **Karadeniz**, 21 Ekim 1957.

- 3) *Köylünün istihsal ettiği fındık mahsulünün değer fiyatla sağlanması temin edilecektir.*
- 4) *Orman mevzuatı ıslah edilecek ve her çeşit orman suçları ve cezaları affolunacaktır.*
- 5) *Hayat pahalılığı kati surette önlenecektir.*
- 6) *Kalay, ilaç, lastik, yedek aksam vs. gibi maddeler bol ve ucuz olarak temin edilecektir.*
- 7) *Köy yollarına, sularına, mekteplerine birinci derece önem verilecektir.*⁸³⁵

Bu beyannamenin dışında yerel basına yansıyan bilgilere göre, CHP Giresun adaylarının; CHP'nin seçimi kazanması halinde altı ay sonra nispi seçim usulüne göre seçim yapmayı kabul ve taahhüt ettiklerine dair senet imzaladıkları, haberin detayından bu uygulamanın tüm ülke genelinde de yapıldığı anlaşılmaktadır.⁸³⁶

1957 yılı Genel Seçimleri öncesinde Giresun'daki yerel gazetelere bakıldığında CHP İl Yöneticilerinin bu seçimlerin sonucundan ümitli oldukları görülmektedir.⁸³⁷ Ancak seçimi sonuçları açıklanmaya başladığında CHP'de hayal kırıklığı yaşanmış ve DP bir dönem daha iktidarda kalmayı başarmıştır.

1950 seçimlerinde %55,2'lik oy oranı ile iktidara gelen, 1954 seçimlerinde oylarını %58,4'e çıkararak iktidardaki yerini iyice sağlamlaştıran DP, 1957 seçimlerinde oy kaybı yaşamıştır. Aradan geçen üç yıllık zaman zarfında gerek ekonomide yaşanan olumsuzluklar ve gerekse muhalefete karşı izlenen sert tutum DP'nin hem oy oranında hem de milletvekili sayısında düşüş yaşamasına neden olmuştur.⁸³⁸ Bu seçimlerde DP'nin yaklaşık %10 oy kaybı yaşamasında, son yıllarda

⁸³⁵ **Karadeniz**, 21 Ekim 1957.

⁸³⁶ **Karadeniz**, 23 Ekim 1957.

⁸³⁷ Giresun ilinde seçim ibresi muhalefetten yana döndü başlıklı haberde; Giresun'da muhalefetin kazanma şansının %50'nin üstüne çıktığı, son üç günde DP'nin fevkalade bir faaliyeti olmazsa seçimleri kazanamayacakları ifade edilmiştir. Bkz. **Karadeniz**, 23 Ekim 1957.

⁸³⁸ **Hürriyet**, 28 Ekim 1957.

etkisi giderek daha da artan ekonomik krizin yanında, DP iktidarından umduğunu bulamayan aydınların hükümetten uzaklaşması etkisi olmuştur.⁸³⁹

1957 Genel Seçimlerine; DP, CHP, CMP ve HP katılmışlardır. Muhalefet partileri iktidar partisi karşısında işbirliği yapma girişiminde bulunmuş ancak seçimlere ayrı partiler olarak katılmışlardır.⁸⁴⁰ 27 Ekim 1957 tarihinde yapılan milletvekili genel seçimlerine seçmen kütüklerine kayıtlı toplam 12.078.623 seçmenden, 9.250.949'u katılmış ve seçimlere katılım oranı %76,6 olarak gerçekleşmiştir. Seçimlerde oyların dağılımı; DP 4.497.811, CHP 3.825.267, CMP 604.087, HP 321.471, YTP 463, Bağımsızlar 1.850 şeklinde olmuştur. Buna göre mecliste yer alacak 610 milletvekilliğinin dağılımına bakıldığında; DP'nin %48,6 oy oranı ile 424, CHP'nin %41,4 oy oranı ile 178, CMP'nin %6,5 oy oranı ile 4, HP'nin %3,5 oy oranı ile 4 milletvekilliği kazanmış oldukları görülmektedir.⁸⁴¹ Seçimlerin sonucunun belli olmasının ardından Celal Bayar yeniden Cumhurbaşkanlığına seçilmiş, Refik Koraltan Meclis Başkanlığına, Adnan Menderes ise Başbakanlığa getirilmiştir.⁸⁴²

1957 Milletvekili Genel Seçimlerinde Giresun'da kayıtlı toplam 167.110 seçmenden, 128.326'sı sandık başına giderek oy kullanmıştır. Bu oyların partilere göre dağılımı; CHP 53.854, CMP 12.568, HP 4.594, DP 55.645 şeklindedir.

11'inci Yasama Dönemi'nde (1957-1960) DP adayları arasından seçilen; *Sadık Altuncan, Hamdi Bozbağ, Ali Naci Duyduk, Hayrettin Erkmen, Mustafa Hemiş, Tahsin İnanç, Doğan Köymen ve Mazhar Şener* milletvekili olmaya hak kazanarak parlamentoya girmişlerdir. Seçim sonuçlarına göre, DP ile CHP arasında sadece 1.791 oy farkı bulunmasına rağmen Giresun kontenjanındaki bütün milletvekilleri DP'den meclise gitmiştir. Milletvekili olmaya hak kazananların mazbataları **(EK-13)**'dedir.

⁸³⁹ Zürcher, a.g.e., s.327

⁸⁴⁰ Hikmet Sami Türk - Erol Tuncer, **Türkiye İçin Nasıl Bir Seçim Sistemi**, TESAV Yay., Yayın No.: 6, Ankara, 1995, s.62.

⁸⁴¹ **Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011**, s.25.

⁸⁴² **Milliyet**, 2-3 Kasım 1957.

Seçimlerde geçerli olan “*Liste Usulü Çoğunluk*” yöntemi nedeniyle DP ile CHP arasındaki oy farkı çok az olmasına rağmen milletvekili sayılarında bu fark belirgin bir şekilde DP lehine artış göstermiş, CHP listelerinden hiç kimse milletvekili olamamıştır.

11’inci Yasama Dönemi’nde (1957-1960) Giresun’da seçilen milletvekillerinin mesleklerine göre dağılımlarına bakıldığında; 2 Doktor, 1 Mühendis, 2 Müfettiş, 2 Asker ve 1 İktisatçıdan oluştuğu görülmektedir. Bu dağılımda, Giresun gibi tarım kenti olan bir yerden, bu sektörün temsilcisi olabilecek kimsenin milletvekili olmaması ilginç bir durumdur. Partilerin aday belirlerken genelde kendilerine oy kazandıracak kişileri listeye almalarından kaynaklanan bu durum, kentin sorunlarının çözümünde yaşanan başarısızlıkların temelindeki belki de en önemli etken olarak değerlendirilebilir.

Bu seçimde, ülke genelinde, CHP listesinde yer alan 5 aday ile DP listelerinde yer alan 3 aday, iki seçim çevresinden seçilmiş ve seçim kanunu gereğince, bu çevrelerden birinin milletvekilliğini tercih etmiştir. 2 milletvekili ise DP listesinde bağımsız olarak yer almak suretiyle seçilmiştir. Bu nedenle, CHP ve DP kazanmış oldukları milletvekili sayısının beşer eksiğiyle parlamentoda temsil edilmişlerdir. Bu seçimde, seçim çevrelerinden doğrudan bağımsız adaylıklarını koyan adaylardan hiçbiri milletvekili seçilememiştir. Bu sonuçlara göre partilerin meclisteki milletvekilliği dağılımı; DP 419, CHP 173, CMP 4, HP 4 ve Bağımsızlar 2 olarak gerçekleşmiş, 8 sandalye ise boş kalmıştır.

DP’nin peş peşe üçüncü kez sandıktan zaferle çıkmasına rağmen oylarındaki düşüş dikkat çekicidir. DP’nin iktidardaki yıpranma süreci doğal olarak CHP’nin oylarını artırmasına da imkân tanımıştır. Muhalefet seçim sonuçlarından dolayı moral kazanmış ve hükümetin her yaptığına karşı çıkararak düzenlediği kampanyalarla etkili olmaya başlamıştır. Özellikle gençler üzerinde etkili olan bu söylemlere karşı

DP de “*Vatan Cephesi*”⁸⁴³ projesini hayata geçirerek özellikle radyodan yapılan propagandalarla kendi taraftarlarının üzerinde etkili olmuştur.⁸⁴⁴ Bu yeni dönemde ülke genelinde halkın siyasete olan ilgisinin arttığı ve sokaktaki vatandaşın da artık aktif olarak siyasete katıldığı bir süreç başlamıştır. Bu dönemde halk; Demokratlar ve Halkçılar olarak iki ayrı tarafta saflaşmış ve siyaset insanlarının günlük yaşamlarında önemli bir yere sahip olmuştur. Özellikle DP’nin kurduğu Vatan Cephesi halkın siyasete girmesini teşvik etmiştir.⁸⁴⁵ Giresun’da da DP’nin halk örgütlenmesi olarak hayata geçirdiği Vatan Cephesi’ne yoğun katılımlar olmuştur.⁸⁴⁶

C. GİRESUN’DA SİYASAL KATILMA:

C.1. SİYASAL KATILMA İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR:

Yönetimi elinde bulunduran siyasi otoriteler aldıkları ve uygulamaya koydukları kararlarla toplum üzerinde etkili olurlar. Toplum ise kendilerini etkileyen bu düzenlemelere verdikleri tepkilerle otorite üzerinde bir etki yaratır. Bu karşılıklı iletişim arttıkça katılımcılık da o ölçüde artar. Bununla birlikte bireylerin her durumda vereceği tepkinin şekli ve düzeyi de farklılıklar göstermektedir. Günümüzde, modern toplumlarda iyi bir vatandaşın katılımcı bir vatandaş olduğu düşüncesi giderek egemen olmaya başlamıştır.⁸⁴⁷

⁸⁴³ **Vatan Cephesi**; DP iktidarı döneminde Başbakan Adnan Menderes tarafından kurulan siyasi bir oluşumdur. DP’nin il ve ilçe teşkilatları ile gençlik kollarını bir araya getiren bu oluşuma mensup olanların adları radyodan düzenli olarak halka duyurulmaktaydı. DP’lilere göre Vatan Cephesi sadece iktidardan memnun olanların oluşturduğu bir sivil toplum örgütlenmesi olarak görülmüştür. Vatan Cephesi ile ilgili geniş bilgi için bkz. Yasemin Doğaner, **Türk Demokrasi Tarihinde Vatan Cephesi**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2013.

⁸⁴⁴ Erdoğan, **a.g.e.**, s.81.

⁸⁴⁵ DP tarafından 1959 yılında yayımlanan bir beyanname Vatan Cephesi şu şekilde anlatılmaktadır: “*Vatan cephesi, vatan menfaatlerinin adi politika ihtiraslarına ve küçük parti oyunlarına feda edilmesinin adeta bir alışkanlık haline getirilmesi karşısında vatandaşlık akliseliminin, samimi vatanseverlik duygularının tabii bir mukabil hareketi, Türk Milletinin ve vatanının layık olduğu medeni hayat ve imkânlar seviyesine demokratik nizam içinde bir an evvel yükselmesi idealinin politika ihtiraslarına kurban edilmeme arzusunun ifadesidir. Bunun içindir ki, Vatan Cephesi ismi ile kurulmuş ve kurulacak ocaklarla DP ocakları arasında ne gaye, ne emel ne de parti tüzüğü bakımlarından hiçbir fark mevcut değildir. Bütün Vatan Cephesi ocakları DP ocakları olduğu gibi, bütün DP ocakları da Vatan Cephesi ocaklarıdır.*” **BCA**, Belge Nu:30.01./45.273.9.

⁸⁴⁶ **BCA**, Belge Nu: 030.01/45.270.3.

⁸⁴⁷ İlter Turan, **Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış**, Der Yay., İstanbul, 1996, s.67

Bazı bireyler siyasal sistemi olduğu gibi kabul ederek davranışlarını siyasal sistemin koşullarına göre ayarlamaya çalışırken bazıları da sistemi düzeltmek, değiştirmek için çaba harcamaktadırlar.⁸⁴⁸ Ama sonuçta, her birey aktif ya da pasif bir tutum göstererek tavrını göstermektedirler.⁸⁴⁹ Bu anlamda pasif bir tavır takınmak bile bazen etkili bir eylem olabilmektedir. Birey, siyasi otoritelerin uygulamaya koyduğu siyasi kararlar, emir ve tüzükler ve yasalar gibi düzenlemeleri etkileyebilmek üzere davranışlarda bulunmaya başladıkları andan itibaren siyasal yaşamda oluşan faaliyetlere katılmaya başlamış olmaktadır.⁸⁵⁰ Siyasi katılımın daha çok olduğu toplumlarda bireylerin siyasete katılmaları için en uygun ortamın genellikle demokratik rejimler olduğu dikkati çekmektedir.

Demokrasi, toplumdaki tüm fertlerin, devletin politikasını şekillendirmede eşit hakka sahip olduğu bir yönetim biçimidir. Demokrasi esas olarak, uygulanan yönetim sisteminin, bireysel hak ve özgürlükler temelinde oluşumunu ve gelişimini kapsamaktadır. Demokratik bir sistemin varlığının en belirgin göstergesi, özgür bir ortamda yapılan seçimler ve bu seçimlerde halkın, kullandığı oylarla kendisini temsil edebilmesidir. Bununla birlikte demokrasinin varlığının tek göstergesinin sadece oy vermekten ibaret olmadığını da belirtmek gerekmektedir.⁸⁵¹ Nitekim demokrasinin sağlıklı bir şekilde işlediği ve kurumsallaştığı toplumlarda, insanlar siyasi faaliyetlere farklı boyutlarda daha çok iştirak etmeye başlamışlardır. Bu bağlamda günümüzde Batı demokrasilerinin yanı sıra demokratik ilkelerin uygulandığı az gelişmiş ülkelerde de halkın siyasal hayata katılımının giderek artma eğiliminde olduğu görülmektedir.⁸⁵²

⁸⁴⁸ Bülent Daver, **Siyaset Bilimine Giriş**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1993, s.203

⁸⁴⁹ Seçmen kitlesinin her zaman denebilecek sıklıkta gerçekleştirdiği tek siyasal katılım etkinliği genellikle seçimlerde oy kullanmaktır. Onu ancak "zaman zaman" denebilecek sıklıkta medya aracılığıyla siyasal bilgilenme izlemektedir. Anket ile sorulan diğer siyasal etkinliklerin tümü seçmen kitlesinin büyük çoğunluğunca ya hiç gerçekleştirilmemekte ya da nadiren gerçekleştirilmektedir. Bkz. TÜSIAD, **Seçim Sistemi ve Siyasi Partiler Araştırması**, Cilt:I-II, Yayın No. TÜSIAD-T/2001-11-312, İstanbul, 2001, s.17.

⁸⁵⁰ Ersin Kalaycıoğlu, **Çağdaş Siyasal Bilim**, İstanbul, 1984, s.199-200

⁸⁵¹ Deniz Baykal, **Siyasal Katılma**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay., No: 302, Ankara, 1970, s. 27

⁸⁵² Baykal, **a.g.e.**, s.20.

Siyaset bilimcilerin, “*siyasal katılma*” ile ilgili tanımları da oldukça çok ve çeşitlidir. Siyasal katılma dar anlamda, “*yurttaşların siyasal sistem karşısındaki durumunu, tutumunu ve davranışlarını gösteren*” bir kavramdır.⁸⁵³ Daha geniş bir ifadeyle, gerek yerel gerekse de genel siyasal etkinliklerle yurttaşların farklı biçimlerde hükümet ve siyasal iktidarlar üzerinde baskı oluşturması ve de doğrudan siyasal sürece katılarak etki yaratmaya çalışmaları olarak tanımlanabilir.⁸⁵⁴

Siyasal katılma basit bir meraktan yoğun bir siyasal eyleme kadar uzanan geniş bir tutum ve faaliyet alanından oluşmaktadır.⁸⁵⁵ Siyasal katılma, siyasal sistem içinde vatandaşların doğrudan ya da dolaylı olarak yöneticilerin seçimini ve kararlarını etkilemeyi amaç edinen eylemler bütünü olarak da açıklanabilir.⁸⁵⁶ Bir başka deyişle siyasal katılma, bir toplumdaki bireylerin, o toplumdaki siyasal otorite ile arasındaki bağıdır.⁸⁵⁷ Siyasal katılma, elverişli bir tüzel ortamda, siyasal hakların ortaya çıkardığı bir sonuçtur.⁸⁵⁸ Kısaca söylemek gerekirse siyasal katılma, vatandaşların, merkezi ya da yönetsel devlet organlarının personelini yahut kararlarını etkilemek üzere kendilerince veya başkalarınca tasarlanmış hukuki ya da hukuk dışı başarılı ya da başarısız eylemlere girişmeleridir.⁸⁵⁹

Huntington siyasal katılmayı klasik devletten modern devlet anlayışına dönüşüm şeklinde ifade etmiştir.⁸⁶⁰ Günümüzde demokrasilerin gelişmişliği, siyasal katılmanın yaygınlığı ve etkinliği ile ölçülür hale gelmiştir.⁸⁶¹ Bu bakımdan siyasal katılma ile demokrasi arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır.

⁸⁵³ Dâver, a.g.e., s.203.

⁸⁵⁴ Nevzat Güldiken, **Toplumbilimsel Boyutuyla Siyasal Katılım**, Sivas, 1996, s.31.

⁸⁵⁵ Münci Kapani, **Politika Bilimine Giriş**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1998, s.130.

⁸⁵⁶ Esat Çam, **Siyaset Bilimine Giriş**, Der Yay., İstanbul, 1987, s.279.

⁸⁵⁷ Ersin Kalaycıoğlu, **Karşılaştırmalı Siyasal Katılma Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme**, İstanbul Üniversitesi, SBF Yay., İstanbul, 1983, s.10.

⁸⁵⁸ Cem Eroğul, **Devlet Yönetimine Katılma Hakkı**, İmge Kitabevi, Ankara, 1999, s.35.

⁸⁵⁹ Ergun Özbudun, **Türkiye’de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay., No:363, Ankara, 1975, s.4.

⁸⁶⁰ Bülent Özgül, **Seçim ve Seçim Sistemleri, Türkiye’deki Seçim Sistemi Uygulamaları ve Bir Model Önerisi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 2002, s. 26.

⁸⁶¹ Ahmet Taner Kışlalı, **Siyasal Çatışma ve Uzlaşma**, İmge Kitabevi, İstanbul, 1995, s.183.

Siyasal katılma olgusu birbiri arasında sıkı ilişki bulunan değişik düzeylerde birçok faaliyet şeklinde gerçekleşebilmektedir. Sosyal yönü gelişmiş kimselerin, içe kapanık yapıya sahip kimselere göre siyasal davranışlarında daha aktif olmaları normal bir durumdur. Hatta siyasal katılma seviyesi yüksek kimselerin aynı zamanda diğer alanlarda da yoğun bir katılma göstermeleri muhtemel olmaktadır.⁸⁶² Bu faaliyetlerin ilk aşamasında gazete, dergi, radyo ve televizyon yolu ile siyasal olayları izleme, dinleyici olarak mitinglere katılma gibi faaliyetler yer almaktadır. Bu kapsamda değerlendirilenler siyasi olayların seyircisi olarak tanımlanabilir.⁸⁶³

İkinci aşamada yer alan katılım faaliyeti siyasi konularda açık tavır alarak bir dizi eyleme geçmeyi ifade etmektedir. Bu faaliyetleri yazılı ve görsel basında yer almak şeklindeki eylemler olarak açıklamak mümkündür. Müteakip aşama ise siyasal katılmanın en ileri seviyesi olarak doğrudan doğruya siyasi konularda aktif rol alarak girilen faaliyetleri kapsamaktadır. Bir siyasal partide aktif üye olmak veya yöneticilik görevi yapmak, seçilmek suretiyle ifa edilen kamu görevlerinde bulunmak veya buralara adaylığını koymak, seçim kampanyalarında fiilen çalışmak gibi faaliyetler bu kategori içinde sayılabilir.

Bir toplumun mensubu olan her bireyin siyasi etkinliklere katılma faaliyeti farklı boyutlar içermektedir. Siyasal etkinlik duygusunun zayıf ya da güçlü oluşuna göre siyasal katılmada artmakta veya azalmaktadır.⁸⁶⁴ Siyasal ilgi, siyasal olayları algılamayı kolaylaştırıcı bir işlev görmektedir. Siyasal ilgi düzeyine göre, bireyin siyasal etkinlik seviyesi değişmekte ve birey daha karmaşık katılma biçimlerine yönelmektedir. Neticede siyasal ilgi derinleştikçe, siyasal katılım da o oranda artmaktadır.⁸⁶⁵

Örneğin oy verme davranışı için çok yoğun bir siyasi ilgiye gereksinim duyulmazken, bürokratik yapıyı anlama ve işleyişine müdahale etme düşüncesi,

⁸⁶² Baykal, **a.g.e.**, s.102.

⁸⁶³ Baykal, **a.g.e.**, s.33.

⁸⁶⁴ Kapani, **a.g.e.**, s.146-147.

⁸⁶⁵ Kalaycıoğlu, **a.g.e.**, s.41.

yoğun bir siyasi ilgi gerektirmektedir.⁸⁶⁶ Siyasal etkinlik, bireyin içinde yaşadığı siyasal sisteme etki etmek suretiyle sistemi kendi yararına çalıştırabileceği inancı olarak ifade edilmektedir.⁸⁶⁷ Amerikalı siyaset bilimcisi Robert Dahl, siyasal katılmanın boyutlarını; *ilgi, önemseme, bilgi ve eylem* olarak dört başlıkta toplamaktadır. Bu kavramlardan *ilgiyi*, siyasal olayları izlemeyi; *önemsemeyi*, siyasal olaylara önem vermeyi; *bilgiyi*, olaylar ve sorunlar hakkında bilgi sahibi olmayı; *eylemi* ise siyasal olaylara aktif olarak katılma olarak açıklamaktadır. Katılma sürecinde aşamalar şeklinde gelişen bu faaliyetler esasen birbiri ile ilişki içindedir.⁸⁶⁸ Siyasal katılmayı belirleyen önemli ölçütler, siyasal katılımı gerçekleştiren bireylerin özellikleridir. Bireyin özellikleri de kişisel özelliklerden fiziki özelliklerine hatta değer yargılarına kadar uzanmaktadır.⁸⁶⁹

C.2. GİRESUN'DA SİYASAL KATILMAYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER:

İnsanlar, kendileri ile ilgili bir karar alınırken, bu konuda görüş ve isteklerinin dikkate alınmasını demokratik bir hak olarak talep etmektedirler. Dolayısıyla demokratik hakların gelişmesine bağlı olarak günümüzde insanlar siyasetle giderek daha çok ilgilenmektedirler. Toplumdaki fertlerin, yaşamlarıyla ilgili alınan kararlarda etkili olabilmeleri siyasi sosyalleşmeyi zorunlu kılmaktadır. Siyasi sosyalleşme ise toplumsal siyasal çevre ile birey arasında yaşam boyu süren dolaylı ve doğrudan etkileşim sonucunda, bireyin siyasal sistemle ilgili görüş, davranış ve değerlerinin gelişmesi olarak tanımlanabilir.⁸⁷⁰ Bununla birlikte siyasal katılma bireyin mensubu olduğu toplumla ve kendi kişisel özellikleri ile yakından ilişkilidir. Bu bakımdan siyasal katılma ile ilgili yapılacak bir analizde toplumun sosyal özelliklerinin yanında bireylerin demografik özellikleri hakkında da bilgi sahibi olmak adeta bir zorunluluktur. Çalışmamızda kişinin demografik özellikleri ile siyasal katılma arasındaki ilişkiler;

⁸⁶⁶ M. Akif Çukurçayır, *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*, Konya, 2002, s.57-58.

⁸⁶⁷ Kalaycıoğlu, *a.g.e.*, s.39.

⁸⁶⁸ Kapani, *a.g.e.*, s.144.

⁸⁶⁹ Çukurçayır, *a.g.e.*, s.74.

⁸⁷⁰ Türker Alkan, *Siyasal Sosyalleşme*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1979, s.18.

- Yaş,
- Cinsiyet,
- Eğitim,
- Meslek,
- Sosyo-ekonomik durum,
- Yerleşme biçimi (Kentleşme),
- Kitle iletişim araçlarını izleme,
- Propaganda faaliyetlerini izleme, mitinglere katılım ve siyasi partilerde aktif siyasi faaliyet yürütme ana başlıkları altında incelenmiştir.

Bu kapsamda hazırladığımız anket, 2013 yılı itibarıyla yaşları 63-95 arasında değişen toplam 211 kişi üzerinde uygulanmıştır. Anket uygulaması esasen 1945-1960 yılları arasındaki dönemi hatırlayacak yaşta olanlara yönelik olarak yapılmıştır. Bu bakımdan çalışma dönemimiz itibarıyla bakıldığında ankete katılanların 1960 yılında 13-42 yaşları arasında buldukları görülmektedir. Bunlardan da 183 kişi (% 87) 1960 yılı itibarıyla 18 ve daha yukarı yaşlarda bulunmaktadır.

Anket uygulamasına konu olan dönemin üzerinden ortalama 60-65 yıl gibi uzun bir zaman geçmiş olması, ankete katılan kitlenin öncelikle yaş kriterine uygun olmasını zorunlu kıldığından, bu yaş aralığında bulunan kişilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Anketin içerdiği sorular; ankete katılanların yaşı, mesleği, ikamet ettiği yer, eğitim durumu gibi demografik özelliklerinin yanında, siyasi tercihlerine etki eden faktörlerin neler olduğunu tespitiye yönelik olarak hazırlanmıştır. Dolayısıyla siyasi tercihlere etki eden faktörlere ilişkin sorulara verilen cevapların, aradan geçen uzun zaman içinde duygu, düşünce ve algılamada meydana gelen değişiklikler gibi hususlardan etkilenebileceği göz önünde tutulmuştur. Zira aradan geçen uzun zaman, doğal olarak olayların unutulmasına da yol açabilmektedir. Misal olarak; 1940'lı yıllarda doğan birisinin, 1946-1960 yılları arasındaki seçimlere katılıp katılmadığı şeklindeki soruya, olumlu cevap vermesi buna bir örnek teşkil etmektedir. O dönemde uygulanan seçim mevzuatına göre oy verme yaşının 22 olduğu dikkate alındığında, 1940 ve sonrasında doğan birisinin oy kullanması mümkün

olmamaktadır.⁸⁷¹ Bu durum ankete katılanların unutmama ve aradan geçen uzun yılların etkisiyle tarihleri birbirine karıştırmasının doğal bir sonucu olarak değerlendirilmelidir.

Anket uygulanacak kitlenin seçiminde Giresun ili genelinde hemen her statüdeki yerleşim yerlerinden uygun yaşta bulunan kişilere ulaşılmasının daha uygun olacağı değerlendirilmiştir. Bunun yanında kadın ve erkek olmak üzere her iki cinsiyete mensup kişilerle de görüşülmüştür. Bu kapsamda, anket uygulananların % 61,1'i (129 kişi) erkek, % 38,9'u (82) ise kadınlardan oluşmuştur.

Bu kişilerin ikamet ettikleri yerlere bakıldığında; % 19,4'ünün (41 kişi) Giresun İl Merkezi bölgesinde, % 80,6'sının (170) ise ilçe merkezleri ve köylerde yaşamlarını sürdürdükleri görülmektedir. Diğer taraftan ankete katılanların uzun süreli olarak Giresun dışında yaşayıp yaşamadığı da belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre; ankete katılanların % 70'i (148 kişi) Giresun dışında başka bir yerde uzun süreli olarak ikamet etmemiş kişilerdir. Giresun dışında ikamet edenlerin oranı ise % 30'luk (63 kişi) bir orana sahiptir. İkamet edilen yerin statüsü bakımından dağılım ise; % 76,3 (161 kişi) köylerde, % 1,4 (3 kişi) kasabalarda, % 15,2 (32 kişi) ilçe merkezlerinde, % 7,1 (15 kişi) ise il merkezi şeklindedir.

Giresun dışında ikamet edenlerin % 39,6'sı (25 kişi), İstanbul ilinde ikamet etmiştir. Giresun dışında ikamet ettiklerini belirten toplam 63 kişinin % 39,6'sı 1-5 yıl; % 17,4'ü 6-10 yıl; % 12,7'si 11-15 yıl; % 30,1'i ise 16 yıl ve üzeri başka yerlerde yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Bu bakımdan ankete katılanların % 29,8'lik bir bölümünün anket sorularına verdikleri cevaplar Giresun dışındaki yerlerdeki bilgi ve görgülerini de yansıtacağından farklı bir nitelik taşımaktadır.

⁸⁷¹ 1876'da Kanun-i Esasi ile Meclis-i Ayan ve Meclis-i Mebusan olmak üzere iki meclisli bir parlamento oluşmuş ve 25 yaşını bitiren Osmanlı vatandaşları ilk kez seçme hakkına kavuşmuştur. Bu hak 1923 yılına kadar böyle devam etmiştir. 1924 Anayasası ile 18 yaşını bitiren her erkek Türk'e seçme hakkı tanınarak seçme yaşı 18'e çekilmiştir. 1934 yılında yapılan bir değişiklik ile 18 yaşını dolduran kadın-erkek her Türk'e seçme hakkı verilmiştir. 21 Şubat 1950 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Milletvekilleri Seçim Kanunu'nda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından 22 yaşını bitiren kadın-erkek her Türk'ün milletvekili seçme hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Bkz. Tarhan Erdem; **Anayasalar ve Seçim Kanunları**, Milliyet Yay., No:7, İstanbul, 1982, s.158.

Anket uygulamasına katılanların eğitim durumlarına bakıldığında % 34,6'sının (73 kişi) hiç okuryazarlığının bulunmadığı, % 6,6'sının (14 kişi) ise sadece okur olduğu görülmektedir. Okuryazar olanların ise; % 30,8'i (65 kişi) ilkokul, % 4,7'sinin (10 kişi) ortaokul, % 2,4'ünün lise, % 1,4'ünün (3 kişi) ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Ankete katılan kişilerin mesleklerine göre dağılımı ise; % 38,9'u (82 kişi) çiftçi, % 12,8'i (27 kişi) memur, % 6,6'sı (14 kişi) işçi, % 15,6'sı (33 kişi) esnaf, % 24,6'sı (52 kişi) ev kadını, % 1,4'ü (3 kişi) ise denizle ilgili işler şeklindedir. Ankete katılanların babalarının; % 71,1'inin (150 kişi) çiftçi, % 4,7'sinin (10 kişi) memur, % 9'unun (19 kişi) işçi, % 14,2'sinin (30 kişi) esnaf, % 0,9'unun (2 kişi) ise denizle ilgili işlerde uğraştığı görülmektedir. Anne mesleklerine bakıldığında % 53,6'sının (113 kişi) çiftçi, % 44,1'inin (93 kişi) ise ev kadını olduğu görülmektedir.

1945-1960 yılları arasındaki dönem itibarıyla, oy verme işlemi dışındaki en önemli siyasi katılım aktivitelerinden birisini radyo dinleme ve gazete okuma alışkanlığı oluşturmaktadır. Bu bakımdan her iki konuda da ankete katılanlara sorular sorulmuştur. Verilen cevaplara göre ankete katılanların % 63,5'inin (134 kişi) hiç gazete okumadığı, % 29,4'ünün (62 kişi) ara sıra okuduğu, % 7,1'inin (15 kişi) ise düzenli okuduğu görülmektedir.

Bir diğer aktivite olan radyo dinleme konusundaki verilen cevaplara göre; % 33,2'sinin (70 kişi) hiç radyo dinlemediği, % 52,1'inin (110 kişi) ara sıra dinlediği, % 14,7'nün (31 kişi) ise düzenli olarak radyo dinlediği anlaşılmaktadır. Burada gazetenin ilin belli başlı yerler dışındaki yerleşim yerlerine ulaştırılamaması, radyonun da ya radyo cihazının olmaması ya da elektriğin bulunmaması gibi nedenlerle çok yaygın olmadığını belirtmek gerekmektedir.

Ankete katılanların yaşadıkları yerlerin yaşam standartlarının ne olduğunun ortaya konulması amacıyla da birtakım sorular sorulmuştur. Bu kapsamda ankete

katılanların yaşadıkları yerlerin % 31,3'ünde elektrik, % 48,3'ünde su, % 36'sında yol, % 8,1'inde telefon, % 48,3'ünde ise radyo bulunduğu anlaşılmaktadır.

Giresun'da özellikle 1950'li yıllardan sonraki dönemde hızla artan göç olgusunun nedenlerini analiz etmeye yönelik sorulan sorulara verilen cevaplar incelendiğinde; göçe neden olan en önemli etkenin ekonomik sorunlar (*geçim sıkıntısı ve işsizlik*) olduğu görülmektedir. Ankete katılanların %70'i, ailesinden ve akrabalarından göç edenlerin, bu kararı almasında geçim sıkıntısının etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Önceki bölümlerde de belirtildiği gibi Giresun'dan göç eden nüfusun önemli bir bölümü İstanbul'a yönelmiştir. Nitekim ankete katılanların da cevaplarında göç edilen yerler içinde % 86,3 ile İstanbul ilk sırayı almaktadır. Sonra sırasıyla Ankara, Bursa, Ordu, Samsun illeri gelmektedir. Göç edenlerden yurtdışına gidenlerin oranı ise % 3,2'dir.

C.2.1. YAŞ ve SİYASAL KATILMA:

İnsanların tutum ve davranışlarında yaş olgusu önemli bir yere sahiptir. İnsanlar yaşamı boyunca her yaş döneminde farklı tutum ve davranışlar göstermektedirler. Gençler ve yaşlılar kıyaslandığında, gençlerin daha çok değişme ve gelişme yanlısı oldukları, yaşlıların ise daha muhafazakâr davranışlar sergiledikleri görülmektedir.⁸⁷² Nitekim genelde genç yaştakiler ile ileri yaştaki bireyler arasında siyasal katılma açısından da belirgin farklar bulunmaktadır. Mesela ileri yaşlardakilere oranla daha az sorumlulukları bulunan gençlerin bu durumu, daha rahat hareket etmelerine ve siyasi faaliyetlere daha aktif katılım göstermelerine imkân sağlamaktadır. İleri yaşlardakiler ise zaman içinde kazandığı toplumsal statünün etkisiyle daha temkinli, istikrarlı ve sağduyulu bir duruş sergilemektedirler.⁸⁷³ Diğer yandan yaşın ilerlemesine bağlı olarak artan

⁸⁷² Ali Erkul, **Bazı Sosyo-ekonomik Faktörlerin Oy Verme Davranışına Etkilerinin Tespiti: Sivas İl-İlçe Merkezleri Örneği**, Sivas, 1999, s.32.

⁸⁷³ Kalaycıoğlu, **a.g.e.**, s.22.

muhafazakârlık eğilimleri,⁸⁷⁴ insanların siyasal sisteme daha şüphecî yaklaşımlarına yol açmaktadır.⁸⁷⁵

Giresun'da yaptığımız anket, tez konusunun kapsadığı dönem itibarıyla, 1945-1960 yılları arasında kalan döneme ilişkin olay ve gelişmeleri hatırlayabilecek yaşta olanlara yönelik olarak uygulanmıştır. Buna göre, ankete katılanların yaş gruplarına göre dağılımı;

- 63-73 yaş aralığında 42 kişi,
- 74-84 yaş aralığında 129 kişi,
- 85-95 yaş aralığında 40 kişi şeklindedir.

Yüzdelik dilime bakıldığında 74 yaşından büyük olanların toplam oranı ankete katılanların toplamının % 80'ini aşmaktadır. Ankete katılanlar içinde en düşük yaş grubunu 1950 doğumlu olanlar (3 kişi) teşkil etmektedir. Bu grupta olanlar o dönemin seçimlerinde yaş nedeniyle oy kullanmamış olsalar da, döneme ait olaylar hakkında belirli bir düzeyde bilgi sahibi olabilecekleri göz önünde bulundurularak anket verileri değerlendirmeye alınmıştır.

Ankete katılanlardan, 22 yaş ve üzerinde olup, o dönemdeki seçim mevzuatına göre seçme hakkı bulunanların sayısı, seçim yılları itibarıyla;

- 1946 genel seçimlerinde 11 kişi (% 5,2),
- 1950 genel seçimlerinde 40 kişi (% 19),
- 1954 genel seçimlerinde 84 kişi (% 39,8),
- 1957 seçimlerinde 125 kişi (% 59,2)'dir. Bu sayılara göre ankete

katılanların ağırlıklı bir bölümünün seçimlere katılmış oldukları görülmektedir. Dolayısıyla siyasal katılmanın en belirgin etkinliklerinden birisi olan seçimlerde oy verme faaliyetine katılanların, siyasal katılmanın diğer boyutlarına ilişkin tutumlarını incelemek için yeterli sayıda anket verisi elde edilmiştir.

⁸⁷⁴ Baykal, **a.g.e.**, s.82.

⁸⁷⁵ İlter Turan, **a.g.e.**, s.53.

Ankete katılanların en üst yaş grubunu oluşturanlar 1918-1928 yılları arasında doğmuş olanlardır ki, bu grupta bulunanlar 1946 yılında yapılan seçimler itibarıyla 18-28 yaşlarındadır. Bu grupta yer alanların çoğunluğu 1946, 1950, 1954 ve 1957 yıllarında yapılan seçimlere katılmışlardır. Oy kullanmayanların % 62,9'u yaşının tutmaması nedeniyle seçimlere katılmamıştır. Yaş grubuna göre oy kullanma durumuna bakıldığında;

- 63-73 yaş grubunda olanların hiçbirinin (yaş tutmaması nedeniyle) oy kullanmadığı,
- 74-84 yaş grubunda olanların % 58,1'inin,
- 85-95 yaş grubunda olanların ise % 97,5'inin yapılan seçimlerde oy kullandığı görülmektedir.

Ankete katılanların yaş grupları itibarıyla veriler değerlendirildiğinde,
Siyasi parti mitinglerine;

- 63-73 yaş grubunda olanların % 27,5'inin
- 74-84 yaş grubunda olanların % 29,5'inin,
- 85-95 yaş grubunda olanların % 20'sinin katıldığı,

Siyasi parti faaliyetlerine;

- 63-73 yaş grubunda olanların % 7,5'inin,
- 74-84 yaş grubunda olanların % 4,7'sinin,
- 85-95 yaş grubunda olanların % 12,5'inin katıldığı,

Siyasi partilerde aktif görevlere;

- 63-73 yaş grubunda olanların % 2,5'inin
- 74-84 yaş grubunda olanların % 2,3'ünün,
- 85-95 yaş grubunda olanların % 2,5'inin katıldığı görülmektedir.

Bu sonuçlar ışığında bir değerlendirme yapıldığında elde edilen verilerin anlamlı bir farklılık içermediği görülmektedir. Bunun, ankete katılanların bugün itibarıyla yaş grupları arasında, ciddi farklılık bulunmamasından kaynaklandığı

değerlendirilmektedir. Anketin hedef kitlesi olarak seçilen kişilerin yaş ortalamasının 70-75 olması arzu edildiğinden, anket uygulanan kişiler ağırlıklı olarak yaşlı kimseler olmuştur. Bundan dolayı genç yaştakiler ile karşılaştırma imkânı bulunamamıştır. Bununla birlikte ankete katılanların siyasal katılma boyutunda ağırlıklı olarak oy verme aktivitesini gerçekleştirdiği, parti mitinglerine katılma, partilerin muhtelif faaliyetlerinde bulunma veya parti organlarına aktif görev alma gibi faaliyetlere pek iştirak etmediğini söylemek mümkündür.

C.2.2. CİNSİYET ve SİYASAL KATILMA:

Siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışlar bakımından kadınlar ile erkekler arasında belirgin bir farklılık gözlenmektedir. Genel olarak bakıldığında, toplum yaşamında kadınların erkeklere oranla siyasetle daha az ilgilendiği söylenebilir. Ancak sadece biyolojik farklılığa dayanan bir ayrımla, kadınların erkeklere oranla siyasete daha az ilgi duyduklarını açıklamak da mümkün değildir.⁸⁷⁶

Her şeyden önce kadınların seçme ve seçilme haklarının gelişmiş ülkelerde bile yakın zamanlarda tanınması, erkeklere oranla kadınların siyaset ile daha az ilgilenmelerinde etkili bir rol oynamıştır.⁸⁷⁷ Zira birçok toplumda uzun yıllar boyunca, siyasetin sadece erkekler tarafından yapılan bir iş olduğu anlayışı hüküm sürmüştür.⁸⁷⁸ Günümüzde bu anlayışın sosyal gelişmelere bağlı olarak önemli ölçüde değişmiş olduğu söylenebilir de, tamamen ortadan kalktığını söylemek mümkün değildir.⁸⁷⁹ Bunların yanında genellikle çalışma hayatında kadınların daha az yer almaları, onların erkeklere oranla sosyo-ekonomik bakımdan daha geride kalmalarına yol açmaktadır. Bu durum kadınların eğitim imkânlarından daha az faydalanmasına ve kitle iletişim araçlarından daha az istifade etmelerine yol açmaktadır. Bu da kadınların siyasi faaliyetler hakkında yeterli bilgi sahibi olmalarının önünde bir engel teşkil etmektedir. Diğer yandan eğitim seviyesi yüksek, meslek sahibi olup çalışan

⁸⁷⁶ İnan Özer, **Kentleşme Kentleşme ve Kentsel Değişme**, Ekin Kitabevi, Bursa, 2004, s.93.

⁸⁷⁷ Özer, **a.g.e.**, s.94

⁸⁷⁸ Ahmet Taner Kışlalı, **Siyaset Bilimi**, İmge Kitabevi, Ankara, 1996, s.157.

⁸⁷⁹ Taner Tatar, **Siyaset Sosyolojisi**, Turan Yay., İstanbul, 1997, s.127.

kadınların erkeklere bağımlılığının daha az olduğu ve daha çok siyasi katılımında buldukları görülmektedir.⁸⁸⁰

Siyasal katılma bağlamında, cinsiyet rollerinin yol açtığı baskı, kadının daha az veya pasif olarak siyasi katılma davranışı sergilemesine yol açmaktadır. Sosyal ve kültürel etkiler nedeniyle siyasi faaliyetlere katılım için uygun fırsatı bulamayan kadınların siyasete ilişkin tek yaptıkları şey genelde oy vermekten ibaret kalmaktadır. Kadınlar bunu yaparken de genellikle, kocaları ya da babalarının etkisi altında hareket etmektedirler.⁸⁸¹ Aileden birisinin siyasete katılması durumunda da bu kişi genellikle erkek olmaktadır.⁸⁸² Bu nedenle siyasi katılım boyutunda cinsiyet ayrımından kaynaklanan nedenlerle kadın ve erkekler arasında ciddi farklılıklar olduğu görülmektedir.

Giresun'da uyguladığımız ankete katılan 211 kişinin cinsiyete göre dağılımı; 82 kadın, 129 erkek şeklindedir. Buna göre ankete katılanlar içinde kadınlar % 38,9, erkekler ise % 61,1'lik bir paya sahiptir. Sayının erkekler lehine fazla olmasındaki temel sebep de, yine kadınların siyasi konularda erkeklere göre daha çekingene bir tutum takınarak ankete katılmakta isteksiz davranmalarındır.

Oy kullanma durumuna bakıldığında erkeklerin % 50,4'ünün, kadınların ise % 59,8'inin seçimlere katıldığı görülmektedir. Giresun'da kadınların erkeklere nazaran daha fazla katılım gösterdiği söylenebilir. Bunda da bölgede yaşanan işsizlik nedeniyle, çalışmak maksadıyla erkeklerin başka illere gitmiş olması rol oynamaktadır. Siyasi katılma ile ilgili sorulara verilen cevaplar cinsiyet kriterine göre değerlendirildiğine;

- Siyasi parti mitinglerine katılımın erkeklerde % 40,6, kadınlarda ise % 6,2 olduğu,

⁸⁸⁰ Türker Alkan, **Kadın- Erkek Eşitsizliği Sorunu**, Ankara Üniversitesi SBF Yay., Ankara, 1981, s.49.

⁸⁸¹ Gloria Bonder, **Kadınlar Açısından Siyasal Süreç**, Çev: Filiz Demirci, **Uluslar arası Sosyal Bilimler Dergisinden Seçmeler-3**, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yay., Ankara, 1986, s.9-10.

⁸⁸² Baykal, **a.g.e.**, s.65.

- Siyasi partilerin muhtelif faaliyetlerine katılımın erkeklerde % 10,2, kadınlarda ise % 1,2 olduğu,
- Siyasi partilerde aktif görev alma oranının erkeklerde % 3,9 olduğu, kadınların ise bu alanda faaliyet göstermediği görülmektedir.

Kadınların oy verme aktivitesinde erkeklerden daha yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. Giresun'da kadınların oy verme oranlarının erkeklerden yüksek olmasında, genelde erkeklerin çalışma maksadıyla evden uzaklaşmış olmaları nedeniyle seçimlere katılamamış olmaları etkili olmaktadır. Ancak diğer siyasi faaliyetler söz konusu olduğunda, kadınlar erkeklerden çok daha geride yani pasif durumda kalmaktadır. Bu durum sadece Giresun'a münhasır değildir. Diğer birçok yerde yapılan araştırmalarda da siyasetle ilgilenme konusunda kadınlar erkeklere nazaran daha pasif bir durumdadır.

C.2.3. EĞİTİM ve SİYASAL KATILMA:

Eğitim kişinin siyasi sosyalleşme sürecinde oldukça önemli bir yere sahip olduğu gibi, siyasal değerlerin aktarılmasında başvurulan en önemli araçlardan biridir. Kişinin öğrenim seviyesi yükseldikçe, siyasal bilinci de gelişmekte ve kendi görüş ve düşünceleri oluşmaktadır. Eğitimli kişiler siyasal faaliyetlerde daha aktif rol alabilmektedirler. Eğitim kişinin vatandaşlık duygusunu geliştirerek siyasi katılıma doğrudan etkide bulunabilmektedir.⁸⁸³

Siyaset sosyolojisinin üzerinde çok durduğu konulardan biri olan siyasal katılma ve eğitim arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır.⁸⁸⁴ Bireyin eğitim düzeyinin yükselmesi ile siyasal katılım düzeyinin artacağı, yani eğitim ile siyasal katılım arasında olumlu ve doğru orantılı bir bağlantının varlığı değişik ülkelerde yapılmış birçok araştırmada ispatlanmıştır.⁸⁸⁵

⁸⁸³ Tatar, **a.g.e.**, s.144.

⁸⁸⁴ Baykal, **a.g.e.**, s.52.

⁸⁸⁵ Baykal, **a.g.e.**, s.54.

Diğer yandan eğitim ile kitle iletişim araçlarını kullanma arasında yoğun bir ilişki bulunmaktadır. Eğitimli kişiler kitle iletişim araçlarından daha çok istifade etmek suretiyle olay ve gelişmeleri daha iyi takip edebilmektedir. Diğer yandan bilgiyi daha çok kullanan eğitim seviyesi yüksek kişilerin soyut düşünme yetenekleri de geliştiğinden, bu kişiler siyasi faaliyetlerde bulunmak için kendini daha hazır hissetmektedir.⁸⁸⁶ Böylece eğitim, siyasal katılma açısından uyarıcı yönde bir etki yapmaktadır.⁸⁸⁷ Diğer taraftan eğitim toplum yaşamında bireylerin daha yüksek statülere ulaşmasında da önemli bir işlevi yerine getirmektedir.⁸⁸⁸ Toplumda iyi bir statüye sahip olan kimseler, bu durumlarını korumak amacıyla siyasete daha fazla katılmaktadırlar.⁸⁸⁹ Bu bakımdan siyaset alanında yükselebilmek, kişinin eğitimli olmasını adeta zorunlu kılmaktadır.

Giresun'da ankete katılanların eğitim durumları; okuryazar olup olmadıkları ve herhangi bir düzeyde okuldan mezun olup olmadıklarını ortaya koymak amacıyla; okuryazar değil, sadece okur, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu şeklinde tasnif edilmiştir.

Buna göre ankete katılanların;

- % 34,6'sı (73 kişi) okuryazar olmayanlar,
- % 26,1'i (55 kişi) okuryazar ve sadece okur olanlar,
- % 30,8'i (65 kişi) ilkokul mezunları,
- % 8,5'i (18 kişi) ortaokul, lise ve üniversite mezunlarından oluşmaktadır.

Eğitim seviyesi itibarıyla “*oy kullanma*” durumuna bakıldığında;

- Okuryazar olmayanların % 72,6'sının,
- Okuryazar ve sadece okur olanların % 72,7'sinin,
- İlkokul mezunu olanların % 56,9'unun,

⁸⁸⁶ İlder Turan, **Kırsal Kalkınma Sürecinde Köyler, Köy Örgütleri ve Devlet**, SBF Yay., No: 21, İstanbul, 1989, s.77.

⁸⁸⁷ Turan, **a.g.e.**, s.76.

⁸⁸⁸ Kalaycıoğlu, **a.g.e.**, s.27.

⁸⁸⁹ Kalaycıoğlu, **a.g.e.**, s.28.

- Ortaokul, lise ve üniversite mezunu olanların % 61,1'inin seçimlerde oy kullandığı görülmektedir.

Eğitim seviyesi itibarıyla “*siyasi partilerin mitinglerine katılım durumuna*” bakıldığında;

- Okul eğitimi almayan (okuryazar, sadece okur ve okuryazar değil) toplam 128 kişiden % 15'inin,
- İlkokul mezunu olan 65 kişiden % 44,6'sının,
- Orta, lise ve üniversite mezunu olan 18 kişiden % 52,9'unun siyasi partilerin mitinglerine katıldığı görülmektedir.

Eğitim durumu itibarıyla “*siyasi partilerin muhtelif faaliyetlerine katılım durumuna*” bakıldığında;

- Okul eğitimi almayanların % 1,6'sının,
- İlkokul mezunu olanların % 12,3'ünün,
- Orta, lise ve üniversite mezunu olanların % 23,5'inin siyasi parti faaliyetlerine katıldığı görülmektedir.

Eğitim durumu itibarıyla “*siyasi partilerde aktif görev alma durumuna*” bakıldığında;

- Okul eğitimi almayanların % 0,8'inin,
- İlkokul mezunu olanların % 4,6'sının,
- Orta, lise ve üniversite mezunu olanların % 5,9'unun herhangi bir siyasi partide aktif görev aldığı görülmektedir.

Buna göre Giresun'da oy kullanma davranışı bakımından herhangi bir okul eğitimi almayanların alanlara göre daha yüksek bir orana sahip oldukları görülmektedir. Diğer yandan mitinglere ve siyasi partilerin muhtelif faaliyetlerine katılma ile siyasi partilerde aktif görev alma konusunda okul eğitimi alanların almayanlara oranı daha fazladır. Okul eğitimi almayanların daha ziyade kırsal kesimlerde oturanlardan oluştuğu dikkate alındığında, kırsal kesimde oy verme

işleminin topluca gidilerek yapılması nedeniyle bu oranın daha yüksek çıkmış olabileceği değerlendirilmektedir. Siyasi partilerin mitinglerine katılma ve partide aktif görev alma konularında ise okul eğitimi alanların belirgin bir şekilde fazla olmasının, bu faaliyetlerin genelde il ve ilçe merkezlerinde icra edilmesi nedeniyle, buralarda oturanların daha fazla katılım sağladığı söylenebilir.

C.2.4. MESLEK ve SİYASAL KATILMA:

Başta eğitim olmak üzere birçok etken bireyin meslek seçimine etki etmektedir. Kişinin mesleği toplum içindeki statünün belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Mesleğin kazandırdığı statü yükseldikçe kişinin siyasal faaliyetlere olan ilgisi de artmaktadır. Meslek durumu genellikle kişinin siyasal tutum ve davranışlarını belirleyici bir özellik taşımaktadır. Bazı meslekler siyasal sistemin eylemlerinden daha çabuk etkilendikleri için, o meslekleri icra edenlerin siyasete daha çok ilgi duymaları ve katılmaları beklenebilir.⁸⁹⁰ Buna ek olarak söz konusu meslek, sosyal ve kültürel hayatla iç içe bulunuyorsa, ferdin tutum ve davranışları ile meslekî donanımları ayrılmaz bir bütün haline gelmektedir.

Giresun'da yaptığımız ankete katılanların her meslekten ve toplumun bütün kesimlerinden olmasına özen gösterilmiştir. Anket uygulananların mesleklerine göre dağılımına bakıldığında;

- % 40,3'ünün çiftçi,
- % 19,4'ünün işçi veya memur,
- % 15,6'sının esnaf,
- % 24,7'sinin ev hanımı olduğu görülmektedir.

Ankete katılanların ağırlıklı olarak çiftçilerden oluşmasında bölgede yürütülen iktisadi faaliyetlerin genellikle fındık tarımı üzerine kurulu olması yatmaktadır. Nitekim bölgede uygulanan tarımsal faaliyetler;

- Fındık % 91,5,

⁸⁹⁰ Turan, a.g.e., s.77.

- Mısır % 65,9,
- Buğday % 10,9,
- Tütün % 1,9,
- Çay % 1,4 şeklinde sıralanmıştır.

Giresun'da yaptığımız ankete katılanların gelir durumu itibarıyla; % 75,3'ü (159 kişi) gelir getiren bir işte çalışırken, % 24,7'si (52 kişi) gelir getirmeyen işlerle işstıgal etmektedir. Anket soruları hazırlanırken meslek ve gelir durumunu daha iyi ortaya koyabilmek maksadıyla ankete katılanların anne ve babalarının mesleklerine ilişkin bilgilerin de tespit edilmesi öngörölmüştür. Buna göre ankete katılanların;

- Annelerinin; % 53,6'sı (113 kişi) çiftçi, % 2,4'ü (5) kişi işçi/memur/esnaf, % 44,1'i (93 kişi) ev hanımı,
- Babalarının ise; % 72'si (152 kişi) çiftçi, % 13,7'si (29 kişi) işçi/memur, % 14,3'ü (30 kişi) esnaftır.

Gelir getiren bir işte çalışanlar ve çalışmayanlar açısından bakıldığında; gelir getiren bir işte çalışanların % 52,8'inin (84 kişi); gelir getirmeyen bir işle işstıgal edenlerin ise % 57,7'sinin (30 kişi) oy kullanmış olduğu görölmektedir.

Meslek gruplarına göre siyasi katılma durumuna bakıldığında;

- Çiftçilerin % 58,8'inin,
- Memur/İşçilerin % 46,3'ünün,
- Esnafların % 45,5'inin,
- Ev kadınlarının % 57,7'sinin seçimlerde oy kullanmış olduğu görölmektedir.

Meslek gruplarına göre oy kullanma oranlarında çiftçiler ve ev kadınlarının ilk iki sırayı aldığı görölmektedir. Bu sonuçlara göre daha çok il ve ilçe merkezlerine oturan işçi, memur ve esnafların yoğun olarak kırsal kesimde oturan çiftçilere nazaran seçimlerde daha az katılım gösterdiği anlaşılmaktadır.

C.2.5. YERLEŞME BİÇİMİ ve SİYASAL KATILMA:

Yerleşme biçimi, yani ikamet yerinin şehir veya köy statüsüne sahip olması, bireylerin siyasal davranışlarını anlamlandırma bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu, bireylerin kişisel özelliklerinin yanında çevresel şartlar ve olanaklarla da ilişkili bir durumdur.⁸⁹¹ Kitle iletişim araçlarının kullanımı bakımından merkezi bir yerde oturmak, kırsal alanda oturmaktan daha avantajlıdır. Bu durumda şehirlerde oturanların kırsal kesimdekilere oranla daha fazla bilgi sahibi olma imkânına sahip olması, onların siyasal katılımında da daha etkin olmalarını sağlamaktadır.⁸⁹² Diğer yandan köy ve kasaba gibi küçük yerleşim yerlerinde ikamet edenlerin şehirlerde yaşayanlara göre daha az eğitim imkânına sahip olmaları, onların genelde sosyo-ekonomik düzeylerinin de daha düşük olmasına yol açmaktadır. Bu durum eğitim ve meslek kriterleri ile birlikte kişinin siyasal katılımını olumsuz etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.⁸⁹³ Bu bakımdan ankete katılanların yerleşim yerlerinin neresi olduğunun tespiti önem taşımaktadır.

Yaptığımız ankete katılanların;

- % 77,7'i (164 kişi) köy ve kasabalarda,
- % 15,2'si (32 kişi) ilçe merkezlerinde,
- % 7,1'i (15 kişi) il merkezinde ikamet etmektedir.

Ankete katılanların yaşadıkları yerlerin gelişmişlik durumunu göstermesi bakımından elektrik, su, yol, telefon ve radyo durumu gibi parametrelere bakıldığında ise;

- % 31,3'ünde elektrik,
- % 48,3'ünde su,
- % 36'sında yol,
- % 8,1'inde telefon,

⁸⁹¹ Baykal, **a.g.e.**, s.66.

⁸⁹² gös.yer.

⁸⁹³ gös.yer.

- % 48,3'ünde radyo bulunduğu görülmektedir. Özellikle elektrik, telefon ve radyo gibi iletişim imkânlarını artıran vasıtaların varlığının, siyasal katılımın farklı boyutlarda gelişmesine katkı sağladığı dikkate alındığında, Giresun ili genelinde mevcut şartların çok iyi durumda olmadığını söylememiz mümkündür.

Giresun'da uygulanan ankete katılanların ikamet durumuna bakıldığında; % 70,1'inin (148 kişi) Giresun ili dışında uzun süreli ikamet etmedikleri görülmektedir. Giresun'dan bir yıldan daha fazla sürelerle ayrılanların;

- % 11,8'i (25 kişi) İstanbul'da,
- % 12,8'i (27 kişi) diğer illerde,
- % 5,3'ü (11 kişi) ise yurtdışında geçici sürelerde ikamet etmiştir.

Giresun dışında ikamet edenlerin (63 kişi);

- % 39,6'sı (25 kişi) 1-5 yıl,
- % 17,5'i (11 kişi) 6-10 yıl,
- % 12,8'i (8 kişi) 11-15 yıl,
- % 30,1'i (19 kişi) ise 16 ve daha uzun sürelerle Giresun dışında kaldıkları görülmektedir.

Ankete katılanların ailesi ve akrabalarından Giresun dışında bir yere daimi olarak göç eden olup olmadığı ile ilgili soruya, ankete katılanların % 90'ı evet cevabını vermiştir. Göçün nedenleri konusunda geçim derdi % 63, işsizlik % 50,7, eğitim % 5,2, diğer nedenler % 3,3 olarak sıralanmıştır. Bu bakımdan Giresun ilinde nüfus hareketliliği, oy kullanma başta olmak üzere siyasi katılıma ilişkin faaliyetleri olumsuz yönde etkileyen faktörlerden birisi olmuştur.

Yerleşim yerleri itibarıyla siyasi katılım durumuna bakıldığında;

- İl ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin % 62,5'inin; köy ve kasabalarda ikamet edenlerin ise % 68,3'ünün oy kullandıkları,

- Siyasi partilerin mitinglerine köy ve kasabalarda oturanların % 21,6'sının; ilçe merkezlerinde oturanların % 53,1'inin; il merkezinde oturanların ise % 33,3'ünün katıldığı,
- Siyasi partilerin muhtelif faaliyetlerine köy ve kasabalarda oturanların % 6,8'inin; il ve ilçe merkezlerinde oturanların % 3,1'inin katıldığı,
- Siyasi partilerde aktif görev alanların % 2,5'inin köy ve kasabalarda; % 6,7'sinin il merkezinde oturdukları görülmektedir.

C.2.6. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI ve SİYASAL KATILIM:

Kentleşme eğitim olanaklarını arttırmanın yanı sıra, kitle iletişim araçlarını izlemeyi de daha kolay hale getirmektedir. Kitle iletişim araçlarından istifade etme oranı arttıkça siyasal katılım da artış göstermektedir.⁸⁹⁴ Bu bakımdan kişinin sosyo-ekonomik durumu, eğitim ve kitle iletişim araçlarını kullanma ile siyasal katılma arasında sıkı bir bağlantının bulunduğu söylenebilir.

Kitle iletişim araçları sayesinde bireyler ülkesindeki ve tüm dünyadaki sosyal, ekonomik ve siyasal gelişmelerden haberdar olabilmekte ve bu sürece daha aktif olarak katılma imkânına kavuşmaktadır. Özellikle seçim kampanyaları döneminde kitle iletişim araçları önemli bir rol oynamaktadır. Kitle iletişim araçlarının daha geniş kitlelere ulaşmaktaki başarısı siyasal katılmayı artırıcı bir etki yaratmaktadır.

1940'lardan sonra giderek artan radyo kullanımına bağlı olarak 1945-1960 yılları arasındaki dönemde radyo yayınları siyasal katılmada önemli bir rol üstlenmiştir. Siyasi partiler radyoyu bir propaganda aracı olarak kullanmışlar ve böylece geniş bir coğrafyada seslerini duyurarak etkili olmaya çalışmışlardır. Bu bakımdan yapılan anket ile radyo ve gazete gibi kitle iletişim vasıtalarının kullanımı ile ilgili veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

⁸⁹⁴ Baykal, a.g.e., s.63.

Anket sonuçlarına göre katılanların;

- % 85,3'ünün (180 kişi) radyoyu hiç dinlememiş veya ara sıra dinlemiş, % 14,7'sinin (31 kişi) ise düzenli olarak radyo dinlemiş olduğu,
- % 92,9'unun (196 kişi) hiç gazete okumamış ya da ara sıra okumuş, % 7,1'inin (15 kişi) ise düzenli olarak gazete okumuş olduğu anlaşılmaktadır.

Radyo dinleme ile ilgili soruya;

- *“Hiç dinlemem ve ara sıra dinlerim”* diyenlerden % 56,1'i,
- *“Düzenli olarak radyo dinlerim”* diyenlerden % 41,9'u oy kullandığını,
- *“Hiç dinlemem ve ara sıra dinlerim”* diyenlerden % 25,8'i,
- *“Düzenli olarak radyo dinlerim”* diyenlerden % 35,5'i siyasi parti mitinglerine katıldığını,
- *“Hiç radyo dinlemem ve ara sıra dinlerim”* diyenlerden % 5,6'sı,
- *“Düzenli olarak radyo dinlerim”* diyenlerden % 13,3'ü siyasi partilerin muhtelif faaliyetlerine katıldığını,
- *“Hiç dinlemem ve ara sıra dinlerim”* diyenlerden % 1,1'i,
- *“Düzenli olarak radyo dinlerim”* diyenlerden % 9,7'si siyasi partilerde aktif olarak görev aldığını beyan etmiştir.

Gazete okuma ile ilgili soruya;

- *“Hiç okumam veya ara sıra okurum”* diyenlerden % 24,2'sinin, *“düzenli okurum”* diyenlerden % 66,7'sinin siyasi partilerin mitinglerine katıldığı,
- *“Hiç okumam veya ara sıra okurum”* diyenlerden % 4,1'inin, *“düzenli okurum”* diyenlerden % 40'ının siyasi partilerin muhtelif faaliyetlerine katıldığı,
- *“Hiç okumam veya ara sıra okurum”* diyenlerden % 1'inin, *“düzenli okurum”* diyenlerden % 20'sinin siyasi partilerde aktif olarak görev aldığı görülmektedir.

Anket uygulamasına ilişkin sorular (**EK-14**)’de, verilen cevaplar ile ilgili SPSS sonuçlarına dair çizelgeler ise (**EK-15**)’de sunulmuştur.

DEĞERLENDİRME:

1808’de Sened-i İttifak ile başlayan ve 1839’da Tanzimat Fermanı, 1856’da Islahat Fermanı, 1876’da Kanun-i Esasi, 1908’de II. Meşrutiyet’in İlanı ve ardından 1921 ve 1924 Anayasalarının kabul edilmesi hem siyasal, hem de toplumsal anlamda demokratik çoğulculuğa giden yolun kilometre taşları olma özelliğini taşımaktadır. 1925 ve 1930 yılında yapılan iki başarısız denemenin ardından 1945’ten sonra kurulan siyasi partilerin seçimlere katılması ile Türkiye’de çok partili sistem hayata geçmiş ve kalıcı bir hale gelmiştir.

Bu dönemde ülkeyi tek parti olarak yöneten CHP, ülkeyi savaştan uzakta tutmakta başarılı olsa da, savaşın özellikle ekonomi üzerindeki yıkıcı etkilerini önlemekte aynı başarıyı gösterememiştir. Savaş yıllarında ekonomiyi yoluna koymak amacıyla alınan sert tedbirler, halkın üzerinde ağır baskılar oluşturmuş, bu durum devlete olan güven duygusunun azalmasına yol açmıştır.⁸⁹⁵ Halk, özellikle jandarma korkusu ve vergi memurlarının baskısı nedeniyle yaşadığı sıkıntıların tek sorumlusu olarak hükümeti görmeye başlamıştır.⁸⁹⁶ Bununla birlikte bazı partililerin kendi çıkarlarını gözeterek hareket etmesi halkın tepkilerinin daha da artmasına neden olmuştur. Diğer yandan 1945’te sona eren İkinci Dünya Savaşı’nın galibi ülkelerin yönetim biçimi olan demokrasinin etkileri tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de hissedilmeye başlamıştır.

Türkiye’de 1945 yılında başlayan çok partili hayata geçiş süreci ile Batı tipi bir demokrasi hayata geçilmiş ve bu sistem günümüze kadar gelerek kalıcı bir statü kazanmıştır. Tek parti döneminde, milletvekili aday listelerinin halk tarafından onaylanmasından ibaret olan seçimler⁸⁹⁷ çok partili hayata geçişle birlikte farklı bir

⁸⁹⁵ Yaptığımız ankette; “*CHP’den farklı bir partiye oy vermişseniz nedeni nedir.*” şeklinde sorduğumuz soruya, CHP’nin halk değil devlet odaklı bir siyaset izlemesi, halkın yokluk ve yoksulluk içinde yaşamasının etkili olduğu belirtilmiştir.

⁸⁹⁶ Eroğul, **Demokrat Parti**, s.48

⁸⁹⁷ Yaptığımız ankete Görele ilçesinden katılan bir kadının anket sorularını cevaplarken, “*Milletvekillerini tanır mıydınız?*” şeklindeki soruya; “*Biz Belediye Reisini bile görmezdik sen*

nitelik kazanmıştır.⁸⁹⁸ Ülkenin demokratikleşmesinin önünü açan bu süreç toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel bakımdan da hızlı bir değişim yaşamasını sağlamıştır. Bununla birlikte sürecin başlarında demokrasinin en önemli unsurlarından olan siyasi partilerin kurulması yeterli olmamış, özellikle seçim sisteminin antidemokratik yapısı nedeniyle demokrasinin işleyişi istenen seviyede gerçekleşmemiştir. Diğer yandan yeni kurulan partilerin programlarında yer alan konuların CHP'nin programlarında yer alanlara göre büyük farklılıklar içermediği söylenebilir.⁸⁹⁹ Bu bakımdan çok partili hayata geçiş sürecinin başlarında yapılan seçimlerin, eskisinden en önemli farkı seçimlere birden fazla partinin katılması olarak görülmüştür. Zihniyette yaşanan değişim süreç içinde seçimler yapıldıkça, demokrasi kurumsallaştıkça daha belirgin bir hal almıştır.

CHP dışında yeni kurulan siyasi partiler faaliyetlerini yürütürken birçok zorluklarla karşılaşmak durumunda kalmışlardır. Bunda uzun yıllar hüküm süren tek parti anlayışı ve özellikle bürokrasinin önceki alışkanlıklarından birden bire vazgeçememesi etkili olmuştur. Bu bakımdan çok partili hayata geçiş süreci özellikle muhalefet partileri için zor bir dönem olmuştur. Diğer yandan CHP de bu yeni döneme alışmakta oldukça zorlanmıştır.

Geçmişte yaşanan TpCF ve SCF tecrübelerinin başarısızlıkla sonuçlanması halkın bu yeni başlayan sürece de temkinli yaklaşmasına neden olmuştur. Ancak İnönü'nün, basında yayınlanan⁹⁰⁰ 12 Temmuz Beyannamesi⁹⁰¹ ile siyaset kurumuna yaptığı müdahale bu endişeleri sona erdirmiştir.⁹⁰² Bu süreçte İnönü'nün tavrı

millettekilinden bahsediyorsun." şeklindeki sözleri siyasetçilerin bölge ile ilişkisini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

⁸⁹⁸ Uyar, **a.g.e.**, s.258

⁸⁹⁹ Adil İzveren, **Toplumsal Törebilim**, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yay., Ankara, 1980, s.47.

⁹⁰⁰ **Cumhuriyet, Tanin, Vatan**, 12 Temmuz 1947.

⁹⁰¹ 12 Temmuz Beyannamesi'nin tam metni için bkz. Hilmi Uran, **Meşrutiyet, Tek Parti, Çok Parti Hatıralarım**, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 2008, s.551 vd

⁹⁰² İnönü siyasette gelinen durumun demokrasiye zarar verebileceğinin düşünerek ortamı yumuşatmayı arzulamış ve DP lideri Celal Bayar ve Recep Peker ile bir dizi görüşme gerçekleştirmiştir. 12 Temmuz Beyannamesi bu görüşmelerin sonucunda ortaya çıkmıştır. Faik Ahmet Barutçu, **Siyasi Hatıralar**, c.2, 21. Yüzyıl Yay., Ankara 2001, s.822

belirleyici olmuş ve çok partili hayata geçiş sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi onun sayesinde mümkün olabilmiştir.⁹⁰³

1950 yılında yapılan Genel Seçimlerin ise çok partili hayata geçişteki yeri oldukça önemlidir. Çünkü bu seçimlerle iktidar ilk kez seçimle el değiştirmiştir.⁹⁰⁴ 1950 Genel Seçimlerinde geniş halk kitlelerinin desteğini alarak iktidara gelen DP, savaşın sona ermesinin getirdiği barış ortamının da etkisiyle daha liberal politikalar izleyerek ekonominin canlanmasını sağlamıştır. Tarım sektöründe yaşanan bolluğun da katkısıyla sağlanan ekonomik gelişmeler halkın rahat bir nefes almasını sağlamıştır. DP'nin iktidar olduğu dönemde, sanayi alanında madencilik, şeker, çimento ve dokuma sektörleri başta olmak üzere, özellikle demir ve bakır üretimi artmıştır. Halkın temel tüketim maddelerinin karşılanmasında geçmişe oranla daha iyi bir duruma gelinmesi sonucunda artan refah, geniş halk kitlelerinin DP'ye olan ilgisini devam ettirmiştir.⁹⁰⁵ Ekonomide görülen bu iyiye gidiş DP'nin 1954 ve 1957 yıllarında yapılan seçimleri de kazanmasına yardım etmiştir.

Çok partili hayata geçiş süreci ülkenin genelinde olduğu gibi Giresun'da da birçok alanda yaşanan değişimle kendisini hissettirmiştir. Tek partili dönemde halkın genel olarak gündeminde bulunmayan siyaset, çok partili hayata geçişle birlikte günlük yaşamda önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Tek parti döneminin tekdüze olarak nitelendirilebilecek siyasi yaşamı çok partili hayata geçişle birlikte renklenmiştir. Halk, hoşuna giden veya tepkisini çeken bir olay olduğunda bunu gerek partiye gerekse hükümet organlarına telgrafla ya da mektupla bildirerek siyasete aktif bir şekilde katılmaya başlamıştır.⁹⁰⁶ Bu bakımdan halkın demokratik

⁹⁰³ İnönü siyasette gelinen durumun demokrasiye zarar verebileceğinin düşünerek ortamı yumuşatmayı arzulamış ve DP lideri Celal Bayar ve Recep Peker ile bir dizi görüşme gerçekleştirmiştir. 12 Temmuz Beyannamesi bu görüşmelerin sonucunda ortaya çıkmıştır. Faik Ahmet Barutçu, **Siyasi Hatıralar**, c.2, 21. Yüzyıl Yay., Ankara 2001, s.822

⁹⁰⁴ Timur, **Türkiye'de Çok Partili hayata Geçiş**, s.92

⁹⁰⁵ Eroğul, **Demokrat Parti Tarih ve İdeolojisi**, s.143.

⁹⁰⁶ Çok partili hayata geçişle birlikte her ne kadar halkın siyasete olan ilgisi artmış da olsa, anket uygulaması sırasında; siyasi katılmanın en yoğun şekilde görüldüğü "oy verme"de bile halkın çok bilinçli hareket etmedikleri anlaşılmaktadır. Bunun nedenleri ile ilgili sorulara alınan cevaplarda ise, elektrik bulunmayan, gazete girmeyen yerde halkın bilinçlenmesinin mümkün olmayacağı cevabı verilmiştir.

haklarını özgürce kullanabilmesine giden yolun çok partili demokratik sisteme geçilmesiyle açıldığını söylemek mümkündür.

Ancak ülke genelinde olduğu gibi Giresun'da da milletvekili seçilenler genellikle dışarıdan gösterilen adaylar olduğundan ilin sorunlarının çözümünde önemli katkı sağlayamamışlardır. Milletvekillerinden bazıları bölge insanı olsa da onlar da genellikle uzun yıllar bölgeden uzak kalmış bürokratlar olduğundan bu anlamda bir fayda sağlamamışlardır. Yine çalışma konusu içinde Giresun'dan meclise milletvekili olarak giden hiç kadın milletvekilinin bulunmaması dikkat çeken bir diğer konudur.

SONUÇ

Bulunduğu konum itibarıyla bir kale şehir olarak nam salan Giresun'da Türk varlığı çok eskilere dayanmakla beraber, bölgedeki Türk hâkimiyetinin tesis edilmesi, Osmanlı döneminde, Fatih Sultan Mehmet'in 1461'de Trabzon ve havalisini Osmanlı topraklarına katması ile gerçekleşmiştir. Bu bakımdan Giresun, yaklaşık 550 yıldır Türk toprağıdır.

Giresun'un tarihi ve kültürel varlıklarına bakıldığında, Türk kültürünün izleri neredeyse yok denecek kadar azdır. Öyle ki bir yerleşim yeri olarak tarihi geçmişi çok eski devirlere dayanan bu kentin, önceki dönemleri bir yana, gerek Osmanlı ve gerekse Cumhuriyet Döneminde de kayda değer bir gelişim göstermeden günümüze kadar geldiğini söylememiz mümkündür. 1923 yılında il olan ve bu statüsünü günümüze kadar koruyan Giresun, halen küçük ölçekli bir yerleşim yeri olarak varlığını sürdürmekte, il olduktan sonra da önemli bir kentsel gelişim gösterememesiyle dikkat çekmektedir.

Cumhuriyet'in ilanı sonrasındaki süreç, Anadolu'daki birçok yerleşim yeri için bir dönüm noktası olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında Anadolu'da birçok şehir adeta küçük bir kasaba havasında iken bunların önemli bir kısmı zamanla sosyo-ekonomik bakımdan önemli gelişmeler göstermiştir. Ancak bölgesel anlamda bazı yerlerde bu gelişimin yaşanmadığı görülmektedir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunan iller ile Karadeniz Bölgesinde bulunan bazı yerler sosyo-ekonomik bakımdan diğer bölgelere nazaran daha geri kalmıştır. Bunun sosyal, ekonomik ve siyasi bakımdan birçok farklı nedeninin olduğunu söylemek mümkündür.

Cumhuriyetin ilanından sonraki sürece bakıldığında özellikle İkinci Dünya Savaşına kadar geçen süreçte, genel olarak ülkenin içinde bulunduğu şartlar yöneticiler tarafından çok iyi bilinmesine rağmen, var olan sorunları giderecek yeterli ve etkili önlemlerin alınamadığı görülmektedir. Bunda İkinci Dünya Savaşı öncesindeki sürecin ekonomik şartları ve eldeki sınırlı kaynakların ağırlıklı olarak

ülke savunmasına yönelik kullanılmasının önemli bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Bu dönemde içinde bulunulan olağanüstü koşulların da etkisiyle benimsenen yönetim anlayışı nedeniyle toplumsal yaşam her yönüyle baskı altına alınmıştır. Ancak özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte dünyada sosyal, ekonomik ve siyasi alanda hızlı bir değişim yaşanmıştır. Bu süreçte tüm dünyayı etkisi altına alan demokrasi fikri Türkiye'de de karşılık bulmuş ve siyaset sahnesine çıkan yeni partiler ile çok partili hayata geçilmiştir. Böylece sosyal, ekonomik ve siyasi bakımdan Türkiye'de de hızlı bir değişim süreci yaşanmıştır. Bu bakımdan Türk siyasi hayatının en önemli dönüm noktalarından birisini, çok partili hayata geçilmesi süreci teşkil etmektedir.

Türkiye'de tek parti rejiminin tümü ile ilgili genel bir değerlendirme yapıldığında, son dört yılı dışında örgütlü bir muhalefetin bulunmadığı bir ortamda, 27 yıl süreyle iktidarda olan CHP'nin bu süreçten yıpranarak çıktığını söyleyebiliriz. Hükümetin ülkenin içinde bulunduğu sıkıntılı durumdan çıkış için gösterdiği çabalar yetersiz kalmış, bu durum da halk nezdinde memnuniyetsizliklerin baş göstermesine yol açmıştır. Doğal olarak yaşanan sıkıntıların sorumlusu olarak iktidardaki CHP ve onun izlediği siyaset gösterilmiştir.

Siyasetin tıkanıdığı bu noktada alınan çok partili hayata geçiş kararı bu bakımdan toplumda yeni bir heyecan uyandırmıştır. Bu yeni dönemde ortaya çıkan muhalefet olgusu CHP'nin de halka yönelmesini sağlamış ve halkı esas alan bir siyaset anlayışı kendini hissettirmiştir.

Tek parti rejiminin hüküm sürdüğü dönemde ülke genelinde insanların en temel sorununun ekonomik sıkıntılar olduğunu söylemek mümkündür. İşsizlik ve geçim sıkıntısı içinde bunalan insanlar, iş bulmak için evlerini yurtlarını terk ederek başka yerlerde çalışmaya gitmişlerdir. Anadolu genel olarak geri kalmış ve bu konuda yapılan çalışmalardan sonuç alınamamıştır. Anadolu'da birçok yerde olduğu gibi Giresun'da da yaşanan işsizlik ve geçim sıkıntısı göç hareketini hızlandırmıştır. Bu göç hareketi zaman içinde öylesine artmıştır ki, günümüzde Giresun'da yaşayan nüfustan daha fazlası İstanbul başta olmak üzere başka illerde yaşar hale gelmiştir.

Çok partili hayata geçilmesinden kısa bir süre sonra DP'nin iktidara gelmesiyle, Giresun Limanı'nın inşaatına başlanması, Keşap Kiremit Fabrikasının hizmete açılması, fındık dışında çay ziraatının teşvik edilerek yeni istihdam alanlarının yaratılması gibi ilin ekonomisini canlandırmaya yönelik birtakım çalışmalar yapılmıştır. Ancak bu yapılanlar Giresun'un kaderini değiştirmekte yeterli olmamıştır. Dönem itibarıyla çok partili hayata geçişin ardından yapılan seçimlerde, siyasi partiler tarafından vaat edilen yatırımlardan çok azı Giresun'da hayata geçirilebilmiştir. Bu bakımdan Türkiye'de çok partili hayata geçişe birlikte, ülke genelinde hissedilir bir şekilde yaşanan sosyo-ekonomik değişimin etkilerinin Giresun'da daha az görülmüş olduğunu söylememiz mümkündür. Bunda, Giresun'un sosyo-ekonomik sorunlarının çözümünün, daha radikal birtakım tedbirler alınmasını gerektirmesi önemli rol oynamıştır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki sürece bakıldığında, özellikle geri kalmış yerlerde bölgesel kalkınma planları hayata geçirilerek bölgeler arasındaki farklılıkların giderilmesine yönelik bir politika izlenmiş olduğu görülmektedir. Ancak coğrafi yapı, iklim özellikleri, talep düzeyi yüksek iç ve dış pazarlara uzaklık, kırsal yerleşim birimlerinin çokluğu ve dağınıklığı gibi etkenler dolayısıyla bu konuda Giresun'da yapılanların yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Bununla birlikte bir bölgeye yatırım yapılabilmesi için her şeyden önce maliyetin en düşük olduğu yerlerin seçilmesi zorunluluğu nedeniyle, gerek devlet ve gerekse özel sektör bu konuda çekingen davrandığı söylenebilir. Böylece ekonomik olarak öne çıkan herhangi bir yeraltı ve yerüstü kaynağının bulunmamasının yanında, elverişsiz iklim ve arazi şartları da Giresun'un sosyo-ekonomik bakımdan geri kalmasında önemli rol oynamıştır.

Tarım ağırlıklı bir ekonomiye sahip olan Giresun'daki sanayi sektörünün, diğer sektörlerle göre daha az bir paya sahip olduğu görülmektedir. Var olan sanayi yatırımları da ağırlıklı olarak fındık işleme ve fındık mamulleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Sanayi alanında faaliyet gösterenlerin de büyük bir kısmı üretim kapasiteleri ve istihdam olanakları düşük işletmeler olma özelliği taşımaktadır. İl

genelinde üretim ve istihdam yapısının tarım ile sanayi ve hizmetler sektörleri arasında dengeli bir yapıya kavuşturulması konusundaki çabaların yetersiz kalması, yaşanan ekonomik sorunların temel kaynağını teşkil etmiştir. Sosyal ve ekonomik sorunların çözüme kavuşturulamaması ve giderek müzmin bir hal alması sonucunda, il dışına yapılan göçler, nüfusun gelişimini olumsuz etkilemiştir. Giresun ile benzer kaderi paylaşan illerde de öncelikli olarak kırsal kesimdeki nüfus, başta İstanbul olmak üzere diğer büyük şehirlere yönelmiş ve böylece sorun ülke genelini ilgilendirir bir hal almıştır.

Bölgenin ekonomik yönden kalkındırılabilmesi için, iklim ve arazinin özelliklerine uygun, fındık dışında tarım imkânlarının yaratılması, ormana dayalı sanayi tesislerinin kurulması, balıkçılığın geliştirilmesi, yayla turizminin teşvik edilmesi, besicilik ve arıcılık gibi konularda alınacak tedbirler ile soruna çözüm bulunabilecek iken, bu konuda yapılan çalışmalar ihtiyacı karşılamaktan uzak kalmıştır. Bölge sorunlarının çözümüne yönelik olarak devlet eliyle yapılan çalışmalar, genellikle dönemsel bir rahatlık sağlamış olmakla birlikte, bu durum kalıcı hale getirilememiştir.

Bölgenin genel olarak dağlık ve ormanlık olması; yerleşim alanlarının gelişimi, ulaşım durumu, sanayi tesislerinin yapılması gibi birçok konuda etkili olmuştur. Örneğin; Giresun'un da içinde bulunduğu Karadeniz Bölgesinin en önemli konusu olarak öne çıkan ulaşım sorunu, ancak 2008 yılında hizmete giren Karadeniz Sahil Yolu ile çözüme kavuşturulabilmiştir. Bu tarihe kadar, bölgenin ihtiyaçlarını karşılamaktan son derece uzak, dar ve virajlarla dolu bir yol kullanılmak durumunda kalmıştır. Ulaşım sorununun uzun zamandır çözülememesinde bölgenin arazi şartlarının elverişsizliği önemli rol oynamıştır. Bu nedenle oldukça masraflı, zahmetli ve aynı zamanda bir o kadar da riskli bir yöntem olan kıydan itibaren denize dolgu yöntemi ile yapılan yolun tamamlanması yaklaşık 20 yıl sürmüştür. Bu yol sayesinde Giresun'un sahilde bulunan ilçeleri ile ulaşım sorunu da çözülmüştür. Ancak Şebinkarahisar ve Alucra karayolunda kış aylarında çığ, bahar aylarında da heyelan ulaşımın sık sık aksamasına neden olmaya devam etmektedir. Bu yol aynı zamanda Karadeniz Bölgesi'ni İç Anadolu Bölgesi'ne bağlamasına rağmen, gereken önem

verilmemiş ve bugün bile yaz-kış sürekli ulaşımına açık olacak şekilde ıslah edilmemiştir.

Yine arazinin elverişsiz durumu nedeniyle Giresun ve ilçelerine kadar ulaşan demiryolu bağlantısı bulunmamaktadır. Demiryolu ve elverişli bir karayolu ulaşımının bulunmaması Giresun Limanı'nın da işlevsiz kalmasına yol açmış, limandan beklenen verim alınamamıştır. Hava yolu ulaşımı ise, halen Trabzon ve Samsun Havalimanlarına yapılan aktarma ile sağlanabilmektedir. Bölgenin bu ihtiyacını karşılayabilecek bir havaalanının inşaatına ancak 2011 yılında, Ordu ile Giresun arasında, yine denize dolgu yapılarak elde edilen alan üzerinde başlanabilmektedir. Görüldüğü gibi Karadeniz Bölgesinde ulaşımın yeterince gelişmemiş olması, bölgenin ekonomik kalkınmasının önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir.

Yerleşim yerlerinin yapısı da arazinin genel özelliklerinden oldukça etkilenmiştir. Doğu Karadeniz Bölgesinde bulunan diğer illerde olduğu gibi Giresun'da da hüküm süren dağınık yerleşim yapısı, şehrin gelişimine olumsuz yansımıştır. Bölgedeki yerleşimin dağınık olmasının başlıca nedeni, bölge halkının önemli bir kesiminin tek geçim kaynağı olan fındık tarımının, kıyıda içeride doğru 25-30 km.lik bir alanda yapılabilmesinden kaynaklanmaktadır. Bölge halkı genellikle fındık bahçelerinin içine yaptıkları evlerde ikamet ettiğinden, yerleşim oldukça dağınık bir durumdadır.⁹⁰⁷ Mahalle ve köylerde evler genelde birbirinden çok uzak mesafelerde yapıldığından, buralara kamu hizmetlerinin götürülmesi de oldukça maliyetli olmaktadır. Bu nedenle birçok mahalle ve köye giden yollar dar, virajlı ve araç trafiği için çok elverişsiz bir haldedir. Mevcut elektrik ve su şebekesi de bu dağınık yapıdan olumsuz etkilenmiştir.

Giresun'un sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi açısından durumuna bakıldığında, Türkiye ortalamasının oldukça gerisinde kaldığı görülmektedir.⁹⁰⁸

⁹⁰⁷ Giresun'un kuzey ilçelerindeki dağınık yerleşim yapısının bir sonucu olarak, çoğu köyde mezarlar bile evlerin bahçelerinde yapılmaktadır.

⁹⁰⁸ Genç, a.g.e., s.25.

Örneğin; 1987-2001 yılları arasındaki dönemde milli gelirin (*Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla*) Türkiye genelinde bölgeler itibarıyla dağılımına baktığımızda, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden sonra en az payı Karadeniz Bölgesinin aldığı görülmektedir.⁹⁰⁹ Karadeniz Bölgesinin bu durumu, genel olarak bütün göstergelere yansımaktadır. Nitekim İş Bankası tarafından yapılan “*Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması*”na göre, 2010 yılı itibarıyla Giresun, illerin gelişmişlik sıralamasında 54’üncü; genel ekonomi sıralamasında 65’inci; kişi başı ekonomi sıralamasında 54’üncü; iş gücü sıralamasında 74’üncü; sosyal gelişmişlik sıralamasında 55’inci; finansal gelişmişlik sıralamasında ise 48’inci sırada yer almaktadır. 2010 yılı itibarıyla Türkiye’nin en büyük bin (*İSO-1000*) sanayi şirketi arasında Giresun’dan sadece iki şirket yer almaktadır.⁹¹⁰

Türkiye’de yakın dönemlere kadar izlenen merkezi yönetim anlayışının bir sonucu olarak, merkezden alınan kararların ve uygulamaya konulan ekonomik tedbirlerin geri kalmış bölgelerin sorunlarının çözümünde yetersiz kaldığını söylemek mümkündür. Eğitim imkânlarının yetersizliği, sermaye birikiminin azlığı, yerel pazarların yeterli gelişimi gösterememesi, coğrafi konum ve alt yapı durumu gibi etkenlere dayalı olarak ortaya çıkan bölgesel dengesizlikleri ortadan kaldırmakta etkisiz kalan bu anlayış, büyük şehirlere göçü tetiklemiştir. Giresun gibi ekonomik olarak geri kalan bölgelerde kent ekonomisini geliştirmek için uygulanan ekonomik politikalar daha ziyade yüzeysel projeler ile sınırlı kalmış ve yeterince etkili olamamıştır.

Bu bölgelerin geri kalmasında, merkezi yönetimi esas alan Cumhuriyet devri yöneticilerinin taşradaki gelişmelere katkı sağlayabilecek hamleleri yapmakta yeterince istekli ve becerikli olmamalarının da rolü büyüktür. Bu anlayışın doğal bir sonucu olarak, özellikle doğu ve kuzey bölgelerinde bulunan iller batı bölgelerine nazaran daha geri kalmışlardır. Böylece bu bölgelerden batıya doğru hızlı bir göç

⁹⁰⁹ Bayram Ali Eşiyok – Faruk Sekmen, **Türkiye Ekonomisinde Bölgesel Gelişmişlik Farklılıkları, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’nun Bölgesel Gelişmedeki Yeri ve Çözüm Önerileri**, Türkiye Kalkınma Bankası Yay., Nisan 2012, s.2.

⁹¹⁰ Bu iki şirket de gıda sektörü ile ilgili faaliyet göstermektedir. Geniş bilgi için bkz. **Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması**, http://ekonomi.isbank.com.tr/UserFiles/pdf/ar_03_2012.pdf (12.07.2013)

akını başlamıştır. Bahsi geçen bölgelerin geri kalmışlığı nedeniyle devlet hizmetlerini yerine getirecek memurlar için bu bölgelerde görev yapmak zorunlu hale getirilmiştir. Böylece devlet de bu bölgelerin geri kalmışlığını memurlara zorunlu hizmet uygulamasıyla adeta tescil etmiştir.

Türkiye geneline bakıldığında bölgesel dengesizlikler bakımından en hassas yerlerden birisi olan Karadeniz Bölgesinde yer alan Giresun'da kalıcı mahiyette çözümlerin hayata geçirilememesi ile sosyal sorunların da giderek derinleştiği görülmektedir. Ekonomik yetersizlikler nedeniyle istihdam imkânları kısıtlı olduğundan işsizlik kaçınılmaz bir hal almıştır. Bölgesel olarak düşük gelir seviyeleri ile yaşamak zorunda olan insanlar sosyal bakımdan da geride kalmakta ve sosyal gelişim bu durumdan olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. Böyle bir durumda da yaşanan yerin cazibesi giderek azalmakta ve özellikle gençler başta olmak üzere çalışma çağındakiler başka yerlere gitmektedirler. Diğer yandan eğitim ve sağlık ile ilgili koşulların yetersizliği de halkın başka yerlere göç etmesinde temel etkenler arasında önemli bir yere sahiptir.

Dönem itibarıyla Giresun'da eğitimin genel durumuna bakıldığında; okullaşma oranının ilkokul, ortaokul ve liselerde Türkiye geneline yakın değerlerde iken, üniversite ve yüksekokullarda Türkiye ortalamasının oldukça gerisinde kalmış olduğunu görmekteyiz. Bu nedenle yüksek öğrenim çağına gelen gençler öğrenimlerine devam etmek için Giresun dışındaki illere yönelmek zorunda kalmışlardır. Yakın zamana kadar şehirde üniversite olmaması, öğrenci potansiyelinin başka yerlere gitmesinin yanında, dışarıdan gelecek öğrencilerin yaratacağı ekonomik canlılıktan da şehri mahrum etmiştir. 2006 yılında kurulan Giresun Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler sayesinde şehre önemli bir canlılık gelmiştir.

Sağlık ile ilgili durum ise eğitimden farklı değildir. Yıllar boyunca Giresun'da bulunan sağlık kurumları halkın ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmıştır. Hastanelerde uzman personel yetersizliği, gerekli araç, gereç ve tıbbi donanımın olmayışı, ileri derecede tetkik ve tedavi görecektir olan hastaların Trabzon,

Samsun, İstanbul ve Ankara gibi şehirlere yönelmelerine neden olmuştur. İlçelerdeki sağlık imkânları ise daha da yetersiz bir görünüm arz etmektedir. İlçelerdeki bu yetersizlik nedeniyle en basit durumda bile hastalar il merkezi ya da çevre illere sevk edilmek durumunda kalınmaktadır.

Eğitim ve sağlık gibi iki ana konuda yaşanan yetersizlikler de Giresun'da yaşamı güçleştiren etkenlerin başında gelmektedir. Bu bakımdan Giresun'un yakın çevresinde bulunan Trabzon, Samsun ve hatta Ordu gibi nispeten büyük iller, Giresun'un kentsel gelişiminde olumsuz bir etken olarak rol oynamıştır. Halk genelde ihtiyaçlarını bu çevre illerden karşılamak yoluna gittiğinden, şehrin pazar yapısı da yeterince gelişmemiştir. Şehirdeki sanayi altyapısının yetersizliği nedeniyle bugün bile halkın büyük bir bölümü ihtiyaçlarını çevre illerden karşılama yoluna gitmektedir.

Diğer yandan Giresun'daki şehir hayatına baktığımızda bir şehir kültürünün varlığından söz etmek mümkündür. 20'nci yüzyılın başından itibaren günlük ve haftalık olarak 1-3 gazetenin yayınlanıyor olması, düzensiz de olsa faaliyet gösteren tiyatro ve sinemaların bulunması, kütüphaneler ve muhtelif dernek ve cemiyetlerin faaliyet göstermesi şehir kültürünün oluşumunda etkili olmuştur. Özellikle 1950'li yıllara kadar faaliyet gösteren Giresun Halkevi bu konuda önemli katkılar sağlamıştır.

Giresun'dan başka yerlere göç edenlerin memleketleri ile irtibatlarını kesmemesi, Giresun'un büyük şehirler başta olmak üzere çevresiyle kültür alışverişini sürekli kılmıştır. Bununla birlikte şehrin dışarıdan göç almaması halkın gelenek ve göreneklerini muhafaza etmesine imkân sağlamıştır.

Şehrin sorunlarının çözümünde halkın demokrasiden aldığı gücü kullanmada pek başarılı olamadığını söylemek mümkündür. Çok partili hayata geçiş sürecinin başından itibaren yapılan tüm seçimlerde halkın genelde oy vermekten ibaret olan siyasi katılımı, kentlin sorunlarına siyasetçilerin ilgisini çekmekte çok yeterli

olamamıştır. Özellikle kırsal kesimdeki halkın siyasetten uzak kalması, siyasetçilerin de seçimler dışında bölgeye gerekli ilgiyi göstermelerini olumsuz etkilemiştir.

Sonuç olarak işsizlik, geçim sıkıntısı ve göç gibi sorunlar günümüzde Giresun'un ana sorunları olmaya devam etmektedir. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak; bölgenin ana tarım ürünü olan fındığın yanında başta çay olmak üzere farklı ürünlerin yetiştirilmesinin desteklenmesi, dağ ve yayla turizmine yönelik yatırımların teşvik edilmesi, balıkçılık sektörünün geliştirilmesi, İç Anadolu Bölgesi'ne açılan yolların ıslah edilerek yaz-kış ulaşımına açık bulundurulması, yapımı devam etmekte olan havaalanının tamamlanarak hizmete açılması gibi tedbirlerin alınması durumunda Giresun'da yaşanan birçok sosyal ve ekonomik sorunun çözüme kavuşturulabileceği değerlendirilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA
ARŞİV MALZEMELERİ

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

- BCA, Belge Nu:490.01.656.189.1.
- BCA, Belge Nu:490.1.0.0./1554.332.2
- BCA, Belge Nu:490.01./972.759.4
- BCA, Belge Nu:490.01/985.817.1
- BCA, Belge Nu:490.1.0.0./1046.1018.2.
- BCA, Belge Nu:490.1.0.0./1122.95.2
- BCA, Belge Nu:490.1.0.0./110.23.1.
- BCA, Belge Nu:490.01./902.526.1.
- BCA, Belge Nu:490.01./902.526.1.
- BCA, Belge Nu:490.01./902.526.1.s.66
- BCA, Belge Nu:490.1.0.0./1495.96.1
- BCA, Belge Nu:490.1.0.0./8.42.37
- BCA, Belge Nu:490.1.0.0./1495.95.1
- BCA, Belge Nu:490.1.0.0./1323.393.1
- BCA, Belge Nu: 490.1.0.0./1390.614.1
- BCA Belge Nu:490.01.596.61.1.2
- BCA, Belge Nu:30.11.1.0/254.38.15
- BCA, Belge Nu:30.11.1.0/254.40.20
- BCA, Belge Nu:30.11.1.0/258.23.6
- BCA, Belge Nu:30.11.1.0/265.18.3
- BCA, Belge Nu:30.11.1.0./276.19.19

BCA, Belge Nu:30.11.1.0./276.19.16
BCA, Belge Nu:30.11.1.0./276.19.17
BCA, Belge Nu:30.11.1.0./273.32.20
BCA, Belge Nu:30.11.1.0./265.18.4
BCA, Belge Nu:30.11.1.0./273.32.17
BCA, Belge Nu:490.1.0.0./159.636. 1
BCA, Belge Nu:30.11.1.0./254.40.20
BCA, Belge No:030.10.185.273.23
BCA, Belge No:490.01.656.187.1.22
BCA, Belge Nu:490.01.656.189.1
BCA, Belge No:030.10.177.224.7 2
BCA, Belge Nu: 490.01.656.189.1
BCA, Belge No:490.01.656.189.1
BCA, Belge Nu: 490.01.656.189.01
BCA, Belge Nu:30.01./74.470.11
BCA, Belge Nu: 490.01.656.189.1
BCA, Belge Nu:30.1.1.0/74.470.9
BCA, Belge Nu:490.1.0.0./1569.383.5
BCA, Belge Nu:490.1.0.0./1569.383.5
BCA, Belge Nu:30.1.0.0./61.377.22
BCA, Belge Nu:30.18.1.2./136.67.3
BCA, Belge Nu:30.1.0.0./53.315.4
BCA, Belge Nu:30.1.0.0./45.269.6
BCA, Belge Nu:30.1.0.0./45.270.5
BCA, Belge Nu:10.9./219.679.1

BCA, Belge Nu: 030.10.82.540.1.
BCA, Belge Nu:030.10.82.540.1.
BCA, Belge Nu:30.1.0.0./42.249.12
BCA, Belge Nu:490.1.0.0./1495.95.1
BCA, Belge Nu:490.01/301.1217.1
BCA, Belge Nu:30.01./44.257.1.
BCA, Belge Nu:490.1.0.0./1495.97.1
BCA, Belge Nu:490.01./10.55.13.1.
BCA, Belge Nu:490.01./10.54.16.s.2
BCA, Belge Nu: 490.01.301.1217.3-56
BCA, Belge Nu:30.1.0.0./43.254.17.
BCA, Belge Nu:30.01./45.273.9.
BCA, Belge Nu: 030.01/45.270.3
BCA, Belge No: 030.01.0.0/44.257.1
BCA, Belge No: 490.01./10.54.12

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Arşivi

TBMM Arşivi, MVD_10_1683_Giresun_10224
TBMM Arşivi, MVD_10_1684_Giresun_10225
TBMM Arşivi, MVD_10_1685_Giresun_10226
TBMM Arşivi, MVD_10_1686_Giresun_10227
TBMM Arşivi, MVD_10_1687_Giresun_10228
TBMM Arşivi, MVD_10_1689_Giresun_10229
TBMM Arşivi, MVD_10_1690_Giresun_10230
TBMM Arşivi, MVD_10_2024_Giresun_10231

TBMM Arşivi, MVD_10_-_Giresun_10232
 TBMM Arşivi, MVD_11_1683_Giresun_19331
 TBMM Arşivi, MVD_11_1684_Giresun_19330
 TBMM Arşivi, MVD_11_1685_Giresun_19329
 TBMM Arşivi, MVD_11_1686_Giresun_19328
 TBMM Arşivi, MVD_11_1687_Giresun_19327
 TBMM Arşivi, MVD_11_1689_Giresun_19332
 TBMM Arşivi, MVD_11_2313_Giresun_19335
 TBMM Arşivi, MVD_11_2314_Giresun_12307

ANSİKLOPEDİ VE SÖZLÜKLER

Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yay., İstanbul, 1983.
 İslam Ansiklopedisi, MEB Yay., Eskişehir, 1997.
 Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2005.
 Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
 Yurt Ansiklopedisi, Anadolu Yay. İstanbul, 1982

KİTAPLAR

1967 Giresun İl Yıllığı, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1968.
 Ahmad, Feroz; **Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)**, Hil Yay. İstanbul, 2007.
 Akandere, Osman; **Milli Şef Dönemi, Çok Partili Hayata Geçişte Rol Oynayan İç ve Dış Tesirler 1938-1945**, İz Yayıncılık, İstanbul, 1998.
 Akar, Rıdvan; **Varlık Vergisi, Tek Parti Rejiminde Azınlık Karşıtı Politika Örneği**, Belge Yay., İstanbul, 1992.

- Akkayan, Taylan; **Göç ve Değişme**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1979.
- Akşin, Sina; **Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi**, İmaj Yay., Ankara, 1996
- Aktan, Reşat; **Türkiye İktisadı**, Ankara, 1978.
- Aktar, Ayhan; **Varlık Vergisi ve Türkleştirme Politikaları**, İstanbul, 2000.
- Albayrak, Mustafa; **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, Ankara, 2004.
- Alkan, Türker; **Kadın- Erkek Eşitsizliği Sorunu**, Ankara Üniversitesi SBF Yay., Ankara, 1981.
- Alkan, Türker; **Siyasal Sosyalleşme**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1979.
- Alkin, Erdoğan; **Uluslararası Ekonomik İlişkiler**, İstanbul, 1978.
- Altınkaynak, Erdoğan; **Giresun Kent Kültürü**, Giresun Valiliği Yay., Ankara, 2008.
- Arai, Masami; **Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği**, İletişim Yay., İstanbul, 2000.
- Arayıcı, Ali; **Kemalist Dönem Türkiye'sinde Eğitim Politikaları ve Köy Enstitüleri**, Ceylan Yay., İstanbul, 1999.
- Armaoğlu, Fahir; **Belgelerle Türk-Amerikan Münasebetleri**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1991.
- Arslan, Mustafa; **Görece**, Ankara, 1973.
- Aslandaş, Alper Sedat - Bıçakçı, Baskın; **Popüler Siyasî Deyimler Sözlüğü**, İletişim Yay., İstanbul, 2006.
- Atatürk, Mustafa Kemal; **Söylev ve Demeçler**, Ankara, 1989.
- Aydın, Mehmet; **Bayat-Bayat Boyu ve Oğuzların Tarihi**, I. Baskı, Hatipoğlu Yay., Ankara, 1984.
- Aydın, Şavgu; **Giresun'un Yitik Şairi Can Akengin**, Şavk Yay., Ankara, 2010.
- Bayar, Celal; **Başvekilim Adnan Menderes**, Derleyen: İsmet Bozdağ, Tercüman Yay., İstanbul 1986.
- Bekdemir, Ünsal; **Karadeniz Kıyı Kentleri (Samsun Hopa Arası)**, Çizgi Kitabevi, Konya, 2007.
- Bilâ, Hikmet; **CHP (1919–1999)**, İstanbul, 1999.

- Bonder, Gloria; **Kadınlar Açısından Siyasal Süreç**, Çev: Filiz Demirci, **Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisinden Seçmeler-3**, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yay., Ankara, 1986.
- Boratav, Korkut; **Türkiye’de Devletçilik**, Savaş Yay., Ankara, 1982.
- Bostan, M. Hanefi; **XV. ve XVI. ncı Asırlarda Trabzon Sancağında Sosyal ve İktisadi Hayat**, Ankara, 2002.
- Bostancı, Naci; **Kadrocular ve Sosyo-Ekonomik Görüşleri**, Ankara, 1990.
- Buğra, Ayşe; **Devlet ve İşadamları**, İstanbul, 2003.
- Caunce, Stephen; **Sözlü Tarih ve Yerel Tarihçi**, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, 2008.
- CHF Halkevleri Talimnamesi**, Hâkimiyeti Milliye Matbaası, 1932.
- Coşkun, Mustafa Kemal - Öztürk, Metin; **Sosyoloji**, Ankara, MEB Yay., 2006.
- Cumhuriyetimizin 75. Yılında Giresun**, Giresun Valiliği İl Özel İdaresi Yay., 1998.
- Cumhuriyetin 50. Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı**, Giresun, 1973,
- Cumhuriyetin 75. Yılı**, Cilt: 1, Yapı Kredi Kültür Sanat Yay., İstanbul, 1998.
- Çam, Esat; **Siyaset Bilimine Giriş**, Der Yay., İstanbul, 1987.
- Çavdar, Tefvik; **Türkiye Ekonomisinin Tarihi 1900-1960**, İmge Yay., Ankara, 2003
- ; **Türkiye’de Liberalizm (1860-1990)**, İmge Yayınevi, Ankara, 1992.
- ; **Türkiye’nin Demokrasi Tarihi (1839–1950)**, İmge Yay., İstanbul, 2004.
- ; **Türkiye’nin Demokrasi Tarihi (1950’den Günümüze)**, İmge Yay., İstanbul, 2004.
- Çeçen, Anıl; **Halkevleri**, Gündoğan Yay., Ankara, 1990.
- Çufalı, Mustafa; **Türk Parlamento Tarihi TBMM-VIII Dönem (1946-1950)**, Cilt: 1, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yay., No: 46, Ankara, 2002.
- Çukurçayır, M. Akif; **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, Konya, 2002.

Danacıoğlu, Esra; **Geçmişin İzleri, Yanbaşımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz**, Tarih Vakfı Yay., İstanbul, 2001.

Darkot, Besim; **İslam Ansiklopedisi**, Cilt:IV, MEB Yay., Eskişehir, 1997.

Dâver, Bülent; **Siyaset Bilimine Giriş**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1993.

Demir, Necati - Aydoğdu, Özkan; **Giresun İli Yöresi ve Ağzları**, Editör: Erdoğan Altınkaynak, Giresun Valiliği Yay., Giresun, 2009.

Demir, Necati; **Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesinin Tarihi Alt Yapısı**, Ankara, 2005.

Demirel, Ahmet; **Türkiye’de Seçimler ve Siyaset (1923-1946)**, İletişim Yay., İstanbul, 2013.

Deniz Baykal, **Siyasal Katılma: Bir Davranış İncelemesi**, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay., Ankara,1970, s.20.

Derin, Zihni; **Doğu Karadeniz’i Kalkındıralım**, Trabzon İlini Kalkındırma Cemiyeti Neşriyatı, Ankara, 1952.

Doğaner, Yasemin; **Türk Demokrasi Tarihinde Vatan Cephesi**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2013.

Ekinci, Necdet; **Türkiye’de Çok Partili Düzene Geçişte Dış Etkenler**, Toplumsal Dönüşüm Yay., İstanbul, 1997.

Ekonomik Rapor, Giresun Ticaret ve Sanayi Odası Yay., Giresun, 1996.

Erdem; Tarhan; **Anayasalar ve Seçim Kanunları**, Milliyet Yay., No:7, İstanbul, 1982

Erdoğan, Mustafa; **Liberal Toplum Liberal Siyaset**, Siyasal Yay., Ankara, 1993.

-----; **Türkiye’de Anayasalar ve Siyaset**, Liberte Yay., Ankara, 2003.

Erkul, Ali; **Bazı Sosyo-ekonomik Faktörlerin Oy Verme Davranışına Etkilerinin Tespiti: Sivas İl-İlçe Merkezleri Örneği**, Sivas, 1999.

Eroğul, Cem; **Demokrat Parti**, İmge Kitabevi, Ankara 1998.

-----; **Devlet Yönetimine Katılma Hakkı**, İmge Kitabevi, Ankara, 1999.

Ertunç, Ahmet Cemil; **Cumhuriyetin Tarihi**, Pınar Yay., İstanbul 2004.

Eşiyok, Bayram Ali– Sekmen, Faruk; **Türkiye Ekonomisinde Bölgesel Gelişmişlik Farklılıkları, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’nun Bölgesel**

Gelişmedeki Yeri ve Çözüm Önerileri, Türkiye Kalkınma Bankası Yay., Nisan 2012.

Fatsa, Mehmet; **Giresun'da Kırsalın Sosyal Tarihi**, Giresun, 2002.

Fichter, Joseph; **Sosyoloji Nedir?**, Çeviren: Nilgün Çelebi, Attila Kitabevi, Ankara, 1994.

Genç, Ömür; **Karadeniz Bölgesi Ekonomik ve Sosyal Durum (GA-01-1-1)**, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Genel Ekonomik Araştırmalar, TKB Matbaası, Ankara, 2001.

Giresun Halkevi Çalışma Broşürü, Işık Matbaası, Giresun, 1933.

Giresun İli Arazi Varlığı, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yay., İl Rapor No:28, Ankara, 1987.

Giresun Ticaret ve Sanayi Odası, **Cumhuriyet'in 10. Yılında Giresun (1923-1933)**, Giresun, 1933.

Giresun Sanayi ve Ticaret Odası, **Yerel Ekonomik Gelişme Programı, Öneri Aşamasına İlişkin Rapor YEGP 1998/7**, Ankara, 1998.

Giritlioğlu, Fahir; **Türk Siyasi Tarihinde CHP'nin Mevkii**, Ankara, 1965.

Goloğlu, Mahmut; **Demokrasiye Geçiş (1946-1950)**, Kaynak Yay., İstanbul, 1982.

Göreci, Ali; **Fındık Kültürü**, Ankara, 2004.

Gözler, Kemal; **Türk Anayasa Hukuku**, Ekin Kitabevi Yay., Bursa, 2013.

Güldiken, Nevzat; **Toplumbilimsel Boyutuyla Siyasal Katılım**, Sivas, 1996.

Gündüz, Tufan; **Anadolu'da Türkmen Aşiretleri "Bozulus Türkmenleri 1540-1640"**, İstanbul, 2010.

Hazar, Nurettin; **Kooperatifçilik Tarihi**, Ziraat Bankası Kültür Yay., Yay.No.21, Ankara, 1970.

Işık, Metin; **Kitle İletişim Sistemleri**, Eğitim Kitabevi, Konya, 2002.

İnan, Afet; **Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi**, Ankara, 1988.

İşçi, Metin; **Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme**, Der Yay., İstanbul, 2000.

İzveren, Adil; **Toplumsal Törebilim**, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yay., Ankara, 1980.

Kabacalı, Alpay; **Türk Basınında Demokrasi**, 1999, Ankara.

Kalaycıoğlu, Ersin; **Çağdaş Siyasal Bilim**, İstanbul, 1984.

-----; **Karşılaştırmalı Siyasal Katılma Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme**, İstanbul Üniversitesi, SBF Yay., İstanbul, 1983.

Kapani, Münici; **Politika Bilimine Giriş**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1998.

Kaptan, Saim; **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**, Ankara, 1995.

Karaibrahimoğlu, Sacit; **Giresun (Bütün Yönleri ve Kazaları ile)**, Ankara, 1969.

Karamustafaoğlu, Tuncer; **Seçme Hakkının Demokratik İlkeleri**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay., No: 262, Ankara, 1970.

Karpat, Kemal H.; **Türk Demokrasi Tarihi**, Afa Yayınları, İstanbul 1996.

-----; **Türk Siyasi Tarihi**, Timaş Yay., İstanbul, 2012.

Kayra, Cahit; **Savaş Türkiye Varlık Vergisi**, İstanbul, 2011.

Keser, İhsan; **Türkiye’de Siyaset ve Devletçilik**, Ankara, 1993.

Kışlalı, Ahmet Taner; **Siyasal Çatışma ve Uzlaşma**, İmge Kitabevi, İstanbul, 1995.

-----; **Siyaset Bilimi**, İmge Kitabevi, Ankara, 1996.

Koçak, Cemil; **Türkiye’de Milli Şef Dönemi (1938–1945), Dönemin İç ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma**, Cilt: II, İletişim Yay., İstanbul 1996.

Köseoğlu, Nevzat; **Türk Dünyası Tarihi ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler**, Ötüken Yay., İstanbul, 1997.

Kutay, Cemal; **Kurtuluşun ve Cumhuriyetin Manevi Mimarları**, Diyanet Yay., Ankara, 1973.

Lewis, Bernard; **Modern Türkiye’nin Doğuşu**, Ankara, 1970.

Makal, Ahmet; **Türkiye’de Tek Partili Dönemde Çalışma İlişkileri (1920-1946)**, Ankara, 1999.

Menteşeoğlu, Erden; **Milli Mücadelenin Kahramanı Milis Yarbay Osman Ağa**, Yeşil Giresun Matbaası, Giresun, ytb.

Milli Kütüphane, **2005 Yılı Giresun Kültür Envanteri**, GRF CD 2010 DK 30.

Okutan, Hasan Tahsin; **Şebinkarahisar Tarihi (1938-1948)**, Giresun, 1948.

- Okutan, Hasan Tahsin; **Şebinkarahisar ve Civarı, Coğrafya-Tarih-Kültür-Folklor**, Yeşil Giresun Matbaası, 1949.
- Okyar, Ali Fethi; **Üç Devirde Bir Adam**, Yay.Haz.: Cemal Kutay, Tercüman Yay., İstanbul, 1980.
- Ölçen, Ali Nejat; **Halkevlerinin Yok Edilişi**, Ankara, 1988.
- Özbudun, Ergun; **Türkiye’de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay., No:363, Ankara, 1975.
- Özer, İnan; **Kentleşme Kentleşme ve Kentsel Değişme**, Ekin Kitabevi, Bursa, 2004.
- Parasız, İlker; **Türkiye Ekonomisi**, Bursa, 1998.
- Peker, Kemal; **Fındık Tarihçe, Tarım, Kültür, Ticaret, İstihlak Bakımlarından**, Giresun, 1948.
- Serin, Vildan; **İktisat Politikası**, Alfa Yayınları, İstanbul, 1998.
- Serper, Özer; **Demografiye Giriş**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1980.
- Sümer, Faruk; **Çepniler**, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı, İstanbul, 1992.
- ; **Oğuzlar (Türkmenler) – Tarihleri, Boy Teşkilatı, Destanları**, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı Yay., İstanbul, 1999.
- Şahin, Hüseyin; **Türkiye Ekonomisi**, Bursa, 1997.
- Şiirler ve Nesirler Can Akengin**, Giresun Valiliği Yay. No: 18, İstanbul, 2009.
- Şimşek, Mustafa; **Türkiye Kalkınma Bankası Uygun Yatırım Alanları Araştırması**, Giresun, Ankara, 1998.
- Tandoğan, Alaettin; **Demografik Temel Kavramlar ve Türkiye Nüfusu**, Trabzon, 1998.
- Tanör, Bülent; **Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri**, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2004.
- Taş, Tevfik; **Giresun Kent Rehberi**, Kelkit Havzası Kalkınma Birliği Yay., İstanbul, 2007.
- Tatar, Taner; **Siyaset Sosyolojisi**, Turan Yay., İstanbul, 1997.
- TBMM Ad Defteri**, Dönem: VIII, TBMM Basımevi, Ankara, 1950.
- TBMM Albümü**, 1920-2010, Cilt:2 (1950-1980), Haziran 2010.

- Tellioglu, İbrahim; **Osmanlı Hâkimiyetine Kadar Doğu Karadeniz’de Türkler**, Trabzon, 2004.
- Tezel, Yahya Sezai; **Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi**, Tarih Vakfı Yurt Yay., Ankara, 1982.
- Timur, Taner; **Türk Devrimi ve Sonrası**, İmge Yay., Ankara, 2001.
- ; **Türkiye’de Çok Partili Hayata Geçiş**, İletişim Yay., İstanbul, 1991.
- Toker, Metin; **Tek Partiden Çok Partiye**, Milliyet Yay., Ankara, 1970.
- Toksoy, Nurcan; **Halkevleri: Bir Kültürel Kalkınma Modeli Olarak**, Orion Kitabevi, Ankara, 2007.
- Tongur, Hikmet; **Türkiye’de Genel Kolluk Teşkilat ve Görevlerinin Gelişimi**, İçişleri Bakanlığı Yay., Ankara, 1946.
- Toy, Hakan - Elmacı, Defne; **Kronolojik Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, İstanbul, 2007.
- Tuncer, Erol; **Osmanlıdan Günümüze Seçimler (1877-2002)**, TESAV Yay., Ankara, 2003.
- Turan, İlhan; **İsmet İnönü ve Tek Dereceli Seçimler (1946-1950-1954-1957) Üzerine Seçmeler**, Ankara, 2002
- Turan, İlter; **Kırsal Kalkınma Sürecinde Köyler, Köy Örgütleri ve Devlet**, SBF Yay., No: 21, İstanbul, 1989.
- ; **Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış**, Der Yay., İstanbul, 1996.
- Turan, Şerafettin; **Türk Devrim Tarihi**, Bilgi Yay., Ankara, 1999.
- Turhan, Salih - Altınkaynak, Erdoğan; **Giresun Türküleri ve Oyun Havaları**, Giresun Valiliği Yay., Ankara, 2009.
- Türk, Hikmet Sami - Tuncer, Erol; **Türkiye İçin Nasıl Bir Seçim Sistemi**, TESAV Yay., Yayın No.: 6, Ankara, 1995.
- Türk, İsmail; **Maliye Politikası ve Çağdaş Bütçe Teorileri**, Ankara, 1969.
- Türkay, Cevdet; **Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu’nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler**, İşaret Yay., İstanbul, 2001.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Cilt:14, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Yay., 1996.

- Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması**, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, İsmat Matbaacılık ve Yay., Ankara, 2006.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **1927 Umumi Nüfus Tahriri**, İstatistik Umum Müdürlüğü Neş.:7, Ankara 1929.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **1935 Genel Nüfus Sayımı**, İstatistik Genel Direktörlüğü Neş.:75, Cilt: 25
- Türkiye İstatistik Kurumu, **1940 Genel Nüfus Sayımı**, DİE:1285.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **1945 Genel Nüfus Sayımı**, Yay.No:286, Cilt:65, Ankara, 1950.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **1950 Genel Nüfus Sayımı**, Yay. No: 410, İstanbul, 1961.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **1955 Genel Nüfus Sayımı**, Yay.No:399, Cilt: 67, İstanbul, 1961.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **1960 Genel Nüfus Sayımı**, Yay. No: 444, Cilt: 67, Ankara, 1963.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı Giresun İli**, Yay. No: 286, Cilt: 27, Ankara, 1949.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **1959 Sanayi Envanteri**, ytb.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı**, Yay.No: 452., ytb.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **Boşanma İstatistikleri (1932,1940, 1945, 1950–1960)**, TÜİK Yay., Yay. No: 419, Ankara, ytb.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **Bölgesel Göstergeler TR90 Trabzon, Ordu, Giresun, Rize Artvin, Gümüşhane**, Ankara, 2008.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **Ekonomik ve Sosyal Göstergeler Giresun**, Yay. No:2156, Ankara, 1998.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **Evlenme İstatistikleri (1932, 1940, 1945, 1950–1960) İl ve İlçe Merkezlerinde**, TÜİK Yay., Yay. No: 418, Ankara, ytb.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **İstatistik Yıllığı 1960-1962**, Yay. No: 460, Ankara, 1962.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **Köyler İstatistiği 1945 Anket Sonuçları**, Yay. No: 287, Sakarya Basımevi, Ankara, 1948.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **Tavukçuluk, Arıcılık, İpekböcekçiliği İstatistikleri (1935-43)**, ytb.

- Türkiye İstatistik Kurumu, **Memurlar İstatistiği (31 Ocak 1946)**, Yay.No: 288, İstanbul, 1948.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları 1923-2011**, Ankara, 2012.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **Öğretmenler İstatistiği**, Yay. No: 293, Pulhan Matbaası, İstanbul, 1948.
- Türkiye İstatistik Kurumu, **Zirai Bünye ve İstihsal 1946-1953**, Yay. No:351, Ankara, 1954.
- Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması**, http://ekonomi.isbank.com.tr/UserFiles/pdf/ar_03_2012.pdf (12.07.2013)
- Türkiye’de ve Yabancı Memleketlerde Seçim Mevzuatı**, Devlet Matbaası., Ankara, 1949.
- Türkoğlu, Abdullah; **Dünya Fındık İstihsal ve Ticaretinde Türkiye’nin Durumu**, İstanbul, 1961.
- TÜSİAD, **Seçim Sistemi ve Siyasi Partiler Araştırması**, Cilt:I-II, Yay.No. TÜSİAD-T/2001-11-312, İstanbul, 2001.
- Uyar, Hakkı; **Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi**, İstanbul, 1999.
- Yalçın, Osman; **Giresun**, Özyürek Yay., İstanbul, 1960.
- Yaygın Eğitim Enstitüsü, **Türkiye’de Okuryazarlık Sorunu**, MEB Yay., Ankara, 1980.
- Yerasimos, Stefanos; **Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye**, Çev: Babür Kuzucu, Cilt:3, İstanbul, 1992.
- Yeşil, Ahmet; **Türkiye’de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2001.
- Yeşilkaya, Neşe G.; **Halkevlerinin Konum ve İlişkileri**, İletişim Yay., 1999.
- Yetkin, Çetin; **Serbest Cumhuriyet Fırkası**, Toplumsal Dönüşüm Yay., İstanbul, 1998.
- Yıldırım, Ali – Şimşek, Hasan; **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yay., Ankara, 2005.
- Yılmaz, Mustafa - Doğaner, Yasemin; **Cumhuriyet Devrinde Sansür (1923-1973)**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007

- Yiğit, Ali Ata; **İnönü Dönemi Eğitim ve Kültür Politikası**, Boğaziçi Yay. İstanbul, 1992.
- Yörükan, Yusuf Ziya; **Anadolu’da Aleviler ve Tahtacılar**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1998.
- Yücel, M. Serhan; **Demokrat Parti Kongreleri**, Emek Matbaası, Ankara, 1997.
- Yüksel Ayhan – Yeşilot, Okan; **Geçmişten Günümüze Giresun’dan Simalar**, <http://www.avrupakoleji.com/dokumanlar/GiresundanSimalar.pdf>(12 Şubat 2013)
- Yüksel, Ayhan; **Giresun Tarihinden Sayfalar**, İstanbul, 2009.
- Zürcher, Erik Jan; **Modernleşen Türkiye’nin Tarihi**, İletişim Yay. İstanbul, 2008.

MAKALELER

- Acun, Fatma; “15 ve 16. Yüzyıllarda Şebinkarahisar ve Civarında Yerleşim Modelleri”, **Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs 1996)**, İstanbul, 1997, s.137-161.
- Adıyeke Nuri, “Anadolu Osmanlı Ölçeğinde Yerel Tarih Yazımında Kuramların Değişimi: Merkez-Çevreden Çevreselleşmeye, Çevreselleşmeden Globalleşmeye”, **III. Uluslararası Tarih Kongresi, Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar**, Tarih Vakfı Yay., İstanbul.
- Akardere, Osman; “1946 Genel Seçimleri ve Sonuçları Üzerinde İktidar ve Muhalefet Partileri Arasında Yapılan Tartışmalar-I”, **Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt: XXV Sayı:75, Kasım, 2009.
- Arı, Kemal; “İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye’de Savaş Ekonomisi Uygulamaları ve Fiyatlar”, **6’ncı Askeri Tarih Semineri Bildirileri-I (20-22 Ekim 1997)**, Ankara, 1998.
- Aslan, Erdal; “Yerel Tarihin Tanımı, Gelişimi ve Değeri”, **Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar**, Yay.Haz.: Zeynel Abidin Kızılyaprak, Tarih Vakfı Yay., İstanbul, 2000.
- Aslan, Mithat Kerim; “Atatürk Devrinde Giresun’da Sağlık Faaliyetleri”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.
- Ataseven, Haydar; “İki Olay ve Halkevi”, **Yeşil Giresun**, 15 Ocak 1944.

- Aydın, Fatma Emiroğlu; “1928-1940 Yılları Arasında Yeşilgiresun Gazetesi Haberlerine Göre Giresun’da Yol Faaliyetleri”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.
- Bekdemir, Ünsal - Elmacı, Süleyman; “Giresun Kentinin Gelişimini Etkileyen Faktörler” **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu (09-11 Ekim 2008)**, Ankara, 2009.
- Bekdemir, Ünsal; “Giresun Kent Nüfusunun Gelişimi”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.
- Boratav, Korkut; “İktisat Tarihi (1908-1980), **Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye Tarihi 1908-1980**, Editör: Sina Akşin, İstanbul, 1990
- Bostan, M. Hanefi; “Anadolu’da Çepni İskânı”, **Türkler**, Cilt:6, Ankara, 2002.
- ; “XV.-XIX. Yüzyıllarda Giresun Kazasının İdari Taksimatı ve Nüfusu”, **Giresun Tarihi Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996)**, İstanbul, 1997.
- Cimşid, Nuri Ahmed; “Giresun’da Düşün”, **Aksu Dergisi**, Sayı:18-2, c:II, 1 Mart 1940.
- ; “Giresunda Yirmi Yıllık Basın Hayatı-II”, **Aksu Dergisi**, Sayı:19-3, c:II, 1 Nisan 1940.
- ; “Giresonda Yirmi Yıllık Basın Hayatı-I”, **Aksu Dergisi**, Sayı:18-2, Cilt: II, 1 Mart 1940.
- Cin, Mustafa; “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun’da Eğitim Öğretim Faaliyetleri”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.
- Çakır, Sabri – Erbaş, Mehmet; “Giresun’da Kentleşme ve Kentsel Yerleşmelerin Kademelenmesi”, **Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri**, 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü Yay., Samsun, 1990.
- Çakmak, Diren; “Türk Siyasal Yaşamında Bir Muhalefet Partisi Örneği: Hürriyet Partisi (1955-1958)”, **Gazi Üniversitesi Akademik Bakış Dergisi**, Cilt:2, Sayı:3, Kış 2008.
- Çapa, Mesut; “Giresun’da Eğitim”, **Prof.Dr. Yavuz Ercan’a Armağan**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s.237-262idari.
- Çavdar, Tefvik; “Serbest Fırka”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, Cilt: 8, İletişim Yay., İstanbul, 1995.

- Çelebi, Esat; “Atatürk’ün Ekonomik Reformları ve Türkiye Ekonomisine Etkileri 1923-2003”, **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, Ankara, 2002.
- Çelik, Ali; “Çepnilerin Anadolu’nun Türkleştirilmesindeki Yeri ve Önemi”, **Türkler**, Cilt:6, Ankara, 2002.
- ; “Yeşil Giresun Gazetesi ve Diğer Kaynaklara Göre Giresun Düğünleri”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.
- Çilesiz Oğlu, “Eski Düğünler”, **Aksu Dergisi**, Sayı:9, Haziran, 1934.
- Demirci, Süleyman; “XVII. Yüzyılda Trabzon Eyaletinin İdarî Taksimatı ve Vergilendirilebilir Nüfus: Giresun, Keşap, Kürtün ve Yavabolu Nam-ı Diğer (Görel) Kazaları Örneği”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2012/1, Sayı:15.
- Duman, Önder; “CHP Teftiş Raporlarına Göre Giresun’un Sosyo Ekonomik ve Kültürel Durumu”, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu (09-11 Ekim 2008)**, Cilt: II, Ankara, 2009.
- Düzgün, Ülkü Kara; “Giresun’da Veli Kültürüne Bağlı Adak Yerleri ve Adak Uygulamaları”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.
- Emecen, M.Feridun; “Giresun Tarihinin Bazı Meseleleri”, **Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs 1996)**, İstanbul, 1997.
- ; “Giresun”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Cilt:14, İstanbul, 1996.
- ; “XV-XVI. Asırlarda Giresun ve Yöresine Dair Bazı Bilgiler”, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 4, Samsun, Aralık, 1989.
- Fatsa, Mehmet; “Giresun Kırsalında İslami Kolonizasyona Bir İlk Örnek Hacıköy Zaviyesi ve Hacı İlyas”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.
- Gökdağ, Bilgehan Atsız; “M.Ö. 2000’li Yıllardan Günümüze Giresun’daki Türk Varlığı”, **Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs 1996)**, İstanbul, 1997.
- Göncüoğlu, Süleyman Faruk; “Şehir ve Semt Tarihi Metodolojisi”, **Tarih Nasıl Yazılır?**, Editör:Ahmet Şimşek, Tarihçi Kitabevi, İstanbul, 2012.
- Gül, Muammer; “XIII-XV. Yüzyıllarda Anadolu Türkleri ile Trabzon Rum Devleti Arasındaki İlişkiler”, **Trabzon ve Çevresi Uluslararası Tarih-Dil-**

Edebiyat Sempozyumu, Cilt:1, Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yay., 3-5 Mayıs 2001.

Günaltay, Şemsettin; “*Yalnız Vicdanımızın Sesini Dinleyelim*”, **Ulus**, 04 Temmuz 1946.

Gürsoy, Ahmet; “*Giresun Kazası'nın Vilâyet Oluşu*”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.

-----; “*Giresun'da Halkevinin Kuruluşu*”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.

İnan, Kenan; “*Giresun ve Havalisinde Türkmenler (XII. ve XV. Yüzyıllar)*”, **Giresun Tarihi Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996)**, İstanbul, 1996.

İnci, İbrahim; “*1923-1960 Döneminde Türkiye'de Tarım Faaliyetleri Üzerinden Alınan Vergi*”, **Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Dergisi**, Ocak 2009.

Karaman, Oktay; “*Seyahatnamelere Göre Giresun*”, **Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs 1996)**, İstanbul, 1997.

Koca, Halil - Sezer, Ramazan; “*Giresun Ormanları ve Başlıca Sorunlar*”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.

Köklü, Aziz; “*Çimento Sanayimizde Son Gelişmeler*”, **A.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, Haziran, 1954.

Kuruca, Nazım – Çelik, Ali; “*Şebinkarahisar'da Halk İnanmaları*”, [http://www.sebinkarahisar.bel.tr default.aspx?pid=31479&nid=17688](http://www.sebinkarahisar.bel.tr/default.aspx?pid=31479&nid=17688)(15 Eylül 2012).

Kuruca, Nazım - Kara, Hüseyin; “*Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'un İktisadi Durumu*”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.

-----; “*Giresun Vilayeti Bilimsel Kaynakçası-I (Giresun'a Dair Şura ve Sempozyum Bildirileri)*”, **Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 4, Sayı: 6, İlkbahar, 2012.

Kuruca, Nazım; “*Yeşil Giresun Gazetesine Göre Şebinkarahisar Vilayetinin İktisadi Durumu (1923-1933)*”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.

Metin, Celal; “*Çok Partili Siyasal Hayata Geçiş Döneminde Demirci'de Siyasal Değişim: Bir Sözlü Tarih Çalışması*”, **Kök Araştırmalar**, Cilt: III, Sayı: 1, Bahar, 2001.

- ; “Sözlü Tarih ve Türkiye’deki Gelişimi”, **Türk Kültürü**, Yıl: XL, Sayı: 469, Mayıs, 2002.
- Milar, Selçuk; “Yeter, Söz Milletindir” Afişi Nasıl Doğdu?, **Tarih ve Toplum Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 14, Haziran, 1988.
- Oktar, Suat – Varlı, Arzu; “Türkiye’de 1950-54 Döneminde Demokrat Parti’nin Tarım Politikası”, **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:XXVIII, Sayı:I, İstanbul, 2010.
- Oktar, Tiğınçe; “Fındık Üzerine Yazılan Bir Rapor ve Bu Raporun Düşündürdükleri”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.
- Oran, Baskın; “İkinci Dünya Savaşında Türkiye’de Siyasal Hayat ve Sağ-Sol Akımlar”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Sayı: 24, No: 3, Eylül 1969
- Ortaylı, İlber; “XIX. Yüzyılda Trabzon Vilayeti ve Giresun Üzerine Gözlemler”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 15, İstanbul, 1997.
- Ölçen, Ali Nejat; “1923-1938 Döneminde Birinci ve İkinci Sanayi Plânları”, **Atatürk Dönemi Ekonomi Politikası ve Türkiye’nin Ekonomik Gelişmesi Semineri**, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay., Ankara, 1982.
- Özkaya, Yücel; “Şer’iyye Sicil Defterindeki Bilgilere Göre Giresun”, **Giresun Tarih Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996)**, İstanbul, 1997.
- Özdemir, Hikmet; “Siyasal Tarih”, **Çağdaş Türkiye- 4 (1960-1980)**, İstanbul, 1997.
- Öztürk, Bahriye; “Tarım Kesimi: Türkiye’de Tarımsal Yapı ve Tarımsal Destekleme Politikalarının Tarihsel Gelişim Süreci”, **Çeşitli Yönleriyle Cumhuriyetin 85. Yılında Türkiye Ekonomisi**, Gazi Üniversitesi Hasan Ali Yücel Araştırma ve Uygulama Merkezi Yay., Ankara, 2008.
- Serarslan, Meral; “Türkiye’de Radyo Televizyon Düzeninin Değişimi”, **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, Cilt: 1, Sayı 4, 2001.
- Sönmez, Şinasi; “İkinci Dünya Savaşı’nda Türk Hükümetlerinin Temel Gıda Maddelerinin Temini Konusunda Aldığı Tedbirler”, **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı:47, Bahar 2011.
- Şahin, Cemalettin; “İstanbul’un Giresun İlinden Aldığı Göçler ve Göçle Gelen Nüfusun Özellikleri”, **Uluslararası Giresun ve Doğu Karadeniz**

Sosyal Bilimler Sempozyumu 09-11 Ekim 2008, Cilt: II, Ankara, 2009.

- Şahin, İlhan; “*Giresun Bölgesinde Konar Göçerlerin İzleri*”, **Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs 1996)**, İstanbul, 1997.
- Tecer, Meral; “*Atatürk Döneminde (1923-1938) Ekonomik Örgütlenme*”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt: 39, Sayı: 04 Aralık 2006.
- Tekeli, İlhan; “*Osmanlı İmparatorluğundan Günümüze Eğitim Kurumlarının Gelişimi*”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, Cilt: III, İletişim Yay., İstanbul, 1983.
- Tellioğlu, İbrahim; “*Doğu Karadeniz Bölgesinin Türk Yurdu Haline Gelmesi Hakkında Bir Değerlendirme*”, **Turkish Studies Türkoloji Araştırmaları**, Vol: 272, Spring, 2007.
- Toprak, Zafer; “*Türkiye’de Muhalefetin Doğuşu, II. Dünya Savaşı ve Tek Partinin Sonu*”, **Toplumsal Tarih**, Sayı: 121, Ocak, 2004.
- Tozlu, Selahattin; “*Giresun Şehrinin Kara ve Deniz Ulaşımı*”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.
- Tümertekin, Erol; “*Türkiye’de İç Göçlerde Yeni Eğilimler*”, **İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehircilik Enstitüsü Dergisi**, İstanbul, 1977.
- Türk, Hikmet Sami; “*Kim Seçiyor?..Kim Seçmeli?...Oy Hakkı Üzerine Bir İnceleme*”, **Cumhuriyet**, 27 Ekim-2 Kasım 1969.
- ; “*Türk Seçim Sisteminde Oy Hakkı*”, **A.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XXVI, Sayı: 3-4, Ankara, 1969.
- Yalçınkaya, Alaaddin; “*Trabzon’daki Son İngiliz Konsolosu Vorley Harris’in Raporlarına Göre 1952 Yılında Giresun*”, **Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu (09-11 Ekim 2008)**, Cilt: II, Ankara, 2009.
- Yazıcı, Hakkı - Bekdemir, Ünsal; “*Giresun’da Geçmişten Günümüze Başlıca Çevre Sorunları ve Kentsel Hayata Etkileri*”, **Yeşil Giresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun**, Giresun, 2003.
- Yetkin, İbrahim – Aslan, Avni; “*Ulusal Tarım Politikası ve Fındık*”, **3. Milli Fındık Şurası (10-14 Ekim 2004) Giresun Tebliğler Kitabı**, İstanbul, 2006.

TEZLER

- Akalan, Ali Osman; **IX. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi (1950-1954)**, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1998.
- Bağcı, Hakan; **Kahramanmaraş'ta Siyasal Değişme (1950-2004)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, 2006.
- Bakırcı, Mustafa; **Dini ve Kültürel Değerlerin Taşıyıcısı Olarak Üç Nesil (Giresun Örneği)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010.
- Çakmak, Aydın; **Milli Mücadele Döneminde Giresun'da Yayınlanan Bir Dergi: Işık (1918-1923)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2010.
- Çanak, Erdem; Tarihi, **Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Yönüyle Cumhuriyet Döneminde Seyhan (Adana) Şehri (1923-1956)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, 2013.
- Çukurova, Üftade; **1923-1938 Döneminde Gaziantep'te Sosyal Yapı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara, 1999.
- Emre, Ayşe Elif; **Demokrat Parti ve Basın Rejimi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2001.
- Güçlü, Muhammed; **Varlık Vergisi Kanununun Çıkarılması, Uygulanması, Kaldırılması ve Sonuçları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1990.
- Gürsoy, Ahmet; **Tek Parti Döneminde Giresun'da Eğitim (1923-1950)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2000.
- Güneş, Gönül; **Çanakkale'de Sosyo-Kültürel Değişim ve Siyasal Katılma (1945-1960)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2010.
- Hülur, A. Banu; **Kitle İletişim Araçları, Demokratikleşme ve Siyasal Katılım**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2006.
- İltar, Gazanfer; **Giresun İli Kentsel Konut Mimarisi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011.

- İzgi, Tuba; **Mersin’de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma (1980-2004)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2005.
- Kaçar, Betül Zahide; **Çepnilerde Din ve Sosyal-Kültürel Hayat (Giresun Örneği)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010.
- Karakoç, Rıfat; **Göç ve Siyasal Katılma Davranışı: Konya Örneğinde Kentsel Bütünleşme ve Siyasal Katılma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2010.
- Öztürk, Ahmet; **Türkiye’de Çok Partili Hayata Geçiş Sürecinde (1945–1960) Siyasi İktidar-Basın İlişkileri**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.
- Özgül, Bülent; **Seçim ve Seçim Sistemleri, Türkiye’deki Seçim Sistemi Uygulamaları ve Bir Model Önerisi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 2002.
- Payaslı, Volkan; **Siyasal, Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Sancak’tan Vilayet’e Hatay (1921-1960)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2013.
- Tuncay, Suavi; **Batı Demokrasilerinde Siyasi Katılma ve Açıklık İlkesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1989.
- Yaşar, Burçin; **Giresun Rum Okulu Restorasyon Projesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2011.
- Yaşar, Selman; **Siyasal, Sosyal, Ekonomik Yönleriyle Afyon (1923-1960)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2007.
- Yıldırım, Akın; **Bölgesel Ekonomik Gelişmelerde Yerel Basının Rolü Üzerine Bir İnceleme: Ordu ve Giresun Kentleri Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2012.
- Yılmaz, Gülhan; **Şehir Coğrafyası Açısından Şebinkarahisar**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006.

SÜRELİ YAYINLAR

Aksu Dergisi

Amme İdaresi Dergisi

Ankara Üniversitesi SBF Dergisi

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi

Dokuz Eylül Üniversitesi Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi

Gazi Üniversitesi Akademik Bakış Dergisi

Doğuş Üniversitesi Dergisi

Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi

İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehircilik Enstitüsü Dergisi

Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi

Tarih ve Toplum Dergisi

TBMM Tutanak Dergisi,

Toplumsal Tarih

Turkish Studies Türkoloji Araştırmaları

Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi

Yapıt Toplumsal Araştırmalar Dergisi

Yön

WEB ADRESLERİ

<http://www.giresun.gov.tr>

<http://www.avrupakoleji.com>

<http://www.sebinkarahisar.bel.tr>

<http://www.tbmm.gov.tr>

<http://www.ekitapyayin.com>

<http://www.giresun.bel.tr>

<http://www.bulancak.bel.tr>

<http://www.gorele.bel.tr>

<http://www.tirebolu.gov.tr>

<http://www.byegm.gov.tr>

<http://www.fiskobirlik.org.tr>

<http://ekonomi.isbank.com.tr>

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr>

<http://www.cumhuriyetarsivi.com>

<http://www.ankara.edu.tr>

<http://www.hun.edu.tr>

<http://www.deu.edu.tr>

<http://library.bilgi.edu.tr>

<http://www.selcuk.edu.tr>

<http://www.giresun.edu.tr>

<http://www.mkutup.gov.tr>

<http://www.devletarsivleri.gov.tr>

GAZETELER**Yerel Gazeteler**

Hakikat

Hamle

İleri

Karadeniz

Karadeniz Postası

Yeşil Giresun

Işık Gazetesi

Çağlayan

Çenebaz

Ulusal Gazeteler

Akşam

Cumhuriyet

Hürriyet

Milliyet

Resmi Gazete

Son Posta Gazetesi

Tanin

Tasvir

Ulus Gazetesi

Vakit

Vatan

EKLER

EK-1 GÖRÜŞÜLEN ŞAHISLAR LİSTESİ

1. Ömer Cinel; Giresun Belediye Bşk. Yrdc. (Gör.Tar.: 19 Eylül 2010)
2. Kadir Karagülmez; Ankara Giresunlular Derneği İşletmecisi (Gör.Tar.: 18 Eylül 2010 – 30 Haziran 2012)
3. Mehmet Işık; 1989-1994 ve 1999-2002 Dönemlerinde iki kez Giresun Belediye Başkanı, 22.nci Dönem Giresun Milletvekili (Gör.Tar.: 30 Haziran 2012)
4. Kahraman Algün; Emekli Öğretmen (Gör.Tar.:15 Eylül 2010)
5. Yahya Algün; İnşaat Teknikeri (Gör.Tar.: 16 Eylül 2010)
6. Ahmet Ögütçü; Yeşil Giresun Gazetesi Yazı İşleri Müdürü (Gör.Tar.: 15-20 Eylül 2010-24-29 Ekim 2011)
7. Hasan Ögütçü – Ziraat Teknisyeni, Yeşil Giresun Gazetesi Sahibi (Gör.Tar.: 18 Eylül 2010)
8. İbrahim Aydın – Bakkal (Gör.Tar.: 25 Ekim 2011)
9. Mehmet Ali Güney – Avukat (Gör.Tar.: 24 Ekim 2011)
10. İbrahim Önal – Espiye Eski Belediye Başkanı (Gör.Tar.: 24 Ekim 2011)
11. Şafak Yıldız - Muhasebeci (Gör.Tar.: 20 Eylül 2010 – 26 Ekim 2011)
12. Ozan Ayhan – Mühendis (Gör.Tar.: 15 Eylül 2010 – 26 Ekim 2011)
13. Kerim Aksu-Belediye Başkanı (Gör.Tar.: 18 Eylül 2010)
14. Hasan ÖZDEMİR-Giresun Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü (Gör.Tar.: 18 Eylül 2010)
15. Bahtiyar Dayımoğlu – Şair (Gör.Tar.:19 Eylül 2010)
16. Murat Çakır - Giresun Ticaret Odası Bas.Yay.Hlk.İlş. Sorumlusu (Gör.Tar.: 26 Ekim 2011)
17. Şükrü Aydın – Emekli (Gör.Tar.: 25 Ekim 2011)
18. Kamil Demirkılıç – Emekli (Gör.Tar.: 30 Haziran 2012)
19. Ayhan Yüksel – Tarihçi, Yazar (Muhtelif tarihlerde telefonla)

EK-2 GİRESUN KÜLTÜR ENVANTERİ
(Giresun Valiliği İl Kültür Müdürlüğünce 2005 yılında hazırlanmıştır)

1-ARKEOLOJİK SİT ALANLARI

- a- Giresun Kalesi
- b- Giresun Adası
- c- III. Derece Arkeolojik Sit Alanı.(Giresun)
- d- Espiye Andoz Kalesi.
- e- Tirebolu Kalesi.(Merkez)
- f- Tirebolu Bedrama Kalesi.(Örenkaya Köyü)
- g- Eynesil Kalesi.
- h- Şebinkarahisar Kalesi.
- i- Alucra Sivritepe Tümülüsü.
- j- Alucra İkiztepe Tümülüsü.
- k- Çamoluk Kaledere Kalesi.

2-DOĞAL SİT ALANI

- a- Alucra Tepesidelik Obruğu.
- b- Tirebolu Plajı ve Kilise Burnu.
- c- Eynesil çıkışından tünel çıkışına kadar olan kısım.
- d- Tirebolu Görele Arasında Civil yolu ve Karaburun arasında kalan yer.
- e- Espiye -Tirebolu arasında Doğançlı-Yılgın arasında kalan yer.

3- TARİHİ SİT ALANLARI:

İlimizde Tarihi Sit alanı bulunmamaktadır.

4- KENTSEL SİT ALANLARI

a-Giresun Merkez Kentsel Sit alanı; Çınarlar İtfaiye Müdürlüğü önünden Kaleye çıkan yol, çınarlar itfaiye önünden, Ticaret Lisesi önünden, Yeşilgiresun İlköğretim okulu önünden sahile inen yolun altında kalan kısım.

5- TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARI

- 1- Hacıhüseyin Çeşmesi.Giresun
- 2- Hacıhüseyin Camii.Giresun
- 3- Şifa Hamamı.Giresun
- 4- Gogora Kilisesi.(Müze) Giresun
- 5- Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu Giresun
- 6- Kapukahve Camii.Giresun
- 7- Millet Bahçesi Kapısı.Giresun
- 8- Eski Hükümet Konağı.Giresun
- 9- Kale Camii.Giresun
- 10- Eşref Bey Çeşmesi. Giresun
- 11- Fiyale Yolu. Giresun
- 12- Ticaret Lisesi.Giresun
- 13- Çeşme.Giresun
- 14- Şih Camii.Giresun
- 15- Seyyid Vakkas Türbesi.Giresun

- 16- Çınarlar Camii.Giresun.
- 17- Katolik Kilisesi.(Çocuk Kütüphanesi) Giresun
- 18- Gemilerçekeği Camii.Giresun
- 19- Muhtar Bey Çeşmesi.
- 20- Yüzbaşısu Çeşmesi.Giresun
- 21- Fatma Hanım Çeşmesi.Giresun
- 22- Hoca Hanım Çeşmesi.Giresun
- 23- Soğuksu Camii.Giresun
- 24- Gazipaşa İlköğretim Okulu.Giresun
- 25- Meryemana Kaya Kilisesi.Giresun
- 26- Hacımiktad Camii.Giresun
- 27- Çeşme.Giresun
- 28- Nihat Bey anıtı.Giresun
- 29- Necati Bey ilköğretim okulu.Giresun
- 30- Eski İlkokul.Giresun
- 31- Köprülü Han.Giresun
- 32- Hatuniye Camii.Giresun
- 33- Gacan Çeşmesi.Tirebolu
- 34- Kuyubaşı Çeşmesi.Tirebolu
- 35- Selimağa Çeşmesi.Tirebolu
- 36- Atlı yolu Çeşmesi.Tirebolu.
- 37- Siyami Çeşmesi.Tirebolu
- 38- Çatal Çeşme.Tirebolu.
- 39- Meryemana Manastırı.Şebinkarahisar.
- 40- Licesi Kilisesi. Şebinkarahisar.
- 41- Taş Hanlar.Şebinkarahisar
- 42- Behramşah Camii. Şebinkarahisar.
- 43- Fatih Camii.Şebinkarahisar.
- 44- Kurşunlu Camii.Şebinkarahisar.
- 45- Çarşı Camii.Bulancak.
- 46- Şeyh İdris Türbesi.Piraziz.
- 47- Beyler Konağı .Piraziz.
- 48- Tuncay Akınsal Konağı.Piraziz.
- 49- Kazım Karabekir İlkokulu.Tirebolu.
- 50- Tirebolu Lisesi.
- 51- Yeniköy Camii.Tirebolu.
- 52- Halk Eğitim Binası.Tirebolu
- 53- Gazipaşa Caddesi.Tirebolu
- 54- Zennube Hatun çeşmesi.Şebinkarahisar
- 55- Alay Çeşmesi.Şebinkarahisar
- 56- Müftü çeşmesi 3-Şebinkarahisar
- 57- Hacı Yakupbey çeşmesi.Şebinkarahisar
- 58- Topal Mehmet Paşa çeşmesi.Şebinkarahisar
- 59- Topal Mehmet Paşa hamamı.Şebinkarahisar
- 60- Taş Mescit.Şebinkarahisar
- 61- Belediye Çeşmesi.Şebinkarahisar
- 62- Abdi Bey Konağı.Şebinkarahisar

- 63- Kadioğlu Köprüsü.Görece
- 64- Hasanağa Camii.Görece
- 65- Merkez Yeni Camii.Görece
- 66- Merkez Camii.Eynesil
- 67- Merkez Camii.Espiye.
- 68- Barbaros İlköğretim Okulu.Bulancak
- 69- Burunucu Cami ve Çeşmesi.Bulancak
- 70- Acısu kaya kilise.Bulancak
- 71- Hacı hasan Türbesi.Alucra.
- 72- Seyit Mehmet Çağırđan Türbesi.Alucra
- 73- İsmali hakkı çağırđan baba türbesi.Alucra.
- 74- Kamışlı kilisesi.Alucra.
- 75- Ortaköy (Alaca) köprüsü.Yağlıdere
- 76- Ağa köprüsü.Yağlıdere
- 77- Kemer köprü.Yağlıdere
- 78- Kamışlı kilisesi.Çanakçı.
- 79- Torcak köprüs. Bulancak
- 80- 10.yıl anıtı.Giresun
- 81- Eski ziraat Bankası binası.Giresun
- 82- İşyeri fındık fabrikası.Giresun
- 83- Jandarma Komutanlığı.(Eski) Giresun
- 84- Halk eğitim Merkezi.osmaniye mah.Giresun
- 85- Şeyh Keramettin Türbesi.Boztekke köyü.Giresun
- 86- Yakup halife türbesi.Tekke köyü Giresun
- 87- Uğur sineması Osmaniye mah.Giresun
- 88- Osman ağa Konağı.Giresun
- 89- Belediye Binası.Giresun
- 90- Kayaya oyma oda.Espiye
- 91- Melikli camii.Giresun
- 92- Güney Köyü cami.Keşap
- 93- Turpçu köya camii.Şebinkarahisar
- 94- Turpçu köyü ilkokulu.Şebinkarahisar.
- 95- Kırkharman kilisesi.Yağlıdere
- 96- Mesudiye Köyü kemer köprü.Giresun
- 97- Çalgan köyü,köy konağı.Alucra.
- 98- Ede köyü çeşmesi.Tirebolu
- 99- Şehitlik Türbesi.Hacıhasan Köyü.Alucra.
- 100- Su kaynağı.Hacıhasan Köyü.Alucra.

6-MÜZELER

a-Bakanlığa Bağlı Müzeler

Giresun Müzesi.

b- Özel Müzeler

Atatürk Evi Müzesi-Şebinkarahisar

7- DİL VE EDEBİYAT

a- İlin Edebi Birikimi:

Cumhuriyetin 10 yılında Giresun adlı kitap, Giresun ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı tarafından yayınlanmıştır. Bu kitap türlü konularda karşılaştırmalı bir çalışma yapmak isteyen araştırmacılar için değerli bir kaynak durumundadır.

Bunun dışında Giresun hakkında yazılan eserlerden bazılarına değinecek olursak : Şebinkarahisar adlı eser İlkokul Başöğretmenlerinden Hasan Tahsin Okuyan tarafından 1948 yılında yayınlanmıştır. İlmi bir sistemden ve temiz bir baskıdan yoksun olmakla beraber bu eser, türlü konularda belge değeri taşıyan birtakım bilgileri kapsamaktadır. Can AKENGİN'in şiirleri 1944 yılında, Can AKENGİN' i nesilleri 1946 yılında derlenmiş ve yayınlanmıştır. Daha sonra Giresun Halkevi Can AKENGİN' in şiir ve nesillerini 1972 de yayınladığı bir kitapta toplamıştır. Giresun adlı eser, Sacit KARAİBRAHİMOĞLU tarafından ilk defa 1965 yılında, ikinci defa gerekli düzeltmeler ve eklemeler yapılarak 1969 yılında yayınlanmıştır. Kitap ili türlü yönlerden tanıtma amacı gütmektedir. Giresun İl Yıllığı 1967 yılında Giresun Valiliği tarafından yayınlanmıştır. Seyyid VAKKAS, Gazeteci Şahabettin UZUNKAYA tarafından yazılmış ve 1958 yılında yayınlanmış tarihi bir romandır. Eserde Giresun' un Türkler eline nasıl geçtiği anlatılmaktadır. Giresun broşürü, Muzaffer EREN tarafından hazırlanmış ve 1967 yılında bastırılmıştır. Giresun İlinin Mono kültüre dönüşen fındık üreten bölgesi, İhsan ÇETİN tarafından Sosyo-ekonomik yapı değişimleri yönünden yapılmış olan metotlu bir incelemedir. Yazarın fındık üzerine çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanmış makaleleri de vardır.

Sayılan kitap ve broşürlerden ayrı olarak Giresunlu olmayan şair ve ediplerin, Giresun'la ilgili olan şiir ve nesirlerine de rastlanmaktadır. İsmail Habip SEVÜKTEKİN' in, Behçet Kemal ÇAĞLAR' ın Giresun'la ilgili yazıları; Rıfat Nejdet EVRİMER'in, Coşkun ERTEPINAR' ın ve Arif Hikmet PAR'ın şiirleri vardır.

b- Destanlar (anlatmalar) – Efsaneler

EFSANELER

• Cami Yeri Efsanesi.	Akköy	Dereli
• Derviş Aziz Baba Efsanesi.	Cingeren Köyü	Keşap
• Göcü Hüseyin Efendi Efsanesi 1 -2	Yolağzı Köyü	Keşap
• Hasan Şeyh Hazretleri 1 - 2	Hasanşeyh Köyü	Şebinkarahisar
• Koyun Baba.		Şebinkarahisar
• Seyyid Vakkas Hazretleri 1 – 2	Çınarlar Mahallesi	Giresun
• Şeyh Keramettin Hazretleri	Boztekke Köyü	Giresun
• Şehitler ve Evliyalar İçin Temizlik	Yalç Köyü	Tirebolu
• Üç Kapılı Kale	Kale Köyü	Çanakçı
• Ardıç	Ardıç	Görel
• Asalli		Keşap
• Dokuzoğul Efsanesi	Erikli Köyü	Bulancak
• Elevi		Görel
• Erik Deresi Efsanesi	Erik Deresi Yaylası	Tirebolu
• Erimez Tepesi	Erimez Yaylası	Giresun
• Karabulduk 1- 2 – 3 – 4	Yivdincik Köyü	Keşap

c. Deyimler (Kalıplaşmış Sözler) – Atasözleri – Bilmeceler

BİLMECELER

- Beyazla başladı, yeşille işledi, al ile bitirdim, herkese yedirdim. (Kiraz)
- Alaca bulaca çıkar gider ağaca. (Fasulye)
- Altı taş, üstü taş, içinde var binbir baş. (Hamam)
- Yol üstünde kalaylı tas gelene de has, gidene de has. (Cami)
- Ev ardına saç koydum, geleni gideni aç koydum. (Ramazan)
- Dört köşedir beş değil, başı sudan hoş değil. (Sabun)
- İçi taş dışı taş, dolaş ha dolaş. (Minare)
- Dağdan gelir taştan gelir, beş bıyıklı eniştenden gelir. (Töngel)
- Alçacık boylu, kadife donlu. (Patlıcan)
- Gök yüzünde kalaylı tas. (Ay)
- Şu karşıda hot oturur biri kalkar biri oturur. (Terazi)
- Dal ucunda kitli sandık. (Ceviz)
- Ben giderim o gider, önüm sıra tim tim eder. (Gölge)
- Dünyayı tutar, denizi tutmaz. (Kar)
- Yol üstünde kilitli sandık. (Mezar)

ATASÖZLERİ

- Aç doymam sanmış, tok ölmem sanmış.
- Aş kaşıkla, iş keşikle.
- Anamdan önce ahıva koşma.
- Ben umuyorum bacımdan, bacım ölüyor acımdan.
- Üveyden öz olmaz, çalıdan köz olmaz.
- Sakla samanı gelir zamanı.
- İtin fazla üreni sürüye kurt getirir.
- Bulanık suda balık tez avlanır.
- Ev oğlu değil eloğlu.
- Güler yüz, tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.
- Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer.
- Kaz gelen yerden tavuk esirgenmez.
- Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var.
- Aş taşınca kepçenin bahası sorulmaz.
- Boğulursan büyük gölde boğul, dizine kadar gelen sudan korkma.

8. KÜLTÜREL KURULUŞLAR

a. Kütüphaneler

- İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
- Çocuk Kütüphanesi Memurluğu
- Bulancak 75. Yıl İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
- Keşap İlçe Halk Kütüphanesi Memurluğu
- Şebinkarahisar H.Hüseyin Tekışık Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
- Alucra H.Hüseyin Tekışık İlçe Halk Kütüphanesi Memurluğu

- Dereli İlçe Halk Kütüphanesi Memurluğu
- Espiye İlçe Halk Kütüphanesi Memurluğu
- Eynesil İlçe Halk Kütüphanesi Memurluğu
- Tirebolu İlçe Halk Kütüphanesi Memurluğu
- Görele İlçe Halk Kütüphanesi Memurluğu
- Piraziz İlçe Halk Kütüphanesi Memurluğu

b. Resim – Heykel Müzeleri – Galeriler

Can AKENGİN Sanat Galerisi mevcuttur.

c. Kültür Merkezleri

Valilik İl Özel İdare Kültür Sitesi mevcuttur.

9. FOLKLORİK DEĞERLER

a. Din, İnanış ve Töresel Yapı

1. Evlenme Gelenekleri

Düğün gelenekleri ilçeden ilçeye, köyden köye farklılık göstermesine rağmen genellikle gözetilen düğün geleneklerine aşağıda yer verilmiştir.

Erkek ailesi tarafından beğenilen kızın evine bir görücü heyeti gönderilir. Görücü heyetinin izlenimleri olumlu ise erkek ailesi büyükleri tarafından kız istemeye gidilir. Kız tarafı kızı vermeye niyetli ise biraz nazlanır. Sonra söz kesilir, kızın nüfus kağıdı bir mendile sarılarak erkek tarafına verilirken, erkek tarafı da mendili verene bahşış verir., hazırlıklara başlanır. Hazırlıkların tamamlanmasından sonra erkek tarafı bir Cuma günü düğün tarihini belirlemek için kız evine gider. Buna “Şerbet İçme” denir. Erkek evi kız evini tavukla, kız evi de erkek evini baklava ile ağırlar.

Düğüne genellikle Salı günü başlanır. İlk geceye “Kına Gecesi” ya da “Komşu Gecesi” denir. Konukları her iki tarafta kendi evinde karşılar. Gece mumlar yada çıralarla erkek evinden bir gurup kadın, kız evine gider. Geline ak gelinliği giydirilir, duvağı takılır, genişçe bir tepsinin ortasında kına hazırlanır, çevresinde mumlar yakılır, gelinin avucuna konan kına, tülbentle sarılır. Baş parmağı arasına yanan bir mum sıkıştırılır. Gelinlik çağındaki kızlar da bir mum yakarak törene katılır, gelini de aralarına alarak horan teperler, erkek evinden gönderilen çerezler yenir, kına yakılırken türküler söylenir, eğlence sabaha kadar sürer.

Kına yakıldıktan sonra elinde def'i ile bir kadın dolaşır bahşış toplar. Bahşış önce kızın annesinden istenir. Anne ilgisiz kalırsa, “Annesi gelmeyince, bahşışı vermeyince, kız vermez elini kınaya” diye söz atılır. Çarşamba günü erkek tarafı gelini giydirmeye gider. “Ağırlık” denen takılar takılır. Kızın çeyizi de bir sandıkla erkek evine gönderilir. Bunlarla gelin odası döşenir, misafirlerin görüşüne açılır. Kimi köylerde çeyiz görme sırasında “töre atılır” (bahşış verilir)

Perşembe günü, “Gelin alma günü” dür. Sabah kız evine hazırlanan “Güvey bohçası” bir tepsi baklava ile erkek evine gönderilir. Sağdııcı ile hamama giden güvey, bohçadaki giysileri giyer. Öğleden sonra “Gelin alayı” davul, zurna ve

kemençe eşliğinde kız evine gider. Genellikle bu olayda damat bulunmaz, büyükler öncülük eder.

Aynı akşam kızın erkek kardeşleri ve onların arkadaşları erkek evine baskına gider. Eve yaklaştıklarında silah atarak geldiklerini duyururlar. Erkek evinden bir gurup, davul, zurna ile yola çıkar onları karşılar. Misafirler başka bir eve götürülerek ağırlanır. Kız evinden gelenler, ağırlamada kusur bulursa çeşitli tatsızlıklar çıkar. Bu “Baskın” bir anlamda kız tarafının üzüntüsünü gidermek içindir.

Gelin alayı aynı gün, kimi yörelerde de Cuma günü hareket eder, eskiden süslenen bir at üzerine götürülen gelin, günümüzde de “Gelin arabası” denen süslenmiş bir taksi ile erkek evine götürülür. Evden çıkmadan önce gelini büyüklerinin ellerini öperek vedalaştığı sırada “def” çi kadın def çalarak “Gelin ağlatma türküsü” söyler. Gelin alayı erkek evine döndüğünde yine çalgılarla karşılanır. Oyunlar oynanır. Gelin eve kaynanasının kapıya bağladığı bir ipi kopararak girer bununla tüm uğursuzlukların kırıldığına inanılır. Kapıdan girerken gelinin başından para ve çerez serpilir. Kimi yerlerde de bereket getireceği inancı ile mısır ya da buğday serpiildiği de olur. Kayın baba ya da kaynana yüz görümlüğü vererek gelinin yüzünü açar.

Güvey sağdıçları ile birlikte ikinci namazına gider, sağdıçlardan birinin evli olması gerekir. Namaz dönüşü arkadaşları güveyi yumruklayarak gerdek odasına sokar.

Pazar günü kız yanı, gelin görmeye gider. Buna kimi yerlerde “Çerez yeme” denir. Fındık, leblebi, kuru üzüm, pasta, peynir, gelinin ve içindeki durumu gözlenir ve çeyiz görülür.

Bir hafta sonra güvey, gelin ve yakınlarıyla birlikte “Yumurta yemeye” gider. Hal hatır sorma, şakalaşma ve söyleşiden sonra, üstü peşkir havlu ile örtülü bir tabakta, pişmiş yumurta getirilir. Dağıtımın yapılması için, güveyin bahşiş vermesi beklenir. Bu gidip gelmeler, aileler arasındaki akrabalık, dostluk bağlarının güçlenmesi içindir.

2. Askerlik – Gurbetlik

İlimizde Askerlik – Gurbetlik ile ilgili gelenek bulunmamaktadır.

3. Ölümle İlgili Adet ve İnanışlar

İlimizde Ölümle İlgili Adet ve İnanışlarla ilgili gelenek bulunmamaktadır.

b. Bayramlar – Törenler – Seyirlik Oyunlar

1. Oyun – Spor

İlimizde spor faaliyetleri amatör olarak yapılmaktadır. Profesyonel olarak Giresun Spor faaliyet göstermektedir. Yöresel oyun ve spor faaliyetimiz yoktur.

2. Halk Oyunları

Karadeniz Bölgesi geleneksel Halk Oyunları, küçük farklarla birbirine benzerler. Hemen hepsi hareketli ve coşturucudur. Horon ve Karşılama karakterinde sürer gider. Kentte oynanan geleneksel halk oyunları şunlardır;

1- Horon**Karışımı**

- a- Sallama
- b- Dik Horon
- c- Sık Horon (Sıksaray)

2- Karşılama

- a- Çeçen Kızı
- b- Metelik
- c- Üç Ayak (Karahisar)
- d- Çandır Tüfekli

3- Bar-Horon-Halay

- a- Tamzara
- b- Rum Diki
- c- Üç Ayak

3. Halk Müziği (uzun havalar, ezgiler, ağıtlar v.b.)

Giresun çok eski geçmişlerden gelen engin kültürüyle zengin bir sosyal yapıya sahiptir. Türkülerimizin her birinde anlamında ince bir zevkin ve duygunun yattığı hissedilir. Ninniden ağıta, sevdadan kavgaya kadar sesin vazgeçilmez anlatım gücüyle duygularımızı doruğa çıkarır.

Genel olarak türkü denilince, usüllü, ritimli, sözlü halk ezgileri akla gelir. Ezgilerine göre türküler ikiye ayrılır:

- Usülsüz Olanlar
- Usüllü Olanlar

Giresun türküleri bu gün TRT repertuarında yer almaktadır. Yörenin ünlü türküleri arasında “ Elinde Çingil Orak , Çınarlar Deresi, Karşıdan Gel Karşıdan , Aksu Derler Adına , Bir Fındığın İçini , Terazi Mizan İmiş , Oy Miralay , Giresun’un Evleri , Giresun Kayıkları , Karadır Kaşları , Al Tabandan Belleri , Bağlamam Perde Perde , Altını Bozduyım , Merekte Sarı Saman , Lazutlar salkım saçak , Nazlı Kavak , Kömürlük Dağı , Çatlakaltından Çıktık , Giderken bize Uğra , Kahve Koydum Fincana (Mican) , Kızım sana Fistan Aldım , Püsküllüdür Püsküllü , Yaylanın soğuk Suyu , Benbir Bülbül İdim Sarpa Tünedim (Ova Garibi), Tamzaranın Yolları (Yol Havası) “ yer almaktadır.

4. Halk Müziği Sazları

Davul, zurna, kemençe yöremize ait halk müziği sazlarıdır.

c. Giyim – Kuşam (Geleneksel Kıyafet)

İl Merkezi ve kıyı bölgelerinde çağdaş giysiler benimsendiği halde Alucra, Şebinkarahisar iç kesimlerde geleneksel giysiler yaygındır. Karadeniz genelinde olduğu gibi, Giresun’da da peştamal, kadın giyiminin değişmez öğeleri arasındadır. Erkek giyiminde dağlık kesimlerde “Aba Zıpka” denen paçaları dar, baldırdan yukarısı bol pantolonlar giyilir. Bu giyimde yörenin sert ikliminin etkisi vardır. İl merkezi ve kıyı kasabalarında ise ceket, pantolon ve kasket yaygındır.

Kadınlarda, başa örtülen, bele sarılan peştamalin varlık durumuna göre değişen türleri vardır. Varsıllar başlarına “Keşan Peştamal” denen daha gösterişli ve ince bir dokuma örterler. Düz çizgili ve “Direkli Peştamal” diye adlandırılan dokuma da bele sarılır. Varsıllar eskiden canfes üç etek, sırmalı peştamalda giyerdi.

Erkeklerde, aba zıpkanın yanında, Çerkez kayışı, kama (belde) gümüş hamağlı (boyundu), karabaşlık ve “çipula” denen altı kabaralı ayakkabılar geleneksel giyimi oluşturmaktadır.”Trabzon lastiği” denen kara lastik ayakkabılar, kırsal kesimde, günümüzde de yaygındır. İl merkezinde ise kundura giyilmektedir.

d. Yerel Etkinlikler, belirli gün ve haftalar (Festival ve Şenlikler)

ADI TAKVİMİNDE	YERİ	BAKANLIK ÖN GÖRÜLEN
Görelle'nin Düşman İşgalinden Kurtuluşu	Görelle	13 Şubat
Eynesil'in Düşman İşgalinden Kurtuluşu	Eynesil	13 Şubat
Dizgine Hıdırellez Şenliği	Eynesil	6 Mayıs
Bulancak Kültür ve Sanat Festivali Haftası	Bulancak	Mayıs Ayının 2.
Uluslararası Giresun Aksu Festivali	Giresun/Merk.	20-23 Mayıs
Cimide Kültür Sanat Şenliği Haftası	Görelle	Haziran Ayının 1.
Kültür Sanat Eğlence Şenliği Haftası	Keşap	Haziran Ayının 2.
Kültür ve Sanat Festivali (Kuş Dili) Haftası	Çanakçı	Haziran Ayının 3.
Çıkrık Kapı Şenliği Haftası	Yağlıdere	Temmuz Ayının 1.
Dikme Taş Yayla Şenliği Haftası	Şebinkarahisar	Temmuz Ayının 1.
Çiriş Düzü Şenliği Haftası	Piraziz	Temmuz Ayının 1.
Şebinkarahisar Cevizi Kültür Sanat Şenliği Haftası	Şebinkarahisar	Temmuz Ayının 1.
Karaovacık Yayla Şenliği Haftası	Espiye	Temmuz Ayının 2.
Kümbet Yayla Şenliği Haftası	Dereli	Temmuz Ayının 2.
Buları Yayla Şenliği Haftası	Yağlıdere	Temmuz Ayının 2.
Görelle Kemeçe ve Horon Şenliği Haftası	Görelle	Temmuz Ayının 3.
Meşepınarı Sosyal ve Kültürel Şenliği Haftası	Piraziz	Temmuz Ayının 3.
Yaşmaklı Ağaçaşası Yaylası Otçu Göçü Şenliği Haftası	Doğankent	Temmuz Ayının 4.
Ekin Festivali Haftası	Alucra	Temmuz Ayının 3.
Sağrak Gölü Yayla Şenliği Haftası	Dereli	Temmuz Ayının 4.
Piraziz Festivali Haftası	Piraziz	Temmuz Ayının 4.
Bektaş Yayla Şenliği Haftası	Dereli	Temmuz Ayının Son
Gülleğen Şenliği Haftası	Keşap	Temmuz Ayının Son
Bal Festivali Haftası	Çamoluk	Ağustos Ayının 3.
Hasan Ali Yücel Kültür Şöleni Haftası	Görelle	Ağustos Ayının 4.
Atatürkün Giresuna Gelişi	Giresun/Merk.	19 Eylül
Uluslararası Karadeniz Altın Fındık Film Festivali	Giresun/Merk.	Haziran Ayı
Atatürkün Şebinkarahisara Gelişi	Şebinkarahisar	Ekim Ayı 2. Haftası

e. Yöresel Yemekler

Tarihsel süreç içerisinde bir çok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan ilimiz, zengin bir kültür mirasına sahiptir. Bu kültürün önemli bir yanını “Mutfak Kültürü” oluşturur.

Giresun bir geçiş merkezi olması, farklı iklim ve coğrafyalara sahip bulunması nedeni ile kıyı kesimlerde ot, yaprak ve deniz ürünlerinden oluşan yemekler hakimken; iç kesimlerindeki ilçelerimizde ise tahıl ürünlerine dayalı hamur işleri ile hayvancılığa dayalı et yemeklerinin ağırlıkta olduğu görülür.

ÇORBALAR

Karalahana Çorbası
Çalıçileği Çorbası
Mendek Çorbası
Kuzukulağı Çorbası
Gücükdene Çorbası
Hoşran Çorbası

YEMEKLER

Yarmalı Lahana Sarması
Etli Pancar (Karalahana) Sarması
Yarmalı Üzüm Yaprağı (Asma) Sarması
Pancar Döşemesi
Isırgan Yemeği
Fırın Kuru Fasulye
Sirkeli Fırın Fasulye
Pekmezli Hoşmak
Madımak Yemeği
Yoğurtlu Mısır Yarması Yemeği
Mısır Yarması Yemeği
Kabalak Yoğurtlaması
Yağlaş
Patates Mücveri
Kabalak Mıhlaması
Merevcen (Diken Ucu) Mücveri
Haşıl

DİBLELER

Karalahana Diblesi
Mantar Diblesi
Fasulye Turşusu Diblesi
Fasulye Tuzlusu Diblesi
Kiraz Tuzlusu Diblesi
Taflan Tuzlusu Diblesi
Sakarca Diblesi
Mendek Diblesi
Karışık Dible
Hamsi Diblesi

HAMSI – BALIK YEMEKLERİ

Hamsi Tava (Sade Buğlama)
Hamsi Kızartma
Hamsi Böreği
Hamsi Sebzeli
Alabalık Kızartma
Mezgit Tava

KIZARTMA – MÜCVERLER

Sakarca Kızartması
Patlıcan Kızartması
Galdirik Kızartması
Galdirik Mıhlaması
Pezik Kızartması
Fasulye Tuzlusu Kızartması
Pezik (Pazı) Mıhlaması
Karışık Mıhlama
Kabalak Mıhlaması
Beyaz Lahana Turşusu Mıhlaması
Patates Mücveri
Merevcen (Diken Ucu) Mücveri
Pezik (Pazı) Mücveri
Yeşil Domates Mücveri

KAVURMALAR

Yeşil Domates Tuzlusu Kavurması
Kiraz tuzlusu Kavurması
Taflan Tuzlusu Kavurması
Fasulye Turşusu Kavurması
Merevcen (Diken Ucu) Kavurması
Patates Kavurması
Mantar Kavurması
Kabalak Turşusu Kavurması
Pancar Çiçeği Kavurması

TATLILAR VE HAMUR İŞLERİ

Tel Kadayıf
 Fırın Darısı Unu Helvası
 Samaksa
 Yoğurtlu Mısır Ekmeği
 Pekmezli Simit
 Pide
 Çökelek
 Fındıklı Badem
 Fındıklı kurabiye
 Fındıklı Tel Kadayıf Dolması
 Fındıklı Güllaç
 Fındıklı Burma Tatlısı
 Ballı Fındık Ezmesi
 Fındıklı Yufka Tatlısı

TURŞULAR

Pezik Kökü Turşusu
 Pezik Sapı Turşusu
 Fasulye Turşusu

10. SANAT**a. Güzel Sanatlar – Sahne Sanatları****1. Müzik**

İlimizde Belediye Konservatuarı 1984 den beri faaliyet göstermektedir.

2. Sinema

İlimizde faaliyet gösteren 4 adet sinema salonu mevcuttur. Bu sinemalardan 3 tanesi merkezde 1 tanesi de Bulancak ilçemizde bulunmaktadır.

3. Tiyatro

İlimizde “Giresun Belediyesi Şehir Tiyatrosu” (1984 de kuruldu) ve Bulancak İlçemizde “Bulancak Sanat Tiyatrosu” yıllardır hizmet vermektedir ve bu tiyatrolara ait kadrolu ve kadrosuz oyuncular bulunmaktadır.

4. Opera – Bale

İlimizde Opera – Bale ile ilgili herhangi bir etkinlik bulunmamaktadır.

5. Dans

İlimizde yöreye uygun danslar ve bu dansları öğreten çeşitli kuruluşlar bulunmaktadır.(Belediye Konservatuarı, GİFSAD vb.)

b. Plastik Sanatlar – Geleneksel El Sanatları

İl’ de ekonomik gelişmeye ve büyük orandaki göçe koşturarak, geleneksel el sanatları da ortadan kalkmaya yüz tutmuştur. Alucra yöresinde Palaz kilim dokumacılığı yer yer sürdürülüyorsa da, pek yaygın değildir. Öte yandan Tamzara

dokumacılığı ile adlandırılan dokumalarda Pazar için üretime yöneldiğinden eski biçimlerini yitirmiştir. Aynı dönemde geniş bir üretim alanı olan bakır işçiliği de hemen tümüyle ortadan kalkmıştır. Eynesil ve Örende “Dastar” denilen kilimlerin dokumacılığı yaygındır, dar tezgâhlarda iki parça olarak dokunan kilimler yan yana getirilip dikilir. Bunlar genellikle 1.20*2.48 m. ölçülerindedir. Düz, yatık, çizgili, yol yol kareli yada soyut desenli olanları vardır. Al renginin değişik tonları yanında da siyah kullanılır. Bu renklendirme kilimlere ayrı bir canlılık ve görünüm kazandırır. Alucra'nın Ak çiçek, Kara dikmen, Usluca, Yenice köyü, İngölü ve Boyluca köylerinde kilim, cecim (cicim) dokumacılığı yaygındır. Bunlarda “tahtalı” dene, düz çizgili desenler egemendir. Kıldan dokunan cecimler eskiden ev içini bölmede kullanılırdı. Usluca ve Boyluca köylerinde dokunan heybe boncuklu damat ve azık torbaları Karadeniz yöresinde ünlüdür.

Bu torbalar el çantası büyüklüğündedir. Dikey olarak yünden dokunur torbanın çevresinde iki sıra düğme dikilir dikey olarak ortasında bir sıra, yatay olarak da, ikişer sıra düğme ile torbanın yüzeyi bölümlenir.

Sembolik olarak çeyizlerde bulunan Giresun işi bakır ibrik ve güğümlerde eski el sanatlarındandır.

Ayrıca Görelede eskiden köylerde bulunan tezgâhlarda şayak ve şal cinsi kumaşlar dokunurken, bu gün önemini yitirmiştir. Göreledeki eski bir el sanatı da şimşir kaşık yapımı olup halen sürdürülmektedir. Ayrıca ilde az da olsa sepet ve hasır örmeciliği yapılmaktadır.

İç kesimlerde ve özellikle yaylalarda yapının tümü ahşaptır. Yayla konutları, köşelerde yarım geçme yapılarak kabaca yontulmuş kütüklere yatay konumda üst üste dizilmesiyle yapılır. “Kaba Ahşap Yığıma” olarak bilinen bu sistem köylerde daha özenle işlenmiş ahşapla gerçekleştirilir. Bu da “Ahşap Çatma” adıyla bilinir. Ahşap karkas olarak da tanımlanabilen bu sistemde, ahşap ya da taş dolgu kullanılmaktadır. Orman alanlarının azaldığı kıyı kesimlerde dolgu olarak daha çok taş kullanılmaktadır.

1. Resim
2. Heykel
3. Gravür
4. Karikatür
5. Ebru
6. Tezhip
7. Hat
8. Minyatür
9. Metal ve Taş İşletmeciliği
10. Seramik – Çömlek İşçiliği
- 11 Ağaç – Ahşap İşçiliği
12. Cam İşletmeciliği
13. İşlemeler – Örgüler
14. Dokumalar (halı – kilim)

11. GELENEKSEL MİMARİ (SİVİL MİMARİ ÖRNEKLERİ)

Giresun ve çevresinde geleneksel mimarinin en önemli birimleri konutlardır. Tarımsal üretim gereği, konut, bağımsız bir yapı değildir. Çevresinde ambar, ahır, samanlık vb.

İlimizdeki sivil mimariye örnek olarak türbeleri gösterebiliriz. Bu türbelerin en önemlileri:

Şeyh Yakup Hanife Türbesi, Seyit Şeyhi İdris ve Şeyh Pir Aziz Türbeleri, Tepeköy Adak Yeri, Pamuk Dede, Seyyit Vakkas Türbesi, Şeyh Aziz Hüseyin Baba Türbesi, Gülbahar Hatun Tekkesi, Hacı Mustafa Hz. Türbesi, Akkaya Köyü Cami, Hasan Şeyh Türbesi, Seyyit Mahmut Çağırtgan Veli Türbesi, Şeyh Kerametinin Türbesi.

İlimizdeki sivil mimariye örnek olarak türbeleri gösterebiliriz. Bu türbelerin en önemlileri:

Şeyh Yakup Hanife Türbesi, Seyit Şeyhi İdris ve Şeyh Pir Aziz Türbeleri, Tepeköy Adak Yeri, Pamuk Dede, Seyyit Vakkas Türbesi, Şeyh Aziz Hüseyin Baba Türbesi, Gülbahar Hatun Tekkesi, Hacı Mustafa Hz. Türbesi, Akkaya Köyü Cami, Hasan Şeyh Türbesi, Seyyit Mahmut Çağırtgan Veli Türbesi, Şeyh Kerametinin Türbesi.

12. ÜNLÜ KİŞİLER VE ESERLERİ (SİVİL MİMARİ ÖRNEKLERİ)

Giresun İlinde türlü alanlarda değerli kişilerin yetiştiği muhakkak olmakla beraber, bu konudaki incelemeler çok yetersizdir. Giresun'un yetiştirdiği önemli kişiler ve bu kişilerin belli başlı eserleri şunlardır:

İbrahim Paşa (Kabakulak)
Ahmet Cavit Paşa

Şemseddin Sami Kamüs-ül Alam
Tarihi Askeri Osmani, Sadova Harbine Kadar
Muhtasar Tarihi Askeri, Kimyanın Sanayie
Tatbiki

Mehmet Hamdi
Mehmet Emin Ertem
Bedri Rahmi Eyüpoğlu

Aks-i Seda Gazetesi, Giresun Maarif Gazetesi
Yaradana Mektuplar, Karadut, Tuz , Üçü
Birden, Dördü Birden, Karadut 69, Canım
Anadolu

Zeki Kuruca, Şerafettin Atak, Hilmi İnanç, Ref'i, Abdi Bey, İbrahim Paşa
(Karacehennem)

Sahibi YAMAN MAYDA Yayı İşleri Mevzu Müdürü M. Kemal Gürelin

HAKİKAT

15 PAZARTESİ HAZİRAN 1959 Yıl : 1 Sayı : 2 Fiyatı 20 Kuruş

Şimdilik Haftalık, Siyasi, Bütüncü Memleket Gazetesi

MAZHAR SENER BAKAN MI OLUYOR?

Abinedeki münhaller yerine yeni tayinler yapılacağı tahmin edilmektedir.

İstanbul (Hürriyet) — D.P. abinedeki münhaller yerine yeni tayinler yapılacağı tahmin edilmektedir. Bu münhallerin, kabinedeki münhaller yerine tayinleri beklenmektedir. Bu tayinlerin Çarşamba başbakanlığı seyahatinden avdından sonra açıklanacağı bildirilmektedir. Bu mesajda: Zeynep Mandelicioğlu Koordinasyon Bakanlığında Sebati Ataman'ın Senayi Bakanlığında Atif İhsanlar'ın, Sağlık Bakanlığında Mazhar Sener'in, İçişleri Bakanlığında Samed Ağa'ın, Millî Eğitim Bakanlığında İsmail Hakkı'ın tayinleri tahmin edilmektedir.

Sağlık memurları diplomalarını aldılar

Ankara (A.A.) — Sağlık Memurları Okulunun 1958-1959 ders yılı mezunlarına diplomaları merasimle dağıtılmıştır. Merasimde Şehit ve İhtimal Müdafet vekili Dr. Lütfi Kırdar, mebuslar vekili İleri gelenleri temsil etmiştir. Öyleri ile tebrikler ve tebriklik bir daveti topluluğu hazır bulunmuşlardır. İstiklal marşını müteakip okul müdürü Dr. İbrahim Üstünel söz alarak genç mezunlara yeni vazifelerinde başarılar diledi. Daha sonra arkadaşları adına hitabeden bir talebî oku müddetinde konuşmasına mukabelede bulunmuştu. Mübahare alkışlar arasında kürsüye gelen Dr. Lütfi Kırdar konuşma yaptı. Dr. Kırdar daha sonra oku, 1, 2 ve 3 oku

Bu sene hacca mücadele edilmedi

Hac İrzazını edenlere için hazırlık yapılmıyor. Bu sene hacca mücadele edilmediğinden bu hazırlıklar yapılmıyor.

Mübarek Kurban Bayramı geldi

Halkımız bu günün mübarek bayramını hissetmek için hazırlık yapılmıyor. Kurban koyunları da çok yitirildiğinden bu sene kurban kesimine rahmet pek azdır. Böylesi vakitlerde hayvan kesimine rahmet pek azdır. Böylesi vakitlerde hayvan kesimine rahmet pek azdır. Böylesi vakitlerde hayvan kesimine rahmet pek azdır.

Bu sene revaçta değil. Kurban bayramımız memleketimizin en parasız aylarında tatil edilmiştir.

Relide Marangozluk ve emircilik sergisi açıldı

İstanbul (Hürriyet) — Pergel ve emircilik sergisi Marangoz ve Dekorasyon sergisinin parçası olarak açıldı. Sergide Marangozluk ve emircilik sergisi Marangoz ve Dekorasyon sergisinin parçası olarak açıldı. Sergide Marangozluk ve emircilik sergisi Marangoz ve Dekorasyon sergisinin parçası olarak açıldı.

Dr. Knight İstanbul'da

İstanbul (Hürriyet) — Londra'da bulunan Dr. Knight İstanbul'da. Dr. Knight İstanbul'da. Dr. Knight İstanbul'da.

Kendini, gazyağı ile ateşleyen bir kadın, hastanede ördü

İstanbul (Hürriyet) — Arnavutköyde bulunan bir kadın, gazyağı ile kendini ateşledi. Kadın hastanede ördü. Kadın hastanede ördü.

Köylere hastalar, hastaneye tabutla naklediliyor

Her vakit görüldüğü gibi köylere hastalar, hastaneye tabutla naklediliyor. Köylere hastalar, hastaneye tabutla naklediliyor.

Bütün Memurların Cenaze masrafları Devlet Dairelerince ödenecek

Ankara — (Hürriyet) — Bütün Memurların Cenaze masrafları Devlet Dairelerince ödenecek.

Sarhoş nârası değil, yaralama nârası

Okullarda oturan öğrencilerden Sarhoş nârası değil, yaralama nârası. Sarhoş nârası değil, yaralama nârası.

Yeni'da Dokuma Sanaî Müesseseleri sergisi açıldı

Yeni'da Dokuma Sanaî Müesseseleri sergisi açıldı. Yeni'da Dokuma Sanaî Müesseseleri sergisi açıldı.

Bal arıları telef oluyor

Pindik bahçelerinin telef olması bal arıları telef oluyor. Bal arıları telef oluyor.

Amerikada kanatlı bir kedi bulundu

Amerikada kanatlı bir kedi bulundu. Amerikada kanatlı bir kedi bulundu.

Köylü birliği kongresinde bir dünya suh ve güvenliği tebarüz ettirildi

Washington, (U.S.S.) — Köylü birliği kongresinde bir dünya suh ve güvenliği tebarüz ettirildi.

Izmir belediyesi elektrik fiyatını ucuzlattı

Izmir belediyesi elektrik fiyatını ucuzlattı. İzmir belediyesi elektrik fiyatını ucuzlattı.

Bir İtalyan heykeltıraşı kendini denize attı

Bir İtalyan heykeltıraşı kendini denize attı. Bir İtalyan heykeltıraşı kendini denize attı.

Abdullah Uzunkaya

Sayı: 18

Hemşerilere
gıft söz!

Çenebaz

Haftalık, siyasi, mizahi halk gazetesi

9 / Nisan / 1947

Çarşamba

Fiyatı 10 Kuruş

KISMİ MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ

Bazı illerde açık bulunan milletvekillikleri için yapılan seçimleri C. H. P. adayları kazandılar

Demokrat Partisi seçime girmede

İstanbul, 7 (s. a.) —
Dün ilimiz içerisinde boş olan 6 milletvekilliği için yapılan seçimde C. H. P. adayları kâmilan kazanmıştır. Bu son seçime 53798 seçmenle yolda almış iştirak etmiştir.

Balıkesir, 7 (s. a.) —
Dün burada boş bulunan bir milletvekilliği için yapılan seçimde C. H. P. adayı kazanmıştır.

Kastamonu, 7 (s. a.) —
Mühhal bir milletvekilliği için ilimizde dün yapılan seçim neticesinde C. H. P. adayı Baki Tümtürk büyük çoğunlukla seçilmiştir.

Millî Piyango

7 Nisan çekilişinde kazanan biletlerin numaraları

Millî piyango 7 Nisan pazarı günü Ankara'da çekilmiştir. Kazanan biletlerin numaralarını aşağıya yazıyoruz:

00000 lira kazanan :
000836

36000 lira kazanan :
043878

10 bin lira kazananlar
100937 — 179833 — 294422
202711 — 361793

5 bin lira kazananlar :
003217 — 046188 — 072402
111634 — 152512 — 198763
199725 — 251259 — 373798
374912

4 bin lira kazananlar :
023651 — 061024 — 102434
121998 — 151274 — 197174
237227 — 238638 — 240357
254822 — 276711 — 279606
279604 — 279700 — 292260
319850 — 330622 — 363392
156764 — 371692

Son ikinci sahifede

Valimiz Bozkurt Görel ve Tireboluyu teftişe gitti

Valimiz İbrahim Et-hem Bozkurt, yanlarında defterdar Nuri Erkan, Jandarma Alay komutanı Mustafa Sezgin ve Bayın dülük müdürü Halit Ba-garan olduğu halde pazar-tesi günü otomobile Ti-rebolu ve Görel ilçeleri-ni teftişe gitmişlerdir.

Kıbrıs Adası Yunanistana terkedilecek mi ?

**Amery, bu işi Türk azınlığının hoş
görmeyeceğini söylüyor**

Londra, 7 (s. a.) —
İngiliz eski Sömürgeler bakanı Amery Kıbrıs'ta çekmiş olduğu bir telgraf-ta şöyle demektedir :
Ada bu gökük şartlar dahilinde Yunanistana ter-kedilecek olursa, bu hal Kıbrıs halkı için hakiki bir facia olacaktır. Kıbrıslılar, o takdirde İngiliz-terenin bugünkü siyaset-tinden edindikleri bütün faydaları kaybetmiş ola-caklardır.
Zira bu siyaset Kıbrıslılara imparatorluk em-misi içinde İngiliz va-tandaşı olmak faydalarını sağlamaktadır. Kıbrısın Yunanistana verilmesiyle

Güney illerimizde Vebaya karşı savaş

Ankara, 7 (s. a.) —
Güney illerimizde 67 kö-yü vebaya karşı korumak için tedbirler alınmıştır. Sağlık Bakanlığı gönder-diği iki sayısız hastaha-neden başka, ayrıca her ille beşer sağlık memuru göndermiştir. Yeni bir vak'a kaydedilmemiştir.

Nuriahmet Çiçmiş İstanbul'dan döndü

(YERİLGİRESON) gazetesinin değerli sahibi ve Baş-muharriri Nuriahmet Çiçmiş İstanbul. Cumhuriyet günü Güneye raporu ile İstanbul'dan dönmüştür.

Bir Delikanlıya Nasihat

Oğuz ÜZDEŞ

* Büyük adam olmak için nasıl hareket etmeliyim? diye soruyorsun. Cevabım gayet kısa olacaktır. Büyük insa-ya ve büyük gayeye sahip olacaksın.

Çocuklar nasıl terimandıkları ağaçların tepesinde, düşmek tehlikesini verdiği hayecandan hoşlanırlar ve israrla ondan çekindikleri halde höpüğü kuyruğundan çekmeye bayırlar-ssa, büyük adamlar da, insan kütülcülerini sağtan sola, soldan sağa götürürken, yaptıkları muazzam hareketin altında asıl-mak tehlikesini de zerre zerre göze alırlar.

Değirmen, nasıl kendisini döndüren rüzgârdan ve oraya muhtelif makastlar için inç inç etmiş olan sahibinden ve ahi-binin şifirlerinden habersizse, insan kütülcüleri de yinedir. Kula-dınca ve bu durumda bir çok işler güver. Hânes, bu durumda tanısında ve çıkan sonucu muazzam temsil etmektedir.

8
Haziran
1953
Pazartesi
Yıl: 1 Sayı: 4

HAMLE

İyiye, Doğruya, Güzele

SAHİBİ
ve yazı işlerini fiilen
idare eden
AZMI GÖKSEL
Büro: Düzce ve basıldığı yer
HAMLE MATBAASI
DÜZCE
Fiyatı: 5 Kuruş

Başvekil Menderes Bu Gece Londradan Yurda Döndü

İngiltere kraliçesi-
nin taç giyme mera-
siminde mendeketi-
mi temsil eden bulun-
muş olan başvekil

Adnan Menderes, ve
zevce ile bu gece saat 1
de yeşilköye gelmiştir.

Güney Korelilerin itirazına Rağmen Korede

Mütareke İmzalandı

Korede muhasema-
ta son vermek ve bir
mütareke imzalamak
için iki tarafın bir
arabasına varıldığı bil-
dirilmektedir. Güne-
ney Kore, Kore birleş-
tilmeden hiç bir an-
laşmaya riayet etmi-
yeceğinden ısrar etmek-
tedir. Müttefik başko-
mutanı Clark'ın te-
maslarından sonra,
Eisenhower'in bir me-
sajını alan Güney Ko-
re hükümeti dün b ir

toplantı yapmış, top-
lantıdan sonra baş-
vekil verdiği beyan-
atta Eisenhower'in
mesajını tatmin edici
olmadığını bildirmiştir.
Eisenhower'in

mesajı ise, kendisinin
Kore iltifatını son
vermek kararında ol-
duğunun bir delili ola-
rak kabul ediliyor.
SON DAKKA: Korede mütare-
ke bu esbaki imzalanmıştır

Bir mürteci!

Ahmet Eminler, Sedat Simaviler,
Mustafa Nermiler Neredesiniz?
Kraliçe Elisabethe'in Yakasına
yapışsanıza! . . .

Yazar: Azmi GÖKSEL

Geçen haftanın Dünya
öçüşünde en mühim
hâdiseyi, İngiltere krali-
çesi Elisabethe Hanım taç
giyme merasimi oldu. Bu
şekilden ibaret olan me-
rasimde hazır bulunmak
için Dünyanın dört bir
tarafından devlet veya
hükümet reisleri, Lond-
raya doldular. Merasimin
tufsilatını gazetelerde o-
kumusunuzdur. Kışide
ceremonya eden bu üreni
tekrarlıyarak değilim.
Sadece Kraliçenin mez-
kür günde denizsızı
memleketlerdeki tel'as-
na hitabından şu cümle-
leri nakledeceğim.

... son defa geçen No-
elde sizlere hitab ettiğim
zaman, mensup olduğun-
uz din ne olursa olsun
taç giyme gününde Alla-
hın bana kuvvet ve kud-
retini ihsan etmesi, verdi-
ğim sözü tutabilmeliğim
için bana yardımlık bu-
lunması hususunda, be-
nim için dua etmenizi
sizlerden rica etmişim.
... Aynı ayrı hepinize
teşekkür ediyor ve Alla-
hın cümlelerinizi takdis et-
mesini diliyorum...

Ruhsel olup da Truman
otomatikman Cumhurbaşkanı
olunca kendisini zi-
yaret eden gazetecilere
öyle demiştir: "Eğer kli-
şeye gidiyorsanız Allaha
benim için de dua edi-

niz. Bu ağır yükü kaldı-
rabilmeniz için omuzları-
ma kuvvet versin..."

Eisenhower de Cumhur-
başkanı olarak ilk konuş-
masında buna benzer şey-
ler söylemiştir. Son olarak
İngilterenin yirmi yedi
yasınkadaki kraliçesinin
sözü de işte bunlardır.
Peki annem ilk sözleri
Allah olan bu insanlara
"mürteci", dangasını vo-
racak kimse yok mu?
Rahibe esvabıyla Krali-
çeyi karikatürize edecek
karikatüristler nerede? İ-
badetle alay eden, din-
den bahsedilenleri ka-
faklık suçlarından aydın
fikirler! İngilterede hiç
mi yetişmiyor? Neredesi-
niz Ahmet Eminler, Se-
dat Simaviler, Mustafa
Nermiler? İngilterenin
genç Kraliçesi Allah di-
yor dinden bahsediyor;
yakasına yapışıp "Bir
mürteci daha bulduk",
diye bağırıyor...

A. N. Duyduk

Görece D.P. ile kongre-
resinde bulunmak üzere,
gehrimize gelmiş olan
Milletvekilleri Dr.
A. Naci Duyduk cumar-
tesi günü Ankaraya dön-
müştür.

Spor

Belgrat 6 - Ankara 1

Ankara — Belgrat
karması futbol kar-
şılaşması dün Anka-
ra 19 Mayıs stadyo-
nunda oynanmıştır.
İlk devre müsavi
bir mücadelede son-
ra 2-1 Belgrat lehi-

ne bitmiş, ikinci
devrede açılan Yu-
goslavlara 4 gol daha
atarak maçı 6-1 ka-
zandı. Ankara ta-
kımının golünü Mus-
tafa penaltıdan yap-
mıştır.

Şehrimiz kız Sanat Enstitüsünün sergisinde

Şehrimiz kız san'at
enstitüsünün bir yıllık
çalışmalarının mahsulü
olan, gövülleri fededen
ve zerafetle ruhları do-
yuran sergisi hakikaten
hakkire değer. Kapdan
içeri girince, insanı bir
san'at muhitinin havası
sarıyor. Sağda bir ögren-

ci yapma çiçekler, ve
masa takımı hakkında
bilgi veriyor. Merdiven-
leri çıkıyoruz. Sağda yap-
ma fulya ve zeren çiçek
leri, geniş bir dolaba in-
tizanlı yerleştirilmiş ma-
sa takımları çocuk şapka-
ları, işlemeler, hakikisiyle
le Tark edilmeden yapma
çiçekler, hakikaten sanat
kokuyor. Bir ara gününe
oynacak gibi bir şey il-
şiyor.

Sorduğuma cevap o-
larak, kız öğrenci
— Bunun ablalarımız
moda dersinde yaptılar
diyör. Güzel, karyonu bir
fil! amma harika. Herli-
yoruz. Pikap sesine ve
bilhassa tangoya ayak uy-
— Sana 2 inci Sayfada —

Örsten

— Sırcayan

SAKAL YOLMA

Anadolu Ajansının
haber verdiğine göre
Cumhurbaşkanı Celal
Bayar bilmen kaç
valyeli Çankıyada ka-
bul ederek öğle yeme-
ğine alkoymuşlar.
Mehmetin Celal Ba-
yar oruç tutar veya
tutmaz, orası bizi il-
kader etmez. Fakat
ramazan günü Ankara
Radyosu ve Anadolu
Ajansının konduğunu
böyle:

— Ey vatandaşlar!
Cumhurbaşkanı oruç
tutmuyor, diymeyen
kalmadı!
Der gibi tağür etme-
sine ne demeli! Sayın
Celal Bayar'ın karyu
mütekil vatandaşları
gökkiyaya devlet zati-
yonu, kuşağı oturup
sakal yolma lissası
benesiyor mu!

— Kıvılcım

Milli Piyango

7 Haziran çekilişi

100 Bin Lira	064328	223033	248946
131493	312415	485821	
5 Bin Lira	5		
50 Bin Lira	125376	162788	181395
423897	197804	202519	336039
20 Bin Lira	428905	442280	454154
405395	466680		
10 Bin Lira			

KARADENİZ

Yıl : 1
Sayı : 1
Fiatı : 10 Kr.

Postası

17 Mart 1947
PAZARTESİ

Pazartesi ve Perşembe Günleri Giresunda Çıkar. Siyasi Memleket Gazetesi

Başkan Truman'ın Nutku Amerikan Basınında tefsir akımına yol açtı

Bir gazete diyor ki: " Yunanistan ve Türkiye'ye yardımdan maksat totaliter Sovyet rejiminin yayılmasını ve liberal demokrat rejimin temellerinin baltalanmasını önlemektir."

Washington: Başkan Truman'ın iki meclisin müşterek yap-

İLK SÖZ

İşte " Karadeniz Postası ..

güçlü bir gazetenin, ilk çıkışında kendini tanıtmaması, tutacağı yolu göstermesi ve birçok güzel vaatlerde bulunması şüphe doğurur. Biz bu şüphenin giderilmesini ve bir takım maddelerin tekrarlanmaktan sonra " Ayımsız işler kişinin iftina bakılmaz .." sözüne uyarak yolunuzu da gayemizde istedik. Hemen hareketle göstermek istedik. Bununla beraber gene de bir takım aydınlatmalar yapmak gerekliği sanısından kendimizi tanıttık.

" Karadeniz Postası .." ne herhangi bir infialin, neticesi olarak doğmuş bir gazete, ne de şu son yılın havasına kapılıp yıllardan beri içlerinde biriktirdiklerini bir anda boşaltmak lateyellerin ceridesidir.

" Karadeniz Postası .." gazeteciliği meslek olarak kabullenmiş, hayatını bu gayeye bağlamış, fikir dağıtımında birşeyler bulunsa dört beş geç arkadaşın müşterek eseri, kültürü, aydın bir gençlik kitlesinin yayın organıdır.

Gazetemiz çıkmadan önce aylardanberi mürüz kalmakta olduğumuz tek soru şudur: " Yolunuz nedir, hangi tarafta ilerleyeceksiniz? .. soruların her zaman söylemediğini biz burada söyleyelim: C. H. P. ni mi tutacaksınız, yoksa D. P. yi mi?, demek istiyorlar.

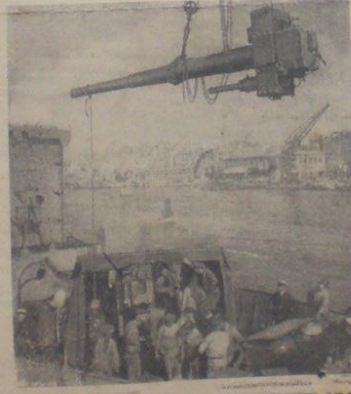
İyiye, gerçeğe, güzele varmak için mutlak bir taraftan vazgeçilmez köylenmek şartı mı? Niçin öyle olsun? Ama biz " Doğruya doğru, işiye işi .. gibi kökten yanlış bir düstura da saplanıp kalamayız. Çünkü dünyada mutlak doğru, tam doğru veya mutlak işi, tam işi diye mefhumlar yoktur. Çünkü doğru da işi de ıstıdır. Biz görece doğru olan, başkalarını göre işi olabilir. Birce işi olan başkalarını doğru diye kabul edilebilir. Biz, ancak bize göre doğru olan doğru diye söyleyebiliriz. Ve öyle yapacağız. Bu yoldan sapmışız takdirde bize hesap soracak olan ancak kendimizdir.

Yeni arkadaşlarımızdan (Devlet Gazetesi) ..

yapıkları toplatıda vermiş olduğu nutuk Amerikan basınında tefsir akımına yol açmıştır. Gazeteler birinci sayfalarında büyük başlıklarla neşrettikleri makalelerde Başkanın nutukunu geniş ölçüde yorumlamaya devam etmektedir.

New-York Times, Başkan Truman'ın Amerikan milletine totaliter bir rejimin hür milletlere zorla kabul ettirilen bir rejim olduğunu ve milletlerarası barışın güvenliğini baltalayacağını açıkça bildirecek bu mücadelelerin başına geçmesini bildirmiştir. New-York Herald Tribune şöyle demektedir: " Baş-

kan Truman açıkça şunu iddia etmiştir. Yunanistan ve Türkiye'ye yardımdan maksat totaliter Sovyet rejiminin bütün temellerini baltalamasını önlemektir. Washington Star şunları yazıyor: " Başkan Truman Sovyetler Birliğinin tecrübenin fışınlamak için yaptığı talebi izah ederken şunları söylemiş izbulmu bulmuştur: Serbest meclislerle doğrudan doğruya veya bil vasıta zorla kabul ettirilmez totaliter rejimlerin milletler arası barışı ve dolayısıyla Amerikan güvenliğini tehlikeye sokacaktır."

Amerikanın sülh sevmez milletlere yardımlarından

"Türkiyenin durumu müttefiklerin kalesini teşkil etmiştir."

Londra: (a. s. özel muhabiri diyor): "Türkiyenin harp evresindeki durumu Ortadoğuda müttefik müdafasının mühim bir kalesini teşkil etmiştir.

Truman'ın Türkiye ve Yunanistan hakkındaki demeci münasebetli değilmiş gibi bakılmaması için sözünü Türkiye politikasını harp evresindeki müttefiki gayelerine yardımı yukarıdaki cümlelerle ifade etmiştir.

Türkiyede bulunan İngiliz teknisyenleri hakkında sorulan bir soruya sözünü, bu teknisyenlerin Türkiyenin istinahı için

Devlet Gazetesi yazmış.

Oniki Ada Yunanistan'a veriliyor

Atina: (a. s.) — Oniki-Ada İtalya ile barış antlaşması tasdik edildikten sonra, yani misal aynı ilk haftalarında Yunanistan'a ihlak edilecektir. Diğer taraftan Yunan hükümetinin küçük devletlerin Mosk-

kova konferansına iştirak etmesi için İngiltere'ye yaptığı müracaattan haber alınmamıştır. Bununla beraber küçük devletlerin konferansa iştirak hakları kaybolmamıştır.

Çinde Komünistlerin Merkezi Bombalandı.

Mançin: 15 (a. s.) — Yenan radyosunun bu akşam bildirdiğine göre Çin hava kuvvetlerine mensup Amerikan memurları 25 uçak dön-

Komünist hükümetinin Başkenti Yenanı bombardıman etmiştir. Bombardıman sekiz saat sürmüştür.

Milletler arası Bankaya Dahil oluşumuz resmen imza edildi

Washington: (a. s.) — Milletlerarası İmar ve kalkınma bankası, milletlerarası para sanayi tuzuklerinin Washington'da Türkiye büyük elçisi tarafından resmen imza edilmiş olması itibarıyla Türkiye artık bu iki teşekküle dahil bulunmaktadır.

Türkiyenin bu teşekküllerden herbiri için hissesi 45 milyon dolar tutmaktadır.

Fransa Bulgaristanla Olan ticarî münasebetlerini kesti

Paris: 15 (a. s.) — Fransız hükümeti Bulgaristanla yapımakta olan ticarî münasebetlerini kesmeye karar vermiştir. Bundan sonra Paris'te bulunan iki Bulgar gazetesi nihai budur haberine çıkmıştır.

Ürdün İle Suriye Arasında İyiliğin münasebetleri kesildi
Şam: 15 (a. s.) — Suriye ile Ürdün arasında münasebetlerin kesilmesi sonucu Ürdün konsolosluğunun bagış kapanmasıyla tasdik edilmiştir.

Biz de Güya Medenî Şehirdeyiz!

Posta vapurdan tam üç saatte mi çıkar?

Geçen cumartesi günü akşamı saat 19,30 da limanımız gelen G.su vapurundan posta tam saat 22,30 da çıkmıştır. Tüccarın, esnafın, bilhassa gazete yayıncılarının ve meraklı İslanbul'dan gazete bekleyen halkın hali artık tasavvur edilemez. Hemen nerdeyse İskele-

rampa edecek dercede yakın yatan bir vapurdan, bu şublim havada posta nasıl olurdu üç saatte ancak çıkarılır? Hemen de postanın Ankara'dan Atınaya 2,5 saatte çıktığı sırada? Bir de güya medenî şehirdeyiz!

İtalyadaki Sumer Bank heyeti

Külliyyetli miktarda iplik, poplin ve fabrika malzemesi satın alındı

İstanbul: 15 (a. s.) — İtalyada bulunan Sumerbank heyeti külliyyetli miktarda iplik ile gömleklik poplin ve yeni kurulacak fabrikalar için malzeme almıştır.

Heyet İngiltere'den Almanya'ya giderek yeni siparişlerde bulunmak için yeni teklifler yapacaktır.

Dün akşamki şiddetli Firtına

Ün akşam saat üçüdeye doğru şiddetli bir kavgaya sebebiyet vermiş gece devam etmiştir. Vaktin geç olmasından itibaren yağışlı havalardan dolayı mahallatın sükuneti alınmıştır. Devletin de teyidini gösteren fırtınanın bilhassa fazla uğruştuğu yerlerde fazla zarar vermiş olduğu sanılmaktadır.

Son haberler 4 cü. Sayfamızdadır

Okuyucularımızla Bir Dakika Başbaşa
İzlediğimiz malzeme ve kâğıtların vaktinde yetişmesi yüzünden gazetemizi bir haftalık gecikme ile ancak devlet sayfa olarak çıkarmak zorunda kaldık. Gene aynı sebepten Karadeniz Postası çok kısa bir zaman için yalnız pazar günleri çıkaracaktır. Öbür diğerleri

Gençlere

Karadeniz siz olun, Gök düşerse: Diz olun; Paylara yanaşmayın İnkılabı iz olun.

Kilansın, kılınım yok. Yılanım, yılanım yok, Karnıma aç derlerken, Sırtımda palanım yok
Yapan yıkan denilse; Dönülemez, Delilse... Hak kuvvetin çocuğu O da: ?! İmrenilirse.
Ali Saim BOZBAĞ

Spor

Türk-Yunan Basketbol Maçı
Atina Basketbol karması takımı: 15 Mart cumartesi günü İstanbul'da yapılan karşılaşmada İstanbul karması takımı 27 ye karşı 30 sayı ile yenilmiştir.
—DİĞER HABERLER 4 CÜ. SAYFAMIZDADIR—

Giresun Halkevi tarafından çıkarılan Aksu Dergisinin Şubat 1942 sayısından bir bölüm.

Işık Gazetesinin 25 Mayıs 1959 tarihli nüshası.

Çağlayan Gazetesinin 14 Mayıs 1951 tarihli nüshası.

Beş kalan topraklarda kiş sobası yatırtırmayı gözden uzak tutmalıyız. Kazanın azı çoğu olmaz.

Yeşil Gireson

1944

BAYPAZLI AYRANI NEMERLİ GAZETESİ

YAKIN VE UZAKTA
Nuruşahin Çiğdem
Türk Akademi 20094
3 - Ocak - 1944
C. 10. S. 1. 1. 1.

İstisnalarımız Hamle daha Zelleştirdi

İstisnalarımız ve diğer...
İstisnalarımız ve diğer...
İstisnalarımız ve diğer...

Milletler toplantısı Hariciye Bakanımız Londrada

Londrada yapılacak olan Milletler Konseyi toplantısında...
Hariciye Bakanı...
Londrada...

Hariciye Bakanı

Halkevinde Çay Ziyafeti

Halkevinde...
Çay ziyafeti...
Halkevinde...

Japonyanın Başına Gelenler

Japonya'da Amerikan...
Başına gelenler...
Japonya'da...

Japonya'da...

Moskova Kararlarından Kore'de karışıklıklar

Japonlar Pusların kendi idarelerinde söz sahibi olmasını istemiyor

Barışın Karantisi

Barışın karantisi...
Barışın karantisi...

Devlet Demir Yolları idaresinin dikkatine

Devlet demir yolları...
Devlet demir yolları...

Memlekette Tuz

Memlekette tuz...
Memlekette tuz...

Devlet Demir Yolları idaresinin dikkatine

Devlet demir yolları...
Devlet demir yolları...

Memlekette Tuz

Memlekette tuz...
Memlekette tuz...

Devlet Demir Yolları idaresinin dikkatine

Devlet demir yolları...
Devlet demir yolları...

Memlekette Tuz

Memlekette tuz...
Memlekette tuz...

Yeşil Gireson Gazetesinin 05 Ocak 1940 tarihli nüshası

EK-4 1945 YILI İTİBARIYLA GİRESUN'DA FAAL DURUMDA OLAN DERNEK VE CEMİYETLER

GİRESUN VİLAYETİ

İdare Heyetİ Reisliği

SAYI

163

28259 15 Haziran 1945
Eki: 6

C.H.P. Genel Sekreterlik

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
GİZLİLİK ANKESİ

Yüksek Makama

ANKARA

İlimize bağlı ilçelerde 3512 Sayılı cemiyetler kanununa göre kurulmuş olan cemiyetlerin adı, kuruluş tarihleri ve idare kurulları hakkında teğkilatımızca toplanan malumatın bir cetvel halinde ilişik olarak sunulduğunu cerin saygılarımla arz ederim.

C.H.P.
İl İdare Kurulu Başkanı

B. Bayazıdoğlu

İlişik: Cemiyet C.

Bekir Bayazıdoğlu

IX
15 - VI 1945

490 01 596 61 2 D. 9-1

Camiyelin Bulunduğu yer...	Camiyelin Adı...	Camiyelin Mukaddesi...	Makam veya Şehit Ölümü...	Hangi Tarihte kurul- duğu...	Üye Sayısı...	İdare Kurulu Başkan ve Üyeleri; Bu Zatların Partisi olup olmadıkları...
Giresun Merkez Hacı...	Kıyıkay...	Barışta ve Saadet Ayakları	Giresun Merkez...	1928	395	Başkan : Şükrü Çankaya 2. üyesi Başkan : Nuri Çökçe Parti Muhasep : İzzet Çökçü Parti Kâtip : Kadri Ayar Veznedar : Mehmet Varol
Ulusal Ekonomi ve Cemima Kurumu...	Ulusal Ekonomi ve Cemima Kurumu...	Yaptı mallara riyet İhtisat ve Tasarrufla Riyaset...	Giresun Şubesi	1928	325	Başkan : Amudat Hasan Fikret Sanas. Parti Üye : Manif müdürü Feriğ Petek " : Fındık İşçisi müdürü Sinan Tunalı " : Ulusal Bankası muhasebecisi Hüseyin Seyran
Marınacılar Etnaf Camiyeti...	Kendi Aralarında Birlik...	Giresun Merkez	Giresun Merkez	1940	60	Başkan : Rifat Ercan Parti 2. " : Mehmet Öner " Üye : Adnan Erat Kâtip : Ali Hamit " " : Mehmet Çöğür Muhasep : Ahmet Başer " " Üye : Osman Şenkal " "
Pamucular Etnaf Camiyeti...	Oralarında Birlik	"	"	1940	50	Başkan : Apolay Emin Parti Üye : Fakirhan Parti 2. Başkan : Emel Bursalı " " : İbrahim Şenay Kâtip : Sami Çökçek " " : Kadri Tunç Muhasep : İbrahim Çökçek " "
Çocuk Eğitim ve Kurumu...	"Okul ve fakir yarın- lar kurumu"	"	"	40	350	Başkan : İzzet Çökçü 2. Başkan : Süleyman Çökçü Kâtip : M. Hüseyin Çökçü Muhasep : F. İzzet Çökçü vezedar : Cahit Derinç...

Cumiyetleri Başkanlığı Yer...	Cumiyetleri Yeri...	Cumiyetleri Maddeleri...	Makamı veya İsminin olması...	Hangi Tarihte Kurulmuş?	Üye Sayısı...	İdare kurulu başkanı ve üyeleri, bu Zafarın Partisi olup olmadıkları...
	Ezidi Han Kurumu...	Valan müdafesi için Havacılığın inhitafına hizmet etmiş...	Çiğdem İsabetli...	925		Başkanı: Hamdi Süyyun Partisi üye: Kadir Güneş, Mustafa... " v. " : İsmail İsmail Çiğdem Partisi " : Muharrem İsmail " ... Muharrem: Hakkı İsmail Çiğdem " : Salih İsmail " ... Muharrem: Emin Çiğdem Partisi " : Hüseyin Çiğdem Partisi... Üye: Bekir Çiğdem " : İsmail Çiğdem Partisi... " : İsmail Çiğdem " " : Mustafa Çiğdem " ...
	Yardımcı Kurumu Cumiyetleri...	Çeşitli partiler için ve saygısal yardım kurumu İsmail Çiğdem...	Çiğdem Muharrem	933	96	Başkanı: Ç. Bayraktar Partisi... üye: Ramo Akat Partisi... Muharrem: Akat Akat " ... " : Muharrem Akat... Muharrem: Akat Akat " ... " : Akat Akat... Vezirler: Akat Akat " ... " : Akat Akat...
	Akai Gençlik Kurumu...	Spor Kulübü...	"	941	200	Başkanı: İsmail Akat Partisi idare amiri: Hüseyin Akat... Kâtip: Hüseyin Akat Muharrem: İsmail Akat Spor Amiri: Nure Akat Partisi
	Akai Gençlik Kurumu...	"	"	941	250	Başkanı: Ali Akat... idare amiri: Ali Akat... Kâtip: İsmail Akat... Spor amiri: Hüseyin Akat... Vezirler: Hüseyin Akat...
	Söğütler Cumiyetleri...	Mutlaka Kâtip...	"	934	188	Başkanı: Burhaneddin Akat Partisi. 2. " : Bekir Akat " ... Kâtip: Akat Akat " ... Muharrem: Akat Akat " ... Vezirler: Akat Akat " ... İdare amiri: Ali Akat " ... Üye: İsmail Akat " ...

490 01 596 61 2

<i>Comité de Salutarye</i>	<i>Comité de</i>	<i>Comité de</i>	<i>Merkez veya</i> <i>Şube olduğu...</i>	<i>Hangi</i> <i>Tarichte Kurul-</i> <i>duğu...</i>	<i>Üye</i> <i>Sayısı</i>	<i>Ticaret Kurumu Başkan ve Üyeleri;</i> <i>Bu Kurulunun Parite üyeleri...</i>
<i>Direktörlük</i> <i>Şube:</i>	<i>Çocuk</i> <i>Enfeksiyon</i> <i>Kurumu.</i>	<i>Çocuk ve fakir yar-</i> <i>ımları kurumu</i>	<i>Şube</i>	1930	54	<i>Başkan: Saban Ersoy Parite...</i> <i>Katip: Ferit Özalp " "</i> <i>Yazman: Ayup Ablağ " "</i> <i>Üye: Cemal Karakaya " "</i> <i>Üye: Nispet Tekin " "</i>
	<i>Kızılbaş</i>	<i>Felaket geçit vatanlar-</i> <i>ına yardım.</i>	<i>Şube</i>	1929	553	<i>Başkan: Mustafa Akar Parite.</i> <i>Katip: İsmail Çelebi " "</i> <i>Yazman: Ferit Özalp " Üye: Nispet Tekin</i> <i>Üye: Hüseyin Akman " "</i> <i>Üye: Süleyman Özbek " "</i>
	<i>Hayat</i> <i>Kurumu</i>		<i>Şube</i>	1925	2500	<i>Başkan: Ahmet Şakir Üye: İsmail Çelebi Parite.</i> <i>Katip: Hüseyin Akman Üye: Mustafa Akar " "</i> <i>Üye: Ferit Özalp Üye: Ayup Ablağ " "</i> <i>Üye: İsmail Çelebi " Üye: Hüseyin Akman</i> <i>Üye: Mustafa Akar Parite üyeleri</i>
	<i>Yardımlar Kurumu</i>	<i>Kurumun</i> <i>Çocukları</i> <i>Hımalı...</i>	<i>Şube</i>	1941	110	<i>Başkan: Mustafa Akar Parite.</i> <i>Katip: Hüseyin Akman Yazman: Hüseyin Akar =</i> <i>Muharip: Hüseyin Akar Üye: Hüseyin Akar...</i> <i>Yazman: Hüseyin Akar " Üye: Hüseyin Akar...</i>
<i>Çocuklar</i> <i>Şube:</i>	<i>Kızılbaş</i> <i>Comité</i>	<i>Felaket geçit</i> <i>vatanlarına yardım.</i>		1927	32	<i>Başkan: Cemal Karakaya Parite.</i> <i>Üye: Hüseyin Akar Üye: Hüseyin Akar Parite.</i> <i>Üye: Hüseyin Akar Üye: Hüseyin Akar</i> <i>Üye: Hüseyin Akar " Üye: Hüseyin Akar</i> <i>Üye: Hüseyin Akar " Üye: Hüseyin Akar</i> <i>Üye: Hüseyin Akar " Üye: Hüseyin Akar</i>

<i>Çamçuklu Bahadırpa ya...</i>	<i>Çamçuklu Çam...</i>	<i>Çamçuklu Makam...</i>	<i>Merkez veya Sübe olduğu...</i>	<i>Hangi Tarihte Kurulmuş?</i>	<i>Üye Sayısı...</i>	<i>Sözcük Kurulmuş Kurum ve Üyeleri; Başlıkların Partisi veya Kurumları...</i>
	<i>Hana Kurumu...</i>	<i>Batın müdafade için havacılığın inhişafına yardım.</i>	<i>Sübe</i>	<i>1925</i>	<i>—</i>	<i>Başkan: Şakir Ögüt Partisi. Üye: Nafiz Ögüt Partisi. 2. : Halis Ergin " " Sabit Şimşek " Üye: Hüseyin Palat " " Sabit Çakır " " Mustafa Dalmaz " " Halis Ögüt " " Kadir Bayraktar " " Selami Bekir "</i>
	<i>Görsel Gençlik Sp.ö.</i>		<i>Merkez</i>	<i>1941</i>	<i>50</i>	<i>Başkan: Bekir Feriştin Partisi Üye: Kemal Feriştin " Üye: Aziz Efe " üye başkan " Üye: Seyidnehpetli " Üye: Hüseyin Kaya "</i>
	<i>Çocuk Eğitim Kurumu...</i>	<i>Okul ve fabrik yaarutları Kurumu</i>	<i>Sübe</i>	<i>1941</i>	<i>110</i>	<i>Başkan: Ali Ulvi Turunc " Üye: Kemal Erdemir " Üye: Mustafa Dalmaz " Üye: Halim Gökçen " "</i>
<i>Akçera Hespi</i>	<i>Çocuk Hana Kurumu...</i>	<i>Batın müdafade için Havacılığın inhişafına yardım etme</i>	<i>Sübe</i>	<i>1927</i>		
	<i>Kaplay</i>	<i>Felaket önleme yardımı</i>	<i>Sübe</i>	<i>1928</i>		
	<i>Çocuk Eğitim</i>	<i>Okul ve fabrik yardımı.</i>	<i>Sübe</i>	<i>1931</i>		

Levent

<i>Çevreyle Bulunan yer...</i>	<i>Çevreyle Dolu...</i>	<i>Çevreyle Muhafaza...</i>	<i>Herkesin ve Aileleriyle...</i>	<i>Herkesin Tutuklu olması...</i>	<i>Çiğne Soyun</i>	<i>Lider Kurulu Başkan ve Üyeleri; Bu Zatların Partisi olup olmadıkları...</i>
<i>Bulanık Seydi...</i>	<i>Hava Kısmı...</i>	<i>Başarı müdafaa için kanunların inhi tarafına geçmesi...</i>	<i>Sübe</i>	<i>925</i>	<i>51</i>	<i>Başkan: Pınar Zarakol Üye: Samiye Gültekin Parti 2. Başkan: Haydar Konye Parti " : Şaban Erenel " Muhafız: Halil Emre " : Nafi Dikmen " Üye: Ali Peker " Üye: Kemal Güneş</i>
	<i>Ziraat Odası...</i>		<i>Sübe</i>	<i>936</i>		<i>Başkan: Ali Peker Partisi 2. " : Osman Karabacak " Kâtip: Durmuş Şakallı " Üye: Haydar Konye " Üye: Kazım Kemer "</i>
	<i>Çocuk Eğitimi Kurumu</i>	<i>Çocuk ve aile yururları Bakanlık</i>	<i>Sübe</i>	<i>936</i>		<i>Başkan: Dr. Selim Güneş Muhafız: Emin Akın Veznedar: Mustafa Çeltik Üye: Şahin Altınbaş Üye: Mustafa Altınbaş Partisi...</i>
	<i>Kazancı</i>	<i>Barın ve Savaş Fı Yardımı</i>	<i>"</i>	<i>925</i>	<i>256</i>	<i>Başkan: Sabri Çallı Üye: Vahit Karamanlık Parti e. Muhafız: Mehmet Paşayazıcı Partisi Üye: Osman Kâtip: Durmuş Şakallı Partisi " : Emrah Çam Üye: Osman Karabacak Partisi Partisi...</i>
						

<i>Comiteyi Baskanligina Yon...</i>	<i>Comiteyi Olan...</i>	<i>Comiteyi Makedan...</i>	<i>Makuliyetini Nispeti...</i>	<i>Hangi Tarihde Kuruldu...</i>	<i>Üye Sayisi...</i>	<i>Lidare Kurulu Baskan ve Üyeleri; Bu İşlerin Partide Olmadiklari...</i>
<i>A. Karahisar Fildi...</i>	<i>Türk Hava Kurumu</i>	<i>Batani müdafasi için Havaçilikin inkişafına yardım etmek...</i>	<i>Libe</i>	<i>126</i>	<i>3000</i>	<i>Baskan: Osman Kaya 2. " : Kadri Gökçen Muharip: Şaban Sökmenç " : Alioğlu Narkas</i>
	<i>Yardim Savakları Comitesi...</i>	<i>Çocuklar için hizmet ve sosyal yardımlarını Kurumunda bulmak...</i>	<i>Libe</i>	<i>142</i>	<i>120</i>	<i>Baskan: Zühan Tuzun üye: Naciye Kaya üye: Nispeti Zülal üye: Hatice Çakıroğlu üye: Senka Akkurtulmuş üye: Feride Özgünel üye: Hüseyin Şimşek</i>
	<i>Çocuk Etkinlikleri Kurumu...</i>	<i>Çocuk ve gençlerin faydalanması için...</i>	<i>Libe</i>	<i>142</i>	<i>90</i>	<i>Baskan: Mustafa Çakıroğlu üye: Ahmet Hataylı üye: Mahmut Doğan üye: İsmail Kömbe üye: Mustafa Kızılcık</i>
	<i>Kızılay Comitesi...</i>	<i>Borç ve Savaşta Yardım.</i>	<i>Libe</i>	<i>128</i>	<i>81</i>	<i>Baskan: Ethem Dincer üye: Ahmet Efte üye: Mahmut Balta " : Sabit Aygün " : Yusuf Baran " : Mahmut emel " : Hacı Selim " : Süleyman...</i>
					<i>Katip üye Gül</i>	<i>Görevleri C.H.P. Baskanı B. Bayraktar</i>

**EK-5 1923-1960 YILLARI ARASINDA KALAN DÖNEMDE GİRESUN
VALİLİĞİ YAPANLARIN İSİM LİSTESİ**

ADI SOYADI	GÖREVE BAŞLADIĞI YIL	GÖREVİNİN SONA ERDİĞİ YIL
Rifat Bey	1923	1924
Rahmi Bey	1341	1931
Salih Cemal Bey	1932	1934
Yahya Sezai Uzay	1934	1936
Feyyaz Boşut	1936	1939
Muhtar Akman	1939	1943
İ.Ethem Bozkurt	1943	1947
Abdullah Fevzi Gül	1947	1948
Orhan Sami Güvenç	1948	1948
Osman Şahinbaş	1949	1949
Nihat Danışman	1950	1954
Ali Cahit Betil	1954	1958
Ali Eşref Ergut	1958	1960
Mehmet Belek	1960	1960
Turgut Cantekin	1960	1961

EK-6 1960 YILINA KADAR GİRESUN BELEDİYE BAŞKANLARI

S.NU	ADI SOYADI	GÖREV TARİHLERİ
1	Pastırmacıoğlu Mustafa Efendi	1875 - 1877
2	Beyazıtoğlu Mahmut Kaptan	1877 - 1881
3	Kaptan Yorgi Kostankilidis Paşa	1881 - 1906
4	Hacıahmetoğlu Arif Efendi	1906 - 1909
5	Beyazıtoğlu Hüseyin Nazıf Efendi	1909 - 1912
6	Matos Ağa	1912 - 1914
7	Sarımahmutzade Hasan Efendi	1914 - 1916
8	Dizdarzade Eşref Bey	1916 - 1916
9	Ahmet Bican Efendi	1916 - 1917
10	Beyazıtade Hacı Bey	1917 - 1919
11	Ferudunzade Osman Ağa	1919 - 1920
12	Hasan Vehbi Efendi	1920 - 1930
13	Hacıahmetoğlu Hasan Tahsin	1930 - 1931
14	Dizdarzade Eşref Bey	1931 - 1944
15	Naci ÇİMŞİT	1944 - 1950
16	Fahri EKMEKÇİ	1950 - 1953
17	İsmail FERİDUN	1953 - 1953
18	Azmi GÖKSEL	1953 - 1955
19	Ali Saim BOZBAĞ	1955 - 1958
20	Fevzi EKMEKÇİ	1958 - 1958
21	Azmi GÖKSEL	1958 - 1960

EK-7 BELEDİYELERİN YILLARA GÖRE ALT YAPI DURUMLARI

Belediye Adı	Elektrik			İçme Suyu		Mezbaha	
	Tesis Tarihi	Enerji Kaynağı	Durumu	Tesis Tarihi	Durumu	Tesis Tarihi	Durumu
Giresun	1928 1971	1) Dizel 2) Hidro Elk.	- Yeterli	1950	Şebeke	1962	Yetersiz
Alucra	1951	Dizel	Yetersiz	1953	Yetersiz	1950	Yetersiz
Bulancağ	1949 1971	1) Dizel 2) Hidro Elk	- Yeterli	1953	Yetersiz	1942	Yeterli
Piraziz	1966 1972	1) Dizel 2) Hidro Elk	- Yeterli	1965	Yetersiz	-	-
Dereli	1964			1972	Yeterli	1957	Yetersiz
Espiye	1962 1971	1) Dizel 2) Hidro Elk	- Yeterli	1966	Yetersiz	1963	Yeterli
Yağlıdere	1966	Dizel	Yetersiz	-	-	-	-
Eynesil	1960 1971	1) Dizel 2) Hidro Elk	- Yeterli	1964 1966	- Yeterli	1965	-
Ören	1971	Hidro Elk	Yeterli	1965	Yetersiz	-	-
Görece	1950 1971	1) Dizel 2) Hidro Elk	- Yeterli	1955 1971	- Yeterli	-	-
Çavuşlu	1968 1971	1) Dizel 2) Hidro Elk	- Yeterli	1973	Yeterli	-	-
Çanakçı	-	-	-	-	-	-	-
Keşap	1954 1971	1) Dizel 2) Hidro Elk	- Yeterli	1954 1966	- Yetersiz	1954 1966	- Yeterli
Karabulduk	-	-	-	-	-	-	-
Ş.Karahisar	1940	Dizel	Yetersiz	1953	Yetersiz	-	Yetersiz
Tirebolu	1949 1971	1) Dizel 2) Hidro Elk	- Yeterli	1950 1967	- Yeterli	1956 1972	- Yeterli
Doğankent	1971	Hidro Elk	Yeterli	-	-	-	-

**EK-8 GİRESUN İL MERKEZİNİN DİĞER İLÇELERE VE ÖNEMLİ
MERKEZLERE UZAKLIĞI**

İL ADI	UZAKLIK (Km)	İLÇE ADI	UZAKLIK (Km)
Ankara	626	Alucra	130
Artvin	372	Bulancağ	15
Bursa	953	Çamoluk	165
Çorum	383	Çanakçı	79
Erzincan	269	Dereli	31
Gaziantep	838	Doğankent	70
Gümüşhane	249	Espiye	32
İstanbul	942	Eynesil	74
İzmir	1.208	Görece	67
Kayseri	550	Güce	51
Ordu	44	Keşap	11
Rize	213	Piraziz	26
Samsun	209	Şebinkarahisar	113
Sivas	359	Tirebolu	44
Trabzon	137	Yağlıdere	41

EK-9 LİMAN- BALIKÇI BARINAĞI DURUMU

S.Nu	İlçesi	Bulunduğu Yer	Limanın Adı	Düşünceler
1	İl Merkez	İl Merkez	Çakıroğlu Liman İşletmesi	Yıllık 1575 Adet Gemi Kabul Kapasitesi Yıllık 1.400.000 Yükleme Boşaltma Kapasitesi Yıllık 1.375.000 Ton Depolama Kapasitesi Vardır.
		İl Merkez	Giresun Balıkçı Barınağı	100 Adet Büyük Balıkçı Motoru
2	Bulancak	Bulancak-Merkez	Bulancak Balıkçı Barınağı	2 Adet Yük Gemisi
		Bulancak-Pazarsuyu Köyü	Pazarsuyu Balıkçı Barınağı	10 Adet Büyük Balıkçı Motoru
		Bulancak-Küçük Köyü	Küçük Balıkçı Barınağı	10 Adet Küçük Balıkçı Motoru
		Bulancak-Yalıköy	Yalıköy Balıkçı Barınağı	10 Adet Küçük Balıkçı Motoru
3	Espiye	Espiye-Arıdurak Köyü	Arıdurak Balıkçı Barınağı	20 Adet Küçük Balıkçı Motoru
		Espiye-Gülburnu Köyü	Zefre Balıkçı Barınağı	17 Adet Küçük Balıkçı Motoru
4	Eynesil	Eynesil-Aralık Köyü	Aralık Altı Balıkçı Barınağı	10 Kayık
		Eynesil-Merkez	Tünel Mevkii Balıkçı Bar.	45 Kayık
5	Görece	Görece-Merkez	Liman Balıkçı Barınağı	20 Büyük - 80 Küçük Tekne
		Görece-Çavuşlu Merkez	Merkez Balıkçı Barınağı	2 Büyük - 5 Küçük Tekne
		Görece-Çavuşlu Sahil Mevkii	Sahil Balıkçı Barınağı	2 Büyük - 5 Küçük Tekne
6	Keşap	Karabedir Mahallesi	Soğukpınar Balıkçı Barınağı	10 Adet Küçük Balıkçı Motoru
		Tepeköy Kulak Mevkii	Tepeköy Balıkçı Barınağı	10 Adet Küçük Balıkçı Motoru
		Kılıçlı Köyü Cinbar Mevkii	Kılıçlı Köyü Balıkçı Barınağı	8 Adet Küçük Balıkçı Motoru
		Hisarüstü Köyü Kalecik Mevkii	Hisarüstü Balıkçı Barınağı	15 Adet Küçük Balıkçı Motoru
7	Piraziz	Piraziz Merkez	Piraziz Limanı	100 Balıkçı Teknesi
8	Tirebolu	Tirebolu Merkez	Tirebolu Limanı	50-75 Balıkçı Teknesi

EK-10 CHP ADAY FORMU ÖRNEĞİ

	Musa Kazım Okay		No. 424
	1894	Doğum yeri : Giresun.	
	Baba adı : Mehmet Ali		
	İl : Giresun	İlçe : Giresun	Bucak : Merkez
	Milletvekilliği :		
	Eğitimi : Yüksek tahsil		
	Okulu : Mülkiye Mektebi		
	Ev adresi : Giresun'da : Sultan Selim Mahallesi. 6		
	Ankarada : Yenışehir. Sakarya caddesi. Pa		
	Esas mesleği : Milli Eğitim		
	İhtisası : İdare		
C. H. Partisine ka- yıt bulduğ <u>u</u> yılı	İl : Giresun	Kayıt numarası :	Partiye kaydına mani me- muriyeti olanlar bu ciheti ilâzet ederler
	İlçe : Giresun	Kayıt tarihi : Partinin ilk teşekkülünde	
	Bucak : Merkez	Parti teşkillerindeki görevi :	
	Okak : Sultan Selim		
Şimdiye kadar bulunduğ <u>u</u> görevler, gördüğ <u>ü</u> karşılıksız işler, partimiz teşkillerinde aldığı görevler	Askerî adli müsavırlık, öğretmenlik, Okul müdürlüğü, Maarif Müdürü vekilliği yaptım. Milletvekili olduktan sonra 15 seneye yakın farukî Kuvay-ı ve Hava Kurumları kurullarında üyelik ve müvakkatliklerinde bulunduğum. Kares bölgesi Parti teşkilatımızın hesap ve idaresini teftişe meşur edildim. Trakya bölgesi Parti Müfettişliğine tayin olundum. Burada 1946 Seçimini yaptım. Bundan sonra Trabzon Parti Müfettişliğine tayin edildim, ve bir buçuk sene evveline kadar bu hizmette kaldım.		
	Milletvekilliği seçiminde, seçim kabiliyetimi kuvvetli gördüğüm Giresun		
	İlinden üyesi bulunduğum Cumhuriyet Halk Partisi adına aday gösterilmem için muracaatımın yoklama kuruluma bildirilmesini dilerim.		
	22 : 1311950		
	İ m z a		
	M. Kazım Okay 12		

NOT : Verilecek cevapların kısa, açık ve okunaklı olması rica olunur.

Model : D. 21 (25/2/1950)

EK-11 1954 GENEL SEÇİMLERİNDE MİLLETVEKİLİ OLANLARA AİT MAZBATALAR

Genel

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait TUTANAK

Örnek No : VI
Mad. 66 - 8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
<i>Haşim Bozbaş</i>	<i>Genel 1934</i>	<i>Genel Müdürlük Genel müdürlük</i>	<i>73388</i>	<i>yetmiş üç bin üç yüz seksen sekiz</i>	<i>140325</i>	<i>120914</i>	<i>Yoktur</i>	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda 73388 oy ile Haşim Bozbaş ilimiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurulumuz tarafından kendisine verilir.

Başkan *Fahrettin Damiral* **Üye** *Abdullah Derişoğlu* **Üye** *Nahit Bilgin* **Üye** *Hüsnü Taşın* **Üye** *Naci Çirmit* **Üye** *Ali Sabık Yanıkoglu*

Üye *Salih Şenyuva* **Üye** *Rauf Oktay* **Üye** *Muri Derişoğlu* **Üye** *İskender Özbek* **Üye** *Sakuturgut Sarıbayraktar*

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı aynı adlarıyla soyadları yazılacaktır .

Giresun İli

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Örnek No. : VI
Mad. 66 - 8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
Dr. Ali Hacı İyşah	Giresun 1309	7 nisan 1904 giresun mecaz	72290	yetmiş iki bin iki yüz doksan	140.525	120.914	gözetim	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda 72290 oy ile Ali Hacı İyşah İlimiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurumumuz tarafından kendisine verilir.

Başkan
Fahrettin Demirel

Üye
Abdullah Demirezoğlu

Üye
Nahit Bilgin

Üye
Hüsnü Tuncel

Üye
Naci Çirincit

Üye
Ali Şakir Yanıktaş

Üye
Salih İyşah

Üye
Kaufakay

Üye
Naci Demirezoğlu

Üye
İskender Çıkar

Üye
Sükrü Turan Sarıbaş

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı aynı adlarıyla soyadları yazılacaktır .

Çinmen İli

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Örnek No. : VI
Mad. 66 - 8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
Hayrettin Erkmen	Tireholu 1331	9. sınıf dersi Çinmen mektebi Cahitpaşa velisi	77148	yatmış yedi bin yigirmi sekiz	140 325	120 414	Yoktur	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince İlimizde yapılan seçim sonunda 77148 oy ile Hayrettin Erkmen İlimiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurulumuz tarafından kendisine verilir.

5.1.5.1954

Üye
Abdullah Derinsoğlu

Üye
Nahit Bilgin

Üye
Hüsnü Tamm

Üye
Naci Çimsit

Üye
Ali Şahin Çankaya

Üye
Salih Şenyuva

Üye
Rauf Öktoç

Üye
Nuri Derinsoğlu

Üye
İshender Bekay

Üye
Şahin Fırat Sarıbayraktar

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı ayın adlarıyla soyadları yazılacaktır .

Gişen İli

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Örnek No. : VI
Mad. 66 - 8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
<i>Adnan Küflekioğlu</i>	<i>Rize 1328</i>	<i>9uncu derece Gişen merkez</i>	<i>71887</i>	<i>yatırım, kârli sektör için yeni</i>	<i>140325</i>	<i>120414</i>	<i>yoktur</i>	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda -71887- oy ile Adnan Küflekioğlu İlimiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurulmuş taraflardan kendisine verilir.

Başkan *Fahrettin Demirel* Üye *Abdullah Dervişoğlu* Üye *Mehit Bilgin* Üye *Hicri Taşın* Üye *Mehmet Çirmit* Üye *Ali Şahin Yarıcı*

Ab. Demirel *M. Bilgin* *H. Taşın* *M. Çirmit* *A. Şahin Yarıcı*

Üye *Salih Şenyuva* Üye *Rauf Aktaş* Üye *Mehmet Dervişoğlu* Üye *İskender Özlü* Üye *Şakir Kuyut Sarıbayraktar*

S. Şenyuva *R. Aktaş* *M. Dervişoğlu* *İ. Özlü* *Ş. Kuyut Sarıbayraktar*

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı ayın adlarıyla soyadları yazılacaktır .

Giresun III

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Örnek No. : VI
Mad. 66 - 8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
Abdullah İyemen	Giresun 1331	Giresun D.P. Valiyet. adına H. Nispetiye Devlet	71070	Yekün oyların götürmesi	740325	120414	İhtisar	

Milletvekillik seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda 71070 oy ile Abdullah İyemen ilimiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurulmuş tarafından kendisine verilir.

Başkan
Fahrettin Damızıl

Üye
Abdullah Derinsoy

Üye
Mah. T. Bilgin

Üye
Hüsnü Karapınar

Üye
Naci Çelmeç

Üye
M. İyemen

Üye
M. İyemen

Üye
Salih Şenyuva

Üye
R. Aktaş

Üye
M. Derinsoy

Üye
İbrahim Aktaş

Üye
Şehinşah Şenbayraktar

5.5/354

N O T : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı ayın adlarıyla soyadları yazılacaktır .

Örnek No. VI

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Örnek No. : VI
Mad. 66 - B 117/san. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Neslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oyların kullanılmayan sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
<i>Tahirin İnanç</i>	<i>Trabzon 1330</i>	<i>9. sınıfta Güven Mahurcu</i>	<i>73688</i>	<i>yetmiş üç bin altmış sekiz</i>	<i>140325</i>	<i>120414</i>	<i>olmadı</i>	

Milletvekili seçimi konunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda *-73688-* oy ile *Tahirin İnanç* ilimiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğuna güleriz bu tutanak kurulmuş taraflardan kendilerine verilir. *3.12/1954*

Başkan
Fahrettin kemal

Üye
Abd. Halik Demireli

Üye
Naki T. Bilgin

Üye
Hüsnü Taşkın

Üye
Yusuf Şenol

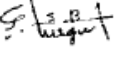
Üye
Şakir Yılmaz

Üye
Salih Şenyuva

Üye
R. Akdoğan

Üye
Ali Demireli

Üye
İskender Şenol

Üye
Şakir Yılmaz

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı gün aynı adlarıyla sayıdışı yazılacaktır.

Şişli

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Örnek No. : VI
Mad. 66 - 8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
Doğan Köymen	Şişli 1320	9. sınıf öğrencisi Şişli mekânı	71686	yatırımcı bin altıyüz sekiz altı	140325	120414	yoctur	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda - 71686 - oy ile Doğan Köymen Şişli Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurulumuz tarafından kendisine verilir.

5.1.5/1954

Başkan
Fahrettin Demirel

Üye
Abdullah Derinsoğlu

Üye
Nahit Kılıç

Üye
Hüsnü Taşkın

Üye
Naci Çiçmeç

Üye
Ali Şekirciyan Koçulu

Üye
Saliha Şenyuva

Üye
Rauf Aktaş

Üye
Nur Derinsoğlu

Üye
İstikbal Özlü

Üye
Şehit Mustafa Sarıbayraktar

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı aynı adlarıyla soyadları yazılacaktır .

Örnek No. VI

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Örnek No. : VI
Mad. 66 - 3 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
<i>Mağhar Sencer</i>	<i>Karagöy, 1332</i>	<i>7. sınıf dersleri Fisyonm uzmanı</i>	<i>76292</i>	<i>yalnuz altı bin iki yüz otuz beş iki</i>	<i>140325</i>	<i>120414</i>	<i>yalnuz</i>	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda - 76292 - oy ile Mağhar Sencer'in ilimiz Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kurulmuş taraflardan kendilerine verilir.

Başkan
Fahrettin Demirel

Üye
Abdullah Darıoğlu

Üye
Mahir Bilgin

Üye
Hüsnü İsmail

Üye
M. Şimşek

Üye
Ali Şehriyarlıoğlu

Üye
Salih Bayoğlu

Üye
R. Akdoğan

Üye
M. Darıoğlu

Üye
İskender Çoban

Üye
Şakir Fırat Sanbayraktar

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerde ilzime aynı aynı adlarıyla soyadları yazılacaktır .

EK-12

2310270154

D. P. nin Belediye Seçimi Beyannâmesi

SAYIN GİRESUNLULAR !

1954 yılında yapılan mebus seçimlerini 1950 dekinden daha kahir bir ekseriyetle kazanan D. P. milletnin büyük itimadına layık olduğunu ispat etmiş bir parti olarak, bu defa Belediye seçimleri münâsebetiyle, aynı hız, aynı heyecan ve aynı çalışma azmiyle, millet huzuruna çıkmaktadır.

YAPILANLARI, her türlü menfi propagandalara ve vatan sathını dalgalandırma gayretlerine rağmen, müstema sezgisi, vicdanı ve düşüncesiyle değerlendirdiğini 1954 seçimlerinde bir defa daha ispat eden Türk milletinin, D. P. ye çok yakın bir zamanda gösterdiği itimadı, bu defa da aynı partinin Belediye Meclisi adaylarına vereceği reylerle tazeliyeceğine olan inancımız büyüktür. Bu münâsebetle sayın Giresun'lu seçmenleri hürmetle selâmlar, seçim neticesinin belde için hayırlı olmasını Cenâbı Hak'tan dileriz.

BİLDİĞİ gibi 1950 yılında, umumî seçimleri müteakip yapılan Giresun Belediye seçimleri sayın Giresunlularca artık lime lime hale gelmiş bulunan Halk Partisinden alınarak Demokrat Partiye devredilmiştir. Yeni D. P. iktidarı Cumhuriyet Halk Partisinden nasıl ki ihmal edilmiş bir vatan devralmışsa D. P. Belediyeyi de Halk Partisinden öylesine ihmal edilmiş bir belde devralmıştır.

YAPILAN ilk iş beldeden evvel, Belediyenin içindeki eskimiş, milletece tasfiye edilmiş bir zihniyeti parçalamak olmuştur. Belediye, eski devrin yüzü soğuk, yanına yaklaşmaktan korkulan herhangi bir resmi daireyi olmaktan çıkarılmış, halkla, onun hizmetini görenlerin her dakika görüşebilecekleri işlek ve faal bir hizmet sahası haline getirilmiştir. Bu karşılıklı anlayış havası içinde girişilen faaliyetlerin şehrin imkânları nisbetinde muhtelif sahalara tevzi edilerek müsbet neticeler elde edildiği, bugün delilleriyle ortadadır.

AZİZ VATANDAŞ! Bunların başında şehrin yolları gelmektedir ki 1950 den itibaren sıra ile sinema cad-desi, Hacıhüseyniye yeni yola kadar çıkan hamam sokağı, Seydiyakkas Kapukahve yolunun 787 metresi, hastaneye kadar giden yol, Garnizon önü, Saydaş yolu, Çitlakale mahallesi yolu, Çınarlar-Garnizon yolu tamamen parke ile, Nizamiye mahallesi hamam sokağı, Köprülühan sokağı, Tenis sokağı, Gemilerçekeği yolunun 2 kilometresi, Saydaş caddesinin 1.5 kilometrelik kısmı, Çınarlar mahallesi doğru sokağı, Fındık pazarı, Hacımihtat mahallesi yeni sokağının 1.5 kilometresi, Tepe sokağı, Kalebayırı çıkmazı tamamen muntazam taşla döşenmiştir.

AYRICA kaldırımların yenilenmesi, umumî yol tamirleri ihmal edilmemiş, şehrin en hakim noktası olan ve her yabancıya ilk defa ziyareti ettiği Kaleye bir yol çıkarılmıştır. Seldeğirmeni mahallesine giden yüzbaşı suyu yolunun tevsi, Teknelidere köprüsünün yapılması, İskeleden Cumhuriyet meydanına yol açılarak mezkûr sahadaki sıkışıklığın giderilmesi, Belediye meydanındaki yeşil sahanın otopark haline getirilmesi ve bu sahanın içinde kolayca tahribi olancaz diğer bir yol faaliyetlerinin vuku, bizzat inkâr edilemez bir hakikat olarak ortada durmaktadır.

YOL FAALİYETİYLE birlikte su işlerinin de ihmal edilmediğine 28 çeşmenin 132 ye çıkarılması, bunu mümkün kılmak için bütün imkânların zorlanarak çeşitli muntakalara su borularının döşenmiş bulunması, Kaman, Karaoluk ve Dikmen menzillerinin şehir içine suyunu katılması ve içme suyunun Çitlakaleye kadar uzatılması kâfi delil değil midir?

GENE bu ara 2. K. m. ile lağım borularının döşenmesi, bozulan lağımaların tamiri, şehre yepyeni bir elektrik motorünün getirilmesi, muhtelif sokaklara yeni elektrik direkleri dikilerek ışık verilmesi, şehrin en güzel yeri olan Kalede her suretle istifadesi aşkâr bir gazınonon kurulması, iki otobüslü otobüs servislerinin inşası, tellâhîğin ortadan kaldırılarak hoparlör teşkilâtının kurulması, Tayyaredüzüne ilk ağızda 21 kabinelik bir plajın inşası ve nihayet şehrin ana bir davası olan hal binasının ihale edilmiş bulunması, Demokrat Belediyenin hizmetleri arasındadır.

SAYIN VATANDAŞ!

En mukaddes hakkın olan rey hakkını kullanırken, günlük gelip geçici, hislere hitabeden propagandaları mı, yoksa bu şehre hizmetten başka gayesi olmayan DEMOKRAT Belediyenin eserlerini mi ciddiye alacaksınız?

Şayet yeniden seçilmek nasip olursa Demokrat Belediyeyi yaptıklarını, yapacaklarını tesvihat olarak kabul edebilirsiniz.

SAYIN VATANDAŞ! Bugün Demokrat Partinin karşısına çıkarak, irtına bağımsız mantosunu almış Halk Partisidir. Mukadder akıbetinden kardaş mezkûr parti çeşitli tekerlemelerle er meydanından kaçmış, üyelerini bağımsız adı altında ileri sürmüştür. Halk Partisine kayıtlı olan hatta idare heyetlerinde bulunan şahısların, bağımsız adıyla ileri sürülmesi aynı zamanda şaşkınlığın ve vatandaşı hiçe saymanın ifadesidir. Kazanırlarsa Halk Partisi kazanmış olacak, Kaybederlerse bağımsızlar kaybetmiş olacak ! İki türlü çehre ile millet huzuruna çıkmama akıbetinin ne olacağını, tek ve değişmez çehresiyle bu millet elbette çok iyi tayin edecektir.

SON SÖZ :

SAYIN GİRESUNLU : D. P. tam bir teşâbüh havası içinde yüksek huzuruna çıkmaktadır. Şu veya bu sebeple, şurada veya burada şahsi emellerine prensip maskesi takarak, veya siyâsetin zaman zaman şüpheleri dağıtan reline kapılarak bu partiye sırt çevirenlere, senin itimadını taşıyan bu parti de senin adına sırt çevirmişdir. Bir üyenin, bir adayın ayrılmasıyla bu parti sarılaşacak, seçim şansını kaybedecek olsaydı, henüz şu seym hâlindeyken 70 mebusdan 28 sine yol verdiği zaman sarılaşır. Şahıs yok, prensip vardır ve siyâsi ahlâkta bunu icabettir. Bu defa Demokrat Partiye vereceğin rey, aynı zamanda siyâsi ahlâkın elbirliği ile kurmaya çalıştığımız ahdesine koyacağın temel taş olacaktır. Reyin hazır, seçimin neticesi beldeimize ve milletimize uğurlu olsun.

D. P. İl İdare Kurulu

1179-46

EK-13 1957 GENEL SEÇİMLERİNDE MİLLETVEKİLİ OLANLARA AİT MAZBATALAR

Giresun III

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait TUTANAK

Örnek No. : VI
Mad. 66 - 8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya son'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Bakamla	Yazı ile				
Hamdi Bozbağ	Giresun 1334	Bucbağ davası Giresun mekuru ve yüksek Maden Mühendisi	55689	211 beşer'in altıyüz seksen dokuz	167110	128324	Yoktur	

Milletvekili seçimi konunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda 55689 oy ile Hamdi Bozbağın ilimiz Milletvekilliğine seçilmiş

olduğunu gösterir bu tutanak kurumumuz tarafından kendisine verilir.

Fahrettin Demirel
Başkan

Fahri Köse
Üye

Haliç Yüceson
Üye

Salim Tekinoglu
Üye

Abdurrahman Eken
Üye

Mudret Okan
Üye

Servet Karamustafaoğlu
Üye

Muammer Yusufpaşaoğlu
Üye

Mehmet Sonayraklı
Üye

Fıyık Ertürk
Üye

Kâzım Halay
Üye

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı aynı adlarıyla soyadları yazılacaktır .

Giresun III

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Örnek No. : VI
Mad. 66 - 8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
Ali Hacı Kuyduk	Giresun 1809	Ticaret Giresun mebusu ve avukatı	55498	Ellecebirin Seçilmiştir 43	16710	128324	Okur	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda 55498 oy ile Ali Hacı Kuyduk ilimiz Milletvekilliğine seçilmiştir.

olduğunu gösterir bu tutanak kurulmuş tarafından kendisine verilir.

Raufettin Demirel

Başkan

Fethi Köseali

Üye

Hacı Hüseyin

Üye

Salim Fikriye

Üye

Abdurrahman Etkin

Üye

Mehmet Akar

Üye

Sükrü Karamustafazade

Üye

Mehmet Mustafa

Üye

Mehmet İsmail

Üye

Kaymakam

Üye

Kazım Aksoy

Üye

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı aynı adlarıyla soyadları yazılacaktır .

Giresun III

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Örnek No. : VI
Mad. 66 - 3 117/san. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
Hayrettin Erkmen	Tirebolu 1331	9 ve 10 uncu devre Giresun mebusu Hukuk vaktisiat doktoru	56004	Elle altmış dört	167110	128324	yoktur	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda 56004 oy ile Hayrettin Erkmenin ilimiz Milletvekilliğine seçilmiş

olduğunu gösterir bu tutanak kurulmuş tarafından kendisine verilir.

Fahrettin Demirel

Fethi Köseali

Halit Yücesen

Salim Tekinçü

29.12.1957
Abdurrahman Ertan

Mecdet Öken

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

Üye

Servet Karanustafaoğlu

Muzaffer Yusufpaşazade

Mazhar Sarıbayraktar

Fıyaz Ekmekçi

Kâzım Akçay

Üye

Üye

Üye

Üye

Üye

NOT : Başkan ve üyelerin imze edecekleri yerlerin üstüne aynı aynı adlarıyla soyadları yazılacaktır .

Giresun III

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Örnek No. : VI

Mad. 66 - 8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
Sadık Altınçan	İstanbul 1998	Deniz kuvvetleri komandanı Oramiral Emrah	55892	Elle bizzat Sehiş üyesi iki	167110	128324	Yoktur	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda 55892 oy ile Sadık Altınçan ilimiz Milletvekilliğine seçilmiş

olduğunu gösterir bu tutanak kurulmuş taraflardan kendisine verilir.

Fahrettin Demirel

Başkan

Fethi Köseali

Üye

Halit Özcan

Üye

Salim Bekiroğlu

Üye

29.110/1957

Abdurrahman Erkan

Üye

Nezdet Okan

Üye

Servet Karamustafaoğlu

Üye

Muammer Yusufçuoğlu

Üye

Majher İsmailoğlu

Üye

Peygi Akmalı

Üye

Adem Aksoy

Üye

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı gün
adlarıyla soyadları yazılacaktır .

Örnek No : VI

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Mad. 66 - 8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Dişünceler
			Rakamla	Yazı ile				
Mustafa Hıncı	Sakın Karahisar 1915	Doktor	55467	elli beş bin dört yüz altmış yedi	167110	128324	Yoktur	

Milletvekilli seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda 55467 oy ile Mustafa Hıncı ilimiz Milletvekilliğine seçilmiştir.

olduğunu gösterir bu tutanak kurulumuz tarafından kendisine verilir.

Fahri'nin Demirel

Başkan

Rahmi Kucuk

Üye

Halit Güneş

Üye

Salim Tekir

Üye

29/10/1952
Abdurrahman Erkin

Üye

Mehmet Aksoy

Üye

2002 Nispetiye Mustafa Hıncı

Üye

Muammer Kemal Çiğdem

Üye

Mağyar İsmailoğlu

Üye

Reşit Çiğdem

Üye

Kazım Aksoy

Üye

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı aynı adlarıyla soyadları yazılacaktır .

Giresun III

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Örnek No. : VI

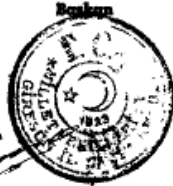
Mad. 66 - 8 117/son. FK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Rakamla	Yazı ile				
Mazhar Şener	Keşap Vanazıt köyü 1332	3 v. 10 c. d. me. Giresun mebusu Maliyesi	55761	Ellibeş bin yedi yüz altmış bin	167110	128324	Yoktur	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda 55761 oy ile Mazhar Şener'in ilimiz Milletvekilliğine seçilmiş

olduğuna gösterir bu tutanak kurulumuz tarafından kendisine verilir.

Fahrettin Demirel

Fethi Köseali

Üye

Halit Yücesan

Üye

Salim Tekiroğlu

Üye

29.12.1957

Abdusohman Erkan

Üye

Nedret Okan

Üye

Servet Karamustafaoğlu

Üye

Muğaffar Yusufpaşaoğlu

Üye

Mazhar Sarıbayraktar

Üye

Feyzi Ekmekçi

Üye

Kâzım Akıncı

Üye

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne ayrı ayrı adlarıyla soyadları yazılacaktır .

Milletvekili Seçilmiş Olanlara Ait
TUTANAK

Adı ve Soyadı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya san'atı	ALDIĞI OYLAR		Seçmenlerin Sayısı	Oylarını kullananların sayısı	Seçimi hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	Düşünceler
			Bakamla	Yazı ile				
Doğan koyman	Alucara Karaköşk köyü 1901	9 Ocak 1901 Gırtlun mebusu ve Matbaa sahibi.	55425	ETL. baş bin derlyuyysı baş	167110	128324	göster	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda 55425 oy ile Doğan koyman ilimiz Milletvekilğine seçilmiştir.

olduğunu gösterir bu tutanak kurulumuz tarafından kendisine verilir.

Fahrettin Demirel

Başkan

Fatih Köseki

Üye

Hacıyücesan

Üye

Salim tekiroğlu

Üye

Abdurehman Ekkan

Üye

Mehmet Şen

Üye

Servet Karamustafaoğlu

Üye

Muhammed Mustafaoğlu

Üye

Mahmut Sarıcaoğlu

Üye

Fağrı Ekmeleş

Üye

Kâzım Hacıoğlu

Üye

NOT : Başkan ve üyelerin imza edecekleri yerlerin üstüne aynı aynı adlarıyla soyadları yazılacaktır .

EK-14

AÇIKLAMA: Bu araştırma, Türkiye’de çok partili hayata geçiş sürecini kapsayan 1945-1960 yılları arasında Giresun’da yaşanan sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi gelişmeler ile ilgili bilgi toplamak amacıyla planlanmıştır. Bu nedenle sorulara verilecek cevapların 1945-1960 yılları arasındaki döneme ilişkin olması büyük önem taşımaktadır. Vereceğiniz cevaplar Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde hazırlamakta olduğumuz doktora tezi çalışmasında veri olarak kullanılacaktır. Anketteki soruları içtenlikle yanıtlamanız çalışma sonuçlarının doğruluğu ve geçerliliği için oldukça önemlidir. Araştırmadan elde edilen veriler sadece araştırmacıda saklı kalacak ve bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacaktır. Çalışmaya verdiğiniz katkı için teşekkür ediyorum.

Aydın Gülşen

1.	Doğum tarihi (Yıl olarak belirtiniz)
2.	Cinsiyeti	☐ Erkek ☐ Kadın
3.	Nüfusa kayıtlı olduğunuz yeri belirtiniz?	İli:.....İlçesi:.....
4.	Giresun ili dışında uzun süreli yaşadınız mı, Cevabınız evet ise hangi ilde yaşadınız?	☐ Evet (.....) ☐ Hayır
5.	Yukarıdaki soruya cevabınız evet ise kaç yıl süre ile Giresun dışında yaşadığınız belirtiniz.	☐ 1-5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 10-15 yıl ☐ 15 yıldan fazla
6.	Eğitim durumunuz nedir?	☐ Okuryazar ☐ Sadece Okur ☐ Okuryazar değil ☐ İlkokul mezunu ☐ Ortaokul mezunu ☐ Lise Mezunu ☐ Üniversite mezunu
7.	Mesleğiniz nedir? (Yazınız.)
8.	1945-1960 yılları arasında yaşadığınız yerin statüsü hangisidir?	☐ Köy ☐ Kasaba ☐ İlçe Merkezi ☐ İl Merkezi
9.	Annenizin mesleği nedir?	☐ Çiftçi ☐ Memur ☐ İşçi ☐ Esnaf ☐ Diğer (Açıklayınız).....
10.	Babanızın mesleği nedir?	☐ Çiftçi ☐ Memur ☐ İşçi ☐ Esnaf ☐ Diğer (Açıklayınız).....
11.	1945-1960 yılları arasında “Gazete” okur muydunuz?	☐ Okumazdım ☐ Ara sıra okurdum ☐ Düzenli olarak okurdum
12.	1945-1960 yılları arasında “Radyo” dinler miydiniz?	☐ Dinlemezdim ☐ Ara sıra dinlerdim ☐ Düzenli olarak dinlerdim

13.	1945-1960 yılları arasında yaşadığınız yerde var olan (elektrik, su, yol, radyo, telefon) hizmetleri işaretleyiniz.	☐ Elektrik ☐ Telefon ☐ Su ☐ Radyo ☐ Yol
14.	Yaşadığınız çevrede genelde hangi ürünlerin tarımı yapılmaktadır?	☐ Mısır ☐ Tütün ☐ Fındık ☐ Diğer/..... ☐ Arpa-Buğday
15.	Akrabalarınızdan göç edenler varsa genelde hangi şehirleri tercih etmişlerdir?	☐ Göç eden yoktur. ☐ İstanbul ☐ Ankara ☐ İzmir ☐ Samsun ☐ Ordu ☐ Diğer (Yazınız)
16.	Göç edenler varsa genelde hangi nedenlerden dolayı göç etmişlerdir? (Birden fazla işaretlenebilir)	☐ Geçim derdi ☐ İşsizlik ☐ Eğitim ☐ Diğer (Yazınız).....
17.	1946, 1950, 1954 ve 1957 Genel Seçimlerinde oy kullandınız mı? (Kullanmadıysanız nedenini açıklayınız)	☐ Oy Kullandım ☐ Oy Kullanmadım (Nedeni:.....)
18.	Seçimlerde oy kullandıysanız, kullandığınız yılları işaretleyiniz.	☐ 1946 ☐ 1954 ☐ 1950 ☐ 1957
19.	1945-1960 yılları arasında oy vermenizde karar alırken hangileri etkili olmuştur? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir, ayrıca seçeneklerde olmayan bir etken varsa diğer olarak açıklanabilir.)	☐ Kendi tercihim ☐ Aile reisinin kararı ☐ Çevrenin yönlendirmesi ☐ Devlet memurlarının baskısı ☐ Tek Parti Döneminin Uygulamaları ☐ Diğer:.....
20.	1945-1960 yılları arasında TBMM'de görev yapan Giresun milletvekilleri Giresun'un sorunlarıyla ilgilenirler miydi? Ne gibi faaliyetleri oldu hatırladıklarınızı belirtiniz.	☐ İlgilenirlerdi ☐ İlgilenmezlerdi ☐ Yaptıkları Hizmetler (Açıklayınız)
21.	1945-1960 yılları arasında yapılan seçimlerde hile yapıldığına inandığınız bir seçim var mı?	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen
22.	Varsa tarihini belirtiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)	☐ 1946 ☐ 1954 ☐ 1950 ☐ 1957
23.	1946 yılından itibaren halkın CHP'den uzaklaşarak diğer partilere oy vermesinin gerekçeleri sizce nelerdir?	☐ CHP'nin yanlı-kayırmacı politikaları ☐ Alınan aşırı vergiler ☐ Hükümetin uyguladığı sert politikalar ☐ Jandarma ve vergi memurlarının tutumu ☐ Yokluk ve Yoksulluk ☐ İzlenen siyasetin benimsenmemesi ☐ Diğer (Açıklayınız):.....
24.	1945-1960 yılları arasında siyasi parti yöneticiliği gibi aktif bir görev yaptınız mı?	☐ Evet ☐ Hayır

25.	1945-1960 yılları arasında siyasi partilerin propaganda faaliyetlerine katıldınız mı?	☐ Evet	☐ Hayır
26.	1945-1960 yılları arasında siyasi parti liderlerinin konuşmalarına veya parti mitinglerine katıldınız mı?	☐ Evet	☐ Hayır
27.	Ankete Katılan Kişinin	İkamet Ettiği İl/İlçenin Adı:..... Mahalle/Köyün Adı:.....	

EK-15**Ankete Katılanların Yaşlarına Göre Dağılımı**

Yaş Grubu	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
63-73	42	19,9	19,9
74-84	129	61,1	61,1
85-95	40	19,0	19,0
Toplam	211	100	100

Yaş Gruplarına Göre Oy Kullanma Durumu

Yaş Grubu	Katılım Durumu			
	Evet		Hayır	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
63-73	0	0	42	100
74-84	75	58,1	54	41,9
85-95	39	97,5	1	2,5
Toplam	114	54	97	46

1946 Genel Seçimlerine Katılım Durumu

Yaşı	Toplam Mevcut	Katılım Durumu			
		Evet		Hayır	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
22 yaş ve üzeri	11	5	45,5	6	54,5

1950 Genel Seçimlerine Katılım Durumu

Yaşı	Toplam Mevcut	Katılım Durumu			
		Evet		Hayır	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
22 yaş ve üzeri	40	27	67,5	13	32,5

1954 Genel Seçimlerine Katılım Durumu

Yaşı	Toplam Mevcut	Katılım Durumu			
		Evet		Hayır	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
22 yaş ve üzeri	84	59	70,2	25	29,8

1957 Genel Seçimlerine Katılım Durumu

Yaşı	Toplam Mevcut	Katılım Durumu			
		Evet		Hayır	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
22 yaş ve üzeri	125	107	85,6	18	14,4

Cinsiyete Göre Dağılım

Cinsiyeti	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Kadın	82	38,9	38,9
Erkek	129	61,1	61,1
Toplam	211	100	100

Cinsiyete Göre Oy Kullanma Durumu

Cinsiyeti	Katılım Durumu			
	Evet		Hayır	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Erkek	65	50,4	64	49,6
Kadın	49	59,8	33	40,2
Toplam	114	54	97	46

Eğitim Durumu

Eğitim Seviyesi	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Okuryazar Değil	73	34,6	26,1
Okuryazar-Sadece okur	55	26,1	34,6
İlkokul	65	30,8	30,8
Ortaokul-Lise-Üniversite	18	8,5	8,5
Toplam	211	100	100

Mesleklere Göre Dağılım

Mesleği	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Çiftçi	85	40,3	40,3
İşçi-Memur	41	19,4	19,4
Esnaf	33	15,6	15,6
Ev Hanımı	52	24,6	24,6
Toplam	211	100	100

Gelir Durumu

Durumu	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Gelir Getiren Bir İşte Çalışıyor	159	75,4	75,4
Çalışmıyor	52	24,6	24,6
Toplam	211	100	100

Ankete Katılanların Anne Meslekleri

Meslekleri	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Çiftçi	113	53,6	53,6
İşçi-Memur-Esnaf	5	2,4	2,4
Ev Hanımı	93	44,1	44,1
Toplam	211	100	100

Ankete Katılanların Baba Meslekleri

Meslekleri	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Çiftçi	152	72	53,6
İşçi -Memur	29	13,7	13,7
Esnaf	30	14,3	14,3
Toplam	211	100	100

Mesleklere Göre Oy Kullanma Durumu

Meslekleri	Katılım Durumu			
	Evet		Hayır	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Çiftçi	50	58,8	35	41,2
İşçi -Memur	19	46,3	22	53,7
Esnaf	15	45,5	18	54,5
Ev Hanımı	30	57,7	22	42,3
Toplam	114	54	97	46

İkamet Durumu

İkamet Yeri	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Giresun	148	70,1	70,1
İstanbul	25	11,8	11,8
Diğer	27	12,8	12,8
Yurtdışı	11	5,3	5,3
Toplam	211	100	100

Giresun Dışında İkamet Edenlerin Kaldıkları Süreler

Süre	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
1-5 yıl	25	39,6	39,6
6-10 yıl	11	17,5	17,5
11-15 yıl	8	12,8	12,8
16 ve daha fazla	19	30,1	30,1
Toplam	63	100	100

İkamet Edilen Yerin Statüsü

Yer	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Köy-Kasaba	164	77,7	77,7
İlçe Merkezi	32	15,2	15,2
İl Merkezi	15	7,1	7,1
Toplam	211	100	100

Radyo Dinleme

Yer	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Hiç-Ara Sıra	180	85,3	85,3
Düzenli	31	14,7	14,7
Toplam	211	100	100

Radyo Dinleme ve Oy Kullanma Durumu

Yer	Oy Kullanan	%	Oy Kullanmayan	%
Hiç-Ara Sıra	101	56,1	79	43,9
Düzenli	13	41,9	18	58,1
Toplam	114		97	

Gazete Okuma

Yer	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Hiç-Ara Sıra	196	91,9	91,9
Düzenli	15	7,1	7,1
Toplam	211	100	100

Gazete Okuma ve Oy Kullanma Durumu

Yer	Oy Kullanan	%	Oy Kullanmayan	%
Hiç-Ara Sıra	104	53,1	92	46,9
Düzenli	10	66,7	5	33,3
Toplam	114		97	

Siyasi Partilerde Aktif Görev Alma Durumu

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	5	2,4	2,4
Hayır	204	96,7	97,6
Toplam	209	99,1	100
Hatalı	2	0,9	

Siyasi Partilerin Faaliyetlerine Katılım Durumu

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	14	6,6	6,7
Hayır	194	92	93,3
Toplam	208	98,6	100
Hatalı	3	1,4	

Siyasi Parti Mitinglerine Katılım Durumu

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	57	27	27,3
Hayır	152	72	72,7
Toplam	209	99,1	100
Hatalı	2	0,9	

Milletvekillerinin Tanınıp Tanınmadığı

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet Tanırım	70	33,2	37
Hayır Tanımam	119	56,4	63
Toplam	189	89,6	100
Hatalı	22	10,4	

Hükümetlerin Getirdikleri Hizmetler

Hizmet Durumu	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Liman	5	2,4	7,1
Yol	27	12,8	38,6
Belirtilmemiş	38	18	54,3
Toplam	70	33,2	100
Hatalı	141	66,8	

Akrabalarından Göç Edenlerin Durumu

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Göç Eden Var	190	90	90
Göç Eden Yok	21	10	10
Toplam	211	100	100

Göçün Nedeni-Geçim Derdi

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	133	63	70
Hayır	57	27	30
Toplam	190	90	100
Hatalı	21	10	

Göçün Nedeni-İşsizlik

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	107	50,7	56,3
Hayır	83	39,3	43,7
Toplam	190	90	100
Hatalı	21	10	

Göçün Nedeni-Eğitim

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	11	5,2	5,8
Hayır	179	84,8	94,2
Toplam	190	90	100
Hatalı	21	10	

Göçün Nedeni-Diğer

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	7	3,3	3,7
Hayır	183	86,7	96,3
Toplam	190	90	100
Hatalı	21	10	

Elektrik Durumu

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Var	66	31,3	31,3
Yok	145	68,7	68,7
Toplam	211	100	100

Su Şebekesi Durumu

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Var	102	48,3	48,3
Yok	109	51,7	51,7
Toplam	211	100	100

Yol Durumu

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Var	76	36	36
Yok	135	64	64
Toplam	211	100	100

Telefon Durumu

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Var	17	8,1	8,1
Yok	194	91,9	91,9
Toplam	211	100	100

Radyo Durumu

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Var	102	48,3	48,3
Yok	109	51,7	51,7
Toplam	211	100	100

Ekilen Ürün Durumu-Mısır

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Var	139	65,9	65,9
Yok	72	34,1	34,1
Toplam	211	100	100

Ekilen Ürün Durumu-Fındık

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Var	193	91,5	91,5
Yok	18	8,5	8,5
Toplam	211	100	100

Ekilen Ürün Durumu-Buğday

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Var	23	10,9	10,9
Yok	188	89,1	89,1
Toplam	211	100	100

Ekilen Ürün Durumu-Tütün

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Var	4	1,9	1,9
Yok	207	98,1	98,1
Toplam	211	100	100

Ekilen Ürün Durumu-Çay

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Var	3	1,4	1,4
Yok	208	98,6	98,6
Toplam	211	100	100

Seçimlerde Hile Yapıldığına Dair Durum

Durum	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	84	39,8	47,7
Hayır	92	43,6	52,3
Toplam	176	83,5	100
Hatalı	35	16,5	
Genel Toplam	211	100	

Hangi Seçimlerde Hile Yapıldı

Seçim Yılı	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
1946	30	35,7	35,7
1950	9	10,7	10,7
1954	11	13	13
1957	28	33,4	33,4
Hepsi	6	7	7
Toplam	84	100	100

CHP'ye Duyulan Tepkinin Nedenleri-Kayırmacılık

Cevap	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	37	17,5	19,8
Hayır	150	71,1	80,2
Toplam	187	88,6	100
Hatalı	24	11,4	
Genel Toplam	211	100	

CHP'ye Duyulan Tepkinin Nedenleri-Sert Politikalar

Cevap	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	30	14,2	16
Hayır	157	74,4	84
Toplam	187	88,6	100
Hatalı	24	11,4	
Genel Toplam	211	100	

CHP'ye Duyulan Tepkinin Nedenleri-Alınan Aşırı Vergiler

Cevap	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	35	16,6	18,7
Hayır	152	72	81,3
Toplam	187	88,6	100
Hatalı	24	11,4	
Genel Toplam	211	100	

CHP'ye Duyulan Tepkinin Nedenleri-Jandarma Baskısı

Cevap	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	42	19,9	22,5
Hayır	145	68,7	77,5
Toplam	187	88,6	100
Hatalı	24	11,4	
Genel Toplam	211	100	

CHP'ye Duyulan Tepkinin Nedenleri-Yoksulluk

Cevap	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	126	59,7	67,4
Hayır	61	28,9	32,6
Toplam	187	88,6	100
Hatalı	24	11,4	
Genel Toplam	211	100	

CHP'ye Duyulan Tepkinin Nedenleri-Siyasetini Benimsememe

Cevap	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	33	15,6	17,6
Hayır	154	73	82,4
Toplam	187	88,6	100
Hatalı	24	11,4	
Genel Toplam	211	100	

1946-1957 Döneminde Yapılan Seçimlerin Herhangi Birinde Oy Kullanma Durumu

Oy Kullanma Durumu	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Evet	141	66,8	66,8
Hayır	70	33,2	33,2
Toplam	211	100	100

Oy Kullanmama Nedeni

Oy Kullanmama Nedeni	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Yaş	44	62,9	62,9
Göç	1	1,4	1,4
Diğer	10	14,3	14,3
Belirtilmedi	15	21,4	21,4
Toplam	70	100	100

Oy Kullanmaya Etki Eden Faktörler

Gerekçe	Katılan	Yüzde	Geçerli Cevap
Kendi tercihi	75	53,2	53,2
Aile Reisinin Kararı	45	31,9	31,9
Çevrenin Etkisi	17	12	12
Tek Parti Uygulamaları	4	2,9	2,9
Toplam	141	100	100